

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI

**ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY NR XL / 318 / 2021
RADY MIEJSKIEJ W KAMIEŃCU ZĄBKOWICKIM
Z DNIA 28 GRUDNIA 2021 ROKU**

KAMIENIEC ZĄBKOWICKI 2021

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Zakres i cel opracowania.....	7
Podstawa prawna.....	7
Zespół projektowy.....	7
CZĘŚĆ I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI.....	8
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.....	9
1. 1. Położenie geograficzne.....	9
1. 2. Położenie administracyjne.....	10
1. 3. Klimat.....	12
1. 4. Geologia.....	19
1.4.1. Budowa geologiczna.....	19
1.4.2. Złoża kopalin.....	20
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.....	26
1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.....	27
1. 5. Geomorfologia.....	27
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów.....	27
1.5.2. Rzeźba terenu.....	28
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.....	29
1. 6. Hydrologia.....	31
1.6.1. Wody podziemne.....	31
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.....	32
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.....	33
1.6.4. Wody powierzchniowe.....	35
1.6.5. Topograficzne działy wodne.....	39
1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna.....	40
1. 7. Gleby.....	46
1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb.....	46
1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze.....	47
1.7.3. Bonitacja gleb.....	48
1. 8. Roślinność.....	56
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.....	56
1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna.....	56
1.8.3. Zbiorowiska roślinne.....	57
1.8.4. Zbiorowiska leśne.....	59
1. 9. Zwierzęta.....	62
1. 10. Ochrona przyrody.....	65
1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.....	65
1.10.2. NATURA 2000.....	66
1.10.3. Pomniki przyrody.....	68
1.10.4. Ochrona gatunkowa fauny i flory.....	72
1.10.5. Cenne siedliska przyrodnicze.....	74
1.10.6. Geostanowiska.....	79
1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET–PL i CORINE/NATURA 2000.....	80
1.10.8. Założenia parkowe.....	81
1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.....	82
1.10.10. Audyt krajobrazowy.....	84
1.10.11. Obszary proponowane do objęcia ochroną.....	84
1. 11. Warunki podłoża budowlanego.....	88
1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji.....	89
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE.....	92
2. 1. Historia.....	92
2. 2. Osadnictwo.....	94
2. 3. Zabytki.....	103
2. 4. Stanowiska archeologiczne.....	110
2. 5. Strefy konserwatorskie.....	111
2. 6. Park Kulturowy.....	114
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.....	116

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.....	116
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.....	123
3. 3. Struktura przestrzenna.....	124
3. 4. Struktura funkcjonalna.....	127
3. 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	128
4. SFERA SPOŁECZNA.....	131
4. 1. Demografia.....	131
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	131
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	133
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownicy ludności.....	138
4.1.4. Prognoza demograficzna.....	144
4. 2. Rynek pracy.....	146
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.....	146
4.2.2. Zatrudnienie.....	151
4. 3. Bezrobocie.....	154
4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2020.....	154
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.....	158
4. 4. Administracja samorządowa.....	162
4.4.1. Urząd Miejski.....	162
4.4.2. Gremia samorządowe.....	163
4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.....	163
4. 5. Organizacje społeczne.....	165
4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	166
4.6.1. Służba zdrowia.....	166
4.6.2. Opieka społeczna i żłobki.....	167
4. 7. Oświata i wychowanie.....	169
4. 8. Kultura.....	172
4. 9. Sport.....	175
4. 10. Bezpieczeństwo publiczne.....	177
4.10.1. Policja.....	177
4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa.....	178
4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa.....	178
5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.....	183
5. 1. Zasoby mieszkaniowe.....	183
5. 2. Własność komunalna.....	187
5. 3. Standard mieszkań.....	187
5. 4. Budownictwo mieszkaniowe.....	191
6. GOSPODARKA.....	195
6. 1. Rolnictwo.....	195
6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.....	195
6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.....	196
6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.....	201
6.1.4. Rybactwo.....	203
6. 2. Leśnictwo.....	204
6. 3. Działalności produkcyjne.....	209
6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin.....	209
6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.....	211
6. 4. Usługi rynkowe.....	213
6.4.1. Handel.....	213
6.4.2. Gastronomia.....	216
6.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.....	216
6.4.4. Pośrednictwo finansowe.....	217
6. 5. Turystyka i rekreacja.....	217
6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.....	217
6.5.2. Znakowane trasy turystyczne.....	218
6.5.3. Baza noclegowa.....	221
6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.....	222
7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	225
7. 1. Transport i komunikacja.....	225
7.1.1. Infrastruktura drogowa.....	225
7.1.2. Infrastruktura kolejowa.....	235

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

7.1.3. Śródlądowe drogi wodne.	239
7.1.4. Komunikacja lotnicza.	239
7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.	239
7.2.1. Zaopatrzenie w wodę.	239
7.2.2. Kanalizacja.	242
7. 3. Sieć gazowa.	249
7. 4. Elektroenergetyka.	250
7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.	250
7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.	251
7.4.3. Alternatywne źródła energii.	252
7. 5. Ciepłownictwo.	254
7. 6. Telekomunikacja i łączność.	257
7. 7. Gospodarka odpadami.	258
7. 8. Melioracje i urządzenia wodne.	260
7.8.1. Melioracje.	260
7.8.2. Urządzenia wodne.	264
7. 9. Cmentarze.	270
7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.	271
8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.	272
8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.	272
8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.	272
8.1.2. Ochrona przyrody.	272
8.1.3. Wody podziemne.	272
8.1.4. Wody powierzchniowe.	273
8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.	273
8.1.6. Obszary i tereny górnicze.	274
8. 2. Ochrona kulturowa.	284
8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.	285
8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.	285
8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.	286
8.3.3. Ujęcia wody.	287
8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.	288
8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.	289
8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.	290
8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.	290
8.3.8. Tereny zamknięte.	290
8.3.9. Pozostałe obiekty.	291
9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.	292
9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.	292
9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.	298
9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego.	300
9. 4. Strategia Rozwoju Sudety 2030.	308
9. 5. Strategia Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego.	310
9. 6. Program Ochrony Środowiska Powiatu Ząbkowickiego.	314
9. 7. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki.	315
9. 8. Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki.	315
9. 9. Program Ochrony Środowiska Gminy Kamieniec Ząbkowicki.	317
10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.	320
10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.	320
10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.	320
10.2.1. Usługi publiczne.	320
10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące.	322
10.2.3. Usługi rynkowe.	324
10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa.	326
10.2.5. Pozostałe potrzeby.	329
10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy.	329
10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.	334
11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.	338

CZĘŚĆ II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI	342
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.....	343
1.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.....	343
1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego.	345
1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy.	345
1.4. Funkcja osadnicza.	349
1.5. Funkcja usługowa.	350
1.6. Funkcja produkcyjna.....	352
1.7. Funkcja rolnicza.	354
1.8. Funkcja leśna.	355
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.	356
2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów.	356
2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych.....	358
2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych.....	379
2.4. Tereny wyłączone z zabudowy.....	382
3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.	383
3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną.	383
3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną.....	384
3.3. Ochrona powietrza.	384
3.4. Ochrona wód powierzchniowych.....	385
3.5. Ochrona gleb.....	385
3.6. Ochrona przed hałasem.	387
3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	387
3.8. Ochrona zasobów surowców mineralnych.....	388
3.9. Ochrona zasobów wód podziemnych.....	388
3.10. Ochrona krajobrazu kulturowego.	389
3.11. Ochrona uzdrowisk.	389
3.12. Ochrona przed powodzią i suszą.	389
4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	391
5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.	394
5.1. Infrastruktura komunikacyjna.	394
5.2. Infrastruktura techniczna.	397
5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.	398
5.2.2. Odprowadzanie ścieków.	398
5.2.3. Zaopatrzenie w gaz.	399
5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.	399
5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	399
5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii.....	400
5.2.7. Telekomunikacja.....	400
5.2.8. Gospodarka odpadami.	401
6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.	401

7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.	401
8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	402
9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	402
10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.	403
10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.	403
10.2. Zalesienia.	404
10.3. Ochrona lasów.	404
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.	404
12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.	405
13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.	406
14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.	406
15. OBSZARY ZDEGRADOWANE.	406
16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.	406
17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.	407
18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	407
SŁOWNICZEK POJĘĆ	408
PODSUMOWANIE	410
SYNTEZA USTALEŃ STUDYUM	410
WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ	415
LITERATURA	416
ZAŁĄCZNIKI	419

WSTĘP

Zakres i cel opracowania.

Opracowanie jest zmianą *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* sporządzonego w 2017 roku i przyjętego uchwałą nr XXXVI/217/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 marca 2017 roku wraz ze zmianą przyjętą uchwałą nr XV/129/2000 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 24 stycznia 2020 roku.

Niniejsze opracowanie obejmuje cały teren gminy dlatego też traci ważność w całości tekst *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* i załączniki graficzne do *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* przyjęte w ujednoliconej formie uchwałą nr XV/129/2000 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 24 stycznia 2020 roku.

Do opracowania *Studium* przystąpiono na podstawie uchwały nr XVIII/151/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 kwietnia 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*. Obszar opracowania *Studium* zawiera się w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Podstawa prawna.

Uchwały Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki:

- Uchwała nr XVIII/151/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 kwietnia 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*.

Ustawy:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 roku, poz. 741 z późn. zm.);

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 roku, nr 118 poz. 1233).

Zespół projektowy.

mgr inż. Katarzyna Zdeb-Kmiecik
mgr Robert Boryczka

CZĘŚĆ I.

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina miejsko – wiejska¹ Kamieniec Ząbkowicki położona jest w południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego, na wysokości od 216 do 420 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy znajdują się w jej południowo – zachodniej części, z kulminacją bezimiennego wzniesienia o wysokości 420 m n.p.m., na południowy – wschód od wsi Ożary przy granicy z gminą Złoty Stok, zaś najniżej usytuowany jest obszar położony w południowo – wschodniej części gminy wzdłuż koryta rzeki Nysy Kłodzkiej, poniżej zbiornika „Kozielno” (216 m n.p.m.) na granicy z gminą Paczków. Współrzędne geograficzne miejscowości Kamieniec Ząbkowicki wynoszą 50°31' szerokości geograficznej północnej oraz 16°52' długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 9669 ha, to jest 96,69 km², co stanowi 12,06 % powierzchni powiatu ząbkowickiego oraz 0,48 % powierzchni województwa dolnośląskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Kamieniec Ząbkowicki umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Masyw Czeski (32);
- podprowincja – Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332);
- makroregiony: Przedgórze Sudeckie (332.1) i Sudety Środkowe (332.4);
- mezoregiony: Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie (332.14), Obniżenie Otmuchowskie (332.16), Przedgórze Paczkowskie (332.17) i Góry Bardzkie (332.45).

Według J. Kondrackiego północno – wschodnia część gminy umiejscowiona jest w mezoregionie Wzgórz Niemczańsko – Strzelińskich, w obrębie których wyróżnia się tu mikroregion Wysoczyzny Ziębickiej. Centralna, zachodnia i południowo – wschodnia część gminy położona jest w mezoregionie Obniżenia Otmuchowskiego. Południowa część gminy umiejscowiona jest w mezoregionie Przedgórza Paczkowskiego, zaś niewielki południowo – zachodni fragment gminy położony jest w mezoregionie Gór Bardzkich. Granica pomiędzy mezoregionami Przedgórza Paczkowskiego i Gór Bardzkich jest tu jednocześnie granicą pomiędzy makroregionami Przedgórze Sudeckie i Sudetów Środkowych. Reasumując należy podkreślić, że położenie gminy na terenie 4 zróżnicowanych, podgórsko – górskich jednostek podziału fizyczno – geograficznego wskazuje, że środowisko przyrodnicze gminy posiada charakter przejściowy pomiędzy strefą Przedgórze Sudeckie oraz Sudetów Środkowych i Wschodnich. Ta przejściowość będzie się odzwierciedlać przy charakterystyce każdego z elementów środowiska: klimatu, geologii, geomorfologii, hydrologii i hydrografii, pokrywy glebowej, szaty roślinnej oraz fauny.

Wyszczególnione na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki mezoregiony graniczą bezpośrednio z:

- Równiną Wrocławską (318.532) – od północy;
- Równiną Grodkowską (318.533) – od wschodu;
- Doliną Nysy Kłodzkiej (318.54) – od południowego – wschodu;
- Płaskowyżem Głubczyckim (318.58) – od południowego – wschodu;
- Górami Opawskimi (332.63) – od południowego – wschodu;

---

¹ Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2020 roku w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1332) miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, składająca się z obrębów ewidencyjnych Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II, uzyskuje z dniem 01 stycznia 2021 roku prawa miejskie. Tym samym automatycznie Gmina zmienia status z gminy wiejskiej na miejsko – wiejską.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Górami Żłotymi (332.61) – od południa;
- Kotliną Kłodzką (332.54) – od południowego – zachodu;
- Obniżeniem Ścinawki (332.47) – od południowego – zachodu;
- Obniżeniem Nowej Rudy (332.46) – od południowego – zachodu;
- Górami Sowimi (332.44) – od zachodu;
- Obniżeniem Podsudeckim (332.15) – od zachodu;
- Masywem Ślęży (332.13) – od północnego – zachodu.

Odległość z Kamieńca Ząbkowickiego do miasta powiatowego Ząbkowice Śląskie wynosi 10 km, zaś do stolicy województwa – Wrocławia – 77 km. Ponadto odległość do:

- Poznania wynosi 255 km;
- Krakowa – 270 km;
- Warszawy – 410 km.
- Gdańska – 510 km.

Odległość z Kamieńca Ząbkowickiego do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Czechy (Paczków) – 20 km;
- Niemcy (Jędrzychowice) – 185 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 270 km;
- Ukraina (Korczowa) – 540 km;
- Rosja (Bezledy) – 600 km;
- Białoruś (Terespol) – 650 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 700 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina Kamieniec Ząbkowicki wchodzi w skład województwa dolnośląskiego oraz powiatu ząbkowickiego. Graniczy z gminami:

- Ziębice – od wschodu;
- Paczków – od południowego – wschodu;
- Żłoty Stok – od południa;
- Bardo – od zachodu;
- Ząbkowice Śląskie – od północy.

Gminnym centrum administracyjnym jest położona w północnej części gminy miejscowość Kamieniec Ząbkowicki. W skład gminy wchodzi 14 sołectw. Należą do nich: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem i Topola. Obrębów ewidencyjnych jest 15, a uzupełnia je dodatkowo (w stosunku do wykazu sołectw) nieistniejąca już wieś Pilce. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 14,48. Jest to wartość nieco wyższa od wskaźników charakteryzujących powiat ząbkowicki (13,60) oraz całe województwo dolnośląskie (13,14).

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość większych miast południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego oraz południowo – zachodniej części województwa opolskiego: Ząbkowic Śląskich, Kłodzka i Nysy, przez które przebiegają ważne w skali regionu i kraju szlaki komunikacyjne.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa dolnośląskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu ząbkowickiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w regionie klimatycznym sudeckim. Region sudecki, a konkretnie jego podgórska część, charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych oraz średnim wpływem gór i wzniesień, w skali: słaby – średni – silny. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w regionie dolnośląskim środkowym, tuż przy granicy z regionami klimatycznymi charakterystycznymi dla obszarów górskich. Region dolnośląski środkowy, obejmujący środkową część Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego, na tle pozostałych regionów klimatycznych Polski odznacza się względnie dużą frekwencją dni przymrozkowych. Tutaj najczęściej pojawiają się dni z pogodą przymrozkową umiarkowanie chłodną, których w roku jest około 10. Również tutaj najliczniej notowane są przypadki występowania pogody przymrozkowej bardzo chłodnej i średnio są to 43 dni w roku. Wśród dni przymrozkowych zdecydowanie liczniejsze są przypadki pogody bez opadu. Dni takich jest w przypadku pogody przymrozkowej umiarkowanie chłodnej 8, bardzo chłodnej 25 i pogody przymrozkowej umiarkowanie zimnej 19. Także tutaj najliczniejsze są dni przymrozkowe bardzo chłodne i jednocześnie słoneczne lub z małym zachmurzeniem. Pogoda mroźna jest, w porównaniu z innymi regionami, notowana tutaj nieco rzadziej, szczególnie dni umiarkowanie mroźne, i to zarówno z opadem, jak i bez opadu. Dni umiarkowanie mroźnych w regionie dolnośląskim środkowym średnio w roku jest tylko około 10, a wśród nich 4 dni cechuje brak opadu. Większość zaś (6 dni) odznacza się dużym zachmurzeniem nieba.

Południowo – zachodni fragment gminy (Góry Bardzkie) znajduje się w zasięgu klimatu typu górskiego (region kłodzki), o cechach właściwych dla umiarkowanej strefy klimatycznej odmiany środkowoeuropejskiej. Cechuje się on znacznym udziałem napływu wilgotnych mas powietrza z kierunku zachodniego. Do najważniejszych, specyficznych cech takiego klimatu należą piętrowy układ stref termicznych i opadowych oraz znaczne zróżnicowanie atmosferycznych uwarunkowań lokalnych. Ze względu na fakt, że najwyższy położony rejon gminy osiąga punktowo 420 m n.p.m., to według regionalizacji klimatycznej A. Schmucka (1960) wyróżnia się tu 2 piętra klimatyczne:

- piętro klimatyczne „a” – ciepłe, obejmujące obszary położone poniżej 400 m n.p.m. Piętro „a” na tle klimatów typu górskiego charakteryzuje się średnim zróżnicowaniem warunków klimatycznych: dość długim okresem lata termicznego (70 dni), stosunkowo krótką zimą (80 dni) i początkiem okresu wegetacyjnego w 1 dekadzie kwietnia;
- piętro klimatyczne „b” umiarkowanie ciepłe (H = 400 – 600 m n.p.m.). Piętro „b” charakteryzuje się wydłużonym o około 15 dni okresem zimy termicznej, kończącym się w 1 dekadzie marca i 4– lub 5–tygodniowym okresem letnim.

TABELA 1: Zróżnicowanie wybranych wskaźników termicznych w Sudetach. Dane za lata 1951 – 1980.

Piętro klimatyczne	Wysokość n.p.m.	Średnia temperatura powietrza °C		Średnia roczna liczba dni z temperaturą:		
		I	VII	max. <0 °C	max. >0 °C, min. <0 °C	min. >0 °C
1	2	3	4	5	6	7
bardzo chłodne	1600	–7,2	8,6	139	80	146
chłodne	1260	–5,8	10,8	108	83	174
umiarkowanie chłodne	900	–4,4	13,1	76	86	203

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6	7
umiarkowanie ciepłe	550	-2,9	15,3	45	89	231
ciepłe	200	-1,5	17,6	14	92	259

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Reprezentatywne dla większości powierzchni gminy Kamieniec Ząbkowicki będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość oraz dane przyporządkowane dla stacji Wrocław. Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1981 – 2010 wynosi 9,1 °C; stycznia -0,7 °C, a lipca 19,0 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych (to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C) wynosi 86, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 29, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 250. Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 19 – 20 °C.

TABELA 2: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C < t ≤ 5 °C	34	22 II
Wiosna	5 °C < t ≤ 15 °C	65	28 III
Lato	t ≥ 15 °C	93	1 VI
Jesień	5 °C < t ≤ 15 °C	68	1 IX
Przedzime	0 °C < t ≤ 5 °C	57	8 XI
Zima	t ≤ 0 °C	64	19 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 226 dni, w tym powyżej 15 °C przez 93 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 155 dni, w tym poniżej 0 °C przez 64 dni w roku.

TABELA 3: Temperatura powietrza (°C) dla Wrocławia. Wartości średnie za lata 1981 – 2010.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	-0,7	0,3	4,0	9,0	14,1	16,8	19,0	18,5	14,0	9,3	4,0	0,4
Najwyższe	4,8	5,5	7,6	12,2	17,0	19,5	23,2	21,7	17,2	12,7	6,8	4,1
Najniższe	-9,4	-8,5	-0,8	6,0	10,2	14,1	15,7	15,7	10,8	5,9	-0,3	-5,1

Źródło: IMGW, 2020.

TABELA 4: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Wrocławia. Wartości średnie za lata 1981 – 2010.

Temperatura	Wartość w °C
1	2
Średnia roczna	9,1
Średnia roczna – rok ciepły	10,4
Średnia roczna – rok chłodny	7,1
Średnia stycznia	-0,7

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2
Średnia lipca	19,0
Izoamplituda roczna	19,7
Absolutne minimum temperatury dobowej	-30,0 (08.01.1985)
Absolutne maksimum temperatury dobowej	37,4 (01.08.1994)

Źródło: IMGW, 2020.

Suma rocznego opadu wynosi 536,9 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) 185,8 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 351,2 mm. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 40 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 5: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Wrocławia. Dane za lata 1981 – 2010.

Miesiąc	Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnie	536,9	26,9	25,2	33,9	32,7	57,9	68,8	81,0	66,6	45,1	31,8	34,9	32,2
Najwyższe	723,5	50,7	45,0	74,1	79,0	133,8	170,6	238,1	229,3	107,7	75,3	68,7	84,3
Najniższe	380,8	5,2	2,1	9,3	5,1	6,0	22,3	10,8	15,4	7,4	2,6	9,7	9,8

Źródło: IMGW, 2020.

TABELA 6: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Wrocławia. Dane za lata 1981 – 2010.

Wyszczególnienie	Wartość w mm
Wiosna III – V	124,5
Lato VI – VIII	216,4
Jesień IX – XI	111,8
Zima XII – II	84,3
Półrocze letnie V – X	351,2
Półrocze zimowe XI – IV	185,8
Okres wegetacyjny IV – IX	352,1
Najwyższa suma opadów miesięcznych	238,1 (VII 1997)
Najniższa suma opadów miesięcznych	2,1 (II 2003)

Źródło: IMGW, 2020.

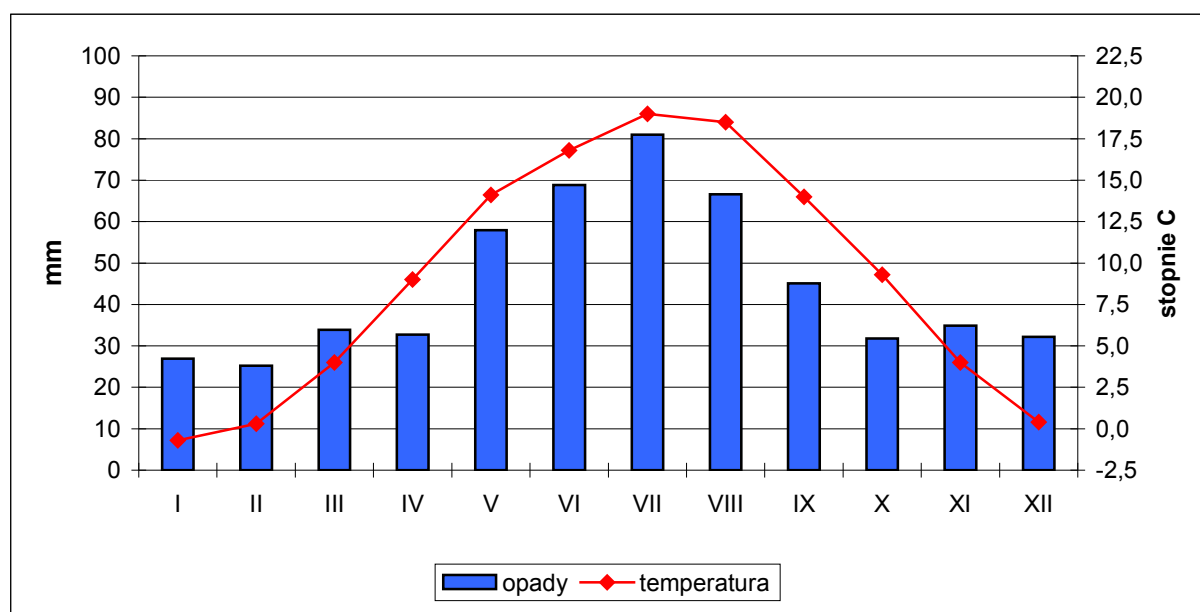
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 7: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1954 – 1981 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

Posterunek opadowy		Sumy opadów miesięcznych w mm											
		XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
1	N	39	30	24	28	29	39	75	75	101	80	49	45
	W	48	40	12	35	42	41	250	174	61	53	24	18
	S	9	16	5	11	25	29	64	28	69	55	48	59
2	N	46	44	33	29	29	43	74	88	147	91	70	71
	W	92	50	43	64	37	43	106	118	167	273	70	24
	S	38	14	23	34	11	17	97	74	93	60	26	114
3	N	39	32	26	29	30	40	71	81	105	85	47	44
	W	72	39	40	49	26	32	57	102	130	251	50	12
	S	16	14	5	18	20	18	71	24	80	48	20	58

1 – Kamieniec Ząbkowicki (245 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.
2 – Niedźwiednik (260 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.
3 – Ząbkowice Śląskie (270 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.

RYCINA 3: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla Wrocławia w latach 1981 – 2010.

Źródło: IMGW, 2020.

TABELA 8: Liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm dla Wrocławia. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\geq 0,1$ mm	14	13	12	12	13	12	14	13	11	11	14	14
≥ 10 mm	0,1	0,4	0,5	0,8	2,0	1,8	3,0	2,2	1,1	1,0	0,9	0,5

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 9: Pokrywa śnieżna we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
1 XII	30 X	15 I	24 III	15 II	29 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
45	99	11	111	160	69
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
3	8	25	36	11	1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była ≤ 20 %, wynosi w roku 40,5, a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba ≥ 80 %, wynosi w roku 117,9.

TABELA 10: Liczba dni pogodnych i pochmurnych we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Liczba dni pogodnych	2,2	2,4	3,5	3,6	3,6	3,6	3,4	4,5	5,3	4,6	1,5	2,3
Liczba dni pochmurnych	14,7	12,2	10,9	9,2	7,9	5,7	7,5	5,9	6,2	9,1	14,1	14,5

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 50 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez 2 dni w roku. Usłonecznienie wynosi w roku 1497 godzin, z czego w okresie wegetacyjnym 1086 godzin. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 4,1 godziny, najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 6,9 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1,3 godziny. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio 78 %.

TABELA 11: Liczba dni z mgłą całodzienną we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mgła całodzienna	0,2	0,4	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–	0,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godziny	1,4	2,3	3,5	4,8	6,3	6,9	6,3	6,2	5,0	3,4	1,6	1,3

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 13: Wilgotność względna powietrza we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wilgotność (%)	83	82	77	72	72	71	74	76	78	82	86	85

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedz, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 14: Prędkość wiatru we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez 226 dni, a okres gospodarczy przez 258 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące w regionie klimatycznym dolnośląskim środkowym są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim środkowym. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,3	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
	bardzo ciepła	14,7	0,6	36,4	21,4	3,8	10,0
	umiarkowanie ciepła	9,7	0,2	47,4	27,8	13,5	32,5
	chłodna	0,4	0,0	8,1	6,0	6,6	13,4
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	3,4	0,1	4,2	1,5	0,3	0,7
	bardzo chłodna	4,1	0,1	15,4	7,9	5,7	9,4
	umiarkowanie zimna	3,5	0,0	10,7	4,9	4,4	6,2
	bardzo zimna	0,5	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,4	0,0	2,8	1,4	0,4	5,1
	dość mroźna	2,8	0,0	5,5	2,3	2,1	3,5
	bardzo mroźna	0,4	0,0	0,7	0,2	0,0	0,1
Razem		40,0	1,0	131,8	73,5	36,8	81,0
		41,0		205,3		117,8	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 16: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim środkowym. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (jw.)		Słoneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,3	0,4	0,0	0,6	0,1	0,7
	bardzo ciepła	15,1	57,8	13,8	54,7	32,0	86,7
	umiarkowanie ciepła	9,9	75,2	46,0	70,6	60,5	131,1
	chłodna	0,4	14,1	20,0	15,1	19,4	34,5
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	3,4	5,7	1,0	7,9	2,2	10,1
	bardzo chłodna	4,3	23,3	15,1	25,2	17,5	42,7
	umiarkowanie zimna	3,5	15,6	10,6	18,6	11,1	29,7
	bardzo zimna	0,5	0,3	0,1	0,8	0,1	0,9
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,4	4,2	5,5	3,6	6,5	10,1
	dość mroźna	2,8	7,8	5,6	10,4	5,8	16,2
	bardzo mroźna	0,4	0,9	0,1	1,1	0,3	1,4
Razem		41,0	205,3	117,8	208,6	155,5	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TYPY POGODY:

Typy pogody – temperatura powietrza:	
gorąca	– temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C
bardzo ciepła	– temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C
umiarkowanie ciepła	– temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C
chłodna	– temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C
umiarkowanie chłodna	– temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C
bardzo chłodna	– temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C
umiarkowanie zimna	– temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C
bardzo zimna	– temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C
umiarkowanie mroźna	– temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C
dość mroźna	– temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C
bardzo mroźna	– temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:	
słoneczna	– zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %
pochmurna	– zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %
z dużym zachmurzeniem	– zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %
Typy pogody – opady atmosferyczne:	
bez opadu	– dobową sumą opadu <0,1 mm
z opadem	– dobową sumą opadu = lub >0,1 mm

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna².

Obszar gminy obejmuje fragmenty dwóch dużych jednostek geologicznych: Sudetów i bloku przedsudeckiego, oddzielonych uskokiem sudeckim brzeżnym o kierunku północny–zachód – południowy–wschód. W bezpośrednim rejonie gminy i jej okolic przebiega on poprzez miejscowości: Dzbanów, Ożary, Mąkolno, Złoty Stok i dalej do granicy państwa. Rejon gminy charakteryzuje się złożoną budową geologiczną, w której udział biorą fragmenty następujących, mniejszych jednostek geologicznych: metamorfiku niemczańsko – kamienieckiego i metamorfiku Doboszowic na bloku przedsudeckim oraz struktury bardzkiej w Sudetach. Skały tych jednostek przykryte są osadami kenozoicznymi. Skały krystaliczne ukazują się na powierzchni jedynie w okolicach Mrokocina i Chałupek.

Zdecydowanie największą część gminy zajmuje metamorfik niemczańsko – kamieniecki. Tworzy on na powierzchni terenu izolowane wychodnie skał krystalicznych. Jednostka ta zbudowana jest z łupków łyszczykowych z wkładkami łupków kwarcowo – skaleniowych, amfibolitów, łupków kwarcowo – grafitowych, eklogitów i marmurów. Łupki łyszczykowe zajmujące większość obszaru to skały cienkolaminowane, muskowitowo – biotytowo – kwarcowe, zawierające miejscami wtrącenia łupków kwarcytowych (na zachód od wsi Stolec poza granicami gminy). Pojawiają się również lokalnie wtrącenia wapieni krystalicznych w formie soczewek (na zachód od wsi Stolec, na wzgórzu Wapiennej, poza granicami gminy) osiągających grubość około 1 m. W okolicach Kamieńca Ząbkowickiego występują głównie łupki łyszczykowe, a w ich obrębie wkładki amfibolitów, łupków kwarcowo – skaleniowych i łupków grafitowych oraz niewielkie soczewki eklogitów.

W południowo – wschodniej części gminy występuje metamorfik Doboszowic. Składa się on z dwóch części o odmiennej litologii. Część zachodnia zbudowana jest z ortognejsów, a część wschodnia z paragnejsów, amfibolitów i łupków łyszczykowych.

Odrębny kompleks skalny buduje jednostkę bardzką, której niewielki fragment znajduje się w południowo – zachodniej części gminy. Jest on zbudowany w większości z dolnokarbońskich szarogłazów, piaskowców, mułowców, iłowców i łupków, które występują w postaci monotonnej serii naprzemianległych ławic. Pod osadami dolnokarbońskimi występują skały starsze, tworzące na powierzchni niewielkie wychodnie. Utwory syluru reprezentowane są przez łupki ilaste, krzemionkowe i graptolitowe. Do dewonu zaś należą różnorodne odmiany przeławicających się wzajemnie łupków krzemionkowych i ilastych, mułowców oraz piaskowców szarogłazowych i kwarcytowych. Skały struktury bardzkiej są silnie pofałdowane i pocięte uskokiemi.

Scharakteryzowane kompleksy skał metamorficznych i magmowych są w większości przykryte przez młodsze, kenozoiczne skały osadowe (trzecio– i czwartorzędowe). Utwory trzeciorzędowe odsłaniają się na powierzchni tylko w niewielkim stopniu. Wypełniają one zapadliska tektoniczne i rynny erozyjne. Największą miąższość osady trzeciorzędowej osiągają w południowej części gminy (rów Paczkowa), gdzie przekraczają 100 m. Zachodni kraniec rowu Paczkowa zajmuje dzisiejsze obniżenie w rejonie Ząbkowic Śląskich. Osady trzeciorzędowe reprezentowane są przez produkty wietrzenia chemicznego – regolity oraz dwudzielny kompleks skał osadowych. Dolny zespół, dolno– i środkowioceński, zbudowany jest przeważnie z jasnoszarych iłów z wkładkami piaszczystymi i lokalnie iłów węglistych oraz węgla brunatnego. Górny zespół, reprezentujący przypuszczalnie

---

² Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Bobiński, 2004) i Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, 2004).

przełom górnego miocenu i dolnego pliocenu, zbudowany jest z osadów ilasto – mułkowo – piaszczystych (seria poznańska) z cienkimi wkładkami węgla brunatnego i piasków kwarcowych.

Osady czwartorzędowe obejmują swoim zasięgiem większość powierzchni gminy. W większości są to osady plejstocenyśkie akumulowane w czasie zlodowaceń środkowopolskich i północnopolskich. Wykształcenie czwartorzędu jest nieco inne na południu i na północy. Na południu gminy, w zasięgu doliny Nysy Kłodzkiej, zlodowacenia środkowopolskie reprezentują żwiry i piaski wysokiego zasypania na łach trzeciorzędowych, piaski i żwiry tarasów akumulacyjnych 25 m n.p. rzeki i 10 m n.p. rzeki, gliny zwałowe oraz żwiry i piaski wodnolodowcowe. Na północy są to piaski, żwiry i mułki wodnolodowcowe, gliny zwałowe i ich rezydwa, piaski i żwiry kemów oraz żwiry i piaski rzeczne tarasów erozyjno – akumulacyjnych. Zlodowacenia północnopolskie w południowej części gminy reprezentują gliny pylaste i pyły lessopodobne oraz żwiry tarasów akumulacyjnych 4 – 5 m n.p. rzeki, natomiast na północy są to lessy oraz gliny deluwialne, miejscami piaszczyste. Holocen reprezentują żwiry den dolinnych 1,5 – 2 m n.p. rzeki, mady łąkowe i mady piaszczyste, mułki jeziorne, piaski humusowe i gytie oraz osady rzeczne nierozdzielone.

1.4.2. Złoża kopalin³.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się 15 udokumentowanych złóż kopalin. Są to:

- 11 złóż kruszywa naturalnego („Bartniki III”, „Byczeń I”, „Chałupki”, „Doboszowice – Debra”, „Pilce – Suszka III”, „Pomianów”, „Pomianów – Północ”, „Przyłęk – Pilce”, „Topola – Północ”, „Topola – Śrem” i „Topola – Zbiornik”);
- 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych („Doboszowice”, „Doboszowice I” i „Pomianów”);
- 1 złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej („Byczeń”).

KRUSZYWA NATURALNE:

Złożo piasków i żwirów „Bartniki III” (KN 1754) o powierzchni 76,0 ha, położone pomiędzy miejscowościami Doboszowice, Pomianów Górny i Topola, udokumentowano w 1965 roku (Adamski, 1965) i zaktualizowano, w związku z budową zbiornika „Topola”, w 1988 roku (Fiłon, 1988), zmniejszając je i przenosząc południową część złoża do eksploatowanego złoża „Topola Zbiornik”. Udokumentowano tu w kategorii B i C1 5422 tys. ton kruszywa. Ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych złożo uznano za konfliktowe.

Złożo piasków i żwirów „Byczeń I” (KN 9688) o powierzchni 119,3 ha, położone na południowy – wschód od miejscowości Byczeń oraz na zachód od miejscowości Doboszowice, posiada zasoby udokumentowane w kategorii C1 w wysokości 5037 tys. ton (Trentowski, 2002). W 2017 roku, na podstawie sporządzonych dodatków do dokumentacji geologicznej, udokumentowano nowy fragment złoża w zachodniej części obrębu Doboszowice. Na koniec 2020 roku zasoby geologiczne bilansowe złoża wynosiły 4051 tys. ton. Ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych złożo uznano za konfliktowe.

Złożo piasków i żwirów „Chałupki” (KN 18587) o powierzchni 31,81 ha położone jest na południowy – zachód od miejscowości Chałupki, pomiędzy zakolem rzeki Młynówki Pomianowskiej (na północy) a linią kolejową nr 137 i

---

³ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Bobiński, 2004) i Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, Bobiński, 2004) oraz *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2020) i *Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2019 roku* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2020).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

drogą wojewódzką nr 382 (na południu). Złoże posiada zasoby udokumentowane w kategorii C1 w wysokości 3374 tys. ton (Kancler, 2016). Ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych złoże uznano za konfliktowe.

Złoże kruszywa naturalnego „Doboszowice – Debra” (KN 17679) o powierzchni 7,578 ha zlokalizowane jest na północ od miejscowości Doboszowice. Zostało udokumentowane w 2015 roku w kategorii C1 o zasobach geologiczno bilansowych 669,73 tys. ton. Złoże jest konfliktowe ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych.

Złoże żwirów „Pilce – Suszka III” (KN 1757) położone jest na południowy – zachód od miejscowości Kamieniec Ząbkowicki oraz bezpośrednio na wschód od złoża „Przyłęk – Pilce” (Soroko, 1964). Powierzchnia złoża obejmuje obszar 36,247 ha, a aktualna ilość zasobów w kategorii B+C1 wynosi 444 tys. ton. Złoże jest mało konfliktowe.

Wśród osadów piaszczysto – żwirowych, szeroko rozprzestrzenionych na południowym – wschodzie obszaru gminy, udokumentowane zostało, na południe od miejscowości Pomianów Górny, złoże czwartorzędowych piasków i żwirów tarasów rzecznych doliny Nysy Kłodzkiej „Pomianów” (KN 1763) o powierzchni 9,2445 ha. Ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych złoże uznano za konfliktowe.

Złoże żwirów „Przyłęk – Pilce” (KN 1756) zajmuje powierzchnię 931,81 ha (Krzyśków, 1982), a udokumentowane zasoby wynosiły 86647 tys. ton w kategorii C1 i C2. Ciągnie się pasem szerokości 2 km i długości 4,5 km na wschód od miejscowości Przyłęk, prawie po Kamieniec Ząbkowicki. Budują go żwiry tarasów rzeki Nysy Kłodzkiej wzniesione 1,0 – 2,0 m i 4,0 – 6,0 m nad poziom rzeki. Przez obszar złoża przepływa rzeka Nysa Kłodzka, przecinając go ukośnie od południowego – zachodu ku północnemu – wschodowi. Złoże uznano za konfliktowe ze względu na gleby chronione i lasy.

Złoże piasków i żwirów „Topola – Północ” (KN 20191) o powierzchni 53,31 ha położone jest w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej tuż przed jej wpływem do zbiornika retencyjnego „Topola”. Od zachodu sąsiaduje bezpośrednio ze złożem „Topola – Śrem”. Złoże posiada zasoby udokumentowane w kategorii C1 na koniec 2020 roku w wysokości 9643 tys. ton. Dokumentację geologiczną dla złoża zatwierdzono w lutym 2021 roku. Złoże jest konfliktowe ze względu na gleby chronione.

Złoże piasków i żwirów „Topola – Śrem” (KN 18704) o powierzchni 105,2 ha położone jest pomiędzy rzeką Nysą Kłodzką (na północy) a drogą powiatową nr 3180D (na południu). Południowo – zachodni fragment złoża sąsiaduje bezpośrednio z północnymi zabudowaniami miejscowości Śrem. Złoże budują czwartorzędowe piaski i żwiry tarasów rzecznych doliny Nysy Kłodzkiej. Złoże posiada zasoby udokumentowane w kategorii C1 w wysokości 20964 tys. ton. Ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych złoże uznano za konfliktowe.

Złoże żwirów „Topola – Zbiornik” (KN 1755) o powierzchni 182,292 ha, położone na wschód od miejscowości Topola, udokumentowano w kategorii C1 (Filon D., 1987). Udokumentowana pierwotnie ilość zasobów to 12910 tys. ton. Złoże uznane zostało za konfliktowe z powodu gleb chronionych.

W listopadzie 2021 roku zatwierdzono dokumentację geologiczną dla złoża kruszywa naturalnego „Pomianów – Północ” o powierzchni 19,6223 ha, zlokalizowanego na zachód od wsi Pomianów Górny. Zasoby bilansowe w kategorii C1 wynoszą 2050 tys. ton. Złoże jest konfliktowe ze względu na gleby wysokich klas bonitacyjnych.

Byłe złoże kruszywa naturalnego „Mrokocin” (KN 14838) o powierzchni 9,0585 ha zlokalizowane było pomiędzy miejscowościami Mrokocin a Pomianów Górny. Zostało udokumentowane w 2010 roku w kategorii C1 o zasobach geologiczno bilansowych 997 tys. ton. Złoże było mało konfliktowe. Od 2018 roku brak jest już zasobów geologicznych i przemysłowych i złoże zostało skreślone z bilansu zasobów.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 17: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złóż kruszywa naturalnego na podstawie *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (PIG – PIB, 2020).

Parametr	Złoże								
	Bartniki III			Byczeń I			Chałupki		
	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia
Gęstość nasypowa w stanie zagęszczonym (kg/m ³)	1800	2100	1900	1927	1927	1927	1894	1922	1908
Mrozoodporność (%)	1,00	2,20	1,60	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Nasiąkliwość (%)	1,20	2,50	2,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość frakcji <2 mm (%)	14,60	60,30	36,90	12,80	46,10	28,60	10,80	51,40	30,00
Zawartość frakcji <4 mm (%)	b.d.	b.d.	48,70	17,20	54,10	36,70	14,80	63,30	38,50
Zawartość nadziarna >40 mm (%)	b.d.	b.d.	6,50	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość pyłów mineralnych (%)	0,80	4,40	2,00	4,60	15,00	9,30	2,40	17,00	7,60
Zawartość zanieczyszczeń obcych (%)	0,00	0,00	0,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość ziarn nieforemnych (%)	3,00	21,20	12,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość ziarn słabych i zwiędzłych (%)	4,30	20,00	12,20	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Grubość nadkładu (m)	0,50	3,50	0,70	0,50	4,00	2,10	0,30	2,90	1,70
Miąszość złoża (m)	2,30	9,10	6,30	3,50	11,50	7,50	2,90	8,70	5,40
Głębokość spągu złoża (m)	b.d.	b.d.	b.d.	6,40	12,00	9,60	b.d.	b.d.	b.d.
Stosunek N / Z	b.d.	b.d.	0,30	0,04	0,50	0,28	b.d.	b.d.	0,31
Parametr	Złoże								
	Doboszowice – Debra			Pilce – Suszka III			Pomianów		
	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia
Gęstość nasypowa w stanie zagęszczonym (kg/m ³)	1710	1810	1760	1500	2060	1980	b.d.	b.d.	b.d.
Mrozoodporność (%)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0,20	1,50	1,00
Nasiąkliwość (%)	b.d.	b.d.	b.d.	0,90	2,50	b.d.	0,40	0,70	b.d.
Zawartość frakcji <2 mm (%)	73,80	92,80	82,80	b.d.	b.d.	28,00	14,60	42,80	30,20
Zawartość frakcji <4 mm (%)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	49,79	20,60	51,10	35,50
Zawartość nadziarna >40 mm (%)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2,10	24,60	8,20
Zawartość pyłów mineralnych (%)	1,40	14,20	9,57	1,50	6,00	4,55	0,20	2,80	0,80
Zawartość zanieczyszczeń obcych (%)	b.d.	b.d.	b.d.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zawartość zanieczyszczeń organicznych (%)	b.d.	b.d.	b.d.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zawartość ziarn słabych i zwiędzłych (%)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	1,66	0,10	13,00	4,00
Zawartość ziarn wydłużonych (%)	b.d.	b.d.	b.d.	1,00	12,30	b.d.	24,60	42,50	31,50
Grubość nadkładu (m)	0,00	8,00	4,30	b.d.	b.d.	2,00	0,40	2,60	1,40
Miąszość złoża (m)	3,40	13,00	8,87	b.d.	b.d.	4,80	4,00	7,50	6,00
Głębokość spągu złoża (m)	6,80	21,00	12,50	b.d.	b.d.	6,80	6,10	8,90	7,40
Stosunek N / Z	0,23	1,20	0,65	b.d.	b.d.	b.d.	0,07	0,55	0,26

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Parametr	Złoże								
	Przyłęk – Pilce			Topola – Śrem			Topola – Zbiornik		
	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia
Gęstość nasypowa w stanie zagęszczonym (kg/m ³)	b.d.	b.d.	b.d.	1845	1884	1868	b.d.	b.d.	b.d.
Mrozoodporność (%)	0,15	4,90	3,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Nasiąkliwość (%)	0,40	3,60	2,00	b.d.	b.d.	b.d.	0,20	5,80	3,00
Zawartość frakcji <2 mm (%)	b.d.	b.d.	27,60	18,10	51,30	31,30	17,70	33,21	33,20
Zawartość frakcji <4 mm (%)	b.d.	b.d.	38,10	25,20	60,90	40,70	b.d.	b.d.	44,20
Zawartość nadziarna >40 mm (%)	b.d.	b.d.	4,40	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	10,60
Zawartość pyłów mineralnych (%)	b.d.	b.d.	1,30	1,60	11,60	6,70	0,10	6,50	1,70
Zawartość zanieczyszczeń obcych (%)	0,00	0,00	0,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość zanieczyszczeń organicznych (%)	0,00	0,00	0,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Zawartość ziarn nieforemnych (%)	b.d.	b.d.	5,70	b.d.	b.d.	b.d.	5,40	46,20	14,80
Zawartość ziarn słabych i zwiędzłych (%)	0,60	15,00	6,60	b.d.	b.d.	b.d.	39,50	b.d.	15,30
Grubość nadkładu (m)	0,00	4,00	1,20	0,00	3,00	0,90	0,20	3,20	1,10
Miąższość złoże (m)	2,00	11,70	6,40	4,00	14,40	10,70	1,60	8,60	5,50
Głębokość spągu złoże (m)	5,40	12,50	7,60	6,50	14,50	11,60	b.d.	b.d.	6,60
Stosunek N / Z	b.d.	b.d.	0,17	0,00	0,63	0,08	b.d.	b.d.	0,20
Parametr	Topola – Pólnoc								
	min.	max.	średnia						
Gęstość nasypowa w stanie zagęszczonym (kg/m ³)	1750	1876	1813						
Zawartość frakcji <2 mm (%)	4,00	75,00	30,60						
Zawartość frakcji <4 mm (%)	5,30	81,20	35,90						
Zawartość pyłów mineralnych (%)	4,00	15,00	7,80						
Zawartość ziaren <0,063 mm (%)	0,20	1,20	0,50						
Grubość nadkładu (m)	0,00	3,00	1,10						
Miąższość złoże (m)	2,80	13,70	10,50						
Głębokość spągu złoże (m)	2,80	14,00	11,60						
Stosunek N / Z	0,00	0,33	0,10						

KAMIENIE DROGOWE i BUDOWLANE:

Złoże gnejsów „Doboszowice” (KD 1016) o powierzchni 21,911 ha, leżące na południe od miejscowości Doboszowice, obok stacji kolejowej, zostało udokumentowane w kategorii C1 (Jakubowska, Owsiany, 1987). Aktualnie zalega tu blisko 30 mln ton kopaliny przydatnej do produkcji kruszywa łamanego do nawierzchni drogowych i kolejowych. Złoże uznane zostało za mało konfliktowe. W czerwcu 2021 roku zatwierdzono dodatek do dokumentacji geologicznej, powiększający obszar złoże w kierunkach północno – zachodnim i południowo – wschodnim. Część ta jest konfliktowa ze względu na aktualnie występujące tu tereny leśne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Złoże gnejsów „Doboszowice I” (KD 9818) o powierzchni 87,8204 ha, położone na południe od wsi Doboszowice, posiada udokumentowane zasoby w kategorii C1 w wysokości 2162 tys. t oraz w kategorii C2 w wysokości 1185 tys. t (Kochanowska, 2004). Aktualnie zalega tu ponad 212 mln ton kopaliny. Kopalina może być wykorzystana w budownictwie i drogownictwie. Złoże uznane zostało za mało konfliktowe.

Złoże gnejsów „Pomianów” (KD 974) o powierzchni 25,5065 ha, położone na wschód od miejscowości Pomianów Górny (Jakubowska, Filon, 1988) rozpoznano w kategorii B i C1. Miąższość złoża wynosi 90 m, średnia grubość nadkładu – 2,8 m, a stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża (N/Z) – 0,04. Aktualny stan zasobów to ponad 52 mln ton kopaliny. Gnejsy charakteryzują się korzystnymi właściwościami fizyko – mechanicznymi. Mrozoodporność jest dobra, nasiąkliwość < 1%, wytrzymałość na ściskanie wynosi 150 MPa, a ścieralność w bębnie Devala < 5 %. W związku z tym gnejs ten może być wykorzystywany do produkcji kamienia łamanego do nawierzchni drogowych i kolejowych, może również znaleźć zastosowanie do produkcji niewielkich elementów kamiennych stosowanych w budownictwie hydrotechnicznym. Złoże uznane zostało za mało konfliktowe.

TABELA 18: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złóż kamieni drogowych i budowlanych na podstawie *Kart Informacyjnych Złoża Kopaliny Stałej* (PIG – PIB, 2020).

Parametr	Złoże								
	Doboszowice			Doboszowice I			Pomianów		
	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia	min.	max.	średnia
Gęstość właściwa (g/cm ³)	2,62	2,72	2,65	2,64	2,73	2,67	2,63	2,77	2,66
Gęstość pozorna (g/cm ³)	2,56	2,65	2,61	2,54	2,70	2,63	2,50	2,70	2,62
Mrozoodporność (%)	1,00	7,10	4,10	1,10	2,75	1,84	0,10	1,90	0,35
Nasiąkliwość (%)	0,17	1,00	0,45	0,40	1,24	0,86	0,20	2,30	0,70
Nasiąkliwość wagowa (%)	0,17	1,00	0,45	0,19	1,32	0,50	0,15	2,80	0,47
Porowatość (%)	0,01	2,57	0,81	0,70	3,40	1,60	0,01	0,08	0,03
Szczelność (%)	0,96	0,99	0,96	0,97	0,99	0,98	89,00	99,00	97,00
Współczynnik emulgacji	0,03	0,22	0,10	b.d.	b.d.	b.d.	0,11	0,28	0,16
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm ²)	826,0	1968,1	1417,4	b.d.	b.d.	b.d.	830,0	1930,0	1040,0
Zawartość SO ₃ (%)	0,15	0,21	0,17	0,01	0,20	0,10	0,14	0,26	0,19
Zwięźłość w aparacie Page'a (ilość uderzeń)	14,00	22,00	19,33	b.d.	b.d.	b.d.	6,00	16,00	12,16
Ścieralność na bębnie Devala (%)	2,80	8,02	4,00	b.d.	b.d.	b.d.	2,60	26,60	10,30
Ścieralność na tarczy Boehmego (cm)	b.d.	b.d.	4,08	b.d.	b.d.	b.d.	0,16	1,26	0,45
Ścieralność w bębnie Los Angeles (%)	23,60	30,20	25,43	20,10	64,90	31,30	15,00	30,00	19,50
Grubość nadkładu (m)	0,00	13,00	2,60	2,00	20,00	10,45	0,00	32,50	8,80
Miąższość złoża (m)	28,00	82,50	58,10	20,00	123,6	49,45	62,60	121,0	97,30
Głębokość spągu złoża (m)	31,00	84,00	60,70	b.d.	b.d.	b.d.	68,30	122,5	106,1
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,04	b.d.	b.d.	0,13	0,10	0,52	0,11

SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ:

Złoże „Byczeń” (IB 2425) zostało udokumentowane w kategorii C1 (Lis, 1999b), na północ od miejscowości Byczeń, na powierzchni 7,0840 ha. Aktualne zasoby wynoszą 1213 tys. m³ surowca do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej. Surowiec użyteczny reprezentuje kompleks utworów ilastych złożony z ilów zielonych i

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

zielonoszarych, przeławionych łamami szarymi z brunatno – rdzawymi plamami i smugami utlenionych związków żelaza. Serię złożową, o średniej miąższości 15,4 m, zalegającą pod nadkładem 0,4 – 3,8 m, charakteryzują następujące średnie parametry jakościowe: woda zarobowa – 28,2 %, skurczliwość całkowita – 8,6 %, nasiąkliwość czerepu wypalonego w temperaturze 900 °C – 14 %, wytrzymałość na ściskanie – 14,67 MPa. Złoże uznano za konfliktowe z powodu zalegających na nim gleb chronionych.

TABELA 19: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane parametry geologiczno – złożowe i jakościowe złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Byczeń” na podstawie *Karty Informacyjnej Złoża Kopaliny Stałej* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, 2020).

Parametr	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Nasiąkliwość w wyrobach (%)	12,90	15,70	14,00
Skurczliwość całkowita (%)	7,30	10,10	8,60
Skurczliwość wypalania (ogniowa) (%)	0,10	1,10	0,70
Skurczliwość wysychania (%)	7,20	9,00	7,90
Strata ogniowa (%)	b.d.	b.d.	6,10
Woda zarobowa względna (%)	26,60	31,20	28,20
Wytrzymałość na ściskanie (kg/cm ²)	141,00	152,00	147,00
Zawartość siarczanów SO ₄ (%)	0,01	0,03	0,02
Zawartość Al ₂ O ₃ (%)	16,65	23,93	19,00
Zawartość CaO (%)	1,02	2,04	1,62
Zawartość K ₂ O (%)	2,60	2,90	2,79
Zawartość MgO (%)	1,12	1,80	1,45
Zawartość Na ₂ O (%)	0,15	0,35	0,25
Zawartość Fe ₂ O ₃ (%)	4,76	5,28	5,10
Zawartość SiO ₂ (%)	56,82	67,40	64,10
Zawartość marglu w ziarnach powyżej 0,5 mm (%)	0,00	0,23	0,05
Grubość nadkładu (m)	0,40	3,80	1,30
Miąższość złoża (m)	2,70	26,30	15,40
Głębokość spągu złoża (m)	b.d.	b.d.	16,70
Stosunek N/Z	b.d.	b.d.	0,20

TABELA 20: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka złóż kopalin na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Bobiński, 2004) i Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, 2004) oraz według *Bilansu Zasobów Złóż Kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2020 roku* (Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2021).

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Zasoby geologiczne bilansowe (tys. ton)	Przyczyny konfliktowości złoża
1	2	3	4	5	6
Bartniki III	pż	G	Skb	6422	GI
Byczeń	i(ic)	Z	Scb	1213 (tyś. m ³)	GI
Byczeń I	pż	G	Sb , Skb , Sd	4051	GI
Chałupki	pż	N	Sb , Skb , Sd	3374	GI

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
Doboszowice	g	G	Sd	29248	L
Doboszowice I	g	G	Sd	211849	brak
Doboszowice Debra	pż	N	Skb	670	GI
Pilce – Suszka III	ż	Z	Skb	444	brak
Pomianów	pż	G	Skb	775	GI
Pomianów – Północ ⁴	pż	N	Skb	2050	GI
Pomianów	g	G	Sb , Sd , Skb	51818	brak
Przyłęk – Pilce	ż	G	Sb , Skb , Sd	78719	GI , L
Topola – Północ ⁵	pż	N	Sb , Skb , Sd	9643	GI
Topola – Śrem	pż	N	Sb , Skb , Sd	20964	GI
Topola – Zbiornik	ż	G	Skb	3844	GI
Mrokocin	pż	SBZ	–	–	–

Rodzaj kopaliny: **ż** – żwiry, **pż** – piaski i żwiry, **g** – gnejsy, **i(ic)** – ility ceramiki budowlanej.

Stan zagospodarowania: **G** – zagospodarowane, **Z** – zaniechane, **N** – niezagospodarowane, **SBZ** – skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym.

Zastosowanie kopaliny: **Sb** – budowlane, **Skb** – kruszywo budowlane, **Sd** – drogowe, **Scb** – ceramiki budowlanej.

Przyczyny konfliktowności: **GI** – ochrona gleb, **L** – ochrona lasów.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin⁶.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wytypowano 1 obszar perspektywiczny dla występowania kopalin. Obszarów prognostycznych nie wyznaczono. Obszar perspektywiczny kruszywa naturalnego (piasków i żwirów) wyznaczono w południowo – wschodniej części gminy. Jest to zasięg tarasów rzecznych Nysy Kłodzkiej tam, gdzie nie pozostaje w kolizji ze zbiornikami retencyjnymi „Topola” i „Kozielno”. Na obszarze gminy poszukiwano także kolejnych złóż kamieni drogowych i budowlanych. Poszukiwania te dały wynik negatywny. Złóż gnejsów i amfibolitów (Łuciuk, 1976), z przeznaczeniem surowca na kruszywo łamane, poszukiwano bezpośrednio na południowy – wschód od złoża „Pomianów”. Poszukiwania złóż gnejsów i amfibolitów prowadzono także w rejonie Mrokocin – Chałupki (Łuciuk, 1976). Odwiercone zostały otwory stwierdzające występowanie tych skał, lecz w dużym stopniu okazały się one złupkowane, silnie spękane i zwiertzałe. Niska wytrzymałość na ściskanie, zarówno amfibolitu jak i gnejsu, zdyskwalifikowała ich przydatność dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. Amfibolitów poszukiwano również w rejonie na południe od Lubnowa i na wschód od Chałupki. W odwierconym otworze do głębokości 75 m amfibolit w dużym stopniu był złupkowany, spękany i zwiertzały (Łuciuk, 1976). Masyw kłodzko – złotostocki był przedmiotem systematycznego rozpoznania granodiorytów, zakończonego opracowaniem *Kompleksowej dokumentacji geologicznej Kłodzkiego Okręgu Eksploatacji Surowców Skalnych* (Majkowska, Pietroniak, 1986). Okazało się, że granitoidy w znacznej części są głęboko zwiertzałe i często zaangażowane tektonicznie, a ze zmiennością petrograficzną wiąże się zmienność właściwości fizyko – mechanicznych. W wyniku prac wiertniczych i laboratoryjnych stwierdzono brak perspektyw dla tych surowców między innymi w południowo – zachodniej części gminy (Góry Bardzkie) na południe od miejscowości Ożary (Stachowiak, 1972).

⁴ Na podstawie Decyzji nr 62/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 02 listopada 2021 roku w sprawie zatwierdzenia dokumentacji geologicznej.

⁵ Na podstawie Decyzji nr 13/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 11 lutego 2021 roku w sprawie zatwierdzenia dokumentacji geologicznej.

⁶ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Bobiński, 2004) i Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, 2004).

1.4.4. Udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów⁷.

Przedgórze Sudeckie (332.1) do schyłku oligocenu stanowiło jedną całość ze strukturami geologicznymi Sudetów. Wielka dyslokacja tektoniczna o kierunku północny–zachód – południowy–wschód i amplitudzie pionowego przemieszczenia obu części wielkości kilkuset metrów rozdzieliła istniejący poprzednio blok na część górską i część podgórską, która pozostała niewysoką równiną z kilkoma twardzielcowymi wzniesieniami (Masyw Ślęży, Wzgórza Strzegomskie i Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie). Poza nimi Przedgórze Sudeckie pokrywają częściowo mioceńskie osady morskie oraz czwartorzędowe piaski, gliny morenowe i podobne do lessu utwory pyłowe, na których powstały dosyć urodzajne gleby brunatnoziemne, co sprawia, że jest to region rolniczy z niewielkimi płatami leśnymi na wyższych wzniesieniach. Prowadzi się tu także eksploatację surowców skalnych. Przedgórze Sudeckie zajmuje łącznie powierzchnię około 2,6 tys. km².

Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie (332.14) są najrozleglejszą i najbardziej zróżnicowaną częścią Przedgórza Sudeckiego o łącznej powierzchni około 1140 km². Zbudowane są z różnych skał magmowych i metamorficznych. Miejscami występują kaolinowe zwietrzliny skał podłoża, w obniżeniach zaś trzeciorzędowe iły. W ukształtowaniu powierzchni zaznaczają się pasma wzniesień i obniżeń, wykorzystywanych przez dopływy Odry: Ślężę i Oławę od strony południowej oraz Nysę Kłodzką od strony wschodniej. W związku z taką konfiguracją terenu wyróżniono liczne mikroregiony (Walczak, 1970), z których jeden – Wysoczyzna Ziębicka obejmuje wschodnie rejony gminy Kamieniec Ząbkowicki. Wysoczyzna Ziębicka jest szerokim garbem o przeciętnej wysokości 260 – 300 m n.p.m., położonym na północ od Obniżenia Otmuchowskiego, zbudowanym na powierzchni ze zdenudowanych materiałów plejstoceńskich (morenowych i kemowych), zalegających na jeziornych ilach mioceńskich. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się najbardziej wysunięty na południowy – zachód fragment Wysoczyzny Ziębickiej. Na północny – wschód od wsi Pomianów Górny znajduje się bezimienne wzniesienie o wysokości 341,2 m n.p.m., będące najwyższym punktem Wysoczyzny Ziębickiej na terenie gminy.

Obniżenie Otmuchowskie (332.16) jest zapadliskiem tektonicznym o powierzchni około 290 km², które wykorzystuje Nysa Kłodzka w swym środkowym biegu. Szerokie dno doliny zajmują pola uprawne i łąki, częściowo zalane po utworzeniu zbiorników retencyjnych: Jeziora Otmuchowskiego, Jeziora Nyskiego (Głębinowskiego), „Kozielno” i „Topola”. Obniżenie ma charakter rynny o szerokości od kilku do około 10 km. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki położone jest na wysokości od około 216 do maksymalnie 308 m n.p.m. (wzniesienie Góry Zamkowej pomiędzy Kamieńcem Ząbkowickim a Byczeniem). W południowo – wschodniej części gminy znajduje się środkowy, najwęższy fragment Obniżenia Otmuchowskiego, wcinającego się pomiędzy Przedgórze Paczkowskie a Wysoczyznę Ziębicką. Jest to wydzielony mikroregion Doliny Nysy. Północna i zachodnia część gminy to mikroregion Kotliny Ząbkowickiej. Obszar ten nieznacznie wznosi się w kierunku krawędzi Gór Bardzkich i jest rozcięty stosunkowo płytkimi dolinami cieków wodnych.

---

⁷ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

Przedgórze Paczkowskie (332.17) po stronie czeskiej nazwane *Žulovská pahorkatina*, znajduje się na południe od Obniżenia Otmuchowskiego i przylega do Gór Żółtych i Bardzkich. Zbudowane jest z granitu, który po stronie czeskiej koło miasta Žulová tworzy interesujące wietrzeniowe formy skalne. Po stronie polskiej na powierzchni zalegają żwiry i piaski z okresu deglacjacji zlodowacenia odrzańskiego. Całość mezoregionu obejmuje powierzchnię około 240 km², z czego około 130 km² po stronie polskiej. W południowej części gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się jedynie jego północno – zachodni kraniec, położony na przeciętnej wysokości od 230 do 300 m n.p.m.

Sudety Środkowe (332.4) pod względem geologicznym przedstawiają strukturę nieckową, której oś przebiega zgodnie z ogólnym kierunkiem zrębu sudeckiego z północnego – zachodu na południowy – wschód. We wschodniej części Sudetów Środkowych pojawiają się hercyńskie struktury fałdowe, które wchodzą w skład Gór Bardzkich i są ścięte uskokami, prostopadłymi do ich biegu. Dyslokacje wytworzyły w trzeciorzędzie zapadlisko zwane rowem Nysy, które dało początek Kotlinie Kłodzkiej, oddzielającej Sudety Środkowe od Wschodnich.

Góry Bardzkie (332.45) są orograficznym przedłużeniem Gór Sowich, od których dzieli je Przełęcz Srebrna, ale w przeciwieństwie do nich są zbudowane ze sfałdowanych w orogenezie hercyńskiej skał paleozoicznych: zlepieńców, piaskowców kwarcytowych i łupków – kambryjskich, sylurskich i dolnokarbońskich, a także skał pochodzenia wulkanicznego. Kierunek fałdowań przebiega w poprzek do rozciągłości gór, wyznaczonej przez trzeciorzędowe uskoki, co sprawia, że mimo stosunkowo niewielkich wysokości bezwzględnych rzeźba terenu jest dosyć urozmaicona. Góry Bardzkie przecina antecendentny przełom Nysy Kłodzkiej. Góry Bardzkie mają około 20 km rozciągłości i od 6 do 10 km szerokości, zajmując powierzchnię około 160 km². Góry Bardzkie zajmują jedynie niewielki południowo – zachodni fragment gminy na południe od wsi Ożary. Tutaj znajduje się najwyższe położony fragment gminy z kulminacją bezimiennego wzniesienia o wysokości 420 m n.p.m.

1.5.2. Rzeźba terenu⁸.

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą morfologią. Współczesna rzeźba terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów orogenezy Sudetów, procesów tektonicznych i neotektonicznych, glacialnych, fluwioglacialnych, peryglacialnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Występujące z silnym natężeniem procesy rzeźbotwórcze doprowadziły do powstania zróżnicowanego rysu geomorfologicznego obszaru gminy, który jest jej dużym walorem przyrodniczym i krajobrazowym.

Ukształtowanie pionowe obszaru gminy uwarunkowane jest licznymi wychodniami skał metamorficznych, tworzących wzgórza oraz pojedyncze kulminacje o charakterze twardzielowym i ostańcowym. Północna i zachodnia część gminy leży w zasięgu Kotliny Ząbkowickiej (Obniżenia Ząbkowickiego), która ograniczona jest od północy Wzgórzami Szklarskimi i Dobrzeńskimi. Rozległa Kotlina Ząbkowicka ma charakter równinny i jest obrzeżona na północy i wschodzie przez wspomniane twardzielowe wzgórza. Na zachodzie przechodzi ona w płaską Kotlinę Stosowicką, a na południowym – zachodnie ograniczą ją twardzielowe wzniesienie Masywu Grochowskiego, przekraczające 400 m n.p.m. Pokrywy lessowe, występujące zwłaszcza we wschodniej części gminy, dają charakterystyczne dla nich rozcięcia erozyjne i leżą już w zasięgu Wysoczyzny Ziębickiej. Wysoczyzna Ziębicka charakteryzuje się dość monotonną rzeźbą, której głównym rysem są głęboko wcięte doliny potoków. Południowa część gminy leży w obrębie doliny Nysy Kłodzkiej o charakterze rowu tektonicznego, który

---

⁸ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Żółty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998) i M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

w Bardzie zakończony jest przełomem tejże rzeki. Nysa Kłodzka przepływa tu na wysokości od 216 do 247 m n.p.m. i jest najniżej położona na całym omawianym obszarze. Nysa Kłodzka po opuszczeniu Sudetów skręca tu na wschód, płynąc szeroką doliną, zaścieloną materiałem wyniesionym przez nią z gór. Rzeka meandruje w szerokiej na kilka kilometrów, płaskiej dolinie. W południowej części gminy zaznacza się wąskim pasem Przedgórze Paczkowskie, oddzielone skarpą od doliny Nysy Kłodzkiej. Jest to teren pagórkowaty, pocięty siecią krótkich potoków wypływających z Gór Bardzkich i Gór Żółtych i wpadających do Nysy Kłodzkiej. Niewielki, południowo – zachodni fragment gminy obejmują Góry Bardzkie, wyraźnie oddzielone od pozostałego obszaru progiem morfologicznym, który przecina przełomowa dolina Nysy Kłodzkiej.

Reasumując na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki można wyróżnić cztery wyraźne strefy geomorfologiczne:

- Dolina Nysy Kłodzkiej wraz z ujściowym fragmentem Budzówki i innych mniejszych cieków;
- Wysoczyzny polodowcowe w północnej i wschodniej części gminy;
- Pogórze w południowej części gminy;
- Próg morfologiczny Gór Bardzkich w południowo – zachodniej części gminy.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- procesy stokowe, w tym ruchy grawitacyjne i masowe, a także rzeźbotwórcza działalność wody spływającej po stoku;
- akumulacja i denudacja pokryw lessowych;
- denudacja stromych stoków użytkowanych orną na drodze erozji wodnej;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy geologiczne stanowią miejscami przeszkody w zabudowie terenu, zwłaszcza w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz na stromych stokach o nachyleniu przekraczającym 20 %, zarówno w rejonie Wysoczyzny Ziębickiej jak i w rejonie Przedgórza Paczkowskiego i Gór Bardzkich. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno unikać się lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe, erozję i ruchy masowe. W rejonach podatnych na erozję i ruchy masowe zakazane powinno być usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Dotyczy to w szczególności obszarów najsilniej urzeźbionych w rejonie wielkoprzestrzennych gruntów ornych.

Na terenie gminy Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich zinwentaryzowało i zewidencjonowało 5 osuwisk. Zlokalizowane są one w następujących miejscach:

- Kamieniec Ząbkowicki – na południowym stoku Góry Zamkowej (L = 15 m, W = 125 m, H = 12 m) o powierzchni około 0,2 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki (Łopienica) – w pobliżu Góry Krzyżowej o powierzchni około 0,4 ha;
- Sławęcín – na wschód od miejscowości (L = 240 m, W = 200 m, H = 4 m) o powierzchni około 11,8 ha;
- Suszka – na południe od miejscowości o powierzchni około 1 ha;
- Śrem – na południowo – zachód od miejscowości (L = 190 m, W = 200 m, H = 3,5 m) o powierzchni około 2 ha.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Osuwiska w Suszce, Kamieńcu Ząbkowickim (Łopienica) i Sławęcinie ujęte są w bazie SOPO (System Osłony Przeciwośuwikowej Państwowego Instytutu Geologicznego) pod numerami:

- Suszka – 81438 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 1,491 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki (Łopienica) – nr 81439 (osuwisko aktywne ciągle) o powierzchni 0,064 ha;
- Sławęcin – 81440 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 2,684 ha;
- Sławęcin – 81441 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 1,92 ha;
- Suszka – 104211 (osuwisko aktywne ciągle) o powierzchni 0,03 ha.

Osuwiska w Śremie, Kamieńcu Ząbkowickim (Góra Zamkowa) i Sławęcinie ujęte są w *Rejestrze i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych na terenie całego kraju*, opracowanym w latach 2002 – 2005 przez Akademię Górniczo – Hutniczą w Krakowie na zamówienie Ministra Środowiska, pod numerami:

- Śrem – M-33-58-B-d/1 (osuwisko mało aktywne);
- Kamieniec Ząbkowicki (Góra Zamkowa) – M-33-58-B-d/2 (osuwisko mało aktywne);
- Sławęcin – M-33-58-D-b/3 (osuwisko mało aktywne), pokrywające się z osuwiskami nr 81440 i 81441 z bazy SOPO.

Generalnie osuwiska aktywne odznaczają się występowaniem w ich obrębie świeżych i wyraźnych form świadczących o ciągłym przemieszczaniu się materiału: skarp, zagłębień bezodpływowych, progów oraz skarp wewnątrzosuwickowych. Osuwiska o zróżnicowanym stopniu aktywności są formami, w których aktywność wykazują tylko niektóre strefy w obrębie osuwiska. Osuwiska okresowo aktywne mają mniej wyraźne granice niż osuwiska aktywne, a elementy wewnątrzosuwickowe częściowo zatarte. Osuwiska aktywne okresowo to te o przejawach aktywności występujących w nieregularnych odstępach czasu w ciągu ostatnich 50 lat. Osuwiska nieaktywne są to osuwiska, na których w ciągu ostatnich 50 lat nie stwierdzono śladów przemieszczeń. Wyszczególnione na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki osuwiska obejmują obszary zajęte przez użytki rolne, lasy lub zadrzewienia i nie zagrażają bezpośrednio terenom obecnie zainwestowanym.

W bazie SOPO ujęte są także 2 obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych (Śrem i Sławęcin) pod numerami:

- Śrem – 10573 w rejonie osuwiska zinwentaryzowanego i zewidencjonowanego przez Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich;
- Sławęcin – 10574 w rejonie obu sąsiadujących ze sobą osuwisk nr 81440 i 81441 z bazy SOPO.

Tereny zagrożone ruchami masowymi wyznaczono kierując się przede wszystkim zagęszczeniem występujących na nich osuwisk i przejawami ich aktywności, wskazującymi na predyspozycje całego obszaru do rozwoju ruchów masowych. Innym czynnikiem branym pod uwagę było nachylenie stoku, które w połączeniu z odpowiednią budową geologiczną może sprzyjać występowaniu ruchów masowych.

Według *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2015) i Złoty Stok nr 902 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2015), w 3 rejonach gminy występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych:

- pomiędzy miejscowościami Ożary i Sosnowa (poza rejonami zinwentaryzowanych osuwisk);
- na wschód od miejscowości Sławęcin (w rejonie zinwentaryzowanych osuwisk i terenu zagrożonego występowaniem ruchów masowych);
- na zachód od miejscowości Śrem, po zachodniej stronie nieczynnej linii kolejowej relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (poza rejonami zinwentaryzowanych osuwisk).

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne⁹.

Rejon gminy Kamieniec Ząbkowicki według regionalnego podziału hydrogeologicznego (Kleczkowski, 1990) położony jest prawie w całości w regionie przedsudeckim. Niewielki południowo – zachodni fragment należy do rejonu bardzkiego w podregionie śródsudeckim regionu sudeckiego, natomiast południowo – wschodnia część gminy należy do podregionu średzko – otmuchowskiego. Na terenie gminy wydzielić można następujące piętra wodonośne: czwartorzędowe, trzeciorzędowe i paleozoiczno – proterozoiczne (nierozdzielone).

Wody piętra czwartorzędowego związane są z holocenijskimi osadami żwirowo – piaszczystymi, występującymi w obrębie dolin cieków powierzchniowych oraz z plejstoceńskimi utworami pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego. Są to wody typu porowego o zwierciadle swobodnym lub napiętym. Ze względu na niejednorodne wykształcenie osadów oraz na zmiany w ukształtowaniu terenu piętro to nie ma charakteru ciągłego, w szczególności na wysoczyznach, w obrębie glin zwałowych i piasków wodnolodowcowych. Swobodne zwierciadło wody pierwszego poziomu wodonośnego występuje na różnych głębokościach od 0,2 m w dolinach rzecznych do około 20 m na wysoczyznach. Często występujące gliny zwałowe i iły warwowe powodują, że zwierciadło wody pierwszego poziomu wodonośnego może mieć charakter napięty, stabilizując się na głębokości od kilku do kilkunastu metrów. Miąższość utworów wodonośnych wynosi od kilku do kilkunastu metrów. Obserwuje się dużą zmienność parametrów hydrogeologicznych i tak: wydajność poszczególnych studni wynosi przeważnie od kilku do 84 m³/h, przy kilkumetrowej depresji (maksymalnie 10,4 m), natomiast wartość współczynnika filtracji waha się od 0,8 do 160 m/d.

W rejonie miejscowości Starczów (na terenie gminy) i Niedźwiedź (poza granicą gminy), pod grubą serią naprzemianległych glin, piasków i iłów warwowych, na głębokości od 33 do 46 m występuje drugi poziom wodonośny. Jego miąższość wahać się może od 6 do 20 m. Zwierciadło wody stabilizuje się na głębokości od 23 do 27 m. Ujmujące ten poziom studnie charakteryzują się wydajnościami od 12 do 36 m³/h, przy depresji od 0,9 do 7,0 m i współczynnikami filtracji od 26 do 160 m/d. Przewodność czwartorzędowego piętra wodonośnego wynosi od 100 do 370 m²/d (Czerski, 2000).

Piętro trzeciorzędowe występuje we wschodniej i południowej części analizowanego rejonu (Michniewicz, Mroczkowska, Wojtkowiak, 1989, Czerski, 2000). Otworami hydrogeologicznymi rozpoznane zostało jedynie w części południowej, w rejonie miejscowości Braszowice, Stolec, Przyłęk (poza granicami gminy) i Kamieniec Ząbkowicki. Warstwy wodonośne tego piętra o miąższości od 2 do ponad 30 m, zbudowane z utworów piaszczysto – żwirowych, występują wśród iłów na głębokości od 11 do 40 m, zawierają one wody porowe o zwierciadle napiętym, stabilizującym się od 2,5 do 10 m pod powierzchnią terenu. Wydajności uzyskiwane w pojedynczych studniach wynoszą od 8 do 32 m³/h, przy depresji od 3,8 do 20 m. Przewodność trzeciorzędowego piętra wodonośnego wynosi od kilkudziesięciu do 167 m²/d.

Paleozoiczno – proterozoiczne piętro wodonośne jest słabo rozpoznane. Wody szczelinowe tego piętra występują w skałach metamorficznych – odsłaniających się na powierzchni w rejonie Wzgórz Dobrzyńskich, Szklarskich i Gumińskich (poza granicami gminy), przeważnie na głębokości od kilku metrów i głębiej. W obniżeniach

---

⁹ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Kłonowski, 2004) i Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, 2004) oraz *Komentarza do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998) i M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

morfologicznych mogą one występować na powierzchni w postaci źródeł. Jedno z takich źródeł ujmowane jest studnią o głębokości 1,5 m w Jaworku położonym na wschód od Ząbkowic Śląskich (poza granicami gminy). Wydajność tego ujęcia wynosi 5,7 m³/h, przy depresji 1,4 m, a współczynnik filtracji 8,6 m/d. Woda ta jest nisko zmineralizowana, dobrej jakości, niewymagająca uzdatnienia.

Wody czwartorzędowego i trzeciorzędowego piętra wodonośnego są w przewadze wodami słodkimi, rzadziej o podwyższonej mineralizacji (do 800 mg/dm³ głównie dla wód piętra czwartorzędowego), charakteryzują się średnią jakością i wymagają jedynie prostego uzdatniania ze względu na duże zawartości żelaza i manganu. Lokalnie mogą też występować podwyższone zawartości związków azotu i zanieczyszczenia bakteriologiczne. Większość miejscowości zaopatrywana jest w wodę z czwartorzędowego piętra wodonośnego, ujmowaną przez studnie gospodarskie i wiercone.

Główne ujęcie wód podziemnych na terenie gminy jest zlokalizowane w dolinie Nysy Kłodzkiej w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego. Czwartorzędowe piętro wodonośne jest tu ujęte 12 studniami eksploatacyjnymi o wydajnościach od 7,7 do 42 m³/h, przy depresjach od 1,3 do 9,8 m. Studnie zlokalizowane są wzdłuż lewego brzegu rzeki, na odcinku około 2 km, oraz w rejonie na zachód od Kamieńca Ząbkowickiego. Ujęcie zaopatruje w wody pitne mieszkańców następujących miejscowości i gmin: Kamieniec Ząbkowicki, Bardo, częściowo Nowa Ruda, Srebrna Góra (gmina Stoszewice) i Złoty Stok.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)* (Kleczkowski, 1990) w południowo – wschodnim rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się zachodni kraniec trzeciorzędowego GZWP nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin”. Jednakże na podstawie sporządzonej *Dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków–Niemodlin”*, zatwierdzonej Decyzją Ministra Środowiska (DGK–II–4731–70/7035/18294/13/AK) z dnia 06 maja 2014 roku, zbiornik ten nie obejmuje już rejonu gminy Kamieniec Ząbkowicki.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilkunastu lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowymi lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

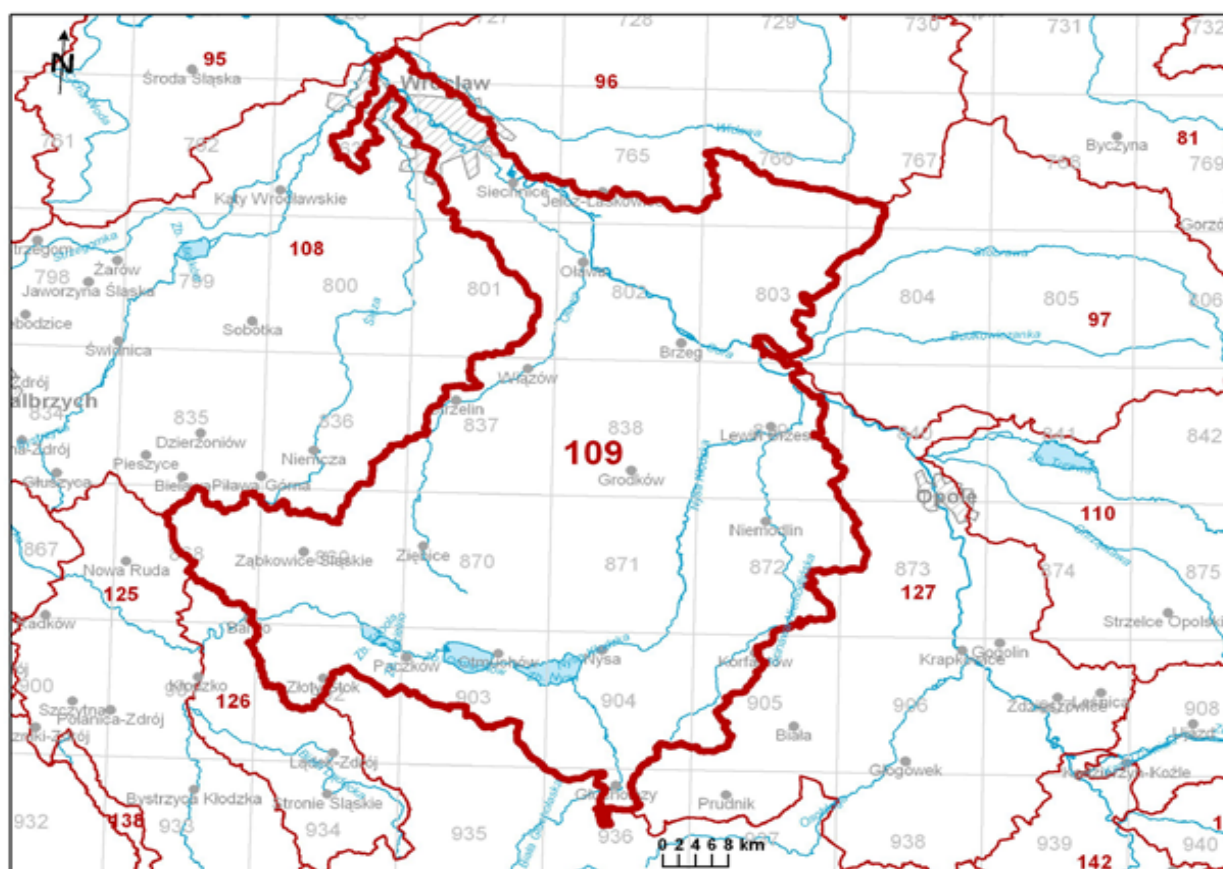
Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Kamieniec Ząbkowicki znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 109.

Rejon JCWPd nr 109 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 4258,3 km² w Regionie Środkowej Odry w województwach dolnośląskim i opolskim. System krążenia wód podziemnych na terenie jednostki jest wielostopniowy. Głównym źródłem zasilania jest infiltracja opadów atmosferycznych. Struktury czwartorzędowe zasilane są bezpośrednio lub poprzez utwory słabo przepuszczalne w skali lokalnej. Krążenie wód w tym piętrze jest stosunkowo szybkie ze względu na duże spadki zwierciadła wód podziemnych. Nieco inaczej przebiega proces krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych neogenu. Głównymi obszarami zasilania wód tego piętra są strefy wychodni neogenu niecki wrocławskiej w części południowej JCWPd, gdzie następuje zasilanie bezpośrednie lub przez niewielkiej grubości utwory czwartorzędowe. W trakcie przepływu wód tego piętra do granic drenażu możliwe jest przesączanie z górnych poziomów czwartorzędowych do płytszych poziomów neogeńskich. Zasilanie i system krążenia wód podziemnych w poziomach triasowych i głębokim ich zaleganiu

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

podlega innym zasadom i ze względu na niewielki brzeżny fragment tej struktury nie był analizowany. Warunki krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych paleozoiczno - proterozoicznych i proterozoicznych mają charakter lokalny pod względem zasięgu jak i ilości wód i związane są ze strefami spękań i szczelinowatości masywu a ich drenaż odbywa się poprzez źródła w strefie zasilania pozostałych pięter. Główną bazą drenażu całego systemu krążenia wód podziemnych terenu jednostki zarówno piętra czwartorzędowego jak i neogeńskiego jest dolina Odry przebiegająca w osi niecki wrocławskiej. Niemniej istotną bazą drenażu zwłaszcza piętra czwartorzędowego i częściowo neogeńskiego jest dolina Nysy Kłodzkiej. Wyraźnie zaznacza się również drenaż wód z utworów czwartorzędowych na Ścinawie Niemodlińskiej, Oławie (zwłaszcza w górnym biegu) i Białej Głucholaskiej. W systemie krążenia wód podziemnych należy liczyć się zarówno z dopływami, jak i odpływami bocznymi wód podziemnych w piętrze neogeńskim, mając na uwadze jednostkę jako wycinek większej struktury – niecki wrocławskiej.

RYCINA 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – lokalizacja JCWPd nr 109.

Źródło reprodukcji: <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4542-karta-informacyjna-jcwpd-nr-109.html>

1.6.4. Wody powierzchniowe¹⁰.

Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki w całości należy do zlewni Nysy Kłodzkiej, będącej lewobrzeżnym dopływem Odry. Charakterystyczną cechą systemu hydrograficznego gminy Kamieniec Ząbkowicki jest dość znaczna symetryczność przebiegu cieków w części północnej (lewostronnych dopływów Nysy Kłodzkiej) i południowej (prawostronnych dopływów Nysy Kłodzkiej). Pomimo znaczących podobieństw w przestrzennym ułożeniu sieci występują także różnice w charakterze reżimu hydrologicznego. Prawostronne dopływy Nysy Kłodzkiej mają charakter rzek górsko – nizinnych. Cechują się gwałtownymi wezbraniami, przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, niosą często materiał gruboziarnisty nieobtoczony, który deponowany jest w postaci stożków napływowych w południowej części doliny Nysy Kłodzkiej. Kierunek ułożenia tych cieków jest południkowy, zgodny z ogólną tendencją panującą w południowej części województwa dolnośląskiego, polegającą na przepływie rzek od terenów górskich Sudetów, poprzez równiny i płaskowyże do doliny rzeki Odry. Rzeki położone na północ od doliny Nysy Kłodzkiej (lewostronne), poza Budzówką, mają charakter rzek nizinnych o niwalnym typie zasilania i charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i mniejszymi wezbraniami. Niosą materiał obtoczony, drobnoziarnisty, nie tworzą również stożków napływowych. Podmokłości występują głównie w dnach dolin rzecznych, np.: w dolnym odcinku Budzówki. W większości przypadków ich zasięg jest ograniczany przez melioracje. W wielu miejscach den dolinnych, ze względu na płytkie występowanie zwierciadła wody podziemnej, podmokłości te mogą rozszerzać swój zasięg w wilgotniejszych latach.

Jak wspomniano na wstępie w ramach dorzecza Odry na terenie gminy znajduje się część zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej, która wyznacza tu zasadniczy kierunek odwodnienia. Nysa Kłodzka bierze swój początek w Masywie Śnieżnika, na południowo – zachodnich stokach Trójmorskiego Wierchu (1145 m n.p.m.), na wysokości około 920 m n.p.m. Na teren gminy wpływa na wysokości 246 m n.p.m. kilka km na zachód od wsi Suszka. Kierunek jej przepływu ułożony jest wzdłuż osi zachód – wschód. Dolina rzeki wykorzystuje tu zapadlisko tektoniczne ukształtowane w trzeciorzędzie. Różnica wysokości między zachodnim obszarem doliny, a ujściowym do sąsiedniej gminy (216 m n.p.m.) wynosi około 30 m (uwzględniając przepływ przez zbiorniki: „Topola” i „Kozielno”), zaś spadek hydrauliczny tej części rzeki około 0,3 ‰. Na analizowanym terenie ta górsko – nizinna rzeka ma więc już charakter nizinny. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 11,5 km (od zachodniej granicy gminy do ujścia do zbiornika „Topola”) i przepływa przez miejscowości: Suszka, Kamieniec Ząbkowicki i Topola.

Budzówka, która jest lewobrzeżnym dopływem Nysy Kłodzkiej, w części źródłiskowej składa się z kilku bezimiennych potoków, mających źródła na wysokości 520 – 540 m n.p.m. pod Przełęczą Srebrną (568 m n.p.m.) i po obu stronach wzniesienia Stróża (636 m n.p.m.) w północnej części Gór Bardzkich (Grzbiet Zachodni). Początkowo płyną one przez lasy, głównie świerkowe i świerkowo – bukowe, potem w Kotlinie Żdanowa łączą się poniżej wsi Żdanów. Następnie Budzówka wpływa na Obniżenie Stoszowic i mijając od północy Masyw Grochowej przez rozległe, prawie płaskie pola przepływa przez Stoszowice, Ząbkowice Śląskie i Kamieniec Ząbkowicki (do gminy wpływa na wysokości 242 m n.p.m.) aż do ujścia w Byczeniu do Nysy Kłodzkiej na wysokości 235 m n.p.m. Budzówka na terenie gminy ma 3,3 km długości i przepływa przez Kamieniec Ząbkowicki.

Studew, lewobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej, podobnie jak Budzówka, w części źródłiskowej składa się z kilku bezimiennych potoków, mających źródła na wysokości 520 – 530 m n.p.m. pod Przełęczą Mikołajowską (552 m

---

¹⁰ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998) i M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

n.p.m.) w północnej części Gór Bardzkich (Grzbiet Zachodni) w rozległych lasach świerkowo – bukowych. Początkowo potok spływa głęboko wyciętą, zalesioną doliną. Po opuszczeniu Gór Bardzkich Studew wpływa do Kotliny Ząbkowickiej, gdzie płynie po lekko pofałdowanym terenie w całości zajęтым przez użytki rolne, mijając od południa Masyw Grochowej. Uchodzi do Nysy Kłodzkiej we wsi Suszka na wysokości 244 m n.p.m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 1,440 km.

Ożarski Potok (Gruda), prawobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej, bierze swój początek na wysokości około 550 m n.p.m. w okolicach Przełęczy Kłodzkiej (483 m n.p.m.), rozdzielającej Góry Bardzkie od Złotych, a więc i Sudety Środkowe od Wschodnich. Po kilku km od strefy źródłkowej, na wysokości drogi krajowej nr 46, osiąga miejscowość Laski. Płynąc tu dość wyraźną doliną przez Obniżenie Laskówki zbiera liczne, mniejsze dopływy, mające źródła w południowej części Gór Bardzkich (Grzbiet Wschodni). Granicę gminy Kamieniec Ząbkowicki osiąga na wysokości 307 m n.p.m., płynąc dość wąską doliną (Mała Kotlina) w południowej części wsi Ożary. Po opuszczeniu Gór Bardzkich, płynąc nadal przez Ożary, wpływa na Przedgórze Paczkowskie, by po kilku km znaleźć się w rejonie Obniżenia Otmuchowskiego, gdzie poniżej Ożar uchodzi do Nysy Kłodzkiej na wysokości 238 m n.p.m. Różnica wysokości tylko na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 70 m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 5,3 km. Rzeka ma reżim typowo górski i charakteryzuje się gwałtownością wezbrań i dużą zmiennością przepływów, gdyż znaczny obszar zlewni Ożarskiego Potoku stanowią obszary górskie.

Podobna do Ożarskiego Potoku charakterystyka, cechuje inne prawobrzeżne dopływy Nysy Kłodzkiej czyli Mąkolnicę i Trującą. Obszar źródłkowy Mąkolnicy rozciąga się na przestrzeni kilku km pomiędzy Przełęczami: Chwalisławską (572 m n.p.m.), Leszczynową (605 m n.p.m.) i Jaworową (705 m n.p.m.) w północnej części Gór Złotych. Liczne bezimienne potoki początkowo płyną dość stromymi i wąskimi dolinami, po czym łączą się na wysokości wsi Chwalisław. Na wysokości wsi Mąkolno Mąkolnica opuszcza Góry Złote i wpływa na Przedgórze Paczkowskie, gdzie przepływa przez pola uprawne pomiędzy miejscowościami Ożary i Sosnowa. Granicę gminy Mąkolnica osiąga na wysokości 274 m n.p.m. poniżej Mąkolna. Po kilku km wpływa na Obniżenie Otmuchowskie i uchodzi do Nysy Kłodzkiej na wysokości 237,2 m n.p.m. tuż przy moście na drodze nr 390, łączącej Złoty Stok z Kamieńcem Ząbkowickim. Różnica wysokości tylko na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi około 40 m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 5,4 km. Obszar źródłkowy Trującej znajduje się w północnej części Gór Złotych pomiędzy wzniesieniami Trzeboń (713 m n.p.m.) i Javornik (764 m n.p.m.) po stronie czeskiej. Początkowo rzeka płynie głęboką, zalesioną, górską doliną tuż przy granicy z Republiką Czeską. Góry Złote Trująca opuszcza w Złotym Stoku. Na Przedgórzu Paczkowskim płynie szeroką, zalesioną doliną poza terenami zabudowanymi. Poniżej granicy lasu wpływa na Obniżenie Otmuchowskie i po kilku km uchodzi do zbiornika „Topola” na wysokości 222 m n.p.m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi zaledwie 0,2 km.

Źródła Świdy (Jamnicy), kolejnego prawobrzeżnego dopływu Nysy Kłodzkiej, znajdują się na wysokości około 350 m n.p.m. w rejonie Złotego Stoku w strefie progu morfologicznego (uskoku brzeżnego) oddzielającego Góry Złote od Przedgórza Paczkowskiego, a więc i Sudety od Przedgórza Sudeckiego. Granicę gminy Kamieniec Ząbkowicki Świda osiąga na wysokości 265 m n.p.m. poniżej miejscowości Płonica. Na terenie gminy rzeka płynie dość wąską doliną przez wieś Sosnowa, równoległe do rzeki Mąkolnica. Świda uchodzi do Nysy Kłodzkiej w rejonie Obniżenia Otmuchowskiego kilkaset metrów poniżej ujścia Mąkolnicy. Różnica wysokości tylko na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi około 30 m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 3,220 km. Przepływ rzeki jest nieco odmienny od przepływów charakterystycznych dla innych południowych dopływów Nysy Kłodzkiej. Cechuje go mniejsza gwałtowność wezbrań, a także mniejsza różnica maksymalnych i minimalnych przepływów w sezonie. Podobną charakterystykę posiada Biała Woda, która rozpoczyna swój bieg na wysokości około 285 m n.p.m., po wschodniej stronie nieczynnej linii kolejowej relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok, w rejonie obrębu ewidencyjnego Płonica (gmina Złoty Stok). W granice gminy Kamieniec Ząbkowicki wpływa na wysokości około 265 m n.p.m. powyżej Sławęcina. Biała Woda przez cały swój bieg płynie na wylesionym,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

rolniczym terenie, początkowo z południa na północ przez Sławęciny i tereny użytków rolnych w rejonie granic obrębów Sławęciny, Śrem i Topola. Tuż przed drogą łączącą Śrem z Topolą rzeka zmienia kierunek o 180° i płynie na południe przez Topolę, a następnie opływa zewnętrzne obwałowania zbiornika „Topola”. W południowo – wschodnim rejonie obrębu Topola uchodzi do rzeki Trującej na wysokości około 225 m n.p.m. Różnica wysokości tylko na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi około 40 m. Długość Białej Wody na terenie gminy wynosi 7,060 km.

Sieć hydrograficzną w gminie uzupełniają pomniejsze cieki (np.: Goleniówka, Grzmiąca, Lubnowski Potok, Starczowski Potok), będące lewobrzeżnymi, północnymi dopływami rzeki Nysy Kłodzkiej. Obszar źródłowy tych cieków znajduje się w rejonie Wysoczyzny Ziębickiej, najczęściej na wysokości od 300 do 310 m n.p.m. i uchodzą one do Budzówki bądź Młynówki Pomianowskiej na wysokości od 238 do 218 m n.p.m. Wspomniana Młynówka Pomianowska stanowi odnogę po północnej stronie Nysy Kłodzkiej. Jej początek znajduje się w okolicach Bartnik na wysokości 230 m n.p.m. Następnie przepływa mniej więcej równoległe do drogi nr 382 przez miejscowości: Pomianów Górny, Mrokocin i Chałupki. Gminę opuszcza na wysokości 218 m n.p.m. na wschód od Chałupek. Swój bieg kończy kilka km na wschód od wsi Pomianów Dolny, uchodząc do Jeziora Otmuchowskiego na wysokości 212 m n.p.m. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 13,850 km.

TABELA 21: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Typ JCWP
PLRW60001012333	Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej	Środkowej Odry	Średnia rzeka wyżynna – zachodnia
PLRW6000012599	Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do wypływu ze zbiornika Nysa	Środkowej Odry	Typ nieokreślony (zbiorniki zaporowe)
PLRW6000812329	Budzówka od Jadkowej do Nysy Kłodzkiej	Środkowej Odry	Mała rzeka wyżynna krzemianowa – zachodnia
PLRW6000412332	Dopływ spod Starczowa	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni
PLRW60004123269	Goleniówka	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni
PLRW60004123189	Mąkolnica	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni
PLRW60006125129	Młynówka Pomianowska	Środkowej Odry	Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych
PLRW60004123169	Potok Ożarski	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni
PLRW60004123149	Studew	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni
PLRW60004123529	Trująca	Środkowej Odry	Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, 2016.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 22: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW60001012333	Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej	naturalna część wód
PLRW6000012599	Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do wypływu ze zbiornika Nysa	silnie zmieniona część wód
PLRW6000812329	Budzówka od Jądkowej do Nysy Kłodzkiej	silnie zmieniona część wód
PLRW6000412332	Dopływ spod Starczowa	naturalna część wód
PLRW60004123269	Goleniówka	naturalna część wód
PLRW60004123189	Mąkolnica	silnie zmieniona część wód
PLRW60006125129	Młynówka Pomianowska	naturalna część wód
PLRW60004123169	Potok Ożarski	silnie zmieniona część wód
PLRW60004123149	Studew	naturalna część wód
PLRW60004123529	Trująca	silnie zmieniona część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, 2016.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną oraz ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne dla naturalnych części wód celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych tak, aby osiągnąć dobry stan tych wód. Dla silnie zmienionych części wód celem środowiskowym jest zaś ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny.

TABELA 23: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
SO0908	Nysa Kłodzka od Ścinawki do Zbiornika Topola	Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej	Środkowej Odry	Odry
		Budzówka od Jądkowej do Nysy Kłodzkiej		
		Dopływ spod Starczowa		
		Goleniówka		
		Mąkolnica		
		Potok Ożarski		
		Studew		
SO0909	Nysa Kłodzka od Zbiornika Topola do Zbiornika Nysa włącznie	Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do wypływu ze zbiornika Nysa		
		Młynówka Pomianowska		
SO0910	Raczyna i inne dopływy do zbiorników sztucznych Nysy Kłodzkiej	Trująca		

Źródło: RZGW Wrocław.

W dolinie Nysy Kłodzkiej począwszy od lat 70-tych XX wieku prowadzona jest eksploatacja kruszywa naturalnego, w wyniku czego powstało wiele zbiorników wodnych. Obecnie na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonują 2 zbiorniki wodne: „Topola” i „Kozielno”. Zbiornik „Topola” jest zbiornikiem wielozadaniowym i służy: ochronie przeciwpowodziowej, poprawie zaopatrzenia w wodę, alimentacji rzeki Odry, wykorzystaniu energetycznemu wód Nysy Kłodzkiej oraz turystyce i rekreacji. Wybudowany został w skojarzeniu z eksploatacją kruszywa, jako forma rekultywacji terenu poeksploatacyjnego i jego zagospodarowania dla potrzeb gospodarki wodnej. Pojemność całkowita zbiornika wynosi 30 mln m³, stała rezerwa powodziowa wynosi 5,19 mln m³, pojemność powodziowa forsowna 8,32 mln m³. Łączna pojemność zbiornika „Topola” do dyspozycji ochrony przeciwpowodziowej wynosi 13,51 mln m³. Zbiornik „Kozielno” zlokalizowany jest na obszarze gmin Kamieniec Ząbkowicki i Paczków. Inwestycja ta jest proekologiczną formą rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych i zagospodarowania gruntów odpadowych (piasków i nadkładów). Podstawowe jego funkcje to ochrona przeciwpowodziowa, produkcja energii oraz rekreacja i wędkarstwo. Gromadząc wody powodziowe ogranicza kulminację fali Nysy Kłodzkiej zmniejszając straty powodziowe poniżej zbiornika. Spiętrzenie wody w zbiorniku wykorzystywane jest również do celów energetycznych, a także stwarza możliwości rozwoju rekreacji i turystyki wodnej. Pojemność całkowita zbiornika wynosi 20,22 mln m³. Stała rezerwa powodziowa to 3,38 mln m³, a pojemność powodziowa forsowna to 3,92 mln m³. Łączna pojemność zbiornika „Kozielno” do dyspozycji ochrony przeciwpowodziowej wynosi 7,30 mln m³. Obydwa zbiorniki w sposób naturalny zostały wkomponowane w dolinę Nysy Kłodzkiej, gdzie powierzchnia lustra wody podnosi walory krajobrazowe tego regionu, a rodzący się nowy ekosystem wodny wzbogaca naturalne środowisko przyrodnicze. Powyżej zbiornika „Topola”, w zachodniej części gminy, znajduje się projektowany zbiornik „Kamieniec”, który ma powstać po wyeksploatowaniu złoża kruszywa naturalnego „Przyłęk – Pilce”. Zasób wód stojących na terenie gminy uzupełniają także niewielkie zbiorniki o naturalnym lub częściowo antropogenicznym charakterze.

Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi wynosi 564,0451 ha¹¹, a pod wodami stojącymi (bez stawów) 106,8313 ha¹², co stanowi odpowiednio 5,88 % i 1,11 % ogólnej powierzchni gminy.

1.6.5. Topograficzne działy wodne¹³.

Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki należy do lewej części dorzecza Odry i odwadniany jest przez Nysę Kłodzką, dla której wyznaczono dział wodny II rzędu. W dorzeczu Nysy Kłodzkiej wyznaczono działy wodne III rzędu dla jej lewych i prawych dopływów. Spośród lewych dopływów działy wodne III rzędu wyznaczono dla Budzówki, Grzmiącej, Lubnowskiego Potoku, Młynówki oraz rzeki Studew. Spośród prawych dopływów działy wodne III rzędu wyznaczono dla Ożarskiego Potoku, Mąkolnicy, Świdry i Trującej. Odcinki niepewnego przebiegu wododziałów III rzędu wyznaczono dla Budzówki, Grzmiącej, Młynówki, Ożarskiego Potoku, Świdry i Trującej. Bramy wodne występują w obrębie działów wodnych Budzówki, Grzmiącej, Ożarskiego Potoku, Mąkolnicy, Świdry i Młynówki. Na terenie gminy nie występują działy wodne IV rzędu i obszary bezodpływowe.

---

¹¹ Według ewidencji gruntów, 2020.

¹² Według ewidencji gruntów, 2020.

¹³ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998) i M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

1.6.6. Charakterystyka hydrologiczna¹⁴.

Reżim rzek na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jest zróżnicowany, gdyż obok cieków lokalnych mamy tu do czynienia także z rzekami zasilanymi w dość odległych i zróżnicowanych środowiskowo obszarach. Opady występujące na analizowanym terenie mają przede wszystkim znaczenie w kształtowaniu zasilania wód podziemnych i powierzchniowych dla cieków lokalnych. Najliczniejszymi są tu cieki niewielkie i krótkie, bezpośrednio powiązane z obszarami zasilania. Dość duża częstość ich występowania, przy słabo zagłębionej w podłoże bazie drenażu, kształtuje warunki szybszego szczytowania retencji podziemnej wód potamicznych. Cechuje je krótki czas dobiegu wód z bieżącego zasilania opadowego, co przyspiesza ich reakcję na opady. Są pierwszymi odbiornikami szybkiego spływu podpowierzchniowego oraz spływu powierzchniowego. Dlatego z reguły cechują się znacznymi amplitudami wahań przepływu i zwiększonym prawdopodobieństwem jego odcinkowego zaniku podczas suszy hydrologicznej. Reżim ich jest jednak stosunkowo najslabiej rozpoznany, gdyż posterunki pomiarowe są na nich lokalizowane bardzo rzadko. Największe cieki mają reżim odpływu kształtowany w górnych swych biegach. W szczególności dotyczy to Nysy Kłodzkiej. W wyżej położonych, górskich partiach jej dorzecza roczne sumy opadów atmosferycznych osiągają lub nawet przekraczają 1200 mm. Rzeka Budzówka ma swoje źródła w rejonie gdzie roczne sumy opadów atmosferycznych wynoszą około 800 mm. Częściowo dotyczy to także cieków spływających z południa i zasilanych na obszarze Gór Bardzkich i Złotych (Ożarski Potok, Mąkolnica, Świda, Trująca). Cechy reżimu odpływu lokalnych rzek uznać należy w ogólności za naturalne. Nałożone efekty oddziaływania człowieka nie powodują radykalnej zmiany podstawowych charakterystyk. Niewątpliwie trudno jest oszacować rozmiary wpływu na nie gospodarczego użytkowania dorzeczy. Tak jak w wielu innych obszarach powinny one zwiększać rozmiary i frekwencję zjawisk ekstremalnych: wezbrań i niżówek.

NYSA KŁODZKA:

Pomiar stanów SSW Nysy Kłodzkiej w Byczeniu (poniżej Kamieńca Ząbkowickiego) ujawnia jedno maksimum wiosenne, przeciągające się na wczesne lato oraz rozciągnięte w czasie minimum okresu jesienno – zimowego. Jest to typową cechą rzek o ustroju śnieżno – deszczowym górskim. Charakterystyka ta jest powtarzana przez wykres SNW i w znacznej mierze NNW. Stany SWW i WWW wykazują zwiększony udział wezbrań letnich. I w tym przypadku główne maksimum jest przesunięte na okres późnej wiosny. Niemal identycznie przedstawiają się przebiegi przepływów charakterystycznych tej rzeki. Reżim odpływu Nysy Kłodzkiej jest zatem na tym obszarze w dalszym ciągu pod dominującym wpływem obszarów zasilania, zlokalizowanych w górskim obszarze Ziemi Kłodzkiej. Jest on niemalże kopią wykresów dla Nysy Kłodzkiej w Kłodzku, jedynie z zaznaczeniem się tendencji do rozciągania w czasie podstawy faz maksymalnych. Tendencja ta jest spowodowana lekką transformacją reżimu rzeki na trasie przepływu wskutek zasilania z obszarów o odmiennej charakterystyce klimatycznej i hydrologicznej. Ma na to także pewien wpływ rozciąganie fal wezbraniowych przy ich transmisji w korytach, a dla większych wezbrań – także w strefach zalewanych.

---

¹⁴ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998) i M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 24: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Nysy Kłodzkiej (cm) w okresie 1959 – 1974 na profilu Byczeń.

Stany	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNW	76	80	82	79	84	89	87	84	83	81	76	73	73
SNW	94	95	95	97	102	115	107	101	95	95	93	91	98
SW	107	112	111	115	126	134	126	122	114	113	106	102	116
SWW	138	151	158	156	188	176	197	184	186	175	144	129	165
WWW	239	291	237	246	276	302	382	310	273	331	338	225	288
Profil Byczeń – 231,04 m n.p.m., km biegu rzeki 99,0. NNW – najniższa niska woda; SNW – średnia niska woda; SW – średnia woda; SWW – średnia wielka woda; WWW – wysoka wielka woda.													

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

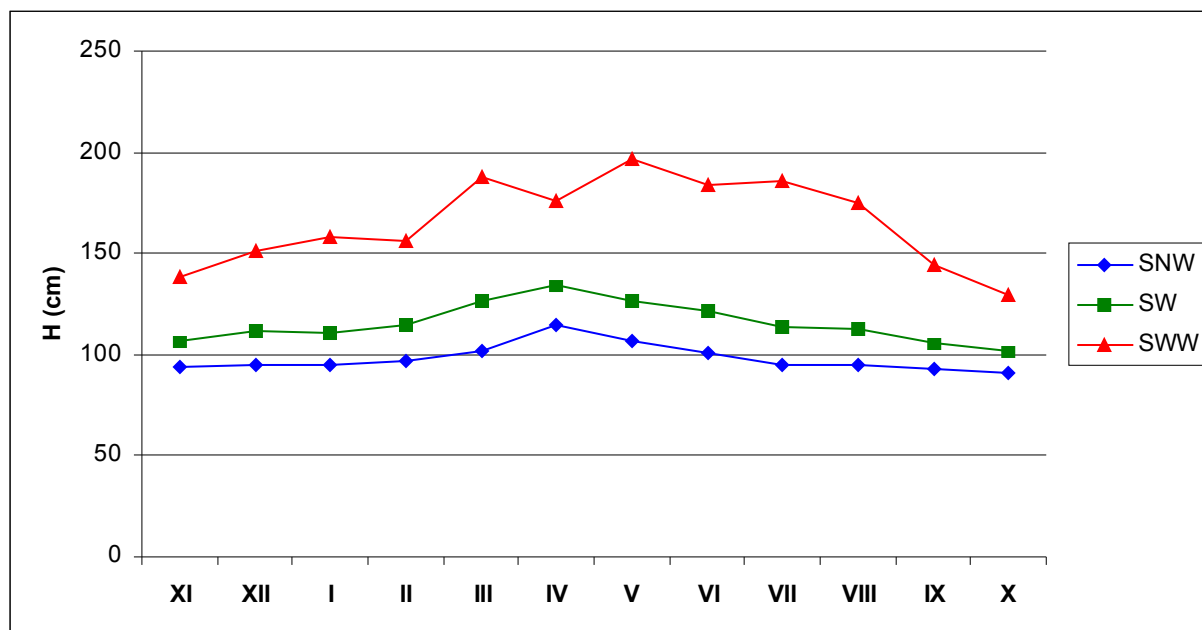
TABELA 25: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne przepływy wody rzeki Nysy Kłodzkiej (m³/s) w okresie 1959 – 1974 na profilu Byczeń.

Przepływ	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNQ	3,84	2,00	2,62	2,90	3,75	6,66	6,18	5,25	5,45	4,75	4,00	4,00	4,28
SNQ	8,35	7,49	6,78	8,26	11,3	18,5	14,0	11,4	8,61	8,34	7,72	7,26	9,83
SSQ	14,4	16,6	14,8	18,7	27,3	33,4	28,4	26,9	20,5	19,5	15,2	12,6	20,69
SWQ	40,5	53,4	47,7	51,8	92,9	86,3	161	104	101	99,8	58	33,6	77,50
WWQ	168	279	116	181	245	308	849	332	239	415	450	144	310,50
Profil Byczeń – 231,04 m n.p.m., km biegu rzeki 99,0. NNQ – najniższy przepływ; SNQ – średni niski przepływ; SSQ – średni przepływ; SWQ – średni wysoki przepływ; WWQ – najwyższy przepływ.													

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

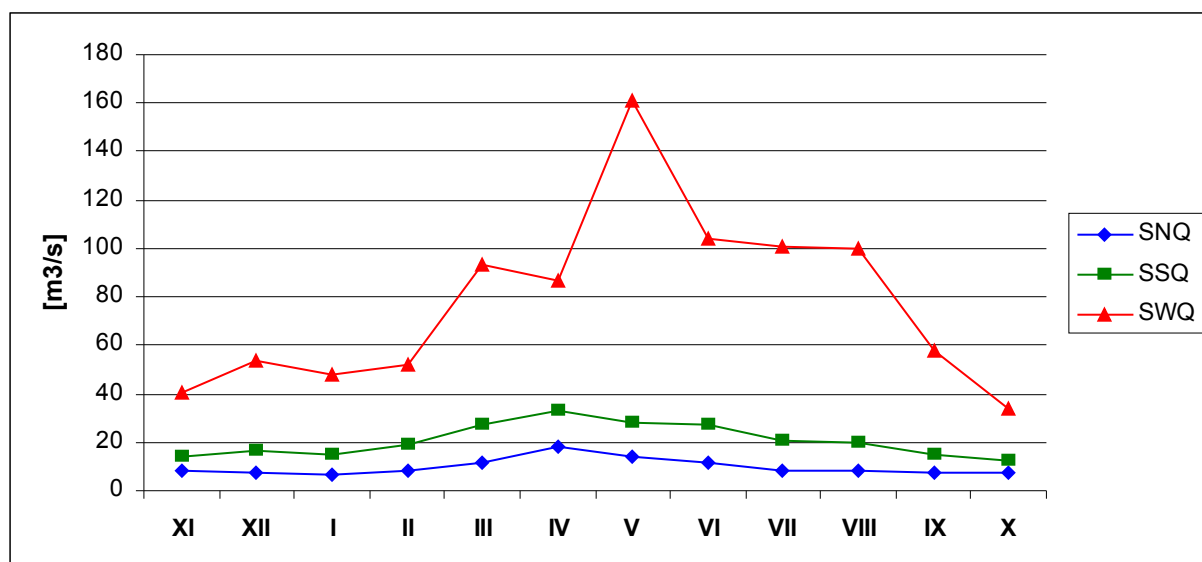
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 5: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Nysy Kłodzkiej (cm) w okresie 1959 – 1974 na profilu Byczeń.

Źródło: Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

RYCINA 6: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne przepływy wody rzeki Nysy Kłodzkiej (m^3/s) w okresie 1959 – 1974 na profilu Byczeń.

Źródło: Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

BUDZÓWKA:

Budzówka, zasilana z niżej położonych obszarów niż Nysa Kłodzka, ma odmienne cechy reżimu odpływu. W przebiegu SSQ zaznacza się dominacja wezbrań letnich z drugorzędnym maksimum wczesną wiosną. Reżim Budzówki jest zatem złożony, deszczowo – śnieżny, choć krótka seria pomiarowa zwiększa ryzyko oceny wskutek możliwości zdominowania charakterystyk przez rok hydrologicznie anomalny. Budzówka wykazuje podobny reżim odpływu jak rzeki obszaru przedgórskiego, gdzie retencja śnieżna jest obniżona w stosunku do gór, zanik pokrywy śnieżnej jest stosunkowo wczesny i szybki, a wpływ odnawiania retencji w okresie wiosennym na przepływy w okresie późniejszym wyraźnie słabnie.

TABELA 26: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Budzówki (cm) w okresie 1959 – 1983 na profilu Kamieniec Ząbkowicki.

Stany	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNW	188	185	188	182	190	188	187	186	186	187	186	188	182
SNW	210	211	213	213	214	215	211	208	206	207	207	207	210
SW	216	219	224	224	230	225	221	219	216	217	212	212	219
SWW	229	239	258	249	274	251	266	261	252	257	233	230	250
WWW	280	306	460	322	420	382	510	510	440	500	399	294	510
Profil Kamieniec Ząbkowicki – 237,98 m n.p.m., km biegu rzeki 4,2. NNW – najniższa niska woda; SNW – średnia niska woda; SW – średnia woda; SWW – średnia wielka woda; WWW – wysoka wielka woda.													

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

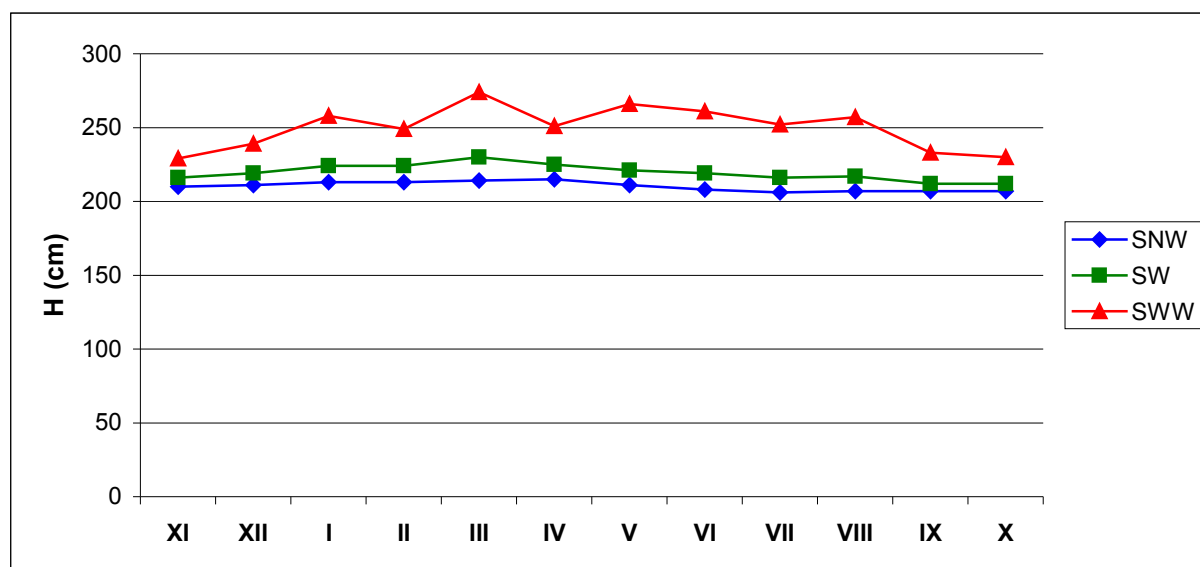
TABELA 27: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne przepływy wody rzeki Budzówki (m³/s) w okresie 1959 – 1983 na profilu Kamieniec Ząbkowicki.

Przepływ	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNQ	0,34	0,27	0,34	0,35	0,47	0,37	0,34	0,34	0,25	0,24	0,27	0,28	0,32
SNQ	0,55	0,61	0,65	0,55	0,66	0,74	0,56	0,41	0,36	0,56	0,46	0,48	0,55
SSQ	0,86	1,25	1,62	1,13	1,87	1,18	0,89	1,36	0,75	2,34	0,72	0,78	1,23
SWQ	1,64	5,54	7,44	3,66	8,85	2,71	2,01	11,8	2,78	10,5	1,73	1,98	5,05
WWQ	5,40	11,8	22,1	16,1	37,2	4,65	4,65	67,5	8,04	64,7	3,70	4,15	20,83
Profil Kamieniec Ząbkowicki – 237,98 m n.p.m., km biegu rzeki 4,2. NNQ – najniższy przepływ; SNQ – średni niski przepływ; SSQ – średni przepływ; SWQ – średni wysoki przepływ; WWQ – najwyższy przepływ.													

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

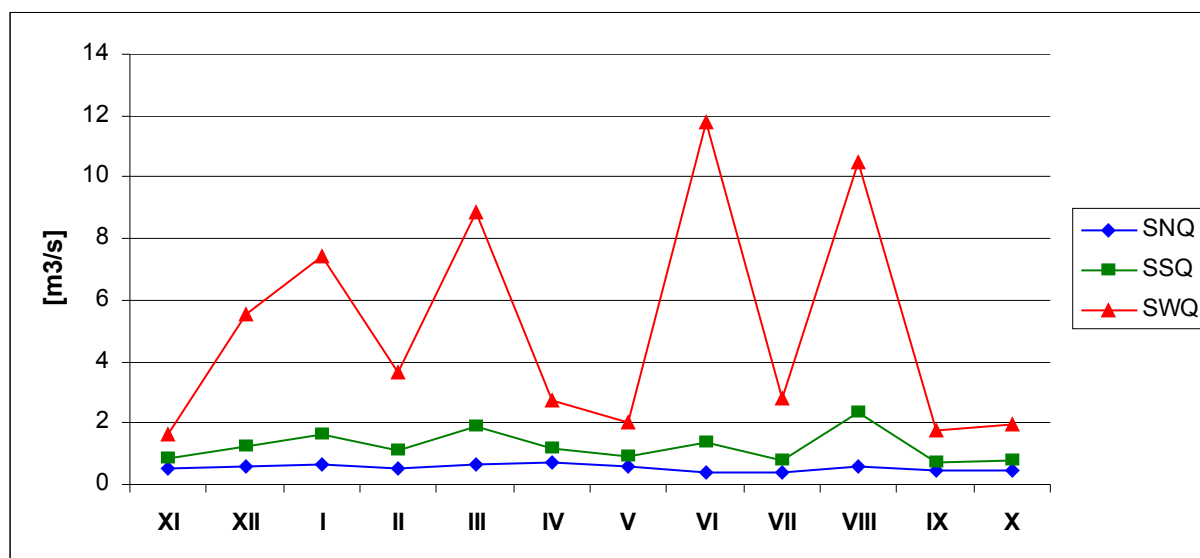
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 7: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Budzówki (cm) w okresie 1959 – 1983 na profilu Kamieniec Ząbkowicki.

Źródło: Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

RYCINA 8: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyczne przepływy wody rzeki Budzówki (m^3/s) w okresie 1959 – 1983 na profilu Kamieniec Ząbkowicki.

Źródło: Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ponadto w celu określenia wielkości przepływu na rzekach niekontrolowanych, w trakcie badań terenowych na potrzeby wykonania *Mapy Hydrograficznej*, wykonano jednorazowe pomiary przepływów chwilowych:

- dla Jamnicy w Kamieńcu Ząbkowickim osiągnięto 11 maja 1998 roku 0,015 m³/s;
- dla Mąkolnicy w Kamieńcu Ząbkowickim osiągnięto 11 maja 1998 roku 0,30 m³/s;
- dla Młynówki Pomianowskiej w Chałupkach osiągnięto 17 kwietnia 1998 roku 0,15 m³/s;
- dla Ożarskiego Potoku w Ożarach osiągnięto 11 maja 1998 roku 0,35 m³/s;
- dla Studew w Suszce osiągnięto 11 maja 1998 roku 0,055 m³/s;
- dla innych cieków bez nazwy osiągnięto:
  - w Doboszowicach 11 maja 1998 roku 0,08 m³/s;
  - w Kamieńcu Ząbkowickim 11 maja 1998 roku 0,07 m³/s;
  - w Sławęcinie 17 kwietnia 1998 roku 0,005 m³/s.

Zjawiska lodowe przebiegają na obu rzekach w analizowanych seriach pomiarowych dość podobnie. W szczególności podobny jest średni czas trwania zjawisk lodowych, czas trwania pokrywy lodowej oraz lodu brzegowego. Spływ kry i spływ śryżu jest zdecydowanie częściej obserwowany na Nysie Kłodzkiej niż Budzówce. Zatory były obserwowane tylko na Nysie Kłodzkiej, a i to były zjawiska rzadkie, krótkotrwałe i nie powodujące znacznych podpiętrzeń przepływu.

TABELA 28: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – frekwencja zjawisk lodowych na rzekach Nysie Kłodzkiej i Budzówce w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego.

Wyszczególnienie	Nysa Kłodzka	Budzówka
Okres badania (lata)	1959 – 1974	1959 – 1983
Profil	Byczeń	Kamieniec Ząbkowicki
Wysokość n.p.m.	231,04	237,98
Km biegu rzeki	99,0	4,2
Średni czas trwania ogółem	50 (50) / 16	45 (47) / 24
Pokrywa lodowa	12 (23) / 8	20 (28) / 18
Lód brzegowy	30 (30) / 16	25 (26) / 24
Spływ kry	3 (4) / 13	1 (5) / 4
Spływ śryżu	20 (20) / 16	1 (1) / 1
Zatory	1 (1) / 3	0 (0) / 0
Liczby oznaczają: ilość zjawisk (średni czas trwania zjawisk w latach ich występowania) / ilość lat, w których wystąpiło zjawisko		

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998).

Bardzo intensywne opady deszczu w lipcu 1997 roku były przyczyną gwałtownego wezbrania rzek dorzecza Odry. Na omawianym terenie powódź objęła tereny położone w zlewni Nysy Kłodzkiej, zatapiając byłą już miejscowość Pilce oraz południową część Kamieńca Ząbkowickiego. Fala powodziowa przeszła również przez rejony położone wzdłuż rzeki Budzówki i jej dopływów podtapiając niżej położone rejony. Możliwości osadniczego i gospodarczego wykorzystania terenów zalewowych są mocno ograniczone. Z tego między innymi powodu dno doliny Nysy Kłodzkiej jest obszarem istniejącej i planowanej budowy zbiorników retencyjnych uformowanych w kaskadę. Bardzo duże znaczenie dla ochrony przed powodzią miejscowości Kamieniec Ząbkowicki będzie miał także planowany suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Pawłowice” na rzece Budzówce (powyżej Kamieńca Ząbkowickiego).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 29: Poziomy stanu ostrzegawczego i alarmowego na rzece Nysie Kłodzkiej powyżej gminy Kamieniec Ząbkowicki w cm.

Stany wód	Wodowskazy (posterunki) powyżej Kamieńca Ząbkowickiego				
	Międzylesie	Bystrzyca	Krosnowice	Kłodzko	Bardo
stan ostrzegawczy	180	110	170	160	180
stan alarmowy	200	180	220	240	250

Źródło: IMGW, 2020.

TABELA 30: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – poziom stanu ostrzegawczego i alarmowego na rzece Budzówce.

Stany wód	Wodowskaz (posterunek) Kamieniec Ząbkowicki
stan ostrzegawczy	300 cm
stan alarmowy	340 cm

Źródło: IMGW, 2020.

1. 7. Gleby.

1.7.1. Ogólna charakterystyka gleb¹⁵.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu.

Pod względem litologicznym wszystkie gleby, poza madami rzecznyymi, należą do utworów pyłowych o różnej genezie. W północnej części gminy gleby rozwinęły się na podłożu utworów lessopodobnych i miejscami na łąkach i mulkach zastoiskowych. Gleby w centralnej części gminy rozwinęły się na podłożu piasków i żwirów lodowcowych i wodnolodowcowych. W południowej, podgórskiej części gminy gleby rozwinęły się na podłożu piasków, żwirów i glin lodowcowych, a miejscami osadów wodnolodowcowych.

Na terenie gminy występują następujące typy gleb: bielcowe, brunatne, czarne ziemie, gleby organogeniczne oraz mady. Gleby bielcowe zajmują tereny płaskie znajdujące się poza zasięgiem zalewów rzecznych, przeważnie na pograniczu gleb brunatnych i mad. Zajmują one 33 % użytków rolnych gminy i nie występują tylko w obrębie byłej wsi Pilce. Gleby brunatne zajmują wyższe partie terenu, gdzie poziom wody gruntowej występuje stosunkowo głębiej. Zajmują one około 35 % użytków rolnych i występują we wszystkich miejscowościach wchodzących w skład gminy. Czarne ziemie stanowią 0,6 %, a gleby organogeniczne 0,4 % użytków rolnych. Czarne ziemie występują w obrębie Kamieńca Ząbkowickiego i Starczowa. Natomiast gleby organogeniczne

¹⁵ Na podstawie danych zawartych w *Planie Urzędzeniowo – Rolnym Gminy Kamieniec Ząbkowicki* (Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Wrocław 2006) oraz w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Pawlak, Tomaszewski, 1998), M-33-59-C Otmuchów (Absalon, Jankowski, Leśniok, 1998) i w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997), M-33-59-C Otmuchów (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997).

położone są w: Kamieńcu Ząbkowickim, Pilcach, Starczowie i Śremie. Mady występują przede wszystkim w dolinach rzek i cieków wodnych, zajmują 31 % użytków rolnych i występują we wszystkich obrębach, przy czym w obrębach Topola i Pilce obejmują prawie całość obszaru, natomiast w obrębach Byczeń, Śrem i Kamieniec – ponad połowę użytków rolnych.

1.7.2. Kompleksy glebowo – rolnicze¹⁶.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki wyodrębniono następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb:

- Kompleks (1) pszenney bardzo dobry zajmuje powierzchnię 334,9 ha, co stanowi 6,1 % obszaru gruntów ornych. Występuje na terenie całej gminy poza obrębami Suszka i Chałupki. Największe powierzchnie gleb wyżej wymienionego kompleksu odnotowano w Pilcach, Pomianowie Górnym i Topoli. Są to najlepsze gleby nadające się pod uprawę wszystkich roślin;
- Kompleks (2) pszenney dobry zajmuje powierzchnię 2876,7 ha, co stanowi 52,4 % obszaru gruntów ornych. Największe powierzchnie występują w obrębach Starczów, Doboszowice i Ożary;
- Kompleks (3) pszenney wadliwy zajmuje powierzchnię 735,7 ha, to jest 13,4 % obszaru gruntów ornych. Występuje we wszystkich miejscowościach wchodzących w skład gminy, przy czym największe obszary odnotowano w Doboszowicach, Sławęcinie i Starczowie;
- Kompleks (4) żytni bardzo dobry zajmuje powierzchnię 192,1 ha, co stanowi 3,5 % obszaru gruntów ornych. Występuje w Byczeniu, Kamieńcu Ząbkowickim, Ożarach, Sosnowej, Starczowie i Topoli;
- Kompleks (5) żytni dobry zajmuje powierzchnię 719,2 ha, co stanowi 13,1 % obszaru gruntów ornych. Z wyjątkiem wsi Śrem występuje we wszystkich obrębach w postaci rozproszonych konturów. Duże i zwarte zasięgi tworzy w Kamieńcu Ząbkowickim, Starczowie i Suszce;
- Kompleks (6) żytni słaby zajmuje areał 285,5 ha, to jest 5,2 % obszaru gruntów ornych. Występuje na obszarze całej gminy za wyjątkiem Pomianowa Górnego. Największe obszary są w Ożarach i Kamieńcu;
- Kompleks (7) żytni bardzo słaby zajmuje powierzchnię 16,5 ha, co stanowi 0,3 % obszaru gruntów ornych. Gleby tego kompleksu znajdują się w obrębach: Byczeń, Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Ożary, Starczów i Suszka. Są to najsłabsze gleby na terenie gminy;
- Kompleks (8) zbożowo – pastewny mocny zajmuje powierzchnię 285,5 ha, co stanowi 5,2 % obszaru gruntów ornych. Nie występuje w Suszce, Śremie, Mrokocinie i Pomianowie Górnym. Najwięcej tych gleb znajduje się w Ożarach;
- Kompleks (11) zbożowy górski zajmuje powierzchnię 5,5 ha, co stanowi 0,1 % obszaru gruntów ornych. Kompleks ten występuje tylko w Ożarach;
- Kompleks (12) owsiano – ziemniaczany górski zajmuje powierzchnię 27,4 ha, to jest 0,5 % obszaru gruntów ornych. Podobnie jak kompleks 11 występuje tylko w Ożarach;
- Kompleks (14) gleby orne przeznaczone pod użytki zielone zajmuje powierzchnię 10,9 ha, (0,2% obszaru gruntów ornych). Występuje w Ożarach w 5 niewielkich konturach.

Wśród użytków zielonych wyodrębniono następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb:

- Kompleks 1z użytki zielone bardzo dobre zajmuje powierzchnię 11,9 ha, co stanowi 0,9 % całkowitej powierzchni trwałych użytków zielonych. Występuje na małych obszarach we wsiach Starczów, Śrem i Topola;
- Kompleks 2z użytki zielone średnie. Gleby tego kompleksu zajmują obszar 1042,3 ha, to jest 78,4 %. Występuje we wszystkich obrębach, przy czym największe powierzchnie są w Kamieńcu Ząbkowickim, Ożarach, Sławęcinie i Topoli;

¹⁶ Na podstawie danych zawartych w *Planie Urzędzeniowo – Rolnym Gminy Kamieniec Ząbkowicki* (Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Wrocław 2006).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Kompleks 3z użytki zielone słabe i bardzo słabe zajmuje areał 275,3 ha, co stanowi 20,7 %. Występuje na całym terenie gminy, a największą powierzchnię zajmuje w Doboszowicach.

TABELA 31: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Kompleksy	Grunty orne											Użytki zielone		
	1	2	3	4	5	6	7	8	11	12	14	1z	2z	3z
Struktura (%) ogółem	6,1	52,4	13,4	3,5	13,1	5,2	0,3	5,2	0,1	0,5	0,2	0,9	78,4	20,7

Źródło: Plan Urzędzeniowo – Rolny Gminy Kamieniec Ząbkowicki (Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Wrocław 2006).

Gleby w gminie Kamieniec Ząbkowicki podatne są na procesy erozyjne. Wyżynna i podgórska rzeźba terenu oraz niewłaściwa orka (wzdłuż stoków) sprzyjają erozji gleb.

1.7.3. Bonitacja gleb.

Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się także konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 32: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – grunty orne według klas bonitacyjnych¹⁷.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	195,1710	3,45
III a	695,6470	12,31
III b	1023,4489	18,12
IV a	1687,9783	29,88
IV b	1207,2189	21,37
V	666,9883	11,81
VI	172,9175	3,06

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 33: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – użytki zielone ogółem według klas bonitacyjnych¹⁸.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	8,6025	0,80
III	221,8331	20,58
IV	493,3130	45,76
V	273,9606	25,41
VI	80,4205	7,46

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

¹⁷ Według ewidencji gruntów, 2020.

¹⁸ Według ewidencji gruntów, 2020.

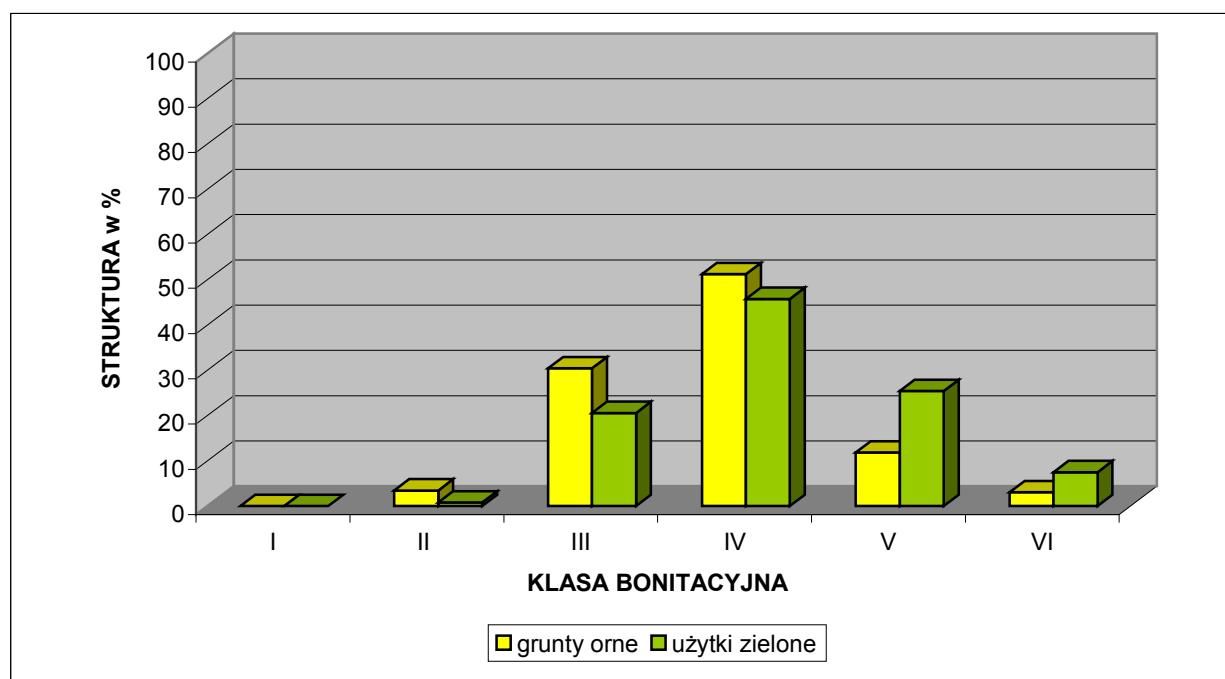
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 34: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – sady, łąki i pastwiska według klas bonitacyjnych¹⁹.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha			Struktura w (%)		
	Sady	Łąki	Pastwiska	Sady	Łąki	Pastwiska
I	–	–	–	–	–	–
II	1,3778	2,7348	4,4899	5,30	0,65	0,71
III	7,4798	121,1739	93,1794	28,75	28,63	14,82
IV	15,0330	206,0327	272,2473	57,78	48,69	43,29
V	2,1261	71,8606	199,9739	8,17	16,98	31,80
VI	–	21,3823	59,0382	–	5,05	9,39

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

RYCINA 9: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych²⁰.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych reprezentujących II klasę bonitacyjną jest śladowy i wynosi 3,45 %. Grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej stanowią 30,43 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to aż 51,25 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 14,87 % ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 0,80 %, natomiast w III klasie bonitacyjnej 20,58 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to aż 45,76 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 32,87 % ogółu użytków zielonych. Wśród użytków zielonych najlepszą bonitacją

¹⁹ Według ewidencji gruntów, 2020.

²⁰ Według ewidencji gruntów, 2020.

charakteryzują się sady (34,05 % w II i III klasie) oraz łąki (29,28 % w II i III klasie), zaś najslabszą pastwiska (15,53 % w klasach II i III).

Zaprezentowane na kolejnych stronach tabele prezentują szczegółowe dane dotyczące powierzchni oraz struktury bonitacyjnej gruntów ornych, sadów, łąk, pastwisk i użytków zielonych ogółem, według poszczególnych obrębów zlokalizowanych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 35: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych²¹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Byczeń	–	–	6,0100	13,5196	149,6576	63,6907	30,8535	5,9584
Chałupki	–	–	25,5383	36,0678	81,2513	68,9688	75,8337	10,2292
Doboszowice	–	0,7418	115,7156	192,2182	377,6216	222,8179	102,3972	30,7700
Kamieniec Ząbkowicki I	–	30,2313	92,8190	66,0468	87,4141	129,0556	59,5935	3,3499
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	5,9230	22,4628	25,8001	47,5762	17,8240	10,1311
Mrokocin	–	–	7,4461	10,5661	51,3078	8,6253	12,5911	1,2000
Ożary	–	5,5900	34,9300	65,8810	330,6685	231,4503	126,2930	18,2155
Pilce	–	19,6200	34,5036	9,1582	7,7000	5,7492	2,9657	1,5100
Pomianów Górny	–	13,0148	36,4527	42,9199	8,6027	2,2600	–	–
Sławęcín	–	2,7300	30,5302	24,1933	27,7476	77,5502	107,6773	83,9234
Sosnowa	–	56,3317	84,5663	59,3121	114,3809	23,5039	12,3336	–
Starczów	–	5,1000	141,4212	388,0404	269,9053	180,2214	78,7276	2,7800
Susza	–	0,3600	1,6900	0,0000	43,0827	79,0455	33,3500	4,8500
Śrem	–	32,0107	39,6604	57,0799	38,7218	5,3454	3,2381	–
Topola	–	29,4407	38,4406	35,9828	74,1163	61,3585	3,3100	–

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 36: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych²².

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – struktura w %							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Byczeń	–	–	2,23	5,01	55,49	23,62	11,44	2,21
Chałupki	–	–	8,57	12,11	27,28	23,15	25,46	3,43
Doboszowice	–	0,07	11,10	18,44	36,23	21,38	9,82	2,95
Kamieniec Ząbkowicki I	–	6,45	19,81	14,10	18,66	27,55	12,72	0,72
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	4,57	17,32	19,89	36,68	13,74	7,81
Mrokocin	–	–	8,12	11,52	55,93	9,40	13,73	1,31
Ożary	–	0,69	4,30	8,10	40,67	28,47	15,53	2,24
Pilce	–	24,16	42,49	11,28	9,48	7,08	3,65	1,86
Pomianów Górny	–	12,61	35,31	41,57	8,33	2,19	–	–
Sławęcín	–	0,77	8,62	6,83	7,83	21,89	30,39	23,68
Sosnowa	–	16,08	24,13	16,93	32,64	6,71	3,52	–
Starczów	–	0,48	13,26	36,39	25,31	16,90	7,38	0,26
Susza	–	0,22	1,04	0,00	26,53	48,68	20,54	2,99
Śrem	–	18,18	22,53	32,42	21,99	3,04	1,84	–
Topola	–	12,13	15,84	14,83	30,54	25,29	1,36	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

²¹ Według ewidencji gruntów, 2020.²² Według ewidencji gruntów, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 37: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia sadów według klas bonitacyjnych²³.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	–	1,5500	2,0777	1,0782	–
Chałupki	–	–	–	4,0697	–	–
Doboszowice	–	–	0,1700	1,2300	–	–
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	0,7514	1,8492	0,3489	–
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	0,4835	0,9940	0,2153	–
Mrokocin	–	–	0,2100	0,3500	–	–
Ożary	–	–	0,2000	1,7269	0,1100	–
Pilce	–	0,5800	–	–	–	–
Pomianów Górny	–	–	0,0800	–	0,3337	–
Sławęcín	–	–	–	–	–	–
Sosnowa	–	–	–	0,1300	–	–
Starczów	–	0,1000	3,7804	0,9525	0,0400	–
Suszká	–	–	–	1,0000	–	–
Śrem	–	–	0,0545	–	–	–
Topola	–	0,6978	0,2000	0,6530	–	–

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 38: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura sadów według klas bonitacyjnych²⁴.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna sadów – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	–	32,94	44,15	22,91	–
Chałupki	–	–	–	100,00	–	–
Doboszowice	–	–	12,14	87,86	–	–
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	25,48	62,70	11,83	–
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	28,56	58,72	12,72	–
Mrokocin	–	–	37,50	62,50	–	–
Ożary	–	–	9,82	84,78	5,40	–
Pilce	–	100,00	–	–	–	–
Pomianów Górny	–	–	19,34	–	80,66	–
Sławęcín	–	–	–	–	–	–
Sosnowa	–	–	–	100,00	–	–
Starczów	–	2,05	77,58	19,55	0,82	–
Suszká	–	–	–	100,00	–	–
Śrem	–	–	100,00	–	–	–
Topola	–	45,00	12,90	42,11	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

²³ Według ewidencji gruntów, 2020.

²⁴ Według ewidencji gruntów, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 39: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia łąk według klas bonitacyjnych²⁵.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	–	1,2200	10,9288	0,6100	2,7800
Chałupki	–	–	–	14,7450	2,8600	–
Doboszowice	–	–	25,5334	37,7280	8,8577	1,1900
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	16,4994	12,2826	8,4858	–
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	0,7877	8,1658	5,1912	4,6529
Mrokocin	–	–	3,1250	5,5718	1,7700	–
Ożary	–	–	5,6999	40,9858	8,9764	1,6656
Pilce	–	–	8,2490	7,7738	0,6900	–
Pomianów Górny	–	–	2,1603	2,8928	–	–
Sławęcín	–	–	4,3323	10,7400	20,1175	4,4200
Sosnowa	–	–	4,8500	12,6649	4,7800	0,6200
Starczów	–	–	6,5012	7,0290	3,1800	5,9300
Suszká	–	–	6,3594	1,5500	1,2401	–
Śrem	–	0,5100	13,2518	1,7778	–	–
Topola	–	2,2248	22,6045	31,1966	5,1019	0,1238

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 40: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura łąk według klas bonitacyjnych²⁶.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna łąk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	–	7,85	70,33	3,93	17,89
Chałupki	–	–	–	83,75	16,25	–
Doboszowice	–	–	34,83	51,46	12,08	1,62
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	44,27	32,96	22,77	0,00
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	4,19	43,44	27,62	24,75
Mrokocin	–	–	29,86	53,23	16,91	–
Ożary	–	–	9,94	71,49	15,66	2,91
Pilce	–	–	49,36	46,51	4,13	–
Pomianów Górny	–	–	42,75	57,25	–	–
Sławęcín	–	–	10,94	27,11	50,79	11,16
Sosnowa	–	–	21,17	55,27	20,86	2,71
Starczów	–	–	28,72	31,05	14,05	26,19
Suszká	–	–	69,51	16,94	13,55	–
Śrem	–	3,28	85,28	11,44	–	–
Topola	–	3,63	36,90	50,93	8,33	0,20

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

²⁵ Według ewidencji gruntów, 2020.²⁶ Według ewidencji gruntów, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 41: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia pastwisk według klas bonitacyjnych²⁷.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	0,0800	0,8843	9,4374	8,1264	0,3200
Chałupki	–	–	1,3700	14,0735	2,3900	1,8060
Doboszowice	–	–	6,4292	58,4910	99,3144	22,6745
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	3,7894	27,2844	12,6674	0,4323
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	3,3980	3,3055	2,4217	1,0660
Mrokocin	–	–	10,9565	31,0242	12,4594	8,8813
Ożary	–	–	17,4881	29,9516	28,0376	4,3533
Pilce	–	–	1,0800	7,5000	1,4878	0,6164
Pomianów Górny	–	–	0,5400	7,3373	5,5551	7,7900
Sławęcín	–	–	2,0491	20,3320	18,3085	8,9000
Sosnowa	–	–	10,3300	30,9857	2,0600	0,1416
Starczów	–	1,7258	20,6666	6,9502	1,1200	–
Susza	–	–	–	1,7614	–	0,1000
Śrem	–	0,8968	6,9352	19,8276	6,0256	1,9568
Topola	–	1,7873	7,2630	3,9855	–	–

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 42: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura pastwisk według klas bonitacyjnych²⁸.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna pastwisk – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	0,42	4,69	50,07	43,12	1,70
Chałupki	–	–	6,98	71,66	12,17	9,20
Doboszowice	–	–	3,44	31,29	53,14	12,13
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	8,58	61,77	28,68	0,98
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	33,34	32,43	23,76	10,46
Mrokocin	–	–	17,30	48,99	19,68	14,03
Ożary	–	–	21,91	37,52	35,12	5,45
Pilce	–	–	10,11	70,20	13,93	5,77
Pomianów Górny	–	–	2,54	34,57	26,18	36,71
Sławęcín	–	–	4,13	41,00	36,92	17,95
Sosnowa	–	–	23,74	71,20	4,73	0,33
Starczów	–	5,67	67,84	22,82	3,68	–
Susza	–	–	–	94,63	–	5,37
Śrem	–	2,52	19,46	55,63	16,91	5,49
Topola	–	13,71	55,72	30,57	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

²⁷ Według ewidencji gruntów, 2020.²⁸ Według ewidencji gruntów, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 43: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych²⁹.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	0,0800	3,6543	22,4439	9,8146	3,1000
Chałupki	–	–	1,3700	32,8882	5,2500	1,8060
Doboszowice	–	–	32,1326	97,4490	108,1721	23,8645
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	21,0402	41,4162	21,5021	0,4323
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	4,6692	12,4653	7,8282	5,7189
Mrokocin	–	–	14,2915	36,9460	14,2294	8,8813
Ożary	–	–	23,3880	72,6643	37,1240	6,0189
Pilce	–	0,5800	9,3290	15,2738	2,1778	0,6164
Pomianów Górny	–	–	2,7803	10,2301	5,8888	7,7900
Sławęcin	–	–	6,3814	31,0720	38,4260	13,3200
Sosnowa	–	–	15,1800	43,7806	6,8400	0,7616
Starczów	–	1,8258	30,9482	14,9317	4,3400	5,9300
Susza	–	–	6,3594	4,3114	1,2401	0,1000
Śrem	–	1,4068	20,2415	21,6054	6,0256	1,9568
Topola	–	4,7099	30,0675	35,8351	5,1019	0,1238

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

TABELA 44: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytków zielonych ogółem według klas bonitacyjnych³⁰.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych ogółem – struktura w %					
	I	II	III	IV	V	VI
Byczeń	–	0,20	9,35	57,41	25,11	7,93
Chałupki	–	–	3,32	79,61	12,71	4,37
Doboszowice	–	–	12,28	37,25	41,35	9,12
Kamieniec Ząbkowicki I	–	–	24,93	49,08	25,48	0,51
Kamieniec Ząbkowicki II	–	–	15,22	40,63	25,51	18,64
Mrokocin	–	–	19,22	49,69	19,14	11,95
Ożary	–	–	16,80	52,20	26,67	4,32
Pilce	–	2,07	33,35	54,59	7,78	2,20
Pomianów Górny	–	–	10,42	38,33	22,06	29,19
Sławęcin	–	–	7,15	34,83	43,08	14,93
Sosnowa	–	–	22,81	65,77	10,28	1,14
Starczów	–	3,15	53,38	25,76	7,49	10,23
Susza	–	–	52,95	35,90	10,32	0,83
Śrem	–	2,75	39,51	42,17	11,76	3,82
Topola	–	6,21	39,65	47,25	6,73	0,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

²⁹ Według ewidencji gruntów, 2020.

³⁰ Według ewidencji gruntów, 2020.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (Pawłowski, Szafer, 1973) zdecydowana większość obszaru gminy Kamieniec Ząbkowicki należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Kotliny Podgórskie;
- Kraina: Kotliną Śląską;
- Okręg: Przedgórze Sudeckie.

Południowo – zachodni fragment gminy (obszar położony w Górach Bardzkich) należy natomiast do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Górską Środkowoeuropejską;
- Podprowincja: Hercyńsko – Sudecka;
- Dział: Sudety;
- Okręg: Sudety Środkowe;
- Podokręg: Góry Bardzkie;
- Piętro: Pogórza.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna³¹.

Dominującym naturalnym typem roślinności na terenie gminy były lasy liściaste z rzędu *Fagetalia* (klasa *Quercio – Fagetea*), głównie grąd środkowoeuropejski *Galio sylvestris – Carpinetum betuli* w odmianie śląsko – wielkopolskiej i najczęściej w formie podgórskiej. Obecnie jednak, na skutek długotrwałego odlesienia, lasy zajmują tylko około 6 % powierzchni gminy. Porastają one głównie tereny płaskie i lekko nachylone, pokryte utworami gliniastymi (J.M. Matuszkiewicz 2001). Również obecnie lasy grądowe są najczęstszym zbiorowiskiem leśnej roślinności rzeczywistej, jednak są w różnym stopniu zdegenerowane na skutek długotrwałej gospodarki leśnej. Dla dolin potoków naturalnym typem roślinności są lasy łęgowe ze związku *Alno – Ulmion*. Na terenie gminy są one jednak zniszczone w znacznym stopniu. Z większymi rzekami niosącymi znaczne ilości materiału wleczonego, który osadzany jest w postaci piaszczysto – żwirowych mad, związane są siedliskowo łęgi wierzbowo – topolowe należące do klasy *Salicetea purpureae* (J.M. Matuszkiewicz l.c.). Siedliska takie, łęgu wierzbowego *Salicetum albo – fragilis*, występują na terenie gminy wzdłuż doliny Nysy Kłodzkiej.

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Obszar gminy został niemal w całości odlesiony i w większości przeznaczony na cele rolnicze oraz tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia. Naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono lub trwale przeznaczono pod wody powierzchniowe stojące. Obserwuje się tu, wraz z upływem lat, stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym najrzadszych i najbardziej cennych z ekologicznego punktu widzenia, co jest niewątpliwym świadectwem wyraźnej ingerencji człowieka w układy przyrodnicze. W związku z

---

³¹ Częściowo na podstawie: EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

powyższym rzeczywista roślinność rejonu gminy różni się dosyć istotnie od roślinności potencjalnej. Obecnie tylko centralna (okolice Kamieńca Ząbkowickiego) i południowo – zachodnia część gminy (Góry Bardzkie) oraz doliny rzeczne posiadają większą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Zachowały się tam między innymi fragmenty interesujących zbiorowisk leśnych i wielu innych o bardzo zróżnicowanych warunkach siedliskowych (wysokość n.p.m., nachylenie, ekspozycja, położenie, itp.).

1.8.3. Zbiorowiska roślinne³².

Zbiorowiska polne, ruderalne i nitrofilne:

Na terenie gminy przeważają antropogeniczne siedliska rolnicze (71 % powierzchni gminy), zajęte przez pola uprawne, łąki i pastwiska. Zbiorowiska segetalne chwastów polnych wykształcone są jednak najczęściej bardzo fragmentarycznie, głównie ze względu na dużą mechanizację rolnictwa i intensywną ochronę roślin. Najczęściej są to fitocenozy kadłubowe, tworzone przez gatunki charakterystyczne dla wyższych syntaksonów z klasy *Stellarietea mediae*. Przy drodze między Dzbanowem a Ożarami stwierdzono zespół *Aphano – Matricarietum* z udziałem skrytka polnego *Aphanes – arvensis*. W ogródkach przydomowych w Kamieńcu Ząbkowickim, Mrokocinie, Sosnowej oraz Śremie zaobserwowano zbiorowiska ze związku *Polygono – Chenopodion* nawiązujące do zespołu *Galinsogo – Setarietum*.

Siedliska ruderalne występują w sąsiedztwie Kamieńca Ząbkowickiego, zbiorników wodnych, w kamieniołomach oraz na przydrożach wśród pól uprawnych. Wykształcają się tam płaty zespołów *Hordeo – Brometum*, *Chenopodietum stricti*, zbiorowisko z *Lactuca serriola*, *Leonuro – Ballotetum nigrae* i inne.

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenz *Urtico – Aegopodietum podagrariae* lub kadłubowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*. Notowano także wystąpienia skupień świerzębka korzennego *Chaerophylletum aromatici*, a na siedliskach wilgotnych w dolinie Ożarskiego Potoku ziołorośli lepiężnikowych *Phalarido – Petasitetum hybridi*. W Kamieńcu Ząbkowickim, Suszce i na terenie dawnej wsi Pilce stwierdzono nieliczne płaty zespołów *Arctio – Artemisietum vulgaris* i *Artemisio – Tanacetetum vulgaris*.

Zbiorowiska łąkowe

Obszary trwale wylesione zajęte są głównie przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe. Większe kompleksy łąk ciągną się przede wszystkim wzdłuż dolin rzecznych. Miejscami są to łąki podtopione. Z dolinami cieków związane są nieliczne na terenie gminy płaty łąk wilgotnych z rzędu *Molinietalia* (klasa *Molinio – Arrhenatheretea*), są to głównie bagienne łąki i ziołorośla ze związku *Calthion*, np.: agregacje wierzawy błotnej *Filipendula ulmaria* czy zespół sitowia leśnego *Scirpetum sylvatici* (występują nad ciekami: Budzówka, Mąkolnica i Ożarski Potok). łąki świeże z rzędu *Arrhenatheretalia* występujące na siedliskach świeżych (najczęściej pogrądowych) są również rzadkością, ponieważ większość odlesionych siedlisk grądowych na terenie gminy została zajęta pod uprawę rolną. Nieliczne ich płaty zachowały się w otoczeniu wsi, między innymi w okolicach: Chałupek, Ożar, Pomianowa Górnego, Śremu i Topoli. Najczęściej są one także intensywnie użytkowane lub obserwuje się proces ruderalizacji.

---

³² Częściowo na podstawie: EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

Zbiorowiska wodne:

Z Nysą Kłodzką związane są również charakterystyczne zbiorowiska włosienicznika rzecznego *Ranunculetum fluitantis* występujące w korycie rzeki na większości jej odcinka na terenie gminy. Nad brzegami występują zbiorowiska szuwarowe np.: *Phalaridetum arundinaceae*, *Caricetum gracilis* oraz zbiorowiska okrajowych ziołorośli nadrzecznych z udziałem kielisznika zaroślowego *Calystegia sepium*, „welony” *Urtico – Calystegietum sepium*, *Fallopia – Humuletum lupuli*. Występują w nich gatunki neofityczne: niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, harbuźnik *Sicyos angulata* i nawłocie *Solidago* spp. Często notowano też na analogicznych siedliskach agregacje rdestowca ostrokończystego *Reynoutria japonica* (poza Nysą Kłodzką także nad Ożarskim Potokiem poniżej Ożar). W nielicznych starorzeczach nad Nysą Kłodzką wykształciły się zbiorowiska roślinności wodnej, między innymi: *Elodeetum canadensis*, *Ranunculetum circinatis* i skupienia rzęsy drobnej *Lemnetum minoris*. Fragmentarycznie wykształcone zbiorowiska szuwarów wysokich i hydrofitów o liściach pływających stwierdzono również na brzegach zbiorników wodnych „Kozielno” i „Topola” i są to: szuwar trzcinowy *Phragmitetum australis*, szuwały palkowe *Typhetum latifoliae* i *Typhetum angustifoliae*, zespół jeżogłówki gałęzistej *Sparganietum erecti* oraz zespół wodnej formy rdestu ziemnowodnego *Polygonetum natantis*.

Pozostałe zbiorowiska roślinne:

Najsuchsze miejsca na zboczach pradoliny Nysy Kłodzkiej zajmują murawy ciepłolubne. Są to głównie zbiorowiska przejściowe między murawami kserotermicznymi z klasy *Festuco – Brometea* i napiaskowymi z klasy *Koelerio – Corynepherea*. Są siedliskiem dla wielu interesujących gatunków roślin, np.: podejźrzonu marunowego *Botrychium matricariifolium*, rogownicy murawowej *Cerastium glutinosum*, przetacznika wiosennego *Veronica verna*, strzępicy nadobnej *Koeleria macrantha*. Na skałce w Ożarach występują również inicjalne murawy naskalne ze związku *Festucion pallentis* z udziałem krytycznie zagrożonego na Dolnym Śląsku gatunku perłówki siedmiogrodzkiej *Melica transsilvanica*.

W kilku miejscach na terenie gminy stwierdzono wystąpienia termofilnych zbiorowisk okrajowych z klasy *Trifolio – Geranietea sanguinei*. Fitocenozy te występują na niewielkich powierzchniach (najczęściej w postaci wąskich pasów) na skrajach lasów liściastych: buczyn, acidofilnych dąbrów i grądów. Zidentyfikowano następujące zespoły roślinne: *Trifolio – Agrimonietum* (okolice Ożar i Pomianowa Górna), *Trifolio – Melampyretum nemorosi* (Ożary), a na skrajach acidofilnych dąbrów i buczyn także zbiorowiska z udziałem pszenca zwyczajnego *Melampyrum pratense*, jastrzębców *Hieracium umbellatum*, *H. lachenalii*, *H. laevigatum*, dziewięciślu bezłodygowego *Carlina acaulis*, mietlicy pospolitej *Agrostis capillaris*, wyki ptasiej *Vicia cracca* i innych gatunków, które można identyfikować ze zespołem *Lathyro montani – Melampyretum pratensis*.

Antropogeniczne zbiorowiska dywanowe (klasa *Plantaginietalia majoris*, *Trifolio fragiferae – Agrostietalia stoloniferae*) związane są z miejscami wydeptywanymi lub podlegającymi innej presji mechanicznej. Na badanym obszarze pospolitym zespołem występującym na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych jest *Lolio – Polygonetum arenastri*. W Kamieńcu Ząbkowickim na poboczach występuje postać wspomnianego zespołu z dominacją haloofilnej trawy mannicy odstającej *Puccinellia distans*. Takie zbiorowiska należy identyfikować jako *Lolio – Polygonetum puccinellietosum distantis*. Również w Kamieńcu Ząbkowickim w szczelinach chodników występuje zespół *Bryo – Saginetum procumbentis*. W kilku miejscach przy drogach leśnych stwierdzono również fitocenozy zespołów główienki pospolitej i babki zwyczajnej *Prunello – Plantaginietum* i situ chudego *Juncetum tenuis*, a w miejscach silniej ocienionych i wilgotnych występuje dość często zbiorowisko kadłubowe z dominacją wiechliny rocznej *Poa annua* (*Poëtum annuae*). W kilku miejscach przy drodze nr 382 (odcinek: Kamieniec Ząbkowicki – Paczków) stwierdzono również zbiorowisko z panującym

pięciornikiem gęsim (zb. *Agrostis stolonifera* – *Potentilla anserina*), a na dwóch stanowiskach nad zbiornikiem wodnym „Topola” także płat zbiorowiska kadłubowego z sitem ściśnionym *Juncus compressus*.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów nieleśnej roślinności naturalnej i półnaturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, ogrodową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych oraz skwerów. W otwartym krajobrazie, poza Kamieńcem Ząbkowickim głównie rolniczym, pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska, zwłaszcza rolniczego. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą parki pałacowe (przede wszystkim Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim oraz Chałupki), przydrożne aleje oraz zieleń cmentarna (Byczeń, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Góry, Sosnowa, Starczów, Śrem, Topola) i przykościelna (Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Ożary, Pomianów Górny, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola).

Na podstawie badań przeprowadzonych w sezonie wegetacyjnym 2008 roku na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki stwierdzono występowanie 15 gatunków wówczas chronionych (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09 lipca 2004 roku) na 86 skartowanych stanowiskach. Stwierdzono 12 gatunków całkowicie chronionych (na 41 stanowiskach) i 3 gatunki podlegające ochronie częściowej, które podlegały inwentaryzacji (na 45 skartowanych stanowiskach). W trakcie badań inwentaryzacyjnych nie stwierdzono żadnych gatunków z Załączników II i IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku.

1.8.4. Zbiorowiska leśne³³.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się śladowym zalesieniem. Na koniec 2018 roku lasy i grunty leśne zajmowały tu powierzchnię 586,62 ha³⁴ i stanowiły zaledwie 6,07 % powierzchni gminy. Samych lasów było 576,63 ha³⁵ co stanowiło 5,96 % powierzchni gminy. Tylko 11 typowo rolniczych gmin miejsko – wiejskich (nie licząc obszarów miast) oraz wiejskich z całego województwa dolnośląskiego posiada niższy wskaźnik zalesienia (Borów, Domaniów, Jordanów Śląski, Kobierzyce, Kostomłoty, Mściwojów, Ruja, Udanin, Wądroże Wielkie, Wiązów i Żórawina). Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowo – zachodniej części gminy (powyżej wsi Ożary), w okolicach Kamieńca Ząbkowickiego (na południe i na wschód od miejscowości), w południowo – wschodniej części gminy (na wschód od Pomianowa Górnego) oraz przy północno – wschodniej granicy gminy (na północny – wschód od Doboszowic).

Na siedliskach uboższych i bardziej stromych zboczach występują dość rzadko kwaśne buczyny górskie *Luzulo luzuloidis* – *Fagetum* (w rejonie Ożar, obszar Gór Bardzkich) oraz małe płaty kwaśnej dąbrowy podgórskiej *Luzulo luzuloidis* – *Quercetum* w odmianie sudeckiej (klasa *Quercetea robori – petraeae*). Na ocienionych wychodniach skalnych na zalesionych zboczach występują zbiorowiska roślinności naskalnej z klasy *Asplenietea trichomanis*:

³³ Częściowo na podstawie EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

³⁴ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2020.

³⁵ Według GUS 2020.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

zespół paprotki zwyczajnej i rokietu *Hypno* – *Polypodietum vulgaris* oraz zespół zanokcicy skalnej *Asplenietum trichomano* – *rutae* – *murariae* (np.: Chałupki, Ożary, Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim). W dolinach niewielkich potoków w piętrze pogórza dominują siedliska podgórskiego łęgu jesionowego *Carici remotae* – *Fraxinetum* (w odmianie sudeckiej), przechodzące dalej w inne zbiorowiska żyznych lasów (grądów i buczyn), np.: w dolinie Ożarskiego Potoku koło Ożar. W niższych położeniach (np.: nad potokami Mąkolnica, Młynówka i ich dopływami) obecne są zdegenerowane postacie łęgu jesionowo – olszowego *Fraxino* – *Alnetum*. Na obrzeżach lasów (grądów i buczyn) i zarośli, w miejscach zwykle ocienionych występują często zbiorowiska okrajkowe ze związku *Alliarion*, są to fitocenozy reprezentujące różne postacie zespołu *Alliario* – *Chaerophylletum temuli* (np. koło: Chałupki, Ożar, Sławęcina, Suszki i Śremu). W zbiorowiskach leśnych dość częstym neofitem jest niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, który wykazuje tu dość dużą ekspansywność opanowując w wielu miejscach runo leśne, a na skrajach lasów i przy drogach leśnych tworzy własne zbiorowisko, wyróżniane jako *Impatientetum parviflorae*. Na podobnych siedliskach stwierdzono także fitocenozy zespołu *Epilobio* – *Geranietum robertiani* (Ożary, Zamkowa Góra w Kamieńcu Ząbkowickim), a w miejscach wilgotniejszych, na siedliskach lasów łęgowych różne postaci rzadko podawanego z Dolnego Śląska zespołu *Stachyo sylvaticae* – *Impatientetum noli* – *tangere* (okolice Chałupki, Ożary, Śrem i łęgi nad Nysą Kłodzką) – z udziałem takich gatunków wilgociolubnych jak: niecierpek pospolity *Impatiens noli* – *tangere*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, czy kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*.

W kwalifikacji siedlisk leśnych siedliskowy typ lasu jest zasadniczą jednostką i stanowi podstawę do podejmowania w gospodarstwie leśnym wszelkich działań hodowlanych. Obejmuje on cały zespół fizycznych warunków środowiska geograficznego, odpowiadających określonym lasotwórczym gatunkom drzew. Znajomość charakterystyki poszczególnych siedlisk i drzewostanów oraz ich udział w danym zespole leśnym daje możliwość wyrobienia sobie ogólnego poglądu o charakterze lasu, jego walorach przyrodniczych i przydatności do pełnienia określonych funkcji ogólnospołecznych.

TABELA 45: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – typy siedliskowe lasu w 2018 roku.

Typ siedliskowy lasu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Bór górski świeży	BGśw	0,64	0,11
Las świeży	Lśw	6,58	1,14
Las mieszany świeży	LMśw	40,22	6,98
Las wyżynny świeży	LWYŻśw	149,62	25,95
Las wyżynny wilgotny	LWYŻw	69,79	12,10
Las mieszany wyżynny świeży	LMWYŻśw	35,26	6,11
Las mieszany wyżynny wilgotny	LMWYŻw	4,50	0,78
Las górski świeży	LGśw	63,81	11,07
Las mieszany górski świeży	LMGśw	26,14	4,53
Las łęgowy wyżynny	LŁWYŻ	125,09	21,69
Ols	OI	0,77	0,13
Ols jesionowy	OLJ	1,33	0,23
Ols jesionowy wyżynny	OLJWYŻ	52,88	9,17

Źródło: Bank Danych o Lasach, 2020.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią zaledwie 0,11 %, zaś lasowe 99,89 % ogólnej powierzchni lasów. Siedlisko borowe reprezentowane jest tylko przez bór górski świeży. Siedliska lasowe są

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

rzeczy są bardziej zróżnicowane, a dominują wśród nich zdecydowanie las wyżynny świeży i las łęgowy wyżynny, stanowiące odpowiednio 25,88 % i 21,72 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz odpowiednio 25,95 % i 21,69 % wszystkich siedlisk leśnych w gminie. Pozostałe siedliska lasowe są mniejsze, a wyróżniają się wśród nich: las wyżynny wilgotny, las górski świeży i ols jesionowy wyżynny, stanowiące odpowiednio: 12,12 %, 11,08 % i 9,18 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz odpowiednio: 12,10 %, 11,07 % i 9,17 % wszystkich siedlisk leśnych w gminie. Również niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego. Zbiorowiska leśne o charakterze pierwotnym nie występują.

TABELA 46: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura drzewostanów w 2018 roku.

Typ drzewostanu	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura (%)
Sosna	So	78,24	13,57
Świerk	Św	22,59	3,92
Jodła	Jd	2,58	0,45
Buk	Bk	19,28	3,34
Dąb	Db	281,36	48,79
Grab	Gb	4,00	0,69
Brzoza	Brz	20,77	3,60
Olsza	OI	90,59	15,71
Topola	Tp	0,59	0,10
Osika	Os	56,63	9,82

Źródło: Bank Danych o Lasach, 2020.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest dąb, stanowiący blisko połowę (48,79 %) powierzchni wszystkich drzewostanów. Gatunki iglaste reprezentują przede wszystkim sosna i świerk, stanowiące odpowiednio 13,57 % i 3,92 % powierzchni drzewostanów. W strukturze, poza dębem i sosną, wyróżniają się jeszcze olsza i osika, stanowiące odpowiednio 15,71 % i 9,82 % ogólnej powierzchni lasów. Ogółem iglaste gatunki drzew stanowią 17,93 %, a liściaste 82,07 % powierzchni wszystkich drzewostanów.

W lasach, między innymi na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne (Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim), biotyczne i antropogeniczne (kompleks leśny na wschód od Pomianowa Górnego) oraz abiotyczne i biotyczne (Góry Bardzkie). Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł (dwutlenek siarki, związki azotu i fluoru) oraz bezpośrednia ingerencja człowieka (nadmierna penetracja poza wyznaczonymi drogami, niewłaściwa gospodarka leśna w lasach prywatnych). Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują zagrożenia abiotyczne i biotyczne, a wśród nich przede wszystkim silne wiatry i szkodniki. Stopień degradacji lasów uznaje się za słaby (Góry Bardzkie) i średni (kompleks leśny na wschód od Pomianowa Górnego oraz Zamkowa Góra w Kamieńcu Ząbkowickim), w skali: słaby – średni – silny³⁶. Niezależnie od powyższego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

³⁶ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997) i M-33-59-C Otmuchów (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997).

1. 9. Zwierzęta³⁷.

Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, różnorodność fauny jest więc ograniczona. Skład fauny dostosowany jest do aktualnej struktury siedliskowej. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Charakteryzują się one umiejętnością dostosowania do silnie przekształconych ekosystemów i często szeroką tolerancją ekologiczną na różne czynniki środowiskowe. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne, doliny cieków wodnych, stawy, zbiorniki wodne, większe powierzchnie łąk i zieleń urządzone.

BEZKRĘGOWCE:

Obecna struktura użytkowania gruntów sprawia, że gmina jest mało atrakcyjna z punktu widzenia inwentaryzowanych bezkręgowców. Tym bardziej, że trwałe użytki zielone stanowią niewielki procent wszystkich terenów rolnych, a lasy mają charakter typowo gospodarczy, bez imponujących starodrzewi, w dodatku lasy te są znacznie przesuszone. Na terenie znaleziono tylko cztery stanowiska, dwóch gatunków objętych ochroną ścisłą. Są to: modraszek nausitous (*Maculinea nausithous*) oraz modraszek telejus (*Maculinea teleius*). W gminie nie stwierdzono szczególnych miejsc nadających się do utworzenia obszarów chronionych ze względu na bezkręgowce. Należy jednak zwrócić uwagę, że przy odpowiednim gospodarowaniu lasem na Górze Zamkowej, w przyszłości ma szansę pojawić się tam pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*). Aby stworzyć jej dogodne warunki siedliskowe należy pozostawiać stare, próchniejące drzewa liściaste, które są miejscem bytowania tego gatunku.

RYBY:

Główny system rzeczny gminy Kamieniec Ząbkowicki tworzy Nysa Kłodzka oraz jej dopływy. Na Nysie Kłodzkiej funkcjonują też 2 zbiorniki retencyjne: „Topola” i „Kozielno”, a także żwirownie w Pilcach i Byczeń – Topola. W rezultacie przeprowadzonych badań na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki stwierdzono występowanie łącznie 27 gatunków ryb. Były to: amur *Ctenopharyngodon idella*, brzana *Barbus barbus*, ciernik *Gasterosteus aculeatus*, jaź *Leuciscus idus*, jelec *Leuciscus leuciscus*, karaś *Carassius carassius*, karaś srebrzysty *Carassius gibelio*, karp *Cyprinus carpio*, kielb *Gobio gobio*, kleń *Leuciscus cephalus*, leszcz *Abramis brama*, lin *Tinca tinca*, lipień *Thymallus thymallus*, miętus *Lota lota*, okoń *Perca fluviatilis*, płoć *Rutilus rutilus*, pstrąg potokowy *Salmo trutta fario*, pstrąg tęczowy *Oncorhynchus mykiss*, sandacz *Sander lucioperca*, strzebla potokowa *Phoxinus phoxinus*, sum *Silurus glanis*, szczupak *Esox lucius*, ślíz *Barbus barbus*, świnka *Chondrostoma nasus*, ukleja *Alburnus alburnus*, wzdreğa *Scardinius erythrophthalmus* i węgorz *Anguilla anguilla*. Jedynym gatunkiem objętym ochroną ścisłą był ślíz. Obecność tego gatunku stwierdzono w następujących ciekach:

- Nysa Kłodzka – na całej długości w granicach gminy;
- Budzówka – na całej długości w granicach gminy;
- Mąkolnica – na całej długości w granicach gminy;
- stanowisko na cieku w miejscowości Doboszowice.

Ze względu na stosunkowo niski status ochronny śliza i brak zagrożeń dla jego egzystencji wyznaczanie obszarów istotnych dla jego ochrony nie wydaje się celowe.

---

³⁷ Na podstawie: EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

PŁAZY I GADY:

Wszystkie gatunki płazów (*Amphibia*) i gadów (*Reptilia*) występujące w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową. W badanej gminie herpetofauna jest raczej uboga i nie ma zbyt wielu siedlisk będących miejscem występowania szczególnie rzadkich gatunków płazów lub gadów. Zdecydowanie najcenniejszym miejscem są stawy koło miejscowości Bartniki. Występują tam między innymi: grzebiuszka ziemna, jaszczurka zwinka, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona, zaskroniec zwyczajny, żaba trawna, żaba zielona i żmija zygzakowata. W trakcie badań na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki stwierdzono występowanie ogółem 9 gatunków płazów: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, żaba jeziorkowa *Rana lessonae*, żaba trawna *Rana temporaria* i żaba wodna *Rana esculenta* kl. oraz 5 gatunków gadów: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworódka *Lacerta vivipara*, padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* i żmija zygzakowata *Vipera berus*.

PTAKI:

W gminie Kamieniec Ząbkowicki dominującym typem krajobrazu jest krajobraz rolniczy, w związku z powyższym jest tu stosunkowo niewiele fragmentów leśnych. Najcenniejszym z przyrodniczego punktu widzenia obszarem jest dolina Nysy Kłodzkiej z fragmentem dobrze zachowanego łągu i dwa zbiorniki retencyjne: „Topola” i „Kozielno”, a także liczne żwirownie. Dlatego też najliczniejszą w gatunki grupą awifauny okazały się być ptaki związane ze środowiskiem wodnym. Z ciekawszych i charakteryzujących się znaczącą liczebnością gatunków lęgowych stwierdzono: kolonie lęgowe brzegówki i śmieszki, czajkę, mewę pospolitą, rybitwę białoczelną, rybitwę rzeczną, siewczkę rzeczną, a także: dziwonię, remizę, strumieniówkę, świerszczaka i zimorodka. Stwierdzono także dość dużo dzięciołów, głównie w dolinie Nysy Kłodzkiej i na Górze Zamkowej. Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki stwierdzono łącznie 139 gatunków ptaków, z czego 113 gniazdowało lub prawdopodobnie gniazdowało na badanym terenie. Pozostałe 26 gatunków były to ptaki zalatujące z sąsiednich gmin, migrujące bądź zimujące. Stwierdzono tu 24 gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE, z czego 15 lęgowych. Są to: bączek *Ixobrychus minutus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, jarzębatka *Sylvia nisoria*, gąsiorek *Lanius collurio*, ortolan *Emberiza hortulan*, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, rybitwa białoczelna *Sterna albifrons*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, trzmielojad *Pernis apivorus*, zimorodek *Alcedo atthis* i żółń *Merops apiaster*. Znalezione tu 8 gatunków wpisanych do polskiej Czerwonej Księgi (Głowaciński, 2001), z czego 3 lęgowe (bączek, rybitwa białoczelna, żółń) i 5 niełgowych (bielik, czeczotka, łączak, ostrygojad, sokół wędrowny). Dodatkowo turkawka została umieszczona na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. Wśród gatunków wymienianych jako zagrożone na Śląsku wykryto 5 (bączek *Ixobrychus minutus*, kobuz *Falco subbuteo*, pluszcz *Cinclus cinclus*, przepiórka *Coturnix coturnix* i srokoś *Lanius excubitor*), a potencjalnie zagrożonych 15 (cyraneczka *Anas crecca*, cyranka *Anas querquedula*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dziwonka *Carpodacus erythrinus*, gąsiorek *Lanius collurio*, jarzębatka *Sylvia nisoria*, krakwa *Anas strepera*, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, perkoz rdzawoszyi *Podiceps grisegena*, pliszka górska *Motacilla cinerea*, płaskonos *Anas clypeata*, świerszczak *Locustella naevia*, trzmielojad *Pernis apivorus*, turkawka *Streptopelia turtur* i zimorodek *Alcedo atthis*). Znalezione również 2 gatunki, dla których jest obowiązek wyznaczenia strefy ochronnej wokół gniazda i regularnego przebywania (bocian czarny *Ciconia nigra* i sokół wędrowny *Falco peregrinus*). W wyniku inwentaryzacji awifauny oraz wykorzystania wcześniejszych obserwacji w gminie Kamieniec Ząbkowicki można wyróżnić kilka obszarów zasługujących na otoczenie ochroną pod względem ornitologicznym w celu zachowania bioróżnorodności i zasobów puli genowej:

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Żwirownie Pilce od zachodniej granicy gminy Kamieniec Ząbkowicki do granicy z lasem od strony wschodniej;
- Łęgi doliny Nysy Kłodzkiej;
- Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Zbiornik „Topola”.

SSAKI (bez nietoperzy):

Stan teriofauny na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki można określić jako zadowalający. Występują tu 2 gatunki wyszczególnione w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej UE – bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*, przy czym wydrę stwierdzono na wszystkich ciekach wodnych odpowiedniej wielkości. Stwierdzono 2 gatunki rzadkich gryzoni z rodziny popielicowatych – orzesznicę *Muscardinus avellanarius* i popielicę *Glis glis*. Występowanie tych gatunków świadczy o wysokim stopniu naturalności lasów (a przynajmniej ich fragmentów). Powszechnie występuje jeż zachodni *Erinaceus europaeus*, a niewykluczone że zachowały się niewielkie populacje ginącego chomika europejskiego *Cricetus cricetus*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: kuropatwy *Perdix perdix* i zające *Lepus*. W obrębie terenów leśnych Gór Bardzkich występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez: dziki *Sus scrofa*, jelenie *Cervus*, lisy *Vulpes* i sarny *Capreolus*. Na podstawie zgromadzonych danych wyznaczono 3 obszary istotne dla ochrony ssaków:

- Dolina Nysy Kłodzkiej między Byczeniem, a gliniankami Bartnikami;
- Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Lasy na południe od wsi Ożary.

NIETOPERZE:

Występowanie nietoperzy uzależnione jest przede wszystkim od dostępności kryjówek (dziuple drzew, strychy i szczeliny budynków, mosty), miejsc zimowania (głównie różnego rodzaju obiekty podziemne zapewniające odpowiednie warunki mikroklimatyczne) oraz bazy pokarmowej. Z tego powodu poznanie i ochrona tych kluczowych miejsc staje się obecnie niezwykle ważna. Ochronę nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień. Wszystkie objęte są ochroną. Nietoperze na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki znane są tylko z jednego stanowiska zimowego w piwnicach pałacu (Haitlinger, 1976), gdzie stwierdzono już w latach 70–tych XX wieku 7 gatunków. Późniejsze badania wykazały obecność już tylko 6 gatunków (Charaziak – Kovács A i inni, 2004, Furmankiewicz, 2007). Natomiast z okresu pozazimowego podawanych jest tylko kilka stanowisk 2 gatunków (Furmankiewicz, 2007). W sumie na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki na podstawie danych wcześniejszych i obecnych badań wykazano obecność 14 gatunków nietoperzy: Borowiec wielki *Nyctalus noctula*, Gacek brunatny *Plecotus auritus*, Gacek szary *Plecotus austriacus*, Karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, Karlik większy *Pipistrellus nathusii*, Mopek *Barbastella barbastellus*, Mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*, Mroczek późny *Eptesicus serotinus*, Nocek duży *Myotis myotis*, Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, Nocek Natterera *Myotis nattereri*, Nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, Nocek rudy *Myotis daubentonii* i Nocek wąsatek *Myotis mystacinus*. Na szczególną uwagę zasługuje obecność nietoperzy uważanych za rzadkie i zagrożone w skali Europy: mopka, nocka dużego, nocka łydkowłosego i nocka orzęsionego. Stwierdzony tutaj zespół nietoperzy jest jednak zdominowany przez gatunki synantropijne. Ale również one nie wykazują dużych liczebności w okresie rozrodu, natomiast w czasie migracji liczebność ich i aktywność znacznie wzrasta. Liczba stwierdzonych gatunków nie jest jeszcze zamknięta. Przylegający do gminy od południa duży obszar leśny oraz dolina rzeczna z licznymi zbiornikami mogą stwarzać dogodne warunki również dla innych gatunków. W okresie letnim można spodziewać się pojawienia karlika drobnego *Pipistrellus pygmeus* oraz nocka Brandta *Myotis*

brandtii, a zimą mroczka pozłocistego *Eptesicus nillsonii* i nocka Bechsteina *Myotis bechsteini*, stwierdzonych w sąsiednich gminach. Wszystkie te gatunki mogą również przelatywać przez obszar gminy w okresie migracji wiosennych i jesiennych. Miejscem wyjątkowym w gminie Kamieniec Ząbkowicki dla występowania nietoperzy jest las porastający Górę Zamkową wraz z zamkiem. W piwnicach, na strychach oraz w opuszczonych pomieszczeniach zamku znajduje schronienie 8 gatunków, w tym 2 wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. W otaczającym zamek lesie również znajdują się dogodne schronienia zarówno dla nietoperzy stwierdzonych na zamku jak i dla kolejnych 3 gatunków. Szczególnie ważne jest zachowanie istniejącego w podziemnych pomieszczeniach zimowiska nietoperzy. Jest to jedyne hibernakulum na terenie gminy, znane i wykorzystywane przez nietoperze przynajmniej od lat 70-tych XX wieku. Ważnym żerowiskiem na terenie gminy jest dolina Nysy Kłodzkiej. Gromadzą się tutaj licznie gatunki związane z wodami (karlik większy, nocek rudy), oraz z mozaiką środowisk: borowiec wielki i karlik małutki. Z czasem wzrośnie znaczenie zbiorników retencyjnych, które wraz z tworzeniem się w nich stabilnych ekosystemów staną się bogatym żerowiskiem. Tak liczne duże zbiorniki mogą stwarzać dogodne warunki dla nocka łydkowłosego, który w przyszłości może liczniej pojawiać się na nich, a nawet założyć w okolicy kolonie letnie. Dolina Nysy Kłodzkiej jest też ważnym korytarzem migracyjnym dla nietoperzy, o czym świadczy duża ich aktywność w okresie jesieni.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach i parkach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa śródlęśnych łąk i bagien;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa.

1. 10. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.10.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 roku poz. 1098 z późn. zm.) na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki występują: obszar NATURA 2000, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: 1.10.2. – 1.10.4.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie szeroko pojętych powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla Przedgórza Sudeckiego oraz Sudetów Środkowych i Wschodnich wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie” – na północ i północny – wschód od granic gminy;
- „Otmuchowsko – Nyski” Obszar Chronionego Krajobrazu – na południowy – wschód od granic gminy;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Park Krajobrazowy „Gór Opawskich” – na południowy – wschód od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Jeseniki” (CHKO Jeseníky) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Śnieżnicki Park Krajobrazowy – na południe od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie” – na zachód od granic gminy;
- Park Narodowy Gór Stołowych – na południowy – zachód od granic gminy;
- Park Krajobrazowy Gór Sowich – na północny – zachód od granic gminy;
- Ślęzański Park Krajobrazowy – na północny – zachód od granic gminy,

oraz obszary NATURA 2000:

- Skałki Stoleckie (PLH 020012) – na północ od granic gminy;
- Wzgórza Niemczańskie (PLH 020082) – na północ od granic gminy;
- Muszkowicki Las Bukowy (PLH 020068) – na północ od granic gminy;
- Wzgórza Strzelińskie (PLH 020074) – na północny – wschód od granic gminy;
- Zbiornik Otmuchowski (PLB 160003) i Zbiornik Nyski (PLB 160002) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Kopalnie w Złotym Stoku (PLH 020007) – na południe od granic gminy;
- Góry Złote (PLH 020096) – na południe od granic gminy;
- Przełom Nysy Kłodzkiej koło Morzyszowa (PLH 020043) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Góry Bardzkie (PLH 020062) – na południowy – zachód i zachód od granic gminy;
- Kamionki (PLH 020005) – na północny – zachód od granic gminy.

1.10.2. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tak zwanego „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Do dnia 12 grudnia

2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 (20 %) powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi 849 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary „siedliskowe” – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich jest 1 obszar położony na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki – „Łęgi koło Chałupek” (kod PLH 020104 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowany w południowo – wschodniej części gminy.

ŁĘGI KOŁO CHAŁUPEK (PLH 020104):

Obszar „Łęgi koło Chałupek” (całkowita powierzchnia 127,21 ha) znajduje się w obrębie Obniżenia Otmuchowskiego, pomiędzy miejscowościami Chałupki i Pomianów Dolny, w zakresie wysokości 200 – 225 m n.p.m. i jest płaskim terenem, pokrytym czwartorzędowymi osadami z dobrze rozwiniętą siecią cieków. Teren ten jest pokryty zwartym kompleksem lasu liściastego (grąbów i łęgów). System grobli, którymi poprowadzono drogi w obrębie lasu, spowodował zaburzenia w przepływie wody. Obszar jest cenny dla ochrony doskonale zachowanych fragmentów lasów łęgowych, szczególnie podgórskich postaci łęgu jesionowego z dużymi populacjami typowych dla podtypu gatunków chronionych (szczególnie *Leucoium vernum*). Łącznie siedliska Natura 2000 zajmują tu 94 % obszaru. Zagrożenia dla obszaru związane są z dwoma czynnikami: zaburzeniami gospodarki wodnej oraz gospodarką leśną. Zaburzenia poziomu wód wynikają z obecności grobli, na których bieżą drogi, co spowodowało zakłócenia w naturalnym przepływie wód oraz z zachodzących obecnie zmian klimatycznych. Gospodarka leśna może być zagrożeniem, jeżeli będą podejmowane działania nie uwzględniające wymagań ochrony danego typu siedliska. Obszar jest własnością Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Henryków.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 6430 ziółorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziółorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 91E0 łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 94,67 %;
- Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 2,11 %;
- Łąki wilgotne, łąki świeże – 0,37 %;
- pozostałe tereny – 1,21 %.

1.10.3. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki występuje 115 pomników przyrody w postaci pojedynczych lub skupionych grup drzew.

TABELA 47: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz pomników przyrody sprzed uchwały Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 15 listopada 2018 roku.

L.P.	Nazwa pomnika	Obwód ³⁸	Lokalizacja (nr działki)	Podstawa prawna
1	2	3	4	5
1	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	322	Starczów (292)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
2	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	18	Starczów (292)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
3	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	560	Kamieniec Ząbkowicki (743/17)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
4	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	80	Kamieniec Ząbkowicki (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
5	Grupa drzew (2 szt.) Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	60 , 68	Kamieniec Ząbkowicki (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
6	Grupa drzew (3 szt.) Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	od 30 do 40	Kamieniec Ząbkowicki (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)

³⁸ W cm, na wysokości 1,3 m.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5
7	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	85	Kamieniec Ząbkowski (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
8	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	68	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
9	Grupa drzew (3 szt.) Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	od 35 do 60	Kamieniec Ząbkowski (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
10	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	47	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
11	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	39	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
12	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	310	Kamieniec Ząbkowski (741/1)	Uchwała nr XL/270/02 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 26.07.2002 roku
13	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	600	Kamieniec Ząbkowski (775 – 677)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
14	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	500	Kamieniec Ząbkowski (775 – 677)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
15	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	521	Kamieniec Ząbkowski (775 – 677)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
16	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	500	Kamieniec Ząbkowski (775 – 677)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
17	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	61	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
18	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	85	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
19	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	301	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
20	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	254	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
21	Tulipanowiec amerykański (<i>Liriodendron tulipifera</i>)	297	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5
22	Katalpa żółtokwiatowa (<i>Catalpa ovata</i>)	211	Kamieniec Ząbkowski (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
23	Katalpa żółtokwiatowa (<i>Catalpa ovata</i>)	201	Kamieniec Ząbkowski (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
24	Katalpa żółtokwiatowa (<i>Catalpa ovata</i>)	138	Kamieniec Ząbkowski (789/30)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
25	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	45	Kamieniec Ząbkowski (936/4)	Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19.08.2008 roku poz. 2494)
26	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	562	Kamieniec Ząbkowski (788/58)	Uchwała nr XXII/150/2016 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowski z dnia 28.04.2016 roku zmieniona Uchwałą nr XXIV/156/2016 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowski z dnia 30.05.2016 roku

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, 2020; Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowski, 2020.

TABELA 48: Gmina Kamieniec Ząbkowski – wykaz pomników przyrody ustanowionych uchwałą nr LX/387/2018 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowski z dnia 15 listopada 2018 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2018 roku, poz. 5927).

Nr	Nazwa pomnika	Obwód pnia	Lokalizacja (nr działki w obrębie Kamieniec Ząbkowski I)
1	2	3	4
1	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	350	936/4
2	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	346	
3	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	454	
4	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>)	246	
5	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	463	
6	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	340	
7	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	380	
8	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>)	328	
9	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>)	339	
10	Lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>)	314	
11	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsio</i>)	370	
12	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsio</i>)	365	
13	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>)	134	
14	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	b.d.	
15	Klon polny (<i>Acer campestre</i>)	193	
16	Klon polny (<i>Acer campestre</i>)	232	
17	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>) grupa 2 drzew	142 i 269	
18	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	310	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
19	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	367	936/4
20	Klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>)	297	
21	Dąb czerwony (<i>Quercus rubra</i>)	452	
22	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	284	
23	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	375	
24	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	314	
25	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	346	
26	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	307	
27	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	342	
28	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	370	
29	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	307	
30	Daglezja zielona (<i>Pseudotsuga menziesii</i>)	264	
31	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	352	
32	Grab pospolity (<i>Carpinus betulus</i>) grupa 3 drzew	136 , 145 , 161	
33	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	309	
34	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica purpurea</i>)	305	
35	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica purpurea</i>)	299	
36	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica purpurea</i>)	276	
37	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	272	
38	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsio</i>)	370	
39	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	290	
40	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	419	
41	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	379	
42	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	231	
43	Klon jawor (<i>Acer pseudoplatanus</i>)	254	
44	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	301	
45	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	234	
46	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	290	
47	Klon zwyczajny (<i>Acer platanoides</i>) grupa 3 drzew	128 , 154 , 166	
48	Daglezja zielona (<i>Pseudotsuga menziesii</i>)	276	
49	Żywotnik zachodni (<i>Thuja occidentalis</i>)	280	
50	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur Fastigiata</i>)	274	
51	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	340	
52	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	326	
53	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	353	
54	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	292	
55	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	248	
56	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	301	
57	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	305	
58	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	307	789/30
59	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	288	
60	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	360	
61	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica purpurea</i>)	256	
62	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	332	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
63	Sosna pospolita (<i>Pinus sylvestris</i>)	244	789/30
64	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	332	
65	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	302	
66	Daglezja zielona (<i>Pseudotsuga menziesii</i>)	276	
67	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	270	1021
68	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	210	
69	Dąb czerwony (<i>Quercus rubra</i>)	294	
70	Dąb czerwony (<i>Quercus rubra</i>)	294	
71	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	313	
72	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	332	
73	Sosna pospolita (<i>Pinus sylvestris</i>)	206	
74	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) grupa 2 drzew	207 i 210	
75	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	298	
76	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	327	
77	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	525	791/32
78	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica purpurea</i>)	333	
79	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	301	
80	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	286	
81	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	268	
82	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	297	
83	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	310	
84	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	310	
85	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	342	
86	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	332	
87	Buk zwyczajny (<i>Fagus sylvatica</i>)	332	
88	Sosna wejmutka (<i>Pinus strobus</i>)	275	
89	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	345	936/5

1.10.4. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „ochrona gatunkowa” ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada opracowaną w 2008 roku inwentaryzację przyrodniczą³⁹. Na jej podstawie udokumentowano szereg roślin i zwierząt podlegających prawnej ochronie gatunkowej:

ROŚLINY – ochrona ścisła:

- Perłówka siedmiogrodzka – *Melica transsilvanica*;
- Podejrzon marunowy – *Botrychium matricariifolium*;
- Storzyczek męski – *Orchis mascula*.

³⁹ EkoPrzestrzeń, Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki, Wałbrzych 2008.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ROŚLINY – ochrona częściowa:

- Centuria pospolita – *Centaurium erythraea*;
- Czosnek niedźwiedzi – *Allium ursinum*;
- Dziewięsił bezłodygowy – *Carlina acaulis*;
- Śnieżyca wiosenna – *Leucoium vernum*;
- Śnieżyczka przebiśnieg – *Galanthus nivalis*;
- Włosienicznik rzeczny – *Batrachium fluitans*;
- Zimowit jesienny – *Colchicum autumnale*.

BEZKREGOWCE:

- Modraszek nausitous – *Maculinea nausithous*;
- Modraszek telejus – *Maculinea teleius*.

RYBY:

- śliz – *Barbatula barbatula*.

PŁAZY:

- Grzebuiszka ziemna – *Pelobates fuscus*;
- Kumak nizinny – *Bombina bombina*;
- Traszka zwyczajna – *Triturus vulgaris*;
- Ropucha szara – *Bufo bufo*;
- Ropucha zielona – *Bufo viridis*;
- Żaba jeziorkowa – *Rana lessonae*;
- Rzekotka drzewna – *Hyla arborea*;
- Żaba trawna – *Rana temporaria*;
- Żaba wodna – *Rana esculenta* kl.

GADY:

- Jaszczurka zwinka – *Lacerta agilis*;
- Jaszczurka żyworódka – *Lacerta vivipara*;
- Padalec – *Anguis fragilis*;
- Zaskroniec zwyczajny – *Natrix natrix*;
- Żmija zygzakowata – *Vipera berus*.

PTAKI:

➤ Białorzytka – <i>Oenanthe oenanthe</i> ;	➤ Dzięcioł zielonosiwy – <i>Picus canus</i> ;
➤ Błotniak stawowy – <i>Circus aeruginosus</i> ;	➤ Dzięcioł zielony – <i>Picus viridis</i> ;
➤ Bocian biały – <i>Ciconia ciconia</i> ;	➤ Dziwonia – <i>Carodacus erythrinus</i> ;
➤ Bocian czarny – <i>Ciconia nigra</i> ;	➤ Gąsiorek – <i>Lanius collurio</i> ;
➤ Brzegówka – <i>Riparia riparia</i> ;	➤ Jarzębatka – <i>Sylvia nisoria</i> ;
➤ Brzęczka – <i>Locustella luscinioides</i> ;	➤ Jastrząb – <i>Accipiter gentiles</i> ;
➤ Czajka – <i>Vanellus vanellus</i> ;	➤ Kłaskawka – <i>Saxicola rubicola</i> ;
➤ Czapla biała – <i>Egretta alba</i> ;	➤ Kobuz – <i>Falco subbuteo</i> ;
➤ Czyż – <i>Carduelis spinus</i> ;	➤ Krakwa – <i>Anas strepera</i> ;
➤ Dzięcioł czarny – <i>Dryocopus martius</i> ;	➤ Krętogłów – <i>Jynx torquilla</i> ;
➤ Dzięcioł średni – <i>Dendrocopos medius</i> ;	➤ Kruk – <i>Corvus corax</i> ;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

➤ Łęczak – <i>Tringa glareola</i> ;	➤ Rybitwa czarna – <i>Chlidonias niger</i> ;
➤ Mewa białogłowa – <i>Larus cachinnans</i> ;	➤ Rybitwa rzeczna – <i>Sterna hirundo</i> ;
➤ Mewa pospolita – <i>Larus canus</i> ;	➤ Sieweczka rzeczna – <i>Charadrius dubius</i> ;
➤ Muchołówka białoszyja – <i>Ficedula albicollis</i> ;	➤ Siniak – <i>Columba oenas</i> ;
➤ Ortolan – <i>Emberiza hortulana</i> ;	➤ Srokosz – <i>Lanius excubitor</i> ;
➤ Pliszka górska – <i>Motacilla cinerea</i> ;	➤ Strumieniówka – <i>Locustella fluviatilis</i> ;
➤ Pluszcz – <i>Cinclus cinclus</i> ;	➤ Świergotek łąkowy – <i>Anthus pratensis</i> ;
➤ Przepiórka – <i>Coturnix coturnix</i> ;	➤ Świerszczak – <i>Locustella naevia</i> ;
➤ Pustułka – <i>Falco tinnunculus</i> ;	➤ Trzmielojad – <i>Pernis apivorus</i> ;
➤ Remiz – <i>Remiz pendulinus</i> ;	➤ Turkawka – <i>Streptopelia turtur</i> ;
➤ Rybitwa białoczelna – <i>Sterna albifrons</i> ;	➤ Zimorodek – <i>Alcedo atthis</i> .

SSAKI (w tym Nietoperze):

- Bóbr europejski – *Castor fiber*;
- Jeż nieoznaczony – *Erinaceus sp.*;
- Popielica – *Glis glis*;
- Wydra – *Lutra lutra*.
- Borowiec wielki – *Nyctalus noctula*;
- Gacek brunatny – *Plecotus auritus*;
- Gacek szary – *Plecotus austriacus*;
- Karlik malutki – *Pipistrellus pipistrellus*;
- Karlik większy – *Pipistrellus nathusii*;
- Mopek – *Barbastella barbastellus*;
- Mroczek posrebrzany – *Vespertilio murinus*;
- Mroczek późny – *Eptesicus serotinus*;
- Nocek duży – *Myotis myotis*;
- Nocek łydkowłosy – *Myotis dasycneme*;
- Nocek Natterera – *Myotis nattereri*;
- Nocek orzęsiony – *Myotis emarginatus*;
- Nocek rudy – *Myotis daubentonii*;
- Nocek wąsatek – *Myotis mystacinus*.

1.10.5. Cenne siedliska przyrodnicze⁴⁰.

W wyniku prac związanych z opracowywaniem inwentaryzacji przyrodniczej w 2008 roku stwierdzono występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku, w tym 1 siedliska priorytetowego (lasy łęgowe – *91E0). 7 ze stwierdzonych siedlisk to nieleśne, a 4 to siedliska leśne.

SIEDLISKA NIELEŚNE:

- 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nyphaeion*, *Potamion*;
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników;
- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometalia*);

⁴⁰ Na podstawie: EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 6430 Ziolorośla górskie (*Adenostylon alliariae*) i nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis*;
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacetalia vandellii*.

SIEDLISKA LEŚNE:

- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagion*);
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 9190 Kwaśne dąbrowy;
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetea purpureae*, *Alno-Ulmion*).

SIEDLISKA NIELEŚNE:

(3150) Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nyphaeion*, *Potamion*

Charakterystyka: na obszarze gminy brak jest naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych. Występują jednak niewielkie fragmenty odciętych koryt rzecznych nad Nysą Kłodzką. Występuje w nich roślinność wodna zanurzona, np.: rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum*, włosienicznik krążkowaty *Batrachium circinatum*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, rzadziej pływająca rzęsa drobna *Lemna minor*.

Występowanie: stwierdzono 3 niewielkie (o powierzchni rzędu kilku arów) starorzecza na odcinku Nysy Kłodzkiej między Kamieńcem Ząbkowickim i Śremem.

(3260) Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników

Charakterystyka: Siedlisko to występuje w ramach koryta Nysy Kłodzkiej. Rzeka jest tu dość płytka, szybko płynąca, o dnie silnie kamienisto – żwirowym, miejscami tworzy kamienisto – piaszczyste łachy i płycizny. Roślinność wodna jest bardzo uboga (zanurzona i pływająca), ma jajowatą formę przestrzenną płatów, występują przede wszystkim płaty zespołu włosienicznika rzeczno *Ranunculetum fluitantis*, bardzo rzadko stwierdzono zdrojok pospolity *Fontinalis antipyretica* (koło Śremu). Taka postać siedliska nawiązuje do odmiany typowej (Puchalski 2008). W potoku Trująca na południe od Topoli stwierdzono inną odmianę siedliska, z większym pokryciem roślinności wodnej: włosienicznik wodny *Batrachium aquatile*, rzęśl długoszijkowa *Callitriche cophocarpa*, rdestnica drobna *Potamogeton pusillus*, przetacznik bobowniczek *Veronica beccabunga*, rzęsa drobna *Lemna minor*.

Występowanie: Za siedlisko rzeki włosienicznikowej uznano całe koryto Nysy Kłodzkiej na odcinku długości około 13 km (od Pilc, poprzez Kamieniec Ząbkowicki i Śrem, aż do Bartnik). W dół od tego odcinka rzeka staje się głębsza i brak w niej włosieniczników i innych typowych dla siedliska roślin wodnych. Poza tym siedlisko to stwierdzono nad potokiem Trująca przy południowo – zachodnim brzegu zbiornika wodnego „Topola”, na długości około 0,5 km. Szacunkowo łączna powierzchnia siedliska na terenie gminy wynosi około 35 ha.

(6210) Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*)

Charakterystyka: brak w murawach na terenie gminy istotnych stanowisk storczykowatych, więc nie jest to siedlisko priorytetowe. Siedlisko to różnicuje się na dwa podtypy: murawy naskalne (kod podtypu 6210-1) i

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

murawy kwietne (6310-3). Murawy naskalne to inicjalne zbiorowiska ze związku *Festucion pallentis* z udziałem takich gatunków jak perłówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica*, dąbrówka kosmata *Ajuga genevensis*, rumian żółty *Anthemis tinctoria*, czyścica drobnokwiatowa *Acinos arvensis*, kostrzewa murawowa *Festuca trachyphylla*. Murawy kwieciste charakteryzują większy udział gatunków to jest: janowiec barwierski *Genista tinctoria*, chaber driakiewnik *Centaurea scabiosa*, lepnica zwisła *Silene nutans*, tymotka Boehmera *Phleum phleoides*, driakiew żółtawa *Scabiosa ochroleuca*, bukwica lekarska *Betonica officinalis*, kłosownica pierzasta *Brachypodium pinnatum*, strzępica nadobna *Koeleria macrantha*, piaskowiec macierzankowy *Arenaria serpyllifolia*, koniczyna pagórkowa *Trifolium montanum*, turzyca pagórkowa *Carex montana*, ale także gatunków muraw napiaskowych: kostrzewa piaskowa *Festuca psammophila*, przetacznik wiosenny *Veronica verna*, mokrzyca baldaszkowy *Holosteum umbellatum*, rogownica murawowa *Cerastium glutinosum*, chroszcz nagołodygowy *Teesdalea nudicaulis*, nicennice *Filago* spp., smółka pospolita *Viscaria vulgaris*, chaber nadreński *Centaurea stoebe*. Murawy te są siedliskiem wielu zagrożonych i chronionych gatunków na terenie gminy.

Występowanie: Stwierdzono siedlisko na 4 stanowiskach. Ożary – skałka w dolinie Ożarskiego Potoku w południowej części wsi. Drugim miejscem koncentracji muraw kserotermicznych są południowe zbocza pradoliny Nysy Kłodzkiej między Mrokocinem a Pomianowem Górnym, niedaleko czynnego kamieniołomu. Niewielkie płyty muraw kserotermicznych stwierdzono również na krawędzi doliny Nysy koło wsi Śrem.

(6430) Ziolorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

Charakterystyka: Na terenie gminy występują dwa osobne podtypy siedliska (Smoczyk, 2007 i Mróz, 2004). Są to ziolorośla lepiężnikowe *Phalarido-Petasitetum hybridi* (podtyp 6430-2) oraz ziolorośla nadrzeczne z rzędu *Convolvuletalia sepium* (podtyp 6430-3). Te ostatnie występują prawie wyłącznie nad Nysą Kłodzką. W zioloroślach lepiężnikowych dominuje lepiężnik różowy *Petasites hybridus*, natomiast ziolorośla nadrzeczne tworzą charakterystyczne okrajki lub „welony” na skrajach lasów łęgowych i brzegach nadrzecznych szuwarów. Najczęściej tworzy je kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*, chmiel *Humulus lupulus* i pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. Są to płyty zespołów *Urtico-Calystegietum sepium* i *Fallopia-Humuletum lupuli*. Niektóre płyty nad Nysą podlegają procesowi neofityzacji obcymi ekspansywnymi gatunkami roślin, są to głównie: niecierpek gruczołowy *Impatiens glandulifera*, rdestowce *Reynoutria* spp., nawłocie *Solidago* spp., *Sicyos angulata*. Płyty z dużym udziałem tych gatunków nie były zaliczane do tego typu siedliska (Mróz, 2004).

Występowanie: Na terenie gminy siedlisko to spotykane jest tylko sporadycznie i na niewielkich powierzchniach: wzdłuż Nysy Kłodzkiej oraz niektórych większych potoków będących jej dopływami (Ożarski Potok, Mąkolnica, Młynówka).

(6510) Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Charakterystyka: Większość terenu gminy stanowią pola uprawne, łąki spotykane są tylko sporadycznie i w większości są intensywnie użytkowane. Ekstensywnie użytkowane łąki świeże ze zbiorowiskami ze związku *Arrhenatherion* (tylko miejscami nawiązujących do zespołu łąki owsicowej *Arrhenatheretum elatioris*) spotykane są rzadko. W niektórych płatach tych łąk, na skutek ich sąsiedztwa z polami lub siedliskami antropogenicznymi zaznacza się proces ruderalizacji. Występują między innymi szczaw tępolistny *Rumex obtusifolius*, wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare* i ostrożeń polny *Cirsium arvense* (np.: koło Śremu i Topoli). Niewielkie płyty łąk świeżych na skarpach rowów przydrożnych (nieużytkowane lub tylko sporadycznie koszone w związku z utrzymaniem drogi) nie były zaliczane do tego typu siedliska mimo podobnego składu florystycznego zbiorowisk roślinnych.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Występowanie: Rzadko w otoczeniu wsi: Ożary, Topola, Śrem, Bartniki, nad potokiem Mąkolnica między Ożarami a Mąkolnem, między Mrokocinem a Chałupkami.

(8210) Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilla caulescentis*

Charakterystyka: Są to szczelinowe zbiorowiska paproci na skałach obojętnych i zasadowych (podtyp 8210-2) z klasy *Asplenietea trichomanis*. Główne gatunki to zanokcice: skalna *Asplenium trichomanes* i murowa *A. ruta-muraria*, rzadziej paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*. Najczęściej rozwinięte na skałkach na zboczach leśnych, w warunkach ocienienia. Inicjalne postacie siedliska z dominacją zanokcicy murowej *Asplenium ruta-muraria* rozwijają się również na terenie gminy na starych murach (np.: kościół w Pomianowie Górnym, Mrokocin, Kamieniec Ząbkowicki). Są to siedliska antropogeniczne i nie były zaliczane do tego typu siedliska.

Występowanie: Na dwóch sąsiadujących stanowiskach na zboczach doliny Ożarskiego Potoku na południe od Ożar. Płaty siedliska zajmują niewielkie powierzchnie rzędu kilkunastu m² na wychodniach skalnych ponad szosą Ożary – Laski.

(8220) Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacetalia vandellii*

Charakterystyka: Różnego typu wychodnie skalne: ściany kamieniołomów przy wsiach, skaliste zbocza, skałki na zboczach leśnych, odsłonięcia przy drogach porastane przez zbiorowiska mszysto – paprociowe z klasy *Asplenietea trichomanis*. Główne gatunki roślin występujące w tym siedlisku to paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*, a z mszaków najczęściej rokit cyprysowy *Hypnum cupressiforme* i skrzydlik cisolistny *Fissidens taxifolius*. Reprezentują one podtyp 8220-3 czyli mszysto – paprociowe zbiorowiska zacienionych skał kwaśnych i obojętnych (zespół *Hypno-Polypodietum*).

Występowanie: Płaty siedliska występują rzadko i drobnopowierzchniowo. Stwierdzono je koło Ożar, Chałupek (2 stanowiska) i Śremu (2 nieodległe stanowiska w starym kamieniołomie i skałce na zboczu doliny Nysy Kłodzkiej) oraz na Zamkowej Górze w Kamieńcu Ząbkowickim.

SIEDLISKA LEŚNE:

(9110) Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)

Charakterystyka: Na terenie gminy występuje w podtypie 9110-2 kwaśna buczyna górska *Luzulo luzuloidis-Fagetum* w formie podgórskiej zespołu. Zbiorowisko wykształciło się na stromym skalistym zboczu doliny przy jego kulminacji. Drzewostan tworzy głównie buk *Fagus sylvatica*, a w ubogim runie dominują kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*, jastrzębiec leśny *Hieracium murorum*, przenet purpurowy *Prenanthes purpurea* i mszaki.

Występowanie: Stwierdzono kilka płatów siedliska na zboczach doliny Ożarskiego Potoku na południe od Ożar, zajmujących łącznie około 0,5 ha, a także niewielki płat na bezimiennym wzniesieniu z kamieniołomem na południowy – wschód od Chałupek (0,1 ha).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

(9170) Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Charakterystyka: Najczęstszy typ siedliska leśnego na terenie gminy, również dominujący typ roślinności potencjalnej (Matuszkiewicz i in., 1997). Występuje tu w podtypie 9170-1 grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici-Carpinetum betuli*, forma podgórska (ze względu na udział np.: *Senecio ovatus*), najczęściej ubogie postacie (podzespół *luzuletosum*). W wielogatunkowym drzewostanie grądów przeważa zwykle grab, zaś domieszkę stanowią: dąb, lipa drobnolistna, klony zwyczajny i jawor, buk i wiąz. Runo jest wykształcone w różnym stopniu, zależy to głównie od wilgotności siedliska. Charakterystyczne dla grądów są: gwiazdnica wielokwiatowa *Stellaria holostea*, przytulia leśna *Galium sylvaticum*, kupkówka Aschersona *Dactylis polygama*, a także licznie gatunki typowe dla lasów liściastych, to jest: kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum*, miodunka ćma *Pulmonaria obscura*, prosownica rozpięchła *Milium effusum*, zawilec gajowy *Anemone nemorosa*, turzyca leśna *Carex sylvatica*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*. Lasy te w bardzo odlesionym krajobrazie gminy są ostoją dla wielu gatunków roślin lasów liściastych, w tym prawnie chronionych, np.: kopytnika pospolitego *Asarum europaeum*, przytulii wonnej *Galium odoratum*, pierwiosnka wyniosłego *Primula elatior*. Część płatów grądów jest zdegenerowana na skutek gospodarki leśnej. Najczęściej nienaturalnie duży udział w drzewostanie ma dąb.

Występowanie: Występuje w postaci małych izolowanych kompleksów leśnych nad ciekami lub w szczytowych partiach wzniesień, np.: koło Ożar, Sławęcina, Mrokocina, Sosnowej, w kompleksie leśnym nad Nysą Kłodzką koło Kamieńca Ząbkowickiego, Chałupki, na Zamkowej Górze w Kamieńcu Ząbkowickim, na zboczu doliny Nysy Kłodzkiej koło Suszki. Łączna powierzchnia siedliska to blisko 100 ha.

(9190) Kwaśne dąbrowy

Charakterystyka: Stwierdzono jedynie formy degeneracyjne zespołu acidofilnej dąbrowy podgórskiej *Luzulo luzuloidis-Quercetum*.

Występowanie: Dwa płaty siedliska w bliskiej odległości od siebie znaleziono na stromym zboczu doliny Ożarskiego Potoku (góra Patrzałek) na południe od Ożar. Trudne do jednoznacznej klasyfikacji są dalsze dwa płaty siedliska na stromych zboczach w północnej części wsi Chałupki (oddz. 352c Nadleśnictwa Henryków) i na północ do Mrokocina. Prawdopodobnie są to formy degeneracyjne kwaśnych dąbrów podgórskich, ale obecny skład drzewostanu bardziej upodabnia je do ubogich zboczowych postaci grądów. Prowizorycznie zaliczono je do typu 9190.

(*91E0) Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetea purpureae*, *Alno-Ulmion*)

Charakterystyka: Na terenie gminy występuje w dwóch podtypach (Pawlaczyk 2004): 91E0-1 łęg wierzbowy nad Nysą Kłodzką oraz 91E0-5 podgórski łęg jesionowy nad małymi potokami (Ożarski Potok, Mąkolnica, Młynówka, Sławęcina). Siedliska lasów łęgowych występowały niegdyś zapewne wzdłuż większości potoków na terenie gminy i na całym odcinku Nysy Kłodzkiej. Na skutek długotrwałej gospodarki leśnej, odlesień i zajmowania żyznych gleb na pola uprawne zostały jednak w dużym stopniu zniszczone. Obecnie zachowały się tylko sporadycznie i w postaci płatów silnie zdegenerowanych. Wiele płatów lasów łęgowych nad małymi ciekami jest silnie zniekształcona na skutek gospodarki leśnej, stąd ich klasyfikacja do podtypu lub zespołu jest niemożliwa. Reprezentują one fazy i formy degeneracyjne łęgów ze związku *Alno-Ulmion*, np.: w kompleksie leśnym między Chałupkami a Paczkowem, nad Mąkolnicą na wschód od Ożar, koło Mrokocina. Lasy te są siedliskiem dla wielu

roślin chronionych, między innymi: kopytnika pospolitego *Asarum europaeum*, czosnku niedźwiedziego *Allium ursinum*, pierwiosnka wyniosłego *Primula elatior*, śnieżyczki przebiśnieg *Galanthus nivalis*, a także gatunków górskich takich jak: oset łopianowaty *Carduus personata*, bodziszek żałobny *Geranium phaeum*, zerwa kłosowa *Phyteuma spicatum*.

Występowanie: Najlepiej zachowany kompleks lasów łęgowych stwierdzono nad Nysą Kłodzką między Pilcami a Kamieńcem Ząbkowickim oraz między Kamieńcem Ząbkowickim a Śremem (tak zwane Lasy Śremskie). Koło Bartnik występują również stanowiska łęgów tworzonych przez krzewiaste wierzby. Poza tym niewielkie powierzchnie silnie zdegenerowanych łęgów podgórskich (o mniejszej wartości przyrodniczej) i zbiorowisk ze związku *Alno-Ulmion* stwierdzono nad Ożarskim Potokiem na południe od Ożar, nad potokiem Mąkolnica między Ożarami i Sosnową, na wzgórzu koło Sławęcina, nad potokiem Młynówka między Chałupkami a Paczkowem oraz między Mrokocinem a Chałupkami. Łączna powierzchnia siedliska to kilkanaście ha.

Na podstawie koncentracji i stanu zachowania oraz stopnia reprezentatywności płatów siedlisk przyrodniczych wyróżniono 6 obszarów istotnych dla ich ochrony i zachowania: 4 bardziej cenne i 2 mniej wartościowe przyrodniczo.

Obszary bardziej cenne:

1. Dolina Ożarskiego Potoku na południe od Ożar.
2. Zbocze pradoliny Nysy Kłodzkiej między Mrokocinem a Pomianowem Górnym.
3. Lasy nad Nysą Kłodzką koło Kamieńca Ząbkowickiego.
4. Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim.

Obszary mniej wartościowe, jednak z koncentracją płatów siedlisk przyrodniczych:

1. Lasy w okolicach Chałupek.
2. Fragment doliny potoku Mąkolnica między Mąkolnem a Rogowem.

1.10.6. Geostanowiska.

Geostanowiska nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Geostanowiska nazywane również geotopami to szczególnie wartościowe stanowiska geologiczne mające znaczenie dla zrozumienia historii Ziemi. Są to fragmenty geosfery o zróżnicowanej wielkości od pojedynczych obiektów lub grup obiektów po obszary geologiczne lub geomorfologiczne (np.: wał morenowy), reprezentatywne dla danego regionu. Mogą to być głązy narzutowe lub ich skupiska, odsłonięcia geologiczne, skupiska kopalnej fauny i flory, wychodnie skalne, ciekawe formy krajobrazu, a nawet budynki z kamienia.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są 3 geostanowiska ujęte w Centralnym Rejestrze Geostanowisk Polski prowadzonym przez Państwowy Instytut Geologiczny. 2 geostanowiska zakwalifikowano do rangi regionalnej i 1 do rangi lokalnej.

GEOSTANOWISKA RANGI REGIONALNEJ:

Kamieniołom gnejsów Chałupki. Odsłonięcie geologiczne sztuczne. Stary kamieniołom zlokalizowany jest około 500 m na południowy – wschód od kościoła w Chałupkach, na południowym zboczu wzgórza Łowiec, przy żółtym szlaku turystycznym. Obecnie teren kamieniołomu jest zarośnięty krzakami oraz drzewami do wysokości kilku metrów, które zasłaniają niższe partie ścian kamieniołomu. Obserwację w kamieniołomie najłatwiej prowadzić w

okresach wczesnej wiosny oraz późnej jesieni, kiedy brak liści na drzewach. W nieczynnym kamieniołomie odsłaniają się skały metamorficzne o barwie szarej, silnie zafałdowane. Są to głównie drobnoziarniste gnejsy o kierunkowej teksturze, z wyraźnie zarysowanymi drobnymi warstewkami. Barwa warstewek podkreślona jest przez ich skład mineralny. Warstewki jasne zbudowane są z kwarcu i skaleni, natomiast ciemniejsze warstewki głównie z łyszczyków oraz kwarcu i skaleni. W obrębie gnejsów występują także ciemniejsze łupki łyszczykowe, składające się z kwarcu, muskowitu, biotyty oraz granatów. Pod względem geologicznym paragnejsy z Chałupiek zaliczane są do jednostki zwanej metamorfikiem z Doboszowic.

Skałki Chałupki. Odsłonięcie geologiczne naturalne. Odsłonięcie skał na wyraźnym zakręcie drogi wojewódzkiej nr 395 Paczków – Ziębice w północnej części miejscowości Chałupki. Odsłaniające się amfibolity są barwy ciemnozielonej, drobno- i średnioziarniste, składające się głównie z hornblendy i plagioklazów. Skała ma teksturę kierunkową, równoległą.

GEOSTANOWISKA RANGI LOKALNEJ:

Żwirownia Byczeń I. Odsłonięcie geologiczne sztuczne. Niewielki nie urządzony plac parkingowy po prawej stronie drogi nr 382 Paczków – Kamieniec Ząbkowicki tworzy punkt obserwacyjny na krawędzi zbiornika żwirowni. W wyrobisku eksploatowane są holocenijskie piaski i żwiry terasy zalewowej 1,5 – 2,5 m n.p. rzeki (osady powstałe w obrębie doliny Nysy Kłodzkiej). Dostęp na teren kopalni jest niemożliwy z uwagi na ruch zakładu górniczego. Istnieje jednak możliwość dogodnej obserwacji z krawędzi wyrobiska poza obszarem górniczym. Stanowisko umożliwia dogodną i bezkonfliktową obserwację sposobu eksploatacji kruszyw z pod wody za pomocą refulerów, przy zastosowaniu transportu urobku do punktu segregacji za pomocą taśmociągów na pontonach. Z tego względu ma znaczenie edukacyjne i turystyczne. Nieeksploatowane wyrobiska przy szosie są zalane wodą.

1.10.7. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECINET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**).

Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECINET – PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez gminę Kamieniec Ząbkowicki przebiega krajowy korytarz ekologiczny 36k – Nysy Kłodzkiej. Dodatkowo można stwierdzić, że przepływające przez gminę pozostałe, mniejsze ciek wodne wraz ze swoimi lokalnymi dopływami, a także pozostałe jeszcze kompleksy leśne, pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym znaczna część gminy Kamieniec Ząbkowicki jest bezpośrednio i pośrednio powiązana z następującymi obszarami węzłowymi zlokalizowanymi (najbliżej gminy) w rejonie Przedgórze Sudeckiego oraz Sudetów Środkowych i Wschodnich:

Międzynarodowe obszary węzłowe:

- 39M – Masywu Śnieżnika.

Krajowe obszary węzłowe:

- 26K – Gór Sowich;
- 28K – Gór Opawskich.

Korytarze sieci ECONET – PL pokrywają się zasadniczo z korytarzami ekologicznymi wyznaczonymi dla całego obszaru Polski w opracowaniu *Projekt korytarzy ekologicznych w Polsce*, sporządzonym przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk (Białowieża, 2005 ; aktualizacja 2011), z którego wynika, że bezpośrednio przez gminę Kamieniec Ząbkowicki przebiegają 2 korytarze ekologiczne:

- „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej” – wzdłuż doliny rzeki i południowo – wschodnich granic gminy;
- „GKZ–7B Góry Złote – Góry Sowie” – w południowo – zachodniej części gminy w rejonie Gór Bardzkich.

Wyznaczone w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*⁴¹ lądowe korytarze ekologiczne o znaczeniu międzynarodowym (południowo – zachodnia część gminy), lądowe korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym (dolina rzeki Nysy Kłodzkiej i południowo – wschodnia część gminy) oraz rzeczne korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym (dolina rzeki Nysy Kłodzkiej), pokrywają się z wyżej wymienionymi korytarzami „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej” i „GKZ–7B Góry Złote – Góry Sowie”.

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej oraz specjalnych urządzeń wspomagających migrację zwierząt.

1.10.8. Założenia parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią

---

⁴¹ Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 roku.

ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są 2 bardzo cenne założenia parkowe (zamkowe i ogrodowe) z wyróżniającym się drzewostanem. Występują one w miejscowościach:

- Kamieniec Ząbkowicki – Park Zamkowy ujęty w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego;
- Chałupki – założenie ogrodowe ujęte w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego.

1.10.9. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzone i zadrzewienia;
- gleby klasy II i III;
- udokumentowane złoża kopalin;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się śladowym zalesieniem. Na koniec 2018 roku lasy i grunty leśne zajmowały tu powierzchnię 586,62 ha⁴² i stanowiły zaledwie 6,07 % powierzchni gminy. Samych lasów było 576,63 ha⁴³ co stanowiło 5,96 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowo – zachodniej części gminy (powyżej wsi Ożary), w okolicach Kamieńca Ząbkowickiego (na południe i na wschód od miejscowości), w południowo – wschodniej części gminy (na wschód od Pomianowa Górnego) oraz przy północno – wschodniej granicy gminy (na północny – wschód od Doboszowic). W strukturze gatunkowej zdecydowanie dominują: dąb, olsza, osika i sosna.

Zieleń urządzone:

Zieleń urządzone na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej, chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach, oraz dodatkowo w formie zieleni towarzyszącej zabudowie oraz zieleni uprawnych sadów i ogrodów. Ważnym dziedzictwem kulturowym, poza zabytkowymi parkami, są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (rozdział 4). Zadrzewienia i zakrzewienia obejmują łącznie 51,4835 ha⁴⁴ co stanowi 0,54 % ogólnej powierzchni gminy.

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 03 lutego 2005 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1326 z późn. zm.) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia

⁴² Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2020.

⁴³ Według GUS 2020.

⁴⁴ Według ewidencji gruntów, 2020.

organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o dość dobrych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasy II – III) obejmują na terenach wiejskich łącznie 1990,0198 ha⁴⁵ i stanowią 33,59 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (20,45 % ogólnej powierzchni terenów wiejskich) oraz 21,26 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (2,47 % ogólnej powierzchni terenów wiejskich). W związku z powyższym dość znaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków zielonych podlega ochronie, a dalszy rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich wymagałby miejscami ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona złóż:

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z ustawą z dnia 09 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1420 z późn. zm.), w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy aktualnie udokumentowanych jest 15 złóż kopalin: 11 złóż kruszywa naturalnego („Bartniki III”, „Byczeń I”, „Chałupki”, „Doboszowice – Debra”, „Pilce – Suszka III”, „Pomianów”, „Pomianów – Północ”, „Przyłęk – Pilce”, „Topola – Północ”, „Topola – Śrem” i „Topola Zbiornik”), 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych („Doboszowice”, „Doboszowice I” i „Pomianów”) oraz 1 złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej („Byczeń”). Wyznaczono tu następujące obszary górnicze: „Bartniki III”, „Bartniki III – Pole A”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1A”, „Doboszowice 1B”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A-1 ” i „Topola – Zbiornik” oraz następujące tereny górnicze: „Bartniki III-1”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1-I”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A-1” i „Topola – Zbiornik”.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2021 roku, poz. 2233 z późn. zm.) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Na obszarze gminy wody powierzchniowe (wody płynące i stojące, bez stawów) zajmują łącznie powierzchnię 670,8764 ha⁴⁶, co stanowi 6,99 % ogólnej powierzchni gminy. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) w południowo – wschodnim rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się fragment trzeciorzędowego GZWP nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin” z wydzielonym tu obszarem wysokiej ochrony (OWO). Jednakże na podstawie sporządzonej *Dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków–Niemodlin”*, zatwierdzonej Decyzją Ministra Środowiska (DGK-II-4731-70/7035/18294/13/AK) z dnia 06 maja 2014 roku, zbiornik ten nie obejmuje rejonu gminy Kamieniec Ząbkowicki. Największe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Kamieńcu Ząbkowickim. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku), określający zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym

---

⁴⁵ Według ewidencji gruntów, 2020.

⁴⁶ Według ewidencji gruntów, 2020.

dla rejonu JCWPd nr 109 oraz JCWP nr: PLRW60001012333, PLRW6000012599, PLRW6000812329, PLRW6000412332, PLRW60004123269, PLRW60004123189, PLRW60006125129, PLRW60004123169, PLRW60004123149 i PLRW60004123529, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.

1.10.10. Audyt krajobrazowy.

Ze względu na brak obowiązującego audytu krajobrazowego w niniejszym *Studium* nie zawarto zapisów dotyczących rekomendacji, wniosków oraz granic krajobrazów priorytetowych wynikających z audytu krajobrazowego.

1.10.11. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Według przeprowadzonej w 2008 roku *Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Kamieniec Ząbkowicki*⁴⁷ zabezpieczenie najwartościowszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów gminy w postaci obszaru NATURA 2000 „Łęgi koło Chałupek” oraz pomników przyrody nie jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb związanych z ochroną przyrody i środowiska. W obrębie gminy wytypowano 9 obszarów, które wyróżniają się walorami przyrodniczymi w skali lokalnej i zasługują na ochronę. Uwzględniono propozycje poszczególnych specjalistów, w niektórych przypadkach ostatecznie zaproponowano inną formę ochrony, uwzględniając współwystępowanie na danym terenie wszystkich gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony. W niektórych przypadkach pozostawiono do wyboru dwie formy ochrony.

---

⁴⁷ EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

NATURA 2000:

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów NATURA 2000, *Inwentaryzacja...* postuluje włączenie doliny rzeki Nysy Kłodzkiej do sieci obszarów NATURA 2000 pod nazwą „Dolina Nysy Kłodzkiej”. Teren ten odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi. Uwzględnia między innymi współwystępowanie wielu gatunków roślin i zwierząt wymagających ochrony. Obszar ten obejmowałby teren od granicy z gminą Bardo do granic z gminami Złoty Stok i Paczków. Obszar „Dolina Nysy Kłodzkiej” obejmowałby następujące tereny podlegające ochronie:

1. Łęgi doliny Nysy Kłodzkiej obejmujące obszar od zachodniej granicy lasu do wiaduktu kolejowego na Nysie Kłodzkiej na południe od miejscowości Byczeń. Obszar ten zasługuje na wyróżnienie ze względu na bardzo dobry stan zachowania siedlisk nadrzecznych, zarówno ziółorośli jak i krzewów i starodrzewia. Nysa Kłodzka również w tym miejscu tworzy wypłycenia, brzegi w wielu miejscach są strome, tworząc skarpy, w których norki łęgowe budują zimorodki potencjalnie zagrożone na Śląsku i wymienione w Załączniku nr I Dyrektywy Ptasiej. W zakrzaczach gnieźdzą się bardzo licznie ptaki wróblowe, takie jak: drozdy, pokrzewki, strzyżyki. Charakter lasu sprawia, że gniazduje tu 5 gatunków dzięciołów, z czego 2 (średni i zielonosiwy) wymienione są również w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ich obecność stanowi dobry wskaźnik zachowania lasu łęgowego. Dodatkowo obecność dziupli w martwych drzewach lub konarach, sprawia, że występuje tu bogactwo dziuplaków wtórnych, takich jak: kowaliki, muchołówki (w tym muchołówka białoszyja – gatunek z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej) i sikorki. Jest to także ważny korytarz migracyjny dla nietoperzy. Dodatkowo rzeka na tym odcinku to siedlisko (3260) podgórska rzeka włosienicznikowa. Występują tu również niewielkie powierzchnie ziółorośli nadrzecznych (6430) i starorzecza (3150) oraz nieczynne kamieniołomy zlokalizowane w okolicach Śremu z roślinnością naskalną (8220). Jeżeli obszar ten nie zostanie włączony do sieci Natura 2000 to postuluje się objęcie tego terenu ochroną w postaci użytku ekologicznego.
2. Zbiorniki wodne na Nysie Kłodzkiej koło miejscowości Bartniki. Obszar ten zasługuje na ochronę ze względu na duże skupisko płazów i gadów, między innymi: jaszczurki zwinki i kumaka nizinnego, wymienionych w Załączniku nr II Dyrektywy Siedliskowej. Odcinek rzeki pomiędzy gliniankami Bartniki, a Byczeniem to także siedlisko bobra europejskiego i wydry, również wymienionych w Załączniku nr II Dyrektywy Siedliskowej.
3. Żwirownie „Pilce” położone od zachodniej granicy gminy Kamieniec Ząbkowicki do granicy z lasem od strony wschodniej. Występują tam między innymi: rybitwa rzeczna, turkawka, zimorodek oraz żołą znajdująca się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Jeżeli obszar ten nie zostanie włączony do sieci Natura 2000, postuluje się objęcie tego terenu ochroną w postaci użytku ekologicznego.
4. Zbiornik „Topola” zasługuje na ochronę głównie ze względu na ptaki wodno – błotne. Jest to sztuczny zbiornik retencyjny o pojemności 28 mln m³. Na środku zbiornika utworzono sztuczną wyspę, stwarzając tym samym dogodne miejsce dla ptaków na wyprowadzenie lęgów, a także pozwalające w spokoju odpocząć gatunkom migrującym. Wśród gatunków łęgowych znalazły się ptaki objęte Dyrektywą Ptasią takie jak błotniak stawowy, dość liczna rybitwa rzeczna, a także rybitwa białoczelna, wymieniana także w *Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt*. Na uwagę zasługują także stanowiska łęgowe czajki, mewy pospolitej i sieweczki rzecznej, a także kolonia łęgowa brzegówki. Spośród gatunków zalatujących stwierdzano tutaj licznie występującą czaple białą, liczące kilka tysięcy gęsi zbożowe i gęgawy, błotniaka zbożowego, łączaka, rybitwę czarną, sokoła wędrownego i trzmielojada. Jest to również żerowisko nietoperzy (borowiec wielki, karlik mały, karlik większy, nocek rudy) wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej w Załączniku IV. Znaczenie zbiorników retencyjnych z czasem będzie wzrastać i staną się

bogatym żerowiskiem. Tak liczne duże zbiorniki mogą stwarzać dogodne warunki dla nocka łydkowłosego, który w przyszłości może liczniej pojawiać się na nich, a nawet założyć w okolicy kolonie letnie. Dolina Nysy Kłodzkiej jest też ważnym korytarzem migracyjnym dla nietoperzy, o czym świadczy duża ich aktywność w okresie jesieni.

5. Góra Zamkowa w Kamieńcu Ząbkowickim. Jest to miejsce występowania 8 gatunków nietoperzy, w tym 2 wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (nocek duży i mopek). Występuje tu także 5 gatunków dzięciołów, w tym 3 z załącznika I Dyrektywy Ptasiej (czarny, zielonosiwy, średni), a także liczna populacja mucholówki białoszyjej, gatunku również wymienionego w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Na obszarze tym regularnie gniazduje puszczyk. U podnóża Góry Zamkowej, na cieku Budzówka, stwierdzono pliszkę górską. Poza tym obecność krzewów stworzyła dobre warunki do gniazdowania licznych tu pokrzewek i drozdów oraz słowika rdzawego. W starodrzewiu w przyszłości może pojawić się pachnica dębowa. Jest to także siedlisko popielicy i jeża. Jeżeli obszar ten nie zostanie włączony do sieci Natura 2000, postuluje się objęcie tego terenu ochroną w postaci zespołu przyrodniczo – krajobrazowego. Na podstawie art. 43 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „zespołami przyrodniczo – krajobrazowymi” są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne”.

Ponadto postuluje się włączenie do obszaru Natura 2000 „Góry Bardzkie” (PLH 020062) następujących terenów:

1. Lasy na południe od wsi Ożary. Obszar leśny położony na południe od wsi Ożary stanowi część większego, zwartego kompleksu porastającego wschodni grzbiet Gór Bardzkich. Wykryto tu jedyne na terenie gminy stanowisko rzadkiego gryzonia – orzesznicy. Lasy Gór Bardzkich pomimo znacznego przekształcenia zachowały częściowo charakter naturalnego lasu piętra regla dolnego i zachowały się tu fragmenty buczyn.
2. Dolina Ożarskiego Potoku na południe od Ożar. Na niewielkim obszarze kilkudziesięciu hektarów występuje 8 typów siedlisk przyrodniczych. Jest tu między innymi siedlisko o znaczeniu priorytetowym w postaci wychodni skalnych ze stanowiskiem muraw naskalnych ze związku *Festucion pallentis* (6210). Strome zbocza porastają lasy liściaste o dużym stopniu naturalności, należące do kompleksu leśnego Gór Bardzkich: kwaśne buczyny (9110), kwaśne dąbrowy (9190) i grąd środkowoeuropejski (9170). Na terasie zalewowej Ożarskiego Potoku przy granicy gminy występuje zdegenerowany płat podgórskiego łągu (91E0) – siedlisko priorytetowe. Nad samym potokiem zlokalizowany jest niewielki płat ziołorośli (6430). Na wychodniach skalnych w lasach zbiorowiska występują skupiska mszysto – paprociowej roślinności szczelinowej (8210, 8220). W płatach tych siedlisk koncentruje się ponadto wiele stanowisk roślin chronionych.

UŻYTKI EKOLOGICZNE:

Na podstawie art. 42 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „użytkami ekologicznymi” są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”. Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej postuluje się objęcie ochroną w postaci użytków ekologicznych 2 obszarów:

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Murawy termofilne między Mrokocinem a Pomianowem Górnym, zlokalizowane, niedaleko kamieniołomu, na stromym zboczu zarastającym krzewami i grzbiecie na kulminacji zbocza.
2. Fragment doliny potoku Mąkolnica między Mąkolnem a Rogowem. Potok płynie tu w głębokim jarze, a na jego zboczach i dnie występują łągi i grądy oraz kilka stanowisk roślin chronionych. Proponuje się tutaj powołanie użytku ekologicznego „Jar Mąkolnicy” na powierzchni kilku hektarów.

Należy podkreślić, że od czasu sporządzenia badań na potrzeby *Inwentaryzacji*... minęło już ponad 10 lat. Część terenów postulowanych do objęcia ochroną jako obszary NATURA 2000 czy użytki ekologiczne zmieniło sposób zagospodarowania, głównie ze względu na rozwój działalności górniczych oraz prace hydrotechniczne w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej. W związku z powyższym proponuje się ponowną inwentaryzację dla przedmiotowych terenów w celu określenia aktualności ustanowienia poszczególnych form ochrony przyrody.

POMNIKI PRZYRODY:

W trakcie poszukiwań nowych obiektów charakteryzujących się szczególnymi walorami estetycznymi i spełniających kryteria określone dla pomników przyrody odnalezionych zostało 6 okazów. Drzewa te są wybitnymi przedstawicielami swoich gatunków i zasługują na ochronę.

TABELA 49: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz proponowanych pomników przyrody – część 1.

Gatunek	Obwód	Obręb	Opis stanowiska
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) aleja 51 drzew	od 300 do 547	Kamieniec Ząbkowicki I	Aleja rozpoczyna się niedaleko od drogi publicznej prowadzącej z Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku Ożar. Drzewa rosną na wale przeciwpowodziowym prowadzącym od drogi w kierunku zachodnim, a następnie południowo – wschodnim.
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	387		Drzewo rośnie na polu uprawnym, na otwartej przestrzeni, niedaleko skrzyżowania dróg publicznych prowadzących z Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku Złotego Stoku oraz z Kamieńca Ząbkowickiego do Bycznia.
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	481		Drzewo rośnie w pobliżu drogi, 150 m od skrzyżowania dróg prowadzących z Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku Złotego Stoku oraz z Kamieńca Ząbkowickiego do Bycznia. Usytuowane po lewej stronie drogi w kierunku Złotego Stoku, 2 m od niej.
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	455		Drzewo rośnie na polu uprawnym, na otwartej przestrzeni, niedaleko skrzyżowania dróg publicznych prowadzących z Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku Złotego Stoku oraz z Kamieńca Ząbkowickiego do Bycznia.
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	555		Drzewo rośnie na polu uprawnym, na otwartej przestrzeni, niedaleko skrzyżowania dróg publicznych prowadzących z Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku Złotego Stoku oraz z Kamieńca Ząbkowickiego do Bycznia.
Buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>)	340		Zespół pałacowo – parkowy. Drzewo rośnie poza murami zamku od strony północno – wschodniej, tuż przy nich.

Źródło: EkoPrzestrzeń, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 49: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz proponowanych pomników przyrody⁴⁸ – część 2.

Gatunek	Obwód	Obręb	Opis stanowiska
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pojedyncze drzewo	310	Kamieniec Ząbkowicki I	Działka ewidencyjna nr 1014
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) grupa 2 drzew	376 370		
Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) pojedyncze drzewo	430		
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pojedyncze drzewo	430		
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pojedyncze drzewo	310		
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) pojedyncze drzewo	302		

Źródło: Nadleśnictwo Bardo Śląskie, 2020.

Ponadto inwentaryzacja przyrodnicza, wykonana na potrzeby opracowania *Planu Ochrony Parku Kulturowego Góra Zamkowa Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej* w Kamieńcu Ząbkowickim, zawiera zestawienie dodatkowych proponowanych pomników przyrody ożywionej (łącznie kilkadziesiąt pomników przyrody). Ujęto je w uchwale nr LX/387/2018 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 15 listopada 2018 roku w sprawie ustanowienia pomników przyrody.

1. 11. Warunki podłoża budowlanego⁴⁹.

Ocenę warunków podłoża budowlanego na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze, występowania złóż kopalin i wyrobisk górniczych, terenów leśnych, gleb chronionych II i III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Z uwagi na dominację dobrych gleb na podłożu lessowym obszary do oceny warunków dla zabudowy znajdują się prawie wyłącznie w dnach dolin rzecznych, tworząc przeważnie wąskie, długie pasy. Poza konieczną ochroną gleb należy pamiętać, że choć grunty lessowe są generalnie dobrym podłożem, to w warunkach przedłużającego się zalania wodą może wystąpić zjawisko osiadania lub zapadania gruntu. Warunki korzystne dotyczą wydzielonych obszarów występujących w pasie o przebiegu wschód – zachód, na północ od Nysy Kłodzkiej w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego. Decyduje o tym podłoże zbudowane z niespoistych gruntów o zagęszczeniu co najmniej średnim i położeniu zwierciadła wody poniżej głębokości 2,0 m. Są to osady piaszczysto – żwirowe wyższych tarasów plejstoceńskich akumulacji rzecznej oraz akumulacji rzeczno – lodowcowej.

⁴⁸ Ujęte w Planie Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Bardo Śląskie na lata 2019 – 2028.

⁴⁹ Na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Bobiński, 2004), Złoty Stok nr 902 (Awdankiewicz, 2004) oraz Otmuchów nr 903 (Awdankiewicz, 2004).

Warunki niekorzystne spowodowane są występowaniem gruntów słabonośnych, holocenijskiej akumulacji rzecznej w postaci plastycznych i miękkoplastycznych, nieskonsolidowanych glin oraz gruntów organicznych, przewarstwionych gruntami niespoistymi (piaskami i żwirami) w stanie luźnym. Drugim czynnikiem utrudniającym budownictwo w dolinach rzecznych jest występowanie zwierciadła wody w strefie głębokości 0 – 2,0 m p.p.t. Warunki wodne zmieniają się w zależności od intensywności opadów atmosferycznych, przy czym woda może występować na powierzchni w okresach powodziowych. Niekorzystne dla zabudowy jest też nachylenie terenu przekraczające 12 %, obserwowane na terenie gminy sporadycznie, np.: w rejonie wsi Doboszowice. Na obszarach objętych powodzią w 1997 roku nie powinno się wydawać pozwoleń na budowę. Ze względu na powyższe obszary o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo lokalizują się przede wszystkim w zachodniej i południowej części Kamieńca Ząbkowickiego, pomiędzy Byczaniem a Doboszowicami, w najsilniej urzeźbionych rejonach Doboszowic i Pomianowa Górnego, południowej części Mrokocina, na zachód od Sosnowej, pomiędzy Topolą a Sławęcinem, Śremie (cała miejscowość) i Topoli (cała miejscowość).

1. 12. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji⁵⁰.

Obecny stan środowiska gminy Kamieniec Ząbkowicki wynika z form zagospodarowania tego obszaru, na które składają się przemienne: rolnicze (w tym intensywne) użytkowanie terenu, rozległe zbiorniki wód powierzchniowych pochodzenia antropogenicznego, obszary powierzchniowej eksploatacji kopalin (odkrywki i kamieniołomy) i niewielkie izolowane kompleksy leśne, przy dość regularnie rozmieszczonych na całym obszarze kilkunastu większych i mniejszych miejscowościach. Na terenie gminy tylko śladowy udział (około 6 %) mają obszary leśne. Nie tworzą one większych rejonów, lecz stanowią izolowane enklawy. Wykazują one średni stan uszkodzeń. Przyczynami degradacji lasów są zarówno czynniki antropogeniczne jak i biotyczne i abiotyczne. Znaczny udział mają użytki rolne, a wśród nich duże enklawy gleb o stosunkowo wysokich wartościach użytkowych (przede wszystkim III klasa bonitacyjna). Z uwagi na duży udział w ogólnej strukturze agrarnej gospodarstw wielkopowierzchniowych, w tym własności państwowej, wykształciła się tu cała sieć warsztatów i zakładów produkcyjno – usługowych obsługujących rolnictwo, dających dość znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowo – gazowych oraz nieoczyszczonych ścieków, często nawet toksycznych. Sieć osadniczą tworzy miasto Kamieniec Ząbkowicki oraz 12 wsi o różnej wielkości i założeniu, rozlokowanych po całym obszarze gminy. Dodatkowym elementem antropopresji jest gęsta sieć dróg bitych i linii kolejowych o lokalnym (drogi powiatowe), ponadlokalnym (drogi wojewódzkie i linia kolejowa nr 137) i międzynarodowym (linia kolejowa nr 236) znaczeniu. Specyficznym i ważnym elementem środowiska jest gęsta sieć hydrograficzna i liczne hydrotopy w postaci dużych zbiorników wodnych pochodzenia antropogenicznego. Największe zaburzenia środowiska występują właśnie w dolinie Nysy Kłodzkiej, związane z rozległymi żwirowniami i planowaną budową kolejnych zbiorników wodnych. Górnictwo prowadzone na złożach kamieni drogowych i budowlanych spowodowało powstanie licznych kamieniołomów. Wszystko to stwarza dosyć ściśle ze sobą połączony układ przyczynowo – skutkowy warunkujący stan systemu środowiska. To właśnie krajobraz, rzeźba terenu i środowisko wód powierzchniowych, znajdujące się w zasięgu oddziaływania jednostek osadniczych i zakładów górniczych, doznało największego uszczerbku. Ekosystemy wodne i wodno – lądowe są szczególnie zagrożone przez wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia, szczególnie przez zrzuty nieoczyszczonych ścieków i zmywy powierzchniowe chemicznych środków ochrony roślin z pól uprawnych bezpośrednio do wód i gruntu. Powodem zagrożeń jest płytki poziom zalegania tych wód oraz brak izolacji od powierzchni terenu. Zagrożenie dla wód podziemnych stanowi postępująca urbanizacja, która powoduje obniżanie się zwierciadła wód gruntowych. Brak dostatecznej infrastruktury komunalnej na terenach wiejskich (sieć kanalizacyjna, oczyszczalnie ścieków) powoduje częste

---

⁵⁰ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997) i M-33-59-C Otmuchów (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997).

zanieczyszczenia wód podziemnych wskutek zrzutu ścieków bezpośrednio do gruntu, co jest szczególnie groźne w dolinach rzecznych, gdzie zwierciadło wody gruntowej zalega stosunkowo płytko (do 2 m). Emisja zanieczyszczeń do atmosfery nie przyjmuje sporych rozmiarów ze względu na brak większych przemysłowych i komunalnych emitatorów zanieczyszczeń powietrza. Głównie przejawy antropopresji w postaci emisji zanieczyszczeń powietrza w przeważającej mierze występują w postaci skupisk emitatorów niskich. Emisja zanieczyszczeń oraz hałasu skupiona jest także wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych (zwłaszcza 3 dróg wojewódzkich) i zakładów górniczych. Dodatkowym źródłem są zanieczyszczenia przynoszone z obszarów przyległych (miasto Ząbkowice Śląskie, rejon miast: Bielawa, Dzierżonów, Pieszyce i Piława Górna). Degradacja gleb przejawia się głównie w ich zakwaszeniu, które częściowo wynika z zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Gleby antropogeniczne (urbanosole i industriosole), zanieczyszczone chemicznie i o przekształconym profilu glebowym, występują jedynie punktowo w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Miejscami urozmaicona rzeźba terenu przyczynia się do erozji powierzchniowej potęgowanej niemal całkowitym wylesieniem, w wyniku której następuje zmniejszenie miąższości warstw próchnicznych, a tym samym obniżenie zdolności produkcyjnej gleb. Ze względu na liczne złoża kopalin występują tu także formy degradacji powierzchni terenu związane z górnictwem. W rejonie Kamieńca Ząbkowickiego i większych wsi zlokalizowane są składowiska surowców rolniczych. Przejawy antropopresji objawiają się także ogólnym zaśmieceniem środowiska w pobliżu poszczególnych miejscowości. Szczegółowe dane dotyczące poziomów stężeń poszczególnych zanieczyszczeń zawarte są w bieżących raportach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Ogólnie gmina Kamieniec Ząbkowicki to geoekosystem o małej bioróżnorodności i georóżnorodności z dominacją otwartych terenów rolnych i dużych zbiorników wodnych. Obszar ten posiada jeszcze odporność i możliwość do samoregulacji systemu, jednak uzależnione jest to od aktywnej ochrony walorów środowiska oraz od odpowiedniego kształtowania tego systemu. Podstawowym zadaniem w dziedzinie ochrony środowiska, a zwłaszcza walorów przyrodniczych, jest uregulowanie gospodarki ściekowej na terenach osadniczych. W tym celu konieczna jest budowa i/lub rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji rozdzielczej obejmujących całe miejscowości. Jeszcze przed ich realizacją nie należy dopuszczać do rozproszenia zabudowy, gdyż może to w przyszłości znacznie zwiększyć koszty budowy infrastruktury kanalizacyjnej lub wręcz uniemożliwić objęcie nią całości terenu zasiedlonego. Odbiornikami ścieków bytowych i gospodarczych nie powinny być cieki charakteryzujące się niskimi przepływami (choćby okresowo), gdyż może to powodować zachwianie ich równowagi biologicznej. W żadnym wypadku nie należy na tych terenach zrzucić ścieków lub wód pościekowych do gruntu. Należy dążyć do eliminacji uciążliwych środowiskowo form emisji niskiej poprzez przechodzenie na paliwa czyste ekologicznie lub stosowanie zbiorowych i indywidualnych systemów grzewczych: nowoczesnych, wysokosprawnych i o obniżonej emisji zanieczyszczeń. Nieliczne enklawy leśne powinny pozostać na tych terenach dominującą formą zagospodarowania. Pełnią one naturalne funkcje glebochronne i wodochronne. Wszelka działalność na terenie gminy winna uwzględniać ochronę pozostałych tu jeszcze lasów, a ewentualne działania gospodarcze nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi. Gospodarka przemysłowa i rolna powinna być prowadzona w sposób nie powodujący eutrofizacji wód powierzchniowych. Tereny podmokłe nie powinny być meliorowane gdyż pełnią ważne funkcje ekologiczne i hydrologiczne. Na obszarach już zmeliorowanych istotne jest jednak utrzymanie w odpowiednim stanie funkcjonujących tu systemów melioracyjnych. Ich niesprawność może doprowadzić do miejscowego czy nawet bardziej rozległego podtapiania gruntów. Gleby najwyższych w gminie klas bonitacyjnych powinny być właściwie wykorzystane i chronione. Gleby wysokich klas bonitacyjnych, wytworzone tu głównie na utworach lessowych, są podatne na erozję. Powstrzymanie procesów erozyjnych można w znacznym stopniu osiągnąć przez ograniczenie upraw wielkopolowych i zmniejszenie wagi mechanicznego sprzętu do prac polowych. Dla zachowania bioróżnorodności szczególnie ważne oprócz terenów wodnych i leśnych są łąki i pastwiska. Ich powierzchnia jest jednak mała w

stosunku do gruntów ornych. Łąki i pastwiska, szczególnie te podmokłe, są miejscem występowania wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt. Celowe jest także zachowanie zadrzewień śródpolnych i zagłębień bezodpływowych ze śródpolnymi oczkami wodnymi. Pomimo funkcjonowania dużych zbiorników retencyjnych wskazane jest tworzenie uzupełniającego systemu małej retencji wodnej (zwłaszcza w lasach) oraz tam gdzie to możliwe budowy niewielkich kompleksów stawów hodowlanych. Oprócz ogólnego wzbogacenia walorów środowiska, a zwłaszcza bioróżnorodności, może to wpłynąć na ograniczenie skutków suszy bądź zjawisk powodziowych. Na terenie gminy istnieją bariery i korytarze ekologiczne. Rzeki i strumienie oraz ich doliny są bardzo dobrymi korytarzami ekologicznymi. Stanowią one dobry korytarz dla roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi. Niestety w wielu przypadkach mają one tu znacznie ograniczone znaczenie, ponieważ na wielu odcinkach wycięto lasy i zadrzewienia. Fragmentacja czyli brak połączeń między poszczególnymi płacami środowiska naturalnego jest uważana obecnie za jedno z największych zagrożeń dla przyrody.

Z uwagi na niemal kompletne wylesienie szata roślinna gminy Kamieniec Ząbkowicki jest w znacznym stopniu przekształcona i odbiega od stanu naturalnego. Miejscami spotkać można jednak bardziej wartościowe fragmenty zbiorowisk leśnych lub roślinności ciepłolubnej. Stanowią one o walorach szaty roślinnej tego obszaru oraz podkreślają jego specyfikę. Szczególną wartość przyrodniczą mają większe skupienia roślinności danego typu, gdzie kilka typów siedlisk związanych z jednym kręgiem roślinności występuje razem tworząc układy kompleksowe. Na terenie gminy są to kompleksy leśne nad rzeką Nysą Kłodzką, na Górze Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim oraz koło Ożar (fragment dużego kompleksu lasów Gór Bardzkich). Nie są one jednak objęte ustawowymi formami ochrony przyrody. Obszary takie stanowią lokalne ostoje bioróżnorodności o ważnym znaczeniu dla zachowania cennych zasobów genowych oraz typów środowisk. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywane są ostojami. Należy stale rozszerzać stan inwentaryzacyjnego rozpoznania walorów przyrodniczych tych terenów. Ewentualne dodatkowe obiekty lub obszary o szczególnych walorach przyrodniczych należy obejmować zróżnicowanymi formami ochrony przyrody, zwłaszcza w przypadku występowania jakichkolwiek zagrożeń, w tym także zagospodarowaniem mogącym spowodować negatywne skutki.

Reasumując ogólny stan środowiska jest dobry, przy największym zagrożeniu w sąsiedztwie zwartych terenów osadniczych.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE.

2. 1. Historia⁵¹.

Obszar obecnej gminy Kamieniec Ząbkowicki zajmuje dawne pogranicze Śląska, część Wysoczyzny Ziębickiej oraz Pradolinę Nysy, ograniczoną w średniowieczu od południowego – zachodu tak zwaną przesieką. Był to graniczny las porastający Góry Sowie, Bardzkie i Złote, oddzielające Śląsk od Czech i Moraw. Pogranicze Śląska, a szczególnie Pradolinę Nysy zasiedlano stosunkowo wcześnie. W średniowieczu wzmiankowano najwcześniej, z miejscowości obecnej gminy: grodzisko w Kamieńcu, a następnie w końcu XII wieku: Istebkę, Łopienicę i Rogów. W XIII wieku istniało już więcej miejscowości. Były to starsze wsie lokowane na prawie polskim, jak Byczyń, Mrokocin, Pomianów, Pilce, Śrem, Sosnowa i Topola oraz młodsze osady zakładane na prawie niemieckim. Osadnictwo niemieckie rozwijało się na omawianym terenie już w XIII wieku, popierane przez książąt śląskich, możnowładców, biskupów i konwenty. Przenoszono więc stare wsie na prawo niemieckie i zakładano nowe miejscowości. Dawało to inicjatorom akcji osadniczej duże korzyści finansowe, wyrażające się zamianą większości danin w naturze na opłaty pieniężne — różnego rodzaju czynsze. Lokacje wsi na prawie niemieckim, zarówno starych, jak i nowych zakończono zasadniczo w XIII wieku. Jeszcze tylko w 1 połowie XIV wieku niektórzy możnowładcy jak np.: panowie Byczenia, czy też kamienieccy cystersi rozparcelowywali stare dobra allodialne funkcjonujące na prawie polskim na łany czynszowane. W wyniku rozwoju niemieckiego osadnictwa powstały na omawianym terenie w latach 1248 – 1300 następujące wsie: Ożary (na obszarze wspomnianej wcześniej przesieki), Doboszowice, Starczów, Suszka i Sławęcín.

Jeszcze w 2 połowie XIII wieku znaczna część wymienionych wyżej miejscowości pozostawała własnością książąt ziębickich, możnowładców i rycerzy. Pozostałe wsie stanowiły uposażenie kamienieckiego klasztoru augustianów, a później, od lat 40-tych XIII wieku — cystersów. Do konwentu należały dziesięciny z 21 wsi oraz własne posiadłości. Cystersi zabiegali o dalsze ich powiększenie i kupowali inne wsie. Starali się o zwolnienia od powinności wobec księcia, między innymi od obowiązku wystawiania konnych. Wykupowali czynsze, które ich sołtysi, karczmarze lub młynarze mieli płacić księciu, dążyli do uzyskania immunitetu sądowego w swoich dobrach oraz do inkorporacji do klasztoru niektórych kościołów, których dziesięciny przejmowali. W ten sposób do około połowy XIV wieku wykształcili zasadniczy zręb swoich dóbr zlokalizowanych na różnych obszarach Śląska, w tym także w okolicach Grodkowa oraz w obwodzie brzeskim. Ale największy i najbardziej zwarty kompleks klasztornych dóbr powstał w obwodach ząbkowickim i ziębickim oraz wokół Kamieńca. Do tych dóbr należały następujące wsie obecnej gminy: część Goleniowa, Istebka, Kamieniec, Łopienica, Ożary, Pilce, Sławęcín, Sosnowa, Suszka, Śrem, Topola i od 1585 roku większa część Starczowa. Cystersi mieli też grangie (folwarki), między innymi w Kamieńcu, Goleniowie, Topoli, Łopienicy, Istebce i Rogowie. Posiadali gospodarstwa rybackie, lasy, młyny, karczmy i huty metalu w Mąkolnie. Mogli zatrudniać rzemieślników. Mieli prawo wolnego zbytu swoich produktów między innymi na dziedzińcu klasztornym w Kamieńcu oraz uzyskiwali czynsze z jatek. ław obuwniczych i chlebowych w Ząbkowicach, Świdnicy, Ziębicach oraz w Kłodzku. Rozwijali rolnictwo w Pradolinie Nysy, a na mniej żyznych obszarach zajmowali się hodowlą owiec, bydła i koni. Głównie jednak opierali się na gospodarce kmieci, gdyż korzystna dla nich była zamożność kmieci, sołtysów i karczmarzy, od których uzyskiwali odpowiednio duże czynsze.

Jak już wspomniano zanim założono kamieniecki konwent, na omawianym terenie dominowała własność książęca i rycerska. Konsekwencją tego było zakładanie grodzisk oraz siedzib rycerskich. Najwcześniej, bo w czasach wojen czesko – polskich powstało w Kamieńcu grodzisko. W Chałupkach zbudowano przed końcem XIII

---

⁵¹ Na podstawie: Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Studium Środowiska Kulturowego*, Wrocław 2003.

wieku książęcy zamek, a w Byczeniu istniało w XIII i w 1 połowie XIV stulecia założenie obronne. Ponadto w niektórych wsiach należących do rycerstwa powstawały skromne siedziby. W 2 połowie XIII wieku oraz w 1 połowie XIV stulecia, w wyniku gospodarczej ekspansji kamienieckiego konwentu, własność rycerska w okolicach Kamieńca ustąpiła własności klasztornej. Na omawianym obszarze przetrwała tylko w: Doboszowicach, Mrokocinie, Pomianowie Górnym, Chałupkach oraz Goleniowie i do 1585 roku w części Starczowa. Na początku XV wieku Chałupki z przynależnościami i Mrokocin kupił biskup wrocławski i przyłączył do księstwa nyskiego. W czasach nowożytnych do biskupich dóbr należał też Goleniów. W XVI wieku wśród szlacheckich i biskupich wsi na czoło wysunęły się Doboszowice, należące do znamienitych rodów: Schaffgotschów, Promnitzów i Maltitzów – z wielką rezydencją zbudowaną przez tych ostatnich. Co więcej w XVII i XVIII wieku Doboszowice wraz z Chałupkami, Mrokocinem i Pomianowem Górnym oraz Białą Wodą tworzyły jeden kompleks dóbr. W związku z tym należały pod względem administracyjnym do księstwa nyskiego. Z księstwem tym związany był także Goleniów, enklawa pod względem administracyjnym na terenie obwodu ząbkowickiego.

W czasach nowożytnych kamieniecki konwent przeżywał okresy trudne (reformacja, wojny) i okresy odnowy oraz odbudowy. Dotyczyło to także gospodarki klasztornej, a w tym poszczególnych wsi. Po wojnie trzydziestoletniej (1618 – 1648) wiele z nich zostało opuszczonych i zniszczonych. Zasiedlano je więc bardzo często nowymi przybyszami. W 2 połowie XVII wieku i 1 połowie XVIII stulecia wyższa warstwa ludności wsi (sołtysi, karczmarze, młynarze, kmiecie) ekonomicznie okrzepła. Sołtysi mieli największe we wsiach klasztornych dobra i folwarki, młynarze – liczne, często duże młyny na nyskiej Młynówce, a kmiecie – duże areły gruntów. Nieraz bywało tak jak w Śremie, że sołtys i trzech kmieci podzieliło między siebie niemal cały areal gminy wiejskiej. W tych sprzyjających warunkach rozwinęła się obyczajowość i kultura wsi. Wypowiadał się o niej np.: znany Śląski rysownik F. B. Wernher, który podkreślił w swojej Topografii Śląska (po 1767 roku), że wsie w księstwie ziębeckim zamieszkuje spora liczba cywilizowanych i zamożnych kmieci. Innym przejawem poziomu kultury wyższych warstw ludności wiejskiej może być np.: ufundowanie przez dwóch młynarzy z Byczenia fresków dla tamtejszego kościoła.

Znaczące zmiany, szczególnie dla kamienieckiego konwentu, przyniosło przejście Śląska przez Prusy (ostateczne w 1763 roku). Dalszą tego konsekwencją była sekularyzacja kamienieckiego klasztoru w 1810 roku. Po sekularyzacji dobra cystersów (31 wsi) przeszły pod zarząd pruskiej administracji królewskiej. W 1812 roku kupiła je królowa niderlandzka Friderike Louise Wilhelmine, księżniczka z rodu Hohenzollernów. Następnie posiadłość ta przeszła w ręce jej córki Marianny von Preussen, a później na jej syna i wnuka. Książęta von Preussen utrzymali te dobra, pomniejszone po uwłaszczeniu ludności wiejskiej, do 1937 roku. W rękach książąt Sachsen – Weimar oraz w posiadaniu arystokracji i szlachty pozostały dobra szlacheckie w: Doboszowicach, Chałupkach, Mrokocinie, Pomianowie Górnym i Goleniowie. Niektóre z tych posiadłości rozparcelowywano w okresie międzywojennym.

W XIX wieku zmieniła się też sytuacja ludności wiejskiej, którą uwłaszczono edyktem z 1811 roku. Rzeczywistą jednak regulację stosunków społeczno – ekonomicznych na śląskiej wsi przeprowadzano przez 1 połowie XIX wieku. Po jej zakończeniu i po wydaniu ordynacji powiatowej w 1872 roku powstały samodzielne gminy wiejskie podlegające bezpośrednio administracji państwowej. W nowej strukturze administracyjnej w większych wsiach sytuowano siedzibę okręgu administracyjnego i policyjnego (*Amtsbezirk*) oraz urząd stanu cywilnego (*Standeamt*). Nowe gminy wiejskie zostały wyłączone ze szlacheckich dóbr. Po 1945 roku, na mocy porozumień po zakończeniu II wojny światowej, wsie obecnej gminy Kamieniec Ząbkowicki zostały zasiedlone ludnością polską.

2. 2. Osadnictwo⁵².

Do najstarszych śladów obecności ludzi na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki należą znaleziska z okresu mezolitu (od około 8000 lat p.n.e. do około 4000 – 3500 p.n.e.) i neolitu czyli z tak zwanej młodszej epoki kamienia (od około 5400 do 1800 p.n.e.). Licznie występują relikty osadnictwa kultury łużyckiej (1300 – 500 p.n.e.), z okresu wpływów rzymskich (od I wieku n.e. do około 375 roku), z okresu wczesnego średniowiecza (od VI do początku XIII wieku) oraz z okresu późnego średniowiecza (XIII – XV wiek). Najwięcej stanowisk archeologicznych jest zlokalizowanych wokół miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki, Doboszowice i Suszka.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że sieć osadnicza w okolicach Kamieńca Ząbkowickiego jest gęsta i współtworzona przez różnej wielkości wsie oraz przez punkty osadnicze z młynami i folwarkami. W XVIII i XIX wieku nie zakładano na tym obszarze, tak jak na terenach górskich, nowych kolonii, bowiem szkoda było na to gruntów uprawnych. Wsie znajdujące się na omawianym terenie mają zróżnicowane układy ruralistyczne. I tak np.: Byczeń ma układ złożony. Nieregularna zachodnia część wsi z nawsiem, mała, mająca zarys owalny może być reliktem starszej, funkcjonującej jeszcze na prawie polskim. Natomiast wschodnia, ulicowa część miejscowości ma układ charakterystyczny dla wsi lokowanych na prawie niemieckim. Niejasna jest geneza układu Pomianowa Górnego, pierwotnie okólnicy lub wielodrożnicy. Pozostałe miejscowości, różnej wielkości otrzymały już układy ulicowe, wielodrożne (w Pradolinie Nysy) lub też łańcuchowe (na skraju Wysoczyzny Ziębickiej oraz na Przedgórzu Paczkowskim). Te ostatnie mające większe łany były wsiami łańców leśnych. Jako największe wykształciły się Starców i Doboszowice. Uformowane w średniowieczu i korygowane w czasach nowożytnych przestrzenne układy wsi, granicznych dróg i rozłogów przetrwały do XIX wieku, kiedy to ulegały pewnym zmianom. Przede wszystkim już przed 1824 rokiem przeprowadzano przez niektóre z nich nowe odcinki traktów, a w 3 ćwierci XIX wieku obecne szosy. Likwidowano więc tym samym wszystkie nieregularności przebiegu głównych dróg wiejskich oraz fragmenty siedliska. Ograniczeniu ulegał też zasięg siedlisk czytelny teraz już tylko w przebiegu starych dróg granicznych. Tak zmodernizowane przestrzenne układy wsi przetrwały do dziś bez większych zmian, zapewne dlatego, że wsie zasiedlone po 1945 roku nie wyludniały się w większym stopniu. Zanikł natomiast częściowo układ rozłogów. Największe zmiany w ostatnich stuleciach zaszły w samym Kamieńcu Ząbkowickim (powstał z on połączenia 4 historycznych wsi: Goleniów, Istebka, Kamieniec, Łopienica) oraz w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej. Znaczną część Kamieńca Ząbkowickiego objął rejon węzła kolejowego, zlokalizowanego w północnej części miejscowości (ul. Dworcowa), tuż przy granicy obrębów Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II (wówczas Goleniów). Na Górze Zamkowej powstało zaś jedno z największych romantycznych założeń pałacowo – parkowych w Europie. W dolinie Nysy Kłodzkiej prowadzona jest na dużą skalę odkrywkowa działalność górnicza, związana z wydobyciem kruszywa naturalnego oraz kamieni drogowych i budowlanych. Przeobrażenia wieloprzestrzennej doliny rzeki Nysy Kłodzkiej dokonały się także wraz z budową zbiorników retencyjnych „Topola” i „Kozielno”. Planowana budowa kolejnego zbiornika retencyjnego „Kamieniec” wymagała likwidacji wsi Pilce.

BYCZEŃ:

Byczeń położony jest w dolnej części południowego stoku Góry Zamkowej, przy drodze z Kamieńca do Goleniowa. Dzięki tej lokalizacji wyeksponowana jest panorama wsi. Znacznie poniżej Byczenia znajduje się Byczeń Mały, nowsza część wsi z młynem nad nyską Młynówką. Obie części miejscowości są od siebie przestrzennie odizolowane. Około połowy XVIII wieku Byczeń (starsza i zasadnicza część wsi) miał taki zasięg jak obecnie i był wsią o stosunkowo małym siedlisku. Do gminy wiejskiej należały jednak stosunkowo rozległe grunty, w tym częściowo zalesione wzniesienie sąsiadujące od zachodu z

---

⁵² Na podstawie: Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Studium Środowiska Kulturowego*, Wrocław 2003.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Kamieńcem (*Baitzen Harte*). We wsi znajdowały się kościół, plebania oraz folwark. Według pierwszego dokładniejszego planu wsi z 1824 roku funkcjonalne centrum Byczenia miało nieregularny układ i kształt nieregularnego placu przeciętego ukośnie przez drogę z Kamieńca do Goleniowa Śląskiego. Przy placu tym skupiały się kościół, zagroda plebańska, folwark i większe zagrody na planie podkowy. Układ ten był może reliktem jakiegoś, starszego układu wsi, istniejącego przed lokacją na prawie niemieckim. Zapewne po tej lokacji powstała wschodnia część wsi, już typowa ulicówka, łącząca się z owalnym placem poprzez plac o zarysie trójkąta. Na początku XX wieku historyczny układ wsi został rozbudowany od zachodu, przy drodze wylotowej do Kamieńca o nową część o układzie szeregowym. Natomiast na wschodnim skraju siedliska wsi wzniesiono zespół zabudowy cegielni. Tak ukształtowany ruralistyczny układ wsi, częściowo wielodrożny i częściowo ulicowy zachował się do dziś. Około 1824 roku siedlisko wsi było obszerniejsze niż dziś, ale w 2 połowie XIX wieku zostało znacznie zredukowane. Obecnie ograniczono je do działek siedliskowych. Przed 1785 rokiem na południowy – zachód od Byczenia, przy Młynówce w dolinie Nysy Kłodzkiej, zbudowano młyn. Powyżej tego młyna, przy drodze z Kamieńca oraz przy drogach do młyna wykształciła się przestrzennie odizolowana od Byczenia mała i uboga osada o układzie wielodrożnym, mająca około 1824 roku zwarte siedlisko. Ten ruralistyczny układ Małego Byczenia zachował się do dziś, z tym że siedlisko zredukowane zostało do działek siedliskowych.

CHAŁUPKI:

Chałupki położone są częściowo na południowo – zachodnim skraju Wysoczyzny Ziębickej i częściowo na terenie Pradoliny Nysy. Znajduje się przy rozwidleniu drogi z Paczkowa do Ziębic oraz do Ząbkowic przez Kamieniec. Około połowy XVIII wieku wieś miała taki zasięg jak obecnie i tworzyła jeden zespół osadniczy z Lubnowem. Chałupki o układzie wielodrożnym składały się z nizinnej, południowej części z zamkiem, folwarkiem i młynem oraz z wyżynnej, północnej części z zabudową wiejską. Przebieg inny niż obecnie miała droga z Paczkowa przez Lubnów do Ziębic. Mijała Chałupki od południowego – zachodu i zachodu oraz przy północnym krańcu Chałupiek docierała do Lubnowa. W XVIII wieku na terenie Chałupiek trwały jeszcze ruiny średniowiecznego zamku i wyróżniały się tylko dwa zespoły architektoniczne: folwark i zagroda młyńska. Nie zaznaczono natomiast na omawianej mapie kaplicy, choć istniała już od 1744 roku. Na późniejszej mapie z lat 1796 – 1802 zaznaczono we wsi trzy młyny, jeden przy zamku, drugi przy stawie w centrum wsi i trzeci na jej krańcu. W 1 ćwierci XIX wieku zmieniono układ dróg koło Chałupiek. Zlikwidowano starą, okrężną drogę do Paczkowa i wytyczono proste połączenie do Lubnowa, przecinające teren dawnego grodziska. Ten układ wsi zachował się do dziś. Obecnie tylko dawne siedlisko ograniczono do działek budowlanych.

DOBOSZOWICE:

Doboszowice położone są na południowy – wschód od Kamieńca oraz na południe od Ziębic, na Wysoczyźnie Ziębickej zamykającej od północnego – wschodu odcinek pradoliny Nysy. Leżą przy lokalnej drodze, elemencie układu drożnego łączącego liczne duże wsie zlokalizowane pomiędzy Ziëbicami a Paczkowem. Około połowy XVIII wieku Doboszowice miały taki sam zasięg jak obecnie, zwarte siedlisko i były dużą, wydłużoną ulicówką z kościołem, dwudzielnym folwarkiem w centrum wsi, z folwarkiem na wschodnim krańcu Doboszowic oraz z młynem przy zbiegu dróg na zachód od dwudzielnego folwarku. Układ wsi przedstawiono dokładniej na mapie topograficznej z 1824 roku i jak z niej wynika miał on charakter złożony. W centrum wsi w ramach układu ulicowego wykształcił się układ wielodrożny, umożliwiający dostęp do folwarków, kościoła oraz gospodarstw. Główna ulica wiejska rozwidlała się wrzecionowato w centrum miejscowości dwukrotnie. Ujmowała teren kościelny i część zabudowanego siedliska wsi oraz główny folwark dworski i jego otoczenie. Wyraźnie też zarysowywała się północna, graniczna droga siedliska. Po 1860 roku przeprowadzono szosę przez wieś, pomijając jej zachodnią część. Było to lokalne połączenie Doboszowic, Niedźwiedzia i Starczówka z Ziëbicami, łączące się od zachodu z główną drogą z Ząbkowic do Nysy. Budowa szosy przez Doboszowice nie spowodowała zmian układu wsi. Co więcej wpłynęła na wzbogacenie wyglądu wsi licznymi, murowanymi z kamienia mostami ze stylowymi balustradami. Tak duża ilość stylowych mostów drogowych znajduje się, w porównaniu z innymi wsiami gminy, jedynie w Doboszowicach i ich okolicy. Historyczny układ wsi zachował się w latach około 1884 – 1933 bez zmian, łącznie ze stosunkowo zwartym siedliskiem i zagęszczonym układem rozłógów. W pierwszych dziesięcioleciach XX wieku, ale przed 1924 rokiem, na części rozparcelowanych dóbr powstały nowe, niewielkie osiedla. Jedno założono na pięciu działkach przy drodze do Starczowa, a drugie na północno – wschodnim krańcu wsi, przy Folwarku Górnym i drodze do Niedźwiedzia. Do 1924 roku na działkach przy drodze do Starczowa zbudowano małe zagrody na planie litery „L”. W latach 1924 – 1939 uzupełniono gospodarczą zabudowę tych działek, tworząc tym między innymi małe zagrody w czworobok, przez co uległ zakłóceniu pierwotny układ osiedla. Drugie osiedle na północnym

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

krańcu wsi nie było tak regularnie planowane. Obecnie układ przestrzenny i drożny wsi jest nadal czytelny, łącznie z odcinkami granicznych dróg siedliska, zredukowanego dziś do działek budowlanych.

KAMIENIEC ZĄBKOWICKI:

Dawna wieś Kamieniec zlokalizowana jest w Pradolinie Nysy, na południowy wschód od Ząbkowic, na Przedgórzu Sudeckim, u podnóża Gór Bardzkich. Około połowy XVIII wieku Kamieniec był znacznie mniejszy niż obecnie, gdyż zajmował skupione przy głównym wjeździe do klasztoru parcele przy Krzyżowej 1, Kościelnej 1 oraz przy południowym odcinku ul. Złotostockiej (nr 36 – 42 oraz 27 – 31). Główną osią układu był trakt z Ząbkowic do Złotego Stoku (ul. Złotostocka). Prostopadle do niego doprowadzono drogę dojazdową do klasztoru (ul. Kościelna), która znajdowała dalej swoje przedłużenie w początku obecnej ul. Krzyżowej. Ulice: Złotostocka i Kościelna nie były prosto wytyczonymi drogami i miejscami rozszerzały się w place. Ulica Kościelna rozszerzała się przed klasztorem w prostokątny, a ul. Złotostocka – w mały nieregularny plac przed domami stojącymi na parcelach. Oba te place łączyły się przestrzennie i miały funkcję rynku, zapewne ze względu na swe usytuowanie przed wjazdem do klasztoru, jak i istnienie budynków użyteczności publicznej. W połowie XVIII wieku wytyczona już była także ul. Młyńska, przy której stał klasztorny młyn. Razem z niezabudowanym północnym odcinkiem ul. Złotostockiej wydzielala ona duży, klasztorny zespół gospodarczy zwany *Hälterhof*, prostokątny w zarysie, wydzielony murem, zawierający prostokątne stawy lub bielniki oraz budynek gospodarczy. Siedlisko wsi wydzielali od wschodu koryto nyskiej Młynówki, a od zachodu – grunty uprawne. Na północ od Kamieńca znajdował się ważny węzeł drogowy, doceniany w czasach wojen, współtworzony przez trakt z Ząbkowic do Złotego Stoku i Nysy (odnoga głównego traktu z Wrocławia do Kłodzka) oraz przez trakt z Ziębic do Barda. Przed 1824 rokiem Kamieniec pozostawał jeszcze dość daleko od tego węzła drogowego. Zapewne po pożarze z 1817 roku i po sekularyzacji klasztoru przeprowadzono na jego terenie wewnętrzną kolonizację. Przede wszystkim zabudowano nową, północną część siedliska Kamieńca. Powstała ona przy północnej pierzei ul. Złotostockiej (obecne parcele nr 26 – 30) i przy wylocie ul. Krzyżowej. Zlikwidowano też dawny klasztorny zespół gospodarczy *Hälterhof* i wprowadzono na jego miejscu nową zabudowę (na obecnych parcelach nr 17 – 23). Bez zmian pozostawiono ul. Młyńską. Dalszy przestrzenny rozwój Kamieńca wynikał zapewne pośrednio z utworzenia w nim siedziby dóbr książęcych, a bezpośrednio ze związanej z tym faktem popularności wsi. Tak więc przed 1862 rokiem rozbudowano siedlisko wsi wzdłuż ul. Złotostockiej, w kierunku północnym, ku wspomnianemu powyżej węzłowi drogowemu. Zabudowa Kamieńca zetknęła się z zabudowanymi odcinkami ulic: Ząbkowickiej i Kolejowej, w związku z czym Kamieniec oraz Istebka i Łopienica (mające układy wielodrożne) utworzyły jeden zespół osadniczy. Tym samym węzeł drogowy stał się szkieletem obecnego ruralistycznego układu Kamieńca. Tu należąca do Kamieńca ul. Złotostocka stykała się z intensywnie zasiedloną południową częścią Istebki (ul. Ząbkowicka) oraz równie intensywnie zabudowanym początkowym, zachodnim odcinkiem ul. Kolejowej. Znajdował się on na terenie Łopienicy i ujęty był korytami cieku wodnego. Zabudowa ul. Kolejowej sięgała tylko zachodniej granicznej drogi siedliska Łopienicy, obecnej ul. Szpitalnej wówczas jeszcze nie zabudowanej. W 4 ćwierci XIX wieku, zapewne w związku z modernizacją dróg komunikacyjnych skanalizowano cieki wodne i wyprostowano w Kamieńcu przebieg ulic: Ząbkowickiej, Kolejowej i Złotostockiej. Wydłużono też ku klasztorowi ul. Kościelną. Działanie to, jak i wzniesienie dużych kamienic przy ul. Kościelnej i Młyńskiej spowodowało likwidację północnej części dawnego rynku. Pozostała tylko jego południowa, półkolista partia przed domami przy ul. Złotostockiej nr: 27 – 33 i 40 – 42 oraz przed domem przy ul. Krzyżowej 1. Pamięć o kamienieckim rynku przetrwała tylko w lokalnym nazewnictwie. Rynkiem bowiem (*Ring*) nazywano w 4 ćwierci XIX wieku skrzyżowanie ulic Złotostockiej i Kościelnej. W latach około 1838 – 1865, po przeprowadzeniu regulacji Nysy oraz po urządzeniu książęcego parku zbudowano obecną szosę z Kamieńca do Bycznia, której odcinkiem jest ul. Paczkowska. Niezależnie od kształtowania się układu ruralistycznego wspólnego dla Kamieńca, Istebki i Łopienicy uformowała się na gruntach Goleniowa oraz na północny – wschód od Kamieńca nowa osada. Związana była z węzłem kolejowym budowanym w latach 1873 – 1874 i rozbudowanym w 1912 roku. Początkowo, w 4 ćwierci XIX wieku zabudowa otoczenia dworca składała się z pojedynczych, nielicznych budynków, w tym z gospody. W pierwszych dziesięcioleciach XX wieku układ urbanistyczny koło dworca kolejowego i tak zwanego małego dworca kolei wąskotorowej został rozbudowany. Powstały ulice: Węglowa, Ogrodowa, Krótka oraz rozbudowano w stronę Goleniowa, ulicą Szkołą, nowy odcinek szosy do Ziębic w miejsce dawnego, przeciętego przez linię kolejową. Przy ulicach tych wznoszono nową zabudowę, w największym stopniu przy wschodnim odcinku ul. Kolejowej oraz przy ul. Ogrodowej. Przy innych wymienionych powyżej ulicach oraz przy polnej drodze, obecnej ulicy Parkowej, budowano pojedyncze budynki, w związku z czym osada przy dworcach kolejowych pozostała przestrzennie wyodrębniona i nie łączyła się w wyrazisty sposób z Goleniowem, czy też z Kamieńcem – Łopienicą – Istebką, których wspólny układ już się nie rozwinął. Zmiany jakie się dokonywały dotyczyły jedynie nowej zabudowy o miejskim charakterze, która w okresie od 4 ćwierci XIX wieku do 1 połowy XX stulecia rozprzestrzeniła się przy ul. Ząbkowickiej, Szpitalnej oraz Kolejowej (do numerów 36 – 40). Nowe budynki pojawiały się także sporadycznie przy ul. Złotostockiej. Nowa zabudowa uściśliła jeszcze bardziej powiązania przestrzenne pomiędzy

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Kamieńcem i przyłączonymi do niego wsiami: Istebką i Łopienicą. Nie związała jednak ze sobą Kamieńca i dworców kolejowych w Goleniowie. Z ruralistycznym układem Kamieńca związany był tylko zespół klasztorny. Natomiast zespół pałacowo – parkowy zajmujący Górę Zamkową pozostawał całością o odrębnym układzie przestrzennym, pozbawionym komponowanych powiązań z Kamieńcem czy Łopienicą. Tak przedstawiający się, wielodrożny układ Kamieńca cechuje się brakiem spójności. Jego szkielet stanowią trzy szosy: do Ząbkowic (ul. Ząbkowicka), do Złotego Stoku (ul. Złotostocka) oraz do Ziębic (ul. Kolejowa), łączące Kamieniec z przyłączonymi doń wsiami. Przy ulicach tych koncentruje się największym stopniu zabudowa o miejskim charakterze. Wiejski charakter zachowały ulice na terenie dawnego Goleniowa (Boczna, Jasna, Leśna, Kręta, Wiejska), na obszarze Istebki (Kłodzka, Wąska, Wileńska, część Ząbkowickiej) oraz w Łopienicy (Mostowa, Skorolecka). Ogólnie można powiedzieć, że historyczny układ przestrzenny obecnego Kamieńca nie był planowany. Wykorzystani raczej istniejące szosy, ulice i polne drogi, które polepszano, przebudowywano oraz korygowano. Przy nich powstawała nowa zabudowa. Nowe osiedla domów jednorodzinnych oraz osiedla bloków zaczęto budować w Kamieńcu w 4 ćwierci XX wieku. Te pierwsze wzniesiono przy ul. Parkowej i na północ od ul. Kolejowej. W latach 80-tych XX wieku osiedle bloków zbudowano pomiędzy Górą Zamkową i ul. Kolejową oraz przy samej ul. Kolejowej. Po roku 2000 oddano do użytku (również w rejonie ul. Kolejowej) osiedle budynków wielorodzinnych „Przylesie” z domami, które tworzą zamknięte kwartały zabudowy, o elewacjach kształtowanych w formie fasad kamieniczek, usytuowanych w zabudowie zwartej, szczytowo. Żadne z nich nie ma jednak komponowanego układu przestrzennego. Jedynie osiedle przy ul. Kolejowej ma układ tarasowy, ponieważ budowane jest na stoku łagodnego wzniesienia. Ta nowa zabudowa ul. Kolejowej, w tym też domy jednorodzinne, scalają powoli układ przestrzenny Kamieńca oraz otoczenia dworca kolejowego.

KAMIEŃC ZĄBKOWICKI – GOLEŃÓW ŚLĄSKI:

Goleńów Śląski położony jest na północny – wschód od Kamieńca, na południowo – zachodnim skraju Wysoczyzny Ziembickiej, przy lokalnej drodze łączącej południowy kraniec Starczowa z południowym krańcem Stolca. Dawna wieś jest też zespólna układem dróg z dworcem PKP i powstała przy nim nową częścią Kamieńca. Wieś około połowy XVIII wieku miała taki zasięg jak obecnie i była ulicówką ze zwartym siedliskiem, położoną przy trakcie z Bycznia do Strąkowej. Trakt ten biegł ul. Zieloną oraz ul. Jasną, czyli poprzecznie do głównej wiejskiej ulicy, obecnej ul. Wiejskiej. Ta z kolei pozostawała, zupełnie drugorzędną, ślepo zakończoną drogą, poprowadzoną ze Starczowa w kierunku zachodnim, ku obszarowi z licznymi ciekami wodnymi. Na mapie z połowy XVIII wieku zaznaczono na terenie wsi tylko przydrożną kapliczkę przy ul. Leśnej oraz zabudowę wsi. Na dokładniejszej mapie z 1824 roku zaznaczono układ większości obecnych ulic w granicach swartego siedliska wsi, a więc główną ulicę – Wiejską z ulicą Krętą oraz ulice: Leśną, Jasną (dojazd do sołectwa), Boczna (na zarysie litery „L”), Piaskową (graniczną drogę siedliska) i północny odcinek ul. Zielonej. Goleńów miał więc układ wielodrożny. Ponadto dzielił się na dwie zróżnicowane części. Jedna, wschodnia (z ulicami: Wiejską i Krętą) z licznymi rozłogami, zasiedlona była przez kmieci. Druga natomiast – północno – zachodnia (z ul. Leśną) zawierała duże dobra sołectkie. Już przed 1861 rokiem rozpoczęto przestrzenne scalanie Goleniowa z Kamieńcem, gdyż powstał wówczas południowy odcinek ul. Szkolnej. Następnie w 4 ćwierci XIX wieku po zbudowaniu węzła kolejowego na polach w południowej części Goleniowa, powstała nowa jednostka osadnicza związana z Kamieńcem. Została ona zespólna z Goleniowem poprzez rozbudowę ul. Szkolnej, gdyż linia kolejowa przerwała dawny trakt z Bycznia do Strąkowej. Ponadto zbudowano nową łączącą Starczów ze Stolcem poprzez Goleńów. Wzdłuż linii kolejowej wytyczono ul. Węglową oraz przedłużono do niej ul. Zieloną. Podsumowując, budowa węzła kolejowego rzutowała na zmianę układu komunikacyjnego na terenie gminy wiejskiej Goleńów. Nie wpłynęła na przekształcenia zabudowy i przebieg ulic: Bocznej, Leśnej, Krętej oraz Wiejskiej, przez co zachowały one swój wiejski charakter. Powstały trzy nowe ulice głównie o charakterze komunikacyjnym: Szkolna, Węglowa i Zielona. Były zapewne przewidziane do zabudowy. W pierwszych dziesięcioleciach XX wieku zbudowano jedynie nieliczne budynki przy ul. Szkolnej oraz przy starych ulicach: Bocznej i Piaskowej. Obecnie czytelny jest historyczny, ruralistyczny układ wsi, rozkład dróg w tym i odcinków granicznych dróg siedliska. Zanikły natomiast w dużym stopniu rozłogi. Drugi, nowszy zespół osadniczy powstały na gruntach Goleniowa związany z dworcem kolejowym, złożony z ulic: Kolejowej, Ogrodowej, Parkowej i Krótkiej miał już charakter miejski oraz związany był z Kamieńcem.

KAMIEŃC ZĄBKOWICKI – ISTEBAKA:

Zasadnicza część Istebki zlokalizowana jest na północny zachód od Kamieńca przy drodze z Kamieńca do Barda (ul. Kłodzka), na tarasowym, południowym stoku wzniesienia ograniczającego od północy Pradolinę Nysy. Około połowy XVIII wieku Istebka miała już taki zasięg jak obecnie i była ulicówką z gęstą zabudową. Znajdowała się przy rozwidleniu traktów wiodących z

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Kamieńca do Barda i do Ząbkowic oraz przy odcinku traktu do Barda. W zachodniej części wsi znajdowały się dwa młyny (obecnie przy ul. Wąskiej 1 i 5), a odcinek łączący je nyskiej Młynówki był wielkim, wydłużonym stawem. Drugi mniejszy staw znajdował się także na przebiegu koryta Młynówki, na wschód od młyna bliższego Kamieńca (obecnie przy ul. Wąskiej 5). Około 1824 roku wykształcony był już obecny, ruralistyczny, wielodrożny układ wsi. Jego szkielet tworzyły dwa wymienione powyżej, rozwidlające się trakty (ulice: Kłodzka i Ząbkowicka) oraz powiązane z nimi obecne ulice: Wąska, Wileńska i Krzyżowa. Około 1824 roku w zachodniej części Istebki nie było już stawów. Siedlisko było zwarte i jednolite, a wieś miała układ tarasowy. Północna część siedliska za drogą do Barda nie była zasiedlona. Większość zabudowy skupiała się w południowej partii siedliska (z dwiema równoległymi drogami) oraz w jego części wschodniej (przy drodze do Ząbkowic). Na kolejnej mapie z 1860 roku jeszcze dokładniej przedstawiono gminę wiejską Istebka oraz podziały jej gruntów. Wówczas na terenie wsi znajdowały się trzy duże gospodarstwa (*Bauergut*). Ich grunty znajdowały się na wschodnim krańcu wsi przy ul. Ząbkowickiej oraz przy zachodnim końcu Istebki i niestety nie były powiązane przestrzennie z żadną z większych zagród. Natomiast stosunkowo gęsto dzielone grunty przy ul. Kłodzkiej należały do uboższych gospodarstw ze skromnymi zagrodami. Nie wiadomo gdzie znajdowało się dawne sołectwo. Historyczny, ruralistyczny układ Istebki czytelny jest do dziś, a na terytorium dawnej gminy wiejskiej znajdują się obecnie ulice: Kłodzka, Wąska, Wileńska, północny odcinek Krzyżowej oraz ul. Ząbkowicka.

KAMIEŃC ZĄBKOWICKI – ŁOPIENICA:

Łopienica położona jest na północny – wschód od Kamieńca, na południowo – zachodnim skraju Wysoczyzny Ziębickiej, przy drodze z Kamieńca do Strąkowej. Obecnie dawna wieś stanowi jeden zespół osadniczy z Istebką oraz Kamieńcem. Około 1750 roku wieś o układzie wielodrożnym miała taki zasięg obecnie oraz zwarte i jednolite siedlisko. Większość zabudowy wsi skupiała się przy trakcie z Kamieńca do Stolca (obecnej ul. Skoroleckiej), a mniejsza przy jego krótszej przecznicy (ul. Mostowa). W południowej części wsi znajdował się staw. Dość daleko poza wsią, przy dalszym, północnym odcinku traktu do Stolca stała barokowa kapliczka domkowa, a przy niej znajdowała się kolonia *Kapellenhduser*. Mapa z 1824 roku potwierdzała zasadniczo układ wsi z połowy XVIII wieku z wyjątkiem przestrzennego zespolenia siedliska Łopienicy z siedliskiem Kamieńca. Nie było też wyżej wspomnianego stawu. Układ wsi z 1824 roku zachował się bez większych zmian do połowy XIX wieku. W tym okresie (około 1858 – 1862) przebieg dróg na terenie wsi cechował się wieloma zakłóceniami. Stosunkowo najmniej było ich w przypadku ul. Skoroleckiej. Natomiast ul. Mostowa i łączące się z nią drogi gruntowe tworzyły skomplikowany układ komunikacyjny we wschodniej części wsi. Tu też wydzielane były przez drogi liczne, małe, nieregularne fragmenty siedliska wypełnione zabudową. Dodatkowym elementem komplikującym układ wsi był ciek wodny i jego odnogi przebiegające na północ od ul. Mostowej, przecinające ul. Skorolecką oraz ujmujące dwoma korytami zachodni kraniec ul. Kolejowej. Istniała już ul. Szpitalna, ale pełniła funkcję granicznej drogi siedliska i była niezabudowana. Dopiero zapewne w 4 ćwierci XIX wieku uregulowano stosunki wodne i przebieg dróg na terenie Łopienicy. Poza tym założono we wsi polny cmentarz zakonny sióstr boromeuszek. Ten historyczny, ruralistyczny układ wsi czytelny jest także i dziś z tym, że siedlisko zredukowano do działek budowlanych. Utwardzono ślepo zakończone ulice: Skorolecką i Mostową, a zniszczenie części zabudowy w jej sąsiedztwie spowodowało ogólne uproszczenie dawnego skomplikowanego układu komunikacyjnego wschodniej części miejscowości. Zachowała się też kolonia *Kapellenhäuser*, obecnie wliczona w powierzchnię wsi, tworzona przez trzy niewielkie zagrody. Dawniej była małą dwurzędową kolonią z niewielkimi parcelami zabudowanymi w większości przez pojedyncze budynki wąskofrontowe.

MROKOCIN:

Mrokocin zlokalizowany jest na południowo – zachodnim skraju Wysoczyzny Ziębickiej i częściowo na terenie Pradoliny Nysy. Znajduje się na starym trakcie z Paczkowa do Ząbkowic. Od północnego – zachodu wieś sąsiaduje z Pomianowem Górnym, a od południowego – wschodu z Chałupkami. Południową część siedliska przecina koryto nyskiej Młynówki. Około 1750 roku Mrokocin miał taki zasięg jak obecnie i był ulicówką ze zwartym siedliskiem przy trakcie z Paczkowa do Ząbkowic. Wieś znajdowała się na terenie o układzie tarasowym, gdyż północna część jej siedliska zajmowała podnóże wzniesienia, a południowa obniżała się ku nyskiej Młynówce i ku Pradolinie Nysy. W Mrokocinie znajdowały się folwark oraz młyn nad Młynówką. Na nowszej mapie z około 1824 roku przedstawiono dokładnie zarys siedliska wsi, przebieg granicznej drogi siedliska oraz innych ważniejszych dróg. Ten zasadniczy ruralistyczny układ wsi zachował w 4 ćwierci XIX wieku bez większych zmian. Jedynie na północnej części siedliska i na stoku wzniesienia założono cmentarz, zapewne ewangelicki. Tak uformowany układ wsi czytelny jest i dziś z tym, że siedlisko zredukowano do działek budowlanych.

OŻARY:

Ożary zlokalizowane są na Przedgórzu Paczkowskim, na południe od Kamieńca i przy lokalnej drodze z Kamieńca na Przełęcz Kłodzką, pomiędzy Górą Bardzkimi i Złotymi. Wieś leży w górnej i dolnej części doliny Ożarskiego Potoku, dopływu Nysy Kłodzkiej. Około połowy XVIII wieku wieś miała taki zasięg jak obecnie i była dużą łańcuchówką z kościołem, folwarkiem sołeckim i zwartym siedliskiem. W północnej i południowej części wsi znajdowały się młyny. Zaznaczono też na wschód od górnego, południowego krańca wsi folwark polny *Bauerhof*. Około 1824 roku podobnie jak w Starczowie, Doboszowicach i Sosnowej główna wiejska droga miała we wsi przebieg nieregularny, łącząc się z fragmentami nawsia oraz miejscami rozwidlając się i łącząc z licznymi drogami dojazdowymi do gospodarstw. Zwarte i szersze siedlisko miała tylko północna część wsi położona najniżej, na najbardziej płaskim terenie. Tu też główna wiejska droga rozwidlała się wydzielając nawsie z korytem cieków wodnych. Natomiast przez bardziej rozczłonkowane i wąskie siedlisko południowej partii Ożar, wchodzącej na stok Płaskoty przechodziła tylko jedna droga. Zaznaczono też oba wspomniane wyżej młyny, częściowo rozparcelowany folwark polny *Bauerhof* oraz niewielką osadę położoną na południe od tego folwarku. W 4 ćwierci XIX wieku zachowały się: historyczny układ przestrzenny wsi, rozkład okazałej zabudowy, stare podziały gruntów (rozłogi), relikty rozparcelowanego folwarku oraz sąsiadującego z nim parodomowego przysiółka. Wszystkie te elementy układu wsi czytelne są także i dziś z tym, że siedlisko zostało ograniczone do działek budowlanych. Znikł też częściowo układ rozłogów.

POMIAŃÓW GÓRNY:

Pomianów Górny położony jest przy drodze z Kamieńca do Paczkowa, na skraju Wysoczyzny Ziębickiej, zamykającej od północnego – wschodu odcinek pradoliny Nysy. Wieś ma układ ruralistyczny, którego geneza nie jest jasna. Pomianów Górny mógł być więc pierwotnie niewielką okolicą z kolistym nawsiem lub też ulicówką, przy której później, w czasach nowożytnych uformowała się kolista, centralnie położona część siedliska z folwarkiem. Około połowy XVIII wieku Pomianów Górny miał taki zasięg jak obecnie oraz układ wielodrożny ze wspomnianą powyżej kolistą, wypełnioną folwarkiem, centralną częścią siedliska. W jego sąsiedztwie przy drodze z Bycznia znajdował się kościół, a w południowej części wsi młyn, wzniesiony przy Młynówce połączonej z korytem Nysy. Jak wynika z mapy z 1867 roku wieś przecinają dwa cieków wodny, z którymi związane były dwa stawy, w tym jeden położony na gruntach dominialnych w centrum wsi. Ten historyczny układ Pomianowa Górnego, ale bez jednego cieków wodnego i stawu zachował się do dziś.

SŁAWĘCIN:

Sławęcín położony jest na południe od Kamieńca, u podnóża Gór Złotych i przy lokalnych drogach. Łączą one położone blisko siebie cztery wsie: Śrem, Topolę, Sławęcín oraz Sosnową. Około połowy XVIII wieku Sławęcín był średniej wielkości ulicówką ze zwartym siedliskiem oraz miał taki zasięg jak obecnie. Jeszcze dokładniej plan wsi przedstawiono na mapie topograficznej z 1824 roku. Siedlisko nadal było zwarte i wypełnione zabudową, z której swoją wielkością wyróżniał się folwark Sołecki. Już wówczas istniała obecna droga łącząca Sławęcín z Sosnową. Ten układ wsi zachował się do dziś. Dzięki zachowanym mapom katastralnym wiadomo jak przedstawiała się w przeszłości własność na terenie wsi. Z mapy z lat 1855 – 1856 wynika, że ziemię w Sławęcinie posiadali sołtys, karczmarz oraz kmiecie. I tak cały areal na północ od siedliska dzielił się na część sołecką oraz należącą do karczmarza, a grunty sąsiadujące z siedliskiem od południa oraz inne użytki należały głównie do kmieci. Tylko niewielka część ziemi blisko środkowej części Sławęcina należała do zagrodników i użytkowana była przez chałupników. Podziały te zostały w znacznym stopniu zmienione w wyniku reformy rolnej, przeprowadzonej po 1945 roku. Można tylko sądzić, że nie podzielono dóbr sołeckich przekazanych Państwowym Gospodarstwom Rolnym.

SOSNOWA:

Sosnowa znajduje się na południe od Kamieńca, przy drodze z Kamieńca do Złotego Stoku. Położona jest na terenie pomiędzy Pradolina Nysy i Przedgórzem Paczkowskim. Około połowy XVIII wieku miała taki zasięg jak obecnie i była średniej wielkości ulicówką z kościołem, folwarkiem sołeckim i zwartym siedliskiem. Przez wieś i dalej przez Płonicę prowadziła jedna odnoga drogi z Kamieńca do Złotego Stoku. Druga odnoga tej drogi przebiegająca na wschód od wsi stanowi odcinek obecnej szosy do Złotego Stoku. Około 1824 roku podobnie jak w Starczowie i Doboszowicach główna wiejska droga miała we wsi przebieg nieregularny, łącząc się z fragmentami nawsia, rozwidlając się i łącząc z licznymi drogami dojazdowymi do gospodarstw.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ponadto na zachód od Sosnowej, na jej gruntach i na południowy – zachód od Rogowa znajdował się zespół trzech dużych stawów zasilanych przez Mąkolnicę. Zostały one osuszone przed 1870 rokiem. W 4 ćwierci XIX wieku zachowały się historyczny układ przestrzenny wsi, rozkład okazałej zabudowy oraz stare podziały gruntów, których ponad połowa należała do sołtysa i sześciu najbogatszych kmieci. Przez Sosnową przebiegał dwustronnie obsadzony odcinek szosy z Kamieńca do Złotego Stoku. Obecnie nadal jest czytelny historyczny, ruralistyczny układ wsi z tym, że siedlisko zostało ograniczone do działek budowlanych. Zanikł też w znacznym stopniu układ rozłogów.

STARCZÓW:

Starczów położony jest na północny – wschód od Kamieńca i na wschód od Goleniowa Śląskiego, obecnie części Kamieńca. Znajduje się na terenie pofałdowanym, zamykającym od północnego – wschodu dolinę Nysy. Około połowy XVIII wieku Starczów był duża i długa ulicówką o zasięgu takim jak obecnie, wypełnioną zagęszczoną zabudową. W centrum wsi znajdował się klasztorny folwark, a na południowym krańcu wsi był kościół. Ponadto przy północno – wschodnim krańcu Starczowa, na ciek wodnym poza jego siedliskiem znajdował się młyn, tworzący z paroma domostwami przysiółek *Neue Hauser*. Pierwsza, dokładniejsza mapa wsi z 1824 roku potwierdza ogólne zdjęcie kartograficzne wsi z połowy XVIII wieku i wnosi wiele szczegółów. Wynika z niego, że około 1824 roku główna wiejska ulica nie była regularna i miejscami wielokrotnie rozszerzała się, a niektóre fragmenty nawisła były zabudowane. Oś układu tworzyła droga z Niedźwiedzia do Goleniowa, przecięta prostopadłe przez trakt z Niedźwiedzia do Stolca. Siedlisko wsi było zwarte i jednolite. Około 1824 roku nie istniał już młyn nad ciek wodnym na północny – zachód od wsi. Działały natomiast dwa wiatraki usytuowane w północnej części wsi na łagodnych wzniesieniach. W 3 ćwierci XIX wieku przeprowadzono przez Starczów obecną drogę z Ziębic przez Kamieniec do Złotego Stoku, co też doprowadziło do uregulowania przebiegu głównej wiejskiej drogi. Ten historyczny układ wsi pozostał bez większych zmian w końcu XIX wieku, z tym jednak, że siedlisko uległo miejscami redukcji. Nadal jednak czytelne były odcinki jego granicznych dróg. Zachował się też gęsty układ polnych dróg, relikt dawnego podziału na łany. Następnie w latach 1873 – 1874 poprowadzono koło Starczowa linię kolejową z Wrocławia do Kłodzka, ale dopiero na początku XX wieku, na północny – wschód od Starczowa zbudowano przystanek kolejowy i obok niewielką kolonię, między innymi z domem dla pracowników kolejowych. Obecnie czytelne są w ogólnych zarysach historyczny układ wsi oraz część granicznych dróg siedliska oraz dróg polnych (rozłogi).

SUSZKA:

Suszka znajduje się w Pradolinie Nysy, na zachód od jej koryta oraz na podmokłym, zalewowym terenie tej rzeki. Miejscowość usytuowana jest pomiędzy Przyłękiem oraz Kamieńcem oraz leży na przeciw obszarowi, na którym znajdowały się niegdyś Pilce. W przeszłości Suszka była z nimi połączona przez most na Nysie. W połowie XVIII wieku odcinek Nysy znajdujący się na południe od Suszki był jeszcze bardziej od niej oddalony i przebiegał tuż przy Pilcach. Przy Pilcach znajdował się most na Nysie, którego budowę przedsięwzięto już w XIV wieku. Był to ważny most umożliwiający komunikację w południowej części obwodu ząbkowickiego przedzielonego korytem Nysy. Po 1824 roku odcinek koryta Nysy pomiędzy Pilcami i Suszką wyprostowano i przesunięto na północny – zachód ku Suszce. Zbudowano także nową przeprawę przez rzekę. Około 1750 roku Suszka była mała, ale miała już zasięg taki jak obecnie. Była małą ulicówką. Oś układu stanowiła krótka, ślepo zakończona i placowo rozszerzona droga, przy której południowym krańcu rozwidlały się trakty do Barda, Braszowic i Kamieńca. Placowo rozszerzona droga w ramach siedliska wsi stanowiła nawis, przy którym z trzech stron koncentrowała się okazała zabudowa (kmiecie zagrody). Około 1824 roku ten historyczny układ pozostał bez większych zmian z tym, że zasiedlono nawis. Przez Suszkę przebiegał trakt z Ząbkowic do Barda. Przy nim też, na południe od wsi i przy drodze na most na Nysie zbudowano duży zespół mieszkalno – gospodarczy. Z mapy katastralnej z około połowy XIX wieku znane są rozkład gruntów oraz lokalizacja dziedzicznego sołectwa. Historyczny układ wsi nie uległ żadnym przekształceniom w 2 połowie XIX wieku i zachował się do dziś.

ŚREM:

Śrem jest małą wsią położoną na południe od Kamieńca Ząbkowickiego i niewielkiego grzbieta (*Schromberg*) na skraju doliny Nysy. Znajduje się przy lokalnej drodze z Kamieńca do Sławęcina. Około połowy XVIII wieku Śrem był małą ulicówką ze zwartym siedliskiem. Podobnie prezentował się w 1 połowie XIX stulecia. Wówczas też prawie cały areal gruntów należał do sołtysa oraz dwóch kmieci. W związku z tym na terenie siedliska znajdowały się trzy zagrody (w czworobok) o wielkości

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

folwarku. Inne zagrody we wsi były znacznie mniejsze, na planie podkowy, a pozostałą zabudowę wsi tworzyły pojedyncze budynki mieszkalno – gospodarcze. W 1 połowie XIX wieku planowano rozbudowę wsi w kierunku północno – wschodnim i przy gruntowej drodze ze Sławęcina ku korytu Nysy wydzielono szereg niewielkich działek. Nie zostały one jednak nigdy zasiedlone, w związku z czym w 2 połowie XIX wieku zachował się bez większych zmian historyczny układ wsi z tym, że wymieniona została zabudowa. W tym stanie dawny ruralistyczny układ wsi przetrwał do dziś.

TOPOLA:

Topola położona jest na południowy – wschód od Kamieńca, w dolinie Nysy, przy lokalnej drodze z Kamieńca do Błotnicy. Około połowy XVIII wieku Topola była dużą ulicówką o takim zasięgu jak obecnie oraz o zwartym siedlisku wypełnionym zabudową. Środkiem wsi biegło koryto ciekłu wodnego ujęte z dwóch stron równoległymi drogami, przy których wznosiła się zabudowa wsi. Po obu stronach siedliska rozciągały się grunty gminy wiejskiej podzielone na różnej szerokości, równoległe działki (rozłogi) wydzielane drogami dojazdowymi. Z mapy katastralnej z 1835 roku wynika, że działki te miały powierzchnie od części łana do kilku łanów. Najwięcej gruntów posiadali: sołtys, karczmarz oraz niektórzy z około 15 kmieci. Swoje dobra miała też parafia. Około 1835 roku wszystkie te największe majątności nie były już wyłącznie średniowiecznymi nadziałami, gdyż niejednokrotnie powiększane były przez zakupy. W wyniku tego grunty należące do sołtysa, karczmarza, parafii i bogatszych kmieci porzucane były na obszarze całej gminy wiejskiej. W 2 połowie XIX wieku zachował się bez zmian historyczny, ruralistyczny układ wsi z tym, że siedlisko zostało zawężone, ale zachowała się od południowego – zachodu jego stara granica (droga gruntowa). Zmodernizowano też i częściowo wymieniono zabudowę wsi kształtując więcej zagród w czworobok, ciasno wypełniających siedlisko. W ten sposób przy głównej ulicy wiejskiej utworzyły się dość zwarte ciągi zabudowy. Tak prezentujący się historyczny układ wsi przetrwał do dziś. Obecny układ dróg w okolicach Topoli powstał w 2 połowie XIX wieku. Powstała wówczas nowa, obecna droga do Błotnicy oraz połączenie Topoli, poprzez Nysę, z drogą z Kamieńca do Nysy. Na początku XX wieku zbudowano łukowy most na tej drodze zwany mostem Księcia Friedricha Wilhelma (*Prinz Friedrich Wilhelm Brücke*).

TABELA 50: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozwój osadnictwa.

Miejscowość	Data pierwszej wzmianki	Historyczne nazwy miejscowości
1	2	3
Byczeń	1250	Bycen (1250, 1293, 1322, 1340, 1342, 1344, 1349), Bicen (1288, 1306), Byczinen (1316), Beczin (1335), Bixin (1339), Beyczano (1342), Byzen, Beyczano (1342), Byczan (1344, 1349), Byczano (1346, 1360), Byczan, Biczano (1353), Byczan (1359, 1364, 1376, 1393, 1400, 1418), villa Biczano (1361), Biczano (1361), Beyczan (1422, 1478), Bitzano (1426), Byczano (1427), Beutzen (1666), Beitzen (1845), Baitzen (1666, 1743, 1743, 1765, 1785, 1845 – 1945).
Chałupki	1295	in Novi Castri (1295, 1316), Nova Domo (1336), Neuhauss (1756), Neuhaus (1638, 1651, 1666, 1743, 1773, 1784 – 1945).
Doboszowice	1291	Hertwigswalde (1291), Hertwikswalde, Hertwicwal (1293), Erthigiswald (1300), Herzogswalde (1330), Herwigsdorf (1344), Hertwigswaldau (1651/1652, 1750), Hettwigswaldt, Hertwigswald (1666/1667), Hertwigswald (1736), Hertzogswalde (1776), Hertwigswalde (1291, 1427, 1465, 1784 – 1945).
Kamieniec Ząbkowicki	1096	Kamenech (1210), in Camenz (1228, 1233), Kamenez lub Camenez (1260, 1262), Camencz (1293, 1322, 1344), von Camenz (1281), Kemenitz (1300), Kamens (1304), Kamencz (1322, 1344), Camentz (1333, 1765), zu Camencz (1339), Kamenicz (1346), Chamencz (1397), Camentcz (1502), in monasterio Camensi (1579), Camencium (1666/1667), Camenz (1293, 1741, 1796, 1802), Kamenz (1283, 1306, 1332, 1337, 1830 – 1845).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
Goleniów Śląski	1293	Galnov (1293), Galnove (1294), Gallenow (1322), Galenow (1323), Gallenowe (1326), Galnawe (1350), Galnov (1353, 1360), Galnav (1361), Galenau (1666), Gallnau (1750), Gallenau (1323, 1743 – 1945).
Istebka	1198	Ystebcha (1198 – 1201), Istebca (1210, 1216, 1260), Grunav (1290), Ystebka (1316), Grunow (1327), Grunau (1345), Grunaw (1399), Grwnaw (1430), Grunau (1645, 1750 – 1945).
Łopienica	1198	Lopenica (1198 – 1201), Lopennica (1210), Lopeniza (1260), Lopenicha (1262), Lopenitz (1267), Lopenyza (1316), Lupenicz (1326, 1339), Lobenitz, Lobenicz (1338), Lupnicz (1348), Luppenicz (1392), obir Lawpenicz (1422), Laupenicz (1426), Laubnitz (1743 – 1945).
Mrokocin	1293	Mrococin (1293), Mrococzino (1300), Moccrokinstein? (1307), Brokotensten (1295), Prokotinstein, Prokotinsteyn (1359), Prokensteyn (1361), Brokensteyn (1418), Brucksteinenses (1666/1667), Bruckstein (1750, 1784), Brucksteyn (1796 – 1802), Brucksteine (1830 – 1945).
Ożary	1260	villa Helmirici (1260), Heinrici villa (1283, 1335), Heymrichsdorf (1316), villa Emerici (1335), Heymrichsdorf (1310, 1316), Heymerichsdorph (1340, 1348), Heymericivilla (1341), Heynrichsdorf (1344), Heymerychsdorph (1351), Heynrichsdorff (1351), Heymrichsdorf (1369), Heymerichsdorf (1422), Heymarsdorff (1443, 1460, 1478), Heymarschdorff (1448), Hennersdorf (1679, 1697), Hemmersdorf (1260, 1743, 1785 – 1945).
Pomianów Górny	1261	Ponnansdorf que Dambowecz (1261), Pomiansdorf (1353, 1360), Pomeansdorf (1359), Pomsdorf (1361, 1549), Pomsdorff (1540, 1543), Pomsdorf (1549), Niederpomsdorff (1638), inferioris Pombsdorff (1666), Nieder Pommsdorf (1784 – 1945), Oberpomsdorff, Oberpombsdorf (1666, 1756), Ober Bomsdorf, Ober Bomsdorff, Ober Pombsdorf, Ober Pomsdorf (1750), Ober Pomsdorf (1784, 1845 – 1945).
Sławęcín	1210	Sluisuouo? (1200), Sluseiovo? (1210), Slavatindorf (1302, 1307), Slabatendorf (1317), Slawatindorf (1330, 1359, 1360), Slabotendorf, villa Slabotonis (1336), Slabothendorph (1325), Slabotindorph (1349), Slabotindorf (1359, 1422), Slobotendorf, Slawatyndorf (1360), Slobottendorf (1424), Slobtendorff (1478), Schlottendorf (1765 – 1945).
Sosnowa	1210	villa Sosnova (1251), Sosnova (1260, 1262, 1316), Sosno (1287, 1292, 1296), Sosnava (1302), villa Wolvrami (1307), Wolverami villa (1317), Volmeramsdorf (1330), Wolveramvilla (1344), Wolferamsdorf (1339), Wolferamsdorph (1351), Wolframsdorf (1353), Wolframsdorff (1348, 1418), Wolferamsdorff (1422), Wolfframsorf (1478), Wollmsdorf (1785), Wolmsdorf (1666, 1765 – 1945).
Starczów	1291	Altmanni villa (1291), Altmannsdorf (1293), Altmansdorf (1300), Altmansdorph (1322, 1359), Altmanni villa (1300, 1340, 1360), Lacmanndorf (1319), Altmansdorf (1327), villa Altmansdorf (1346, 1350, 1359), Altmansdorff (1361), Altaltmansdorff (1666/1667), Alt Altmansdorf (1750), Alt Altmannsdorf (1765), Alzendorf, Adelmanndorf (1785), Alt Altmansdorf (1785 – 1945).
Suszka	1316	Harta (1316), Hartha (1322, 1374, 1824), villa Harthe (1363), Harta (1369, 1461), ville in Hart (1392), villule Harth (1399), dorff Hartha (1403), Harte (1765, 1785), Dürr – Harte (1785), Dürr – Harta (1929).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
Śrem	1293	Sram (1293, 1302, 1317), Sramb (1293), Szram (1317), Scram (1331), Schram (1344), Schrham, Schram (1339, 1345), villa Schram (1349), Scrhram (1360), Schrome (1393), Schrame (1424), Schröm (połowa XVIII wieku), Schromm (1750), Schrom (1353, 1359, 1360, 1402, 1422, 1427, 1478, 1765 – 1945).
Topola	1293	Rychnowe (1293, 1294), Rychenow (1331, 1340), Rychenow, Richenow, Rycheno (1344), Reichenow (1353), Richenow (1302, 1359, 1360), Rychenow (1317, 1361, 1364), Reichenav (1393), Rychonow (1418), Reychenaw (1422), Reichau (połowa XVIII wieku), Reichenau (1319, 1666, 1750, 1765 – 1945).

Źródło: Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Studium Środowiska Kulturowego*, Wrocław 2003.

W okresie ostatnich kilkunastu lat na terenie gminy, podobnie jak w całym kraju, rozwija się nowa fala osadnictwa. Według danych GUS w latach 2009 – 2019 na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki powstało ogółem 161 budynków⁵³, z czego 100 to budynki mieszkalne⁵⁴, składające się na 215 mieszkań⁵⁵. Nowa zabudowa mieszkaniowa, mieszkaniowo – usługowa i usługowa, poza wypełnianiem luk i większych enklaw pustych przestrzeni (jak np.: w Kamieńcu Ząbkowickim pomiędzy ul. Kolejową a Górą Zamkową), powstaje głównie na obrzeżach zwartych struktur funkcjonalno – przestrzennych poszczególnych miejscowości, zgodnie z ustaleniami obowiązujących planów miejscowych. Abstrahując od zabudowy gospodarczej (rolnictwo, produkcja, usługi) wśród nowej tkanki dominują budynki o modernistycznej architekturze, wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa jednorodzinna składa się przeważnie z domu mieszkalnego jedno– lub dwukondygnacyjnego o dachu dwuspadowym lub wielospadowym, ustawionego frontem do drogi oraz (w przypadku zagród) budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Zabudowa wielorodzinna to najczęściej budynki o 2 lub 3 kondygnacjach plus użytkowe poddasze, dachy również są dwuspadowe lub wielospadowe. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli.

2. 3. Zabytki.

Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, na skalę ponadlokalną, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, plebanie, zespoły pałacowo – parkowe, zespoły dworskie, folwarki, budynki mieszkalne i gospodarcze, założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów ruralistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych

⁵³ Według GUS to obiekt budowlany trwale związany z gruntem, posiadający fundamenty, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych (to jest ścian i przykryć), czyli obudowany ścianami w zasadzie ze wszystkich stron i pokryty dachem (...). Za odrębny budynek przyjęto budynek oddzielony od innych wolną przestrzenią, a w przypadku bezpośredniego przylegania do innego budynku w zabudowie zwartej lub do innych zabudowań (np.: przy budynkach zespolonych pod jednym dachem lecz spełniających różne funkcje gospodarcze) – budynek oddzielony ścianami szczytowymi. W budynkach mieszkalnych bliźniaczych i szeregowych za odrębny budynek należy uważać każdy segment zawierający odrębne wyjście na działkę, ulicę lub ogród.

⁵⁴ Według GUS to budynek przeznaczony na cele mieszkalne, zajęty przez lokale mieszkalne w całości, lub budynek zajęty przez lokale mieszkalne co najmniej w połowie, a w pozostałej części przez inne pomieszczenia, z wyjątkiem budynku mieszkalno – inwentarskiego lub mieszkalno – gospodarskiego.

⁵⁵ Według GUS to lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych, przeznaczony na stały pobyt osób – wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Wszystkie miejscowości na terenie gminy charakteryzują się do dnia dzisiejszego cennymi historycznymi układami ruralistycznymi. Zachowane zabytki architektury, poza obiektami sakralnymi i rezydencjonalnymi, legitymują się stosunkowo nowymi metrykami. Żadna z budowli zagrodowych (mieszkalnych i gospodarczych) nie sięga wstecz poza wiek XVIII. Świadczy to niewątpliwie, że wcześniej istniała wyłącznie zabudowa drewniana. Na terenie gminy zachowało się 12 kościołów (Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki – 2, Ożary, Pomianów Górny, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola). W miejscowościach: Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki i Ożary są zespoły zamkowe i/lub pałacowe. W większości miejscowości zachowały się zespoły dworskie i folwarki (Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Starczów, Topola). Parki pałacowe (zamkowe) występują w miejscowościach Chałupki i Kamieniec Ząbkowicki. W większości miejscowości zachowały się także dawne cmentarze (głównie przykościelne) wraz z roślinnością w postaci drzew, krzewów i podszytu o symbolice związanej z nekropoliami (Byczeń, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Góry, Sosnowa, Starczów, Śrem, Topola). Cenne zabytki związane z architekturą przemysłową i obiektami inżynieryjnymi tworzą np.: liczne młyny, mosty, wiadukty oraz zespół kolejowy w Kamieńcu Ząbkowickim. Występują także zabytki reprezentujące budynki użyteczności publicznej (dawne: leśniczówki, szkoły, szpitale, gospody, poczty, domy ludowe, itp.).

Najokazalszym zespołem sakralnym na terenie gminy jest założenie pocysterskie w Kamieńcu Ząbkowickim. Historia założenia sięga lat 1210 – 1240, kiedy to przedstawiciele rodziny Pogorzeliów oraz biskup wrocławski ufundowali w Kamieńcu klasztor wrocławskich kanoników regularnych. W 1247 roku z inicjatywy biskupa wrocławskiego Tomasza klasztor w Kamieńcu przejęli cystersi z Lubiąża, którzy utworzyli tam swoją filię. Opactwo wznoszone było od około połowy XIII wieku do 2 ćwierci XIV wieku. Po pożarze w 1524 roku odbudowane zostało około 1570 roku, a następnie rozbudowane i barokizowane w 2 połowie XVII stulecia oraz do 1722 roku. W 1817 roku miał miejsce pożar klasztoru i prezbiterium kościoła. Kościół klasztorny, obecnie parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, jest budowlą gotycką, wznoszoną etapami. Przed 1315 rokiem wzniesione zostało prezbiterium i transept. Część korpusu wzniesiono około 1330 roku, natomiast cały korpus ukończono w 2 ćwierci XIV wieku. Ogromny wpływ na dzisiejszy wygląd świątyni miała jej barokizacja. Szczyty wzbogacono o formy wolutowe. Szczyt fasady udekorowano figurami Chrystusa z krzyżem, Marii i Józefa, wykonanymi przez Antoniego Jörga. Barokowy wystrój i wyposażenie wnętrza kościoła jest autorstwa malarzy – Michaela Willmanna, Johanna Christopha Liški, Jacoba Eibelwiesera, Valeriusa Mauronera, a także rzeźbiarzy – Christopha Königera i Thomasa Weissfelda. Świątynia w nowej formie została poświęcona w 1722 roku. Po pożarze w 1817 roku odbudowano kościół w 1 ćwierci XIX wieku, następnie modernizowano w 1875 roku oraz regotycyzowano w latach 1902 – 1904 (wnętrze w latach 1919 – 1922). W okresie powojennym kościół był kilkakrotnie poddawany pracom konserwatorskim. Na północ od kościoła fragmentarycznie zachowały się zabudowania klasztorne, rozebrane po pożarze w 1817 roku. Obecnie eksponowane są ich reliktury w formie odsłoniętych fundamentów budowli wzniesionej pierwotnie wokół prostokątnego wirydarza. We wschodniej części założenia znajduje się pałac opacki wybudowany w latach 1683 – 1685 według projektów Mateusza Kirchbergera, w którego przyziemiu reprezentacyjna sala z malowanymi przedstawieniami klasztorów cysterskich. Obiekt w 1990 roku został przejęty przez Archiwum Państwowe. Remont obiektu ukończono w 1998 roku. Od południa kościół poprzedzony jest prostokątnym dziedzińcem. Wokół kościoła znajdują się zabytkowe budynki związane z opactwem: budynek bramny, pl. Kościelny 1 (1681 – 1702), budynek kancelarii gospodarczej, mieszczącej się przy tylnym wjeździe na dziedziniec klasztorny, przy moście na Budzówce (pl. Kościelny 5), budynek dawnej szkoły katolickiej (pl. Kościelny 7). Zabudowa folwarku pocysterskiego zawierająca zapewne reliktury nowożytnych budynków gospodarczych, powstała w czasie odbudowy opactwa po pożarze z 1817 roku. Przed bramą wjazdową na teren dawnego opactwa, przy przyczółkach mostu na młynówce ustawione zostały figury św. Floriana i św. Jana Nepomucena wykonane w latach 1702 – 1704 przez A. Jörga.

W pozostałych miejscowościach obecnej gminy w średniowieczu i w XVI wieku powstały skromne, bezwieżowe kościółki wiejskie w Pomianowie Górnym, Ożarach, Śremie, Topoli. Okazalsze świątynie powstały w Byczeniu, Doboszowicach i Starczowie. Średniowieczne kościoły w Byczeniu i Topoli zostały w XVIII wieku zastąpione barokowymi świątyniami. Jednym z najokazalszych zespołów kościelnych jest założenie w Doboszowicach. O istnieniu tutejszego kościoła parafialnego wiadomo z wzmianki z 1293 roku. W 2 połowie XIV wieku został przebudowany lub wzniesiony na nowo, o czym świadczy zachowany późnogotycki portal. Wnętrze prezbiterium było wówczas zdobione polichromią. Po pożarze kościół został odbudowany w 1559 roku. Z tej fazy budowlanej pochodzi attyka wieży z motywem jaskółczego ogona, późnorennesansowe sgraffito, fasciowe

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

obramienia okienne i bogato dekorowany późnorennesansowy portal. Kolejna przebudowa miała miejsce w latach 1617 – 1623. Kościół był jeszcze kilkakrotnie przebudowywany w XIX i XX wieku. W 1623 roku, w linii muru cmentarnego, wzniesiono okazały, dwukondygnacyjny budynek bramny. Innym przykładem kościoła wzniesionego na początku XVI wieku jest kościół filialny pw. św. Barbary w Pomianowie Górnym, który mógł zostać zbudowany około 1519 roku. W 1753 roku kościół św. Barbary zbarokizowano. W 1910 roku rozbudowano kościół, ukształtowano nowy neobarokowy szczyt. Prace budowlane przeprowadzono według projektu inspektora budowlanego Günthera. Zapewne także na początku XX wieku wykonano obecną polichromię wnętrza. Niewielką świątynią, której początki sięgają średniowiecza, jest kaplica w Sławęcinie, którą zaczęto budować już przed 1325 rokiem. W murach obecnej kaplicy mszalnej pw. św. Józefa Oblubieńca NMP znajdują się relikty budowli średniowiecznej. Barokową przebudowę kaplicy rozpoczęto w 1749 roku. W XIX wieku dostawiono zakrystię, a następnie jeszcze dwukrotnie remontowano. Zapewne z inicjatywy cystersów, a także dużym wysiłkiem parafii zbudowano trzy barokowe kościoły w Topoli (1755), Byczeniu (1771 – 1774) i Sosnowej (1799). W Topoli, w miejscu świątyni gotyckiej, wzniesiony został w latach 1754 – 1757 z inicjatywy kamienieckiego opata Tobiasza Stusche, obecny barokowy kościół parafialny pw. św. Bartłomieja. Projekt kościoła wykonali budowniczzy z Ząbkowic – Ignatz Haussdorff i kamieniarz David Gottschalk. Istniejący przy kościele cmentarz, założony na planie owalu, otoczony jest kamiennym murem z przyporami otynkowanym w XVIII wieku. Po 1755 roku zbudowano dwie barokowe bramy. W XVIII wieku w miejscu starszej świątyni wzniesiono w Byczeniu nowy kościół. Przedstawiciele parafii oraz budowniczzy J. Kauffmann, którego zadaniem było wzniesienie nowego kościoła, zostali przez kamienieckiego opata wysłani do klasztoru benedyktynów w Břevnowie w celu zapoznania się z dziełami architektonicznymi wybitnego architekta Dienzenhofera. Kauffmann pod wpływem praskiego architekta sporządził tam własny projekt kościoła w Byczeniu typu ściennie – filarowego na rzucie owalu wpisanego w prostokąt ze ściętymi narożnikami. Wystrój i wyposażenie kościoła noszą już charakter rokokowy. Zachowano stary mur cmentarny wokół przykościelnego cmentarza. Wyburzono budynek bramny, wzniesiono późnobarokową bramę oraz furtę. Przy murze usytuowano cokół z figurą św. Jana Nepomucena. W 1 ćwierci XIX wieku przy murze zaaranżowano Małą Kalwarię: ustawiono rzeźby Chrystusa w Ogrójcu i anioła, Śpiących Apostołów oraz Ukrzyżowanie z Marią Magdaleną. Barokowy kościół filialny pw. św. Maternusa w Sosnowej wzniesiony został w 1799 roku również w miejscu starszej świątyni. Budowla została zaprojektowana przez Thaddeusa Grossa, krewnego i ucznia J. Kauffmanna, projektanta kościoła w Byczeniu. Przykładem kościoła średniowiecznego, poważnie przebudowanego w XIX wieku, jest kościół pw. św. Katarzyny w Ożarach, rozbudowany w latach 1853 – 1854 w stylu neoromańskim. Pierwotnie był to skromny wiejski kościół gotycki, zbarokizowany w 4 ćwierci XVII wieku. Kaplica mszalna, obecnie kościół filialny pw. św. Jana Nepomucena w Chałupkach, wzniesiona została w 1744 roku, a następnie rozbudowana w latach 1850 – 1863 o formach neogotyckich łączonych ze stylem neoromańskim. Wśród budynków sakralnych wyróżnia się także grupa kościołów wzniesionych w XIX wieku. Wśród nich znajdują się dwie świątynie w Kamieńcu Ząbkowickim. Na północny zachód od pałacu, na skraju parku pałacowego, wybudowany został neogotycki kościół ewangelicki Trójcy Świętej. Świątynię wzniesiono w latach 1875 – 1885 z fundacji Marianny Orańskiej według projektu F. Martiusa. Po remoncie w 1992 roku pełni funkcje gminnej sali wystawienniczej. Drugim przykładem jest neogotycka kaplica pw. św. Karola Boromeusza związana z szpitalem katolickim siostr boromeuszek usytuowanym w Łopienicy, przy obecnej ul. Szpitalnej nr 3 – 5. Kolejnym przykładem jest świątynia w Śremie. Stary kościół filialny pw. Ducha Świętego w Śremie był małą, murowaną świątynią mającą na dachu sygnaturkę z dwoma dzwonami. Powstał w XV lub w XVI wieku i reprezentował najprostszy i najskromniejszy typ wiejskiego kościoła. W 1852 roku średniowieczną świątynię wyburzono, a na jego miejscu wzniesiono obecny, ceglany kościół o formach historyzujących. Kaplica modlitewna, obecnie mszalna pw. św. Jana Nepomucena w Mrokocinie, została wzniesiona w latach 1830 – 1845 jako prosty budynek o konstrukcji szkieletowej, na planie prostokąta, nakryty czterospadowym dachem z sygnaturką. W 1935 roku przeprowadzono renowację kaplicy. Jeszcze jednym przykładem jest mały, jednonieżowy, neoromański kościół filialny pw. Matki Boskiej Bolesnej w Suszce, który zbudowany został jako kaplica w 1887 roku.

Na obszarze gminy wyróżniają się dwie wielkie siedziby (założenia rezydencjonalne): wielka rezydencja książąt von Preussen w Kamieńcu oraz późnorennesansowy zespół pałacowy w Doboszowicach. Założenie pałacowe książąt von Preussen na Górze Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim charakteryzowało się dużym rozmachem i było porównywalne z realizacjami niemieckimi i czeskimi zamożnej arystokracji. Siedziba w Kamieńcu jest przykładem realizacji idei zapoczątkowanego w Anglii w końcu XVIII wieku romantycznego historyzmu. Kamieniecka dobra nabyła po sekularyzacji dóbr cysterskich Friderika Louisa Wilhelmina księżniczka z rodu Hohenzollernów. W 1838 roku majątek otrzymała córka królowej Frideriki Louisy Wilhelminy — Marianna von Preussen, która wyszła za mąż za swego kuzyna księcia Albrechta, brata króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV oraz cesarza Wilhelma I. Po jej śmierci w 1883 roku majątek dóbr w Kamieńcu przejęty został przez jej syna Friedricha Wilhelma Nicolausa Albrechta von Preussen, regenta księstwa Braunschweig. Następnie przed 1909 rokiem dobra przeszły w ręce jego najstarszego syna Wilhelma Ernsta Alexandra Friedricha Heinricha Albrechta, który zarządzał majątkiem do około 1937 roku. W

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

czasie II wojny światowej dobra przejął książę Waldemar von Preussen. Zamek zwrócony jest fasadą na południowy – zachód, w stronę Sudetów, wzniesiony w formach neogotyckich z użyciem form ceglanego gotyku Niżu Nadbałtyckiego i angielskiego. Wybudowany został w latach 1838 – 1872 według projektu Karla Friedricha Schinkla, ukończony przez F. Martiusa. Zniszczony został w 1945 roku, po 1988 roku został częściowo zabezpieczony, w ostatnich latach odremontowany i od kilku lat udostępniony do zwiedzania. Jest to budowla czteroskrzydłowa z prostokątnym dziedzińcem; w narożach posiadająca cztery blankowane wieże. Mozaikowe, barwne elewacje oblicowano cegłą klinkierową i kamieniem. W ciągu okalających pałac murów z czterema parami niskich baszt zlokalizowane są wąskie prostokątne budynki stajni i wozowni. Zamek otacza rozległy park. Ogólną koncepcję urządzenia parku stworzył w latach 1838 – 1841 również Schinkel. Przewidywał on założenie przy pałacu tarasowych ogrodów, z układem wodnym, zasilanym mechanicznie z cieków wodnych u podnóża Góry Zamkowej. Na południowo – zachodnim zboczu wzgórza powstało pierwotnie geometryczne założenie ogrodowo – tarasowe z szeregiem fontann, wykonane w latach 1858 – 1868 według projektu dyrektora Królewskich Ogrodów w Berlinie P.J. Lenné, przechodzące w park krajobrazowy. W części wschodniej założono park oraz tak zwany dziki ogród z mauzoleum. W skład majoratu wchodziły również kamienieckie folwarki: dawny folwark klasztorny (pl. Kościelny 8 – 9) oraz będący również w przeszłości folwarkiem klasztornym folwark polny Dęboróg przy obecnej ul. Ząbkowickiej 55. Okazały pałac w Doboszowicach otoczony był fosą, a otaczające rezydencję mury wyposażone były w dwie baszty. Do dóbr w Doboszowicach należały w XIX wieku trzy folwarki: zespół pałacowy w centrum wsi, folwark górny oraz folwark polny pomiędzy Doboszowicami a Pomianowem Górnym. Otoczony ogrodami pałac (nr 63) mógł zostać zbudowany w 4 ćwierci XVI wieku lub w 1 ćwierci XVII stulecia, czyli w czasie, kiedy tutejsze dobra należały do rodziny von Promnitz lub von Maltitz.

W 2 połowie XIX wieku zaczęły powstawać, wykonywane w urzędach budowlanych i wyróżniające się spośród zabudowy wiejskiej stylistyką i bardziej nowoczesną formą, projekty budynków użyteczności publicznej. Budynki o różnych funkcjach, takie jak urzędy, szpitale, szkoły, dworce kolejowe, reprezentowały przykłady tak zwanego budownictwa korporacyjnego. W Kamieńcu Ząbkowickim w XVIII wieku znajdował się budynek szkoły katolickiej, łaźni i gospody klasztornej. W 2 połowie XIX wieku z inicjatywy, głównie księżnej Marianny Orańskiej, powstała szkoła ewangelicka, zakłady dobroczynne i szpitale (Kamieniec, Istebka, Łopienica). W 2 połowie XIX wieku wzniesiono liczne gospody, restauracje i placówki pocztowe. Na obszarze obecnego Kamieńca Ząbkowickiego zachował się budynek dawnej szkoły katolickiej (pl. Kościelny 7), szkoły ewangelickiej (ul. Młyńska 3 – 4) oraz szpitale: katolicki, (ul. Szpitalna 3 – 5) i ewangelicki (ul. Ząbkowicka 21, 30). Szczególnie okazały i wyróżniający się wśród zabudowy miejscowości jest szpital katolicki sióstr Boromeuszek usytuowany w Łopienicy, który rozpoczął działalność w 1871 roku. W 1870 roku wzniesiono budynek dla sióstr, które w kolejnym roku założyły szpital i ambulatorium *Josephstift*. W 1898 roku wybudowano kaplicę szpitalną, służącą również mieszkańcom Łopienicy. W końcu XIX wieku powstał pawilon szpitalny oraz założono niewielki ogród z altaną. Około 1900 roku szpital został powiększony o nowe skrzydło. Obecnie budynek dawnego szpitala stanowi własność prywatną i pozostaje nie użytkowany. Kaplicę zakonną obecnie pw. Karola Boromeusza prowadzą nadal siostry Boromeuszki. Przy obecnej ul. Ząbkowickiej (21 i 30) znajdują się zabudowania dawnej ewangelickiej placówki *Mariannenstift*. W 1847 roku wybudowano budynek w stylu szwajcarskim, a sam zakład rozpoczął działalność dopiero w 1883 roku. Placówka prowadzona była przez diakonissy. Po 1945 roku funkcjonował tu szpital przeciwgruźliczy, a obecnie mieści się tu Zespół Szkół. Odrębną grupę budowli użyteczności publicznej tworzą obiekty związane z przeprowadzoną przez Kamieniec Ząbkowicki linią kolejową. Odcinek należącej do towarzystwa Kolei Górnośląskiej linii kolejowej określanej jako Legnicko – Ząbkowicko – Nyskiej z Ząbkowic do Kamieńca ukończono w kwietniu 1874 roku. Najstarszy dworzec kolejowy tworzyły budynki o konstrukcji szkieletowej. W 1880 roku wzniesiono nowy, obecny dworzec kolejowy położony przy ul. Dworcowej 1 wraz z towarzyszącymi mu budynkami. Ceglany dworzec otrzymał formy historyzujące z neoromańskim i neogotyckim detałem architektonicznym. Z odcinkami linii kolejowych powstałymi w latach 1873 – 1874 związane są także dwa wiadukty kolejowe: najwyższy, trójprzęsłowy, licowany kamieniem (na linii Wrocław – Kłodzko), znajdujący się ponad drogą z Kamieńca do Ząbkowic Śląskich oraz drugi wiadukt, mniejszy, jednoprzęsłowy usytuowany nad gruntową drogą ze Starczowa do Bycznia. Przy ul. Ogrodowej 1 – 3 zachowały się także zabudowania związane z koleją wąskotorową z Kamieńca do Złotego Stoku. Torowisko stacji końcowej kolejki wąskotorowej oraz odcinek linii zostały rozebrane.

Generalnie obiekty zabytkowe występują we wszystkich miejscowościach. Największym ich nasyceniem charakteryzuje się miejscowość Kamieniec Ząbkowicki gdzie znajdują się 254 obiekty zabytkowe. Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje także na terenie wsi: Doboszowice (87), Ożary (69), Starczów (61), Byczeń (60) i Topola (59). Najmniejszym nasyceniem obiektów zabytkowych charakteryzują się wsie: Sosnowa (36), Chałupki (33), Pomianów Górny (28), Sławęcín (24), Śrem (23), Mrokocin (16) i Suszka (15). Wśród

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne. Licznie reprezentowane są także obiekty przemysłowe i gospodarcze (magazyny, budynki produkcyjne, spichlerze, stajnie, stodoły, obory, chlewy, młyny, itp.). Rzadziej występują obiekty sakralne (kościół, cmentarze, kaplice, kapliczki, plebanie) oraz obiekty użyteczności publicznej (dworce, budynki administracyjne, karczmy), a także obiekty techniczne i inne (mosty, wiadukty, stacje transformatorowe, wieże ciśnień, ogrodzenia, bramy, itp.). Obecnie na terenie gminy 49 obiektów figuruje w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Ogółem Gminna Ewidencja Zabytków, wprowadzona Zarządzeniem nr 131/2017 Wójta Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 16 maja 2017 roku, obejmuje 765 obiektów. Ich wykaz znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszego tekstu *Studium*.

TABELA 51: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozmieszczenie obiektów zabytkowych.

Miejscowość	Liczba zabytków	w tym wpisane do rejestru zabytków
Byczeń	60	9
Chałupki	33	2
Doboszowice	87	2
Kamieniec Ząbkowicki	254	30
Mrokocin	16	1
Ożary	69	1
Pomianów Górny	28	1
Sławęcín	24	–
Sosnowa	36	1
Starczów	61	1
Susza	15	–
Śrem	23	–
Topola	59	1

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2017; WUOZ Wrocław, 2020.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 roku, poz. 710 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewitalizacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

TABELA 52: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr	Nr rejestru	Data rejestru
1	2	3	4	5	6
Byczeń	kościół fil. pw. św. Marcina			A/1733/718	01.09.1960
Byczeń	plebania, obecnie budynek mieszkalno – usługowy		18	A/3585/1833	08.10.1966
Byczeń	zespół budynków młyna wodnego:		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Byczeń	budynek mieszkalno – administracyjny w zespole budynków młyna wodnego		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Byczeń	młyn		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Byczeń	siłownia w zespole budynków młyna wodnego		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Byczeń	tartak w zespole budynków młyna wodnego		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
Byczeń	obora w zespole budynków młyna wodnego		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Byczeń	stodoła w zespole budynków młyna wodnego		88	A/3586/1378/Wł	01.10.1992
Chałupki	założenie ogrodowe			A/4040/968/Wł	27.12.1983
Chałupki	młyn z częścią mieszkalną i turbiną wodną na Młynówce, obecnie magazyn		7	A/4041/1310/Wł	25.06.1990
Doboszowice	kościół parafialny pw. św. Mikołaja			A/1727/683	14.04.1960
Doboszowice	cmentarz przy kościele św. Mikołaja			A/1728/1491/Wł	18.03.1996
Kamieniec Ząbkowicki	kościół klasztorny cystersów, obecnie parafialny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Jakuba Starszego			A/4280/136	02.01.1950
Kamieniec Ząbkowicki	pałac opata w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie siedziba Archiwum Państwowego	pl. Kościelny	4	A/5210/321	02.08.1956
Kamieniec Ząbkowicki	zespół budowlany dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny		A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	budynek bramny, piekarnia, browar, obecnie biura i mieszkania w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny	1	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	kancelaria gospodarcza, obecnie dom mieszkalny w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny	5	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	skrzydło zachodnie klasztoru cystersów, następnie oficyna mieszkalna w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny	2	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	skrzydło zachodnie klasztoru cystersów, następnie oficyna mieszkalna w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny	3	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	most prowadzący od zachodu do klasztoru w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	pl. Kościelny		A/6045	26.05.2017
Kamieniec Ząbkowicki	spichlerz w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)	pl. Kościelny		A/4276/919/Wł	31.12.1982
Kamieniec Ząbkowicki	oficyna mieszkalna w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)	pl. Kościelny	8	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	oficyna mieszkalna w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)	pl. Kościelny	9	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	budynek gospodarczy I w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)			A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	budynek gospodarczy II w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)			A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	budynek gospodarczy III w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (folwark)			A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	oranżeria I z częścią mieszkalną w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (ogród opacki)	pl. Kościelny	12	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	oranżeria II w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (ogród opacki)	pl. Kościelny	12	A/4278/1583/a-h/Wł	16.07.1997
Kamieniec Ząbkowicki	winiarnia klasztorna, następnie gospoda <i>Himmel</i>	Pl. Kościelny		A/6046	26.05.2017
Kamieniec Ząbkowicki	kaplica	Leśna	9	A/5916	07.04.2014
Kamieniec Ząbkowicki	kościół ewangelicki, obecnie sala widowiskowo – wystawiennicza	Zamkowa	6	A/4279/1842	08.10.1966
Kamieniec Ząbkowicki	zespół pałacowo – parkowy	Zamkowa		A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	pałac	Zamkowa		A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	oficyna pałacowa – wozownia	Zamkowa		A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	oficyna pałacowa – stajnia	Zamkowa		A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	budynek pompowni i kotłowni w zespole pałacowo – parkowym	Zamkowa	5	A/4277/1373/Wł	01.07.1992
Kamieniec Ząbkowicki	gazownia przy pompowni i kotłowni w zespole pałacowo – parkowym	Zamkowa 5		A/6047	26.05.2017
Kamieniec Ząbkowicki	park			A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	taras wschodni w parku z Grotą Perseusza			A/4275/299/34/Wł	07.11.1989

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
Kamieniec Ząbkowicki	tarasy zachodnie w parku			A/4275/299/34/Wł	07.11.1989
Kamieniec Ząbkowicki	mauzoleum rodziny Hohenzollern			A/5989	25.01.2016
Kamieniec Ząbkowicki	książęcy dom Albrechshaus, willa z założeniem parkowym, obecnie Urząd Miejski	Ząbkowicka	26	58/A/01	22.10.2001
Mrokocin	młyn		12	A/4420/1301/Wł	05.03.1990
Ożary	kościół parafialny pw. św. Katarzyny			A/1868/1852	08.10.1966
Pomianów Górny	kościół fil. pw. św. Barbary			A/1888/1855	11.10.1966
Sosnowa	kościół fil. pw. św. Maternusa			A/1949/954/Wł	20.09.1983
Starczów	kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela			A/6068	01.02.2018
Topola	kościół parafialny pw. św. Bartłomieja			A/1874/1871	11.10.1966

Źródło: *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, 2017; WUOZ Wrocław, 2020.

Zespoły i obiekty wpisane do rejestru zabytków i ujęte w gminnej oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków obejmuje się także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, należy uzyskać uzgodnienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarała cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania wielu istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Gmina posiada, wymagany na podstawie art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, *Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2021 – 2024*, przyjęty uchwałą nr XXV/204/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 25 listopada 2020 roku. W przedmiotowym dokumencie przyjęto następujące priorytety i kierunki działań:

- **PRIORYTET I:** Ochrona zabytków i przestrzeni kulturowej gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Kierunki działań:

- planowa, konsekwentna oraz kompetentna realizacja zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków, powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną gminy;
- opieka nad zabytkami gminy, dążenie do materialnej poprawy ich stanu zachowania, odbudowy, adaptacji i rewitalizacji. Aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym w celu wykorzystania jego potencjału w rozwoju gminy.

- **PRIORYTET II:** Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w Kamieńcu Ząbkowickim.

Kierunki działań:

- kompleksowa ochrona i świadome kształtowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu historycznego założenia przestrzennego w granicach ustanowionego parku kulturowego, powstrzymanie degradacji zagrożonych obiektów zabytkowych i obszarów oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
  - budowanie renomy i popularności Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w Kamieńcu Ząbkowickim. Zwiększenie atrakcyjności założenia przestrzennego w celach turystycznych i społecznych.
- **PRIORYTET III:** Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Kierunki działań:

- uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju gminy oraz jego promocja;
- budowanie klimatu społecznej akceptacji dla idei ochrony zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji;
- promocja właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym gminy.

2. 4. Stanowiska archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne stanowią wielorodny materiał zabytkowy z różnych przedziałów czasowych. Stanowią one ważny element zachowania dziedzictwa kulturowego. Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki jest dobrze rozpoznany pod względem archeologicznym. Zewidencjonowane obiekty, według *Studium Środowiska Kulturowego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, można generalnie podzielić na dwa typy:

- płaskie – głównie pozostałości osad, cmentarzyska i znaleziska luźne;
- posiadające własną formę krajobrazową – grodziska.

Do najstarszych śladów obecności ludzi na tym terenie należą znaleziska z okresu mezolitu i neolitu czyli z tak zwanej młodszej epoki kamienia (5000/4500 – 1800 p.n.e.). Licznie występują relikty osadnictwa kultury łużyckiej (około 1300 – 400 p.n.e.), z okresu wpływów rzymskich, z okresu wczesnego średniowiecza (od VI do początku XIII wieku) oraz z okresu późnego średniowiecza (XIII – XV wiek).

Największymi rejonami koncentracji relikwów archeologicznych są miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki (34 stanowiska i obszary), Doboszowice (28) i Suszka (18). Ponadto po 11 stanowisk i obszarów występuje we wsiach Ożary i Starczów, 9 we wsi Chałupki, po 8 we wsiach Byczeń i Śrem, 5 we wsi Sosnowa, 4 w byłej wsi Pilce, po 2 we wsiach Mrokocin i Sławęcín. W miejscowościach Pomianów Górny i Topola udokumentowano tylko obszary chronione archeologicznie. Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełniają 142 karty adresowe zabytków archeologicznych (123 stanowiska i 19 obszarów), z czego 5 figuruje w rejestrze zabytków. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie ewentualnych prac budowlanych lub podejmowanie innych działań oraz zapewnić przeprowadzenie badań archeologicznych w niezbędnym zakresie. Wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszego tekstu *Studium*.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 53: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba obszarów i stanowisk archeologicznych	W tym wpisane do rejestru zabytków
Byczeń	8	1
Chałupki	9	1
Doboszowice	28	–
Kamieniec Ząbkowicki	34	1
Mrokocin	2	–
Ożary	11	–
Pilce	4	–
Pomianów Górny	1	–
Sławęcín	2	–
Sosnowa	5	–
Starczów	11	–
Susza	18	2
Śrem	8	–
Topola	1	–

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2017; WUOZ Wrocław 2020.

TABELA 54: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Nr w miejscowości	Nr obszaru	Nr rejestru	Data rejestru	Nr działki
Byczeń	1 / 4	92 – 27	202 / Arch	29.04.1966	211/17, 213, 214/3, 215/2, 216/2, 216/4
Chałupki	1 / 1	93 – 28	175 / Arch	06.12.1965	130, 131/7, 258/2, 293
Kamieniec Ząbkowicki	1 / 15	92 – 27	786 / Arch / 75	08.02.1975	40/1, 41
Susza	1 / 13	92 – 26	782 / Arch / 75	05.02.1975	36, 37, 52, 53,54, 218
	2 / 14	92 – 26	783 / Arch / 75	05.02.1975	155, 156/1, 157/1, 157/2

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2017; WUOZ Wrocław 2020.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Kamieniec Ząbkowicki, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności miejskich i wiejskich.

2. 5. Strefy konserwatorskie.

O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, zakodowanym w nazewnictwie, ale także zachowane zabytki, do których należą również historycznie ukształtowane układy przestrzenne i ruralistyczne poszczególnych miejscowości, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Dobrze zachowane historyczne plany i układy przestrzenne mają praktycznie wszystkie miejscowości w gminie.

Opracowane w 2003 roku przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu *Studium Środowiska Kulturowego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* wyróżniło potrzebę ustanowienia następujących stref ochrony konserwatorskiej:

Strefa „A” (ściślej ochrony konserwatorskiej):

Strefy „A” ściślej ochrony konserwatorskiej stanowią obszary uznane za szczególnie ważne pod względem przekazu historycznego i kulturowego:

- Byczeń – strefę określono dla dwóch enklaw. Większa obejmuje całą wieś oraz mniejsza, zawierającą zespół młyna;
- Chałupki – strefę wyznaczono dla pozostałości Folwarku Dolnego, kościoła, urządzonego parkowo terenu z dawnym grodziskiem – zamkiem oraz dla zespołu młyna;
- Doboszowice – strefę określono dla dwóch enklaw. Pierwsza obejmuje kościół parafialny i przykościelny cmentarz. W drugiej enklawie znajduje się Folwark Pałacowy z pałacem, relikiami ogrodzenia, spichlerzem i dwiema oborami;
- Kamieniec – strefę określono dla trzech enklaw. Pierwsza dotyczy zespołu klasztornego i części miejscowości z ul. Złotostocką. Druga dotyczy zespołu pałacowo – parkowego i kościoła ewangelickiego. Trzecia dotyczy willi przy ul. Ząbkowickiej 26 (obecnie Urząd Miejski);
- Kamieniec (Istebka) – w obrębie strefy znajduje się zespół młyna przy ul. Wąskiej 5;
- Mrokocin – strefa obejmuje zespół młyna, kaplicę mszalną św. Jana Nepomucena oraz cmentarz ewangelicki;
- Ożary – strefę określono dla dwóch enklaw. Pierwsza obejmuje kościół parafialny św. Katarzyny i cmentarz. Druga obejmuje folwark z dawną kurią majątkową;
- Pomianów Górny – strefa obejmuje kościół filialny św. Barbary;
- Sławęcín – strefą objęto kaplicę św. Józefa, folwark sołecki (nr 22 i 25) oraz zespół mieszkalno – gospodarczy, należący w przeszłości do karczmarza (nr 21);
- Sosnowa – strefa obejmuje kościół i zagrodę nr 32;
- Topola – strefą objęto kościół parafialny, stary cmentarz, plebanie i zagrodę plebańską.

Strefa „B” (ochrony konserwatorskiej):

Strefy „B” ochrony konserwatorskiej obejmują obszary, na których zachowały się w stosunkowo dobrym stanie elementy dawnego układu przestrzennego stanowiące wartość kulturową w skali lokalnej:

- Byczeń – obejmuje Mały Byczeń;
- Kamieniec – strefę określono dla trzech enklaw. Pierwsza obejmuje część miejscowości z okazalszą zabudową (północna część ul. Złotostockiej, zachodnia część ul. Kolejowej i ul. Ząbkowicka). Druga enklawa obejmuje dworzec kolejowy i jego otoczenie (wschodnia część ul. Kolejowej i ul. Ogrodowa). Trzecia enklawa obejmuje cmentarz zakonny w Łopienicy;
- Doboszowice, Sosnowa, Starczów, Śrem i Topola – obejmuje ich siedliska z okazalszą zabudową;
- cmentarz katolicki położony pomiędzy Mrokocinem a Pomianowem Górnym.

Strefa „K” (ochrony krajobrazu):

Strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego wyznaczone zostały dla obszarów naturalnego krajobrazu integralnie związanego z zespołami zabytkowymi, bądź dla obszarów o istotnych walorach krajobrazowych, stanowiących o tożsamości kulturowej i historycznej.

Strefę „K” ochrony krajobrazu wyznaczono w dwojaki sposób – jako strefę wielkoobszarową oraz jako małe odrębne strefy. Pierwsza z nich obejmuje część Pradoliny Nysy oraz skraj Wysoczyzny Ziębickiej z miejscowościami: Byczeń, południowo – zachodnia część Doboszewic z folwarkiem Goleśzów i jego okolicami, Kamieniec, Śrem i Topola. Odrębne strefy „K” określono dla: Chałupek, części Doboszewic przy drodze do Starczowa, Kamieńca (Goleniowa Śląskiego), Mrokocina i Pomianowa Górnego. Miejscowości gminy Kamieniec Ząbkowicki zajmują obszar o dużych walorach krajobrazowych, naturalnych i kulturowych, dlatego też wyznaczona została wielkoobszarowa strefa ochrony krajobrazu. W jej obrębie zaznaczają się liczne panoramy i osie widokowe. Najefektowniej prezentuje się panorama Góry Zamkowej z pałacem (zamkiem) i Byczeniem z sylwetą kościoła widoczna z Topoli. Sam Byczeń położony na łagodnym stoku Góry Zamkowej jest najbardziej wyeksponowaną przestrzennie miejscowością gminy, widoczną z różnych miejsc z rejonu Pradoliny Nysy i skraju Wysoczyzny Ziębickiej. Zaznacza się też bardzo wyraziście: Pradolina Nysy łącząca się z Przedgórzem Paczkowskim, obszar wydzielony przez Wysoczyznę Ziębicką, Góry Bardzkie i Góry Złote. Na jego terenie krzyżują się naturalne osie widokowe zorientowane na kościoły, dominanty wysokościowe w obrębie wsi.

Strefa „W” (ściślej ochrony stanowiska archeologicznego):

Strefy „W” obejmują stanowiska archeologiczne, charakteryzujące się własną formą krajobrazową, wyróżniającą się w rzeźbie terenu (np.: grodziska z otaczającymi fosami, cmentarzyska kurhanowe, pojedyncze kurhany, fortalicje i groble):

- grodzisko w Byczeniu – wpisane do rejestru zabytków;
- grodzisko w Chałupkach – wpisane do rejestru zabytków.

Strefa „OW” (obserwacji archeologicznej):

Strefy „OW” wyznaczono dla wsi o średniowiecznej metryce, potwierdzonej historycznie, w granicach ich nowożytnego siedliska:

- Byczeń;
- Chałupki;
- Doboszewice;
- Kamieniec (ulice: Złotostocka i Młyńska);
- Kamieniec (Goleniów Śląski) na terenie siedliska dawnej wsi;
- Kamieniec (Istebka) na terenie siedliska dawnej wsi;
- Kamieniec (Łopienica) na terenie siedliska dawnej wsi;
- Ożary;
- Pilce;
- Pomianów Górny;
- Sławęcín;
- Sosnowa;
- Starczów;
- Suszka;
- Śrem;
- Topola.

Powyższe w znacznym zakresie usankcjonowano w zapisach *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* z 2017 roku, a więc w dokumencie uchwalonym przed sporządzeniem *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki*.

Walory kulturowe chroni się także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w planach miejscowych. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki na podstawie prawa miejscowego⁵⁶ ochroną objęto strefy ochrony konserwatorskiej układów urbanistycznych w miejscowościach: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Śrem i Topola oraz strefy ochrony krajobrazu kulturowego dla miejscowości: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Starczów, Śrem i Topola. Strefy ochrony krajobrazu kulturowego obejmują zespoły zabudowy wraz z otaczającymi ich obszarami ekspozycji krajobrazowej (przede wszystkim panoramy krajobrazowe miejscowości: Byczeń z drogi wojewódzkiej nr 382 i drogi powiatowej nr 3193D, Chałupki z drogi wojewódzkiej nr 382 i drogi powiatowej nr 3199D, Doboszowice z drogi wojewódzkiej nr 382, Kamieniec Ząbkowicki z dróg wojewódzkich nr 382 i 390, Pomianów Górny z drogi wojewódzkiej nr 382, Topola z drogi wojewódzkiej nr 382 oraz założenia parkowe, zespoły zieleni i skwerów, ogrodowe otoczenie zabudowy, aleje i szpalery) i elementami krajobrazu naturalnego integralnie z nimi związanego (przede wszystkim Góra Zamkowa i Dolina rzeki Nysy Kłodzkiej).

Historycznie ukształtowane układy przestrzenne i ruralistyczne ujęte zostały finalnie w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki* oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego Studium. Dotyczą one miejscowości: Byczeń (2 układy: wieś Byczeń i wieś Mały Byczeń), Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki (6 układów: układ przestrzenny wsi Kamieniec Ząbkowicki z obszarem zespołu klasztornego, układ przestrzenny zespołu pałacowo – parkowego z kościołem ewangelickim, układ przestrzenny osady kolejowej, układ ruralistyczny dawnej wsi Goleniów, układ ruralistyczny dawnej wsi Istebka, układ ruralistyczny dawnej wsi Łopienica), Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem i Topola. Szczególnie cenne jest także historyczne otoczenie poszczególnych obiektów ujętych w rejestrze zabytków, zwłaszcza kościołów (obszar zespołu klasztornego w Kamieńcu Ząbkowickim), zespołów pałacowych (zespół pałacowo – parkowy z kościołem ewangelickim w Kamieńcu Ząbkowickim) i innych obiektów (osada kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim, zespół zabudowy młyna w Chałupkach).

2. 6. Park Kulturowy.

Uchwałą nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 09 września 2014 roku, poz. 3740) utworzony został Park Kulturowy pod nazwą „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”. Celem wprowadzenia takiej dodatkowej formy ochrony prawnej jest ochrona wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego i zabytków oraz środowiska przyrodniczego zabytkowych zespołów w Kamieńcu Ząbkowickim i Byczeniu, to jest: zespołu dawnego opactwa cysterskiego z osadą klasztorną, zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej, doliny rzeki Nysy Kłodzkiej, Góry Śremskiej oraz osady w Małym Byczeniu.

Obszar Parku Kulturowego obejmuje unikatowe w skali ponadregionalnej wieloprzestrzenne założenia krajobrazowe z dominującą w przestrzeni, otoczoną rozległym parkiem, rezydencją wzniesioną przez Mariannę Orańską (według projektów czołowych twórców ówczesnej epoki: Schinkla i Lenné), a także dawne opactwo cysterskie z osadą przyklasztorną, kościół ewangelicki Trójcy Świętej wzniesiony u podnóża Góry Zamkowej, dolinę rzeki Budzówki z błoniami, dolinę rzeki Nysy Kłodzkiej i osadę z młynem wodnym w Małym Byczeniu.

---

⁵⁶ Uchwała nr XXVIII/151/05 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 21 grudnia 2005 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Zgodnie z przyjętym uchwałą nr XLIII/264/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku *Planem Ochrony Parku Kulturowego Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej* powołanie przedmiotowego Parku Kulturowego ma na celu wzmocnienie skuteczności ochrony i udostępnienia walorów krajobrazu kulturowego i zabytków znajdujących się na jego terenie. Celem ochrony krajobrazu kulturowego i zabytków w obszarze Parku jest zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla trwałego zachowania cennych walorów i ich udostępniania oraz uwzględnienie w planowaniu zagospodarowania przestrzennego. Park Kulturowy w Kamieńcu Ząbkowickim będzie pełnił dla mieszkańców gminy i odwiedzających go turystów funkcję rekreacyjną, edukacyjną i turystyczną. Przyczyni się do znacznych korzyści w ekonomicznym rozwoju gminy, które będą wynikiem zwiększenia liczby turystów i zwiększonej oferty turystycznej (turystyka kwalifikowana i pobyтова). Park Kulturowy będzie miał kluczowe znaczenie dla promocji gminy i regionu, będzie czynnikiem aktywizującym rozwój turystyki i drobnej wytwórczości.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 55: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – użytkowanie gruntów w ha w 2020 roku⁵⁷.

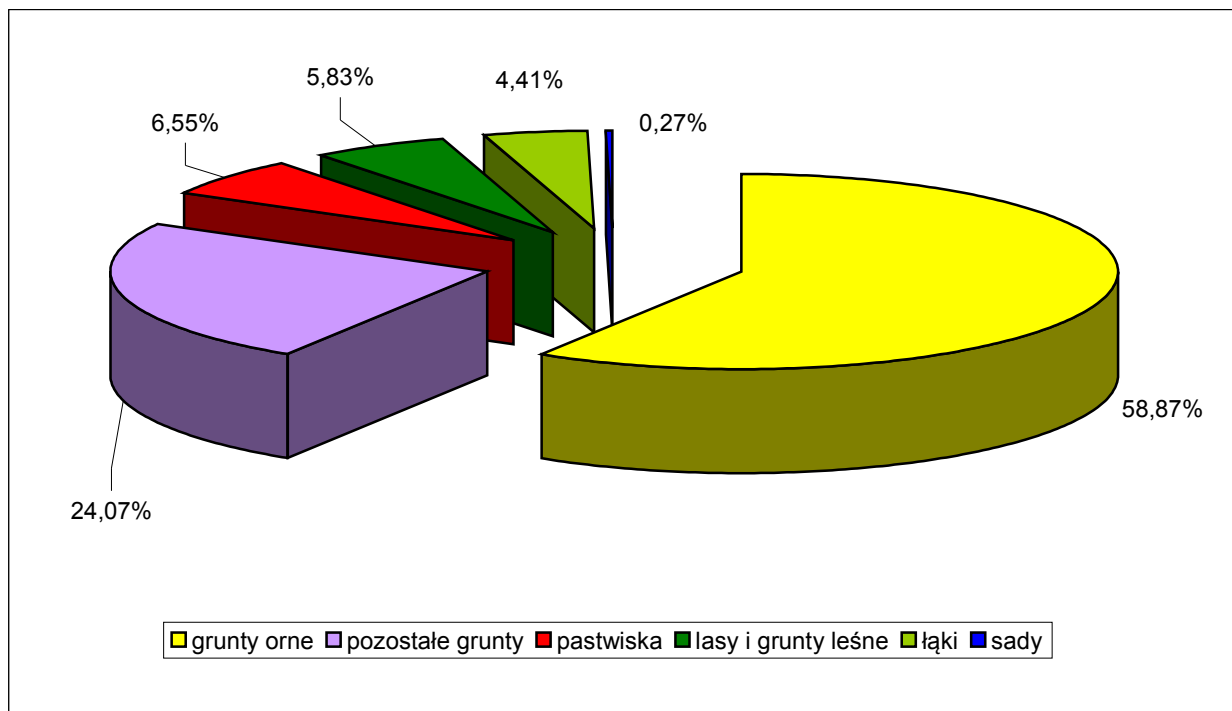
Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
Razem	w tym:					
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
6727,4996	5649,3699	26,0167	423,1843	628,9287	559,3667	2309,3305

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

Użytki rolne stanowią 70,10 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 5,83 %, a pozostałe grunty i nieużytki 24,07 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 83,97 %;
- sady – 0,39 %;
- łąki – 6,29 %;
- pastwiska – 9,35 %.

RYCINA 10: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w 2020 roku⁵⁸.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁵⁷ Według ewidencji gruntów, 2020.

⁵⁸ Według ewidencji gruntów, 2020.

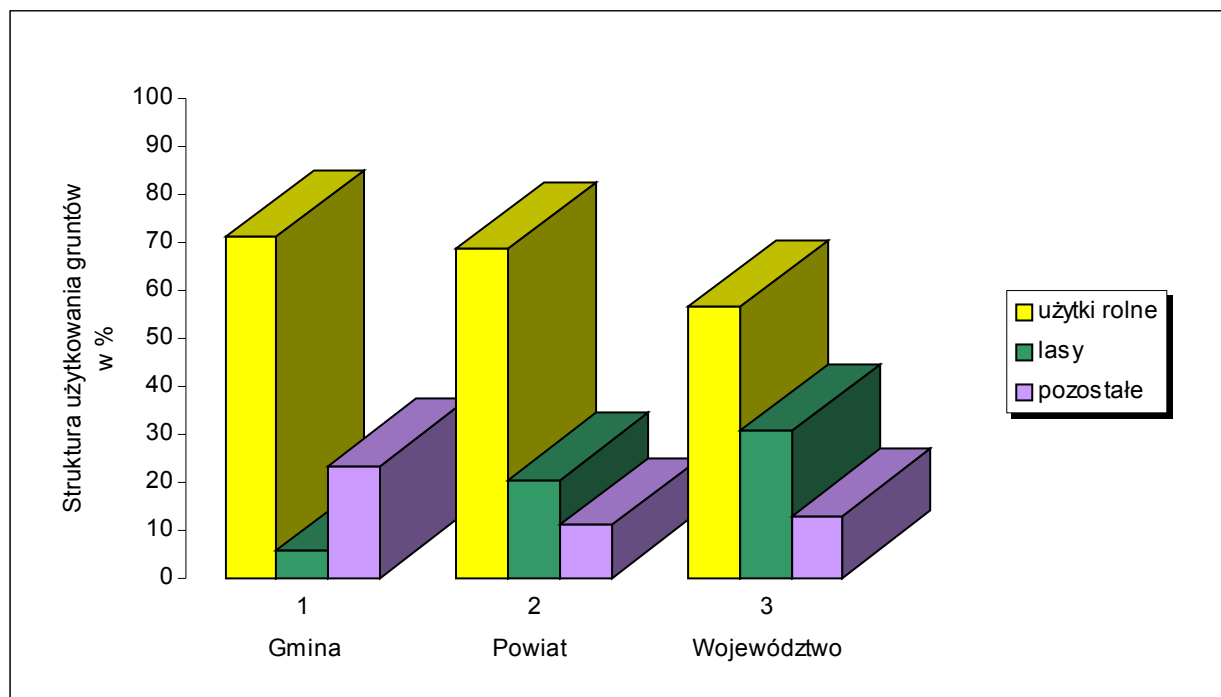
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 56: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w 2014 i 2019 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Kamieniec Ząbkowicki	70,98	83,62	0,39	6,69	9,30	5,68	23,34
Powiat Ząbkowicki	68,71	85,36	0,70	5,91	8,03	20,40	10,89
Województwo Dolnośląskie (2019)	56,34	76,98	0,54	11,94	10,54	30,73	12,93

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 11: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w 2014 i 2019 roku w (%).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Z powyższych rycin i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Kamieniec Ząbkowicki różni się od uwarunkowań charakteryzujących powiat ząbkowicki i całe województwo dolnośląskie. W każdej z jednostek co prawda zdecydowanie dominują użytki rolne, których udział w gminie Kamieniec Ząbkowicki jest najwyższy, ale już udział lasów i gruntów leśnych jest w gminie zdecydowanie najniższy (blisko 4-krotnie niższy niż w powiecie i blisko 6-krotnie niższy niż w województwie). Udział kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, drogi, tereny kolejowe, zieleń urządzone, wody powierzchniowe, stawy, rowy, nieużytki, itp., jest 2-krotnie wyższy niż w województwie i powiecie. Wpływ na wysokość tego ostatniego wskaźnika w gminie mają przede wszystkim grunty pod wodami oraz tereny komunikacyjne, zwłaszcza kolejowe. Spośród użytków rolnych wszędzie zdecydowanie dominują grunty orne, zaś udział łąk i pastwisk jest najwyższy we wskaźnikach dla województwa.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 57: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w 2020 roku⁵⁹.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty orne	5649,3699	58,87
Użytki zielone	1078,1297	11,23
Grunty pod stawami	81,9312	0,85
Rowy	44,2571	0,46
Wody powierzchniowe płynące	564,0451	5,88
Wody powierzchniowe stojące	106,8313	1,11
Lasy	559,3667	5,83
Zadrzewienia i zakrzewienia	51,4835	0,54
Użytki ekologiczne	–	–
Użytki rolne zabudowane	221,6492	2,31
Tereny mieszkaniowe	48,9107	0,51
Tereny przemysłowe	20,2937	0,21
Inne tereny zabudowane	28,0024	0,29
Zurbanizowane tereny niezabudowane	15,5474	0,16
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	147,5532	1,54
Użytki kopalne	92,1687	0,96
Drogi	320,3219	3,34
Tereny pod budowę dróg	0,0229	0,00
Tereny kolejowe	119,1930	1,24
Inne tereny komunikacyjne	0,1835	0,00
Nieużytki	287,4595	3,00
Tereny różne	159,4762	1,66

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁵⁹ Według ewidencji gruntów, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 58: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według obrębów w ha w 2020 roku⁶⁰.

Wyszczególnienie	Byczeń	Chatupki	Doboszowice	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II	Mrokocin	Ożary	Pilce	Pomianów Górny	Stawęcin	Sosnowa	Starczów	Susza	Śrem	Topola
Grunty orne	269,6898	297,8891	1042,2823	468,5102	129,7172	91,7364	813,0283	81,2067	103,2501	354,3520	350,4285	1066,1959	162,3782	176,0563	242,6489
Użytki zielone	39,0928	41,3142	261,6182	84,3908	30,6816	74,3482	139,1952	27,9770	26,6892	89,1994	66,5622	57,9757	12,0109	51,2361	75,8382
Wody powierzchniowe ⁶¹	0,6687	99,7529	2,3091	33,0035	0,2182	9,9327	6,4556	101,9168	130,4304	0,5807	4,5800	0,1600	3,1382	2,5900	275,1396
Grunty pod stawami	44,7939	–	20,5427	1,1419	–	0,9000	12,6392	0,4600	–	0,0900	0,6579	0,5156	–	–	0,1900
Rowy	1,8763	2,6834	7,2883	6,3574	2,5008	1,3812	4,3427	0,0800	1,9906	2,5031	3,3400	3,2559	0,0700	1,9000	4,6874
Lasy	1,9895	152,9046	71,5734	135,5172	2,1457	31,9998	121,0082	–	9,5041	9,0829	2,1474	10,1900	9,2247	1,4757	0,6035
Zadrzewienia i zakrzewienia	2,3781	7,5944	1,1933	1,9739	3,2315	1,9358	20,9308	0,4400	1,4769	1,6756	0,1077	0,6400	1,2410	0,2818	6,3827
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	11,8787	11,5090	32,6739	40,6373	10,4553	8,2689	24,0741	0,1200	6,5875	8,2638	10,8114	33,5330	3,2124	7,4467	12,1772
Tereny mieszkaniowe	1,0222	0,6380	1,4379	27,7916	13,9734	0,5887	1,2638	–	0,1509	0,1262	0,0976	0,8240	0,6395	0,0869	0,2700
Tereny przemysłowe	0,0867	7,1748	0,0453	2,9452	5,2333	0,0078	0,0227	1,4300	1,5100	0,0100	0,0100	0,0100	0,0100	0,8269	0,9710
Inne tereny zurbanizowane ⁶²	20,1783	4,0147	9,1544	143,4409	15,3494	28,4502	6,1898	10,4100	21,1322	–	1,9937	4,9475	4,4349	0,2100	13,3657
Drogi i tereny pod budowę dróg	22,6445	18,4693	43,5485	42,5613	13,9322	10,6224	39,9120	4,2116	11,8287	14,0692	27,7321	32,3816	11,6747	10,0173	16,7394
Tereny kolejowe	20,8513	6,0100	4,6927	13,3833	35,9768	2,4100	–	–	7,6512	–	2,5100	11,3977	9,5600	4,7500	–
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	0,0233	0,1602	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nie użytki	1,8100	19,1118	23,6391	30,1374	2,1042	22,1536	33,8800	139,0271	8,1456	0,1027	0,8545	4,8103	0,5000	0,0100	1,1732
Tereny różne	–	9,5104	–	1,5568	0,3097	4,5768	2,6400	10,3984	34,6930	–	–	–	–	0,4300	95,3611
Suma (ha)	438,9608	678,5766	1521,9991	1033,3720	265,9895	289,3125	1225,5824	377,6776	365,0404	480,0556	471,8330	1226,8372	218,0945	257,3177	745,5479

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁶⁰ Według ewidencji gruntów, 2020.

⁶¹ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.

⁶² Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 59: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2020 roku⁶³ (I).

Wyszczególnienie	Byczeń	Chałupki	Doboszowice	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II	Mrokocin	Ożary	Pilce	Pomianów Górny	Sławęcín	Sosnowa	Starczów	Susza	Śrem	Topola
Grunty orne	61,44	43,90	68,48	45,34	48,77	31,71	66,34	21,50	28,28	73,81	74,27	86,91	74,45	68,42	32,55
Użytki zielone	8,91	6,09	17,19	8,17	11,53	25,70	11,36	7,41	7,31	18,58	14,11	4,73	5,51	19,91	10,17
Wody powierzchniowe ⁶⁴	0,15	14,70	0,15	3,19	0,08	3,43	0,53	26,99	35,73	0,12	0,97	0,01	1,44	1,01	36,90
Grunty pod stawami	10,20	–	1,35	0,11	–	0,31	1,03	0,12	–	0,02	0,14	0,04	–	–	0,03
Rowy	0,43	0,40	0,48	0,62	0,94	0,48	0,35	0,02	0,55	0,52	0,71	0,27	0,03	0,74	0,63
Lasy	0,45	22,53	4,70	13,11	0,81	11,06	9,87	–	2,60	1,89	0,46	0,83	4,23	0,57	0,08
Zadrzewienia i zakrzewienia	0,54	1,12	0,08	0,19	1,21	0,67	1,71	0,12	0,40	0,35	0,02	0,05	0,57	0,11	0,86
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	2,71	1,70	2,15	3,93	3,93	2,86	1,96	0,03	1,80	1,72	2,29	2,73	1,47	2,89	1,63
Tereny mieszkaniowe	0,23	0,09	0,09	2,69	5,25	0,20	0,10	–	0,04	0,03	0,02	0,07	0,29	0,03	0,04
Tereny przemysłowe	0,02	1,06	0,003	0,29	1,97	0,003	0,002	0,38	0,41	0,002	0,002	0,001	0,005	0,32	0,13
Inne tereny zurbanizowane ⁶⁵	4,60	0,59	0,60	13,88	5,77	9,83	0,51	2,76	5,79	–	0,42	0,40	2,03	0,08	1,79
Drogi i tereny pod budowę dróg	5,16	2,72	2,86	4,12	5,24	3,67	3,26	1,12	3,24	2,93	5,88	2,64	5,35	3,89	2,25
Tereny kolejowe	4,75	0,89	0,31	1,30	13,53	0,83	–	–	2,10	–	0,53	0,93	4,38	1,85	–
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	–	0,06	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nieuzytki	0,41	2,82	1,55	2,92	0,79	7,66	2,76	36,81	2,23	0,02	0,18	0,39	0,23	0,004	0,16
Tereny różne	–	1,40	–	0,15	0,12	1,58	0,22	2,75	9,50	–	–	–	–	0,17	12,79
Suma	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁶³ Według ewidencji gruntów, 2020.

⁶⁴ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.

⁶⁵ Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 60: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według obrębów w % w 2020 roku⁶⁶ (II) – udział w stosunku do ogólnej powierzchni danego użytku.

Wyszczególnienie	Byczeń	Chałupki	Doboszowice	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II	Mrokocin	Ożary	Pilce	Pomianów Górny	Sławęcín	Sosnowa	Starczów	Susza	Śrem	Topola
Grunty orne	4,77	5,27	18,45	8,29	2,30	1,62	14,39	1,44	1,83	6,27	6,20	18,87	2,87	3,12	4,30
Użytki zielone	3,63	3,83	24,27	7,83	2,85	6,90	12,91	2,59	2,48	8,27	6,17	5,38	1,11	4,75	7,03
Wody powierzchniowe ⁶⁷	0,10	14,87	0,34	4,92	0,03	1,48	0,96	15,19	19,44	0,09	0,68	0,02	0,47	0,39	41,01
Grunty pod stawami	54,67	–	25,07	1,39	–	1,10	15,43	0,56	–	0,11	0,80	0,63	–	–	0,23
Rowy	4,24	6,06	16,47	14,36	5,65	3,12	9,81	0,18	4,50	5,66	7,55	7,36	0,16	4,29	10,59
Lasy	0,36	27,34	12,80	24,23	0,38	5,72	21,63	–	1,70	1,62	0,38	1,82	1,65	0,26	0,11
Zadrzewienia i zakrzewienia	4,62	14,75	2,32	3,83	6,28	3,76	40,66	0,85	2,87	3,25	0,21	1,24	2,41	0,55	12,40
Użytki ekologiczne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Użytki rolne zabudowane	5,36	5,19	14,74	18,33	4,72	3,73	10,86	0,05	2,97	3,73	4,88	15,13	1,45	3,36	5,49
Tereny mieszkaniowe	2,09	1,30	2,94	56,82	28,57	1,20	2,58	–	0,31	0,26	0,20	1,68	1,31	0,18	0,55
Tereny przemysłowe	0,43	35,35	0,22	14,51	25,79	0,04	0,11	7,05	7,44	0,05	0,05	0,05	0,05	4,07	4,78
Inne tereny zurbanizowane ⁶⁸	7,12	1,42	3,23	50,64	5,42	10,04	2,19	3,67	7,46	–	0,70	1,75	1,57	0,07	4,72
Drogi i tereny pod budowę dróg	7,07	5,77	13,59	13,29	4,35	3,32	12,46	1,31	3,69	4,39	8,66	10,11	3,64	3,13	5,23
Tereny kolejowe	17,49	5,04	3,94	11,23	30,18	2,02	–	–	6,42	–	2,11	9,56	8,02	3,99	–
Inne tereny komunikacyjne	–	–	–	12,70	87,30	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nieuzytki	0,63	6,65	8,22	10,48	0,73	7,71	11,79	48,36	2,83	0,04	0,30	1,67	0,17	0,003	0,41
Tereny różne	–	5,96	–	0,98	0,19	2,87	1,66	6,52	21,75	–	–	–	–	0,27	59,80
Udział (%) danego obrębu	4,57	7,07	15,86	10,77	2,77	3,01	12,77	3,94	3,80	5,00	4,92	12,78	2,27	2,68	7,77

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁶⁶ Według ewidencji gruntów, 2020.

⁶⁷ Grupa ta oznacza: grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi.

⁶⁸ Grupa ta oznacza: inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i użytki kopalne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Z powyższych zestawień wynika, że największy odsetek użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu występuje na terenie obrębów: Sławęcín (92,40 %), Starczów (91,63 %), Sosnowa (88,38 %), Śrem (88,33 %) i Doboszwice (85,67 %), zaś najniższy w obrębach: Pilce (28,91 %), Pomianów Górny (35,60 %), Topola (42,72 %) i Chałupki (49,99 %). Największy odsetek obszarów leśnych występuje na terenie obrębów: Chałupki (22,53 %), Kamieniec Ząbkowicki I (13,11 %) i Mrokocin (11,06 %). W pozostałych obrębach udział lasów nie przekracza 10 %, a najniższy (poniżej 1 %) jest w obrębach: Topola (0,08 %), Byczeń (0,45 %), Sosnowa (0,46 %), Śrem (0,57 %), Kamieniec Ząbkowicki II (0,81 %) i Starczów (0,83 %). Z zaprezentowanych zestawień wynika także, że tylko w obrębie Pilce nie występują tereny leśne. Najwięcej wód w postaci wód powierzchniowych płynących i stojących, stawów oraz rowów występuje na terenie obrębów: Topola (37,56 %), Pomianów Górny (36,28 %), Pilce (27,13 %) i Chałupki (15,10 %). W pozostałych obrębach, poza Byczeniem (10,78 %), wskaźnik ten wynosi mniej niż 5 %, a najniższy (poniżej 1 %) jest w obrębach Starczów (0,32 %) i Sławęcín (0,66 %). Największy odsetek terenów zabudowanych i zurbanizowanych, rozumianych jako użytki rolne zabudowane, tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe oraz inne tereny zurbanizowane (inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe, użytki kopalne), występuje na terenie obrębów: Kamieniec Ząbkowicki I (20,79 %), Kamieniec Ząbkowicki II (16,92 %) i Mrokocin (12,90 %). W pozostałych obrębach wskaźnik ten wynosi mniej niż 10 %, a najniższy (poniżej 3 %) jest w obrębach: Sławęcín (1,75 %), Ożary (2,57 %), Sosnowa (2,74 %) i Doboszwice (2,85 %). Najwięcej, powyżej 5 %, terenów komunikacyjnych (drogi i tereny pod budowę dróg) występuje w obrębach: Sosnowa (5,88 %), Suszka (5,35 %), Kamieniec Ząbkowicki II (5,24 %) i Byczeń (5,16 %). Najmniej dróg, poniżej 3 %, jest w obrębach: Pilce (1,12 %), Topola (2,25 %), Starczów (2,64 %), Chałupki (2,72 %), Doboszwice (2,86 %) i Sławęcín (2,93 %). Najwięcej terenów kolejowych występuje w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II (13,53 %). Wysoki wskaźnik jest także w obrębach: Byczeń (4,75 %), Suszka (4,38 %) i Pomianów Górny (2,10 %). W obrębach: Ożary, Pilce, Sławęcín i Topola tereny kolejowe nie występują, a w pozostałych obrębach stanowią mniej niż 2 %. Najwięcej nieużytków i terenów różnych występuje w obrębie Pilce (39,56 %). Dość wysoki wskaźnik, powyżej 5 %, mają także obręby Topola (12,95 %) i Pomianów Górny (11,74 %), zaś najniższym (poniżej 1 %) charakteryzują się obręby: Sławęcín (0,02 %), Śrem (0,17 %), Sosnowa (0,18 %), Suszka (0,23 %), Starczów (0,39 %), Byczeń (0,41 %) i Kamieniec Ząbkowicki II (0,91 %). O ile nieużytki występują w każdym obrębie, o tyle terenów różnych nie notuje się w obrębach: Byczeń, Doboszwice, Sławęcín, Sosnowa, Starczów i Suszka. W żadnym z obrębów nie występują użytki ekologiczne zaś inne tereny komunikacyjne są tylko w Kamieńcu Ząbkowickim II (0,06 %) i Kamieńcu Ząbkowickim I (0,002 %).

Ostatnia z serii tabel prezentujących strukturę użytkowania gruntów w gminie Kamieniec Ząbkowicki dotyczy odsetka użytków danej kategorii według obrębów w stosunku do ogólnej powierzchni tej kategorii w całej gminie. W obrębie Doboszwice, który jest największy powierzchniowo (15,86 % powierzchni całej gminy), zlokalizowanych jest najwięcej: użytków zielonych (24,27 %), rowów (16,47 %) i dróg (13,59 %). W drugim co do wielkości obrębie – Starczowie (12,78 % powierzchni gminy) jest najwięcej gruntów ornych (18,87 %). W trzecim co do wielkości obrębie – Ożarach (12,77 % powierzchni gminy) jest najwięcej zadrzewień i zakrzewień (40,66 %). W Kamieńcu Ząbkowickim I, posiadającym prawa miejskie, i który jako czwarty co do wielkości zajmuje 10,77 % powierzchni całej gminy, jest najwięcej: użytków rolnych zabudowanych (18,33 %), terenów mieszkaniowych (56,82 %) oraz innych terenów zurbanizowanych (50,64 %). W Kamieńcu Ząbkowickim II, który co prawda występuje jako odrębny obręb (zaledwie 2,77 % powierzchni całej gminy), ale stanowi część miejscowości (miasta) Kamieniec Ząbkowicki, jest najwięcej terenów kolejowych (30,18 %) oraz innych terenów komunikacyjnych (87,30 %). Ponadto: w Byczeniu (4,57 % powierzchni gminy) jest najwięcej stawów (54,67 %), w Chałupkach (7,07 % powierzchni gminy) jest najwięcej lasów (27,34 %) i terenów przemysłowych (35,35 %), w Pilcach (3,94 % powierzchni gminy) jest najwięcej nieużytków (48,36 %), a w Topoli (7,77 % powierzchni gminy) jest najwięcej wód powierzchniowych płynących i stojących (41,01%) oraz terenów różnych (59,80 %). Jeżeli zaś

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

traktować obręby Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II z oczywistych względów jako całość (13,54 % powierzchni całej gminy), to jest tu jeszcze najwięcej rowów (20,02 %), terenów przemysłowych (40,30 %) oraz dróg (17,64 %).

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

Blisko połowa gruntów (42,89 %) na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki jest własnością osób fizycznych, z czego aż 81,88 % to grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Własnością Skarbu Państwa jest 38,08 % gruntów, z czego najwięcej (52,49 % z ogółu gruntów państwowych) stanowią tereny w zasobie własności rolnej skarbu państwa. Grunty komunalne stanowią 8,02 % z ogółu gruntów w gminie Kamieniec Ząbkowicki, co jest dość wysokim wskaźnikiem w porównaniu z innymi samorządami. Dość wyraźnie zaznaczoną pozycję stanowią także grunty spółek prawa handlowego (9,01 %). Pozostałe pozycje zajmują grunty: powiatów (0,88 %), województw (0,43 %) oraz kościołów i związków wyznaniowych (0,26 %). Łącznie grunty nie objęte własnością państwową lub samorządową obejmują 52,59 % z ogółu gruntów, a więc ponad połowę powierzchni gminy.

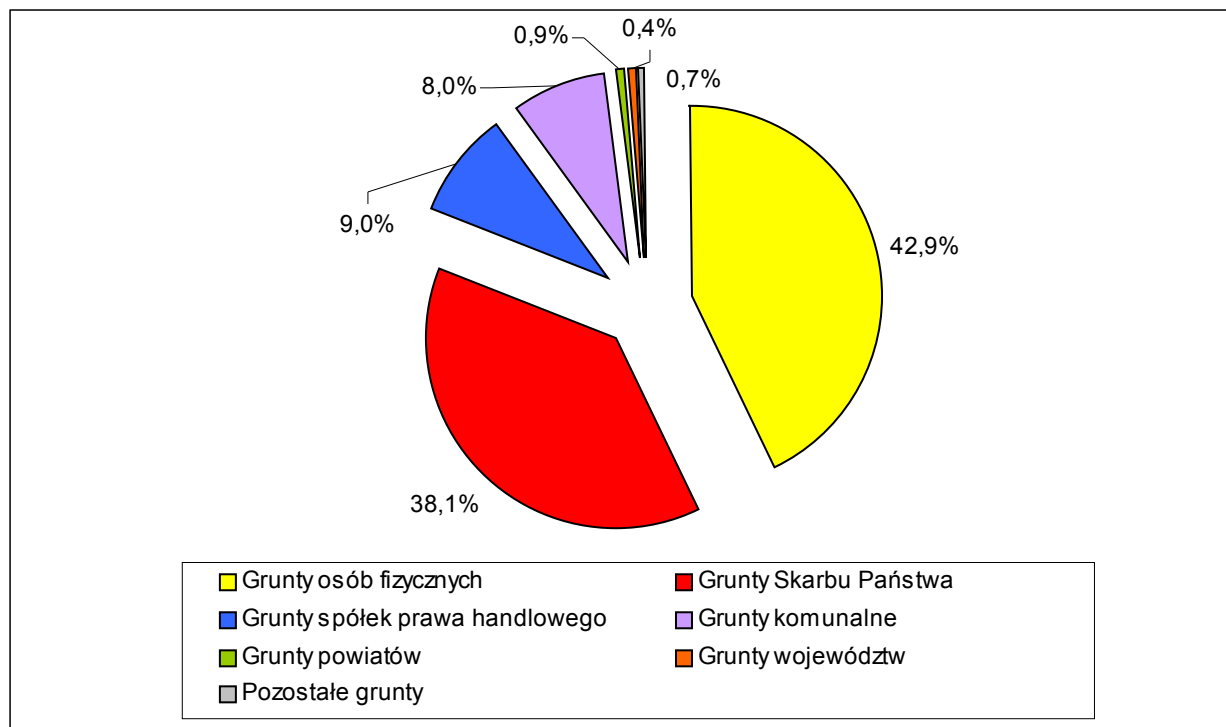
TABELA 61: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – własność gruntów w 2020 roku.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha ⁶⁹	Struktura w %
Grunty Skarbu Państwa ogółem	3654	38,08
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	<i>1918</i>	<i>52,49</i>
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne (PGL)</i>	<i>420</i>	<i>11,49</i>
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	<i>1316</i>	<i>36,02</i>
Grunty województw	41	0,43
Grunty Powiatów	84	0,88
Grunty komunalne	770	8,02
Grunty osób fizycznych	4116	42,89
<i>wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<i>3370</i>	<i>81,88</i>
<i>nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<i>746</i>	<i>18,12</i>
Grunty spółek prawa handlowego	865	9,01
Grunty spółdzielni	1	0,01
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	25	0,26
Grunty inne niż wymienione	40	0,42

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

⁶⁹ Powierzchnia ewidencyjna według ewidencji gruntów.

RYCINA 12: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura własności gruntów w 2020 roku⁷⁰.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

3. 3. Struktura przestrzenna.

Zasadniczą cechą struktury sieci osadniczej gminy Kamieniec Ząbkowicki jest jej dość niski stopień rozproszenia, mający korzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych lokalnej społeczności.

Układ przestrzenny miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (obręby Kamieniec Ząbkowicki I i II) jest typowy dla wielu małomiasteczkowych układów przestrzennych w regionie Przedgórze Sudeckiego i Sudetów. Miejscowość, obejmująca łącznie obszar o powierzchni geodezyjnej wynoszącej 1300 ha, rozciąga się wzdłuż 2 głównych ciągów ulic (Ząbkowicka i Złotostocka na osi północ – południe oraz Kolejowa i Szkolna na osi zachód – wschód). Wzdłuż wspomnianych ulic rozciąga się zabudowa powstała przed 1945 rokiem (głównie w II połowie XIX wieku i na przełomie wieków XIX/XX): rezydencjonalna (ul. Ząbkowicka i Kolejowa), ciągi kamienic czynszowych (ul. Złotostocka) oraz bloków wielorodzinnych dla robotników kolejowych (ul. Kolejowa i Szkolna). Historyczne centrum miejscowości, nasycone substancją zabytkową (Góra Zamkowa, Zespół Klasztorny Cystersów, Kościół Ewangelicki) wraz z tak zwanymi „Błoniami Kamienieckimi”, zlokalizowane jest nad rzeką Budzówką, na wschód od ul. Złotostockiej. Tym samym centrum miejscowości (największe nasycenie zabudowy i placówek usługowych), zlokalizowane jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, w rejonie skrzyżowania ulic: Ząbkowickiej, Złotostockiej i Kolejowej, co jest typowe dla tego regionu. Współczesna zabudowa powstaje w Kamieńcu Ząbkowickim w zasadzie od lat 70-tych XX wieku na obrzeżach wyżej wymienionych, głównych ulic. Nowa zabudowa to głównie osiedla o charakterze miejskim, budowane dla osób, które nie prowadzą gospodarstw rolnych. Są to budynki o funkcjonalnych formach, wznoszone według ówczesnych typowych projektów. U podnóża Góry Zamkowej, na południe od ul. Kolejowej, wybudowano Osiedle XXX lecia z ulicami XXX lecia i Zamkową. Drugie osiedle z tego czasu to zespół wielorodzinnych i jednorodzinnych domów przy południowym

⁷⁰ Według ewidencji gruntów, 2020.

odcinku ul. Skoroleckiej. Na obrzeżach ul. Kolejowej (po obu jej stronach) zlokalizowano osiedla domów jednorodzinnych. W ostatnim czasie (druga dekada XXI wieku) oddano do użytku (również w rejonie ul. Kolejowej) osiedle budynków wielorodzinnych „Przylesie” z domami, które tworzą zamknięte kwartały zabudowy, o elewacjach kształtowanych w formie fasad kamieniczek, usytuowanych w zabudowie zwartej, szczytowo. Nieliczne, w stosunku do ilości zabudowań, budynki zagrodowe zlokalizowane są na obrzeżach miejscowości, głównie w rejonie ul. Kłodzkiej (Kamieniec Ząbkowicki I) i wschodnich krańców ul. Szkolnej (Kamieniec Ząbkowicki II). Stan techniczny zabudowy na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jest na ogół dobry, wyjątek stanowi najstarsza substancja mieszkaniowa sprzed 1945, a nawet sprzed 1918 roku, gdzie w części stan techniczny budynków jest średni, a często zły. Stwierdza się konieczność jej rewitalizacji. Wyraźnie zaznaczone powierzchnie, tworząc odrębne jednostki funkcjonalno – przestrzenne, obejmują zespół pałacowo – parkowy (Góra Zamkowa) we wschodniej części oraz rejon węzła kolejowego w północnej części miejscowości (ul. Dworcowa), tuż przy granicy obrębów Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. W rejonie węzła zlokalizowane są także największe zakłady produkcyjne. Zakłady obsługi technicznej (wodociągowe i kanalizacyjne) znajdują się na północno – zachodnich (ul. Wodociągowa) i południowo – wschodnich (ul. Paczkowska) obrzeżach miejscowości. Ofertę usług rynkowych tworzy przede wszystkim handel, w tym wielkopowierzchniowy. Większe, wolnostojące obiekty handlowe zlokalizowane są w rejonie ul. Złotostockiej oraz wewnątrz wielorodzinnych zespołów mieszkaniowych (Osiedle XXX lecia). Pozostałe obiekty handlowe są znacznie mniejsze, najczęściej trwale wkomponowane w zabudowę, niezbyt rozproszone i koncentrują się głównie w rejonie głównych ulic (Kolejowa, Ząbkowicka, Złotostocka), które pełnią rolę centrum usługowego (ulic handlowych), co zapewnia lepszą obsługę mieszkańców oraz zwiększa prestiż tego rejonu miejscowości. Mniejsze zespoły usług komercyjnych zlokalizowane są także w rejonie pozostałych osiedli mieszkaniowych i na obrzeżach głównych dróg przelotowych (np.: stacje paliw, warsztaty naprawcze, itp. przy ulicach: Kłodzkiej, Paczkowskiej, Szkolnej i Ząbkowickiej). Usługi publiczne zlokalizowane są w wielu rejonach, nie tworząc tym samym zwartej strefy. Magistrat zajmuje jedną z byłych rezydencji (książęcy dom Albrechshaus – willa z założeniem parkowym), zaś największe obiekty usług publicznych (szkoły) zlokalizowane są na obrzeżach centrum (ulica Zamkowa) i w rejonie wielorodzinnych zespołów mieszkaniowych (ul. Szkolna). Istniejące zasoby zieleni to przede wszystkim Góra Zamkowa (urządzone, zagospodarowane) oraz dolina Nysy Kłodzkiej (nieurządzone, niezagospodarowane). W mniejszym stopniu funkcję tę pełnią także ogrody działkowe rozlokowane na zachodnich obrzeżach zwartej przestrzeni zabudowy miejscowości. Funkcje terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywny wypoczynek mieszkańcom, pełnią zespoły sportowo – rekreacyjne w rejonie wspomnianych „Błoni Kamienieckich” i przy ul. Ogrodowej, położonej bliżej węzła kolejowego („Kamienieckie Doły”), oraz kompleksy sportowe zlokalizowane przy placówkach szkolnych. Korytarzem ekologicznym na skalę ponadlokalną jest przepływająca równoleżnikowo przez południową część Kamieńca Ząbkowickiego na długości przeszło 4 km rzeka Nysa Kłodzka, zaś korytarzem na skalę lokalną jest przepływająca południkowo przez centralną część miejscowości na długości około 3 km rzeka Budzówka (dopływ Nysy Kłodzkiej). Zakończone prace modernizacyjne związane z regulacją koryta rzeki Budzówki otwierają możliwość choć częściowego zagospodarowania jej brzegów na cele wypoczynkowe i rekreacyjne (ciągi piesze, ścieżki rowerowe, usługi). Zachodnie i południowo – zachodnie krańce miejscowości obejmuje planowany do wybudowania na rzece Nysie Kłodzkiej zbiornik retencyjny „Kamieniec”. Pozostałe, niezabudowane obrzeża stanowią użytki rolne, zwłaszcza grunty orne, bądź lasy. Podstawowy układ komunikacyjny Kamieńca Ząbkowickiego tworzą, biegnące przez jego centralne rejony, drogi wojewódzkie nr 382 (ulice: Paczkowska, Złotostocka, Ząbkowicka) i nr 390 (ul. Złotostocka) oraz drogi powiatowe (ulice: Daleka, Kłodzka, Kolejowa, Leśna, Ogrodowa, Szkolna). Pozostałe ulice stanowią uzupełniającą sieć komunikacyjną. W celu ograniczenia nadmiernego, w tym tranzytowego ruchu pojazdów w centralnych rejonach miejscowości konieczna jest budowa obwodnicy, dla której przewiduje się korytarz południowo – zachodni. Po przebiegających przez północne rejony miejscowości liniach kolejowych nr 137 i 276 prowadzone są zarówno przewozy pasażerskie jak i towarowe.

Sposób zagospodarowania – nie tylko centrum miejscowości – nosi cechy charakterystyczne dla przestrzeni miejskich: budynki użyteczności publicznej, zespoły kilkukondygnacyjnych, mieszkalnych budynków wielorodzinnych, zieleń urządzonej, zespoły zabytków architektury i budownictwa, liczne wyodrębnione placówki usługowe, ciągi komunikacyjne (ulice) i pieszce (chodniki), utwardzone place publiczne, parkingi, oświetlenie ciągów komunikacyjnych i placów, odpowiednie odwodnienie (kanalizacja burzowa). Powyższe oraz potencjał demograficzny miejscowości były głównymi przesłankami do ubiegania się i uzyskania praw miejskich, począwszy od 01 stycznia 2021 roku.

We wszystkich pozostałych miejscowościach (wsiach) dominuje zabudowa zagrodowa znajdująca się w stanie technicznym średnim, a niekiedy złym. Podstawowym założeniem poprawy warunków mieszkaniowych jest zachowanie i modernizacja istniejących zasobów oraz realizacja nowego budownictwa mieszkaniowego. W rejonie wsi położonych najbliżej zbiorników wodnych rozwija się zabudowa letniskowa i rezydencjonalna. Nieliczny program usługowy (głównie handel drobnodetaliczny), aczkolwiek wzbogacony usługami publicznymi (kultura), będący pochodną potencjału demograficznego danej miejscowości, rozmieszczony jest w większości wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Same centra większych wsi tworzą dość zwartą, regularną zabudowę obustronną danych dróg. Nie występują tu zabudowania mieszkaniowe wielorodzinne w formie kamienic. Zabudowania wielorodzinne w formie wyodrębnionych bloków (Byczeń, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Sławęcín, Starczów, Śrem i Topola) zlokalizowane są głównie na obrzeżach miejscowości. W centrach miejscowości wyróżniają się kościoły (Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Ożary, Pomianów Górny, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola) wraz z historycznym otoczeniem, a układy Chałupek, Doboszowic, Mrokocina, Ożar, Pomianowa Górnego, Starczowa i Topoli uzupełniają (w zależności od miejscowości) zespoły zamkowe, pałacowe, dworskie i folwarki bądź ich pozostałości. Istniejące zasoby zieleni urządzonej to niemal wyłącznie zabytkowe założenie ogrodowe zlokalizowane we wsi Chałupki oraz zieleń związana z nekropoliami (Byczeń, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Pomianów Góry, Sosnowa, Starczów, Śrem, Topola) i wspomnianymi kościołami. Funkcje terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywny wypoczynek mieszkańcom (przede wszystkim dzieciom i młodzieży), pełnią tereny sportowe (boiska wielofunkcyjne) we wsiach: Byczeń, Doboszowice, Ożary, Pomianów Górny, Sosnowa, Starczów i Topola oraz place zabaw przy świetlicach wiejskich (każde sołectwo). Korytarzem ekologicznym na skalę ponadlokalną, podobnie jak w Kamieńcu Ząbkowickim, jest wieloprzestrzenna dolina rzeki Nysy Kłodzkiej oraz utworzone na niej zbiorniki retencyjne „Kozielnó” i „Topola” (południowo – wschodnia część gminy). Istnieje potencjalna możliwość choć częściowego zagospodarowania ich brzegów na cele wypoczynkowe i rekreacyjne (ciągi pieszce, ścieżki rowerowe, miejsca odpoczynku, punkty widokowe, zabudowa usługowa związana z obsługą ruchu rekreacyjnego, wypoczynkowego i turystycznego, itp.). System komunikacyjny na terenach wiejskich tworzy sieć kołowa i kolejowa. Przebiegają tu bezpośrednio 3 drogi wojewódzkie i 15 dróg powiatowych. Drogi te stanowią podstawowy układ komunikacyjny gminy, którego uzupełnieniem jest system dróg gminnych i wewnętrznych. Na liniach kolejowych nr 137 (Legnica – Katowice) i 276 (Wrocław – Międzylesie), przebiegających bezpośrednio przez Doboszowice, Mrokocin, Pomianów Górny, Starczów i Suszkę, odbywają się przewozy pasażerskie i towarowe. Wiodącą funkcję przestrzenną jak i gospodarczą pełni jeszcze rolnictwo. Wielkopowierzchniowe użytki rolne, tworzące zwarte kompleksy w północnej i południowej części gminy, w znacznej mierze o wysokich klasach bonitacyjnych, wykorzystywane są przede wszystkim jako grunty orne, rzadziej jako łąki i pastwiska. Większe kompleksy łąk występują w dolinie Nysy Kłodzkiej. Bardzo niski udział w strukturze powierzchni gminy (około 6 %) stanowią lasy. Funkcje towarzyszące i uzupełniające tworzą usługi i drobna wytwórczość, lokalizujące się przede wszystkim w większych wsiach (Byczeń, Doboszowice, Ożary, Starczów). Odkrywkowa działalność górnicza, związana z wydobyciem kruszywa naturalnego oraz kamieni drogowych i budowlanych, koncentruje się w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej (kruszywo naturalne) oraz Doboszowic, Mrokocina i Pomianowa Górnego (kamienie drogowe i budowlane). Poza tym nie występują tu większe zakłady produkcyjne. Tereny objęte ochroną w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o

ochronie przyrody występują jedynie w postaci niewielkiego obszaru NATURA 2000 (południowo – wschodnie krańce gminy).

3. 4. Struktura funkcjonalna.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest samorządową jednostką miejsko – wiejską z wiodącą rolą sektorów usługowego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor produkcyjny (głównie górnictwo). Szansę na dalszy rozwój mają wszystkie sektory: usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją), produkcyjny (w tym górnictwo), a także rolniczy (zarówno w oparciu o uprawy jak i hodowlę), co podkreśla możliwości wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Kamieniec Ząbkowicki. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada dość rozwinięte funkcje produkcyjne i potencjał do dalszego ich rozwoju. Tym samym Kamieniec Ząbkowicki pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Kamieńca Ząbkowickiego są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Starczów, Doboszwice, Ożary, Byczeń, Topola i Chałupki. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie kultury oraz handlu (Starczów, Ożary, Byczeń, Topola) i pozostałych usług, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (w tym górnictwa), a także usług rynkowych.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczono do nich sołectwa: Mrokocin, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Suszka i Śrem. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa, górnictwa (Pomianów Górny), a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji.

TABELA 62: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ⁷¹	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
1	2	3
Byczeń	rolnictwo i górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Chałupki	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Doboszwice	rolnictwo i usługi, górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Kamieniec Ząbkowicki	usługi, działalności produkcyjne i rolnictwo	działalności produkcyjne
Mrokocin	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo

⁷¹ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
Ożary	rolnictwo i leśnictwo, usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość, turystyka i rekreacja
Pomianów Górny	rolnictwo i górnictwo	bez zmian
Sławęcin	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Sosnowa	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Starczów	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Suszka	rolnictwo	bez zmian
Śrem	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Topola	rolnictwo i usługi, górnictwo	turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne, 2020.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją czy ograniczeniem działalności gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

3. 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

TABELA 63: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

L.P.	Nazwa MPZP	Uchwały Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego	Określenie obszaru
1	2	3	4	5
1	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża kruszywa naturalnego położonego we wsi Byczeń w gminie Kamieniec Ząbkowicki	nr XV/92/04 z dnia 07.07.2004 roku	nr 170, poz. 286 z dnia 10.09.2004 roku	Wybrane działki w obrębie Byczeń w rejonie złoża „Byczeń I”
2	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki	nr XXVIII/151/05 z dnia 21.12.2005 roku	nr 29, poz. 413 z dnia 09.02.2006 roku	Teren całej gminy
3	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża kruszywa naturalnego „Bartniki III”	nr XXXIV/162/09 z dnia 30.06.2009 roku	nr 146, poz. 2851 z dnia 04.09.2009 roku	Wybrane działki w obrębach Pomianów Górny i Topola w rejonie złoża „Bartniki III”
4	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki	nr XLIII/207/10 z dnia 28.05.2010 roku	nr 128, poz. 1968 z dnia 15.07.2010 roku	Teren całej gminy (korekta części tekstowej uchwały)

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5
5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki dla obszaru położonego w obrębach geodezyjnych Byczeń i Doboszwice, związanego z eksploatacją złoża kruszywa naturalnego „Byczeń I”	nr XLVIII/226/10 z dnia 29.10.2010 roku	nr 246, poz. 4150 z dnia 24.12.2010 roku	Wybrane działki w obrębach Byczeń i Doboszwice w rejonie złoża „Byczeń I”
6	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki	nr XLVIII/227/10 z dnia 29.10.2010 roku	nr 246, poz. 4151 z dnia 24.12.2010 roku	Wybrane działki w obrębach: Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Chałupki i Doboszwice.
7	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego, wyznaczonego dla obszaru górniczego „Doboszwice 1A”	nr XXIII/138/2012 z dnia 26.10.2012 roku	poz. 757 z dnia 04.02.2013 roku	Wybrane działki w obrębie Doboszwice w rejonie złoża „Doboszwice 1”
8	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki na obszarze w obrębie geodezyjnym Byczeń	nr XXIV/147/2012 z dnia 30.11.2012 roku	poz. 758 z dnia 04.02.2013 roku	Wybrane działki w obrębie Byczeń w rejonie złoża „Byczeń I”
9	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego projektowanego powiększenia obszaru i terenu górniczego złoża gnejsu „Doboszwice”	nr XXVI/163/2013 z dnia 31.01.2013 roku	poz. 3698 z dnia 12.06.2013 roku	Wybrane działki w obrębie Doboszwice w rejonie złoża „Doboszwice”
10	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 664 w miejscowości Doboszwice	nr XXXVI/217/2013 z dnia 27.11.2013 roku	poz. 6559 z dnia 23.12.2013 roku	Zgodnie z tytułem MPZP
11	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 854/2 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I	nr XXXIX/238/2014 z dnia 28.03.2014 roku	poz. 1859 z dnia 10.04.2014 roku	Zgodnie z tytułem MPZP
12	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Gminy Kamieniec Ząbkowicki – rejon ul. Kolejowej w Kamieńcu Ząbkowickim	nr XLI/248/2014 z dnia 30.05.2014 roku	poz. 2779 z dnia 17.06.2014 roku	Zgodnie z tytułem MPZP
13	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Gminy Kamieniec Ząbkowicki – rejon ul. Kłodzkiej w Kamieńcu Ząbkowickim	nr XLIII/261/2014 z dnia 29.08.2014 roku	poz. 3738 z dnia 09.09.2014 roku	Zgodnie z tytułem MPZP
14	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 73 obręb Starczów	nr X/53/2015 z dnia 29.04.2015 roku	poz. 2103 z dnia 07.05.2015 roku	Zgodnie z tytułem MPZP

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Z powyższego zestawienia wynika, że obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują pełną powierzchnię zawartą w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki. Obowiązujące plany miejscowe tylko w części obrębów ewidencyjnych odzwierciedlają przedstawioną w poprzednich podrozdziałach ich strukturę przestrzenną, funkcjonalną i własnościową.

Uchwałą nr XXVI/171/2016 Rady Miejskiej Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 sierpnia 2016 roku przyjęto *Ocenę aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*. W wyniku dokonanej oceny uznano częściową nieaktualność *Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki* (pozycja nr 2 w tabeli nr 63) pod względem formalno – prawnym jak i merytorycznym oraz zaproponowano przystąpienie do sporządzenia nowych planów miejscowych dla poszczególnych obrębów ewidencyjnych gminy.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina Kamieniec Ząbkowicki 31 grudnia 2018 roku liczyła 8182 mieszkańców. Zamieszkiwało ją 4012 mężczyzn oraz 4170 kobiet. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosił w gminie 104 i był nieco niższy od średniej dla powiatu ząbkowickiego (105) i województwa dolnośląskiego (108). Na 1 km² powierzchni gminy przypadało 85 mieszkańców. Gęstość zaludnienia była więc nieznacznie wyższa od średniej dla powiatu (82 osoby/km²) i znacznie niższa od średniej dla województwa (145 osób/ km²). Należy nadmienić, że współczynnik gęstości występujący w gminie Kamieniec Ząbkowicki był wyższy od przeciętnej dla gmin wiejskich.

TABELA 64: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Współczynnik feminizacji	103,94	105,50	107,98
Gęstość zaludnienia	84,62	81,63	145,45

Źródło: GUS 2020.

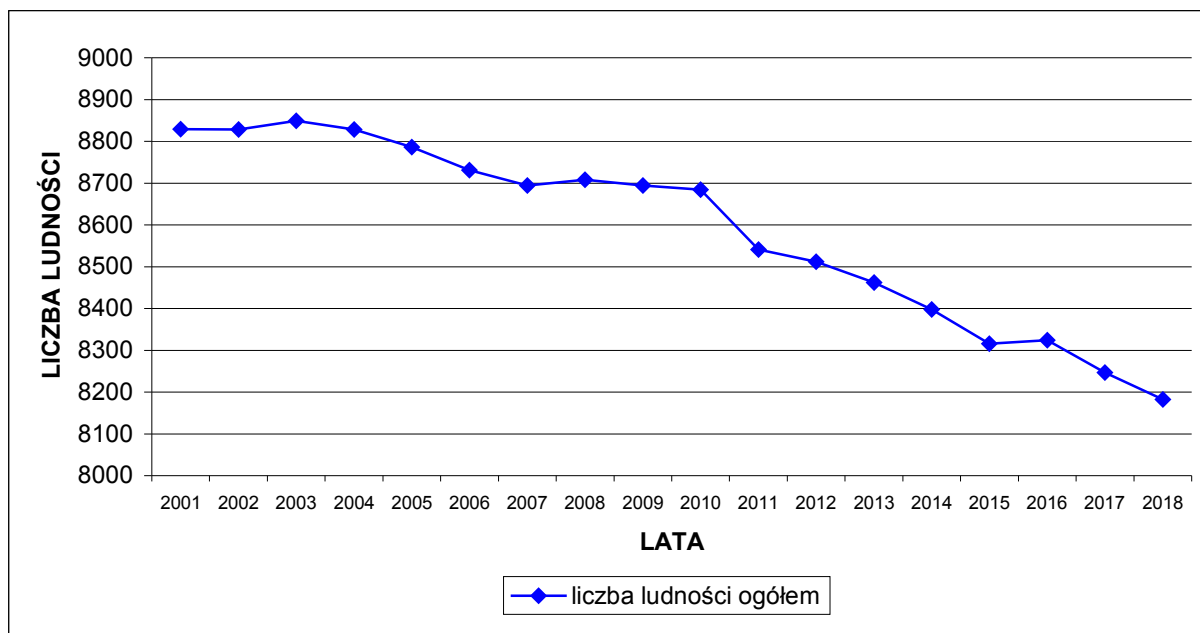
TABELA 65: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaludnienie w latach 2001 – 2018.

Rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2001	8829	4300	4529
2002	8828	4302	4526
2003	8849	4318	4531
2004	8828	4286	4542
2005	8786	4259	4527
2006	8731	4235	4496
2007	8694	4210	4484
2008	8708	4226	4482
2009	8694	4199	4495
2010	8684	4193	4491
2011	8541	4208	4333
2012	8512	4195	4317
2013	8462	4171	4291
2014	8398	4135	4263
2015	8316	4084	4232
2016	8324	4083	4241
2017	8247	4041	4206
2018	8182	4012	4170

Źródło: GUS 2020.

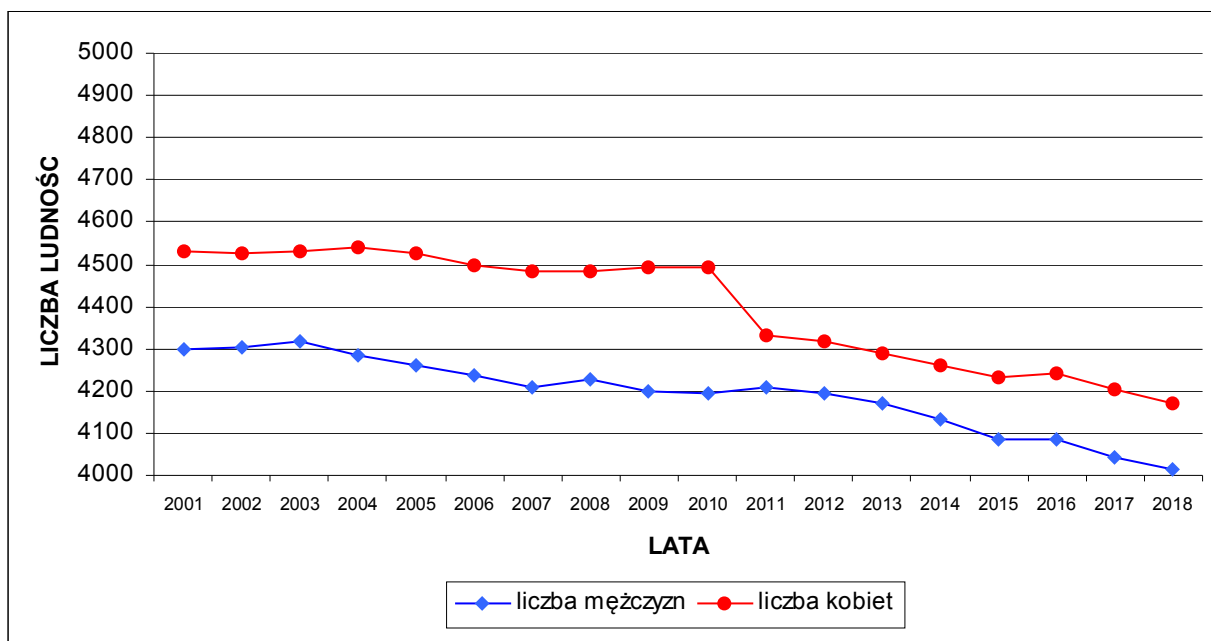
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 13: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaludnienie w latach 2001 – 2018.

Źródło: GUS 2020.

RYCINA 14: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaludnienie w latach 2001 – 2018 według płci.

Źródło: GUS 2020.

W przeciągu analizowanych lat (2001 – 2018) liczba ludności zmniejszyła się. W roku 2018 gminę Kamieniec Ząbkowicki zamieszkiwało 647 osób mniej niż 18 lat wcześniej, co oznacza spadek o 7,33 %. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wyraźnej wartości powyżej 100 punktów występował stale. Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 66: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Liczba mieszkańców	
Byczeń	387	
Chałupki	204	
Doboszowice	635	
Kamieniec Ząbkowicki I	3227	4531
Kamieniec Ząbkowicki II	1304	
Mrokocin	149	
Ożary	546	
Pomianów Górny	132	
Sławęcin	172	
Sosnowa	196	
Starczów	641	
Suszka	60	
Śrem	97	
Topola	229	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Najludniejszą miejscowością w gminie jest Kamieniec Ząbkowicki, który obecnie zamieszkuje łącznie 4531 mieszkańców. Poza Kamieńcem Ząbkowickim, który począwszy od 01 stycznia 2021 roku posiada prawa miejskie, najludniejsze miejscowości w gminie to wsie: Starczów (641 mieszkańców), Doboszowice (635 mieszkańców) i Ożary (546 mieszkańców). W przedziale od 200 do 500 mieszkańców zawierają się miejscowości: Byczeń (387), Topola (229) i Chałupki (204). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Sosnowa (196), Sławęcin (172), Mrokocin (149) i Pomianów Górny (132). Jedynymi miejscowościami posiadającymi zaludnienie poniżej 100 mieszkańców są wsie Śrem (97) i Suszka (60).

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrownikowy ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa dolnośląskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Analizując strukturę mieszkańców według wieku w gminie Kamieniec Ząbkowicki możemy już określić tę gminę jako jednostkę administracyjną z wyraźnymi symptomami starzenia się ludności.

TABELA 67: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku w 2018 roku.

Grupa wieku	Liczba mieszkańców
1	2
0 – 4	312
5 – 9	420
10 – 14	364
15 – 19	384

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2
20 – 24	486
25 – 29	600
30 – 34	651
35 – 39	666
40 – 44	659
45 – 49	499
50 – 54	478
55 – 59	605
60 – 64	688
65 – 69	605
70 i więcej	765

Źródło: GUS 2020.

TABELA 68: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura ludności według wieku w 2018 roku.

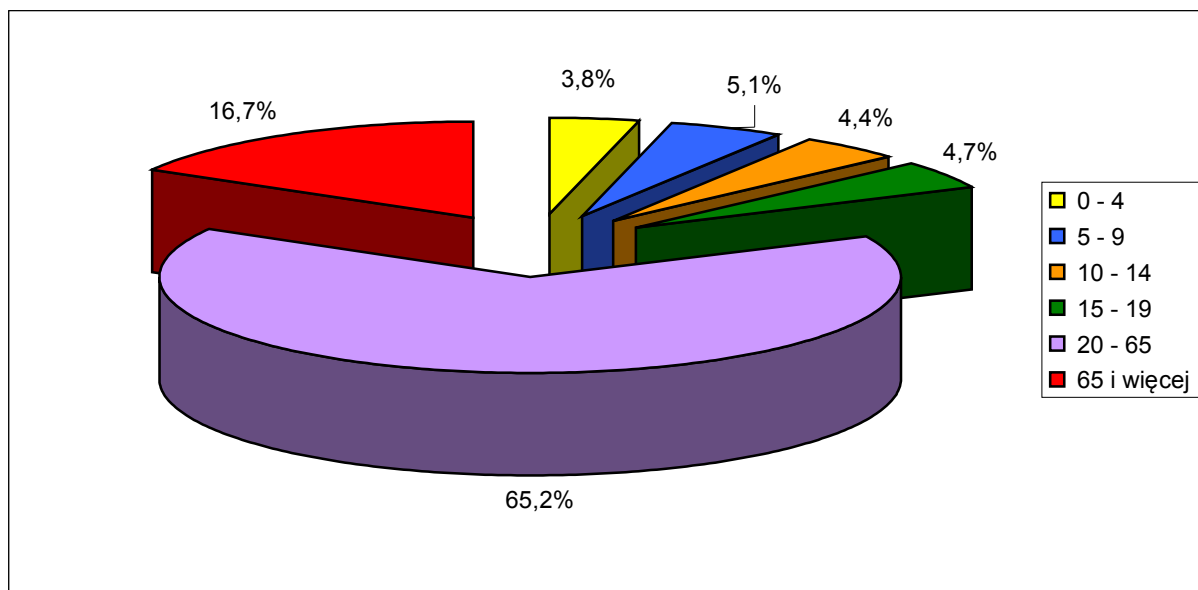
Grupa wieku	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
0 – 4	3,81	3,85	4,75
5 – 9	5,13	4,66	4,96
10 – 14	4,45	4,51	4,78
15 – 19	4,69	4,65	4,32
20 – 24	5,94	5,56	5,14
25 – 29	7,33	7,07	6,41
30 – 34	7,96	7,45	8,12
35 – 39	8,14	7,96	8,82
40 – 44	8,05	7,67	7,98
45 – 49	6,10	6,53	6,38
50 – 54	5,84	6,01	5,59
55 – 59	7,39	7,18	6,56
60 – 64	8,41	8,13	7,83
65 – 69	7,39	7,39	7,06
70 i więcej	9,35	11,38	11,31

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

18,09 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 1480 osób, liczy poniżej 19 roku życia. Natomiast 13,40 % obywateli, to jest 1046 osób, nie ukończyło jeszcze 14 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Kamieniec Ząbkowicki według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu ząbkowickiego jak i województwa dolnośląskiego. W stosunku do porównywanych jednostek prezentuje się nieco korzystniej zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (65 i więcej) kategoriach wiekowych.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 15: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura ludności według wieku w 2018 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Wyraźne oznaki starzenia się społeczeństwa potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 69: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2018 roku.

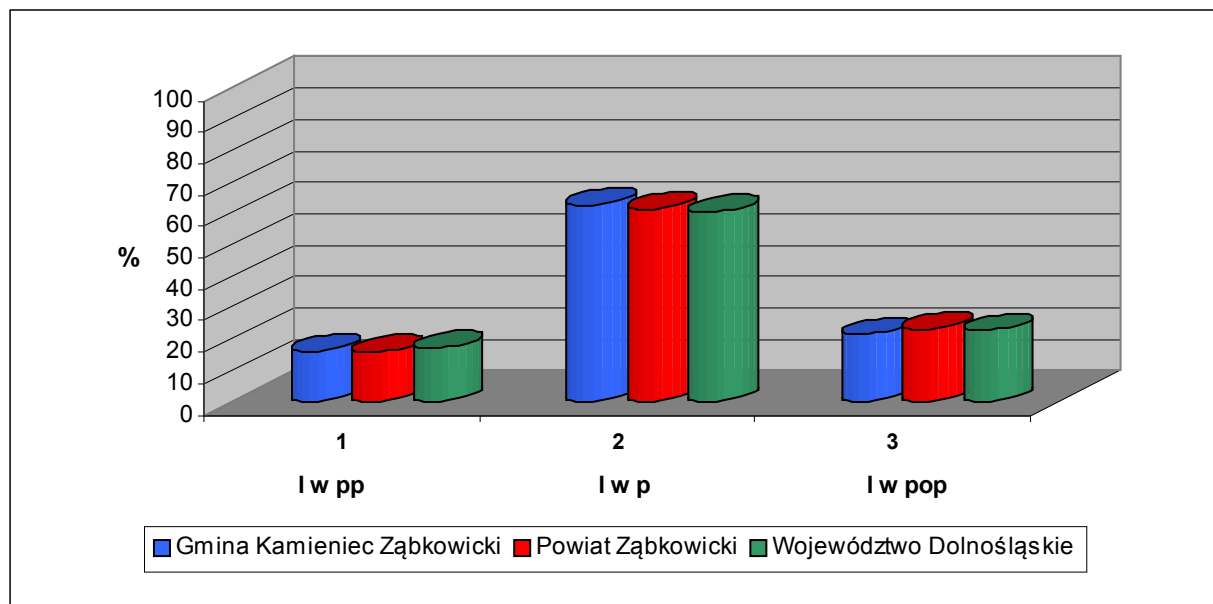
Ludność w wieku:	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Przedprodukcyjnym	1320	16,13	15,81	17,01
Produkcyjnym	5119	62,57	61,19	60,43
Poprodukcyjnym	1743	21,30	23,00	22,56
Współczynnik obciążenia demograficznego		59,84	63,42	65,48

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 37,43 % całej zbiorowości. Od kilkunastu lat maleje, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły zbyt małej liczby osób urodzonych w latach 90–tych XX wieku w stosunku do roczników odchodzących z rynku pracy. Jednocześnie zwiększa się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Kamieniec Ząbkowicki nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, prezentując się nieco korzystniej ze względu na liczniejszą populację wieku przedprodukcyjnego (tylko w stosunku do powiatu) i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 16: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2018 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, dla gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 59,84 i jest niższy od średniej występującej w powiecie ząbkowickim (63,42) i województwie dolnośląskim (65,48). Jego wartość w gminie Kamieniec Ząbkowicki, podobnie jak w całym powiecie i województwie, rozkłada się niekorzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest już więcej osób „poprodukcyjnych” niż „przedprodukcyjnych”. Odnotowując zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych (poniższe tabele i ryciny), w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać dalszy wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”, a tym samym pogłębienie obecnych już, niekorzystnych proporcji.

TABELA 70: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2018 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
1	2	3	4
2002	23,7	61,8	14,5
2003	22,6	62,9	14,5
2004	21,8	64,1	14,1
2005	20,7	65,3	14,0
2006	20,0	65,9	14,2
2007	19,0	66,5	14,5
2008	18,4	66,7	14,9
2009	17,9	67,0	15,1
2010	17,7	67,6	14,7
2011	17,5	67,2	15,2
2012	17,3	66,8	15,9

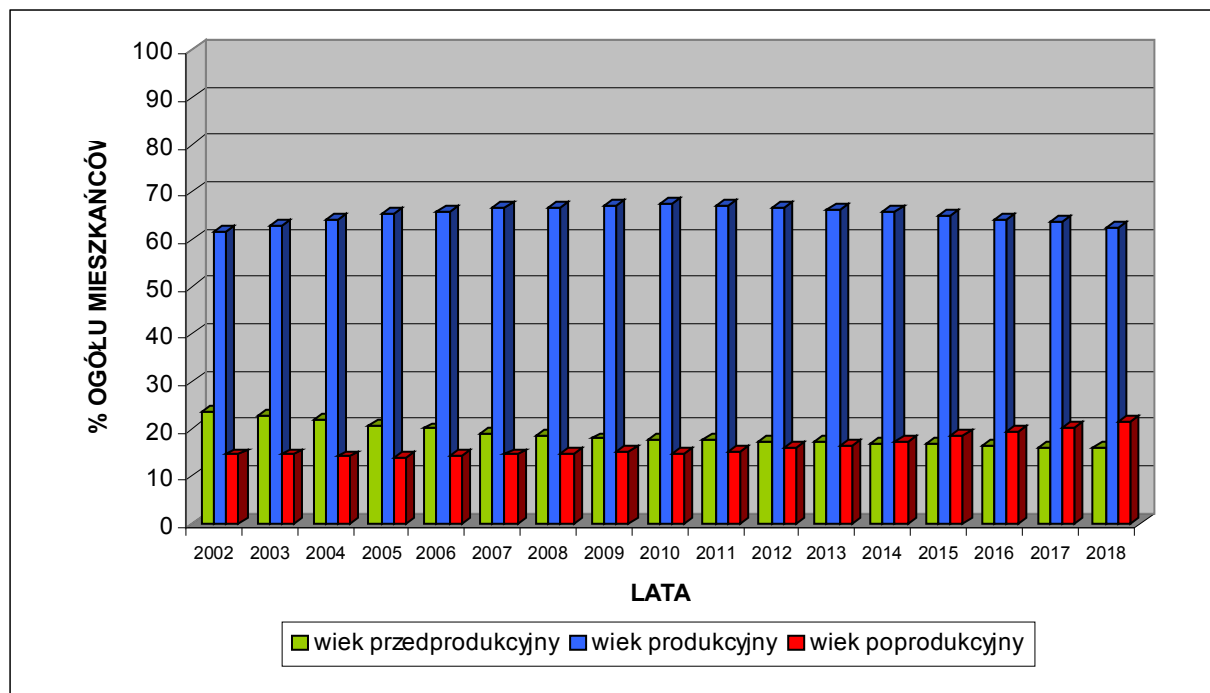

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
2013	17,2	66,3	16,5
2014	16,9	65,9	17,2
2015	16,7	64,9	18,4
2016	16,6	64,0	19,4
2017	16,1	63,7	20,2
2018	16,1	62,6	21,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 17: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2018 (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020

TABELA 71: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2018 II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁷²	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
1	2	3	4
2002	61,9	23,6	61,4
2003	59,0	23,0	63,8
2004	56,0	22,0	64,6
2005	53,2	21,5	67,5
2006	51,8	21,5	71,0

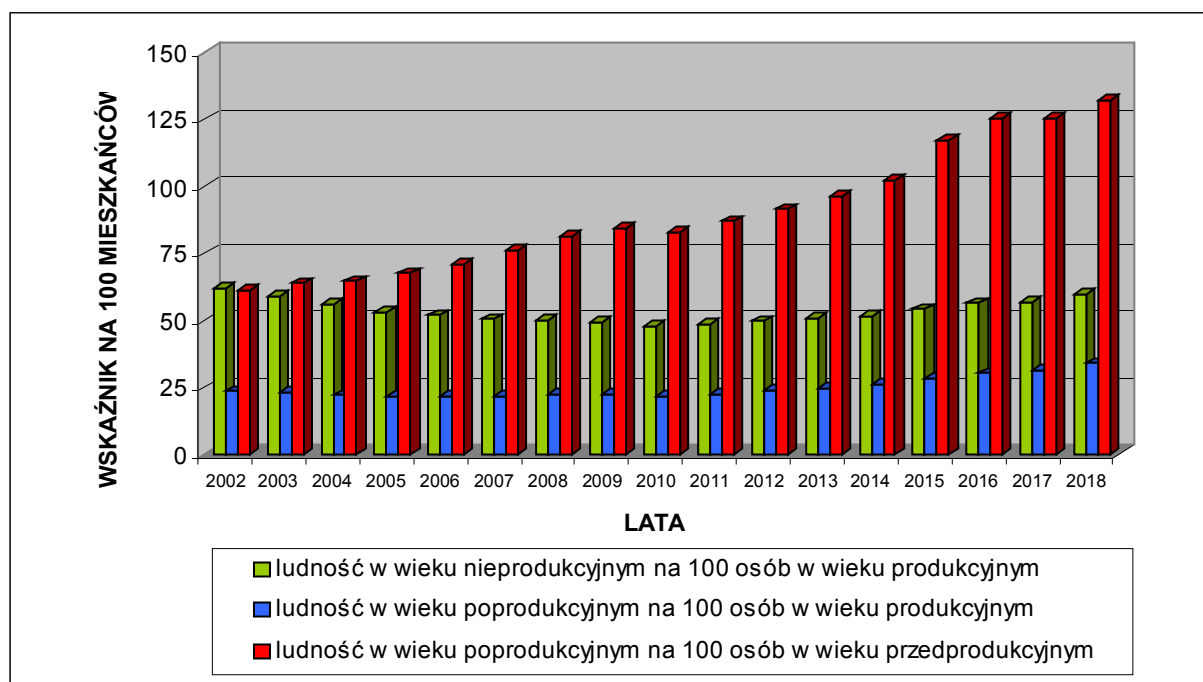
⁷² Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
2007	50,3	21,7	76,2
2008	49,9	22,4	81,4
2009	49,3	22,6	84,5
2010	48,0	21,8	82,8
2011	48,7	22,7	87,0
2012	49,7	23,7	91,5
2013	50,9	24,9	96,2
2014	51,7	26,1	102,2
2015	54,1	28,3	116,9
2016	56,3	30,3	125,3
2017	56,9	31,6	125,3
2018	59,8	34,0	132,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020

RYCINA 18: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2018 II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020

4.1.3. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgon. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2018 roku, jak i w latach poprzednich, rozkładają się nieco korzystniej od powiatu ząbkowickiego oraz mniej korzystnie od województwa dolnośląskiego, które i tak notuje jedne z gorszych wyników w skali kraju. Wpływ na to mają przede wszystkim niski wskaźnik urodzeń oraz wysoki wskaźnik

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

zgonów. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Kamieniec Ząbkowicki powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich bywa często wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja nie utrzymuje się jednak w gminie Kamieniec Ząbkowicki. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2018 roku wyniósł tutaj $-3,17\text{ ‰}$ i był wyższy od średniej dla powiatu ząbkowickiego ($-5,68\text{ ‰}$) i niższy od średniej dla całego województwa dolnośląskiego ($-1,79\text{ ‰}$).

TABELA 72: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch naturalny i wędrownikowy ludności w 2018 roku.

Ruch naturalny ludności	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wartości bezwzględne
Małżeństwa	58
Urodzenia żywe	64
Zgony	90
Przyrost naturalny	-26
Saldo migracji ogółem	-29
<i>Saldo migracji wewnętrznych</i>	-31
<i>Saldo migracji zagranicznych</i>	2
Przyrost rzeczywisty	-55

Źródło: GUS 2020.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2018 roku wyniósł w gminie Kamieniec Ząbkowicki 7,06 i był wyższy od wskaźników dla powiatu ząbkowickiego (4,41) oraz województwa dolnośląskiego (4,87). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2018 roku w gminie 7,79 i był nieco wyższy od średniej dla powiatu (7,56) oraz wyraźnie niższy od średniej dla województwa (9,58). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 10,96 i była niższa od wartości charakteryzującej zarówno powiat (13,24) jak i całe województwo (11,37).

TABELA 73: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrownikowy ludności w 2018 roku.

Współczynnik	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Małżeństwa	7,06	4,41	4,87
Urodzenia żywe	7,79	7,56	9,58
Zgony	10,96	13,24	11,37
Przyrost naturalny	-3,17	-5,68	-1,79
Saldo migracji	-3,55	-2,78	1,28
<i>Saldo migracji wewnętrznych</i>	-3,79	-2,69	1,10
<i>Saldo migracji zagranicznych</i>	0,24	0,09	0,18
Przyrost rzeczywisty	-6,72	-8,46	-0,51

Źródło: GUS 2020.

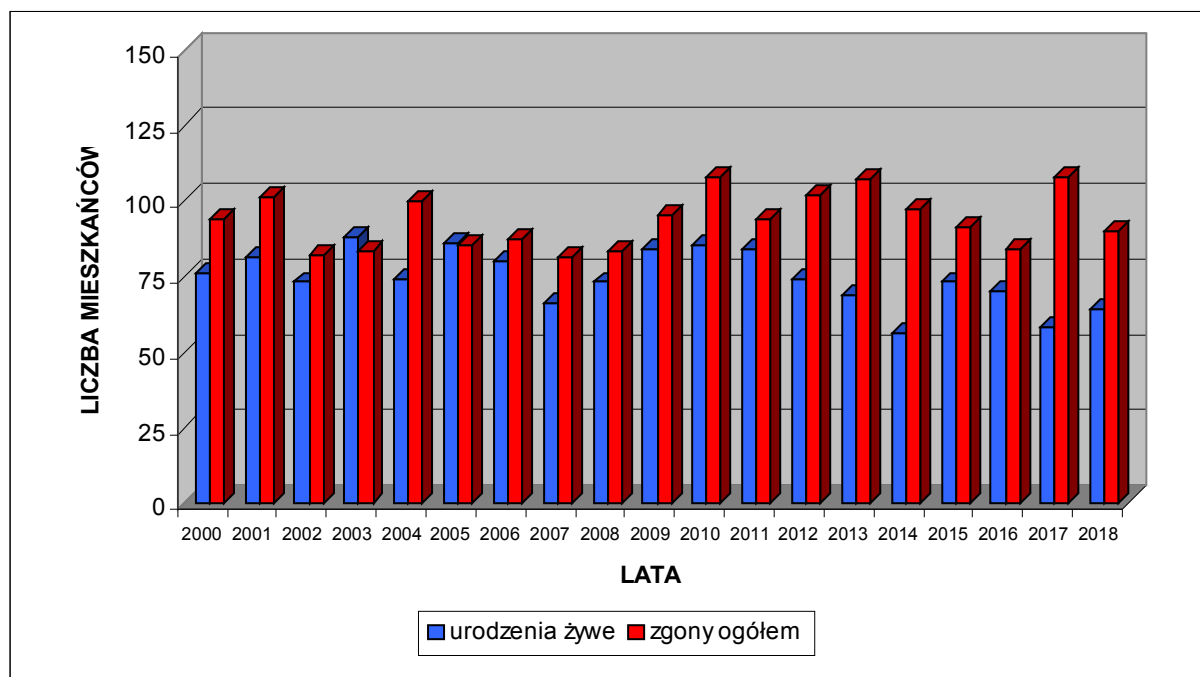
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 74: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2018.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	76	94
2001	81	101
2002	73	82
2003	88	83
2004	74	100
2005	86	85
2006	80	87
2007	66	81
2008	73	83
2009	84	95
2010	85	108
2011	84	94
2012	74	102
2013	69	107
2014	56	97
2015	73	91
2016	70	84
2017	58	108
2018	64	90

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 19: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w wielu gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest ujemne. W przypadku jednostek zlokalizowanych blisko większych miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie rejony jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko, w skali równoważącej saldo migracji, nie zachodzi jednak na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki i w 2018 roku jej saldo migracji było ujemne (–29).

TABELA 75: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch wędrowniczy ludności w 2018 roku.

Napływ				Odpływ				Saldo migracji
Razem	w tym			Razem	w tym			
	z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
65	38	25	2	94	61	33	0	-29

Źródło: GUS 2020.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2018 roku w gminie –3,55 i było nieco niższe od średniej dla powiatu ząbkowickiego (–2,78) oraz znacznie niższe od średniej dla województwa dolnośląskiego (1,28). Przyrost rzeczywisty dla gminy Kamieniec Ząbkowicki, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był ujemny i wyniósł w 2018 roku w liczbach bezwzględnych –55. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają ostatecznej, realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrowniczego na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

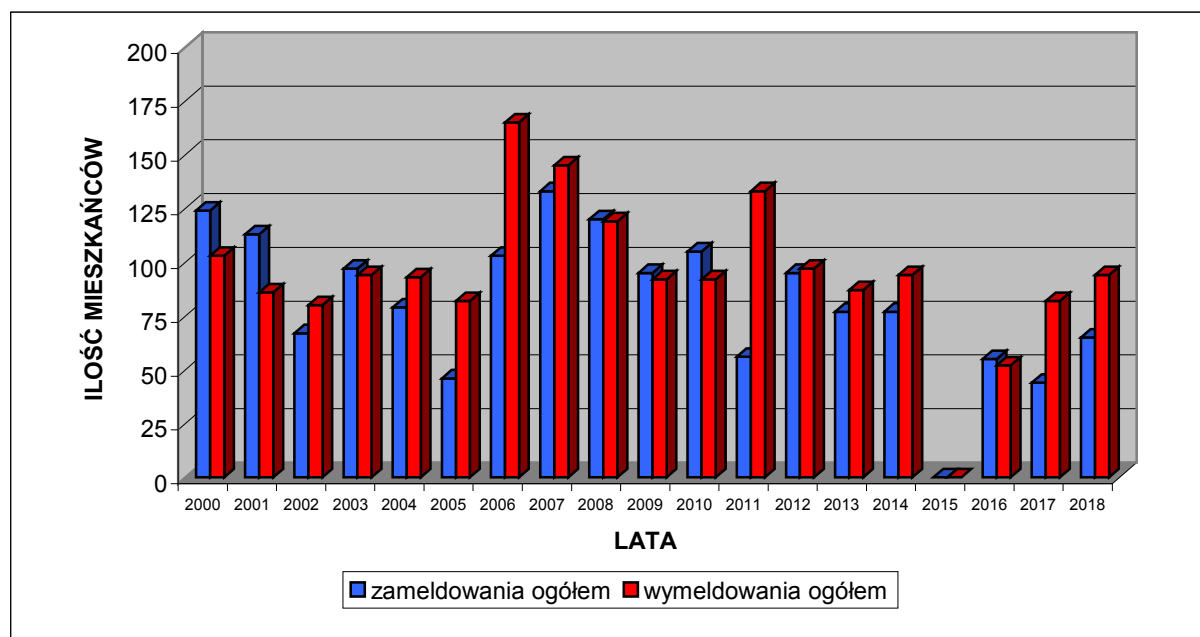
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 76: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch wędrownkowy⁷³ ludności w latach 2000 – 2018.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	124	103
2001	113	86
2002	67	80
2003	97	94
2004	79	93
2005	46	82
2006	103	165
2007	133	145
2008	120	119
2009	95	92
2010	105	92
2011	56	133
2012	95	97
2013	77	87
2014	77	94
2015	b.d.	b.d.
2016	55	52
2017	44	82
2018	65	94

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 20: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch wędrownkowy⁷⁴ ludności w latach 2000 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

⁷³ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

⁷⁴ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

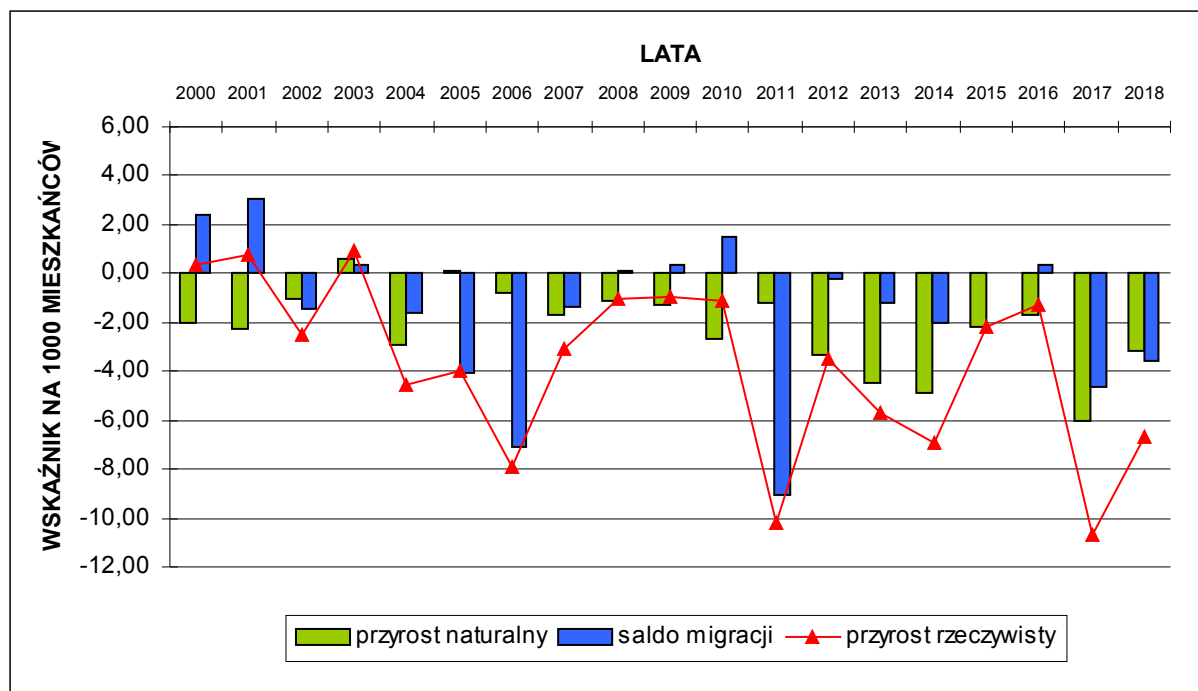
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 77: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2018.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	-2,05	2,39	0,34
2001	-2,27	3,06	0,79
2002	-1,02	-1,47	-2,49
2003	0,57	0,34	0,90
2004	-2,95	-1,59	-4,53
2005	0,11	-4,10	-3,98
2006	-0,80	-7,10	-7,90
2007	-1,73	-1,38	-3,11
2008	-1,15	0,11	-1,03
2009	-1,27	0,35	-0,92
2010	-2,65	1,50	-1,15
2011	-1,17	-9,02	-10,19
2012	-3,29	-0,23	-3,52
2013	-4,49	-1,18	-5,67
2014	-4,88	-2,02	-6,91
2015	-2,16	0,00	-2,16
2016	-1,68	0,36	-1,32
2017	-6,06	-4,61	-10,67
2018	-3,18	-3,54	-6,72

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 21: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

4.1.4. Prognoza demograficzna.

Prognoza jest naukowo uzasadnionym sądem o stanie zjawiska w określonym momencie (okresie) należącym do przyszłości. Użycie w powyższym określeniu słowa „sąd” sygnalizuje niepewność prognozy, a odwołanie się do nauki oznacza, że prognoza musi być racjonalnym wnioskowaniem, prowadzącym od przesłanek do wniosków odnoszących się do przyszłości⁷⁵.

Poniższe tabele przedstawiają obliczenia wykonane na podstawie prognoz demograficznych sporządzonych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) według danych uzyskanych na etapie Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku. Najmniejszą jednostką samorządu terytorialnego, dla którego wykonano prognozy demograficzne były powiaty. Obliczeń dokonano zarówno dla ludności ogółem jak i w podziale na tereny miejskie i wiejskie. Prognoz nie sporządzano dla poszczególnych gmin co jest uzasadnione metodologicznie ze względu na zbyt małą populację charakteryzującą większość gmin w kraju, uniemożliwiającą wykonanie wiarygodnego prognozowania.

TABELA 78: Powiat Ząbkowicki – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność ogółem).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2018 roku						
	2018 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
0 – 4	100	96,54	87,25	80,97	76,92	73,34	69,05
5 – 9	100	85,22	79,29	72,07	67,03	63,59	60,73
10 – 14	100	93,79	86,03	79,76	72,40	67,18	63,51
15 – 19	100	100,13	89,65	82,06	76,05	68,76	63,70
20 – 24	100	78,39	82,99	74,24	67,84	62,81	56,79
25 – 29	100	69,04	59,07	62,62	55,89	50,85	46,98
30 – 34	100	79,90	61,79	53,10	56,17	49,98	45,26
35 – 39	100	83,51	71,78	55,81	47,97	50,70	44,94
40 – 44	100	100,34	84,29	72,31	56,25	48,38	51,17
45 – 49	100	112,76	114,86	96,63	82,87	64,51	55,57
50 – 54	100	114,19	119,69	122,03	102,72	88,17	68,74
55 – 59	100	79,55	92,83	97,72	99,79	84,13	72,30
60 – 64	100	75,61	67,56	79,20	83,68	85,69	72,56
65 – 69	100	99,11	78,25	70,51	82,96	88,30	90,78
70 – 74	100	155,33	151,16	120,53	109,76	130,25	139,98
75 – 79	100	195,92	231,99	227,85	184,34	170,38	204,94
80 – 84	100	82,87	165,21	198,72	198,79	164,41	155,67
85 i więcej	100	103,90	99,23	156,13	215,11	250,56	248,54
Ogółem	100	95,43	91,72	87,67	83,31	78,86	74,52

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

⁷⁵ Cieślak M., Dittmann P., Kania-Gospodarowicz A., Kuropka I., Ostasiewicz S., Radzikowska B., *Demografia, metody analizy i prognozowania*, Warszawa 1992.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 79: Powiat Ząbkowicki – prognoza demograficzna do 2050 roku (ludność obszarów wiejskich).

Grupa wieku	Stan liczby ludności w % w stosunku do 2018 roku						
	2018 rok	2025 rok	2030 rok	2035 rok	2040 rok	2045 rok	2050 rok
0 – 4	100	98,55	89,22	82,93	78,99	75,26	70,97
5 – 9	100	85,23	79,51	72,09	67,15	63,78	60,98
10 – 14	100	93,29	85,95	79,76	72,24	67,09	63,50
15 – 19	100	98,50	88,69	81,50	75,60	68,13	63,29
20 – 24	100	79,52	83,04	74,68	68,46	63,42	57,15
25 – 29	100	68,63	58,69	61,23	54,86	50,26	46,35
30 – 34	100	79,93	61,02	52,15	54,22	48,55	44,17
35 – 39	100	86,35	74,51	57,01	48,74	50,68	45,13
40 – 44	100	104,41	89,36	76,77	58,76	50,22	52,35
45 – 49	100	115,40	121,73	104,22	89,33	68,46	58,61
50 – 54	100	112,49	118,82	125,20	107,10	91,95	70,54
55 – 59	100	75,31	89,45	94,82	100,07	85,60	73,58
60 – 64	100	78,23	67,21	80,16	85,22	90,18	77,44
65 – 69	100	109,15	86,11	74,66	89,35	95,63	101,58
70 – 74	100	172,88	181,97	145,08	127,12	153,42	165,89
75 – 79	100	198,54	255,44	271,75	219,89	195,36	239,39
80 – 84	100	78,20	162,94	213,08	231,40	191,42	174,13
85 i więcej	100	94,42	84,76	134,56	195,78	243,95	248,57
Ogółem	100	95,92	92,61	88,85	84,67	80,32	76,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Zaprezentowane w poprzednich podrozdziałach analizy demograficzne oraz prognozy GUS dla powiatu ząbkowickiego sugerują, że w dłuższej perspektywie czasowej należy spodziewać się dalszego, głębokiego spadku liczby mieszkańców gminy Kamieniec Ząbkowicki, zarówno z przyczyn naturalnych (niższy wskaźnik urodzeń od wskaźnika zgonów = ujemny przyrost naturalny) jak i z przyczyn ekonomicznych (ujemne saldo migracji). Zakładając, że w okresie najbliższych 30 lat (2050 rok) ludność wiejska powiatu ząbkowickiego ma zmniejszyć się o 24,00 % w stosunku do 2018 roku i bezpośrednio ekstrapolując to na grunt gminy Kamieniec Ząbkowicki, możemy założyć, że ludność gminy zmniejszy się o 1964 osoby. Z drugiej strony wiemy, że w ciągu ostatnich 15 lat (lata 2004 – 2018) ludność gminy Kamieniec Ząbkowicki zmniejszyła się o 646 osób (7,32 %). Zakładając (w uproszczeniu) utrzymanie tej tendencji, to w ciągu najbliższych 30 lat możemy spodziewać się spadku populacji gminy o kolejne około 1300 osób. Przy czym odnotowując widoczne od lat zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (malejąca liczba urodzin) oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, a także częste wahania wskaźników ruchu naturalnego i wędrownego w gminie, należy założyć, że spadek ludności będzie większy niż 1300 osób i może zbliżyć się do około 1600 osób. Tym samym wartość „1600” należy przyjąć jako tak zwany wariant środkowy, albowiem lokuje się ona pośrodku wyliczeń wynikających z prognozy demograficznej wykonanej przez GUS dla powiatu ząbkowickiego oraz obserwacji faktycznych tendencji bezpośrednio w gminie Kamieniec Ząbkowicki. Szansą na odwrócenie prognozowanej niekorzystnej tendencji (spadek liczby urodzeń), poza czynnikami biologicznymi, jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku rozrodczym.

Doświadczenie, nie tylko na podstawie prognoz ujętych w różnej rangi dokumentach planistycznych, ale także w analizach GUS czy innych opracowaniach specjalistycznych wskazuje, że im odleglejszy horyzont prognozy, tym mniejszy stopień pewności ma prognoza. Szczególnie trudnym elementem (składową) prognoz demograficznych jest prognozowanie migracji. Istniejące modele teoretyczne, uzależniające wielkość migracji od odległości i liczby ludności w miejscu emigracji i imigracji są wielkim uproszczeniem zagadnienia i prognozy otrzymywane na ich podstawie nie są dokładne. Migracja jest zjawiskiem bardzo złożonym, kształtowanym przez zmienne demograficzne, czynniki psychologiczne i socjologiczne, a przede wszystkim przez zmienne charakteryzujące rozwój społeczno – gospodarczy, których wpływ jest najsilniejszy. Nie można w horyzoncie kilkunastoletnim wykluczyć np.: znacznego wyhamowania spadku czy nawet wzrostu ludności kraju (w tym regionu dolnośląskiego, powiatu ząbkowickiego i gminy Kamieniec Ząbkowicki) spowodowanego masowymi powrotami osób, które w ostatnich latach emigrują zagranicę czy napływu do Polski imigrantów z innych krajów Europy i świata. Mogą również zmienić się zwyczaje kolejnych pokoleń w wieku rozrodczym odnośnie planowania (zwiększenia) liczby potomstwa.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest typową jednostką miejsko – wiejską o zaznaczającej się od kilkunastu lat przewadze udziału funkcji mieszkaniowej nad funkcją pracy. Rynek pracy opiera się głównie na zakładach usługowych i produkcyjnych. Poza usługami publicznymi są to głównie firmy zajmujące się handlem, transportem, obsługą rolnictwa, górnictwem, przemysłem mechanicznym oraz budownictwem. Rolnictwo indywidualne stanowi uzupełniającą rolę na lokalnym rynku pracy. Tylko część mieszkańców poszczególnych miejscowości utrzymuje się z pracy we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 671, z czego 581 prowadziło działalność rolniczą. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców gminy pracuje poza jej granicami, przede wszystkim w pobliskich Ząbkowicach Śląskich, a także w dalej położonych miastach czy za granicą. Na koniec 2019 roku zarejestrowano 725 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.

TABELA 80: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – formy własności podmiotów gospodarczych⁷⁶ będących w rejestrze REGON w 2019 roku.

Formy własności	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ilość jednostek ogółem
Zakłady publiczne	41
Spółki handlowe (w tym z kapitałem zagranicznym)	37 (5)
Spółki cywilne	41
Spółdzielnie	3
Fundacje	–
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	23
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	530
Inne formy własności prywatnej	45
Pozostałe	5

Źródło: GUS 2020.

⁷⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Własnością publiczną (samorządową i państwową) jest 41, natomiast prywatną 679 przedsiębiorstw, to jest 93,66 % ogółu. Spośród firm prywatnych 530 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 78,06 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 37 spółek prawa handlowego, 5 posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 81: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarczych⁷⁷ według form własności w 2019 roku.

Forma własności	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Zakłady publiczne	5,66	5,05	3,80
Spółki handlowe	5,10	4,37	10,06
Spółki cywilne	5,66	6,23	7,02
Spółdzielnie	0,41	0,27	0,21
Fundacje	–	0,48	0,71
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	3,17	3,30	2,47
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	73,10	66,53	65,57
Inne formy własności prywatnej	6,21	13,23	8,29
Pozostałe	0,69	0,55	1,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące strukturę własności podmiotów gospodarczych w gminie Kamieniec Ząbkowicki nie różnią się znacznie od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Kamieniec Ząbkowicki jest stosunkowo najwięcej zakładów publicznych, spółdzielni oraz zakładów osób fizycznych, kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największe różnice odnośnie struktury własności sektora prywatnego w stosunku do powiatu, a zwłaszcza województwa dotyczą spółek handlowych i cywilnych oraz fundacji, których w gminie Kamieniec Ząbkowicki jest stosunkowo najmniej lub nie ma w ogóle (fundacje). Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te częściej występują na terenie większych gmin miejsko – wiejskich lub miejskich. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

TABELA 82: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej⁷⁸ zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2019 roku.

Sekcje według PKD	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ilość jednostek ogółem
1	2
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	44
B – górnictwo i wydobywanie	4
C – przetwórstwo przemysłowe	73

⁷⁷ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

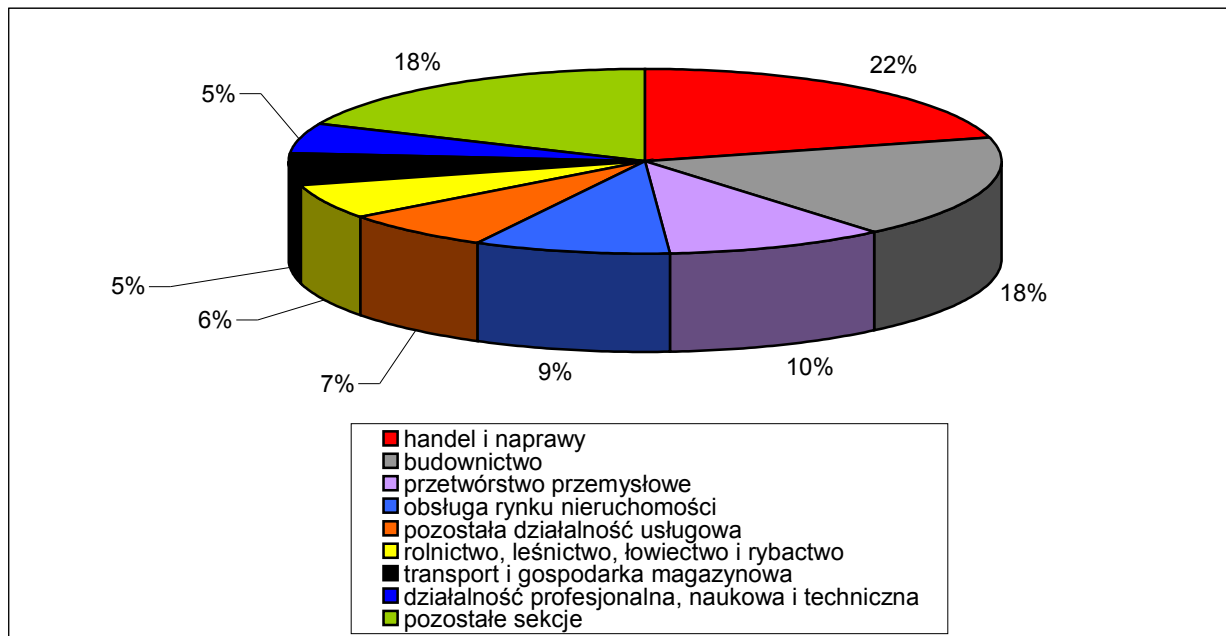
⁷⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	1
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	1
F – budownictwo	130
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	151
H – transport i gospodarka magazynowa	39
I – zakwaterowanie i gastronomia	15
J – informacja i komunikacja	6
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	65
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	39
N – działalność w zakresie usług administrowania	30
O – administracja publiczna i obrona narodowa	8
P – edukacja	20
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	51
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–

Źródło: GUS 2020.

RYCINA 22: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁷⁹ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2019 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

⁷⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (151) prowadzi działalność handlową i naprawczą. Aż 130 podmiotów zajmuje się budownictwem, a 73 działalnością przemysłową (przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy grupy stanowią łącznie blisko połowę (48,83 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Pomijając sekcje „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) oraz „S i T” (pozostała działalność usługowa), znaczne grupy w powyższej statystyce stanowią jeszcze 44 podmioty z sekcji „A” (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) oraz po 39 podmiotów z sekcji „H” (transport i gospodarka magazynowa) i „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, co oznacza odpowiednio 6,08 % i po 5,38 % ogółu wszystkich firm. Podmioty z sekcji tak zwanych usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentują 64 firmy, co stanowi 8,83 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie zarejestrowano podmiotów z sekcji „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentują powyższa rycina oraz poniższa tabela.

TABELA 83: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁸⁰ zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2019 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
A	6,07	2,59	1,17
B	0,55	0,20	0,11
C	10,07	8,98	7,09
D	0,14	0,10	0,24
E	0,14	0,35	0,27
F	17,93	14,52	12,71
G	20,83	22,45	20,26
H	5,38	4,50	5,25
I	2,07	2,70	3,04
J	0,83	1,43	4,45
K	1,66	2,21	2,83
L	8,97	15,15	11,52
M	5,38	5,77	10,35
N	4,14	2,90	3,36
O	1,10	0,93	0,39
P	2,76	2,73	3,14
Q	3,17	3,76	5,57
R	1,79	2,02	1,82
S i T	7,03	6,69	6,42
U	–	–	0,003

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Udział sekcji: „A” (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), „B” (górnictwo i wydobywanie), „C” (przetwórstwo przemysłowe), „F” (budownictwo), „H” (transport i gospodarka magazynowa), „N” (działalność w zakresie usług administrowania), „O” (administracja publiczna i obrona narodowa) i „S i T” (pozostała działalność usługowa) w gminie Kamieniec Ząbkowicki jest dość wyraźnie wyższy od średniej dla powiatu i województwa. Wyraźnie niższy odsetek przedsiębiorstw w gminie z sekcji: „E” (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.), „I”

⁸⁰ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

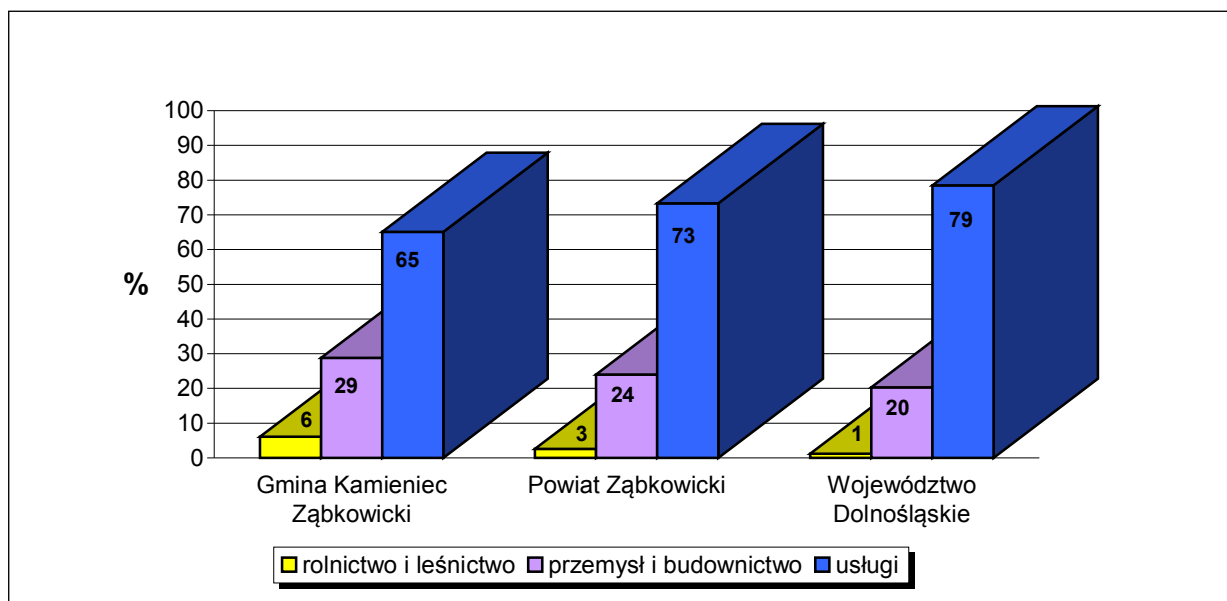
(zakwaterowanie i gastronomia), „J” (informacja i komunikacja), „K” (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) czy „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Wrocław, Wałbrzych, Legnica, Jelenia Góra, itd.), w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Udział pozostałych sekcji jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat ząbkowski i województwo dolnośląskie. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy Kamieniec Ząbkowski jest wyższy od porównywanych jednostek odsetek firm z sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), „F” (budownictwo) i „O” (administracja publiczna i obrona narodowa), jednakże generalnie mała ilość przedsiębiorstw ogółem w tejże gminie powoduje, że sekcje te mają stosunkowo duży udział w całości. Natomiast zdecydowanie wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji „A” (rolnictwo i leśnictwo) oraz „B” (górnictwo i wydobywanie) jest zjawiskiem naturalnym ze względu na rolniczy charakter znacznej części gminy oraz dużą ilość eksploatowanych złóż kopalin.

TABELA 84: Gmina Kamieniec Ząbkowski – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁸¹ zarejestrowanych w REGON według podstawowych gałęzi gospodarki narodowej w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowski (ilość podmiotów)	Gmina Kamieniec Ząbkowski (%)	Powiat Ząbkowski (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Rolnictwo i leśnictwo	44	6,07	2,58	1,16
Przemysł i budownictwo	209	28,83	24,06	20,34
Usługi	472	65,10	73,37	78,50

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 23: Gmina Kamieniec Ząbkowski – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁸² zarejestrowanych w REGON według podstawowych gałęzi gospodarki narodowej w 2019 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

⁸¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁸² Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich czy małych gmin miejsko – wiejskich jest znacznie niższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności (w tym ludności w wieku produkcyjnym) w porównaniu z jednostkami miejskimi i większymi miejsko – wiejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Kamieniec Ząbkowicki co prezentuje poniższa tabela. Wpływ na obraz poniższych wskaźników w skali gminy (zdecydowanie niższe od średniej dla powiatu i województwa) ma również jej gospodarczy charakter (przede wszystkim usługi publiczne i górnictwo), oferujący dużą podaż pracy najemnej przez stosunkowo niewielką (jednostkowo) liczbę przedsiębiorstw.

TABELA 85: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej⁸³ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	85,68	106,61	129,36
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	136,94	174,22	214,06
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	62,33	70,64	85,30
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	99,63	115,45	141,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2018 roku liczba pracujących⁸⁴ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki wyniosła 1427 osób. Kobiety stanowiły 31,67 %, a więc tylko około 1/3 z ogólnej liczby pracujących.

TABELA 86: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – pracujący w 2018 roku.

Pracujący	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – liczba pracujących
Ogółem	1427
W tym liczba kobiet	452
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	79
Przemysł i budownictwo	672
Usługi	676

Źródło: GUS 2020.

⁸³ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁸⁴ Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, zawodowego oraz duchownych.

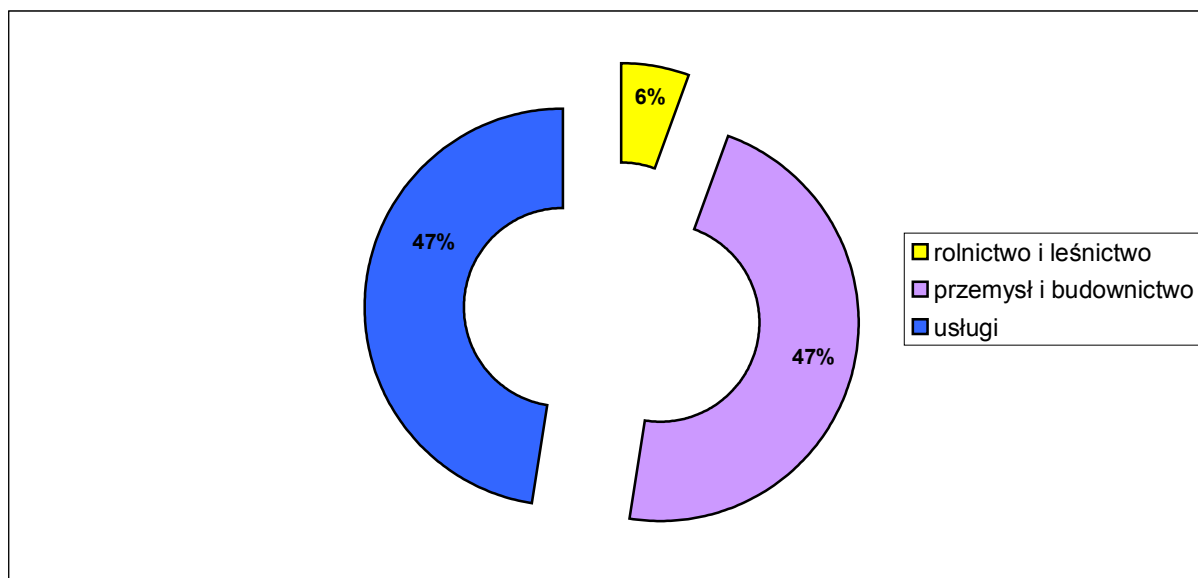
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 87: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura pracujących w 2018 roku.

Pracujący	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Rolnictwo i leśnictwo	5,54	3,00	1,02
Przemysł i budownictwo	47,09	39,90	35,55
Usługi	47,37	57,10	63,43
Udział kobiet w %	31,67	51,53	49,65
Na 1000 ludności ogółem	174,41	162,53	270,89
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	278,77	265,61	448,27

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 24: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura pracujących w 2018 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją, czyli odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie wyżej zaprezentowanych danych obserwujemy naturalną prawidłowość. Bardzo wysoki (blisko 50 %) wskaźnik pracujących w przemyśle i budownictwie na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki obrazuje, że sektor ten poprzez wybrane podmioty generuje dość duże zatrudnienie i zważywszy np.: na górnictwo wydaje się to jak najbardziej uzasadnione. Równie wysoki odsetek pracujących w gminie lokuje się w usługach. To efekt tego, że lokalne zakłady usługowe, zwłaszcza publiczne (administracja, edukacja) i handlowe, a także związane z transportem (głównie kolej), siłą rzeczy charakteryzują się znacznym zatrudnieniem. Mimo wszystko także wysoki udział pracujących w sektorze „rolnictwo i leśnictwo” w stosunku do powiatu i województwa odzwierciedla rolniczy charakter znacznej części gminy oraz obecność dużych podmiotów funkcjonujących w sekcji „A” (przede wszystkim Ośrodek Hodowli Zarodowej sp. z o.o. w Kamieńcu Ząbkowickim). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki struktura pracujących pomiędzy sektorami produkcyjnym i usługowym rozkłada się równomiernie, natomiast niski udział kobiet wśród ogółu pracujących jest pochodną struktury

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

branżowej największych lokalnych zakładów, charakteryzujących się ofertą pracy przede wszystkim dla mężczyzn (górnictwo, transport).

TABELA 88: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej⁸⁵ zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2019 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ilość jednostek ogółem
9 i mniej	690
10 – 49	32
50 – 249	3
250 i więcej	–

Źródło: GUS 2020.

Na koniec 2019 roku w 35 lokalnych przedsiębiorstwach (4,82 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Nie jest to wartość znacznie odbiegająca od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie, co więcej odsetek ten jest wyższy od porównywanych jednostek i jest to pewnego rodzaju osobiwość jak na tak niewielką gminę, aczkolwiek wynika to głównie ze stosunkowo dużej liczby podmiotów o liczbie pracujących od 10 do 49 (tak zwane małe przedsiębiorstwa). Na terenie gminy nie funkcjonują zakłady zatrudniające więcej niż 250 osób (tak zwane duże przedsiębiorstwa). Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 89: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarki narodowej⁸⁶ zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2018 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
9 i mniej	95,18	96,51	96,84
10 – 49	4,41	2,87	2,54
50 – 249	0,41	0,59	0,54
250 – 999	–	0,03	0,08
1000 i więcej	–	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

⁸⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

⁸⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1992 – 2020.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 marca 2020 roku Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich zarejestrował 287 bezrobotnych z terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 5,61 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest wyższy, ale i tak kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu ząbkowickiego oraz na wyższym poziomie w stosunku do całego województwa dolnośląskiego i kraju.

TABELA 90: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie ząbkowickim i województwie dolnośląskim na koniec marca 2020 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie	Polska
Stopa bezrobocia w %	10,2 ⁸⁷	4,8	5,4

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

TABELA 91: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobocie w latach 1992 – 2020.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1	2	3	4	5	6
1992	892	524	368	58,74	41,26
1993	1230	602	628	48,94	51,06
1994	1286	756	530	58,79	41,21
1995	1196	539	657	45,07	54,93
1996	761	325	436	42,71	57,29
1997	535	100	435	18,69	81,31
1998	671	170	501	25,34	74,66
1999	789	281	508	35,61	64,39
2000	1105	517	588	46,79	53,21
2001	1172	550	622	46,93	53,07
2002	1221	597	624	48,89	51,11
2003	1104	568	536	51,45	48,55
2004	1120	541	579	48,30	51,70
2005	1060	496	564	46,79	53,21
2006	959	392	567	40,88	59,12
2007	677	287	390	42,39	57,61
2008	595	263	332	44,20	55,80
2009	547	283	264	51,74	48,26

⁸⁷ 7 pozycja spośród 30 powiatów województwa dolnośląskiego pod względem wysokości stopy bezrobocia.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
2010	785	397	388	50,57	49,43
2011	611	278	333	45,50	54,50
2012	670	336	334	50,15	49,85
2013	590	287	303	48,64	51,36
2014	490	232	258	47,35	52,65
2015	400	175	225	43,75	56,25
2016	333	152	181	45,65	54,35
2017	277	123	154	44,40	55,60
2018	289	127	162	43,94	56,06
2019	259	131	128	50,58	49,42
30 marca 2020	287	131	156	45,64	54,36

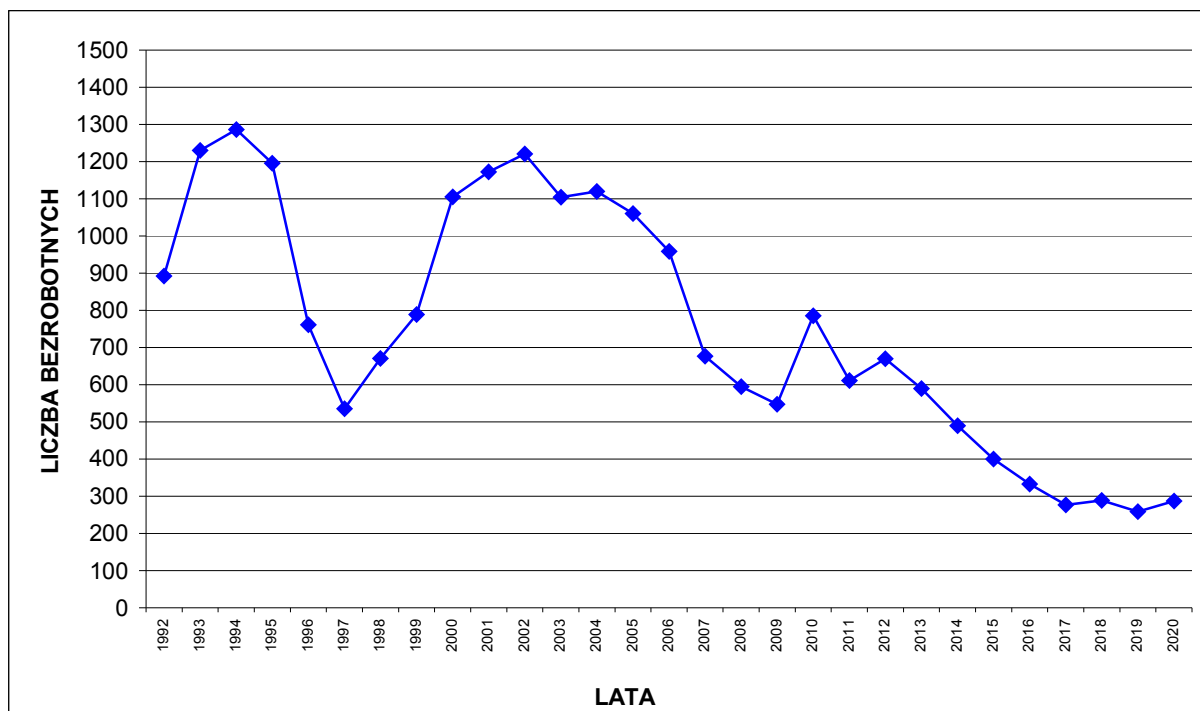
Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Na przestrzeni ubiegłych 30 lat (lata 1990 – 2019) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Kamieniec Ząbkowicki występowało w latach 1991 – 1995 oraz w latach 2000 – 2005. Pierwszy wyraźny spadek liczby bezrobotnych zarysował się w 1996 roku w stosunku do wzrostowej tendencji z lat 1990 – 1995. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1997. Zaznaczający się w latach 1998 – 2002 kolejny wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi ówczesnej dekoniunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtym okresie. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe i brak ofert dla osób wchodzących dopiero wówczas na rynek pracy. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2003(4) roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Kamieniec Ząbkowicki zaczęło systematycznie spadać i już w 2009 roku osiągnęło poziom notowany poprzednio w 1997 roku. Kolejny cykl dekonunktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2008(9) roku spowodował tu ponowny wzrost bezrobocia. Wzrost był jednak tylko chwilowy (jednoroczny) i znacznie mniej dynamiczny od zjawisk notowanych w latach 1991 – 1994 oraz 1998 – 2002. Na koniec 2019 roku, niemal siódmy rok z rzędu, bezrobocie w gminie spadło. Obecnie, biorąc pod uwagę lata 1992 – III 2020 poziom bezrobocia jest najniższy (poza końcem 2019 roku). Wpływ na to ma także niestety fakt wyjazdu poza granice gminy, w tym poza granice kraju, wielu osób w wieku produkcyjnym, co przekłada się na niższą liczbę bezrobotnych. Należy zaznaczyć, że duży wpływ na rynek pracy w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego ma podaż miejsc pracy generowana nie tylko przez największych lokalnych pracodawców, ale także przez podmioty zlokalizowane w pobliskich Ząbkowicach Śląskich i innych miastach powiatu, a nawet we Wrocławiu. W najbliższym okresie dynamika kształtowania się bezrobocia może ulec kolejnej zmianie, tym razem z tendencją wzrostową, w związku z pandemią koronawirusa i wywołanymi przez nią ogólnosięciowymi ograniczeniami w życiu społecznym i gospodarczym. Ocena pełnej skali tego zjawiska będzie możliwa dopiero za kilkanaście miesięcy – kilka lat.

W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych był bardzo zmienny, aczkolwiek najczęściej przekraczał 50 %. Obecnie, to jest 30 marca 2020 roku, współczynnik ten wynosi ponad 54 % i kształtuje się na przeciętnym poziomie na przestrzeni okresu objętego analizą.

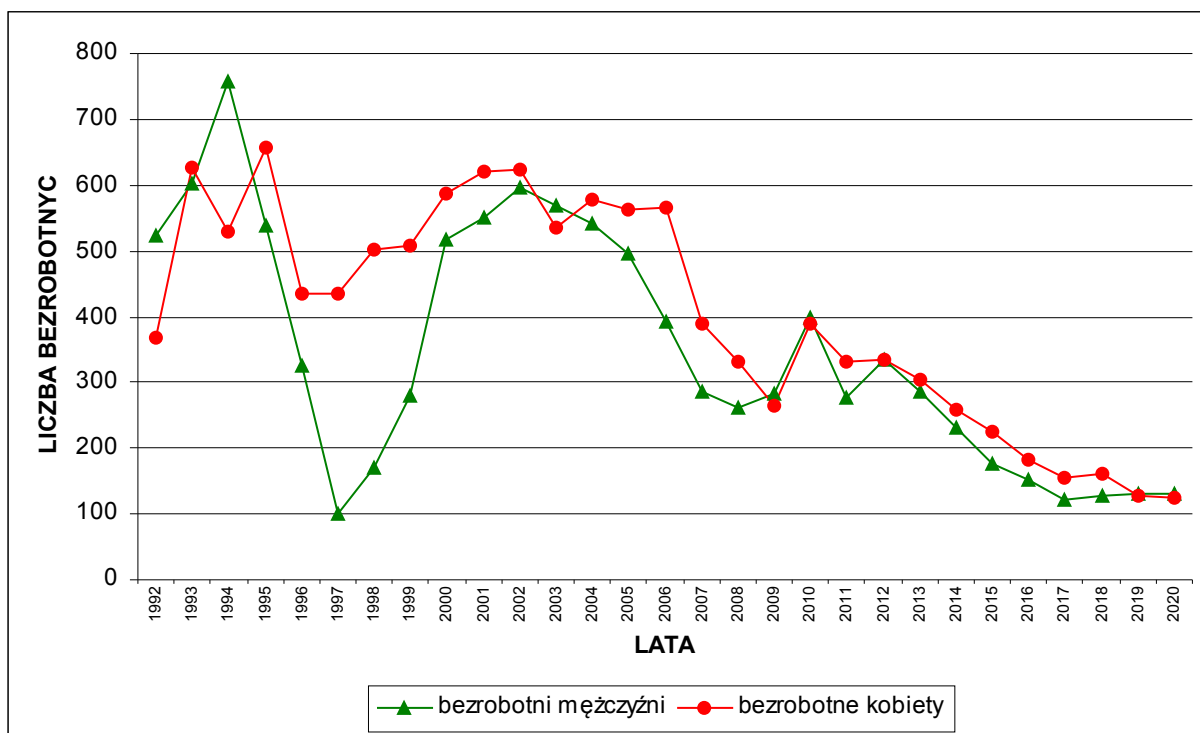
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 25: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1992 – 2020.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

RYCINA 26: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1992 – 2020 według płci.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 92: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1998 – 2020.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1998	448	66,77
1999	562	71,23
2000	884	80,00
2001	943	80,46
2002	992	81,24
2003	928	84,06
2004	964	86,07
2005	923	87,08
2006	819	85,40
2007	561	82,87
2008	483	81,18
2009	400	73,13
2010	650	82,80
2011	480	78,56
2012	523	78,06
2013	452	76,61
2014	383	78,16
2015	303	75,75
2016	284	85,29
2017	236	85,20
2018	240	83,04
2019	208	80,31
30 marca 2020	230	80,14

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Na koniec marca 2020 roku 230 osób, to jest ponad 80 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to przeciętny wskaźnik, biorąc pod uwagę okres począwszy od 1998 roku.

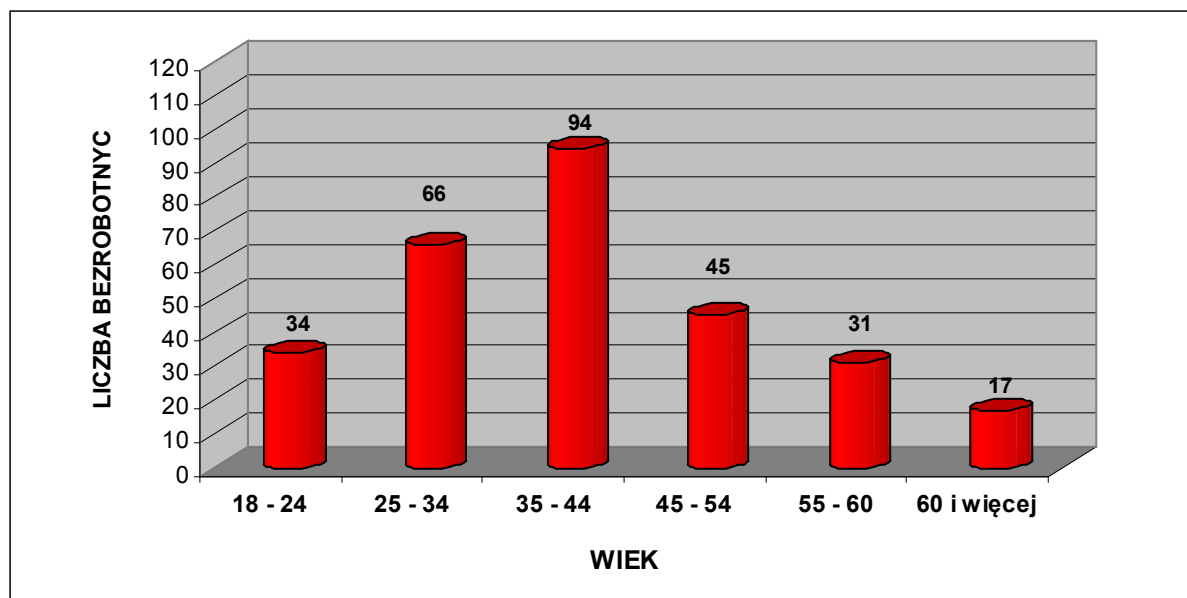
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 93: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 marca 2020 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	34	11,85	21
25 – 34	66	23,00	40
35 – 44	94	32,75	54
45 – 54	45	15,68	28
55 – 59	31	10,80	13
60 i więcej	17	5,92	–

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

RYCINA 27: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 marca 2020 roku.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. 12 % bezrobotnych to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż 35 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Bardzo wysoki wskaźnik w tej grupie wiekowej to przede wszystkim odsetek bezrobotnych w wieku 25 – 34 lata, co jest zjawiskiem niepokojącym. Niemal połowa bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Dość liczna jest również grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia (17 %) pomimo tego, że znaczna część osób w tej grupie skorzystała z możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Wpływ na to miał także krótki okres trwania reformy emerytalnej, wydłużającej wiek produkcyjny.

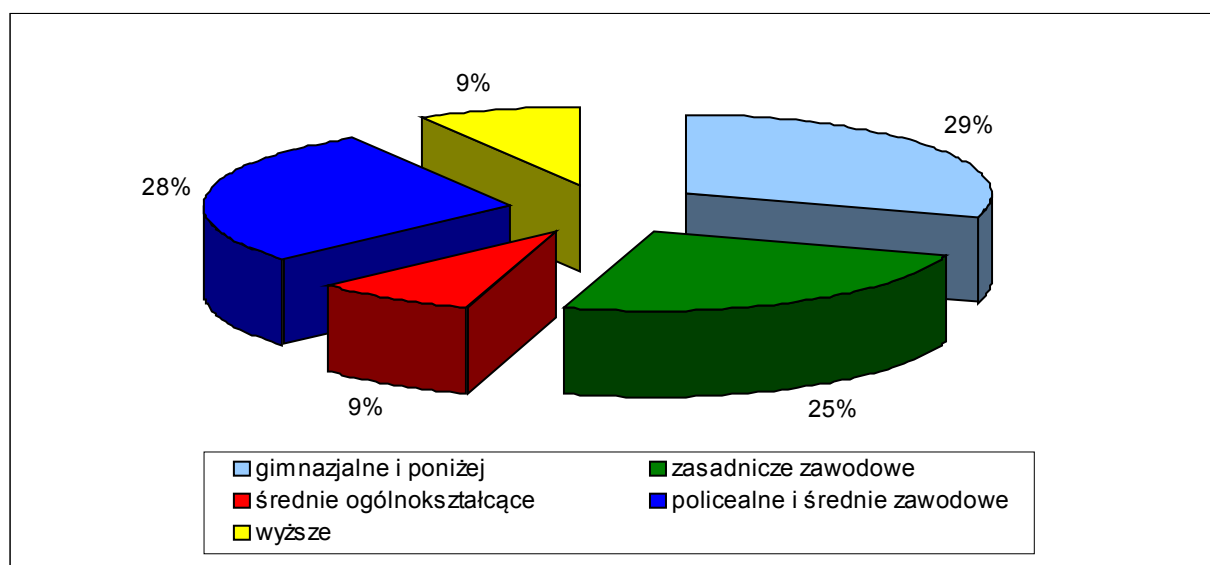
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 94: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 marca 2020 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	25	8,71	16
Policealne i średnie zawodowe	80	27,87	51
Średnie ogólnokształcące	25	8,71	19
Zasadnicze zawodowe	72	25,09	32
Gimnazjalne i poniżej	85	29,62	38

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

RYCINA 28: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 marca 2020 roku.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią 55 % ogółu zarejestrowanych, zaś osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią tylko niemal 9 % ogółu bezrobotnych, co i tak jest wyższym wskaźnikiem w porównaniu ze średnimi wartościami charakteryzującymi kraj oraz region. Znaczną grupę (ponad 37 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni trudno znaleźć pracę nie tylko w gminie, ale także w całym regionie.

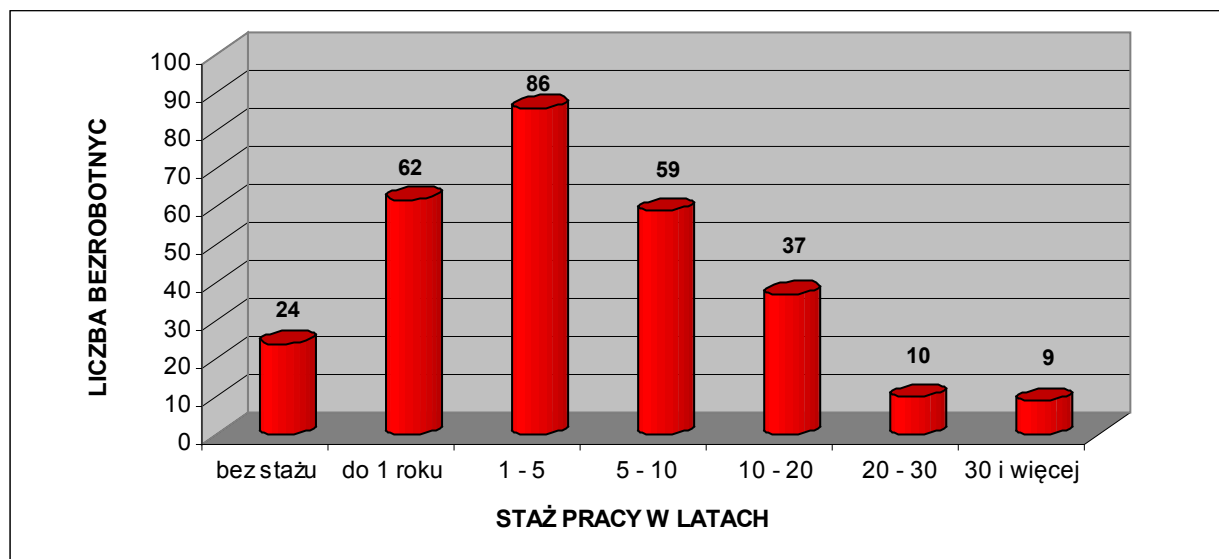
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 95: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 marca 2020 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	24	8,36	15
Do 1 roku	62	21,60	34
1 – 5	86	29,97	50
5 – 10	59	20,56	35
10 – 20	37	12,89	20
20 – 30	10	3,48	1
30 lat i więcej	9	3,14	1

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

RYCINA 29: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 marca 2020 roku.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Blisko 20 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie 30 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów, a także uczelni wyższych. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Kamieniec Ząbkowicki przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

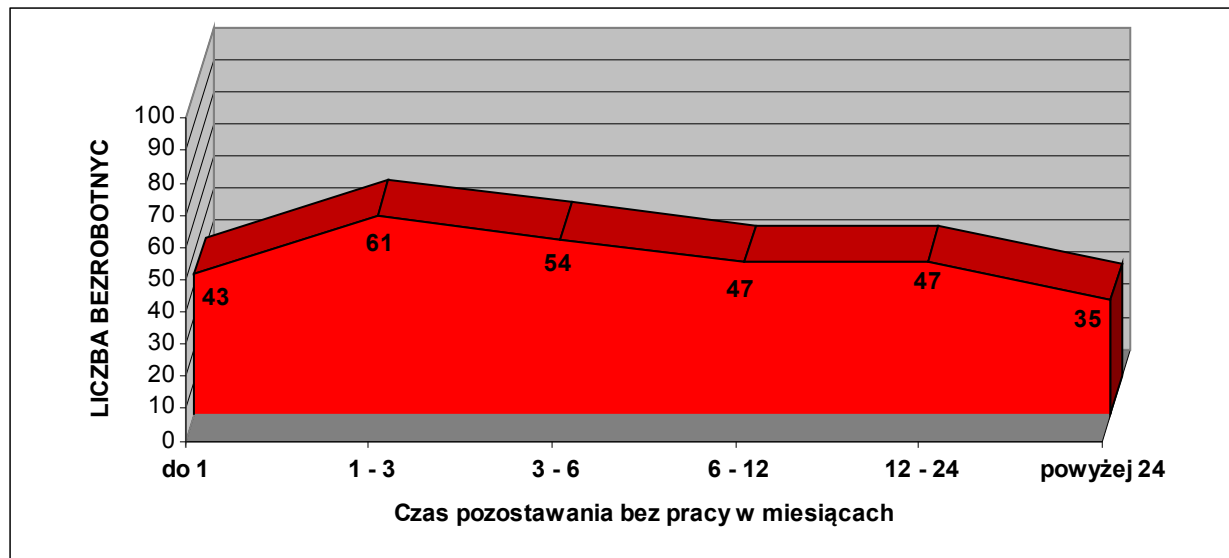
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 96: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 marca 2020 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	43	14,98	21
1 – 3	61	21,25	38
3 – 6	54	18,82	26
6 – 12	47	16,38	23
12 – 24	47	16,38	23
Powyżej 24 miesięcy	35	12,20	25

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

RYCINA 30: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 marca 2020 roku.

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2020.

Blisko 88 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w 2018 i 2019 roku oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza ogólnokształcących, którzy nie mogą znaleźć jeszcze pracy. Za korzystny należy uznać fakt, że tylko 12 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata, abstrahując oczywiście od faktycznej intensywności poszukiwań przez nich miejsc zatrudnienia. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Kamieniec Ząbkowicki, a także jej otoczenia (powiat ząbkowicki i ościennie), jest w stanie zapewnić miejsca pracy dla osób długotrwale bezrobotnych, a więc nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco sytuacją gospodarczą w latach 2009 – 2013), a także emigracja zarobkowa do krajów Europy Zachodniej po otwarciu granic wewnętrznych Unii Europejskiej, spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki (z 1221 osób w 2002 roku do 287 osób obecnie). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników

wykwalfikowanych, a więc głównie mężczyzn, i w tej kwestii obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem, pomimo niskiej stopy bezrobocia, jest mimo wszystko deficyt satysfakcjonujących i dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone w 2 połowie lat 90-tych XX wieku. Problemem jest także zjawisko tak zwanego „ukrytego bezrobocia” dotyczącego części ludności utrzymującej się formalnie z rolnictwa. Stworzenie minimum kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne, usługi na rzecz Gminy) jest w skali takiej gminy jak Kamieniec Ząbkowicki praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników nie tylko w dość dobrze płatnym sektorze produkcyjnym, ale również w nowoczesnych branżach usługowych, dedykowanych głównie dla ludzi młodych, zwłaszcza kobiet. Dotyczy to zarówno gminy Kamieniec Ząbkowicki jak i całego powiatu ząbkowickiego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również bardzo dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Administracja samorządowa.

4.4.1. Urząd Miejski.

Urząd Miejski⁸⁸, zlokalizowany w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Ząbkowickiej 26, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy miejsko – wiejskiej stoi Burmistrz. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierownikami gminnych jednostek organizacyjnych. Statut Gminy reguluje uchwała nr XXV/205/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 25 listopada 2020 roku w sprawie Statutu Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Urząd Miejski składa się z następujących referatów, komórek organizacyjnych i ważniejszych samodzielnych stanowisk:

- Burmistrz Kamieńca Ząbkowickiego;
- Zastępca Burmistrza, także Kierownik Referatu Rolnictwa i Gospodarki Gruntami;
- Skarbnik Gminy, także Kierownik Referatu Finansów;
- Sekretarz Gminy, także Zastępca Kierownika Referatu Finansów;
- Referat Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
- Referat Finansów;
- Referat Planowania i Rozwoju;
- Referat Rolnictwa i Gospodarki Gruntami;
- Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich;
- Urząd Stanu Cywilnego;
- Radca Prawny;
- Inspektor ochrony danych.

Urzędowi Miejskiemu w Kamieńcu Ząbkowickim podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Przedszkole Publiczne nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 23;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Chrobrego w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Zamkowa 4;

---

⁸⁸ Nazwa „Urząd Miejski w Kamieńcu Ząbkowickim” funkcjonuje formalnie od dnia 01 stycznia 2021 roku. Poprzednio, do dnia 31 grudnia 2020 roku, był to Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Zespół Szkół nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10:
  - Przedszkole Publiczne nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Kolejowa 84;
  - Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Ząbkowicka 21;
- Gminne Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 27;
- Centrum Integracji Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Ząbkowicka 21;
- Zakład Usług Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 4;
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Zacisze” w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10.

4.4.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie miejsko – wiejskiej sprawuje Burmistrz, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Miejska, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2018 roku (wówczas jeszcze do Rady Gminy), Rada Miejska w Kamieńcu Ząbkowickim składa się z 6 kobiet i 9 mężczyzn.

TABELA 97: Radni Gminy Kamieniec Ząbkowicki według wieku w 2020 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	1	–	1	6,67	–	11,11
30 – 39	1	–	1	6,67	–	11,11
40 – 59	7	5	2	46,66	83,33	22,22
60 i więcej	6	1	5	40,00	16,67	55,56

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Rada Miejska w Kamieńcu Ząbkowickim prowadzi następujące komisje:

- Komisja Budżetu, Gospodarki Gminy, Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Ochrony Przeciwpowodziowej Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia, Sportu, Turystyki, Spraw Socjalnych, i Bezpieczeństwa Publicznego Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Komisja Rewizyjna Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Komisja Skarg, Wniosków i Petycji Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim.

4.4.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej i międzynarodowej Gmina Kamieniec Ząbkowicki należy do następujących stowarzyszeń:

- Dolnośląska Organizacja Turystyczna, w tym Europejski Szlak Zamków i Pałaców;
- Lokalna Grupa Działania (LGD) „QWSI”;
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich;
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis;
- Związek Samorządów Polskich.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dolnośląska Organizacja Turystyczna jest stowarzyszeniem i działa w oparciu o ustawę z dnia 07 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawę z dnia 25 czerwca 1999 roku o Polskiej Organizacji Turystycznej. Stowarzyszenie pod nazwą „Dolnośląska Organizacja Turystyczna” (DOT) utworzyły władze samorządowe Dolnego Śląska w styczniu 2000 roku. Organizacja ta została stworzona w wyniku przekształceń dokonywanych w obszarze zarządzania turystyką, zgodnie z normami obowiązującymi w krajach Unii Europejskiej. W wyniku reformy administracji państwowej i powołania nowych struktur samorządu terytorialnego, samorządy przejęły zadania związane ze strategią rozwoju regionalnego, w tym także w obszarze turystyki. Powołując DOT jako pierwszą w Polsce organizację o charakterze regionalnym władze samorządowe województwa dolnośląskiego wykazały duże zainteresowanie rozwojem ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku. Stowarzyszenie DOT skupia obecnie 160 członków i jest największą Regionalną Organizacją Turystyczną w Polsce. Siedziba DOT mieści się we Wrocławiu przy ul. Świdnickiej 44. Do statutowych zadań Stowarzyszenia Dolnośląska Organizacja Turystyczna należy szeroko pojęta promocja Dolnego Śląska, jako regionu posiadającego doskonałe położenie na pograniczu z Niemcami i Czechami, również jako regionu charakteryzującego się zróżnicowanym krajobrazem przyrodniczym oraz bogactwem wspaniałych pomników historii i kultury śląskiej. Celem działań jest promocja regionu i tworzenie pozytywnego wizerunku Dolnego Śląska jako krainy wartej odwiedzenia i zwiedzenia, regionu atrakcyjnego dla turystów. Główny cel statutowy DOT to „wspieranie rozwoju turystyki oraz prowadzenie promocji Dolnego Śląska”.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi” posiada status stowarzyszenia i została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej, IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 19 lutego 2009 roku. Biuro Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Qwsi” znajduje się w Ziębicach przy ulicy Stawowej 2a. W skład członków zwyczajnych Stowarzyszenia wchodzi organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz samorządy. Swoim zasięgiem LGD obejmuje obszar 802 km² zamieszkiwany przez blisko 65 tysięcy osób. Jest to 7 gmin powiatu ząbkowickiego: Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki, Stoszowice, Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Złoty Stok. Głównym celem działalności Stowarzyszenia LGD „Qwsi” jest rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców i wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD oraz wzrost poziomu zaufania, aktywności społecznej i poczucia więzi mieszkańców Ziemi Ząbkowickiej z regionem. Działalność Stowarzyszenia jest nastawiona na rozwój oferty turystycznej obszaru, aktywizowanie grup defaworyzowanych, podnoszenie kompetencji organizacji pozarządowych oraz aktywizację i integrację społeczności lokalnej.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich posiada siedzibę w Bierzwniku (województwo zachodniopomorskie) przy ul. Kopernika 2. Celem Stowarzyszenia, zrzeszającego obecnie 22 gminy z całej Polski, jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów w zakresie ochrony dziedzictwa cysterskiego.

Stowarzyszenie Gminy Polskich Euroregionu Glacensis jest dobrowolnym związkiem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”, który powstał na podstawie umowy o utworzeniu czesko – polskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregionu Glacensis. Euroregion nie ma osobowości prawnej, współpraca jest ukierunkowana na skoordynowanie głównych przedsięwzięć zgodnie z zamierzeniami Euroregionu. Jego organy działają w oparciu o normy prawne swoich państw. Polska siedziba Stowarzyszenia mieści się w Kłodzku przy ul. Łukasiewicza 4a/2. Euroregion Glacensis jest jednym z 16 funkcjonujących w granicach Polski euroregionów i jednym z sześciu na pograniczu polsko – czeskim. Zgodnie ze Statutem Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis członkami Euroregionu są polskie gminy należące do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz czeskie miasta i gminy należące do Stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”. Podstawowym celem statutowym stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis” jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności regionu, sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego, rozwoju turystyki, kultury i sportu oraz stałej poprawy warunków życia mieszkańców.

Związek Samorządów Polskich jako Stowarzyszenie powstało w sierpniu 2017 roku. Zrzesza samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie. Inspiracją powołania Związku Samorządów Polskich (ZSP) była łącząca jego założycieli świadomość wspólnych wartości chrześcijańskich, wyrażająca się przywiązaniem do polskiej tradycji samorządności demokratycznej oraz chęć wspólnego dążenia do budowy silnego polskiego społeczeństwa, które będzie potrafiło zadbać o przyszłość swoich małych

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

samorządowych ojczyzn. Siedziba ZSP mieści się w Tomaszowie Lubelskim przy ul. Lwowskiej 57. Celem ZSP jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami stowarzyszenia, w szczególności poprzez: inicjowanie, propagowanie i realizację wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi współpracy samorządów. Celem działań ZSP jest również własne doskonalenie i zadbanie o stały rozwój obecnych samorządowców różnego szczebla, oraz dbałość o rodzinę, tradycję, historię lokalną i narodową tożsamość. ZSP chce ponadto inicjować korzystne dla samorządów zmiany w polskim prawie.

Dodatkowo na arenie międzynarodowej Gmina Kamieniec Ząbkowicki prowadzi formalną współpracę partnerską z gminami Ellzee z Republiki Federalnej Niemiec (kraj związkowy – Bawaria, rejencja – Szwabia, powiat – Günzburg) oraz Bílá Voda z Republiki Czeskiej (kraj – ołomuniecki, powiat – Jeseník). Współpraca dotyczy przede wszystkim wymiany kulturalnej.

4. 5. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

Stowarzyszenia sportowe:

- Klub Sportowy Akademia Piłkarska „Goal”, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 32;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Gminny Klub Sportowy „Zamek” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 7;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „Iskra” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 2g;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Uczniowski Klub Sportowy Szkoły Podstawowej nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Rowerowy Klub Sportowy „Kross” Byczeń, Byczeń 5;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Spartakus” Byczeń, Byczeń 18;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Inter” Ożary, Ożary 14.

Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna Kamieniec Ząbkowicki I, ul. Złotostocka 29;
- Ochotnicza Straż Pożarna Kamieniec Ząbkowicki II, ul. Leśna 2;
- Ochotnicza Straż Pożarna Doboszwice, Doboszwice 71;
- Ochotnicza Straż Pożarna Ożary, Ożary 37b;
- Ochotnicza Straż Pożarna Topola, Topola 25.

Stowarzyszenia społeczno – kulturalne, towarzystwa i fundacje:

- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „Dlaczego NIE”, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 84;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Kamienieckiej, Kamieniec Ząbkowicki, Plac Kościelny 3;
- Fundacja „Zaraz Wracam”, Byczeń 68;
- Stowarzyszenie Integracyjne „Nasza Wieś Ożary z XXI wieku”, Ożary 32.

Koła:

- Koło Wędkarskie nr 11, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 8;
- Gminne Koło Pszczelarzy, Kamieniec Ząbkowicki, ul. XXX lecia 36/6;
- Polski Związek Łowiecki, Koło „Jeleń”, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 2/8;
- Koło Gospodyń Wiejskich Byczeń, Byczeń 55;
- Koło Gospodyń Wiejskich Chałupki, Chałupki 5;
- Koło Gospodyń Wiejskich Doboszwice, Doboszwice 63/23;
- Koło Gospodyń Wiejskich Ożary, Ożary 32;
- Koło Gospodyń Wiejskich Sławęcin, Sławęcin 1;
- Koło Gospodyń Wiejskich Sosnowa, Sosnowa 38;
- Koło Gospodyń Wiejskich Starczów, Starczów 64;
- Koło Gospodyń Wiejskich Suszka, Suszka 2A;
- Koło Gospodyń Wiejskich Śrem, Śrem 2.

W zakresie gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem organizacji i stowarzyszeń społeczno – gospodarczych.

4. 6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.6.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki infrastruktura służby zdrowia składa się z następujących placówek:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (NZOZ) Medicus Plus sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Nauczycielska 2;
- Przychodnia specjalistyczna SAN MED, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Zamkowa 4a;
- Gminne Centrum Rehabilitacji, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Zamkowa 4a;
- praktyki lekarskie.

NZOZ Medicus Plus sp. z o.o. oferuje mieszkańcom gminy następujące usługi:

- gabinet internistyczny;
- gabinet pediatriczny;
- gabinet ginekologiczny;
- gabinet zabiegowy i punkt szczepień;
- gabinet pobierania wyników badań laboratoryjnych;
- usługi pielęgniarstwo – położnicze;
- pielęgniarstwo środowiskowe: pielęgniarstwo rodzinne i położniczo – rodzinne.

Personel służby zdrowia składa się z 7 lekarzy medycyny oraz 9 pielęgniarek i 1 higienistki.

Prywatna przychodnia specjalistyczna SAN MED oferuje wizyty u lekarzy z szeregu specjalizacji tylko w określone dni miesiąca (alergolog, angiolog, chirurg, dermatolog, diabetolog, dietetyk, endokrynolog, gastrolog, kardiolog, internista, onkolog, ortopeda, pediatra, pulmonolog, psychiatra, psycholog, reumatolog). Poza tym świadczy szereg usług i porad medycznych typu: badanie EKG, cewnikowanie, holter EKG, RR, kompleksowa edukacja pacjenta i rodziny, lampa solux, opatrunki, pielęgniarstwo – lekarska rehabilitacja w gabinecie i domu pacjenta pobieranie materiałów do badań laboratoryjnych, pomiar ciśnienia tętniczego, pomiar cukru we krwi, porady pielęgniarstwo – lekarskie, realizacja recept lekarskich, rehabilitacja (gimnastyka indywidualna, masaż limfatyczny, masaż klasyczny, masaż suchy), specjalistyczna opieka nad pacjentem, spirometria, stawianie baniek, terapie (elektroterapia, laseroterapia, pole magnetyczne, terapia manualna), transport na wizyty lekarskie w gabinecie i w domu pacjenta, usługi położnicze, szkoła rodzenia, zastrzyki (domięśniowe, dożylnie, kroplówki podskórne) i zdejmowanie szwów. Przychodnia SAN MED jest także operatorem Gminnego Centrum Rehabilitacji, świadcząc usługi o których mowa powyżej.

Praktyki lekarskie reprezentowane są przez 3 praktyki stomatologiczne i 1 praktykę ginekologiczną.

Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy podstawową opiekę medyczną, jednak na dość zróżnicowanym i dobrym poziomie. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Paczkowie, Ząbkowicach Śląskich i we Wrocławiu. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 2 apteki – wszystkie w Kamieńcu Ząbkowickim (ulice Kolejowa 11 i Ząbkowicka 16).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 98: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dostępność do usług służby zdrowia w 2018 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Apteki i punkty apteczne	4091	2726	2630
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ⁸⁹	2727	2181	1811
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	2,07	2,99	5,53
Łóżka w szpitalach ⁹⁰ na 10 tys. ludności	–	20,94	50,53
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ⁹¹	–	478	198

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Kamieniec Ząbkowicki jest mniej korzystny od średnich charakteryzujących powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie, aczkolwiek powyższa statystyka obejmuje tylko współczynnik obliczany w stosunku do liczby obiektów (podmiotów) i nie uwzględnia oferty (specjalizacji) świadczonej przez dany ośrodek. Podobnie, to znaczy statystycznie mniej korzystnie, kształtują się wskaźniki dotyczące aptek, zarówno odnośnie dostępności (liczba mieszkańców na 1 placówkę) jak i nasycenia (liczba placówek na 100 km²). Jest to zrozumiałe, ze względu na dużą liczbę aptek w większych miastach, którą ujmuje statystyka przyporządkowana dla całego regionu dolnośląskiego.

Niezależnie od powyższego obecnie funkcjonującą w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Należy mieć na względzie bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskich miastach. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji ani budowy nowych obiektów służby zdrowia na terenie gminy.

4.6.2. Opieka społeczna i żłobki.

OPIEKA SPOŁECZNA:

Opieką społeczną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Ząbkowickiej 21. W 2019 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- zasiłki stałe – 343 świadczenia;
- zasiłki okresowe – 286 świadczeń;
- jednorazowe zasiłki celowe – 193 świadczenia.

TABELA 99: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w latach 2000 – 2019.

Rok	Liczba rodzin
1	2
2000	1569
2001	1590
2002	1731

⁸⁹ Powyższa statystyka obejmuje zakłady opieki zdrowotnej, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

⁹⁰ Szpitale ogólne.

⁹¹ Szpitale ogólne.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2
2003	1852
2004	1563
2005	1550
2006	1793
2007	1751
2008	1272
2009	1214
2010	1214
2011	1185
2012	1053
2013	1034
2014	909
2015	865
2016	742
2017	621
2018	543
2019	438

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

W okresie ostatnich analizowanych 20 lat liczba osób objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 438 (obecnie) do 1852 (przeszło 15 lat temu). Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, podtopienia, powódzie, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. Na terenie gminy nie ma stacjonarnych zakładów (domów) pomocy społecznej. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

ŻŁOBKI:

Na terenie gminy nie ma żłobków, ale zasadny wydaje się być ich rozwój. Na mocy ustawy z dnia 04 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 roku, poz. 75 z późn. zm.) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie nadzór nad ich działalnością sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. System opieki nad dziećmi do lat 3 w postaci żłobków i klubów dziecięcych powinien rozwijać się przede wszystkim w ośrodkach o odpowiednio dużej populacji grupy docelowej, a więc zarówno dzieci jak i osób (rodziców) pracujących. Dotyczy to więc głównie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (postulowany żłobek) i ewentualnie wybranych największych sołectw takich jak: Starczów, Doboszowice i Ożary (postulowane kluby dziecięce). Obecnie (koniec 2018 roku) populacja dzieci w wieku 1 – 3 lata w skali całej gminy wynosi 197 osób. Zakładając, że popyt na opiekę nad dziećmi do lat 3 dotyczy tylko około 25 % tej populacji oraz, że optymalna przeciętna placówka żłobkowa dysponuje około 40 – 50 miejscami, to w tej chwili niedobór żłobków można szacować na 1 obiekt. W przyszłości szacunek ten nie musi ulec zmianie (zmniejszeniu), albowiem ewentualny spadek urodzin może być równoważony wzrostem popytu ponad założone 25 %. Rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi możliwy będzie poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane oddziały szkolne). Szczególną uwagę należy zwrócić

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

na wsparcie rozwoju małych klubów dziecięcych prowadzonych przez podmioty prywatne. Rozwojem opieki nad dziećmi do lat 3 powinny być także zainteresowane większe podmioty gospodarcze (główni pracodawcy w gminie). Darmowe lub dotowane żłobki nie tylko zachęcają do posiadania dzieci, ale także poprawiają aktywność zawodową kobiet i polepszają ich sytuację materialną, a tym samym przyczyniają się do równości płci.

TABELA 100: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – opieka żłobkowa w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Żłobki + oddziały żłobkowe + kluby dziecięce na 100 km ²	-	0,62	1,98
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach ogółem	–	9,2	16,6
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w miastach		19,9	21,6
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na wsi	–	1,2	6,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

4. 7. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2020 / 2021 sieć oświatowa na terenie gminy składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Publiczne nr 1, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 23;
- Przedszkole Publiczne nr 2, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 84;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Chrobrego, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Zamkowa 4;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Szkolna 10.

Przedszkola i Szkoły Podstawowe są jednostkami organizacyjnymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Przedszkole Publiczne nr 2 wraz ze Szkołą Podstawową nr 2 funkcjonują jako Zespół Szkół nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim.

TABELA 101: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i średniego w roku szkolnym 2019 / 2020.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ⁹²
Przedszkole nr 1 Kamieniec Ząbkowicki	77	8
Przedszkole nr 2 Kamieniec Ząbkowicki	64	5
Szkoła Podstawowa nr 1 Kamieniec Ząbkowicki	315	35
Szkoła Podstawowa nr 2 Kamieniec Ząbkowicki	186	24

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Ogółem w roku szkolnym 2019 / 2020 w zlokalizowanej na terenie gminnej sieci oświatowej korzystało 642 uczniów, z czego:

- 141 dzieci w przedszkolach;
- 501 uczniów w szkołach podstawowych.

Pozostawali oni pod opieką 72 nauczycieli⁹³, z czego:

- 13 nauczycieli w przedszkolach;
- 59 nauczycieli w szkołach podstawowych.

⁹² Bez względu na rodzaj etatu.

⁹³ Bez względu na rodzaj etatu.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 9 wychowanków, z czego:

- 11 w przedszkolach;
- 8 w szkołach podstawowych.

TABELA 102: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2018 / 2019.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba miejsc w przedszkolach ⁹⁴ na 1 przedszkole	87,50	61,75	65,33
Liczba dzieci w przedszkolach ⁹⁵ na 1 przedszkole	81,50	57,19	69,43
Liczba miejsc w przedszkolach ⁹⁶ na 1 dziecko	1,07	1,08	0,94
Obłożenie miejsc w przedszkolach ⁹⁷ (%)	93,14	92,61	106,27
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	57,1	79,4	88,7
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem	57,3	81,9	90,5
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem w miastach		112,5	101,0
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem w miastach		119,2	102,4
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	57,1	54,6	63,5
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi	57,3	55,8	66,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

W roku szkolnym 2018 / 2019 przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny była w gminie Kamieniec Ząbkowicki wyższa od wskaźników charakteryzujących powiat ząbkowicki oraz województwo dolnośląskie. Wynika to z faktu, że w analizowanej gminie funkcjonują tylko dwie, większe, zbiorcze placówki przedszkolne. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosiło przeszło 93 % i było niemal równe przeciętnej w powiecie i niższe od średniej w województwie. Ogólny odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Kamieniec Ząbkowicki był dość wyraźnie niższy od przeciętnych w powiecie i województwie. Wskaźniki wygenerowane tylko dla obszarów wiejskich wskazują, że w analizowanej gminie odsetek ten w obu grupach wiekowych był już nieco korzystniejszy od średniej w powiecie, aczkolwiek nadal niższy od średniej w województwie. Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim potencjalnie możliwy popyt na usługi przedszkolne, można uznać, że obecna oferta wychowania przedszkolnego w gminie nie w pełni zaspokaja potrzeby lokalnej społeczności. Należy więc rozważyć możliwość poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) budowę nowego obiektu, zwiększenie liczby oddziałów przy obecnych placówkach (rozbudowa) lub adaptację wybranych czy nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: świetlice wiejskie, likwidowane oddziały szkolne). Pomocna może być (również opcjonalnie) prywatna inicjatywa w zakresie wychowania przedszkolnego. Dotyczy to przede wszystkim małych obiektów przedszkolnych (do kilkunastu wychowanków) funkcjonujących na bazie prywatnych obiektów w ramach istniejącej substancji lokalowej.

⁹⁴ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹⁵ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹⁶ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

⁹⁷ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 103: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2018 / 2019.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	255,50	204,81	244,27
Liczba oddziałów na 1 szkołę podstawową	12,50	11,76	13,25
Liczba uczniów na 1 oddział w szkołach podstawowych	20,44	17,41	18,44
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	81,37	87,53	94,88
Szkoły podstawowe – współczynnik skolaryzacji netto (%)	80,73	85,84	92,92
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	77,00	90,17	165,77
Liczba oddziałów na 1 gimnazjum	3,00	4,50	8,11
Liczba uczniów na 1 oddział w gimnazjach	25,67	20,04	20,43
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji brutto (%)	87,50	96,26	98,47
Gimnazja – współczynnik skolaryzacji netto (%)	76,14	72,06	80,42

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Powyższe dane i poniższe analizy dotyczą już ostatniego okresu (roku szkolnego) w trakcie trwania tak zwanej reformy edukacyjnej, znoszącej poziom gimnazjalny i wydłużającej edukację na poziomie podstawowym. Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego były zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Kamieniec Ząbkowicki odnośnie szkół podstawowych oznaczają teoretycznie mniej korzystne uwarunkowania od średnich dla powiatu i województwa (wyższa liczba uczniów i wyższa liczba oddziałów na 1 placówkę oraz większa liczba uczniów na 1 oddział). Wynika to przede wszystkim z faktu, że gminna sieć szkolnictwa podstawowego składa się tylko z 2 zbiorczych placówek i są to obiekty kubaturowo większe od przeciętnych w powiecie i regionie. Częściowo odmienna sytuacja dotyczyła placówek gimnazjalnych. Ze względu na fakt, że w gminie Kamieniec Ząbkowicki wówczas funkcjonowała już tylko jedna, zbiorcza, ale niewielka (ze względów demograficznych) placówka gimnazjalna, to wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy oznaczały teoretycznie korzystniejsze uwarunkowania od średnich dla powiatu i województwa odnośnie przeciętnej liczby uczniów i oddziałów na 1 placówkę. Oczywiście należy podkreślić, że nie tylko zagęszczenie obiektów szkolnych decyduje o jakości oferty edukacyjnej, ale przede wszystkim poziom nauczania. Współczynniki skolaryzacji brutto⁹⁸ i netto⁹⁹ przyporządkowane dla szkół podstawowych i gimnazjum są w gminie wyraźnie niższe od przeciętnej w powiecie i województwie. Oznacza to między innymi, że część miejscowych uczniów w wieku szkolnym pobiera naukę poza granicami gminy. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolna zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Sieć szkolna w gminie jest już zreorganizowana po reformie szkolnictwa, znoszącej poziom gimnazjalny i wydłużającej edukację na poziomie podstawowym. Po wygaszeniu Gimnazjum w Kamieńcu Ząbkowickim, funkcjonuje tam Szkoła Podstawowa. W najbliższych latach nie przewiduje się likwidacji ani budowy nowych placówek szkolnych. W dłuższej perspektywie czasowej, ze względu na postępujące niekorzystne zjawiska

⁹⁸ Współczynnik skolaryzacji brutto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

⁹⁹ Współczynnik skolaryzacji netto, np.: dla poziomu szkoły podstawowej, wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7 – 12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7 – 12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku (GUS).

demograficzne (spadek liczby urodzeń), należy rozważyć możliwość okresowego uszczuplenia liczby oddziałów szkolnych, czy nawet jednej ze szkół podstawowych, z ewentualnym przeznaczeniem na obiekty żłobkowe i przedszkolne lub na inne cele komunalne.

Młodzież z gminy Kamieniec Ząbkowicki korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Ząbkowicach Śląskich, Kłodzku, Wałbrzychu i we Wrocławiu. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach ponadpodstawowych (średnich) oraz na wyższych uczelniach.

4. 8. Kultura.

Na terenie gminy funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się Gminne Centrum Kultury (GCK) zlokalizowane w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 27. Celem działania GCK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, a także rozwijanie potrzeb z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji poprzez:

- rozpowszechnianie, rozbudzanie i rozwijanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych w środowisku lokalnym;
- tworzenie warunków dla rozwoju i wspierania amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, tradycji ludowych regionu, a także rękodzieła ludowego i artystycznego;
- organizacja imprez kulturalno – rozrywkowych, masowych i okazjonalnych;
- organizacja czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, poprzez prowadzenie kół zainteresowań, klubów i specjalnych kursów, zgodnie z potrzebami środowiska;
- organizowanie koncertów, przeglądów, wystaw i konkursów;
- rozbudzanie i rozwijanie inicjatyw środowiskowych w zakresie kultury.

Podstawową działalność GCK opiera na współpracy ze szkołami podstawowymi oraz organizacji dla dzieci i młodzieży i pozostałej społeczności imprez kulturalno – rekreacyjnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz lokalnego środowiska poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień GCK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Kamieniec Ząbkowicki. Przy GCK funkcjonują liczne pracownie, sekcje zainteresowań i zespoły artystyczne. Należą do nich między innymi:

- koło taneczne dla dzieci i młodzieży;
- koło śpiewacze dla dzieci i młodzieży;
- koło modelarskie dla dzieci i młodzieży;
- koło plastyczno – techniczne (np.: warsztaty twórcze) dla wszystkich grup wiekowych.

GCK organizuje również kursy, szkolenia i warsztaty dla różnych grup wiekowych, np.: kursy komputerowe dla seniorów, kursy językowe dla wszystkich grup wiekowych, itp. GCK udostępnia także swoje pomieszczenia miejscowym kołom i stowarzyszeniom społecznym (np.: koło pszczelarzy, koło myśliwskie) jak również zespołom artystycznym (np.: zespół muzyczny „Prokop Band”, lokalna grupa teatralna „Rodzice dzieciom”). Instytucja posiada salę widowiskową na 170 miejsc oraz specjalistyczne pracownie komputerowe, plastyczne i taneczne. Obiekt tak zwanego „Czerwonego Kościółka” służy między innymi jako galeria wystawiennicza dla miejscowych artystów, sala koncertowa, miejsce uroczystych sesji Rady Gminy, itd.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Według danych GUS w 2018 roku na terenie gminy funkcjonowało 7 grup artystycznych zrzeszających 130 członków oraz 13 kół zrzeszających 140 członków. W tym samym roku GCK zorganizowało 140 imprez, w których uczestniczyło ponad 26 tysięcy osób. Nie było wśród nich imprez masowych.

Sieć usług kultury tworzą również:

- Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział Kamieniec Ząbkowicki, Plac Kościelny 4;
- Kamieniecka Izba Pamiątek, Kamieniec Ząbkowicki, Plac Kościelny 3;
- Pałac Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim (Góra Zamkowa), ul. Zamkowa 5;
- Świetlica wiejska w Byczeniu, Byczeń 18;
- Świetlica wiejska w Chałupkach, Chałupki 8;
- Świetlica wiejska w Doboszowicach, Doboszowice 94;
- Świetlica wiejska w Kamieńcu Ząbkowickim I, ul. Skorolecka 10a;
- Świetlica wiejska w Mrokocinie, Mrokocin 33;
- Świetlica wiejska w Pomianowie Górnym, Pomianów Górny 10;
- Świetlica wiejska w Sławęcinie, Sławęcin 16;
- Świetlica wiejska w Sosnowej, Sosnowa 40;
- Świetlica wiejska w Suszce, Suszka 26;
- Świetlica wiejska w Śremie, Śrem 34;
- Świetlica środowiskowa w Kamieńcu Ząbkowickim II, ul. Kolejowa 84;
- Świetlica środowiskowa w Ożarach, Ożary 32;
- Świetlica środowiskowa w Starczowie, Starczów 47;
- Świetlica środowiskowa w Topoli, Topola 25.

Szczególną uwagę należy zwrócić na sukces lokalnego „produktu” turystycznego w postaci udostępnionego do zwiedzania zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej. Odwiedzają go rzesze turystów. Z roku na rok rośnie liczba zakupionych biletów. Działalność obiektu podlega Gminnemu Centrum Kultury. Usługi świadczone na terenie obiektu ograniczają się na razie wyłącznie do zwiedzania i działającej w nim kawiarni. Docelowo przewiduje się rozwój usług gastronomicznych i wypoczynkowych.

Na terenie gminy funkcjonuje, podległa GCK, Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Ząbkowickiej 27. Posiada ona filie biblioteczne zlokalizowane w miejscowościach: Doboszowice, Ożary i Starczów oraz punkty biblioteczne w miejscowościach Byczeń i Chałupki. Punkty biblioteczne zlokalizowane są przy świetlicach wiejskich bądź środowiskowych. Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy poprzez:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- obsługę użytkowników, w tym: udostępnianie zbiorów bibliotecznych, prowadzenie działalności informacyjnej;
- rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań czytelniczych;
- współdziałanie z bibliotekami i instytucjami upowszechniania kultury z innych miejscowości w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy.

Poza pracami merytorycznymi (zakup, opracowanie i udostępnienie księgozbioru) Biblioteka organizuje dla dzieci wycieczki do biblioteki, lekcje biblioteczne, wystawki dotyczące autorów, rocznic, jubileuszy, konkursy czytelnicze i literackie. Biblioteka posiada księgozbiór liczony na blisko 36 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie około

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1000 czytelników. W 2018 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 14 woluminów. Biblioteka, idąc z duchem czasu, posiada także dostęp do zasobów w formie elektronicznej (ebooki).

TABELA 104: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ¹⁰⁰	909	2045	4324
Placówki biblioteczne ¹⁰¹ na 100 km ²	4,14	2,88	0,61
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	4378,9	4615,4	2983,2
Wypożyczenia na 1 czytelnika	14,0	16,2	16,9
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	116	121	151
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury ¹⁰²	8182	9347	8483
Ośrodki kultury na 100 km ²	1,03	0,87	1,71
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	17,11	14,31	6,96
Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	3181	2361	1153
Imprezy masowe na 1000 mieszkańców	–	0,06	0,22
Uczestnicy imprez masowych na 1000 mieszkańców	–	73,36	828,43
Grupy artystyczne na 1000 mieszkańców	0,86	0,69	0,36
Członkowie grup artystycznych na 1000 mieszkańców	15,89	10,33	6,45
Koła na 1000 mieszkańców	1,59	1,33	0,78
Członkowie kół na 1000 mieszkańców	17,11	33,78	16,73
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	–	61728
Liczba mieszkańców na 1 multiplex	–	–	483537
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	32714	39743
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	138154
Liczba mieszkańców na 1 teatr	–	–	223171
Liczba mieszkańców na 1 instytucję muzyczną	–	–	725306

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez biblioteki odznaczają się w gminie korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa odnośnie nasycenia tymi placówkami. Pomimo dobrego dostępu do tych usług mniej zasobny niż w całym powiecie jest tu księgozbiór oraz niższa statystyczna liczba czytelników i wypożyczeń. Gmina Kamieniec Ząbkowicki statystycznie charakteryzuje się większym od powiatu i mniejszym od województwa nasyceniem instytucji świadczących usługi kultury, o czym świadczą przytoczone wskaźniki dostępności do tych podmiotów w przeliczeniu na powierzchnię. Ciekawie kształtują się natomiast wskaźniki dotyczące czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (imprezy kulturalne, grupy artystyczne, koła). Na terenie gminy zaoferowano przeciętnie więcej imprez kulturalnych (poza masowymi) niż w całym powiecie i województwie, a także uczestniczył w nich większy promil mieszkańców. Warto zwrócić uwagę, że udział lokalnych imprez stanowił blisko 15 % z ogółu w powiecie, a ich uczestnicy stanowili blisko 17 %. Świadczy to o dużej intensywności oferowanych imprez i niemalejącego nimi zainteresowania. Oczywiście należy wziąć pod

¹⁰⁰ Biblioteki, filie i punkty biblioteczne.

¹⁰¹ Biblioteki i filie.

¹⁰² Bez świetlic wiejskich i wiejskich ośrodków kultury.

uwagę, że charakter sporej części lokalnych imprez jest kameralny / wyspecjalizowany, a więc skierowany do dość wąskich grup społecznych. Pomimo tego, że statystycznie dostępność do ośrodków kultury jest w gminie niższa niż w województwie, jest tu więcej grup artystycznych, kół oraz ich członków. Świadczy to o dużym zainteresowaniu wyspecjalizowanymi usługami kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina stałe, multipleksy, teatry, opery, filharmonie, galerie sztuki, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Kamieniec Ząbkowicki mogą korzystać dopiero nie tylko poza granicami gminy, ale i całego powiatu (poza muzeum), głównie we Wrocławiu.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. Wiąże się to jednak z potrzebą funkcjonowania dodatkowych, specjalistycznych obiektów (sale, pracownie). W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych ani budowy nowych obiektów. Planuje się sukcesywne rozszerzanie funkcji zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej. Do potrzeb należą także bieżące modernizacje wybranej infrastruktury usług kultury.

4. 9. Sport.

Działania stowarzyszeń, klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowo – rekreacyjna to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych, a także Gminne Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim oraz placówki oświatowe.

Na terenie gminy funkcjonują następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- Klub Sportowy Akademia Piłkarska „Goal”, Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 32;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Gminny Ludowy Klub Sportowy „Zamek” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 7;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „Iskra” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 2g;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Uczniowski Klub Sportowy Szkoły Podstawowej nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Rowerowy Klub Sportowy „Kross” Byczeń, Byczeń 5;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Spartakus” Byczeń, Byczeń 18;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Inter” Ożary, Ożary 14.

Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- Stadion GLKS „ZAMEK” w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 7:
  - widownia na 886 miejsc;
  - boisko piłkarskie;
  - boisko młodzieżowe (ORLIK);
  - bieżnia żużlowa.
- Piłkarskie boiska wielofunkcyjne:
  - Byczeń;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Kamieniec Ząbkowicki;
- Ożary;
- Pomianów Górny;
- Sosnowa;
- Suszka;
- Śrem;
- Topola.
- Boiska przyszkolne:
  - Szkoła Podstawowa nr 1 Kamieniec Ząbkowicki;
  - Szkoła Podstawowa nr 2 Kamieniec Ząbkowicki.
- Hale sportowe:
  - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 36 x 18 m, widownia na 200 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, piłka nożna halowa);
  - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 16 x 8 m, możliwe gry: koszykówka, siatkówka;
  - przy Szkole Podstawowej nr 2 (wymiary 24 x 12 m, widownia na 120 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka);
  - przy nieczynnym Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych: lekka konstrukcja namiotowa.
- Ogólnodostępne place zabaw:
  - przy Przedszkolach nr 1 i 2 (Kamieniec Ząbkowicki);
  - przy Szkołach Podstawowych nr 1 i 2 (Kamieniec Ząbkowicki);
  - Błonia Kamienieckie wraz z odkrytą siłownią (Kamieniec Ząbkowicki);
  - ulice Leśna i Wiejska (Kamieniec Ząbkowicki);
  - przy świetlicach wiejskich.

Według danych GUS w 2018 roku na terenie gminy funkcjonowało 5 klubów sportowych¹⁰³ zrzeszających 238 członków. Lokalne kluby sportowe oferowały 6 sekcji sportowych, w których ćwiczyły 243 osoby.

TABELA 105: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	1636	1983	2281
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	1364	1817	1203
Kluby sportowe na 1000 mieszkańców	0,61	0,50	0,44
Sekcje sportowe w klubach na 10000 mieszkańców	0,73	0,55	0,60
Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców	29,09	24,87	29,38
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	47,60	49,30	67,00
Sekcje sportowe na 1 klub	1,20	1,09	1,37
Członkowie klubów sportowych na 1 sekcję	39,67	45,19	49,04

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

¹⁰³ Według GUS jest to podstawowa jednostka organizacyjna prowadząca działalność sportową, funkcjonująca jako osoba prawna.

W gminie Kamieniec Ząbkowicki wskaźniki dotyczące usług sportu w stosunku do powiatu i województwa są nieco zróżnicowane. Dostępność do usług sportu (ludność w korelacji z podażą klubów i sekcji sportowych) jest znacznie korzystniejsza w stosunku do powiatu i województwa zarówno odnośnie liczby klubów sportowych jak i sekcji sportowych. Czynne uczestnictwo w życiu sportowym (członkowie klubów sportowych) jest w gminie nieco bardziej rozpowszechnione niż w powiecie i niemal takie samo jak w województwie, ale jest tu mniejsza różnorodność usług sportowych oferowanych przez dany klub (sekcje sportowe) niż w województwie. Ponadto przeciętny klub sportowy w gminie ma mniej członków niż analogiczne w powiecie i całym regionie.

Działania samorządu jak i poszczególnych instytucji w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. Usługi z zakresu sportu i rekreacji należy przygotować także dla osób starszych. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się dokończenie budowy kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Kamieńcu Ząbkowickim II przy ul. Ogrodowej („Kamienieckie Doły”), gdzie powstaną pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej i mniejsze boisko piłkarskie, oraz bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, a także budowę kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych w poszczególnych miejscowościach. Perspektywicznie rozważa się budowę krytej pływalni w Kamieńcu Ząbkowickim.

4. 10. Bezpieczeństwo publiczne.

4.10.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonuje Komisariat Policji, zlokalizowany w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 20. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy. Komisariat podlega Komendzie Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane odnośnie przestępczości i wykroczeń w 2019 roku oraz dla porównania 5 lat wcześniej. Wynika z nich, przynajmniej na podstawie takiego porównania, że obserwowana jest tendencja spadkowa.

TABELA 106: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – przestępczość i wykroczenia w latach 2014 i 2019.

Wyszczególnienie	Rok 2014	Rok 2019
Przestępstwa stwierdzone	261	216
Przeprowadzone dochodzenia	253	194
Wykrywalność przestępstw (%)	80,84	86,11
Ilość wykroczeń ogółem	294	234
Ilość postępowań w sprawach o wykroczenia	212	190
Pouczenia	10	4
Ilość mandatów karnych	77	40

Źródło: Komisariat Policji w Kamieńcu Ząbkowickim, 2020.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji na obszarze gminy. Jako priorytet postuluje się objęcie monitoringiem wizyjnym najważniejszych miejsc publicznych w Kamieńcu Ząbkowickim.

4.10.2. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Kamieniec Ząbkowicki jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą (JRG) z Ząbkowic Śląskich, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Ząbkowicach Śląskich. Jednostka dysponuje specjalistycznym sprzętem, uwzględniającym specyfikę gminy oraz rodzaj potencjalnych zagrożeń.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP):

- OSP Kamieniec Ząbkowicki I, ul. Złotostocka 29;
- OSP Kamieniec Ząbkowicki II, ul. Leśna 2;
- OSP Doboszowice, Doboszowice 71;
- OSP Ożary, Ożary 37b;
- OSP Topola, Topola 25.

Jednostki w Kamieńcu Ząbkowickim I i Kamieńcu Ząbkowickim II włączone są do Krajowej Sieci Ratowniczo – Gaśniczej (KSRG). Jednostki OSP mieszczą się w Remizach Strażackich. Rejon gminy wspomagają także jednostki OSP z pobliskich gminie miejscowości: Bardo, Braszowice, Budzów, Ciepłowody, Henryków, Lubnów, Przyłęk, Stolec i Złoty Stok. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie powodzi i podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp. Według danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ząbkowicach Śląskich średnia liczba akcji w roku na terenie gminy wynosi od około 100 do około 200. Dla przykładu w 2019 roku odnotowano 134 zdarzenia, z czego 59 pożarów, 66 zagrożeń miejscowych i 9 alarmów fałszywych, zaś rok wcześniej 192 zdarzenia, z czego 79 pożarów, 96 zagrożeń miejscowych i 17 alarmów fałszywych.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa przeciwpożarowego obecny stan związany z funkcjonowaniem jednostek OSP jest wystarczający. W ramach potrzeb inwestycyjnych postuluje się bieżące doposażanie jednostek OSP, umożliwiające ich szybkie i sprawne włączanie do działań ratowniczo – gaśniczych. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem jednostek OSP na obszarze gminy.

4.10.3. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Nysy Kłodzkiej oraz jej licznych dopływów, w tym zwłaszcza rzeki Budzówki. Rzeki te objęte są badaniami monitoringowymi w granicach gminy oraz powyżej granic gminy. Nysa Kłodzka oraz jej prawostronne dopływy (Ożarski Potok, Świda, Mąkolnica, Trująca), a także lewostronne dopływy (Budzówka i Studew) mają charakter

rzek górskich i górsko – nizinnych. Cechują się gwałtownymi wezbraniem i przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, co powoduje narażenie przyległych obszarów na występowanie nagłych i gwałtownych powodzi. Nysa Kłodzka w granicach gminy, pomiędzy Pilcami a ujściem do zbiornika „Topola” przepływa przez ostatni podgórski, przełomowy odcinek. Największe zagrożenie powodziowe dla gminy Kamieniec Ząbkowicki stanowią wezbrania powodziowe w górnym biegu zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej i jej dopływu Budzówki. Górna część zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej to tereny górskie i podgórskie (Masyw Śnieżnika, Góry Bialskie, Góry Bystrzyckie, Góry Stołowe, Góry Żłote, Góry Bardzkie, Kotlina Kłodzka). Opady atmosferyczne przekraczają tam nierzadko 1000 mm rocznie, powstając wskutek ścierania się mas chłodnego powietrza polarno – morskiego z bardzo ciepłym powietrzem zwrotnikowym. Górski charakter dorzecza górnej Nysy Kłodzkiej i jej większych dopływów powyżej granic gminy (między innymi: Bystrzyca, Biała Łądecka, Bystrzyca Dusznicka, Ścinawka) oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Nysa Kłodzka zaliczana jest do rzek polskich o największym potencjale powodziowym. Około ¾ maksymalnych wezbrań rocznych występuje w miesiącach: czerwiec, lipiec i sierpień. W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni Nysy Kłodzkiej są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi.

Rzeki położone na północ od doliny Nysy Kłodzkiej (lewostronne), poza Budzówką i Studew, mają charakter rzek nizinnych o reżimie opadowo – roztopowym. Typowe okresy wezbrań to luty i marzec – wezbrania roztopowe oraz okres od maja do lipca – wezbrania opadowe. Charakteryzują się one przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbraniem od rzek górskich. Sieć rowów melioracyjnych i drenarskich zwiększa zdolności retencyjne tego obszaru, wpływając tym samym na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. W północno – wschodniej części gminy doliny rzek charakteryzują się miejscami umiarkowanie stromymi zboczami. Wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulegają zabudowania, który zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. Istotnymi powodami powodzi i podtopień, poza czynnikami naturalnymi, są tu przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;
- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatkane przepusty drogowe.

Katastrofalna powódź z lipca 1997 roku poczyniła znaczne szkody na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki. Powodzią i podtopieniami objęte zostały bezpośrednio wybrane rejony następujących miejscowości: Byczeń, Chałupki, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pilce (dziś nie istniejąca), Pomianów Górny, Starczów i Topola. Poniżej znajduje się wykaz strat materialnych spowodowanych przez powódź i ulewne deszcze z lipca 1997 roku:

Straty w rolnictwie:

- zakres szkód:
  - zniszczone drogi dojazdowe do użytków rolnych;
  - zniszczone mosty, mostki i przepusty;
  - zniszczenia w urządzeniach melioracyjnych;
  - zniszczone grunty rolne i znajdujące się na nich uprawy;
  - zalane zmagazynowane zapasy paszowe;
  - zniszczone lub uszkodzone budynki mieszkalne i gospodarcze;
  - zniszczony sprzęt rolniczy;
  - zatopiony inwentarz;

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- ilość miejscowości, na terenie których powstały szkody – 14 wsi;
- ilość gospodarstw, w których wystąpiły szkody – 100 gospodarstw;
- ilość uszkodzonych budynków mieszkalnych i gospodarczych z uwzględnieniem tych, które wymagały odbudowy lub odtworzenia – 58 gospodarstw;
- grunty trwale uszkodzone, zabrane przez rzekę lub zakamienionych – 131 ha;
- powierzchnia zalanych upraw rolnych: ziemniaki – 90 ha, owies – 24 ha, żyto – 46 ha, pszenica – 1166 ha, jęczmień – 235 ha, rzepak – 347 ha, buraki cukrowe – 34 ha, mieszanki zbożowe – 50 ha, pozostałe uprawy – 208 ha (okopowe, pastewne, warzywa, kukurydza, użytki zielone) ;
- inwentarz, który uległ utonięciu: trzoda chlewna – 303 sztuki, bydło – 5 sztuk, owce – 2 sztuki, kozy – 3 sztuki, drób – około 1200 sztuk, zwierzęta futerkowe – 115 sztuk, pszczoły – 87 pni, ryby – 14400 kg;
- ilość sprzętu rolniczego, który uległ zniszczeniu: ciągniki rolnicze 20 sztuk, przyczepy 26 sztuk, kombajn zbożowy 1 sztuka, inne maszyny rolnicze 128 sztuk.

Straty w infrastrukturze technicznej i społecznej:

- drogi ogółem – 9,1 km, w tym 7,7 km drogi gminne;
- mosty i wiadukty – 7 sztuk (Kamieniec Ząbkowicki, Pilce, Śrem, Topola);
- ulice w Kamieńcu Ząbkowickim – 3,5 km (Boczna, Kolejowa, Krzyżowa, Piaskowa, Szpitalna, Wileńska, Zamkowa, XXX lecia);
- sieć wodociągowa wraz z budynkiem przepompowni – około 2,2 km;
- sieć kanalizacji sanitarnej – około 1,5 km;
- sieć kanalizacji burzowej – około 1 km;
- oświetlenie uliczne (12 słupów) – około 800 mb sieci;
- sieć telekomunikacyjna;
- budynki mieszkalno – inwentarskie – 224 sztuki;
- budynki użyteczności publicznej – 12 sztuk;
- pozostałe budynki gospodarcze i handlowe (usługowe) – 140 sztuk;
- hala sportowa w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Zamkowa;
- stadion sportowy w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka;
- basen kąpielowy odkryty w Kamieńcu Ząbkowickim;
- Przedszkole nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Zamkowa;
- Zespół Szkół Rolniczych w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Ząbkowicka;
- Gminny Ośrodek Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka;
- świetlica wiejska w Pilcach;
- świetlica wiejska w Pomianowie Górnym;
- cmentarze komunalne:
  - Kamieniec Ząbkowicki;
  - Ożary;
  - Starczów.

Górskie potoki cechują się gwałtownymi wezbrzeniami i dużą energią przepływów, więc nie można w pełni zapobiec sytuacjom powodziowym w przyszłości. Zabudowa koryt często jeszcze pogarsza sytuację ponieważ wody wezbrań nie rozlewają się na terenach niezabudowanych lecz zostają bardzo szybko odprowadzane do głównych rzek, które w wyniku tego gwałtownie wzbierają i wylewają powodując szkody na terenach zasiedlonych. Kształtowanie zasobów wodnych wiąże się z problemem naturalnej (zalesianie, ochrona gleb organicznych i siedlisk mokradłowych) i sztucznej (zbiorniki retencyjne, systemy melioracyjne) retencji w

dorzeczu. Retencja terenowa to zdolność do zatrzymywania, gromadzenia i utrzymywania wody na powierzchni terenu w glebie i gruncie. W okresach nadmiarów wody część jej jest zatrzymywana, a w okresach jej niedoborów jest oddawana. Retencja powierzchniowa jest uzależniona od ukształtowania terenu, pokrywy roślinnej i glebowej oraz działalności gospodarczej. Istotne znaczenie odgrywa więc zagospodarowanie terenów podmokłych i wododziałów. Ochrona obszarów wodno – błotnych, w szczególności na glebach organicznych oraz zalesianie wododziałów sprzyja ochronie zasobów wodnych. Poprawa naturalnej retencji wodnej i gruntowo – glebowej w dolinach rzecznych, poprzez zachowanie i odtwarzanie zadrzewień i zakrzaczeń, podmokłości, bagien oraz pozwalanie na epizodyczne zalewy jest jednym z ważniejszych zadań dla poprawy naturalnej retencji wodnej i wyrównania przepływu wód. Należy więc dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Gospodarka leśna musi być prowadzona w sposób nie powodujący wzrostu erozji na stokach górskich. Prace zrywkowe należy wykonywać zimą i prowadzić zrywkę w poprzek stoków, zapobiegając powstawaniu nowych rynien erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i ewentualnie prowadząc ich przebudowę.

W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu dużej i małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów cieków. Budowle hydrotechniczne w rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki mają istotne znaczenie w zniwelowaniu strat i szkód powodziowych, jednakże istniejące wały przeciwpowodziowe zabezpieczają mienie tylko w ograniczonym zakresie przed wodami wezbraniowymi. Ważną kwestią jest również niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Istotny wpływ na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe na terenie gminy, a także poniżej jej granic, ma system zbiorników retencyjnych na rzece Nysie Kłodzkiej zlokalizowanych pomiędzy Topolą a Paczkowem. Są to zbiorniki „Topola” i „Kozielno”. Jednakże pomimo tego zabezpieczenia niezbędne jest przeprowadzenie dalszych inwestycji mających na celu przede wszystkim budowę zbiornika retencyjnego „Kamieniec” powyżej Kamieńca Ząbkowickiego oraz modernizację wałów przeciwpowodziowych na rzece Nysie Kłodzkiej i Budzówce w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki. Bardzo duże znaczenie dla ochrony przed powodzią miejscowości Kamieniec Ząbkowicki będzie miał planowany suchy zbiornik przeciwpowodziowy „Pawłowice” na rzece Budzówce (powyżej granic gminy). Istotne znaczenie może mieć także system małych zbiorników retencyjnych na mniejszych ciekach, w tym na terenach leśnych. Zwiększenie sztucznej retencji wodnej powinno się tu także opierać na budowie stawów rybnych i innych oczek wodnych oraz odbudowie i utrzymaniu właściwego stanu systemu melioracji szczegółowej i podstawowej.

Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe i podtopienia, a także na terenach źródłiskowych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe, podtopienia i erozję oraz predysponowanych do utworzenia lokalnych polderów.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wyspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. W najbliższym czasie planowane prace przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne w Kłodzku, Otmuchowie i Ząbkowicach Śląskich będą obejmować głównie bieżące utrzymanie urządzeń (udrożnienia koryt cieków poprzez usunięcie zamulenia,

usunięcie kolidujących z przepływem wód drzew i zakrzaczeń). Ponadto w *Programie Planowanych Inwestycji PGW WP* na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki ujęto zadanie pn. *Przywrócenie ciągłości morfologicznej rzeki Nysy Kłodzkiej, Białej Głuchotaskiej i Dzikiej Orlicy*. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano budowę nowej przepławki na rzece Nysa Kłodzka – Zbiornik Topola – MEW – km 93+817. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*¹⁰⁴ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki: budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki” oraz opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki” wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych. W *Planie przeciwdziałania skutkom suszy*¹⁰⁵ ujęte jest zadanie (lista „A” zadań inwestycyjnych) pn. „Zbiornik wodny Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej” w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej dla budowy zbiornika wodnego Kamieniec Ząbkowicki o pojemności około 100 mln m³ wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji administracyjnych oraz budowy zbiornika wodnego Kamieniec Ząbkowicki.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, o których mowa w art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie oraz średnie i wynosi odpowiednio 10 % oraz 1 %, a także na obszarach między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym. Ujęte są one na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (10%), obejmują tereny przyległe do rzek Nysy Kłodzkiej (na południe od miejscowości Suszka, południowa część Kamieńca Ząbkowickiego, na południe od miejscowości Byczeń, na północ od miejscowości Śrem, na północ i wschód od miejscowości Topola, na południe od miejscowości Chałupki) i Budzówki (zachodnia i południowa część Kamieńca Ząbkowickiego). Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (1%) obejmują te same rejony, ale w nieco szerszym zakresie. Obszary położone między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym dotyczą wybranych rejonów wsi: Byczeń, Doboszowice, Suszka, Śrem i Topola. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy szczególne w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne. Ponadto występują tu tereny ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2 %. Dotyczą one tych samych rejonów co obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ale o znacznie szerszym zasięgu. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą dodatkowe obszary w rejonie wsi Śrem i Topola.

Dla przepływających przez obszar gminy cieków, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, oraz które nie zostały wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do Q1% – wody stuletniej). Powyższe dane będą miały charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny, podobnie jak obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

---

¹⁰⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

¹⁰⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie przyjęcia *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* (Dz. U. z dnia 3 września 2021 roku, poz. 1615).

5. GOSPODARKA MIESZKANIOWA.

5. 1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Kamieniec Ząbkowicki są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- stosunkowo niska powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- stosunkowo wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Poza Kamieńcem Ząbkowickim dominuje przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). W Kamieńcu Ząbkowickim obserwujemy przede wszystkim zabudowę wielorodzinną oraz jednorodziną i jednorodzinno – usługową. Zabudowa wielorodzinna, w postaci pojedynczych obiektów, występuje także w miejscowościach: Byczeń, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Sławęcin, Starczów, Śrem i Topola. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 107: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – liczba budynków mieszkalnych według miejscowości w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Liczba budynków mieszkalnych	
Byczeń	99	
Chałupki	53	
Doboszowice	145	
Kamieniec Ząbkowicki I	495	671
Kamieniec Ząbkowicki II	176	
Mrokocin	35	
Ożary	149	
Pomianów Górny	37	
Sławęcin	30	
Sosnowa	52	
Starczów	138	
Suszka	24	
Śrem	18	
Topola	59	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

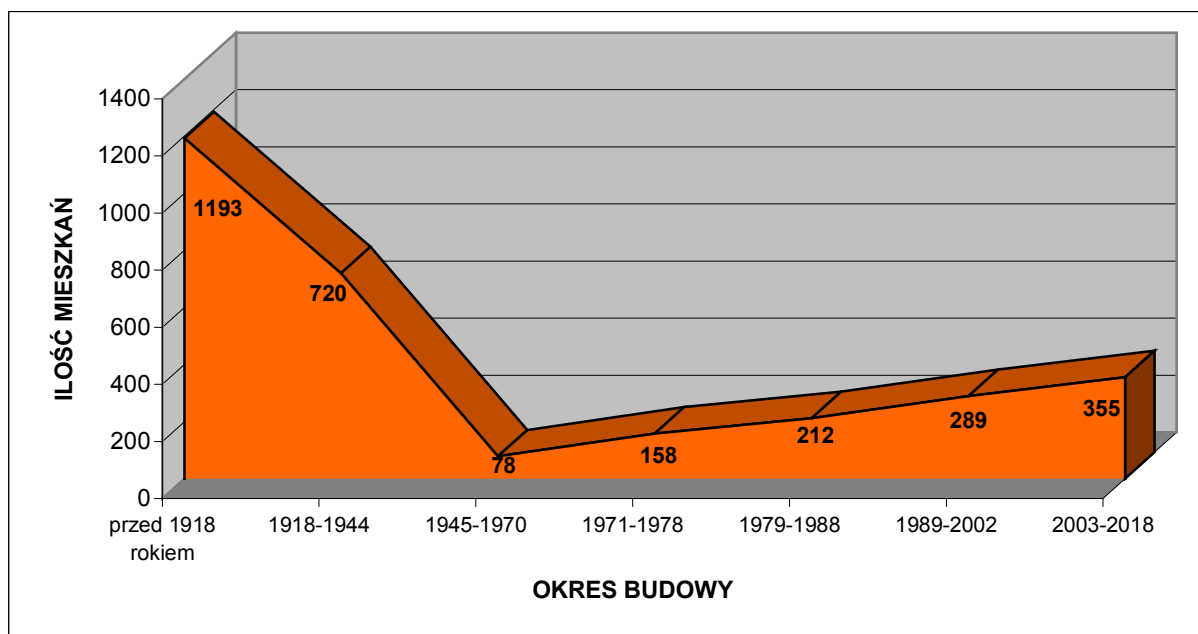
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 108: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2018 roku.

Okres budowy	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa w m ²
przed 1918 rokiem	1193	86193
1918 – 1944	720	55405
1945 – 1970	78	5145
1971 – 1978	158	8969
1979 – 1988	212	17346
1989 – 2002	289	29408
2003 – 2018	355	40115
nie ustalono	3	187

Źródło: GUS 2003 i 2020.

RYCINA 31: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkane według okresu budowy do 2018 roku.

Źródło: GUS 2003 i 2020.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2018 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 3008 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy aż 63,60 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 62,36 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Dla porównania na terenie powiatu ząbkowickiego i województwa dolnośląskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat ząbkowicki: przed 1945 rokiem – 63,56 %, z czego 61,02 % przed 1918 rokiem;
- województwo dolnośląskie: przed 1945 rokiem – 37,48 %, z czego 53,25 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 109: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2018 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
przed 1918 rokiem	39,66	38,78	19,96	35,50	35,07	17,73
1918 – 1944	23,94	24,77	17,52	22,82	26,06	17,05
1945 – 1970	2,59	7,47	10,65	2,12	4,86	7,08
1971 – 1978	5,25	6,67	11,36	3,69	4,76	8,56
1979 – 1988	7,05	7,28	12,01	7,15	7,26	11,38
1989 – 2002	9,61	4,80	7,79	12,11	7,55	9,67
2003 – 2012	11,80	9,41	20,06	16,52	13,66	27,98
nie ustalono	0,10	0,82	0,66	0,08	0,80	0,55

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2020.

TABELA 110: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zasoby mieszkaniowe w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe
Liczba budynków mieszkalnych	1617
Liczba mieszkań	3008
Liczba izb	12144
Powierzchnia użytkowa (m ²)	242768

Źródło: GUS 2020.

TABELA 111: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2018 roku.

Przeciętna:	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	80,71	77,37	72,64
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	29,67	28,54	29,71
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	19,99	20,02	18,98
Liczba osób w 1 mieszkaniu	2,72	2,71	2,44
Liczba osób w 1 izbie	0,67	0,70	0,64
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,04	3,86	3,83
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	367,64	368,92	409,05

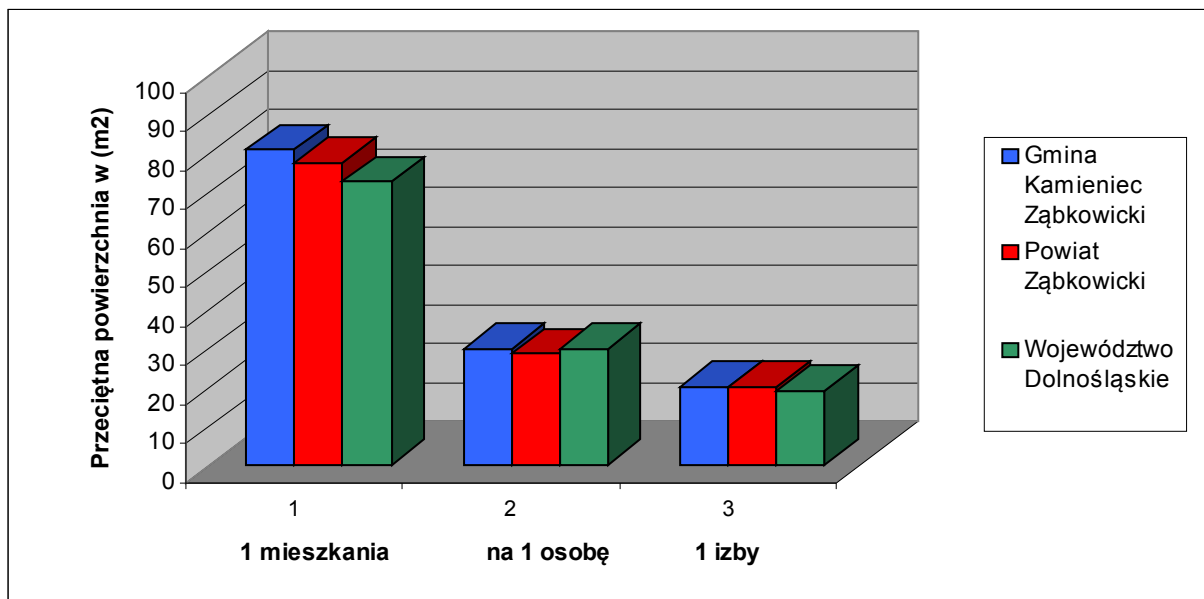
Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Kamieniec Ząbkowicki są charakterystyczne dla gmin wiejskich czy małych gmin miejsko – wiejskich, a tym bardziej położonych na Śląsku, Ziemi Lubuskiej czy Pomorzu, gdzie większość (a przynajmniej znaczną część) zabudowy stanowi jeszcze tkanka powstała przed 1945 rokiem. Wskaźniki te odznaczają się korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa (zwłaszcza w stosunku do gmin typowo miejskich) w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a mniej korzystnymi odnośnie do przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie czy liczby mieszkań na 1000 mieszkańców. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

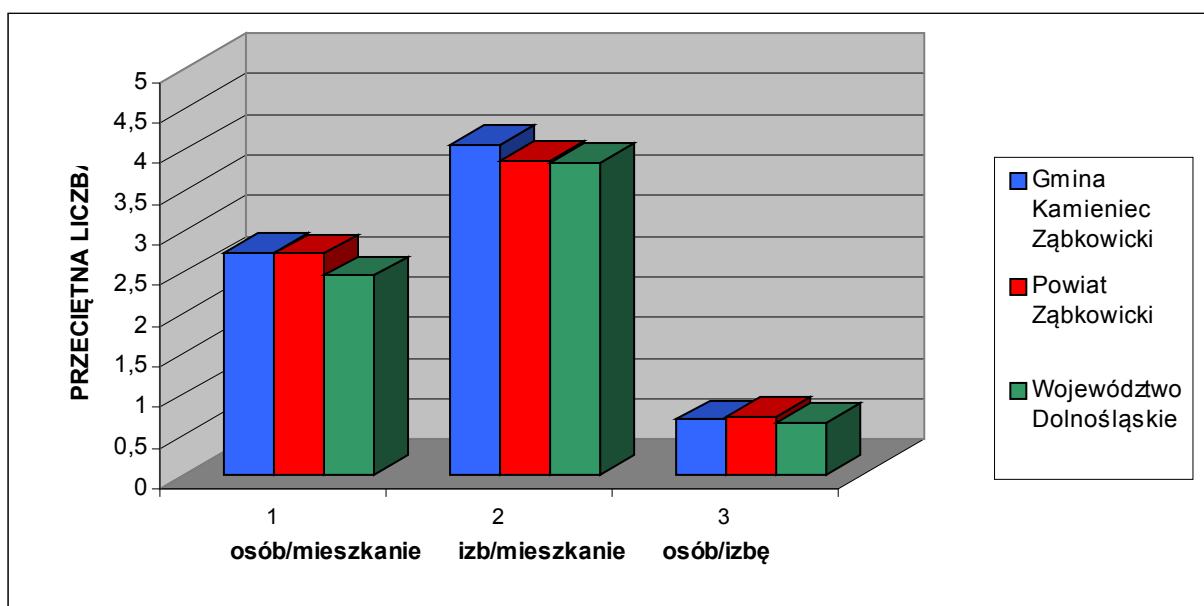
na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Obraz analizowanych wskaźników w rejonie ząbkowickim jest nieco wzmocniony ze względu na niekorzystne zjawiska demograficzne. Malejąca z roku na rok liczba mieszkańców przy stale rosnących zasobach mieszkaniowych powoduje korzystniejsze wartości poszczególnych wskaźników zamieszkania. Nie bez znaczenia jest również jakość mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej.

RYCINA 32: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2018 roku (I).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 33: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2018 roku (II).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

5. 2. Własność komunalna.

Na koniec 2019 roku własnością komunalną objętych było 127 mieszkań, składających się z 363 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 6352,64 m². Zarządza nimi Zakład Usług Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim.

TABELA 112: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	127	4,22
Izby	363	2,99
Powierzchnia użytkowa w m ²	6352,64	2,62

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Własność komunalna stanowi 2,62 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 50,02 m² i składa się średnio z 2,86 izb, zaś przeciętna powierzchnia 1 komunalnej izby mieszkalnej wynosi 17,50 m². Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekują 34 rodziny. Powyższe oznacza, że konieczna staje się budowa i/lub adaptacja dodatkowych mieszkań komunalnych i/lub socjalnych.

5. 3. Standard mieszkań.

TABELA 113: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań
poniżej 30	106
30 – 39	152
40 – 49	308
50 – 59	444
60 – 79	709
80 – 99	317
100 – 119	266
120 i więcej	351

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Kamieniec Ząbkowicki (26,72 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią tu 21,33 % ogółu, od 50 m² do 100 m² – 55,41 %, a powyżej 100 m² – 23,26 %. Dla porównania na terenie powiatu ząbkowickiego i województwa dolnośląskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat ząbkowicki: do 50 m² – 32,64 %, od 50 m² do 100 m² – 45,44 %, powyżej 100 m² – 21,92 %;
- województwo dolnośląskie: do 50 m² – 38,74 %, od 50 m² do 100 m² – 46,80 %, powyżej 100 m² – 14,46 %.

Dane te prezentują poniższa tabela i rycina.

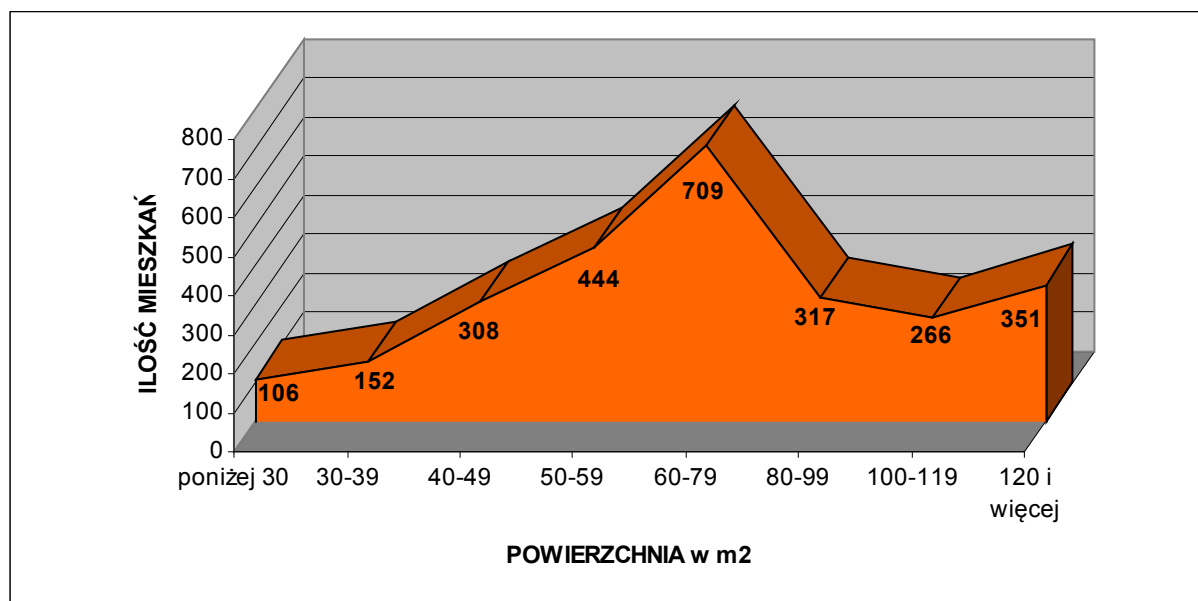
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 114: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m²	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
poniżej 30	4,00	5,04	5,68
30 – 39	5,73	11,56	13,65
40 – 49	11,61	16,03	19,41
50 – 59	16,74	13,10	17,63
60 – 79	26,72	20,43	21,43
80 – 99	11,95	11,92	7,74
100 – 119	10,03	9,05	6,01
120 i więcej	13,23	12,87	8,45

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

RYCINA 34: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Źródło: GUS 2003.

Należy podkreślić, że obecnie wyżej analizowana struktura uległa częściowej zmianie. Przede wszystkim, wraz z rozwojem budownictwa jednorodzinnego, znacznie zwiększył się udział mieszkań o najwyższych powierzchniach użytkowych. Jednakże nie ma jeszcze oficjalnych i precyzyjnych zestawień statystycznych w tym zakresie.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 115: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań wyposażonych
Wodociąg z sieci	2896
Ustęp splukiwany ogółem	2700
Łazienka	2612
Centralne ogrzewanie indywidualne	2051
Gaz z sieci	–

Źródło: GUS 2020.

TABELA 116: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2018 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Wodociąg z sieci	96,28	96,85	98,64
Ustęp splukiwany ogółem	89,76	92,09	95,01
Łazienka	86,84	87,84	92,83
Centralne ogrzewanie indywidualne	68,18	68,52	81,92
Gaz z sieci	–	42,39	64,74

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Kamieniec Ząbkowicki charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem we wszystkie wyżej wymienione podstawowe elementy infrastruktury technicznej, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu ząbkowickiego i województwa dolnośląskiego. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim: częściowy brak sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach, brak sieci kanalizacyjnej poza Kamieńcem Ząbkowickim oraz brak sieci gazowej.

TABELA 117: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2018 roku – tereny wiejskie i miejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)		Powiat Ząbkowicki (%)		Województwo Dolnośląskie (%)	
	wsie	miasta	wsie	miasta	wsie	miasta
Wodociąg z sieci	96,28		94,66	99,06	96,07	99,51
Ustęp splukiwany ogółem	89,76		88,90	95,31	91,85	96,07
Łazienka	86,84		84,33	91,39	88,18	94,41
Centralne ogrzewanie indywidualne	68,18		67,15	69,90	75,92	83,95
Gaz z sieci	–		2,69	82,45	16,91	80,94

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Analiza danych odnośnie standardu mieszkań sporządzona tylko dla terenów wiejskich pokazuje, że wskaźniki w gminie Kamieniec Ząbkowicki są pod każdym względem (poza gazem z sieci) korzystniejsze od przeciętnej w powiecie i już tylko nieznacznie mniej korzystne (poza dostępem do wodociągu) od średniej w województwie.

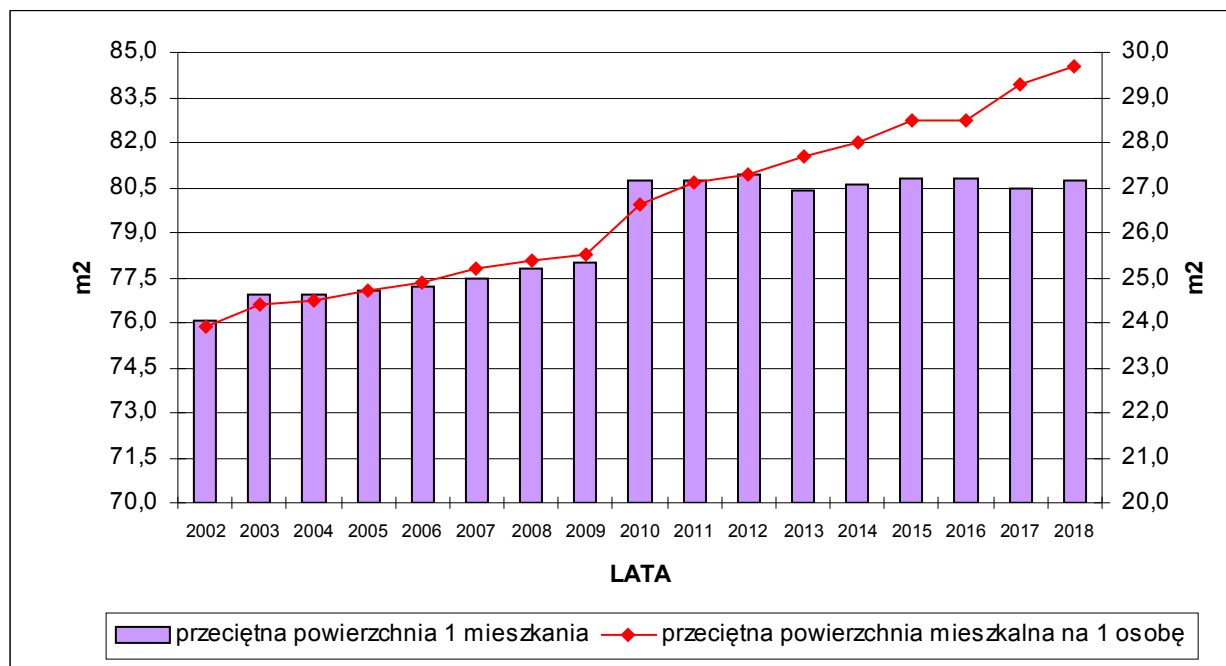
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 118: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2018.

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m ²
2002	76,1	23,9
2003	76,9	24,4
2004	76,9	24,5
2005	77,1	24,7
2006	77,2	24,9
2007	77,5	25,2
2008	77,8	25,4
2009	78,0	25,5
2010	80,7	26,6
2011	80,7	27,1
2012	80,9	27,3
2013	80,4	27,7
2014	80,6	28,0
2015	80,8	28,5
2016	80,8	28,5
2017	80,5	29,3
2018	80,7	29,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 35: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dynamika kształtowania się przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2002 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

5. 4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2019 roku oddano do użytku 13 mieszkań, składających się z 73 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 1971 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w przedziale od 20 do 30 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 119: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania oddane do użytku w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności ¹⁰⁶	1,59	1,28	7,59
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności ¹⁰⁷	1,59	1,22	2,45
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności ¹⁰⁸	8,92	7,46	25,78
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności ¹⁰⁹	8,92	7,15	12,21
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	151,62	149,95	77,00
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	151,62	151,34	127,61
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,62	5,81	3,40
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,62	5,85	4,99

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

W 2019 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był w gminie Kamieniec Ząbkowicki blisko 5-krotnie niższy od średniej wartości charakteryzującej województwo dolnośląskie, ale w stosunku do powiatu ząbkowickiego był już nawet nieco wyższy. W przypadku budownictwa indywidualnego różnice we wskaźnikach spłaszczyły się, ale nadal były niższe od średniej dla województwa. Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Kamieniec Ząbkowicki była wyższa zarówno od wartości charakteryzującej powiat, a zwłaszcza województwo, przede wszystkim ze względu na fakt, że w odróżnieniu od porównywanych jednostek wszystkie nowe mieszkania w gminie Kamieniec Ząbkowicki były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się zazwyczaj większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania tylko w budownictwie indywidualnym oznaczają, że średnia dla gminy była już zbliżona do porównywanych wartości. Podobnie kształtowały się przeciętne wskaźniki odnośnie nowopowstałych izb mieszkalnych.

¹⁰⁶ W stosunku do liczby ludności notowanej na koniec 2018 roku.

¹⁰⁷ W stosunku do liczby ludności notowanej na koniec 2018 roku.

¹⁰⁸ W stosunku do liczby ludności notowanej na koniec 2018 roku.

¹⁰⁹ W stosunku do liczby ludności notowanej na koniec 2018 roku.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Należy nadmienić, że wskaźniki zaprezentowane dla 2019 roku nie są tylko obrazem sytuacji w danym roku, ale także odzwierciedleniem dłuższych tendencji. Pomimo tego, że gmina Kamieniec Ząbkowicki jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa, nie przekłada się to na liczbę nowych mieszkań oddanych do użytku, chociażby na skalę zbliżoną do przeciętnej w województwie (wskaźnik na 1000 mieszkańców) obserwowaną w ostatnich kilkunastu latach. Należy więc promować osadnicze walory gminy, w tym tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia ze względu na niekorzystne wskaźniki demograficzne. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie możliwości realizacji zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych jednostkach osadniczych może skutkować mniejszym zainteresowaniem ze strony potencjalnych osadników, a więc obniżyć wartość gruntów i wpłynąć niekorzystnie na finanse gminy, np.: ze względu na nieuzasadnioną konieczność rozbudowy infrastruktury technicznej.

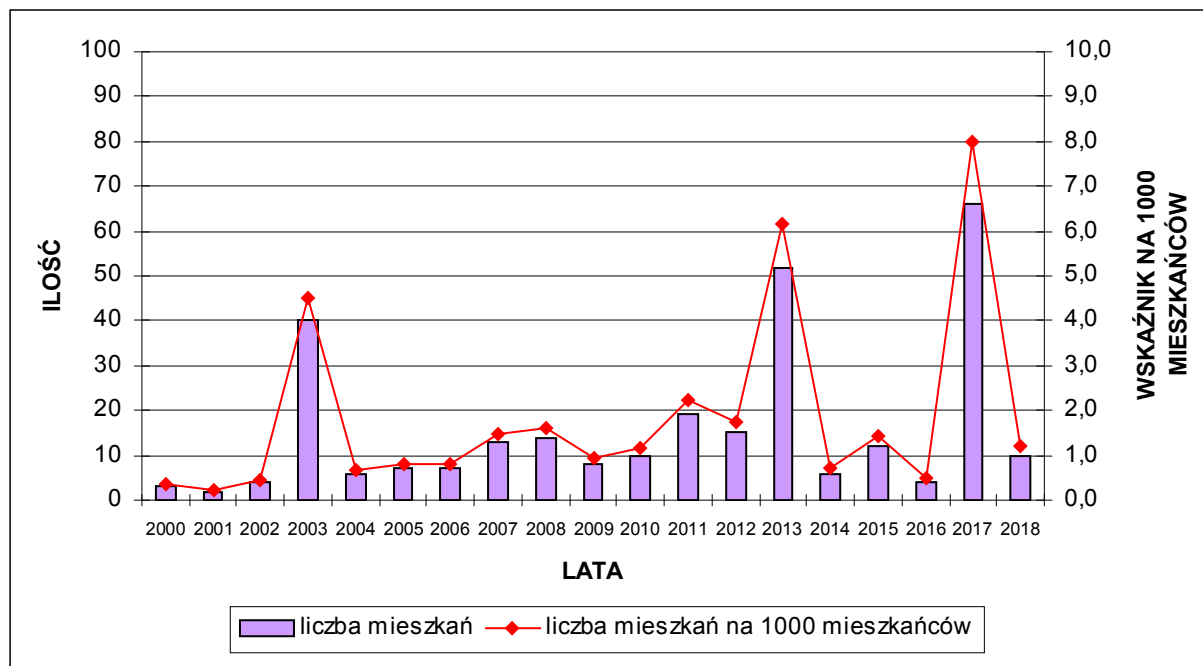
TABELA 120: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2018.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w m ²	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców		
			Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
2000	3	316	0,34	b.d.	b.d.
2001	2	201	0,23	b.d.	b.d.
2002	4	553	0,45	1,36	2,45
2003	40	5101	4,52	2,85	3,64
2004	6	786	0,68	1,10	2,24
2005	7	1063	0,80	1,34	2,38
2006	7	813	0,80	1,39	3,18
2007	13	1901	1,50	1,64	3,15
2008	14	2117	1,61	1,41	4,34
2009	8	1121	0,92	1,60	4,92
2010	10	1503	1,16	0,92	4,37
2011	19	1523	2,22	1,16	3,62
2012	15	1844	1,76	1,75	5,15
2013	52	2939	6,15	2,12	5,65
2014	6	846	0,71	1,41	4,80
2015	12	1502	1,44	1,82	4,83
2016	4	518	0,48	1,44	5,68
2017	66	4522	8,00	2,55	5,88
2018	10	1359	1,22	1,31	6,38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020

RYCINA 36: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące, strategiczne kierunki rozwoju:

- adaptację i modernizację, a więc podnoszenie wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- wymianę zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie istniejących luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Kamieniec Ząbkowicki uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe oraz wyposażone w podstawową infrastrukturę techniczną. Poza Kamieńcem Ząbkowickim są to przede wszystkim wsie Starczów i Doboszowice. Kluczowe atuty dla rozwoju osadnictwa w postaci bliskości większego miasta jakim są Ząbkowice Śląskie oraz dostępu do publicznej komunikacji kolejowej posiadają miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki, Starczów i Suszka. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia powodziowe, trudności z rozwojem funkcji rolniczych i innych dochodowych działalności gospodarczych, itp.), strukturę funkcjonalno – przestrzenną (górnictwo, rolnictwo) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu zbiorników wodnych, w tym te najmniejsze, powinno się promować w zakresie

budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego, z racji położenia w rejonie dość atrakcyjnym krajobrazowo. Cieszyć się mogą one także popytem na budownictwo rezydencjonalne, którego pierwsze, jeszcze nieliczne ruchy można już obserwować. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

6. GOSPODARKA.

6. 1. Rolnictwo.

6.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

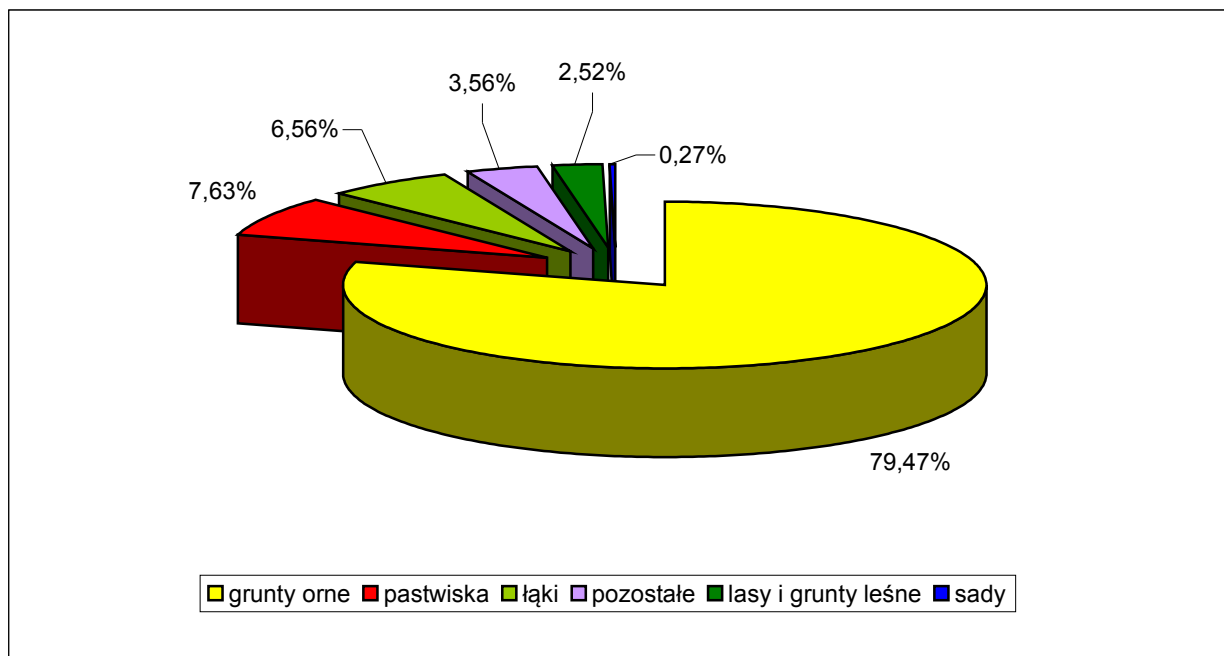
Sektor rolniczy stanowi obecnie jedną z głównych funkcji w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Kamieniec Ząbkowicki posiadało areał 14,40 ha.

TABELA 121: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – użytkowanie gruntów¹¹⁰ w gospodarstwach indywidualnych¹¹¹ w ha w 2020 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
3370	3165	2678	9	221	257	85	120

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

RYCINA 37: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2020 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

¹¹⁰ Według ewidencji gruntów, 2020.

¹¹¹ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty będące własnością osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Według powyższego zestawienia gospodarstwa indywidualne stanowią 35,12 % ogólnej powierzchni gminy¹¹². Użytki rolne stanowią 93,92 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 2,52 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 3,56 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 84,62 %;
- sady – 0,28 %;
- łąki – 6,98 %;
- pastwiska – 8,12 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Kamieniec Ząbkowicki przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 46,98 %;
- grunty orne – 47,33 %;
- sady – 34,62 %;
- łąki – 52,25 %;
- pastwiska – 40,79 %;
- lasy i grunty leśne – 15,18 %;
- pozostałe grunty – 5,22 %.

6.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

TABELA 122: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozkład gospodarstw rolnych¹¹³ według miejscowości w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Liczba gospodarstw rolnych	
Byczeń	22	
Chałupki	37	
Doboszwice	90	
Kamieniec Ząbkowicki I	87	120
Kamieniec Ząbkowicki II	33	
Mrokocin	23	
Ożary	78	
Pomianów Górny	23	
Sławęcín	14	
Sosnowa	37	
Starczów	43	
Suszka	15	
Śrem	14	
Topola	29	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

¹¹² Powierzchnia ewidencyjna bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej.

¹¹³ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza, w tym osoby fizyczne).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 123: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura powierzchni gospodarstw rolnych¹¹⁴ w 2020 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	1334	
1 – 5	392	71,93
5 – 10	58	10,64
10 – 20	48	8,81
20 – 50	36	6,61
Powyżej 50 ha	11	2,02

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonowało ogółem 671 gospodarstw rolnych, z czego 581 prowadziło działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 12,54 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą 14,40 ha. Wśród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 12,10 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 13,94 ha. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego wyniosła 6,63 ha, natomiast gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą 7,58 ha. Wśród gospodarstw indywidualnych przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 6,29 ha, zaś wśród gospodarstw indywidualnych prowadzących działalność rolniczą 7,24 ha. Powyższe wartości dotyczące gospodarstw rolnych ogółem, w tym prowadzących działalność rolniczą, są wyższe od średnich w powiecie i województwie, zaś dane dotyczące gospodarstw indywidualnych są niższe od porównywanych jednostek.

TABELA 124: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2010 roku w ha.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem	12,54	24,49	10,77
Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą	14,40	12,06	12,31
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych ogółem	12,10	10,13	9,27
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą	13,94	11,50	11,32
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego ogółem	6,63	21,91	8,34
Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego prowadzącego działalność rolniczą	7,58	9,04	9,58
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych ogółem	6,29	7,57	7,20
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych prowadzących działalność rolniczą	7,24	8,59	9,00

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

¹¹⁴ Liczba gospodarstw ogółem niezależnie od formy działalności (tylko rolnicza, częściowo rolnicza i poza rolnicza, w tym osoby fizyczne).

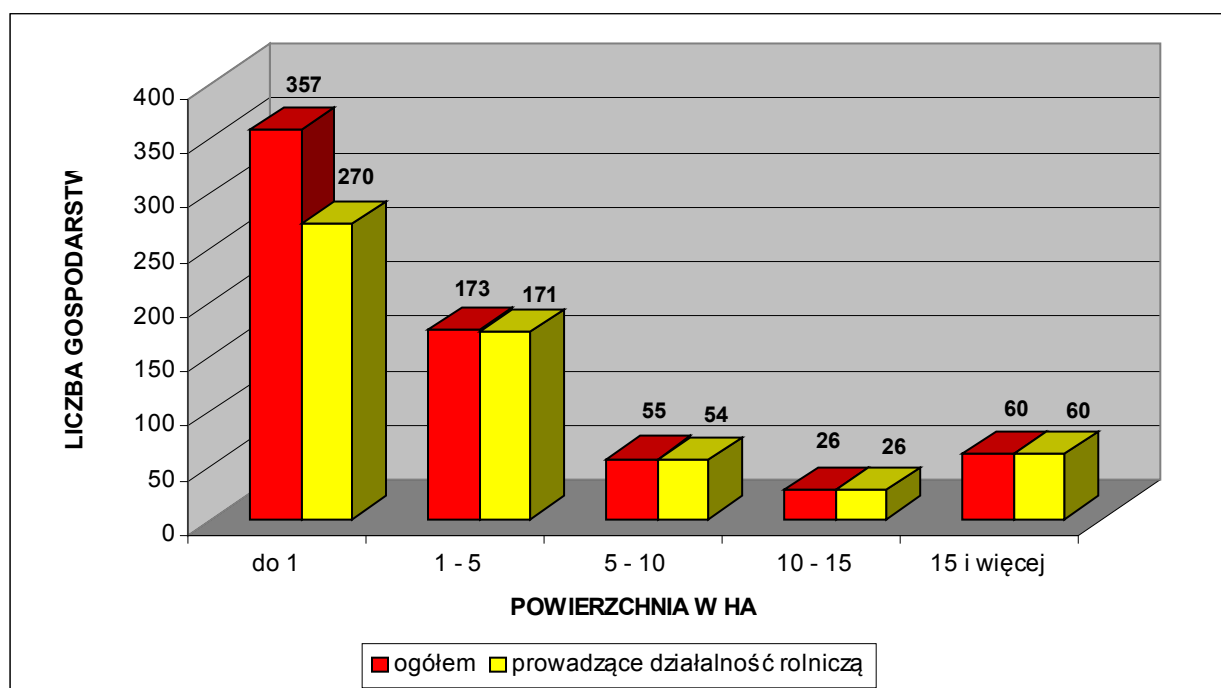
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 125: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	w tym prowadzące działalność rolniczą
do 1	357	270
1 – 5	173	171
5 – 10	55	54
10 – 15	26	26
Powyżej 15	60	60

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

RYCINA 38: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą stanowiły 86,59 % ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa o areale do 1 ha stanowiły 53 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 357 gospodarstw z tej kategorii 270, to jest 75,63 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowiły 26 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 173 gospodarstw z tej kategorii niemal wszystkie czyli 171, to jest aż 98,84 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikuje się 8 % gospodarstw. W tej kategorii także prawie wszystkie gospodarstwa czyli 54, to jest 98,18 %, prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to blisko 4 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią 9 % ogółu. W tych ostatnich, największych kategoriach wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą. Analizując powyższe należy przyjąć, że jak na dzisiejsze realia rynku rolnego struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona. Potwierdzeniem tego jest fakt, że blisko 79 % z ogółu gospodarstw oraz blisko 76 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą posiadało areal mniejszy niż 5 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw. Należy również podkreślić, że obecnie znaczna część właścicieli małych gospodarstw rolnych dzierżawi swoje użytki rolne na rzecz większych wysokotowarowych gospodarstw.

TABELA 126: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
do 1	53,20	41,85	40,57	46,47	34,52	27,87
1 – 5	25,78	26,22	30,67	29,43	29,23	36,12
5 – 10	8,20	13,09	12,79	9,29	14,80	15,88
10 – 15	3,87	6,70	5,84	4,48	7,61	7,34
Powyżej 15	8,94	12,15	10,13	10,33	13,85	12,79

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Kamieniec Ząbkowicki odbiega od średniej w powiecie i województwie. Analizowana gmina posiada mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), z dominacją gospodarstw bardzo małych, w porównaniu z całym powiatem ząbkowickim i województwem dolnośląskim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 10 ha jest na terenie całego powiatu i województwa o około 50 % wyższa od średniej w gminie Kamieniec Ząbkowicki.

TABELA 127: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		Prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	211,42	2,51	172,68	2,06
1 – 5	441,52	5,25	437,63	5,23
5 – 10	448,93	5,34	443,58	5,30
10 – 15	329,66	3,92	329,66	3,94
Powyżej 15	6980,39	82,98	6980,39	83,46

Źródło: GUS (*Powszechny Spis Rolny 2010*), 2011.

Spośród 8411,92 ha użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych ogółem 8363,94 ha, to jest 99,43 %, czyli niemal wszystko, znajdowało się w rękach gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. 495 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą o areale do 10 ha (85,20 % ogółu) skupiało w swoim władaniu 1053,89 ha spośród 8363,94 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli tylko około 13 %. Natomiast 86 gospodarstw (blisko 6-krotnie mniej) prowadzących działalność rolniczą o areale większym niż 10 ha (14,80 % ogółu) skupia w swoim władaniu aż 7310,05 ha spośród 8363,94 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli 87 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników, pomijając

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

lokalne warunki naturalne czy kłęski żywiołowe, jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej. Rozwijający się rynek pracy, zarówno w gminie jak i w całym powiecie (i okolicznych) sprzyja możliwościami podjęcia zajęć pozarolniczych dla właścicieli mniejszych, niedochodowych gospodarstw rolnych.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki dysponowały:

- 326 ciągnikami (w 2010 roku było również 326 ciągników i posiadało je 215 gospodarstw);
- 24 samochodami ciężarowymi;
- 46 kombajnami zbożowymi;
- 7 kombajnami buraczanymi;
- 4 kombajnami ziemniaczanymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało wówczas następujące budowle służące działalności rolniczej:

- stodoły – o powierzchni łącznej 39357 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 17104 m²;
- obory – 13156 m²;
- wiaty – 9244 m²;
- chlewnie – 8440 m²;
- garaże – 5959 m²;
- kurniki – 4091 m²;
- inne pomieszczenia – 4592 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się wówczas następująco:

- wyższe rolnicze – 5 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 0;
- średnie zawodowe rolnicze – 63;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 51;
- kurs rolniczy – 127;
- brak wykształcenia rolniczego – 568.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 580 gospodarstw;
- z emerytury i renty – 230;
- z pozarolniczej działalności gospodarczej – 220;
- z pracy najemnej – 71;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 35,

oraz

- bez dochodów z niezarobkowych źródeł utrzymania – 636 gospodarstw;
- bez dochodów z pracy najemnej – 600;
- bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej – 451;
- bez dochodów z emerytury i renty – 441;
- bez dochodów z działalności rolniczej – 91.

6.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada dość dobre warunki do produkcji rolniczej. Co prawda udział najlepszych gruntów ornych reprezentujących II klasę bonitacyjną jest śladowy i wynosi 3,45 %, ale już grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej stanowią 30,43 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 51,25 % ogółu, zaś grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 14,87 % ogółu gruntów ornych. Udział użytków zielonych (sady, łąki i pastwiska), będących w II klasie bonitacyjnej wynosi zaledwie 0,80 %, natomiast w III klasie bonitacyjnej wynosi już 20,58 %. Użytki zielone średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 45,76 % ogółu, zaś użytki zielone słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 32,87 % ogółu użytków zielonych.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech wyżej wymienionych wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa dolnośląskiego – 74,9 pkt (jeden z najwyższych w kraju), dla powiatu ząbkowickiego 77,4 pkt (jeden z wyższych w województwie), zaś dla gminy Kamieniec Ząbkowicki 80,5 pkt.

TABELA 128: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy I – III) według miejscowości¹¹⁵.

Miejscowość (obręb)	Odsetek użytków rolnych w I – III klasie bonitacyjnej ¹¹⁶			
	Grunty orne		Użytki zielone	
1	2		3	
Byczeń	7,24		9,55	
Chałupki	20,68		3,32	
Doboszowice	29,62		12,28	
Kamieniec Ząbkowicki I	40,36	36,35	24,93	22,34
Kamieniec Ząbkowicki II	21,88		15,22	
Mrokocin	19,63		19,22	
Ożary	13,09		16,80	
Pilce	77,93		35,42	
Pomianów Górny	89,48		10,42	
Sławęcín	16,21		7,15	
Sosnowa	57,13		22,81	
Starczów	50,14		56,53	
Suszka	1,26		52,95	

¹¹⁵ Według ewidencji gruntów, 2020.

¹¹⁶ Grunty podlegające ochronie za wyjątkiem obrębów Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II (prawa miejskie od dnia 01 stycznia 2021 roku).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
Śrem	73,13	42,25
Topola	42,80	45,86

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Pomianów Górny, Pilce, Śrem, Sosnowa, Starczów, Topola i Kamieniec Ząbkowicki I (powyżej 33,88 %¹¹⁷ gruntów ornych w klasach I – III). Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Starczów, Suszka, Topola, Śrem, Pilce, Kamieniec Ząbkowicki I i Sosnowa (powyżej 20,84 %¹¹⁸ użytków zielonych w klasach II – III). Należy nadmienić, że w każdej miejscowości znajdują się użytki rolne objęte ochroną (klasy bonitacyjne I – III).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku miały następujące uprawy (powierzchnia zasiewów wyniosła 7389,71 ha):

- zboża ogółem – 4799,97 ha (z czego 3065,97 ha zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, głównie: pszenica – 2527,02 ha i jęczmień – 424,15 ha);
- uprawy przemysłowe – 1848,44 ha;
- rzepak i rzepik – 1813,81 ha;
- kukurydza na ziarno – 1709,66 ha;
- ziemniaki – 40,84 ha;
- buraki cukrowe – 34,63 ha;
- warzywa gruntowe – 9,01 ha;
- strączkowe jadalne – 1,70 ha.

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki uprawia się dość dużo roślin wymagających znacznej chemizacji (np.: pszenica czy rzepak). Ma to niekorzystny wpływ na funkcjonowanie środowiska, a zwłaszcza na stan wód powierzchniowych i podziemnych. Warunki glebowe gminy, zbliżone do średniej występującej w województwie dolnośląskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów kształtują się na zbliżonym poziomie do przeciętnych wartości osiąganych w regionie.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 492 gospodarstw prowadzących uprawy (73,3 % ogółu gospodarstw):

- 384 gospodarstwa uprawiały zboża ogółem (78,1 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 356 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (72,4 %);
- 181 – ziemniaki (36,8 %);
- 167 – uprawy przemysłowe (33,9 %);
- 146 – rzepak i rzepik (29,7 %);
- 42 – warzywa gruntowe (8,5 %);
- 29 – buraki cukrowe (5,9 %);
- 13 – strączkowe jadalne (2,6 %).

¹¹⁷ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

¹¹⁸ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 6472 sztuki;
- drób kurzy – 4417 sztuk;
- bydło ogółem – 1779 sztuk;
- krowy – 965 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 696 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 91 sztuk;
- konie – 25 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 193 gospodarstwa, to jest 28,8 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 173 gospodarstwa posiadały drób ogółem (89,6 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 168 – drób kurzy (87,0 %);
- 42 – trzodę chlewną ogółem (21,8 %);
- 25 – trzodę chlewną lochy (13,0 %);
- 30 – bydło ogółem (15,5 %);
- 21 – krowy (10,9 %);
- 7 – konie (3,6 %).

6.1.4. Rybactwo.

W rejonie obrębów Byczeń, Doboszowice i Ożary zlokalizowane są stawy hodowlane. Ich zarybianiem zajmuje się między innymi Koło Wędkarskie nr 11 w Kamieńcu Ząbkowickim oraz właściciele poszczególnych obiektów. Stawy służą jednak wyłącznie do celów rekreacyjnych (wędkarstwo), tym samym gospodarka rybacka jako odrębna, produkcyjna gałąź rolnictwa nie występuje. Zgodnie z zapisem ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Ogółem powierzchnia gruntów pod stawami wynosi 81,9312 ha¹¹⁹, co stanowi 0,85 % ogólnej powierzchni gminy.

Na koniec 2019 roku na terenie gminy funkcjonowało 39 podmiotów gospodarczych z sekcji „A”, dział 1 (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo). Największym podmiotem prowadzącym działalność rolniczą jest Ośrodek Hodowli Zarodowej (OHZ) w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Ze względu na położenie geograficzne, warunki atmosferyczne i posiadane gleby OHZ posiada sprzyjające warunki do rozwoju produkcji zwierzęcej, a w szczególności bydła mlecznego. Hodowla i chów bydła prowadzone są w oborach wolnostanowiskowych w Starczowie, a także w oborach uwiązowych w Kamieńcu Ząbkowickim. W rankingu prowadzonym przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie spółka od wielu lat zdobywa główne nagrody za posiadanie najbardziej wydajnych krów, które corocznie uzyskują rekordową wydajność mleka w wysokości kilkunastu tysięcy kg, co daje pierwsze miejsce w kraju. Cały inwentarz posiada księgi hodowlane, a obory posiadają stosowne certyfikaty. Drugim kierunkiem produkcji w OHZ jest produkcja roślinna, a w szczególności uprawa roślin pastewnych, stanowiących bazę paszową dla posiadanego bydła, oraz uprawa kukurydzy na ziarno, pszenicy ozimej, a także rzepaku.

---

¹¹⁹ Według ewidencji gruntów, 2020.

Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo, ukierunkowane zarówno na uprawy jak i hodowlę, ma dobre możliwości do dalszego rozwoju. Kierunek uprawowy, zwłaszcza w północnej i środkowo południowej części gminy, wynika przede wszystkim z warunków naturalnych składających się na dobrą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Możliwości rozwoju ma oczywiście także hodowla zwierząt, jak również i gospodarka rybacka. Mimo wielofunkcyjnego charakteru i potencjału lokalnego rolnictwa oczekuje się tu dalszej poprawy struktury agrarnej i rozwoju grup producenckich, które są wyrazem unowocześniania się krajowego rolnictwa. Lokalne tereny wiejskie, zwłaszcza w rejonie zbiorników wodnych, predysponowane są także do rozwoju aktywności gospodarczych związanych z turystyką, a zwłaszcza rekreacją. Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada opracowany w 2006 roku przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych z Wrocławia *Plan Urzędniowo – Rolny*.

6. 2. Leśnictwo.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się bardzo niskim zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 586,62 ha¹²⁰ i stanowią zaledwie 6,07 % powierzchni gminy. Jest to wskaźnik wielokrotnie niższy od średnich dla powiatu ząbkowickiego – 20,42 % oraz dla województwa dolnośląskiego – 30,64 %. Samych lasów jest 576,63 ha¹²¹ co stanowi 5,96 % powierzchni gminy

TABELA 129: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wskaźniki lesistości w % w 2018 roku.

Lesistość	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Lasy i grunty leśne	6,07	20,42	30,64
Tylko lasy	5,96	19,97	29,83

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zarządzają Nadleśnictwa: Henryków (wschodnia część gminy – 190,8136 ha gruntów leśnych) i Bardo Śląskie (zachodnia część gminy – 197,331 ha gruntów leśnych), należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Niedźwiedź (Nadleśnictwo Henryków) oraz Błotnica, Laskówka, Mąkolno, Opolnica i Tarnawa (Nadleśnictwo Bardo Śląskie). W 2018 roku ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosiła 586,62 ha, w tym samych lasów 576,63 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 478,62 ha (81,59 %), a w rękach prywatnych pozostawało 108,00 ha (18,41 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 449,59 ha (93,93 %) gruntów leśnych, z czego 386,12 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 29,03 ha gruntów leśnych (6,07 %).

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest znacznie wyższy od średnich dla powiatu i województwa. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych jest tu jednak niższy od porównywanych jednostek. Udział lasów będących własnością komunalną jest w gminie Kamieniec Ząbkowicki zdecydowanie najwyższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie.

¹²⁰ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2020.

¹²¹ Według GUS 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 130: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)	Powiat Ząbkowicki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Grunty leśne publiczne	81,59	94,87	96,52
<i>w tym Skarb Państwa</i>	93,93	97,48	98,77
<i>w tym Gminy</i>	6,07	2,52	1,22
Grunty leśne prywatne	18,41	5,13	3,48
<i>w tym osób fizycznych</i>	79,63	91,07	90,41

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Zbiorowiska leśne w postaci niewielkich, zwartych powierzchniowo kompleksów występują w południowo – zachodniej części gminy (powyżej wsi Ożary), w okolicach Kamieńca Ząbkowickiego (na południe i na wschód od miejscowości), w południowo – wschodniej części gminy (na wschód od Pomianowa Górnego oraz przy północno – wschodniej granicy gminy (na północny – wschód od Doboszowic).

TABELA 131: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia lasów i gruntów leśnych według miejscowości w 2020 roku¹²².

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia lasów w ha		Wskaźnik lesistości w %	
Byczeń	1,9895		0,45	
Chałupki	152,9046		22,53	
Doboszowice	71,5734		4,70	
Kamieniec Ząbkowicki I	135,5172	137,6629	13,11	10,59
Kamieniec Ząbkowicki II	2,1457		0,81	
Mrokocin	31,9998		11,06	
Ożary	121,0082		9,87	
Pilce	–		–	
Pomianów Górny	9,5041		2,60	
Sławęcín	9,0829		1,89	
Sosnowa	2,1474		0,46	
Starczów	10,1900		0,83	
Suszka	9,2247		4,23	
Śrem	1,4757		0,57	
Topola	0,6035		0,08	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

Największą lesistością, ponad średnią (5,83 %¹²³) występującą w gminie Kamieniec Ząbkowicki, charakteryzują się obręby: Chałupki, Kamieniec Ząbkowicki I, Mrokocin i Ożary. Wartość niższą, ale zbliżoną do średniej posiadają obręby: Doboszowice i Suszka. Najmniejszą, wręcz śladową lesistość (poniżej 1 %) posiadają obręby: Topola, Byczeń, Sosnowa, Śrem, Kamieniec Ząbkowicki II i Starczów. W rejonie obrębu Pilce nie występują tereny leśne.

¹²² Według ewidencji gruntów, 2020.¹²³ Według ewidencji gruntów, 2020.

W odróżnieniu od większości kompleksów leśnych na terenie całego kraju oraz województwa dolnośląskiego dzisiejszy las na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki posiada zróżnicowaną strukturę gatunkową, korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Nie występują tu lasy o charakterze monokultur sosnowych czy świerkowych, które posiadają najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną czy świerkiem. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Las gospodarczy bliższy wzorcowi lasu naturalnego jest bardziej odporny na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Lasy położone na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe. Wszystkie lasy w gminie zaliczono do 1 strefy uszkodzeń przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych, w skali: 0 – brak uszkodzeń, 1 – uszkodzenia słabe, 2 – uszkodzenia średnie, 3 – uszkodzenia silne. Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwale susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Należy podkreślić, że część lasów występuje na siedliskach nisko zasobnych, z występującym zagrożeniem przesuszenia górnej części profilu glebowego, w strefach głębszego zalegania zwierciadła wody podziemnej pierwszego horyzontu. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadów (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny i świerka), a także chorób infekcyjnych w dość regularnych odstępach czasu. Zagrożenia antropogeniczne związane są z antropopresją, rozwojem gospodarczym i związanej z nim ekspansji infrastruktury technicznej. Według *Mapy Sozologicznej*¹²⁴ stopień degradacji lasów ze względu na czynniki abiotyczne i biotyczne uznaje się za słaby (Góry Bardzkie), a ze względu na czynniki antropogeniczne za średni (kompleks leśny na wschód od Pomianowa Górnego oraz Zamkowa Góra w Kamieńcu Ząbkowickim), w skali: słaby – średni – silny.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy wodochronne, glebochronne, ostoje zwierzyny oraz lasy wypoczynkowe. Szczególnie cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki występują następujące kategorie lasów ochronnych (powierzchnia na koniec 2018 roku według rzeczywistej kategorii ochronności)¹²⁵:

- lasy wodochronne – 370,13 ha;
- lasy glebochronne – 49,89 ha;
- lasy uszkodzone przez przemysł – 42,80 ha;
- lasy nasienne – 24,45 ha.

---

¹²⁴ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997), M-33-58-D Złoty Stok (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997) i M-33-59-C Otmuchów (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997).

¹²⁵ Bank Danych o Lasach, 2020.

Łącznie lasy ochronne obejmują powierzchnię 487,27 ha. Część powierzchni ochronnych pokrywa się, ale i tak stanowią one zdecydowaną większość z ogółu lasów. Lasy wodochronne mają za zadanie chronić tereny źródłiskowe cieków powierzchniowych oraz siedliska wilgotne. Wpływają zasadniczo na retencję wód gruntowych, utrzymując je na względnie stałym poziomie. Lasy glebochronne spełniają przede wszystkim funkcję przeciwoerozyjną. O roli lasów nasiennych wspomniano powyżej. Nie wyróżniono tutaj obszarów ostoi zwierząt. Jest to głównie wynik tego, że występują tu tylko niewielkie powierzchnie terenów leśnych. Stosunkowo duże powierzchnie objęte funkcją ochronną w gminie Kamieniec Ząbkowicki to także wynik tylko średniego stanu zdrowotnego lasów. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Kamieniec Ząbkowicki w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

W rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonują następujące obwody i koła łowieckie:

- obwód łowiecki nr 346 „Wrzos” Ząbkowice Śląskie;
- obwód łowiecki nr 347 „Kuropatwa” Ząbkowice Śląskie;
- obwód łowiecki nr 348 „Gwardia” Ząbkowice Śląskie;
- obwód łowiecki nr 354 „Kuropatwa” Bardo;
- obwód łowiecki nr 355 „Jawornik” w Złotym Stoku;
- obwód łowiecki nr 356 „Jeleń” Kamieniec Ząbkowicki.

Reasumując kompleksy leśne gminy to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwa Bardo Śląskie i Henryków gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada sporządzony w 2006 roku przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu *Projekt granicy rolno – leśnej*. W trakcie opracowania przeprowadzono inwentaryzację terenową gminy mającą na celu zapoznanie się ze stanem użytków rolnych. Na podstawie tych informacji określono powierzchnię gruntów nieużytkowanych rolniczo. Ogółem suma powierzchni powyższych gruntów wynosi 179,99 ha, co daje 2,6 % powierzchni użytków rolnych. Procentowy udział gruntów odłogowanych w powierzchni użytków rolnych wynosi 2,0 %, a odłogowanych z porostem samosiewu 0,6 %. W większości są to grunty klas dobrych. Powyższe dane były wskazówką do wyznaczenia projektu granicy rolno – leśnej. Łącznie pod zalesienie wytypowano 182,56 ha gruntów (w tym 180,98 ha użytków rolnych).

TABELA 132: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnie postulowanych zalesień gruntów.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia do zalesienia ogółem w ha	
Byczeń	–	
Chałupki	30,38	
Doboszowice	1,68	
Kamieniec Ząbkowicki I	26,46	26,46
Kamieniec Ząbkowicki II	–	
Mrokocin	32,22	
Ożary	70,30	
Pilce	–	
Pomianów Górny	14,64	
Sławęcín	3,66	
Sosnowa	–	
Starczów	–	
Suszka	–	
Śrem	3,22	
Topola	–	

Źródło: Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, *Projekt granicy rolno – leśnej gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Wrocław 2006.

Nadleśnictwa Bardo Śląskie rozważa ewentualną możliwość zalesienia działki ewidencyjnej nr 1101 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki, ale najwcześniej około 2030 roku.

Nadleśnictwo Henryków nie planuje w najbliższym czasie zalesień.

Na koniec 2019 roku na terenie gminy funkcjonowało 5 podmiotów gospodarczych z sekcji „A”, dział 2 (leśnictwo i pozyskiwanie drewna). Leśnictwo z oczywistych względów nie będzie pełnić znaczącej funkcji w strukturze przestrzennej i gospodarczej gminy Kamieniec Ząbkowicki.

6. 3. Działalności produkcyjne.

6.3.1. Górnictwo, przetwórstwo i poszukiwanie kopalin.

Działalności górnicze stanowią ważną dziedzinę w strukturze lokalnego przemysłu. Aktualnie na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki działalność górnicza związana jest z wydobywaniem kruszywa naturalnego oraz surowców skalnych (kamienie budowlane i drogowe). Do największych podmiotów prowadzących działalność górniczą na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki należą (kolejność alfabetyczna):

- Coronus sp. z o.o., Sosnowiec;
- Eurovia Kruszywa SA, Bielany Wrocławskie;
- Knox sp. z o.o., Kraków;
- Kopalnia Gnejsu Pomianów – Doboszowice sp. z o.o., Pomianów Górny;
- Kopalnia Surowców Mineralnych „Byczeń” sp. j., Byczeń;
- Magnezyty „Grochów” SA, Brzeźnica;
- Towarzystwo Eksploatacji Surowców Mineralnych s.c., Dzierżoniów.

Obecnie na terenie gminy występują następujące tereny i obszary górnicze:

„Bartniki III–1” (teren górniczy)” oraz „Bartniki III” i Bartniki III – Pole A” (obszary górnicze):

- Decyzja nr 2/E/2016 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.01.2016 roku, Decyzja nr 4/2018 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 01.03.2018 roku oraz Decyzja nr 8/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.04.2020 roku;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Bartniki III” – 166509 m²;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Bartniki III – Pole A” – 345071 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Bartniki III–1” – 558461 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31.12.2035 roku.

„Byczeń II”:

- Koncesja nr 4/E/2004 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 19.10.2004 roku, Decyzja nr 2/2005 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12.01.2005 roku oraz Decyzja nr 16/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 14.04.2011 roku;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 975701 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 1039811 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 19.10.2029 roku.

„Doboszowice III”:

- Koncesja nr 24/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 19.06.1999 roku, Decyzja nr 4/2008 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 31.01.2008 roku, Decyzja nr 21/2010 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.07.2010 roku, Decyzja nr 8/2014 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.03.2014 roku oraz Decyzja nr 17/2018 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 28.06.2018 roku;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Kopalina – gnejs;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 234853 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 1016243 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31.12.2042 roku.

„Doboszowice 1–I” (teren górniczy) oraz „Doboszowice 1A” i „Doboszowice 1B” (obszary górnicze):

- Koncesja nr 10/E/2005 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 21.09.2005 roku, Decyzja nr 22/2007 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.09.2007 roku oraz Decyzja nr 25/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 06.07.2011 roku;
- Kopalina – gnejs;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Doboszowice 1A” – 445785,18 m²;
- Powierzchnia obszaru górniczego „Doboszowice 1B” – 582523,25 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego „Doboszowice 1–I” – 2972466,26 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 21.09.2055 roku.

„Pilce – Dzbanów” 1B:

- Decyzja nr 4/E/2018 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 21.05.2018 roku, Decyzja nr 18/2018 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 09.07.2018 roku oraz Decyzja nr 21/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.08.2020 roku;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 906646 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 906646 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 20.05.2058 roku.

„Pomianów Górny III”:

- Koncesja nr 34/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20.09.1999 roku, Decyzja nr 2/2002 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 20.02.2002 roku, Decyzja nr 28/2010 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 05.10.2010 roku, Decyzja nr 40/2010 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.12.2012 roku oraz Decyzja nr 9/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 05.05.2020 roku;
- Kopalina – gnejs;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 304133 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 2052196 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 20.09.2049 roku.

„Pomianów – Pole A–1”:

- Decyzja nr 2/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.02.2021 roku;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 146301 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 146301 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31.12.2045 roku.

Topola – Zbiornik:

- Decyzja nr 3/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.03.2021 roku;
- Kopalina – kruszywo naturalne;
- Powierzchnia obszaru górniczego – 587569 m²;
- Powierzchnia terenu górniczego – 587569 m²;
- Metoda wydobywania – odkrywkowa;
- Ważność koncesji – 31.12.2045 roku.

Perspektywicznie planowane jest rozpoczęcie działalności górniczych (wydobycie kopalin) na nowo udokumentowanych złożach kopalin: „Byczeń I” (nowoudokumentowany fragment powiększający powierzchnię złoża), „Chałupki”, „Pomianów – Północ”, „Topola – Północ” i „Topola – Śrem”.

6.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Działalności produkcyjne (poza górnictwem) w postaci niewielkich zakładów pełnią uzupełniającą funkcję w strukturze gospodarczej gminy. Zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie na terenie największych miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki (głównie w rejonie węzła kolejowego), Starczów, Doboszowice i Ożary. Dominuje przemysł mechaniczny, a także: budownictwo, przetwórstwo przemysłowe i rzemiosło produkcyjne. Do największych zakładów przemysłowych (poza górnictwem) należą:

- PPUiH Metrol sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – przemysł mechaniczny;
- PPUiH Metrol sp. j., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – przemysł mechaniczny;
- Torsystem Butzbach sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – bramy przemysłowe i systemy załadunkowe;
- PPH Tor sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Krótka 3 – bieżnikowanie opon do pojazdów ciężarowych i remonty silników wysokoprężnych.

Firma „Metrol” sp. z o.o. produkuje urządzenia na potrzeby górnictwa oraz skalnictwa. Oferta obejmuje produkcję zmechanizowanych obudów ścianowych (zawałowe, podsadzkowe) oraz urządzeń małej mechanizacji (przecinaki łańcuchów, nakrętek i lin, wycinaki łańcuchów, odkrętki nakrętek, zespoły hydraulicznego odpajania, rozsuwania i przemieszczania bloków skalnych).

Firma „Metrol” sp. j. to wyspecjalizowany producent wyrobów spawanych, komponentów i konstrukcji stalowych, w szczególności do zastosowań ciśnieniowych. W zakresie produkcji elementów i konstrukcji stalowych są to między innymi: elementy wymienników ciepła, elementy rurociągów, kołnierze, króćce, itp. Część maszyn wykonuje według własnych projektów, żeby optymalnie dopasować je do potrzeb poszczególnych klientów. Firma posiada certyfikaty w zakresie procesów spawania przyznawane przez certyfikującą jednostkę zewnętrzną. Produkty spełniają normy dotyczące aplikacji ciśnieniowych. Firma oferuje również usługi w zakresie obróbki skrawaniem. Korzysta zarówno z maszyn CNC, jak i konwencjonalnych.

Firma „Torsystem Butzbach” sp. z o.o. działa na rynku bram przemysłowych. Głównymi obszarami działalności firmy są:

- produkcja ramp przeładunkowych oraz uszczelnień mechanicznych i pneumatycznych;
- sprzedaż bram segmentowych, szybkobieżnych, przeciwpożarowych, harmonijkowych i przesuwnych, rolowanych i spiralnych, do chłodni i mroźni. Oprócz nich firma posiada również bogatą ofertę bram hangarowych i wielkogabarytowych;
- montaż bram;

- serwis i konserwacja systemów przeładunkowych i bram przemysłowych – również innych producentów.

Firma PPH „Tor” sp. z o.o. powstała w 1946 roku jako Zakład Naprawczy Mechanizacji Rolnictwa. W 1991 roku przedsiębiorstwo zostało przekształcone z przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną, a następnie w 2004 roku w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Głównym przedmiotem działalności firmy były przez lata remonty, głównie silników wysokoprężnych do wszystkich typów pojazdów ciężarowych poruszających się po polskich drogach i pracujących na budowach. Przez lata firma naprawiała dziesiątki tysięcy silników do samochodów marki „Star”, „Jelcz”, „Kamaz” czy „Bielaz”. Również obecnie firma naprawia silniki wysokoprężne, ale ich gama jest teraz o wiele szersza. W 1993 roku spółka zakupiła urządzenia i technologię do bieżnikowania opon do samochodów ciężarowych i autobusów. Zajmuje się więc także bieżnikowaniem opon ciężarowych w technologii „na zimno”, używając tylko markowych bieżników oraz najwyższej jakości materiałów naprawczych. Stosowane do produkcji odpowiednich materiałów, a także staranne selekcjonowanie i dokładne sprawdzanie karkasu zakwalifikowanego do bieżnikowania pozwala firmie wyprodukować oponę bieżnikowaną o cechach nie odbiegających od cech nowej opony. O jakości opon firmy „Tor” sp. z o.o. świadczą posiadane certyfikaty i homologacje wydane przez niemieckie instytucje certyfikujące (ISO, KBA, CBV).

Generalnie na koniec 2019 roku na terenie gminy funkcjonowało 79 podmiotów przemysłowych (sekcje: „B”, „C”, „D” i „E”), z czego 73 zajmowały się przetwórstwem przemysłowym (sekcja „C”). Budownictwo (sekcja „F”) reprezentowało 130 podmiotów. Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2018 roku liczba pracujących¹²⁶ w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła 672 osoby. Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym 131 pracowało w przemyśle bądź budownictwie.

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki związanych z sektorem produkcyjnym są:

- miejscowa baza surowcowa (kruszywo naturalne, kamienie budowlane i drogowe);
- wykwalifikowana siła robocza;
- przebieg głównych szlaków kolejowych w południowo – zachodniej części kraju;
- bliskość granicy z Republiką Czeską;
- uzbrojone i planowane do uzbrojenia tereny przeznaczone pod działalności przemysłowe.

Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalności gospodarcze wynosi od około 17 do 25 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną. Gmina nie oferuje zwolnień z podatku od nieruchomości dla inwestujących przedsiębiorstw.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki, poza górnictwem, ma mimo wszystko dość ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorczości związanej z działalnościami produkcyjnymi. Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych na większą skalę zlokalizowane są praktycznie tylko na niewielkich powierzchniach w wybranych rejonach poszczególnych miejscowości. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, związanymi z tym bezpośrednio zagrożeniami powodziowymi oraz obecnością cennych przyrodniczo obszarów chronionych (Obszar NATURA 2000, Góra Zamkowa, Dolina Nysy Kłodzkiej). Funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można przede wszystkim miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Dotyczy to głównie rejonu węzła kolejowego (większe zakłady produkcyjne) oraz północnej części miejscowości w rejonie granicy z gminą Ząbkowice Śląskie. W pozostałych miejscowościach funkcje produkcyjne powinny się rozwijać tylko jako uzupełniające w stosunku do obecnej struktury przestrzennej i gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych

---

¹²⁶ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Ważnym atutem jest fakt, że Gmina na całej powierzchni administracyjnej posiada obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i wyznaczone w nim tereny przeznaczone pod aktywności gospodarcze, w tym produkcyjne i produkcyjno – usługowe. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru. Dobrym rozwiązaniem jest stopniowanie kategorii inwestycji dopuszczalnych na obszarach przemysłowych w zależności od odległości od jednostek osadniczych, a także wprowadzanie obowiązku lokalizacji na obrzeżach terenów inwestycyjnych zieleni pełniącej funkcje izolacyjne. Tereny przemysłowe dopuszczone w ramach tkanki osadniczej lub w bezpośrednim jej sąsiedztwie powinny być podporządkowane bezpieczeństwu i komfortowi zamieszkania. W takich przypadkach powinno się wykluczać bezwzględnie lokalizację przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko można dopuścić pod warunkiem uzyskania pozytywnych wyników analizy w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

6. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 30 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych i gastronomicznych.

6.4.1. Handel.

Gmina, a zwłaszcza miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć placówek handlowych. Ogółem w 2003¹²⁷ roku funkcjonowało tu 85 sklepów, w których pracowało 185 osób. Na 1 obiekt handlowy przypadało wówczas 104 mieszkańców. Obecnie liczbę sklepów szacuje się na 56 placówek, a więc na 1 obiekt przypada 142 mieszkańców. Większość ze sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². W Kamieńcu Ząbkowickim na Osiedlu XXX lecia oraz przy ul. Złotostockiej 13 funkcjonują także wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (supermarkety¹²⁸). Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie poza Kamieńcem Ząbkowickim są tylko wsie Ożary, Starczów i Topola (po 2 sklepy). Placówka handlowa znajduje się także we wsi Byczeń. W pozostałych wsiach nie ma już obiektów handlowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 1 stacja paliw zlokalizowana w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Paczkowskiej.

---

¹²⁷ Główny Urząd Statystyczny począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

¹²⁸ Według GUS supermarket to sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 133: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – placówki handlowe w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Ilość placówek handlowych	
Byczeń	1	
Chałupki	–	
Doboszowice	–	
Kamieniec Ząbkowicki I	45	49
Kamieniec Ząbkowicki II	4	
Mrokocin	–	
Ożary	2	
Pomianów Górny	–	
Sławęcín	–	
Sosnowa	–	
Starczów	2	
Suszka	–	
Śrem	–	
Topola	2	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

TABELA 134: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	104,11	80,70	88,91
Liczba sklepów na 10 km ²	8,76	10,82	16,34
Liczba pracujących na 1 sklep	1,74	2,09	2,56
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	8849	2694	4182
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,10	0,32	0,35

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Dostępność (liczba mieszkańców na 1 sklep) oraz nasycenie (liczba sklepów na 10 km²) placówkami handlowymi dla mieszkańców gminy Kamieniec Ząbkowicki było w analizowanym okresie mniej korzystne w porównaniu z przeciętnymi dla powiatu i województwa. Powodem niekorzystnych wskaźników były przede wszystkim mały potencjał demograficzny oraz struktura przestrzenna gminy, gdzie dość dużą powierzchnię stanowią głównie tereny rolne. Niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że wówczas miejscowy handel to były głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny) ma utrudnione możliwości rozwoju, ze względu na rozwój handlu dyskontowego i bliskie położenie dużego ośrodka usługowego – miasta Ząbkowice Śląskie. Podobnie, to znaczy mniej korzystnie, kształtowały się i nadal kształtują wskaźniki dotyczące stacji paliw.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 135: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ¹²⁹	4091	3849	4242
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ¹³⁰	–	–	56887
Liczba supermarketów na 100 km ²	2,07	2,12	3,43
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	–	0,26

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Fakt, że na terenie gminy wiejskiej Kamieniec Ząbkowicki funkcjonują aż 2 supermarkety powoduje, że wskaźniki dotyczące dostępności i nasycenia tego typu obiektami są zbliżone do przeciętnej dla powiatu i korzystniejsze od średniej dla województwa. Należy jednak podkreślić, że oba wielkopowierzchniowe obiekty handlowe zlokalizowane w Kamieńcu Ząbkowickim mają powierzchnię sprzedaży nieznacznie wyższą od granicy, powyżej której GUS uznaje je już za supermarkety. Z oferty hipermarketów mieszkańcy gminy Kamieniec Ząbkowicki mogą korzystać nie tylko poza granicami gminy, ale i powiatu.

TABELA 136: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – targowiska¹³¹ w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	8182	13086	21333
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	4,78	3,33	3,56
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	2045	389	481
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	1,03	0,62	0,68
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	8182	8178	2931
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	1,03	1,00	4,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego przy ul. Kolejowej funkcjonuje 1 targowisko stałe o powierzchni 1274 m², na którym zlokalizowane są sklepiki murowane, kramy drewniane, stanowiska handlowe pod zadaszeniem oraz stoły handlowe bez zadaszenia, do wykorzystania jako punkty sprzedaży drobnodetalicznej. Zapewniona jest także obsługa parkingowa i sanitarna. Ponadto funkcjonuje 1 targowisko sezonowe. Obecność targowiska stałego na terenie gminy o stosunkowo niskiej populacji powoduje, że współczynnik dotyczący dostępności do takiego obiektu (liczba mieszkańców na 1 targowisko) jest tutaj najkorzystniejszy. Jednakże skromne parametry tutejszego targowiska (powierzchnia i liczba punktów sprzedaży) mają wpływ na mniej korzystne wskaźniki dotyczące charakterystyki samego obiektu w stosunku do analogicznych w powiecie i województwie. Generalnie

¹²⁹ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

¹³⁰ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

¹³¹ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

należy podkreślić, że w związku z przeobrażeniami w handlu (rozwój placówek dyskontowych, niski standard powierzchni handlowej na targowiskach, zwłaszcza w okresie półroczna chłodnego, itp.) targowiska stałe w formie otwartej (bez zadaszenia) są w fazie schyłkowej. Większe szanse na dalsze funkcjonowanie mają targowiska sezonowe.

6.4.2. Gastronomia.

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy inne zabytkowe obiekty. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście oczekiwanego rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentują 4 placówki – wszystkie zlokalizowane są w Kamieńcu Ząbkowickim:

- „Pałacowa”, ul. Ząbkowicka (restauracja, pizzeria);
- „Pod wieżą”, ul. Ząbkowicka (restauracja);
- „Zamkowa”, ul. Skorolecka (restauracja, pizzeria);
- kawiarnia w zespole pałacowo – zamkowym.

6.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest dość liczna i zróżnicowana branżowo, aczkolwiek występuje tylko w Kamieńcu Ząbkowickim. W szczególności świadczą one usługi budowlane i mechaniki pojazdowej oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa. W Kamieńcu Ząbkowickim funkcjonuje także bogata sieć placówek usługowych innych niż handel i rzemiosło (np.: fryzjerstwo, salony kosmetyczne, rachunkowość, fotograf, itd.). W Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 21 zlokalizowany jest Urząd Poczty Polskiej. Największymi zakładami usługowymi w gminie pod względem zatrudnienia są jednak placówki usług publicznych (administracja i edukacja). Wśród podmiotów świadczących usługi komercyjne wyróżniają się spółki z grupy PKP SA (rejon węzła kolejowego w Kamieńcu Ząbkowickim), usługi transportowe świadczone przez firmy „Arendarski” (Kamieniec Ząbkowicki, ul. Krzywoustego) i „Hacz – Pol” (Kamieniec Ząbkowicki, ul. Zamkowa) oraz większe obiekty handlowe. Łącznie w gminie Kamieniec Ząbkowicki w 2019 roku zarejestrowano 421 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G” – handel i naprawy (151), „H” – transport i gospodarka magazynowa (39), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (15), „J” – informacja i komunikacja (6), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (12), „L” – obsługa nieruchomości i firm (65), „M” – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (39), „N” – działalność w zakresie usług administrowania (30), „R” – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (13) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (51). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych w gminie Kamieniec Ząbkowicki podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Ząbkowicach Śląskich oraz innych okolicznych miastach (Paczków, Ziębice, Złoty Stok).

TABELA 137: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – placówki usługowe (bez handlu) i rzemieślnicze w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Placówki usługowe (bez handlu)	Placówki rzemieślnicze
1	2	3
Byczeń	2	–
Chałupki	1	–
Doboszowice	1	–

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
Kamieniec Ząbkowski I	42	11
Kamieniec Ząbkowski II	11	–
Mrokocin	1	–
Ożary	1	–
Pomianów Górny	1	–
Sławęcin	–	–
Sosnowa	2	–
Starczów	1	–
Susza	–	–
Śrem	–	–
Topola	–	–

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowski, 2020.

6.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Kamieniec Ząbkowski przy ul. Ząbkowskiej 13 działalność gospodarczą prowadzi oddział Banku Spółdzielczego z Ząbkowic Śląskich, natomiast przy ul. Złotostockiej 19 funkcjonuje oddział Banku PKO BP SA. Obecność oddziałów poszczególnych banków oraz agencji bankowych pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym największą ilość placówek usługowych jest miejscowość Kamieniec Ząbkowski. Najwięcej placówek (tak zwane ulice handlowe) zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości i są to przede wszystkim ulice: Ząbkowska, Złotostocka i Kolejowa. W dalszej perspektywie rozwój sektora usług komercyjnych uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a więc od rozwoju demograficznego i gospodarczego poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem specjalistycznym, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich Ząbkowicach Śląskich, a także w Wałbrzychu oraz w stolicy województwa – Wrocławiu.

6. 5. Turystyka i rekreacja.

6.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Gmina Kamieniec Ząbkowski położona jest u podnóża jednego z najatrakcyjniejszych rejonów turystycznych południowo – zachodniej Polski czyli Sudetów Wschodnich i Środkowych. Rolniczy (tereny wiejskie) i usługowo – produkcyjny (Kamieniec Ząbkowski) charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny, dotychczas praktycznie bez większego znaczenia, dopiero zaczyna się rozwijać. Naturalne atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi Przedgórza Sudeckiego, to jest dość urozmaiconej rzeźby terenu oraz gęstej sieci hydrograficznej (dolina Nysy Kłodzkiej i jej dopływów wraz ze zbiornikami retencyjnymi). Potencjał turystyczny gminy tworzą także walory kulturowe z zespołem klasztornym cystersów i zespołem pałacowym (zamkowym) na czele. Niewątpliwie obecnie największą atrakcją turystyczną Kamieńca

Ząbkowickiego (tak zwanym „produktem turystycznym”) jest możliwość zwiedzania Pałacu Królowny Marianny Orańskiej, położonego na Górze Zamkowej. Obiekt można zwiedzać przez cały rok. Nie jest to jednak, jak dotychczas w gminie Kamieniec Ząbkowicki, potencjał umożliwiający rozwój sektora turystycznego na skalę podobną do sąsiednich („sudeckich”) gmin. Obiekty zabytkowe są dla zdecydowanej większości turystów celami tylko na kilka godzin i nie można wyłącznie na nich opierać lokalnego sektora turystycznego.

Dla wielu odwiedzających ważne jest także, o czym mowa na wstępie, położenie danej gminy względem atrakcji turystycznych. Dobrze skomunikowany rejon Kamieńca Ząbkowickiego może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciominutowego dojazdu do: Gór Opawskich, Jezior Ziemi Nyskiej, Gór Bardzkich, Gór Złotych, Jeseníków, Masywu Śnieżnika, Gór Bialskich, Kotliny Kłodzkiej, Gór Bystrzyckich, Gór Orlickich, Gór Stołowych i Gór Sowich oraz licznych atrakcji z nimi związanych i przygotowanych dla turystów. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych, a zwłaszcza rekreacyjnych, ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w oparciu o planowane udostępnienie zbiorników wodnych do celów sportowo – rekreacyjnych, w powiązaniu z możliwością wycieczek w dalsze rejony Sudetów. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg działań związanych między innymi z poprawą funkcjonowania lokalnej komunikacji publicznej, szeroką ofertą usług kultury, sportu i gastronomii czy promocją gminy. Coraz bardziej docenianymi walorami są także naturalny krajobraz, niskie zaludnienie, historyczna architektura małomiasteczkowa i wiejska, a także brak zgiełku, charakterystycznego dla dużych ośrodków turystycznych. Należy więc dodatkowo skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

Obecna infrastruktura turystyczna gminy, poza udostępnieniem do zwiedzania przedstawionych wyżej obiektów dziedzictwa kulturowego, składa się z kilku obiektów noclegowych, punktu informacji turystycznej, zagospodarowanych parkingów dla turystów zmotoryzowanych oraz z sieci znakowanych pieszych, rowerowych i samochodowych szlaków.

6.5.2. Znakowane trasy turystyczne¹³².

Po obszarze gminy prowadzi wiele znakowanych tras turystycznych. Są to szlaki piesze, będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego, trasy rowerowe, a także szlaki samochodowe: Szlak Królowny Marianny Orańskiej oraz Południowo – Zachodni Szlak Cystersów.

Szlaki piesze:

- **szlak niebieski** w relacji PKP Kamieniec Ząbkowicki – Ożary (Mała Kotlina). Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren gminy. Biegnie przez: Kamieniec Ząbkowicki (poza Górą Zamkową i Zespołem Klasztornym biegnie ulicami: Dworcowa, Parkowa, Zamkowa i Złotostocka) i Ożary, gdzie dociera do szlaku zielonego. Pełni więc rolę łącznika pomiędzy stacją kolejową w Kamieńcu Ząbkowickim a szlakami turystycznymi w Górach Bardzkich. Długość szlaku wynosi około 10 km.
- **szlak żółty** w relacji: PKP Kamieniec Ząbkowicki – Stolec – Ząbkowice Śląskie – Bardo. Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren powiatu ząbkowickiego, a w granicach gminy biegnie tylko

¹³² Częściowo na podstawie map turystycznych: *Jeziora Ziemi Nyskiej 1:40000*, Studio Wydawnicze Plan, Wrocław 2004; *Powiat Ząbkowicki 1:75000*, Studio Wydawnicze Plan, 2004; *Przedgórze Sudeckie 1:50000*, Studio Wydawnicze Plan, Wrocław 2004 oraz <http://www.zabkowice-powiat.pl>

przez Kamieniec Ząbkowicki ulicami: Dworcowa, Węglowa, Zielona i Leśna. Długość szlaku na terenie całego powiatu wynosi około 35 km, z czego około 2 km w Kamieńcu Ząbkowickim.

- **szlak żółty** w relacji PKP Paczków – Ziębice. Na terenie gminy prowadzi tylko w okolicach wsi Chałupki. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 3,5 km.
- **szlak zielony** w relacji Bardo – Złoty Stok – Radochów. Na terenie gminy prowadzi tylko w okolicach wsi Ożary w Górach Bardzkich. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 1 km.
- **szlak zielony** w relacji PKP Starczów – Służew – Rosocznica – Czerńczyce – Muszkowice – Bukowy Las. Na terenie gminy prowadzi tylko w okolicach wsi Starczów. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 100 m (tylko w rejonie stacji PKP).

Trasy rowerowe:

- **ER 8 – znaki czarne.** Szlak ten jest fragmentem Europejskiego Szlaku Cystersów, który swój początek bierze w Portugalii a kończy się w Polsce. Na Dolnym Śląsku Szlak biegnie z południa na północ, przez Nizinę Śląską, Dolinę Odry, Pogórze Kaczawskie, Kotlinę Kamiennogórską, Góry Kamienne, Góry Sowie i Stołowe, Kotlinę Kłodzką, Góry Bardzkie, rejon Wzgórz Niemczańsko – Strzebińskich i dalej do Paczkowa w województwie opolskim. Dolnośląski przebieg trasy wyznaczają następujące miejscowości: Żmigród, Trzebnica, Wołów, Lubiąż, Prochowice, Legnica, Jawor, Bolków, Kamienna Góra, Krzeszów, Mieroszów, Głuszyca, Nowa Ruda, Wambierzyce, Polanica Zdrój, Kłodzko, Bardo, Kamieniec Ząbkowicki, Ziębice i Henryków. Na terenie gminy prowadzi przez miejscowości: Suszka, Kamieniec Ząbkowicki i Starczów. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 13 km.
- **EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk – znaki czarne.** Szlak ten stanowi część europejskiej sieci tras rowerowych EuroVelo, tworzonej przez Europejską Federację Cyklistów w całej Europie. Obejmuje ona system 12 długodystansowych tras rowerowych o łącznej długości około 60 tys. km. Przez Polskę przebiega pięć tras systemu EuroVelo, natomiast przez obszar Dolnego Śląska poprowadzony jest odcinek szlaku EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk. Trasa o całkowitej długości 1930 km łączy Gdańsk, Poznań, Wrocław, Ołomuniec, Brno, Wiedeń, Triest i Pułę. Na Dolnym Śląsku trasa przebiega z północy na południe, kolejno przez miejscowości: Sulów, Trzebnica, Wrocław, Kąty Wrocławskie, Mietków, Świdnica, Pieszyce, Srebrna Góra, Brzeźnica, Potworów, Przyłęk, Kamieniec Ząbkowicki. Istotnym walorem trasy jest rowerowe powiązanie Wrocławia z Wiedniem. Na terenie gminy prowadzi początkowo tą samą trasą co szlak ER 8, czyli przez miejscowości Suszka i Kamieniec Ząbkowicki, a następnie odbija w stronę wsi Śrem i dalej przez Topolę do granicy z województwem opolskim.
- **TRASA PODZIEMNYCH ATRAKCJI – znaki czarne.** Trasa prowadzi w relacji: Złoty Stok – Srebrna Góra – Nowa Ruda – Walim – Zagórze Śląskie. Na terenie gminy przebiega przez miejscowość Ożary. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 6 km.
- **znaki niebieskie** w relacji Kłodzko – PKP Kamieniec Ząbkowicki. Na terenie gminy prowadzi przez miejscowości Rogów i Kamieniec Ząbkowicki. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 9,5 km.
- **znaki niebieskie** w relacji Mąkolno – Osina Wielka. Na terenie gminy prowadzi przez miejscowości Topola i Doboszowice. Długość szlaku wynosi około 7,5 km.
- **znaki żółte** w relacji Kamieniec Ząbkowicki – Doboszowice. Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren gminy. Biegnie przez: Kamieniec Ząbkowicki, Byczeń i Doboszowice. Pełni rolę łącznika pomiędzy trasą czerwoną wokół Ząbkowic Śląskich a opisaną powyżej trasą niebieską. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 7 km.
- **znaki czerwone** – trasa wokół Góry Zamkowej i Zespołu Pałacowego w Kamieńcu Ząbkowickim. Długość szlaku wynosi około 6 km.

Zgodnie z *Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego*¹³³, która została także ujęta w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*¹³⁴, przez gminę Kamieniec Ząbkowicki mają przebiegać 2 trasy: „EuroVelo 9” oraz „Trasa Złota”. Przebieg trasy „EuroVelo 9” planuje się skorygować, tak aby do Kamieńca Ząbkowickiego biegła nie od strony Suszki, ale od Ząbkowic Śląskich (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 382 lub wzdłuż biegu rzeki Budzówki) i dalej (w stronę Śremu i Topoli) jak obecnie. Przebieg „Trasy Złotej” będzie w rejonie gminy naśladował szlak „ER 8” z analogiczną korektą jak na trasie „EuroVelo 9”, czyli do Kamieńca Ząbkowickiego będzie biegła od strony Ząbkowic Śląskich i dalej (w stronę Starczowa) jak obecnie.

Szlaki kajakowe:

- rzeka Nysa Kłodzka – od strony Kłodzka / Barda do Zbiornika „Topola”.

Szlaki samochodowe:

- **TRANSGRANICZNY SZLAK KRÓLEWNY MARIANNY ORAŃSKIEJ.** Z inicjatywy Zarządu Powiatu Ząbkowickiego w grudniu 2007 roku w czeskiej Bilej Vodzie, gdzie również aktywnie działała Marianna Orańska, podpisane zostało porozumienie pomiędzy władzami samorządowymi powiatów i gmin położonych po polsko – czeskiej stronie w sprawie przystąpienia do realizacji „Szlaku Królowny Marianny Orańskiej”, który przemierza życiowe ścieżki królowny Orańskiej. Szlak obejmuje swym zasięgiem obszary powiatu ząbkowickiego i kłodzkiego oraz tereny położone w Republice Czeskiej, przyległe do południowej i wschodniej części Ziemi Kłodzkiej. Trasa została otwarta w 2011 roku. Całkowita długość trasy wynosi 196+400 km. Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki przebiega drogą wojewódzką nr 382 (odcinek Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki) oraz drogą wojewódzką nr 390 (odcinek Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok). W Kamieńcu Ząbkowickim dostępne są następujące obiekty do zwiedzania przy szlaku: dawny cmentarz ewangelicki, dawna ochronka, mauzoleum rodziny Hohenzollern, dawny kościół ewangelicki, pałac (rezydencja Marianny Orańskiej) i dawna tymczasowa siedziba Marianny Orańskiej. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 5,5 km.
- **POŁUDNIOWO – ZACHODNI SZLAK CYSTERSKI.** Południowo – zachodni Szlak Cystersów to projekt ponadregionalny zrealizowany na terenie 4 województw: dolnośląskiego, małopolskiego, opolskiego i śląskiego. Projekt ukazuje bogatą historię oraz dziedzictwo kulturalne, jakie zostawił po sobie Zakon Cysterski. Najważniejszymi punktami szlaku na Dolnym Śląsku są zespoły klasztorne w: Trzebnicy, Lubiążu, Krzeszowie, Kamieńcu Ząbkowickim i Henrykowie. Do głównych celów projektu należy podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju oraz województw uczestniczących w projekcie oraz promocja w kraju i za granicą cysterskiego dziedzictwa kulturowego związanego z Polską. W ramach projektu zostały wybudowane parkingi, sanitariaty, punkty informacji turystycznej oraz infokioski. Zostały również oznakowane obiekty pocysterskie. W Kamieńcu Ząbkowickim w wyniku budowy infrastruktury przy szlaku powstały następujące obiekty:
  - parking przy ul. Zamkowej – parking na 4 autobusy o powierzchni 657,3 m² oraz dla 30 samochodów osobowych o powierzchni 849,50 m²;
  - parking na Błoniach Kamienieckich – parking dla 28 samochodów osobowych o powierzchni 947,50 m²;
  - toaleta publiczna przy parkingu na ul. Zamkowej;

---

¹³³ Uchwała nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku.

¹³⁴ Uchwała nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 roku.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Punkt Informacji Turystycznej o powierzchni użytkowej 31,70 m² w części obiektu Centrum Wystawiennicze GCK „Czerwonego kościółka” przy ul. Zamkowej.
- **EUROPEJSKI SZLAK ZAMKÓW I PAŁACÓW.** Trasa motocyklowa o długości około 850 km. Na Dolnym Śląsku obejmuje 16 obiektów zamkowych (Bolków, Chojnik, Czocha, Głogów, Grodno, Grodziec, Kamieniec Ząbkowicki, Kliczków, Krobielowice, Książ, Leśnica, Łomnica, Międzylesie, Oleśnica, Topacz, Ząbkowice Śląskie).
- **VIA MONTANA.** Trasa Via Montana to na razie idea zintegrowanego, transeuropejskiego pasma turystycznego, przebiegającego przez górskie i podgórskie obszary Sudetów i Karpat, które łączyć będzie wszystkie formy turystyki kwalifikowanej i kulturowej oraz w oparciu o wszystkie środki transportu indywidualnego i zbiorowego. Trasa liczy ponad 2500 km. W rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki przebiega przez drogi wojewódzkie nr 390 (cały odcinek w granicach gminy) i nr 382 (na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – granica województw dolnośląskiego i opolskiego).

W związku z powyższym należy uznać, że rejon gminy jest bardzo dobrze skoordynowany z siecią znakowanych szlaków o zasięgu lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym, w tym transgranicznych, w rejonie Przedgórze Sudeckiego, Sudetów Środkowych i Sudetów Wschodnich.

6.5.3. Baza noclegowa.

Obecnie baza noclegowa na terenie gminy składa się z 5 gospodarstw agroturystycznych oraz ze Szkolnego Schroniska Młodzieżowego. Łącznie dysponuje około 100 miejscami noclegowymi. Reprezentowana jest przez następujące obiekty:

- Gospodarstwo Agroturystyczne „Agroturystyka Monika”, Chałupki 2, miejsc noclegowych 40;
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Pokoje gościnne Na Skraju Wsi”, Sosnowa 8, miejsc noclegowych 9;
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Irena”, Sosnowa 45, miejsc noclegowych 12;
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Agata”, Sosnowa 46, miejsc noclegowych 9;
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Agroturystyka Dziupla Kazka”, Śrem 10, miejsc noclegowych 10;
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Zacisze” przy Szkole Podstawowej nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10, miejsc noclegowych 18.

Według danych GUS z 2018 roku na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonowały 2 turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania¹³⁵, dysponujące 61 całorocznymi miejscami noclegowymi.

TABELA 138: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – nasycenie usługami turystycznymi w 2018 roku.

Wyszczególnienie ¹³⁶	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
1	2	3	4
Obiekty noclegowe ogółem na 100 km ²	2,07	2,12	5,24
Liczba miejsc noclegowych ogółem na 100 km ²	63,09	93,32	350,83

¹³⁵ Główny Urząd Statystyczny (GUS) pod tym pojęciem obejmuje tylko wybrane obiekty zbiorowego zakwaterowania, spełniające określone normy, między innymi: zarejestrowana działalność gospodarcza lub osobowość prawna w sektorze usług turystycznych (sekcja „I” – zakwaterowanie i gastronomia), odpowiednia liczba miejsc noclegowych, standard, a przede wszystkim na bieżąco prowadzona statystyka dotycząca udzielanych noclegów.

¹³⁶ Obiekty i miejsca noclegowe – całoroczne i sezonowe.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
Liczba miejsc noclegowych ogółem na 1000 mieszkańców	7,46	11,43	24,12
Liczba korzystających z noclegów na 1 miejsce noclegowe	b.d.	36,72	52,23
Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych na 1 miejsce	0,15	0,65	9,96
Liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce noclegowe	b.d.	103,92	129,10
Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym na 1 miejsce	1,85	1,90	21,20
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa	b.d.	2,83	2,47
Średnia ilość udzielonych noclegów na 1 gościa z zagranicy	12,56	2,90	2,13
Obłożenie bazy noclegowej całorocznej w skali roku (%)	b.d.	28,47	35,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Częściowe braki danych w bazach GUS dla gminy Kamieniec Ząbkowicki uniemożliwiają dokonanie szerszej analizy porównawczej ruchu turystycznego. Niemniej jednak na podstawie dostępnych danych obserwujemy, że gęstość turystycznych obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania liczonych na 100 km² była na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zbliżona do średniej dla powiatu i niemal 3–krotnie niższa od średniej charakteryzującej całe województwo dolnośląskie (wliczając w nie także wszystkie gminy typowo rolnicze, nie mające wiele wspólnego z sektorem turystycznym). Wskaźnik dotyczący liczby miejsc noclegowych na 100 km² był nadal znacznie niższy od wskaźnika dla województwa (blisko 6–krotnie), ale także niższy od średniej dla powiatu. Powyższe obliczenia odnośnie gęstości infrastruktury noclegowej obrazują skalę niedoborów w profesjonalnej noclegowej infrastrukturze turystycznej całego regionu ząbkowickiego w stosunku do średniej dolnośląskiej. Warto nadmienić, że także wskaźniki odnośnie wykorzystania turystycznych miejsc noclegowych (liczba korzystających gości i liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce noclegowe, obłożenie bazy noclegowej) prezentują się w powiecie ząbkowickim znacznie mniej korzystnie od średniej dla całego województwa. W uproszczeniu może to świadczyć, że oferta turystyczna powiatu ząbkowickiego (np.: twierdza w Srebrnej Górze, kopalnie złota w Złotym Stoku, zabytki Barda Śląskiego czy Kamieńca Ząbkowickiego) skierowana jest przede wszystkim dla turystów krótkopobytowych, niekorzystających w szerszym zakresie z lokalnej bazy noclegowej.

Jak wspomniano wcześniej prezentowane dane nie obejmują pełnego stanu zagospodarowania i ruchu turystycznego. Z oczywistych względów statystyki nie obejmują np.: gospodarstw agroturystycznych, pokoi do wynajęcia, pokoi gościnnych, campingów, coraz bardziej popularnych apartamentów, innych obiektów niesklasyfikowanych, a także pobytów niezarejestrowanych w obiektach podlegających obliczeniom statystycznym. Można tylko domniemywać rzeczywistych wielkości i założyć, że zarówno noclegowych obiektów turystycznych jak i udzielonych noclegów jest więcej (zwłaszcza w skali powiatu i województwa). Należy również podkreślić, że znaczny strumień ruchu turystycznego, a tym samym użytkowników lokalnej (gmina) infrastruktury turystycznej, generują turyści jednodniowi, których w skali roku można liczyć nawet w dziesiątkach tysięcy osobodni. Dowodem na to jest np.: liczba sprzedanych biletów dla zwiedzających Pałac Królowny Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim.

6.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki i rekreacji na obszarze gminy, funkcja ta dopiero od niedawna jest adekwatnie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby krajobrazowo – przyrodnicze gminy Kamieniec Ząbkowicki, wydaje się być zasadne organizowanie tej dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje turystyczne i sportowo – rekreacyjne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisane w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu Przedgórze Sudeckiego. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony głównie na budowę ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju 3 rodzajów aktywizacji ekoturystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania zagrodowe i folwarczne, pola biwakowe, campingi;
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- kulturowa – bazująca na ofercie kulturalnej lub związana z organizowaniem imprez w oparciu o lokalne tradycje historyczne;
- religijna – rozwija się w oparciu o walory kultury sakralnej i pielgrzymkowej;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania wybranych sportów (wędkarstwo, kajakarstwo, pływanie, inne sporty wodne, kolarstwo, hippika, itp.);
- turystyka specjalistyczna (rekreacja w dowolnych ramach czasowych):
  - turystyka rowerowa;
  - kajakarstwo;
  - turystyka naukowa;
  - obserwacje przyrody;
  - fotografia;
  - malarstwo;
  - hippika;
  - wędkarstwo;
  - turystyka zdrowotna;
  - „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych miejscowościach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego i rekreacyjnego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, ambony, itp.;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- oznakować dodatkową sieć szlaków, zwłaszcza dla turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej oraz ścieżek przyrodniczo/krajoznawczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach;
- zagospodarować istniejące i planowane do utworzenia szlaki piesze, rowerowe i kajakowe: punkty odpoczynku, toalety, tablice informacyjne, parkingi rowerowe, itp.

Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportowo – rekreacyjnymi. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

Poza zespołami obiektów zabytkowych, zlokalizowanymi przede wszystkim w Kamieńcu Ząbkowickim, to dolina rzeki Nysy Kłodzkiej wraz z istniejącymi i planowanymi zbiornikami retencyjnymi jest jedną z największych atrakcji przyrodniczych i krajoznawczo – turystycznych gminy. Obiekty zabytkowe (pałac – zamek, park pałacowy, byłe opactwo cysterskie i jego okolice), jak wspomniano na wstępie, są dla zdecydowanej większości turystów celami jednorazowymi (krótkopobytowymi) i nie można tylko na nich opierać rozwoju lokalnego sektora turystycznego. Jest jednak szansa na rozwój turystyki pobytowej, a więc kilkudniowej, przynoszącej bardziej wymierne korzyści materialne dla lokalnej gospodarki. W naszych realiach kulturowych to woda jest magnesem turystyki pobytowej, a biorąc pod uwagę, że w zasięgu kilkudziesięciominutowego dojazdu znajduje się cała gama dobrze dostępnych atrakcji naturalnych (praktycznie całe pasmo polskich Sudetów i część czeskich) i kulturowych (z kopalnią złota w Złotym Stoku, twierdzą w Kłodzku i Srebrnej Górze oraz kompleksem „Riese” w okolicach Walimia na czele), które mają dużą siłę przyciągania, to mogą one urozmaicić pobyt. Woda to dziś nie tylko kąpiel, ale także sporty wodne, spacer czy po prostu pobyt na brzegu. Reasumując dla istniejących i planowanych zbiorników wodnych, poza funkcją podstawową w postaci ochrony przeciwpowodziowej, należy przypisać ważną funkcję uzupełniającą w postaci usług turystyki, sportu i rekreacji.

7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

7. 1. Transport i komunikacja.

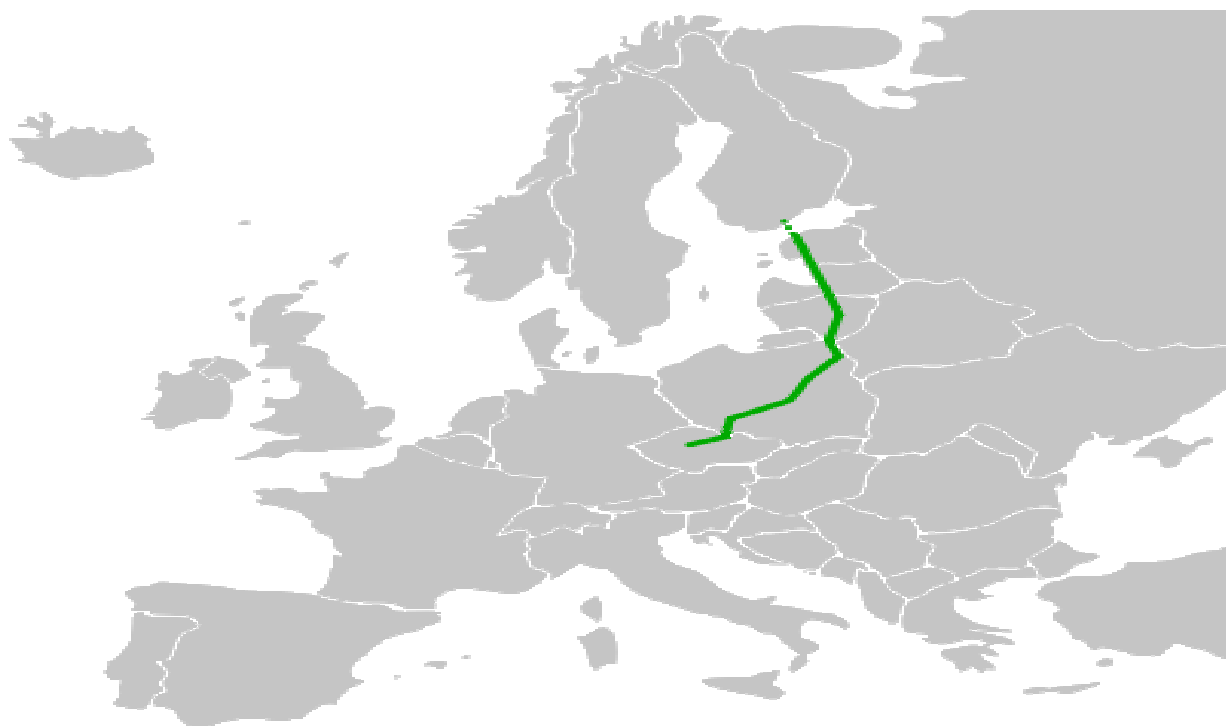
7.1.1. Infrastruktura drogowa.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki, jak na jednostkę o dość urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe jak i kolejowe zarówno z Ząbkowicami Śląskimi, Kłodzkiem, Nysą jak i Wrocławiem, a poprzez te miejscowości także z innymi regionami kraju.

DROGI KRAJOWE:

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. Jednakże w odległości 10 km od Kamieńca Ząbkowickiego przebiegają 2 drogi krajowe: nr 8 i nr 46. Droga krajowa nr 8 relacji: Kudowa Słone (przejście graniczne Polska / Czechy) – Kłodzko – Ząbkowice Śląskie – Wrocław (dalej jako droga A8/S8) – Warszawa – Białystok – Budzisko (przejście graniczne Polska / Litwa) to jedna z ważniejszych osi komunikacyjnych w skali całego kraju. W skali międzynarodowej jest to korytarz drogowy nr E67, łączący Europę Środkową (Praga) ze Skandynawią (Helsinki) poprzez Warszawę (Polska), Kowno (Litwa), Rygę (Łotwa) i Tallin (Estonia). Obecnie trwają prace koncepcyjne odnośnie rozbudowy drogi nr 8 na odcinku Kłodzko – Wrocław (Magnice) do parametrów drogi ekspresowej. Natomiast w miejscowości Złoty Stok przebiega droga krajowa nr 46 relacji: Kłodzko – Opole – Częstochowa – Szczekociny, umożliwiającą skomunikowanie analizowanego rejonu między innymi z Górnym Śląskiem, Małopolską i dalej z południowo – wschodnimi rejonami kraju.

RYCINA 39: Przebieg międzynarodowego drogowego korytarza transportowego nr E67.

Źródło reprodukcji: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:E67_route.svg&filetimestamp=20080118174055

DROGI WOJEWÓDZKIE:

- nr 382: Paczków (przejście graniczne Polska / Czechy) – Kamieniec Ząbkowicki – Ząbkowice Śląskie – Dzierżoniów – Świdnica – Strzegom – Jawor – Złotoryja – Bolesławiec (DW 297).

Droga wojewódzka nr 382 pełni ważną rolę w układzie drogowym województwa dolnośląskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie dla całej południowej części województwa. Biegąca podnóżem Sudetów droga umożliwia rozprowadzenie ruchu z południowo – zachodniej części województwa opolskiego oraz południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego (drogi krajowe nr 8 i 46) w kierunku Świdnicy (droga krajowa nr 35), Strzegomia (droga krajowa nr 5), Jawora (droga krajowa nr S3) i Bolesławca (droga krajowa nr 94, pobliska autostara A4). Droga nr 382 posiada parametry klasy „G” (główna), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 14,204 km (km: 57+530 – 71+734) i przebiega przez miejscowości: Chałupki (obejście), Mrokocin (obejście), Pomianów Górny (obejście), Byczeń i Kamieniec Ząbkowicki (ulice: Paczkowska, Złotostocka, Ząbkowicka). Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 382 w rejonie gminy wynosił od 3409 (odcinek Chałupki – Kamieniec Ząbkowicki) do 5380 (odcinek Kamieniec Ząbkowicki – Ząbkowice Śląskie) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 382 na odcinku przebiegającym przez gminę Kamieniec Ząbkowicki jest zróżnicowany – od dobrego (Kamieniec Ząbkowicki – nawierzchnia, wyposażenie w chodniki na terenach zabudowanych) po średni i zły (pozostałe odcinki – nawierzchnia, brak pobocza).

- nr 390: Kamieniec Ząbkowicki (DW 382) – Złoty Stok – Łądek Zdrój (DW 392).

Droga wojewódzka nr 390 ma lokalne znaczenie w układzie drogowym południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego. Umożliwia przede wszystkim bezpośrednie połączenie Łądka Zdroju ze Złotym Stokiem (droga krajowa nr 46) i z Ząbkowicami Śląskimi (droga krajowa nr 8) bez konieczności przejazdu przez Kłodzko. Obecnie droga nr 390 posiada parametry klasy „G” (główna), a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 3,402 km (km: 0+000 – 3+402) i przebiega przez miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (ul. Złotostocka) i Sosnowa (głównie obejście). Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 390 w rejonie gminy wynosił 1648 pojazdów na dobę i należał do grupy o najmniejszym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 390 na odcinku przebiegającym przez gminę Kamieniec Ząbkowicki jest dobry (nawierzchnia). Droga nie posiada pobocza i chodników na terenach zabudowanych.

- nr 395: Wrocław (DK 98) – Strzelin – Ziębice – Chałupki (DW 382).

Droga wojewódzka nr 395 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa dolnośląskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie w południowo – wschodniej i środkowo – wschodniej części województwa. Biegąca południkowo droga umożliwia rozprowadzenie ruchu z południowo – zachodniej części województwa opolskiego oraz południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego (droga krajowa nr 46) w kierunku Strzelina (droga krajowa nr 39) i Wrocławia. Droga wojewódzka nr 395 stanowi również alternatywę dla przejazdu z Wrocławia w kierunku Sudetów Wschodnich z pominięciem obciążonej nadmiernym ruchem drogi krajowej nr 8. Obecnie droga nr 395 posiada parametry klasy „G” (główna), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 2,647

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

km (km: 70+864 – 73+511) i przebiega przez miejscowość Chałupki. Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 395 w rejonie gminy wynosił 1309 pojazdów na dobę i należał do grupy o najmniejszym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 395 na odcinku przebiegającym przez gminę Kamieniec Ząbkowicki jest średni (nawierzchnia). Droga nie posiada pobocza i chodników na terenach zabudowanych.

TABELA 139: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 382 w 2015 roku.

Odcinek	Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki	Kamieniec Ząbkowicki – Chałupki
Numer punktu pomiarowego	02217	02218
Pikietaż (km: od – do)	52,700 – 58,900	58,900 – 71,100
Długość odcinka (km)	6,200	12,200
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	54	61
Samochody osobowe	4411	2537
Lekkie samochody ciężarowe	344	402
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	167
	z przyczepą	350
Autobusy	22	10
Ciągniki rolnicze	32	24
Pojazdy samochodowe ogółem	5380	3409

Źródło: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, 2020.

TABELA 140: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 390 w 2015 roku.

Odcinek		Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok
Numer punktu pomiarowego		02251
Pikietaż (km: od – do)		0,000 – 8,500
Długość odcinka (km)		8,500
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych		Liczba pojazdów
Motocykle		30
Samochody osobowe		1445
Lekkie samochody ciężarowe		99
Samochody	bez przyczepy	26
ciężarowe	z przyczepą	36
Autobusy		5
Ciągniki rolnicze		7
Pojazdy samochodowe ogółem		1648

Źródło: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 141: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 395 w 2015 roku.

Odcinek	Ziębice – granica województwa
Numer punktu pomiarowego	02264
Pikietaż (km: od – do)	58,800 – 73,500
Długość odcinka (km)	14,700
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów
Motocykle	29
Samochody osobowe	1119
Lekkie samochody ciężarowe	80
Samochody bez przyczepy	17
ciężarowe z przyczepą	52
Autobusy	3
Ciągniki rolnicze	9
Pojazdy samochodowe ogółem	1309

Źródło: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, 2020.

Drogi nr 382, 390 i 395 znajdują się w gestii Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (DSDiK). Ich łączna długość na terenie gminy wynosi 20,253 km. Aktualnie na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie znajdują się żadne wojewódzkie drogowe zadania inwestycyjne.

DROGI POWIATOWE:

TABELA 142: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Kilometraż	Długość drogi (km)	Klasa drogi	Nawierzchnia
1	2	3	4	5	6
3142D	Od DP 3143D (Mąkolno) do DK 46	0+000 – 2+788	2,788	L	asfaltowa
3143D	Od DW 390 (Kamieniec Z. – Ożary – Laski) do DK 46	0+000 – 6+250	6,250	L	asfaltowa
3144D	Ożary – Mąkolno	0+000 – 1+747	1,747	L	asfaltowa
3149D	Od DW 385 (Budzów – Potworów – Przytek – Ożary)	14+643 – 16+083	1,440	L	asfaltowa
3159D	Grochowiska – Suszka	3+544 – 3+798	0,254	L	asfaltowa
3160D	(Przytek – Suszka – Kamieniec Z.) do DW 382	2+376 – 7+031	4,655	L	asfaltowa
3177D	Sieroszów – Stolec – Kamieniec Z.	8+312 – 8+812	0,500	L	asfaltowa
3178D	Od DW 385 (Niedźwiednik – Starczów – Kamieniec Z.) do DW 382	2+200 – 9+838	7,638	Z	asfaltowa
3179D	Od DW 382 (Byczeń – Kamieniec Z., ul. Ogrodowa)	0+000 – 2+020	2,020	L	asfaltowa
3180D	Od DW 390 (Śrem – Topola)	0+000 – 4+663	4,663	L	asfaltowa
3181D	Śrem – Sosnowa – Płonica	0+000 – 3+220	3,220	L	asfaltowa
3182D	Od DW 390 (Sławęcin – Topola) do DP 3193D	0+000 – 4+529	4,529	L	asfaltowa

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
3193D	Starczówek – Niedźwiedź – Doboszewice – Topola – Błotnica (DK 46)	5+111 – 13+688	7,577	L	asfaltowa
3199D	Od DW 382 (Pomianów Górny – Mrokocin – Chałupki) do DW 395	0+000 – 4+137	4,137	L	asfaltowa
3200D	Doboszewice – Pomianów Górny	0+000 – 2+021	2,021	D	asfaltowa

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich, 2020.

W Kamieńcu Ząbkowickim rolę dróg powiatowych pełnią ulice: Daleka, Kłodzka, Kolejowa, Leśna, Ogrodowa, Szkolna i Wiejska. Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Zarządu Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich. Łącznie długość dróg powiatowych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 53,439 km. Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię asfaltową. Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich planuje w najbliższych latach bieżące remonty i modernizacje nawierzchni wybranych odcinków dróg powiatowych w zależności od otrzymanych środków finansowych.

DROGI GMINNE:

TABELA 143: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg gminnych publicznych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi (km)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia utwardzona (ha)
Kamieniec Ząbkowicki				
118833D	ul. Kościelna	0,0595	0,0594	0,0595
118834D	ul. Młyńska	0,1742	0,1528	0,1080
118835D	ul. Krzyżowa	1,0340	0,5974	0,4479
118836D	ul. Wodociągowa	1,4370	0,9089	0,2450
118837D	ul. Zamkowa	1,3130	0,8189	0,3150
	ul. Skorolecka	1,9305	2,1010	0,7546
	Kamieniec Ząbkowicki I (działka nr 72)	0,5903	0,4166	–
Pozostałe miejscowości				
118832D	Sosnowa – Rogały (działki nr 307, 308, 311)	0,7010	0,5300	0,2453
118841D	Doboszewice (działki nr 266, 327, 457, 635, 826)	1,9850	1,2568	0,7288
118842D	Mrokocin (działki nr 193, 194, 207)	0,4715	0,4200	0,1690
	Pomianów Górny (działka nr 146)	0,4084	0,5327	–
	Starczów (działka nr 514)	0,1721	0,1516	0,0602

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 144: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg gminnych wewnętrznych.

Kamieniec Ząbkowicki (nazwa ulicy)	Długość drogi (km)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia utwardzona (ha)
Astrowa	0,1460	0,1305	0,0803
Boczna	0,5100	0,4008	0,1840
Bolesława Chrobrego	1,4200	2,2936	0,7700
Bolesława Krzywoustego	1,8070	1,4732	1,0842
Bratkowa	0,1430	0,1434	0,0786
Cicha	0,5400	0,3857	0,0750
Fiołkowa	0,2620	0,2358	0,1572
Gajowa	0,1430	0,1216	0,0786
Jasna	0,2084	0,1291	–
Kłodzka	0,4500	0,0417	0,0417
Kręta	0,4580	0,3210	0,1412
Krótką	0,7900	0,2800	0,1440
Krzywa	0,5400	0,3662	0,0420
Księdza Rojka	0,2460	0,1181	0,0535
Lipowa	1,1810	1,1824	0,3416
Mostowa	1,1000	0,3839	0,1032
Nauczycielska	0,2330	0,1639	0,1020
Ogrodowa	0,6250	0,6200	0,3750
Parkowa	1,7600	1,4764	0,9467
Piaskowa	0,8600	0,3100	0,0525
Plac Kościelny	0,3055	0,0877	0,0825
Polna	0,4629	0,2634	–
Różana	0,1440	0,1301	0,792
Rumiankowa	0,1470	0,1345	0,0808
Sadowa	0,1492	0,1387	0,0723
Szpitalna	0,6350	0,4353	0,2222
Urzędnicza	0,1250	0,0615	0,0437
Wąska	0,8300	0,4400	0,3375
Wileńska	0,8600	0,6554	0,1980
XXX lecia	0,4780	0,3848	0,2629
Zielona	0,7870	0,5785	–

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

TABELA 145: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

Miejscowość (obręb)	Ilość dróg	Długość dróg (km)	Powierzchnia (ha)
1	2	3	4
Byczeń	46	15,8300	12,5470
Chałupki	38	13,3900	9,8862
Doboszowice	152	51,7200	35,7051

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2		3		4	
Kamieniec Ząbkowski I	67	111	13,3150	21,3840	8,7562	12,7958
Kamieniec Ząbkowski II	44		8,0690		4,0396	
Mrokocin	29		9,7925		5,9089	
Ożary	117		43,1680		21,2531	
Pilce	17		5,7690		3,7800	
Pomianów Górny	23		5,7960		3,2100	
Sławęcín	37		15,8660		11,9800	
Sosnowa	60		20,0350		11,7600	
Starczów	75		35,1730		26,0378	
Suszká	17		7,2630		5,7781	
Śrem	16		7,4150		4,9700	
Topola	45		14,0710		8,1207	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowski, 2020.

Podstawowe dane dotyczące dróg gminnych przedstawiają się następująco:

- długość dróg gminnych publicznych – 10,2756 km, z czego 14,33 % to drogi nieutwardzone;
- długość dróg gminnych wewnętrznych – 18,3460 km;
- długość dróg gminnych wewnętrznych dojazdowych (nie ujęte w powyższych tabelach) – 11,6975 km;
- długość dróg dojazdowych do gruntów rolnych – 266,6725 km.

Część dróg gminnych i wewnętrznych wymaga modernizacji. Wśród najbliższych zamierzeń inwestycyjnych wymienia się:

- przebudowę ul. Krzyżowej (droga gminna nr 118835D) w Kamieńcu Ząbkowskim na odcinku 460 m, wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych;
- przebudowę ul. Wodociągowej w Kamieńcu Ząbkowskim (droga gminnej nr 118836D) na odcinku 740 m;
- przebudowę ul. Zamkowej (droga gminna nr 118837D) w Kamieńcu Ząbkowskim na odcinku 1650 m, wraz z modernizacją infrastruktury burzowej;
- przebudowę ul. XXX lecia (droga gminna wewnętrzna) wraz z połączeniem ul. Gajowej i dojazdem na teren projektowanego kompleksu sportowo – rekreacyjnego „Kamienieckie doły” na odcinku 2600 m;
- przebudowę nawierzchni drogi dojazdowej do przychodni zdrowia zlokalizowanej przy ul. Nauczycielskiej w Kamieńcu Ząbkowskim (droga gminna wewnętrzna) na odcinku 200 m.

Łącznie obszar dróg i terenów zajętych pod budowę dróg zajmuje powierzchnię 320,3448 ha¹³⁷ co stanowi 3,34 % ogólnej powierzchni gminy. Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługiwanego przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne, wewnętrzne). Część dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na drogach powiatowych i gminnych oraz na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych (poza Kamieńcem Ząbkowskim) w dużej mierze drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Przebieg dróg wojewódzkich ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową na terenie

¹³⁷ Według ewidencji gruntów, 2020.

miejsowości: Byczeń, Chałupki, Kamieniec Ząbkowicki i częściowo Sosnowa w kontekście emisji nadmiernego hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- budowa południowo – zachodniego obejścia miejscowości Kamieniec Ząbkowicki;
- budowa południowego obejścia miejscowości Byczeń;
- budowa zachodniego obejścia miejscowości Chałupki;
- postulowana modernizacja dróg wojewódzkich nr: 382, 390 i 395 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna, itp.);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „L”, docelowo do klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji produkcyjno – usługowych, w tym górniczych i turystycznych;
- budowa i modernizacja dróg (dojazdowych i wyjazdowych) na potrzeby funkcjonowania zakładów górniczych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych.

Należy nadmienić, że w obowiązującym *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego* uwzględniono wariantowe przebiegi drogi ekspresowej S8 na odcinku Ząbkowice Śląskie – Kłodzko. Jeden z wariantów prowadzi przez gminę Kamieniec Ząbkowicki w rejonie obrębu Suszka. Również rekomendowany do dalszych prac przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad wariant przebiegu drogi S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko, według stanu na VIII 2020 roku, przewiduje jej przebieg przez obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki w rejonie miejscowości Suszka.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 146: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	1,08	1,85	2,95
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	0,18	0,86	1,30
Drogi gminne ogółem	1,26	2,71	4,25
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	6,53	5,86	2,78
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,10	0,12
Drogi powiatowe ogółem	6,53	5,96	2,90
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	7,61	7,71	5,73
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	0,18	0,96	1,42
Drogi gminne i powiatowe ogółem	7,79	8,67	7,15
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	9,11	15,13	42,92
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	1,52	7,00	18,87
Drogi gminne ogółem	10,63	22,13	61,79
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	55,27	47,86	40,46
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	–	0,84	1,73
Drogi powiatowe ogółem	55,27	48,70	42,19
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	64,38	62,99	83,38
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	1,52	7,84	20,60
Drogi gminne i powiatowe ogółem	65,90	70,83	103,98

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

TABELA 147: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – nasycenie motoryzacją w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbk.	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	892,14	783,92
Samochody osobowe	b.d.	680,52	628,69
Motocykle	b.d.	43,45	31,37
Motorowery	b.d.	40,04	27,47
Samochody ciężarowe	b.d.	87,39	84,35
Autobusy	b.d.	3,56	3,48
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	7282,45	11402,01
Samochody osobowe	b.d.	5555,00	9144,17
Motocykle	b.d.	354,70	456,30
Motorowery	b.d.	326,87	399,54
Samochody ciężarowe	b.d.	713,39	1226,79
Autobusy	b.d.	29,07	50,64

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KOMUNIKACJA SAMOCHODOWA (AUTOBUSOWA):

Dojazdy dzieci i młodzieży do szkół organizowane są przez Gminę, zaś usługi komunikacyjne dla pozostałych osób świadczy prywatny podmiot transportowy – firma NeoTrans, organizująca przewozy osobowe na terenie powiatu ząbkowickiego. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy autobusów przez gminę Kamieniec Ząbkowicki przebiegają następujące trasy (w nawiasie liczba kursów w obie strony w dni robocze):

- Doboszowice – Byczeń – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (4);
- Laski – Ożary – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (2);
- Starczów – Kamieniec Ząbkowicki II – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (5);
- Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki I – Sosnowa – Sławęcin – Złoty Stok (9);
- Ziębice – Chałupki – Paczków (2).

Wzdłuż wyżej wymienionych linii zlokalizowanych jest 15 par przystanków autobusowych. Nasycenie przestrzeni osadniczej przystankami jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców tych miejscowości, które obsługiwane są przez komunikację autobusową. Większość osób zamieszkuje w odległości od 5 do 10 minut marszu do przystanku, w sporadycznych przypadkach odległość ta wynosi 15 minut i więcej. Współczynnik gęstości przystanków komunikacji autobusowej na 1 km² powierzchni gminy wynosi 0,16. Biorąc pod uwagę tylko powierzchnię terenów zabudowanych (bez lasów, użytków rolnych, wód, itp.) współczynnik ten wynosi 1,48.

TABELA 148: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – przystanki komunikacji autobusowej¹³⁸ w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Liczba par przystanków	
Byczeń	1	
Chałupki	2	
Doboszowice	3	
Kamieniec Ząbkowicki I	2	4
Kamieniec Ząbkowicki II	2	
Mrokocin	–	
Ożary	1	
Pomianów Górny	–	
Sławęcin	1	
Sosnowa	1	
Starczów	2	
Suszka	–	
Śrem	–	
Topola	–	

Źródło: NeoTrans, 2020.

Z powyższego zestawienia wynika, że siecią autobusowej komunikacji publicznej nie są objęte wsie: Mrokocin, Pomianów Górny, Susza, Śrem i Topola. Najwięcej par kursów (20 w dni robocze) przebiega przez Kamieniec Ząbkowicki. Bezpośrednie połączenia autobusowe z Kamieńcem Ząbkowickim, jak i zarazem z miastem powiatowym Ząbkowice Śląskie, posiadają miejscowości: Byczeń, Doboszowice, Ożary, Sławęcin, Sosnowa i Starczów, przy czym Ożary o niskiej częstotliwości. Mieszkańcy Chałupki, aby dostać się do Kamieńca

¹³⁸ Pod uwagę wzięto tylko te przystanki, na których zgodnie z obecnie obowiązującymi rozkładami jazdy zatrzymują się autobusy regularnych linii autobusowych.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ząbkowickiego czy Ząbkowic Śląskich, muszą korzystać z przesiadek. Problemem dla niezmotywowanych mieszkańców gminy, zwłaszcza młodzieży i osób starszych, jest mała częstotliwość kursów pomiędzy poszczególnymi miejscowościami wiejskimi a Kamieńcem Ząbkowickim czy Ząbkowicami Śląskimi, zwłaszcza w porze wieczornej, oraz brak kursów w dni wolne od pracy. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Ząbkowicach Śląskich i we Wrocławiu.

DROGI ROWEROWE¹³⁹: brak.

TABELA 149: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – drogi rowerowe w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Drogi rowerowe w km ogółem	–	–	894,8
Drogi rowerowe w km na 100 km ²	–	–	4,49
Drogi rowerowe w km na 1000 mieszkańców	–	–	0,31

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Budowa dróg rowerowych od podstaw, w odróżnieniu od oznakowania szlaków rowerowych, jest zadaniem kosztownym. Jednakże w długofalowej perspektywie zasadne byłoby, w porozumieniu z zarządcami poszczególnych dróg (wojewódzkie i powiatowe), rozważenie możliwości budowy dróg rowerowych łączących centrum Kamieńca Ząbkowickiego (rejon Błonii Kamienieckich):

- ze stacją kolejową w Kamieńcu Ząbkowickim (jako droga rowerowa wzdłuż drogi powiatowej);
- z Bardem przez Suszkę i Przylęk (jako droga rowerowa wzdłuż dróg powiatowych);
- z Paczkowem przez Byczeń (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 382 w ramach korytarza „sudecki północny”) lub przez Śrem, Topolę, Błotnicę i Kozienice (jako droga rowerowa wzdłuż dróg powiatowych);
- z Ząbkowicami Śląskimi przez Strąkową (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 382 w ramach korytarza „sudecki północny”);
- ze Złotym Stokiem przez Sosnową i Płonicę (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 390) lub z alternatywnym wykorzystaniem terenów po nieczynnej linii kolejowej nr 334.

7.1.2. Infrastruktura kolejowa.

LINIE KOLEJOWE:

- nr 137: Katowice – Gliwice – Kędzierzyn Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki – Świdnica – Legnica.

Linia kolejowa nr 137 na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jedno– i dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej, niezelektryfikowana, państwowego znaczenia. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 137 wynosi 12,292 km (km: 166+375 – 178+667) i przebiega przez miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki, Doboszowice, Pomianów Górny i Mrokocin. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim oraz przystanek kolejowy w Doboszowicach. Linia jest w gestii

¹³⁹ Droga dla rowerów, w myśl ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 110 z późn. zm.), to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Opolu. Obecnie na linii nr 137 realizowany jest projekt pn. *Prace na linii kolejowej nr 137 na odcinku Kędzierzyn Koźle – Kamieniec Ząbkowicki – Legnica wraz z elektryfikacją.*

➤ nr 276: Wrocław Główny – Strzelin – Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko – Międzyzlesie.

Linia kolejowa nr 276 na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jedno- i dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej, zelektryfikowana, państwowego znaczenia. Linia ma znaczenie międzynarodowe (szlak nr C–E 59) na podstawie umowy europejskiej AGTC¹⁴⁰. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 276 wynosi 11,658 km (km: 66+802 – 78+460) i przebiega przez miejscowości: Starczów, Kamieniec Ząbkowicki i Suszka. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych na całym odcinku. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróży stanowią stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim oraz przystanki kolejowe w Starczowie i Suszce. Linia jest w gestii PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Opolu. Obecnie na linii nr 137 realizowany jest projekt pn. *Modernizacja linii kolejowej nr 276 na odcinku Wrocław Główny Międzyzlesie (SW).*

Ponadto na ww. liniach kolejowych realizowane są projekt pn. *Poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach linii kolejowych z drogami – Etap I – część przejazdowa* oraz *Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS.*

TABELA 150: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe parametry techniczne linii kolejowych.

Nr linii	Kilometraż	Kategoria linii ¹⁴¹	Znaczenie państwowe ¹⁴²	Klasa linii ¹⁴³
137	166+375 – 178+667	pierwszorzędna	TAK	C3
276	66+802 – 78+460	pierwszorzędna	TAK	D3
C3 – nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś).				
D3 – nacisk osi 221 kN/oś (22,5 t/oś).				

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2020.

¹⁴⁰ Umowa europejska o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących podpisana w Genewie 01 lutego 1991 roku. W Polsce weszła w życie po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów 14 stycznia 2002 roku. W jej ramach wyznaczona została, wg kryteriów EKG–ONZ, sieć linii kolejowych dla międzynarodowych przewozów kontenerowych oraz terminale kontenerowe położone na sieci kolejowej. Długość linii kolejowych układu AGTC w Polsce wynosi 4278 km. Umowa ta jest uzgodnionym planem rozwoju i funkcjonowania linii międzynarodowego transportu kombinowanego i obiektów towarzyszących, który zamierza się realizować w ramach programów narodowych.

¹⁴¹ Według PKP PLK SA, *Warunki techniczne utrzymania nawierzchni na liniach kolejowych*, Warszawa 2005 (ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 22/2010 Zarządu PKP PLK SA z dnia 31 sierpnia 2010 roku).

¹⁴² Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. z dnia 14 maja 2019 roku, poz. 899).

¹⁴³ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 760/2019 Zarządu PKP PLK SA z dnia 26 listopada 2019 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu sieci 2020/2021.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 151: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – maksymalne prędkości na liniach kolejowych¹⁴⁴.

Tor	Kilometraż	Maksymalne prędkości (km/h)		
		Składy wagonowe	Szynobusy	Pociągi towarowe
Linia nr 137				
N	166+375 – 177+800	70	70	60
N	177+800 – 178+667	50	50	50
P	166+375 – 167+600	70	70	60
P	167+600 – 176+220			50
P	176+220 – 177+492	60	60	
Linia nr 276				
N	66+802 – 78+460	100	100	60
P	71+218 – 78+460	100	100	60
tor „N” – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji)				
tor „P” – parzysty (dwa na szlaku; drugi na stacji).				

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2020.

➤ nr 334: Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowana jest jeszcze nieczynna linia kolejowa nr 334 w relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok, na której do 1989 roku funkcjonowały regularne przewozy pasażerskie. Była to linia znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana. Długość linii na terenie gminy wynosi 9,990 km (km: 0+400 – 10+390). Obecnie torowisko na zdecydowanej większości długości szlaku jest rozebrane, a byłe przystanki kolejowe (Byczeń i Sosnowa Śląska) zostały zlikwidowane bądź zaadoptowane na inne cele. Most kolejowy w Byczeniu na rzece Nysie Kłodzkiej został zniszczony wskutek katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku, co obecnie uniemożliwia ewentualną reaktywację linii nr 334, np.: na potrzeby przewozów pasażerskich o charakterze turystycznym. Na podstawie uchwały nr 16 Zarządu PKP Polskie Linie Kolejowe SA z dnia 23 stycznia 2002 roku w sprawie likwidacji linii nr 334 relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok, linia została przekazana w 2015 roku do PKP SA Oddziału Gospodarowania Nieruchomościami we Wrocławiu. Początkowy fragment linii został przekwalifikowany na tor czynny w stacji Kamieniec Ząbkowicki. PKP SA nie przewidują zamierzeń inwestycyjnych związanych z modernizacją linii. Niezależnie od powyższego linia predysponowana jest do odtworzenia przewozów kolejowych o różnych charakterze, względnie do przekształcenia na cele drogi / ścieżki rowerowej lub innej formy komunikacji.

Ogółem długość linii kolejowych na terenie gminy wynosi 33,940 km, z czego linii czynnych (eksploatowanych) 23,950 km. Oznacza to, że analizowany rejon charakteryzuje się zdecydowanie korzystniejszymi współczynnikami dotyczącymi gęstości sieci kolejowej w stosunku do województwa i kraju, co prezentuje poniższa tabela.

¹⁴⁴ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 760/2019 Zarządu PKP PLK SA z dnia 26 listopada 2019 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu sieci 2020/2021.

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 152: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe współczynniki dotyczące czynnych linii kolejowych w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie	Polska
Linie kolejowe w km na 100 km ²	24,77	8,5	6,2
Linie kolejowe w km na 10 tys. ludności	29,27	5,8	5,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS, 2020.

Łącznie tereny kolejowe zajmują powierzchnię 119,1930 ha¹⁴⁵ i stanowią 1,24 % ogólnej powierzchni gminy.

KOMUNIKACJA KOLEJOWA:

Kamieniec Ząbkowicki to ważny, obecnie czterokierunkowy, niegdyś pięciokierunkowy, węzeł kolejowy. Krzyżują się tu 2 sudeckie magistrale kolejowe: linia z Wrocławia w kierunku granicy państwowej w Międzyzlesiu oraz Trasa Podsudecka z Legnicy do Kędzierzyna – Koźle i dalej do Katowic. Z Kamieńca Ząbkowickiego (linie kolejowe nr 137 i 276) odprawianych jest codziennie kilkadziesiąt składów pasażerskich obsługiwanych przez Przewozy Regionalne, Koleje Dolnośląskie PKP Intercity i Leo Express. Pociągi pasażerskie w zależności od sezonu kursują docelowo do: Gliwic, Kłodzka, Kudowy – Zdrój, Legnicy, Leszna, Międzyzlesia, Poznania, Warszawy, Wrocławia, Zielonej Góry, a także do Lichkova i Pragi w Czechach. Poniżej przedstawiony jest aktualny (stan na VII 2020) wykaz kursów w następujących kierunkach (w nawiasie liczba składów odjeżdżających w dni robocze oraz soboty i niedziele):

- Bystrzyca Kłodzka (8 oraz 6 i 6);
- Jawor przez Ząbkowice Śląskie, Dzierżoniów, Świdnicę i Strzegom (5 oraz 5 i 5);
- Kłodzko przez Bardo (14 oraz 14 i 15);
- Kudowa – Zdrój przez Kłodzko, Polanicę – Zdrój i Duszniki – Zdrój (1 oraz 4 i 4);
- Leszno przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Żmigród i Rawicz (1 oraz 1 i 1);
- Lichkov przez Kłodzko, Bystrzycę Kłodzką i Międzyzlesie (4 oraz 3 i 3);
- Międzyzlesie przez Kłodzko i Bystrzycę Kłodzką (7 oraz 6 i 6);
- Poznań przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Żmigród, Rawicz i Leszno (1 oraz 1 i 1);
- Warszawa przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Brzeg, Opole i Lubliniec (0 oraz 1 i 1);
- Wrocław przez Ziębice i Strzelin (13 oraz 13 i 12);
- Zielona Góra przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Głogów i Nową Sól (1 oraz 1 i 1).

Na przystankach kolejowych w Starczowie i Suszce (linia nr 276) zatrzymuje się większość składów osobowych w kierunku Kamieńca Ząbkowickiego, Kłodzka i Wrocławia, a także pociągi do Czech. Na przystanku kolejowym w Doboszowicach (linia nr 137) zatrzymują się skład w kierunku Kamieńca Ząbkowickiego i Nysy / Gliwic.

TABELA 153: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka infrastruktury peronowej stacji kolejowych¹⁴⁶.

Nazwa	Wyróżnik	Nr peronu	Nr toru	Wysokość	Długość	Dojścia
1	2	3	4	5	6	7
Doboszowice	LPO	1	1	300	232	X
		2	2	400	232	P

¹⁴⁵ Według ewidencji gruntów, 2020.

¹⁴⁶ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 760/2019 Zarządu PKP PLK SA z dnia 26 listopada 2019 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu sieci 2020/2021.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6	7
Kamieniec Ząbkowicki	ST	1	1	300	365	X
		2	6	760	425	T
		2	2	760	425	T
		3	12	760	295	T
		3	8	760	295	T
		4	18	300	120	T
Starczów	MPO	1	1	400	260	X
		2	3	400	260	P
Suszka	PO	1	2	380	225	X
		2	1	320	225	X

Wyróżnik: LPO – ogólnodostępna bocznicza szlakowa i przystanek osobowy, MPO – mijanka i przystanek osobowy, PO – przystanek osobowy publiczny, ST – stacja kolejowa.

Dojścia: P – przejście w poziomie szyn, T – przejście pod torami (tunel), X – dojście z ulicy.

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2020.

Zgodnie z powyższym rolę głównego węzła przesiadkowego komunikacji zbiorowej (kolejowej i autobusowej), zintegrowanej ze szlakami turystycznymi, pełni stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim. Rolę węzłów uzupełniających (kolejowo – autobusowych) mogą docelowo pełnić przystanki kolejowe w Doboszewicach, Starczowie i Suszce, a rolę węzła autobusowego główny przystanek autobusowy w Kamieńcu Ząbkowickim zlokalizowany przy ul. Ząbkowickiej. Zasadne wydaje się także uruchomienie w Kamieńcu Ząbkowickim wahadłowej komunikacji samochodowej (najlepiej niskoemisyjnej), pomiędzy głównym przystankiem autobusowym a stacją kolejową, o określonej częstotliwości skoordynowanej z rozkładem jazdy pociągów.

Fakt istnienia rozwiniętej i różnorodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój.

7.1.3. Śródlądowe drogi wodne.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują śródlądowe drogi wodne.

7.1.4. Komunikacja lotnicza.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują tereny i urządzenia, o których mowa w art. 86 ust. 7 i art. 87 pkt 1 ustawy z dnia 03 lipca 2002 roku Prawo lotnicze.

7. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

7.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Na koniec 2018 roku gmina Kamieniec Ząbkowicki była zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 50,3 km z 1364 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W tym samym roku dostarczono dla gospodarstw domowych 204,1 dam³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości, za wyjątkiem wybranych obszarów na ich obrzeżach. Obsługę w zakresie zaopatrzenia w wodę świadczy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 154: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyposażenie w sieć wodociągową w 2020 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Liczba przyłączy
Byczeń	3,7	100
Chałupki	7,0	42
Mrokocin		40
Pomianów Górny		40
Doboszowice	12,2	92
Kamieniec Ząbkowicki	28,5	741
Ożary	11,2	86
Sławęcin	4,2	36
Sosnowa	4,0	50
Starczów	15,0	122
Susza	3,0	24
Śrem	3,8	28
Topola	5,2	72

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Na terenie gminy funkcjonuje jedno źródło zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych, bazujące na ujęciu infiltracyjnym wody podziemnej za pomocą 16 studni głębinowych. Ujęcie zlokalizowane jest na południe od Kamieńca Ząbkowickiego, w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej. Zakład Uzdatniania Wody zlokalizowany jest w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Wodociągowej 1. Ponadto rejon gminy jest zasilany w wodę z ujęcia w Czerwieńczycach (gmina wiejska Nowa Ruda).

Decyzją Starosty Ząbkowickiego nr 3/W/20001 z dnia 12 stycznia 2001 roku (znak WRŚ–6223/73/2000/3/2001), zmienionej Decyzją Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.421.17.2018.WB z dnia 27 lutego 2018 roku, udzielono Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Nowej Rudzie pozwolenia wodnoprawnego w następującym zakresie:

1. na szczególne korzystanie z wód w zakresie poboru wody dla celów zaopatrzenia ludności z ujęcia infiltracyjnego wody podziemnej zlokalizowanej w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej w Kamieńcu Ząbkowickim (działki ewidencyjne nr: 788/3, 788/5, 788/6, 788/7, 788/8, 788/9, 788/10, 788/11 i 788/12):
  - $Q_{maxh} = 80,00 \text{ m}^3/\text{h}$;
  - $Q_{\text{śrd}} = 1920 \text{ m}^3/\text{d}$;
  - $Q_{maxr} = 700800 \text{ m}^3/\text{r}$.
2. na eksploatację ujęcia Kamieniec Ząbkowicki II składającego się ze studni zlokalizowanych na niżej wymienionych działkach:
  - działka nr 788/7 – studnia S – III;
  - działka nr 788/8 – studnia S – IV;
  - działka nr 788/9 – studnia S – V i VI;
  - działka nr 788/10 – studnia S – VII;
  - działka nr 788/11 – studnia S – VIII;
  - działka nr 788/12 – studnia S – IX;
  - działka nr 788/3 – studnia S – X.
3. niniejsze pozwolenie wydano na czas oznaczony do dnia 31 grudnia 2020 roku pod następującymi warunkami:

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- utrzymania w należytym stanie techniczno – eksploatacyjnym studni wierconych, ich obudowy oraz urządzeń służących do poboru ujmowanej wody;
- prowadzenia ciągłego pomiaru wielkości poboru wody;
- uregulowania spraw związanych z rejestracją studni;
- wykonywania okresowych analiz fizyko – chemicznych i bakteriologicznych pobieranej wody raz na kwartał;
- prowadzenia książki eksploatacji studni;
- zgłaszania organowi administracji wodnej stwierdzonych zmian wydajności oraz planowanych zmian w sposobie i zakresie korzystania z wody;
- wynagrodzenie ewentualnych szkód osobom trzecim, wynikłych na skutek realizacji niniejszej decyzji.

TABELA 155: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – źródło zaopatrzenia w wodę w 2020 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenia w wodę
Byczeń	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Chałupki	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Doboszowice	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Kamieniec Ząbkowicki	ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Mrokocin	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Ożary	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Pomianów Górny	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Sławęcin	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Sosnowa	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Starczów	ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Susza	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Śrem	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki
Topola	Ujęcie wody Czerwienczyce / ZUW Kamieniec Ząbkowicki

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

TABELA 156: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – gęstość sieci wodociągowej w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
1	2	3	4
Gęstość sieci wodociągowej ¹⁴⁷ w km/100 km ² ogółem	52,02	60,50	81,57
Gęstość sieci wodociągowej ¹⁴⁸ w km/100 km ² wsie	52,0	51,8	59,5
Gęstość sieci wodociągowej ¹⁴⁹ w km/100 km ² miasta		220,3	262,6
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	24,9	27,5	33,8
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ wsie	24,9	24,2	27,5
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ miasta		31,6	36,7

¹⁴⁷ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

¹⁴⁸ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

¹⁴⁹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	83,5	90,5	94,9
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	83,5	84,4	89,0
% ludności miejskiej korzystającej z wodociągu		98,1	97,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Gęstość sieci wodociągowej ogółem na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki była niższa od średnich wartości charakteryzujących powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie. Wskaźnik rozpatrywany wyłącznie dla gmin wiejskich był już bardziej zbliżony do porównywanych jednostek. Ważniejsza jednak od gęstości, na którą wpływ mają powierzchnia danej jednostki administracyjnej i charakter jej zagospodarowania, jest wartość określająca dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki była ona również najmniej korzystna, aczkolwiek w zestawieniu dotyczącym tylko terenów wiejskich różnice nie były już także wyraźne jak w ujęciu ogółem. Powodem powyższego stanu był wówczas jeszcze częściowy brak sieci w dwóch miejscowościach (Doboszowice i Ożary).

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej. Ponadto planowana jest rozbudowa istniejącego ujęcia wody (kolejne odwierty).

7.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiada tylko część miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (obręby ewidencyjne Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II). Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 17,8 km z czego 16,4 km w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I i 1,4 km w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Sieć obsługują 2 przepompownie (P1 i P2). Do budynków mieszkalnych prowadzi 628 połączeń. W 2018 roku odprowadzono siecią 226,0 dm³ ścieków bytowych. Siecią objęte są ulice: Basztowa, Cicha, Kolejowa (częściowo), Kościelna, Krzywa, Młyńska, Mostowa, Nauczycielska, Osiedle B. Chrobrego, Osiedle B. Krzywoustego, Osiedle Przylesie, Plac Kościelny (częściowo), Sadowa, Skorolecka, Szpitalna, Urzędnicza, Wodociągowa, XXX lecia, Zamkowa, Ząbkowicka (częściowo) i Złotostocka (częściowo) w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I oraz ulice: Astrowa, Bratkowa, Dworcowa, Fiołkowa, Gajowa, Kolejowa (częściowo), Krótka, Ogrodowa, Parkowa, Różana i Rumiankowa w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Usługi w zakresie odprowadzania ścieków świadczy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy.

TABELA 157: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2020 roku.

Miejscowość (obręb)	Długość sieci w km		Ilość przyłączy
Kamieniec Ząbkowicki I	16,4	17,8	628
Kamieniec Ząbkowicki II	1,4		

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Poza większą częścią Kamieńca Ząbkowickiego reszta miejscowości pozostaje bez kanalizacji sanitarnej. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w wybieralnych zbiornikach bezodpływowych i wywożeniu ich przez specjalistyczne uprawnione podmioty taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w Kamieńcu Ząbkowickim. Obecnie liczba zbiorników bezodpływowych wynosi 914. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków, których obecnie funkcjonuje 115. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

TABELA 158: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe w 2019 roku.

Miejscowość (obręb)	Przydomowe oczyszczalnie		Zbiorniki bezodpływowe	
Byczeń	17		77	
Chałupki	3		38	
Doboszowice	25		99	
Kamieniec Ząbkowicki I	16	25	169	268
Kamieniec Ząbkowicki II	9		99	
Mrokocin	3		26	
Ożary	16		118	
Pomianów Górny	–		33	
Sławęcin	1		25	
Sosnowa	5		43	
Starczów	11		111	
Suszka	2		18	
Śrem	3		11	
Topola	4		47	

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki obsługuje oddana do użytku 15 grudnia 2005 roku mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków oparta na technologii niskoobciążonego osadu czynnego. Proces biologicznego oczyszczania przebiega w dwufazowych reaktorach z wydzieloną komorą wstępnej denityfikacji i komorą nityfikacji. Wydajność oczyszczalni wynosi obecnie 550 m³/d. Obiekt zlokalizowany jest w Kamieńcu Ząbkowickim, przy ul. Paczkowskiej 8 (działki ewidencyjne nr 794/35 i 794/36).

Decyzją Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.421.22.2018WB z dnia 26 lutego 2018 roku udzielono Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków bytowych, oczyszczonych w lokalnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki na działce ewidencyjnej nr 794/36, do rzeki Budzówki poprzez wylot o średnicy 350 mm zlokalizowany w lewym brzegu rzeki w km 0+475,

➤ w ilości:

- $Q_{\text{śrd}} = 550 \text{ m}^3/\text{d};$
- $Q_{\text{maxd}} = 660 \text{ m}^3/\text{d};$
- $Q_{\text{maxh}} = 61,8 \text{ m}^3/\text{h};$
- $Q_{\text{maxr}} = 240900 \text{ m}^3/\text{r},$

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- o składzie:
- BZT₅ do 25 mg O₂/dm³;
  - ChZT_{Cr} do 125 O₂/dm³;
  - zawiesina ogólna do 35 mg/dm³.

Pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków bytowych do rzeki Budzówki wydano na czas oznaczony do dnia 19 lutego 2028 roku.

TABELA 159: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ¹⁵⁰ w km/100 km ² ogółem	18,82	25,75	58,88
Gęstość sieci kanalizacyjnej ¹⁵¹ w km/100 km ² wsie	18,8	12,7	36,9
Gęstość sieci kanalizacyjnej ¹⁵² w km/100 km ² miasta		267,4	239,5
Ścieki odprowadzone siecią na 1 mieszkańca w m ³	27,62	21,81	31,26
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	40,3	53,7	76,5
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	40,3	27,1	45,5
% ludności miejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej		86,8	90,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Dane dotyczące gospodarki ściekowej na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki sygnalizują jakim jeszcze niedoborem dotyczącym wyposażenia w sieć kanalizacyjną charakteryzuje się obszar gminy w stosunku do całego powiatu ząbkowickiego, a zwłaszcza województwa dolnośląskiego. Należy jednak nadmienić, że w ujęciu dotyczącym tylko obszarów wiejskich gmina charakteryzuje się korzystniejszymi wskaźnikami od powiatu (gęstość sieci i odsetek korzystających) oraz zbliżonymi do średniej wojewódzkiej (odsetek korzystających). Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Uchwałą nr XXX/232/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 26 lutego 2021 roku w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki” (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 09 marca 2021 roku, poz. 1175) wyznaczono aglomerację „Kamieniec Ząbkowicki” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 3719. Aglomeracja „Kamieniec Ząbkowicki” obejmuje większą część miasta Kamieniec Ząbkowicki (ulice: Astrowa, Basztowa, Bratkowa, Cicha, Dworcowa, Fiołkowa, Gajowa, Kolejowa, Kościelna, Krótka, Krzywa, Krzyżowa, Młyńska, Mostowa, Nauczycielska, Ogrodowa, Osiedle Chrobrego, Osiedle Krzywoustego, Osiedle Przylesie, Parkowa, Plac Kościelny, Różana, Rumiankowa, Sadowa, Skorolecka, Szpitalna, Urzędnicza, XXX lecia, Zamkowa, Ząbkowicka i Złotostocka).

¹⁵⁰ Sieć rozdzielcza i kolektory.

¹⁵¹ Sieć rozdzielcza i kolektory.

¹⁵² Sieć rozdzielcza i kolektory.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego na bardzo rozległym oraz zróżnicowanym pod względem rzeźby terenu i zagospodarowania obszarze jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki, dla miejscowości oddalonych od istniejącej oczyszczalni ścieków oraz dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (poza granicami Aglomeracji), gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych, zakłada się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozścić w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

Poniższa tabela oraz komentarz pod tabelą prezentują uzasadnienie ekonomiczne dla przyjętych rozwiązań, dotyczących planowanego stanu gospodarki ściekowej poza granicami Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”. Zestawiono w niej między innymi wskaźnik ilości mieszkańców na 1 km koniecznej do wybudowania sieci kanalizacyjnej według koncepcji programowej z 2000 roku.

TABELA 160: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wskaźnik ilości mieszkańców na 1 km koniecznej do wybudowania sieci kanalizacyjnej poza granicami Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”.

Miejscowość poza granicami Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”	Liczba ludności¹⁵³	Długość planowanej sieci kanalizacyjnej w km według koncepcji programowej	Wskaźnik liczby mieszkańców na 1 km planowanej sieci kanalizacyjnej
Byczeń	398	5,620	70,82
Chałupki	225	4,850	46,39
Doboszwice	657	13,200	49,77
Kamieniec Ząbkowicki	786	11,400	68,95
Mrokocin	160	3,280	48,78
Ożary	574	8,000	71,75
Pomianów Górny	149	4,680	31,84
Sławęcín	194	5,405	35,89
Sosnowa	209	6,070	34,43
Starczów	674	6,650	101,35
Suszká	66	1,520	43,42
Śrem	104	4,600	22,61
Topola	254	5,540	45,85

Źródło: Plan Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”, Kamieniec Ząbkowicki 2015.

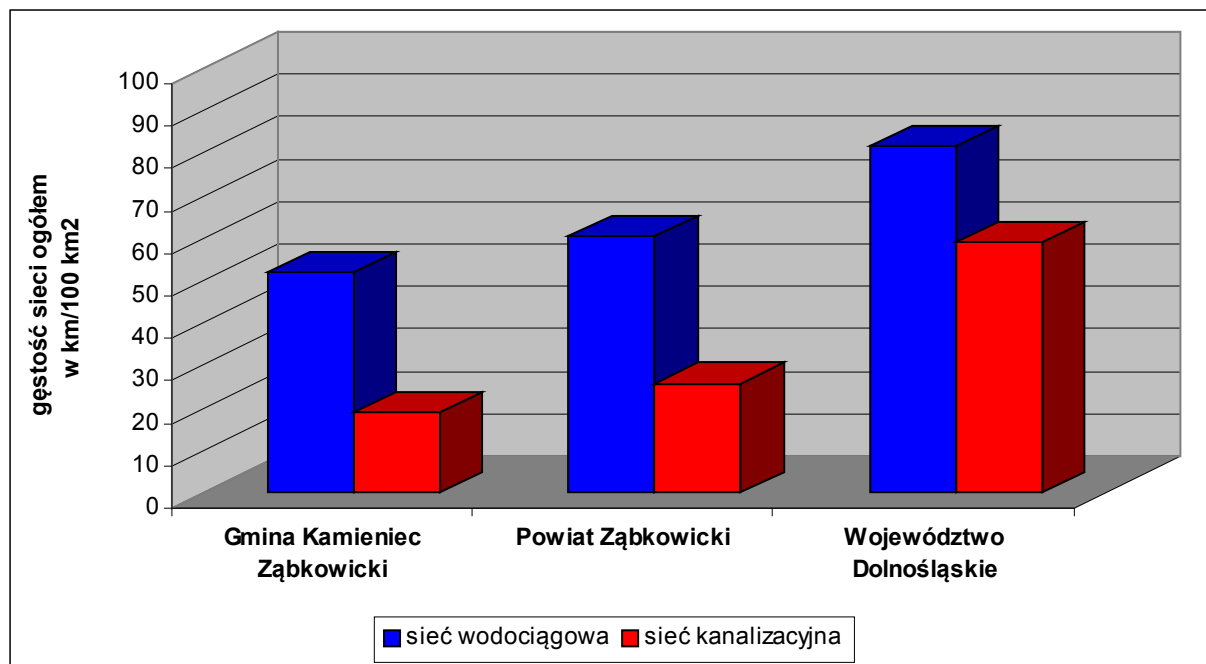
¹⁵³ Stan na 30.06.2014 roku.

Zgodnie z § 3, ust. 4 i 5 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 roku w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1586) realizacja sieci kanalizacyjnej na obszarze Aglomeracji z doprowadzeniem do oczyszczalni ścieków powinna być uzasadniona ekonomicznie i technicznie, przy czym wskaźnik długości sieci obliczany jako stosunek przewidywanej do obsługi przez budowany system kanalizacji zbiorczej liczby mieszkańców aglomeracji i niezbędnej do realizacji długości sieci kanalizacyjnej nie może być mniejszy od 120 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 4), a w przypadku terenów o przynajmniej jednoprocentowym średnim spadku w kierunku istniejącej lub przewidywanej oczyszczalni ścieków, a także terenów położonych w granicach stref ochronnych ujęć wody i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych oraz terenów objętych przynajmniej jedną formą ochrony przyrody, wskaźnik długości sieci obowiązujący na tych terenach nie może być mniejszy od 90 mieszkańców na 1 km sieci (ust. 5). Obliczenia dla terenów położonych poza aglomeracją „Kamieniec Ząbkowicki” przedstawione w powyższej tabeli jednoznacznie wskazują, że warunki wskaźnika długości sieci, obliczanego jako stosunek przewidywanej do obsługi przez budowany system kanalizacji zbiorczej liczby mieszkańców aglomeracji i niezbędnej do realizacji długości sieci kanalizacyjnej, nie zostałyby wówczas (ale także obecnie) spełnione, ponieważ cały obszar przewidywany do skanalizowania poza aglomeracją „Kamieniec Ząbkowicki” nie spełnia uwarunkowań, o których mowa w ust. 4. Dotyczy to również wsi Starczów, której obszar nie spełnia warunku przynajmniej jednoprocentowego średniego spadku w kierunku istniejącej oczyszczalni ścieków, o którym mowa w ust. 5.

Sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej, a zwłaszcza dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej w granicach Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki” mają priorytetowe znaczenie dla gminy i od wielu lat kontynuowane są inwestycje w tym zakresie. Prowadzona jest między innymi inwestycja pn. *Budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej Kamieniec Ząbkowicki – etap V*, która obejmuje ulice: Kłodzka, Kolejowa, Krzyżowa, Paczkowska, Plac Kościelny, Wąska, Wileńska, Ząbkowicka i Złotostocka. Planuje się także spięcie kanalizacji sanitarnej w obrębie ulic Kolejowej i Mostowej. W dłuższej perspektywie czasowej, dla miejscowości położonych poza granicami Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”, można hipotetycznie rozważyć budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych, mniejszych zlewni, utworzonych dla miejscowości, które nie będą podłączone do obecnie funkcjonującej oczyszczalni ścieków.

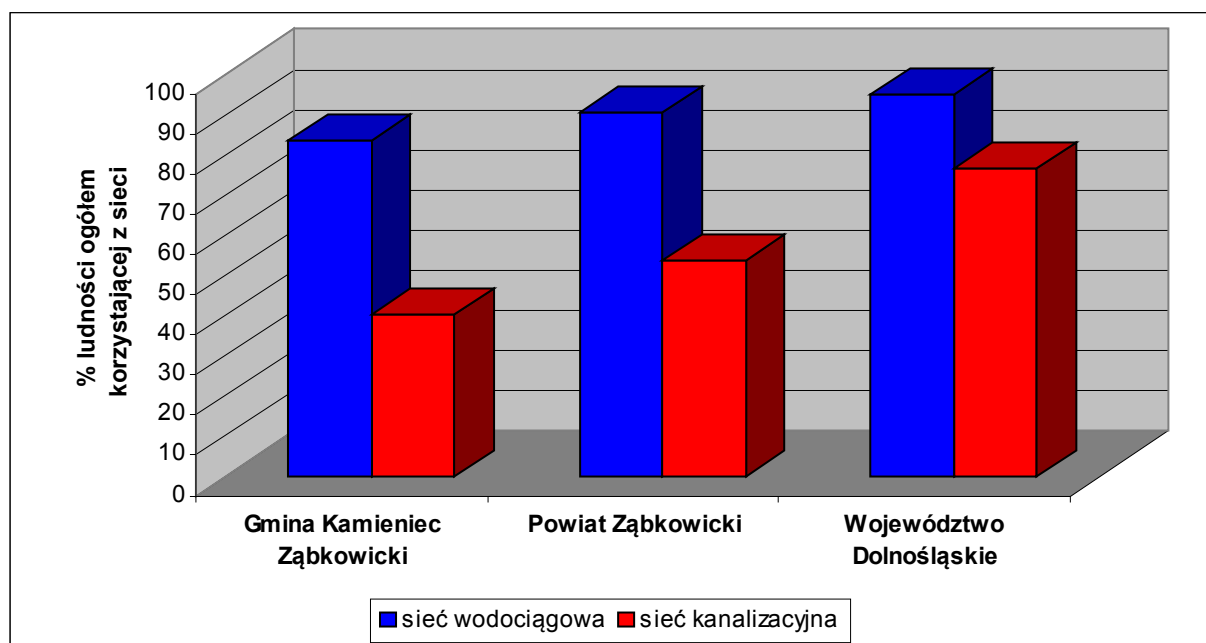
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 40: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2018 roku – ogółem (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

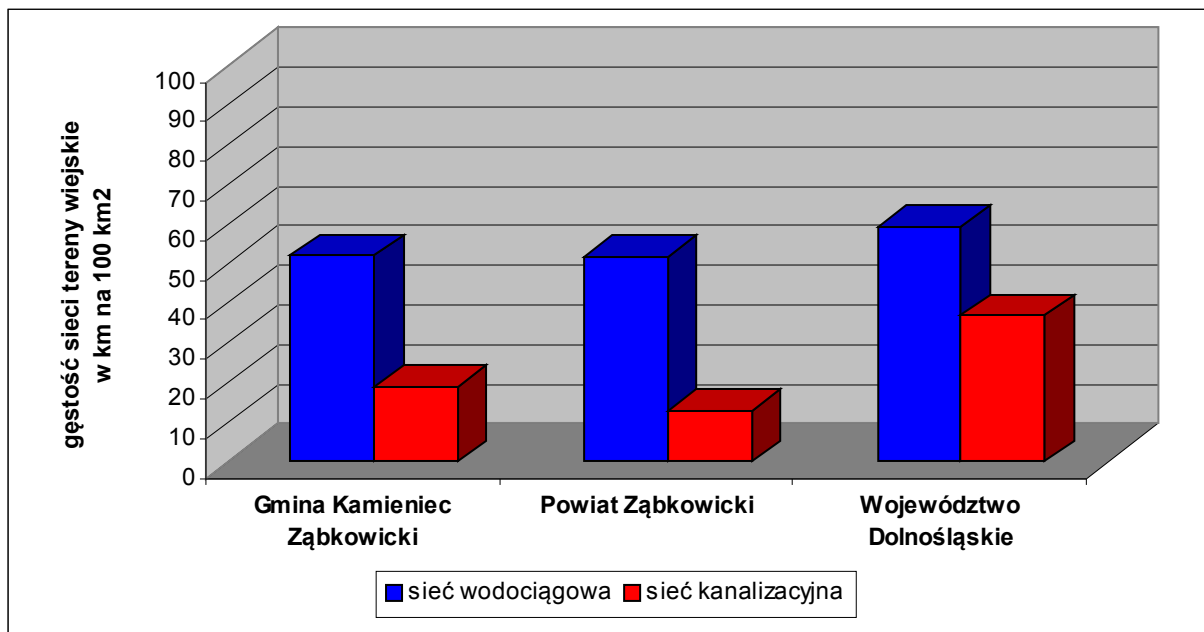
RYCINA 41: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2018 roku – ogółem (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

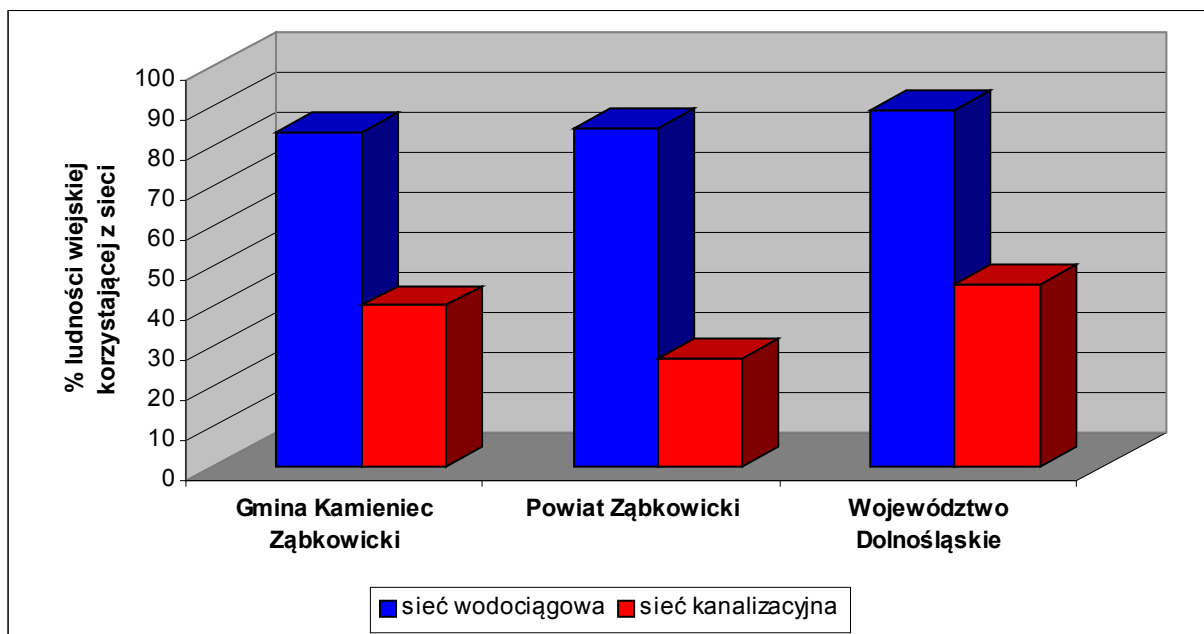
GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

RYCINA 42: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2018 roku – tereny wiejskie (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

RYCINA 43: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2018 roku – tereny wiejskie (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

7. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada obszarów i terenów górniczych utworzonych w związku z wydobywaniem ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz nie posiada przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji. Teren gminy znajduje się poza obszarami koncesyjnymi na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, będącymi w gestii PGNiG SA.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział we Wrocławiu nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia oraz nie planuje żadnych zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Oddział we Wrocławiu nie posiada na terenie gminy sieci gazowych, zarówno przesyłowych jak i dystrybucyjnych. Nie posiadają ich również inni operatorzy. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem gazyfikacji miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, o czym rozwiniecie poniżej.

TABELA 161: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
1	2	3	4
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	–	19,90	47,73
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ² ogółem	–	8,89	10,54
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² ogółem	–	11,01	37,19
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² wsie	–	1,9	13,9
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² miasta		180,0	228,7
Odbiorcy ¹⁵⁴ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	–	141,67	238,79
Liczba odbiorców ¹⁵⁵ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	–	14*,17	23,88
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	–	38,3	61,2
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	–	2,8	17,1
% ludności miejskiej korzystającej z sieci gazowej		82,5	81,3
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁵⁶ w kWh ogółem	–	720,7	1422,9
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁵⁷ w kWh wsie	–	52,1	712,5
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ¹⁵⁸ w kWh miasta		1551,2	1746,7
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w kWh ogółem	–	1889,5	2326,7
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w kWh wsie	–	1898,3	4144,1
Zużycie gazu z sieci na 1 korzystającego w kWh miasta		1889,1	2151,3

¹⁵⁴ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁵⁵ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁵⁶ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

¹⁵⁷ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.

¹⁵⁸ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
Odsetek (%) odbiorców ogrzewających gazem mieszkania na odbiorców ¹⁵⁹ gazu z sieci ogółem	–	9,72	13,03
Odbiorcy ¹⁶⁰ gazu z sieci na 1000 mieszkań ogółem	–	384,00	583,77
Odbiorcy ¹⁶¹ gazu z sieci ogrzewający mieszkania gazem na 1000 mieszkań ogółem	–	37,33	76,04

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Plan rozwoju PSG sp. z o.o. przewiduje w najbliższym czasie możliwość gazyfikacji miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. W pierwszym etapie następuje budowa stacji regazyfikacji LNG wraz ze stacją redukcyjno – pomiarową i zbiornikiem kriogenicznym o pojemności 9,8 m³, skąd gaz będzie dostarczany lokalną siecią dystrybucyjną do zainteresowanych odbiorców. Ponadto można założyć, że istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie (przebieg gazociągów przesyłowych przez gminy Ząbkowice Śląskie i Bardo) pozwalają także na perspektywiczną rozbudowę w kierunku Kamieńca Ząbkowickiego sieci przesyłowej i dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 roku, poz. 716 z późn. zm.). Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy korzystne warunki do ewentualnej gazyfikacji posiada przede wszystkim rejon miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki, Byczeń i Starczów (łącznie 5559 mieszkańców – około 2050 potencjalnych odbiorców) oraz ewentualnie rejon wsi: Doboszwice, Pomianów Górny, Mrokocin i Chałupki (łącznie 1120 mieszkańców – około 400 potencjalnych odbiorców). Powyższe dotyczy miejscowości położonych stosunkowo blisko infrastruktury gazowniczej i dodatkowo charakteryzujących się dość dużym zaludnieniem.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

7. 4. Elektroenergetyka.

7.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie ma i nie przewiduje się budowy obiektów elektroenergetycznych (stacji i linii o napięciu 220 kV i 400 kV) krajowej sieci przesyłowej, będących w gestii Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA (Operator Systemu Przesyłowego).

¹⁵⁹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁶⁰ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

¹⁶¹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

7.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu eksploatuje:

- stację 110/20 kV GPZ Kamieniec Ząbkowicki;
- linie wysokiego napięcia 110 kV o łącznej długości 8,011 km;
- linie średniego napięcia 20 kV o łącznej długości 91,154 km, w tym:
  - linie napowietrzne – 81,971 km;
  - linie kablowe – 9,183 km;
- linie niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej długości 177,544 km, w tym:
  - linie napowietrzne – 124,855 km;
  - linie kablowe – 52,689 km;
- stacje transformatorowe 20/0,4 kV słupowe, wieżowe i kontenerowe – 464 sztuki.

Przez teren gminy Kamieniec Ząbkowicki przebiegają 2 linie napowietrzne o napięciu 110 kV eksploatowane przez TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu, relacji:

- S – 293 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Ząbkowice Śląskie o długości 4,480 km;
- S – 294 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Paczków o długości 3,531 km.

Na terenie gminy sieć rozdzielcza SN 20 kV zasilana jest ze stacji transformatorowej 110/20 kV R – Kamieniec Ząbkowicki, zlokalizowanej na południe od Kamieńca Ząbkowickiego. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami NN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców. Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Odbiorcy energii elektrycznej podzieleni są w zależności od wielkości mocy przyłączeniowej oraz napięcia sieci, do której są przyłączeni. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci TAURON Dystrybucja SA. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 20 kV i 0,4 kV, wymaga modernizacji i skablowania. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 162: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców ogółem	b.d.	406,81	432,63
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców wsi	b.d.	366,32	361,61
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców miast		457,11	465,12
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	719,1	806,0
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca wsi w kWh	b.d.	747,3	897,0
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca miasta w kWh		683,9	764,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2020.

Na bieżąco rozbudowa i modernizacja dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej na terenie gminy, w celu zapewnienia prawidłowej pracy sieci oraz minimalizacji przerw w dostawach energii, realizowana jest poprzez:

- wymianę wybranych stacji transformatorowych;
- modernizację (w tym kablowanie) wybranych linii napowietrznych i kablowych 20 kV i 0,4 kV.

Ponadto według *Planu inwestycyjnego* TAURON po 2024 roku planuje się:

- Byczeń – likwidacja stacji WBD73801 oraz zabudowa nowej stacji transformatorowej słupowej z dowiązaniem do linii 20 kV L–738 i sieci NN;
- Byczeń – skablowanie napowietznego odcinka linii 20 kV L–738;
- Chałupki – skablowanie odcinka linii napowietrznej L – 764 poprzez projektowaną stację kontenerową WBD76416;
- Doboszowice – modernizacja sieci NN ze stacji WBD76222;
- Kamieniec Ząbkowicki – Byczeń – skablowanie linii napowietrznej na odcinku pomiędzy słupami 20 kV L–738–80/7 i L–738–18;
- Kamieniec Ząbkowicki – wymiana stacji transformatorowej 20/0,4 kV WBD73802 wraz z budową powiązania 20 kV pomiędzy projektowaną stacją WBD73802 i linią 20 kV L–738–40;
- Pomianów Dolny – skablowanie linii SN L–763 – odgałęzienie do stacji WBD76313;
- Topola – likwidacja stacji WBD76229 i WBD76227 oraz budowa stacji słupowej z dowiązaniami sieci SN i NN.

7.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Miejscami urozmaicona rzeźba terenu i gęsta sieć hydrograficzna powoduje, że na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru i wody, a także promieniowania słonecznego. Aktualnie na terenie gminy wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW odbywa się za pomocą elektrowni wodnej zlokalizowanej przy zbiorniku „Topola” oraz elektrowni fotowoltaicznych w miejscowościach Chałupki i Mrokocin.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od „wybitnie korzystnej” (I) do „wybitnie niekorzystnej” (V) oraz „terenów wyłączonych” (Lorenc, 2005). Rejon gminy Kamieniec Ząbkowicki zakwalifikowano do strefy IV „niekorzystnej”. Ponadto opracowany w 2010 roku przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne (WBU) we Wrocławiu dokument *Studium uwarunkowań przestrzennych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie dolnośląskim*¹⁶²

¹⁶² Uchwała nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 roku.

(aktualizacja, 2011) wyróżnił 4 kategorie obszarów z ograniczeniami dla lokalizacji farm wiatrowych (kategorie: I – obszary całkowicie wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych, II – obszary wysokiego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, III – obszary dużego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, IV – obszary potencjalnie najmniej konfliktowe). Praktycznie cały obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki zaliczony został do kategorii III. Jedynie niewielki fragment (około 10 % powierzchni gminy), zlokalizowany na północnym – wschodzie i wschodzie przy granicy z gminą Ziębice, został zaliczony do kategorii IV. Mając na uwadze powyższe (dokumenty o dość dużym stopniu ogólności) oraz bardziej szczegółowe analizy na podstawie inwentaryzacji terenowej gminy można uznać, że tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są zarówno w północno – wschodniej części gminy w rejonie Wzgórz Niemczańsko – Strzebińskich jak i w południowej części gminy w rejonie Przedgórze Paczkowskiego (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy), a także w centralnej części gminy w rejonie doliny Nysy Kłodzkiej (Obniżenie Otmuchowskie) w sąsiedztwie zbiorników retencyjnych „Topola” i „Koziełno”. Rejony te mają jednak tylko względnie korzystne warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, o tyle część wspomnianych rejonów znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (NATURA 2000), na zainwentaryzowanych cennych siedliskach przyrodniczych oraz w granicach obszarów postulowanych do objęcia ochroną (NATURA 2000, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe), a także obejmują tereny o najwyższym w gminie wskaźniku bonitacji gleb. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe uważa się za nieporządane. Niezależnie od potencjalnych warunków wietrznych oraz od konfliktów odnośnie funkcjonowania farm wiatrowych w sąsiedztwie obszarów objętych ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, a także z racji występowania rozbudowanej infrastruktury technicznej (drogi, linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia), możliwość budowy elektrowni wiatrowych jest tu technicznie niemal wykluczona ze względu na ograniczenia wynikające z ustawy z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2021 roku, poz. 724 z późn. zm.).

Na terenie gminy istnieje duży potencjał energii wodnej, szacowany na około 19,0 GWh/r energii i około 3,6 MW w mocy zainstalowanej¹⁶³. Aktualnie znajduje się tu jedna eksploatowana elektrownia wodna zlokalizowana na zbiorniku retencyjnym „Topola” (km 93+814 rzeki Nysy Kłodzkiej). Zlokalizowana jest na lewym przyczółku budowli zrzutowej. Wyposażona jest w 3 turbosespoły zatapialne firmy Flygt typu EL 7650 o średnicy wirnika D = 1500 mm. 2 turbosespoły wyposażone są w automatyczną regulację wirnika i stałą kierownicę, a 1 turbosespół wyposażony jest w stałą kierownicę o stałym kącie łopat wirnika. Podstawowe parametry elektrowni wodnej to:

- moc zainstalowana – $3 \times 520 \text{ kW} = 1,56 \text{ MW}$;
- przepływ maksymalny zainstalowany – $Q_i = 30,0 \text{ m}^3/\text{s}$;
- przepływ minimalny – $Q_{\min} = 3,2 \text{ m}^3/\text{s}$.

Przy planowanym do budowy zbiorniku retencyjnym „Kamieniec” zakłada się również instalację elektrowni wodnej. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą także możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Korzystny potencjał techniczny energii wodnej to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadów, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadów na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż $0,1 \text{ m}^3/\text{s}$. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz, uwzględniających uwarunkowania naturalne i ekonomiczne, należy rozpatrzyć możliwości dotyczące ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie

¹⁶³ Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii, *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, Katowice 2003.

dolin cieków: Budzówka, Goleniówka, Starczowski Potok, Gruda (Ożarski Potok), Mąkolnica czy Świda (Jamnica).

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Dolnośląskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. W rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na większą skalę produkcyjną są przede wszystkim grunty nieużytkowane rolniczo lub nieopłacalne dla dalszej produkcji rolniczej, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI). Dotyczy to wybranych terenów położonych w północnej, wschodniej, południowej i miejscami zachodniej części gminy, zwłaszcza stoków o południowej ekspozycji, na obrzeżach zwartych układów osadniczych, poza obszarami objętymi ochroną w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, udokumentowanych złóż kopalin (z zastrzeżeniem możliwości lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych jako zagospodarowania tymczasowego, na potrzeby wspierające działalności zakładów górniczych lub jako forma rekultywacji terenów pogórniczych) oraz podatnymi na zagrożenia powodziowe i zjawiska erozyjne.

Walory naturalne terenów wiejskich oraz ich obecna struktura gospodarcza, oparta częściowo nadal na rolnictwie (uprawy i hodowla), predysponuje te rejony gminy do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii ciepłej i elektrycznej na bazie biomasy.

7. 5. Ciepłownictwo.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, przyjęty uchwałą nr XXXI/168/06 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 31 maja 2006 roku. Według *Projektu...* struktura zużycia energii ogółem w gminie w 2002 roku składała się z następujących nośników energii:

- węgiel i koks – 81,04 %;
- energia elektryczna – 8,35 %;
- olej opałowy – 7,39 %;
- gaz płynny (propan – butan) – 1,89 %;
- drewno – 1,33 %,

natomiast struktura zużycia energii ciepłej składała się z następujących nośników energii:

- węgiel i koks – 88,43 %;
- olej opałowy – 8,06 %;
- gaz płynny (propan – butan) – 2,06 %;
- drewno – 1,45 %.

Udział poszczególnych grup odbiorców w zapotrzebowaniu na moc cieplną (łącznie zapotrzebowanie 35,3 MW) wynosił w 2002 roku:

- mieszkalnictwo jednorodzinne – 65,31 %;
- budynki użyteczności publicznej – 15,71 %;
- mieszkalnictwo wielorodzinne – 12,97 %;
- przemysł i usługi – 6,01 %,

natomiast udział poszczególnych grup odbiorców w zapotrzebowaniu na energię cieplną (łącznie zapotrzebowanie 287,6 TJ) wynosił w 2002 roku:

- mieszkalnictwo jednorodzinne – 67,86 %;
- mieszkalnictwo wielorodzinne – 13,66 %;

- budynki użyteczności publicznej – 13,18 %;
- przemysł i usługi – 5,30 %.

Największa w gminie miejscowość – Kamieniec Ząbkowicki, zamieszkała przez blisko 5000 mieszkańców, nie posiada charakterystycznego dla większych obszarów miejskich scentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na jednym dużym źródle ciepła. Gospodarka ciepła opiera się tu przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania bądź na lokalnych kotłowniach, a więc na wielu rozproszonych systemach dostarczania energii. Do największych kotłowni na terenie Kamieńca Ząbkowickiego należą obiekty zlokalizowane przy ulicach: Parkowej, Skoroleckiej i XXX lecia. Zaopatrują one w ciepło przede wszystkim wielorodzinne budynki mieszkalne. Należy nadmienić, że wyżej wymienione kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego i służą tylko do ogrzewania pomieszczeń. Paliwem dla wymienionych kotłowni jest przede wszystkim olej opałowy, ekogroszek oraz węgiel kamienny. Pozostała substancja mieszkaniowa (np.: zabudowania jednorodzinne przy ulicach: Astrowa, Osiedle Chrobrego, Osiedle Krzywoustego, Parkowa, Rumiankowa) posiada lokalne kotłownie. Paliwem najczęściej jest olej opałowy. Obiekty użyteczności publicznej (Przedszkola, Szkoły Podstawowe, Urząd Miejski, Gminne Centrum Kultury, Ochotnicze Straże Pożarne, itd.) posiadają lokalne kotłownie na olej opałowy. Zakłady produkcyjne i inne obiekty usługowe oraz większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) także posiadają własne kotłownie. Pomimo przeprowadzanych modernizacji kotłowni nadal zauważalnym problemem w okresie półroczna chłodnego, zwłaszcza w niżej położonej części Kamieńca Ząbkowickiego, jest niska emisja, którą wzmagają piece zainstalowane w starszej tkance mieszkaniowej, w tym wielorodzinnej. Potrzeby grzewcze mieszkańców pozostałych rejonów wiejskich (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami niskoemisyjnymi, jest szczególnie niekorzystny z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnie ukształtowaniem powierzchni ziemi (np.: w rejonie dolin rzecznych czy na obszarach otoczonych lokalnymi kompleksami leśnymi lub parkowymi, a więc o ograniczonej możliwości przewietrzania). Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takimi nośnikami energii mogą stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania wielorodzinne oraz jednorodzinne i zagrodowe opalane indywidualnymi piecami. Najbardziej prawdopodobne wydają się być przynajmniej częściowa gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym, oraz rozwój energetyki prosumenckiej. Ponadto na szeroką skalę realizowany jest proces wymiany pieców niespełniających norm emisji zanieczyszczeń powietrza.

Gmina posiada *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki* przyjęty uchwałą nr XLII/256/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 31 sierpnia 2017 roku.

Na terenie Województwa Dolnośląskiego od dnia 01 lipca 2018 roku obowiązują przepisy uchwały nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w

zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 08 grudnia 2017 roku, poz. 5155). W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, określone niniejszą uchwałą. Uchwałę stosuje się do instalacji, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne, z zastrzeżeniem art. 96 ust. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

W instalacjach, które dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania dopuszcza się stosowanie paliw stałych, jeśli łącznie zostaną spełnione następujące warunki:

- spalanie paliwa zachodzi w instalacji, z której emisja cząstek stałych (pyłu) nie przekracza granicznych wielkości emisji określonych w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;
- spalanie paliwa zachodzi w instalacji nie posiadającej rusztu awaryjnego, czy też elementów umożliwiających jego zamontowanie.

W instalacjach, które wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza, dopuszcza się stosowanie paliw stałych, pod warunkiem, że spalanie paliwa zachodzi w instalacji, z której emisja cząstek stałych (pyłu) nie przekracza granicznych wielkości emisji określonych w rozporządzeniu Komisji UE 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe. W przypadku instalacji, które wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza, dopuszcza się eksploatację instalacji wyposażonej w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

We wszystkich instalacjach, o których mowa powyżej zakazuje się stosowania, od dnia 01 lipca 2018 roku:

- mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
- węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla;
- węgla kamiennego w postaci sypek o uziarnieniu poniżej 3 mm;
- biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20 %.

Ograniczenie obowiązuje:

- od dnia 01 lipca 2018 roku dla instalacji oddanych do eksploatacji po dniu 30 czerwca 2018 roku;
- od dnia 01 lipca 2024 roku dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 01 lipca 2018 roku, nie spełniających wymagań w zakresie minimalnych standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012;
- od dnia 01 lipca 2028 roku dla instalacji oddanych do eksploatacji przed 01 lipca 2018 roku spełniających wymagania w zakresie minimalnych standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3 i 4 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012.

7. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Działający na terenie gminy operatorzy zapewniają szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne (telefoniczne i telefaksowe) oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie gminy funkcjonują 3 stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Kamieńcu Ząbkowickim (działki ewidencyjne nr 1076/1 przy ul. Ząbkowickiej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I oraz 301/26 przy ul. Kolejowej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II) i Ożarach (działka ewidencyjna nr 140).

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowane były 1573 łącza telefonii przewodowej w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało wówczas 179 numerów telefonicznych. Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowanych było 26 aparatów ogólnodostępnych. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1 Urząd Poczty zlokalizowany w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 21.

TABELA 163: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – telekomunikacja w 1999 roku i łączność¹⁶⁴ w 2020 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Powiat Ząbkowicki	Województwo Dolnośląskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	8182	4362	4892
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	1,22	2,29	2,04
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,10	0,19	0,30
Linie telefoniczne ogółem ¹⁶⁵ na 1000 ludności	203,38	217,56	279,46
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	178,63	183,42	231,85
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	580,66	599,05	729,45
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 tys. ludności	29,53	32,22	25,53
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 km ²	2,69	2,87	3,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2000 ; Poczta Polska SA, 2020.

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki jest statystycznie najmniej korzystne w porównaniu z uwarunkowaniami charakteryzującymi powiat ząbkowicki oraz województwo dolnośląskie. Powodem takiego stanu jest fakt, że obszar całej gminy obsługiwany jest tylko przez 1 placówkę pocztową. Ogólny poziom stacjonarnej (analogowej) telefonizacji gminy Kamieniec Ząbkowicki, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców, był mniej korzystny od średnich dla powiatu (nieznacznie) i województwa. W 1999 roku tylko 1 osoba na 5 była abonentem telefonii przewodowej. W tym przypadku wyższą średnią ilość linii

¹⁶⁴ Poczta Polska SA, 2020.

¹⁶⁵ Linie w mieszkaniach i w firmach.

telefonicznych ogółem w powiecie i województwie niewątpliwie zwiększała duża liczba podmiotów gospodarczych, zwłaszcza usługowych, zarejestrowanych w większych miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem był współczynnik nasycenia telefonią analogową na 1000 mieszkań, który w przypadku gminy Kamieniec Ząbkowicki również kształtował się na niższym poziomie w stosunku do porównywanych jednostek. W 1999 roku 58 % mieszkań w skali całej gminy posiadało telefonię analogową. Należy jednak podkreślić, że gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzowała się wówczas wyższą liczbą osób tworzących przeciętne gospodarstwo domowe, czego wyrazem były mniej korzystne wskaźniki telefonizacji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jak i samych mieszkań. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

7. 7. Gospodarka odpadami.

System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszej przeróbce (odzyskowi) i deponowaniu na składowisku. Generalnie ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe, generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych. Szacuje się, że na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki przeciętna roczna struktura morfologiczna odpadów komunalnych przedstawia się następująco:

- odpady mineralne – 40 %;
- tworzywa sztuczne – 14 %;
- odpady organiczne – 12 %;
- papier – 11 %;
- odpady szklane – 8 %;
- odpady wielkogabarytowe – 8 %;
- odpady metalowe – 3 %;
- tekstylia – 2 %;
- odpady niebezpieczne – 1 %;
- odpady pozostałe – 1 %.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami [ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2021 roku, poz. 779 z późn. zm.)] sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafiają odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy,

sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki w przypadku nieruchomości zamieszkałych zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby) na podstawie składanych deklaracji. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów. W ciągu roku powstaje tu około 1800 Mg odpadów komunalnych. Odpady komunalne z terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki deponowane są obecnie na składowisku (RIPOK) w miejscowości Domaszkowice w gminie Nysa (województwo opolskie), zaś teren gminy w zakresie zbiórki i wywozu odpadów obsługują stosowne podmioty wybrane poprzez postępowanie przetargowe.

Odpady komunalne gromadzone są przez mieszkańców w 6 zasadniczych frakcjach (segregacja przydomowa):

- papier – odpady z papieru, w tym z tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury),
- metale i tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe – odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe tworzyw sztucznych, odpady opakowaniowe wielomateriałowe;
- szkło i opakowania szklane – odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła;
- bioodpady – odpady ulegające biodegradacji ze szczególnym uwzględnieniem odpadów zielonych i odpadów kuchennych;
- popiół;
- odpady niesegregowane – pozostałości po segregacji.

Odpady gromadzone są przez mieszkańców w workach i pojemnikach przeznaczonych na poszczególne frakcje. Mieszkańcy zabudowań zagrodowych i jednorodzinnych wyposażeni są w pojemniki na odpady niesegregowane oraz w worki na poszczególne frakcje, zaś mieszkańcy zabudowań wielorodzinnych (spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe) oraz obiekty usługowe mają do dyspozycji pojemniki na poszczególne frakcje. Do zbierania odpadów na terenie gminy przewidziane są:

- worki o pojemności od 80 l do 120 l;
- pojemniki na odpady o pojemności 120 l, 240 l i 1100 l;
- pojemniki przeznaczone do selektywnej zbiórki opakowań o pojemności 1100 l;
- kosze uliczne o pojemności od 10 l do 50 l;
- kontenery KP-5 i KP-7;
- kontenery przeznaczone na odpady budowlane KP-7;
- Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Odbiór odpadów niesegregowanych z zabudowy jednorodzinnej następuje 2 razy na miesiąc (1 raz na dwa tygodnie), zaś z zabudowy wielorodzinnej 1 raz na tydzień w okresie od kwietnia do października i 2 razy na miesiąc (1 raz na dwa tygodnie) w okresie od listopada do marca. Odpady z pojemników do segregacji odpadów usuwane są z częstotliwością dostosowaną do pojemności pojemników na te odpady. Bioodpady odbierane są nie rzadziej niż 1 raz na tydzień, a odpady opakowaniowe 2 razy w miesiącu. Odpady wielkogabarytowe, w tym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, gruz budowlany i odpady niebezpieczne, wyselekcjonowane ze strumienia odpadów komunalnych, odbierane są 2 razy do roku. Pojemniki na kosze ustawiane na terenach przeznaczonych do użytku publicznego opróżniane są z częstotliwością nie mniejszą niż 1 raz na tydzień w sezonie jesienno – zimowym i 2 razy na tydzień w sezonie wiosenno – letnim lub częściej. Ponadto w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 4 (teren przyległy do Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej)

funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Deponowane są tam między innymi na bieżąco: papier i tektura, szkło i opakowania ze szkła, tworzywa sztuczne, metale, odpady opakowaniowe i wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe, odpady ulegające biodegradacji (trawa, gałęzie, itp.), chemikalia pochodzące z gospodarstw domowych czy przeterminowane leki. Obejmujący między innymi te zagadnienia *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki* przyjęto uchwałą nr XIII/103/2019 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 28 listopada 2019 roku ze zmianą przyjętą uchwałą nr XVI/135/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 lutego 2020 roku.

Odpady z sektora usługowego odbierane są na zasadzie odrębnych umów. Odpady niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy na podstawie zawartych umów z lokalnymi przedsiębiorstwami.

Na terenie gminy nie notuje się większych problemów z występowaniem dzikich składowisk odpadów, a pojawiające się niewielkie ogniska nielegalnych wysypisk są na bieżąco likwidowane.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

7. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

7.8.1. Melioracje.

Urządzenia melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- drenowania;
- rurociągi;
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych;
- ziemne stawy rybne;
- groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych;
- systemy nawodnień ciśnieniowych.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 164: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2020 roku (I).

Obręb	Użytki rolne zmeliorowane w ha			Użytki rolne zdrenowane w ha		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		grunty orne	użytki zielone		grunty orne	użytki zielone
Byczeń	60	37	23	4	3	1
Chałupki	157	138	19	121	112	9
Doboszowice	289	192	97	120	91	29
Kamieniec Ząbkowicki I	32	16	16	11	11	–
Kamieniec Ząbkowicki II	27	17	10	5	5	–
Mrokocin	59	36	23	29	29	–
Ożary	324	220	104	88	88	–
Pilce	12	7	5	1	1	–
Pomianów Górny	23	20	3	4	4	–
Sławęcin	327	265	62	239	182	57
Sosnowa	80	60	20	20	20	–
Starczów	307	239	68	284	239	45
Suszka	2	–	2	–	–	–
Śrem	9	9	–	–	–	–
Topola	203	98	105	77	52	25

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Według powyższych danych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych wynosi 1911 ha, z czego gruntów ornych 1354 ha, a użytków zielonych 557 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 28,41 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym odpowiednio: grunty orne 23,97 % i użytki zielone 51,66 %. Łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 1003 ha, z czego gruntów ornych 837 ha, a użytków zielonych 166 ha. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 14,91 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie, w tym odpowiednio: grunty orne 14,82 % i użytki zielone 15,40 %. Należy nadmienić, że użytki rolne zdrenowane stanowią 52,49 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych, z czego grunty orne zdrenowane stanowią 61,82 % ogólnej powierzchni gruntów ornych zmeliorowanych, a użytki zielone 29,80 % ogólnej powierzchni użytków zielonych zmeliorowanych. Sieć drenarska obejmuje 179 budowli, z czego: wyloty ze zbieraczy 174 sztuki i studzienki drenarskie 5 sztuk.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 165: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2020 roku (II).

Obręb	% użytków rolnych objętych melioracjami szczegółowymi			% użytków rolnych zdrenowanych		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		grunty orne	użytki zielone		grunty orne	użytki zielone
Byczeń	19,43	13,72	58,83	1,30	1,11	2,56
Chałupki	46,28	46,33	45,99	35,67	37,60	21,78
Doboszowice	22,16	18,42	37,08	9,20	8,73	11,08
Kamieniec Ząbkowicki I	5,79	3,42	18,96	1,99	2,35	–
Kamieniec Ząbkowicki II	16,83	13,11	32,59	3,12	3,85	–
Mrokocin	35,52	39,24	30,94	17,46	31,61	–
Ożary	34,03	27,06	74,72	9,24	10,82	–
Pilce	10,99	8,62	17,87	0,92	1,23	–
Pomianów Górny	17,70	19,37	11,24	3,08	3,87	–
Sławęcin	73,72	74,78	69,51	53,88	51,36	63,90
Sosnowa	19,19	17,12	30,05	4,80	5,71	–
Starczów	27,31	22,42	100,00	25,26	22,42	77,62
Suszka	1,15	–	16,65	–	–	–
Śrem	3,96	5,11	–	–	–	–
Topola	63,74	40,39	100,00	24,18	21,43	32,96

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Z powyższego zestawienia wynika, że:

- największy odsetek (ponad 28,41 %¹⁶⁶) użytków rolnych ogółem objętych melioracjami szczegółowymi występuje na terenie obrębów: Sławęcin, Topola, Chałupki, Mrokocin i Ożary, zaś najniższy (poniżej 10 %) na terenie obrębów: Suszka, Śrem i Kamieniec Ząbkowicki I;
- największy odsetek (ponad 23,97 %¹⁶⁷) gruntów ornych objętych melioracjami szczegółowymi występuje na terenie obrębów: Sławęcin, Chałupki, Topola, Mrokocin i Ożary, zaś najniższy (poniżej 10 %) na terenie obrębów: Suszka (brak), Kamieniec Ząbkowicki I, Śrem i Pilce;
- największy odsetek (ponad 51,66 %¹⁶⁸) użytków zielonych objętych melioracjami szczegółowymi występuje na terenie obrębów: Starczów, Topola, Ożary, Sławęcin i Byczeń, zaś najniższy (poniżej 20 %) na terenie obrębów: Śrem (brak), Pomianów Górny, Suszka, Pilce i Kamieniec Ząbkowicki I;
- największy odsetek (ponad 14,91 %¹⁶⁹) użytków rolnych ogółem zdrenowanych występuje na terenie obrębów: Sławęcin, Chałupki, Starczów, Topola i Mrokocin, zaś najniższy (poniżej 10 %) na terenie obrębów: Suszka (brak), Śrem (brak), Pilce, Byczeń, Kamieniec Ząbkowicki I, Pomianów Górny, Kamieniec Ząbkowicki II, Sosnowa, Doboszowice i Ożary;
- największy odsetek (ponad 14,82 %¹⁷⁰) gruntów ornych zdrenowanych występuje na terenie obrębów: Sławęcin, Chałupki, Mrokocin, Starczów i Topola, zaś najniższy (poniżej 10 %) na terenie obrębów:

¹⁶⁶ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

¹⁶⁷ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

¹⁶⁸ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

¹⁶⁹ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

¹⁷⁰ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Susza (brak), Śrem (brak), Byczeń, Pilce, Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Pomianów Górny, Sosnowa i Doboszowice;

- największy odsetek (ponad 15,40 %¹⁷¹) użytków zielonych zdrenowanych występuje na terenie obrębów: Starczów, Sławęcín, Topola i Chałupki. Użytki takie nie występują w obrębach: Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Mrokocin, Ożary, Pilce, Pomianów Górny, Sosnowa, Susza i Śrem.

TABELA 166: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2020 roku (III).

Obręb	Rowy melioracji szczegółowych / w tym ubezpieczone (mb)		Długość rowów melioracyjnych w km na 100 ha:	
			powierzchni ogólnej	użytków rolnych
Byczeń	7579	–	1,727	2,454
Chałupki	8933	–	1,316	2,634
Doboszowice	24038	–	1,579	1,844
Kamieniec Ząbkowicki I	3118	–	0,302	0,564
Kamieniec Ząbkowicki II	3368	–	1,266	2,100
Mrokocin	4387	–	1,516	2,641
Ożary	28514	–	2,327	2,994
Pilce	1380	–	0,365	1,264
Pomianów Górny	3388	–	0,928	2,607
Sławęcín	12791	–	2,664	2,884
Sosnowa	9257	–	1,962	2,220
Starczów	6289	–	0,513	0,559
Susza	250	–	0,115	0,143
Śrem	785	–	0,305	0,345
Topola	12630	–	1,694	3,966

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Według powyższych danych całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 126,7070 km, w tym 0 km rowów ubezpieczonych. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha (1 km²) powierzchni gminy przypada 1,320 km rowów melioracyjnych (najwięcej, ponad średnią, w obrębach: Sławęcín, Ożary, Sosnowa, Byczeń, Topola, Doboszowice i Mrokocin), a na każde 100 ha (1 km²) użytków rolnych 1,883 km (najwięcej, ponad średnią, w obrębach: Topola, Ożary, Sławęcín, Mrokocin, Chałupki, Pomianów Górny, Byczeń, Sosnowa i Kamieniec Ząbkowicki II). Na powyższych rowach zlokalizowanych jest 230 budowli (przepusty, mostki i brody).

¹⁷¹ Średnia dla gminy Kamieniec Ząbkowicki.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

7.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne w Kłodzku, Otmuchowie i Ząbkowicach Śląskich zarządzają:

- 4 ciekami (Nysa Kłodzka, Budzówka, Gruda (Ożarski Potok), Mąkolnica) przejętymi wprost od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu;
- 6 ciekami (Biała Woda, Goleniówka, Młynówka Grzmiąca, Potok Lubnowski, Studew, Świda) przejętymi od zlikwidowanego Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu;
- 2 zbiornikami wodnymi „Kozielno” i „Topola” przejętymi wprost od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

TABELA 167: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Nysa Kłodzka.

Km biegu rzeki (od – do)	Nazwa i charakterystyka obiektu
90+092 – 93+680	Obiekty zbiornika wodnego „Kozielno”
90+680 – 100+000	Obiekty zbiornika wodnego „Topola”
101+800 – 102+340	Opaska kamienna, 270 m ³
102+938 – 103+112	Umocnienie brzegu lewego
103+700 – 104+000	Opaska kamienna, 150 m ³ (umocnienie brzegu lewego)
104+000 – 104+075	Opaska faszynowo – kamienna, 37,50 m ³
104+275 – 104+870	Tamy i opaski faszynowo – kamienne, 3386 m ³
105+170 – 105+195	Opaska narzutowa + palisada, 132 m ³
105+960 – 106+060	Umocnienie brzegu lewego
107+300 – 107+325	Opaska narzutowa + palisada, 132 m ³
107+880 – 108+280	Tamy i opaski faszynowo – kamienne, 2730 m ³
107+900 – 108+280	Tamy i opaski faszynowo – kamienne, 2660 m ³

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Rzeka Nysa Kłodzka przepływa przez obręby ewidencyjne: Topola, Kamieniec Ząbkowicki I, Suszka i Pilce.

TABELA 168: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Budzówka.

Km biegu rzeki	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+000 – 0+400	Narzut kamienny – brzeg lewy i prawy
0+580	Stopień kamienno – betonowy
2+100 – 2+900	Narzut kamienny – brzeg lewy i prawy
2+900 – 3+200	Płyty ażurowe – brzeg lewy
3+200 – 3+450	Mur kamienny – brzeg lewy i prawy
3+200 – 3+380	Narzut kamienny – brzeg lewy i prawy

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Rzeka Budzówka przepływa przez obręb ewidencyjny Kamieniec Ząbkowicki I.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 169: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Gruda.

Km biegu rzeki (od – do)	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+600 – 0+670	Mur kamienny, brzeg lewy
1+280 – 2+340	Mur kamienny, brzeg lewy i prawy
2+340 – 2+450	Mur kamienny, brzeg prawy
2+450	Próg betonowy
2+450 – 2+670	Mur kamienny, brzeg lewy i prawy
2+670 – 2+820	Płyty ażurowe, brzeg lewy
2+820 – 3+470	Mur kamienny, brzeg lewy i prawy
3+470	Próg kamienny: H = 0,3 m , B = 7,0 m
3+470 – 3+820	Mur kamienny, brzeg lewy i prawy: H = 1,5 – 2,0 m , L = 250 x 2 m
3+570	Stopień kamienny, kaskadowy: H = 0,5 m + 0,3 m , B = 7,0 m
4+280 – 4+850	Mur kamienny, brzeg prawy: H = 2,0 m , L = 570 m
5+100 – 5+170	Mur kamienny, brzeg lewy: H = 2,0 m , L = 70 m
5+170 – 5+710	Mur kamienny, brzeg prawy: H = 2,0 m , L = 540 m
5+350	Stopień betonowy: H = 1,0 m , B = 7,0 m

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Rzeka Gruda (Ożarski Potok) przepływa przez obręby ewidencyjne Ożary i Kamieniec Ząbkowicki I.

TABELA 170: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Mąkolnica.

Km biegu rzeki	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+110	Kaskada progowa: H = 5,0 m , B = 0,5 m + 0,5 m
0+190	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 6,0 m
0+700	Kaskada progowa: H = 5,0 m , B = 1,0 m + 0,5 m
1+400	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
1+550	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
1+600	Bród
2+000	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
4+250	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
4+400	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
4+580	Próg betonowo – kamienny: H = 1,0 m , B = 5,0 m
4+600	Bród
4+920	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 5,0 m
5+050	Próg betonowo – kamienny: H = 1,0 m , B = 5,0 m

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Rzeka Mąkolnica przepływa przez obręby ewidencyjne Kamieniec Ząbkowicki I, Sosnowa i Ożary.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 171: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja cieków byłego Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu w 2020 roku (I).

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km	Kilometraż	Długość cieku uregulowana w km
Biała Woda	7,060	00+000 – 07+060	6,620
Goleniówka	3,040	00+000 – 01+500 02+035 – 02+165 04+500 – 05+910	0,900
Młynówka Grzmiąca	13,850	03+150 – 17+000	–
Potok Lubnowski	2,250	00+000 – 02+250	2,250
Studew	1,440	00+000 – 01+440	1,020
Świda	3,220	00+000 – 03+220	3,000

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

TABELA 172: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja cieków byłego Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu w 2020 roku (II).

Nazwa cieku	Obręb	Odcinek ogółem		Odcinek uregulowany	
		Kilometraż	Długość w m	Kilometraż	Długość w m
Biała Woda	Topola	00+000 – 04+820	4,820	00+000 – 04+820	4,820
	Śrem	04+820 – 05+030	0,210	04+820 – 05+030	0,210
	Sławęcín	05+030 – 07+060	2,030	05+030 – 06+620	1,590
Goleniówka	Kamieniec Ząbkowicki I	00+000 – 01+500	1,500	00+000 – 00+900	0,900
	Kamieniec Ząbkowicki II	02+035 – 02+165	0,130	–	–
	Starczów	04+500 – 05+910	1,410	–	–
Młynówka Grzmiąca	Chałupki	03+150 – 12+020	8,870	–	–
	Mrokocin				
	Pomianów Górny				
	Doboszowice	12+020 – 17+000	4,980	–	–
Potok Lubnowski	Chałupki	00+000 – 02+250	2,250	00+000 – 02+250	2,250
Studew	Suszka	00+000 – 00+660	0,660	00+000 – 00+660	0,660
	Pilce	00+660 – 01+080	0,420	–	–
	Suszka	01-080 – 01+440	0,360	01-080 – 01+440	0,360
Świda	Kamieniec Ząbkowicki I	00+000 – 00+185	0,185	00+000 – 00+185	0,185
	Sosnowa	00+185 – 03+220	3,035	00+185 – 03+000	2,815

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

PGW WP, RZGW we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie posiada w granicach gminy następujące odcinki wałów przeciwpowodziowych na rzece Nysa Kłodzka:

- obręb Suszka – wał prawy;
- obręby Byczeń i Doboszowice – wał lewy;
- obręby Śrem i Topola – wał prawy.

Ponadto na rzece Świda w rejonie obrębu Sosnowa zlokalizowane są 2 stopnie wodne w km: 00+586 (1,0 x 0,6) i 02+178 (1,6 x 0,5).

TABELA 173: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe parametry techniczne zbiornika „Kozielno”.

Wyszczególnienie	Parametry techniczne
Lokalizacja – km biegu rzeki	90,527
Klasa budowli	I
Powierzchnia zbiornika przy max. PP	347 ha
Pojemność zbiornika do max. PP	16,3 mln m ³
w tym pojemność powodziowa do max. PP	3,38 mln m ³
Wysokość piętrzenia	8,00 m
Maksymalny wydatek	1794 m ³ /s
Odpływ dozwolony	300 m ³ /s

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Zbiornik „Kozielno” znajduje się w granicach obrębów ewidencyjnych Chałupki i Mrokocin.

TABELA 174: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe parametry techniczne zbiornika „Topola”.

Wyszczególnienie	Parametry techniczne
Lokalizacja – km biegu rzeki	93,814
Klasa budowli	II
Powierzchnia zbiornika przy max. PP	428 ha
Pojemność zbiornika do max. PP	21,68 mln m ³
w tym pojemność powodziowa do max. PP	5,19 mln m ³
Wysokość piętrzenia	7,85 m
Maksymalny wydatek	1290 m ³ /s
Odpływ dozwolony	300 m ³ /s

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Zbiornik „Topola” znajduje się w granicach obrębów ewidencyjnych Pomianów Górny i Topola.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 175: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe parametry techniczne planowanego zbiornika „Kamieniec”.

Wyszczególnienie	Parametry techniczne	
Lokalizacja zapory (km biegu rzeki Nysy Kłodzkiej)	103,450	
Powierzchnia zlewni (km ²)	1830,0	
Rzędna zwierciadła wody Max. PP (m n.p.m.)	255,50	
Rzędna zwierciadła wody NPP (m n.p.m.)	247,80	
Rzędna zwierciadła wody Min. PP (m n.p.m.)	242,00	
Przelew zamykany – światło (m)	3 x 14,0	
Przelew zamykany – rzędna korony progu (m n.p.m.)	246,80	
Przelew stały – światło (m)	100,0	
Przelew stały – rzędna korony progu (m n.p.m.)	254,20	
Redukcje fal pow. w przekroju zbiornika (m ³ /s) / (%):		
dla fali Q 1 %	802 / 60	
dla fali Q 0,1 % (miarodajna dla zbiornika)	854 / 43	
	obecnie	po wyeksploatowaniu kruszywa
Pojemność całkowita Vc (mln m ³) dla Max. PPM	83,0	104,0
Pojemność całkowita Vu (mln m ³) dla NPP	23,0	38,0
Pojemność martwa Vm (mln m ³)	2,0	8,0
Pojemność użytkowa Vu (mln m ³)	21,0	30,0
Pojemność powodziowa Vpp (mln m ³)	60,0	66,0
Powierzchnia zalewu dla Min. PP (ha)	202,0	300,0
Powierzchnia zalewu dla NPP (ha)	548,0	727,0
Powierzchnia zalewu dla Max. PPM (ha)	918,0	918,0
Odływ średni roczny W (mln m ³)	608,0	608,0
Wskaźnik zaregulowania Vu/W	0,035	0,05
Wskaźnik zabudowy Vc/A (tys. m ³ /km ²)	45,0	57,0
Wskaźnik retencji p.powodziowej Vpp/A (tys. m ³ /km ²)	33,0	36,0

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: Kłodzko, Otmuchów, Ząbkowice Śląskie, 2020.

Obszar, na którym znajdować się będzie czasza zbiornika „Kamieniec” oraz obiekty towarzyszące zlokalizowany jest na odcinku doliny Nysy Kłodzkiej od km 101,000 (tuż powyżej rzeki Budzówka) do km 111,100 (jaz w Przyłęku) między miejscowościami Kamieniec Ząbkowicki i Bardo. Zbiornik obejmie zlewnię o powierzchni 1830,0 km², zaś zaporę czołową wraz z budowlą zrzutową przewiduje się umieścić w km 103,450 biegu rzeki. Zgodnie z założeniami zbiornik „Kamieniec” należeć będzie do zbiorników wielozadaniowych. Jednak jego podstawową funkcją będzie ochrona przeciwpowodziowa doliny Nysy Kłodzkiej poniżej zbiornika aż do ujścia do rzeki Odry. Ochrona terenów przyległych wzdłuż rzeki zostanie zapewniona między innymi przez kaskadę pięciu zbiorników i poprzez zmniejszenie odpływów z ostatniego zbiornika w kaskadzie, to jest zbiornika „Nysa”. Do funkcji drugorzędnych zaliczono:

- stworzenie rezerw zasobów wodnych;
- wyrównanie przepływów niżówkowych;
- umożliwienie wyeksploatowania zasobów kruszywa z czaszy zbiornika;

- wspomaganie zrzutów alimentujących dla potrzeb Odry;
- energetykę;
- turystykę;
- zaopatrzenie w wodę.

Głównymi obiektami zbiornika Kamieniec Ząbkowicki będą¹⁷²:

1. zapora czołowa – zapora ziemna z rdzeniem uszczelniającym i przeponą przeciwfiltacyjną w podłożu:
  - długość zapory w koronie 2260,0 m;
  - wysokość maksymalna 18,7 m;
  - rzędna korony 258,70 m n.p.m.;
  - szerokość korony 8,0 m;
  - nachylenie skarp: odwodna 1:2,5 i odpowietrzna 1:3 (z ławeczką);
  - umocnienie skarpy odwodnej narzut kamienny.
2. budowla zrzutowa – zblokowana składająca się z przelewów zamykanych segmentami, spustów dennych i elektrowni wodnej:
  - przelewy sterowane 3 przęsła x 14,0 m – zamknięcia segmentowe, rzędna korony progu 246,80 m n.p.m., most nad przelewami i niecka wypadowa;
  - przelew stały – długość 100,0 m, rzędna korony progu 254,20 m n.p.m.;
  - spusty denne (4 przewody), zamknięcia stalowe.
3. kanal zrzutowy:
  - długość 1350,0 m;
  - szerokość w dnie 30,0 m;
  - nachylenie skarp 1:1,5 (przekrój trapezowy).
4. elektrownia wodna:
  - 2 turbiny;
  - przepływ instalowany 1 turbiny – 10,0 m³/s;
  - spad maksymalny (brutto) – 10,6 m.
5. przepławka dla ryb.
6. zapora boczna Przyłęk – dwa rodzaje konstrukcji – zapora jednorodna i strefowana.
7. zapora boczna Dzbanów – usypana z mad wraz z uszczelnieniem podłoża przeponą przeciwfiltacyjną.
8. poldery:
  - polder Przyłęk wraz pompownią i zbiornikiem wyrównawczym;
  - polder Dzbanów wraz pompownią i zbiornikiem wyrównawczym.
9. kanal potoku Studew – długość całkowita 2520,0 m.
10. czasza zbiornika.
11. osiedle eksploatacyjne:
  - budynek administracyjny – warsztatowy;
  - budynek mieszkalny;
  - slip dla łodzi.
12. obiekty towarzyszące – niezbędne dla funkcjonowania zbiornika, jak np.:
  - infrastruktura drogowa;
  - infrastruktura mostowa;
  - infrastruktura energetyczna;
  - infrastruktura teletechniczna;
  - infrastruktura wodno – kanalizacyjna, itp.

---

¹⁷² Na podstawie: Instytut Morski w Gdańsku, Oddział w Szczecinie, *Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo*, Szczecin 2007.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki jest w dużej mierze niezadowalający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji.

W najbliższym czasie planowane prace przez PGW WP, RZGW we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne w Kłodzku, Otmuchowie i Ząbkowicach Śląskich będą obejmować głównie bieżące utrzymanie urządzeń (udrożnienia koryt cieków poprzez usunięcie zamulenia, usunięcie kolidujących z przepływem wód drzew i zakrzaczeń). Ponadto w *Programie Planowanych Inwestycji PGW WP* na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki ujęto zadanie pn. *Przywrócenie ciągłości morfologicznej rzeki Nysy Kłodzkiej, Białej Głucholaskiej i Dzikiej Orlicy*. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano budowę nowej przepławki na rzece Nysa Kłodzka – Zbiornik Topola – MEW – km 93+817. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*¹⁷³ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki:

- budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki”;
- opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki” wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych.

W koncepcjach dotyczących zabezpieczenia przeciwpowodziowego, związanego z budową zbiorników retencyjnych, wymienia się także zasadność utworzenia zbiornika „Byczeń” (pomiędzy miejscowościami Byczeń, Doboszowice i Topola) oraz jego docelowe połączenie ze zbiornikiem „Topola”. Poprzedzone to zostanie eksploatacją kopalni w obrębie udokumentowanych tu złóż surowców mineralnych.

7. 9. Cmentarze.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonuje 9 cmentarzy (4 komunalne i 5 parafialnych), które zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

- cmentarz komunalny w Kamieńcu Ząbkowickim o powierzchni 1,3635 ha (działki ewidencyjne nr 657/4, 657/5, 657/8 i 657/9 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I);
- cmentarz komunalny w Ożarach – 0,57 ha (działka ewidencyjna nr 139);
- cmentarz komunalny w Starczowie – 0,96 ha (działki ewidencyjne nr 211/2 (część), 214 i 738);
- cmentarz komunalny w Topoli – 0,54 ha (działka ewidencyjna nr 53);
- cmentarz parafialny w Byczeniu – 0,50 ha (działka ewidencyjna nr 306/2);
- cmentarz parafialny w Doboszowicach – 0,52 ha (działka ewidencyjna nr 173 i część działki ewidencyjnej nr 175);
- cmentarz parafialny w Ożarach – 0,07 ha (działka ewidencyjna nr 433);
- cmentarz parafialny w Mrokocinie – 0,36 ha (działki ewidencyjne nr 7 i 8);
- cmentarz parafialny w Starczowie – 0,34 ha (działka ewidencyjna nr 213).

---

¹⁷³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 5,2235 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat nie zaspokoją potrzeb mieszkańców gminy i w związku z powyższym planuje się rozbudowę cmentarza komunalnego w Kamieńcu Ząbkowickim w ramach rezerw przewidzianych w obecnie obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Ząbkowickiej zlokalizowany jest nieczynny cmentarz o powierzchni 0,27 ha.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina i właściciele inwentarza posiadają stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

7. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna i narodowa na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie posiada urządzeń i obiektów do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

8. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE.

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia jakie wynikają z prawnej ochrony środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkim elementom środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 1 i 2 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 7, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

8. 1. Ochrona przyrodnicza i rolnicza.

8.1.1. Ochrona gruntów rolnych i leśnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 03 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1326 z późn. zm.) na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki, poza terenem miasta, ochronie podlega cały areal gruntów ornych i użytków zielonych zaliczanych do II i III klasy bonitacyjnej, a także kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz tereny leśne w granicach administracyjnych całej gminy.

8.1.2. Ochrona przyrody.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki ochronie przyrodniczej podlegają:

- NATURA 2000 „Łęgi koło Chałupek” (PLH 020104);
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;

a także postulują się ochronę:

- zinwentaryzowanych cennych siedlisk przyrodniczych;
- grup śródpolnej zieleni wysokiej;
- istniejących ciągów zadrzewionych;
- ciągów ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleni urządzonej.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody obowiązują zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów wyżej wymienionej ustawy.

Dla obszaru NATURA 2000 „Łęgi koło Chałupek” nie sporządzono jeszcze planu zadań ochronnych.

8.1.3. Wody podziemne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) w południowo – wschodnim rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się zachodni kraniec trzeciorzędowego GZWP nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin”. Jednakże na podstawie sporządzonej *Dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków–Niemodlin”*, zatwierdzonej Decyzją Ministra Środowiska (DGK–II–4731–70/7035/18294/13/AK) z dnia 06 maja 2014 roku, zbiornik ten nie obejmuje rejonu gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Obszar gminy nie znajduje się również w granicach proponowanych obszarów ochronnych GZWP.

8.1.4. Wody powierzchniowe.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne należy przestrzegać między innymi zakazu grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu. W niniejszym *Studium* ciek naturalne (przez które rozumie się rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy, naturalnymi lub uregulowanymi korytami) oraz wody powierzchniowe stojące i ich najbliższe otoczenie (przed i po ewentualnej eksploatacji kopalin) mają przede wszystkim pełnić rolę faktycznych korytarzy ekologicznych oraz w wybranych miejscach ciągów i terenów rekreacyjnych, zarówno na terenach zainwestowanych jak i otwartych. Na terenie gminy zagospodarowanie części brzegów cieków i dolin rzecznych, a także innych wód powierzchniowych podlega prawnym ograniczeniom wynikającym między innymi z ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przyrody. Dla pozostałych wód powierzchniowych, nie objętych dotychczas rygorami zabezpieczającymi przed zainwestowaniem, zasadne byłoby przyjęcie zakazu lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 50 m (2 x 25 m) od linii brzegów cieków naturalnych i zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych i obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, a także infrastruktury służącej turystyce i rekreacji. Należy wprowadzić także zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych i starorzeczy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*) przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku).

8.1.5. Ochrona przeciwpowodziowa.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią zlokalizowane w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej i jej większych dopływów, zwłaszcza w dolinie rzeki Budzówki. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy szczególne w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, w tym wymagania wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, zakazujące między innymi:

- gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania;
- lokalizowania nowych cmentarzy.

Dla pozostałych cieków przepływających przez obszar gminy, dla których dotychczas nie określono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, oraz które nie zostały wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego, jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg lokalnych podtopień (największa powódź historyczna zbliżona do Q1% – wody stuletniej). Powyższe dane będą miały charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny, podobnie jak obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zakazuje się wykonywania robót lub czynności, o których mowa w art.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

176, między innymi wykonywania obiektów budowlanych czy lokalizowania cmentarzy w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału.

8.1.6. Obszary i tereny górnicze.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki występuje 15 udokumentowanych złóż kopalin. Obszary udokumentowanych, ale nie eksploatowanych złóż kopalin należy wyłączyć z zainwestowania. Ponadto występują tu obszary perspektywiczne dla występowania kopalin, które postuluje się ujawnić w dokumentach planistycznych i wyłączyć z zainwestowania do czasu ich udokumentowania bądź odstąpienia od rangi obszaru perspektywicznego.

Ponadto wyznaczono tu następujące obszary górnicze: „Bartniki III”, „Bartniki III – Pole A”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1A”, „Doboszowice 1B”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A-1” i „Topola – Zbiornik” oraz tereny górnicze: „Bartniki III-1”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1-I”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A-1” i „Topola – Zbiornik”.

„Bartniki III” i „Bartniki III – Pole A” (obszary górnicze) oraz „Bartniki III-1” (teren górniczy):

Decyzjami Marszałka Województwa Dolnośląskiego: nr 2/E/2016 z dnia 20.01.2016 roku, nr 4/2018 z dnia 01.03.2018 roku oraz nr 8/2020 z dnia 16.04.2020 roku dla złoża „Bartniki III” (KN 1754) wyznaczono obszary górnicze „Bartniki III” o powierzchni 166509 m² i „Bartniki III – Pole A” o powierzchni 345071 m² oraz teren górniczy „Bartniki III-1” o powierzchni 558461 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31.12.2035 roku.

TABELA 176: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszarów górniczych „Bartniki III” i „Bartniki III – Pole A” oraz terenu górniczego „Bartniki III-1” zgodnie z Decyzją nr 8/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.04.2020 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	2	3
Obszar górniczy „Bartniki III”		
1	5597356,95	6424984,93
2	5596907,20	6425144,50
3	5596794,60	6425218,20
4	5596684,86	6425288,47
5	5596675,45	6425262,16
6	5596642,67	6425227,58
7	5596632,74	6425207,18
8	5596633,93	6425177,32
9	5596771,52	6424832,28
10	5596811,61	6424761,46
Obszar górniczy „Bartniki III – Pole A”		
11	5596852,31	6424701,18
12	5596901,98	6424634,98
13	5596948,44	6424573,71
14	5596983,69	6424527,26
15	5597018,88	6424475,65
16	5597041,58	6424438,09
17	5597064,86	6424394,25
18	5597076,02	6424377,11
19	5597093,21	6424350,71
20	5597141,81	6424285,23
21	5597196,52	6424229,72

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
22	5597237,59	6424202,60
23	5597263,49	6424203,44
24	5597276,86	6424209,34
25	5597295,06	6424217,93
26	5597357,60	6424257,77
27	5597406,87	6424283,99
28	5597426,69	6424288,32
29	5597478,20	6424292,95
30	5597526,59	6424293,82
31	5597541,41	6424310,27
32	5597597,08	6424393,75
33	5597633,90	6424504,51
34	5597595,33	6424547,99
35	5597588,48	6424559,26
36	5597580,71	6424588,47
37	5597575,48	6424608,08
38	5597566,90	6424655,19
39	5597548,13	6424744,49
40	5597539,85	6424783,91
41	5597536,43	6424793,70
42	5597517,87	6424846,76
43	5597500,69	6424895,87
44	5597491,20	6424923,01
45	5597444,26	6424931,36
46	5597434,01	6424937,61
47	5596881,53	6424713,63
Teren górniczy „Bartniki III-1”		
2	5596907,20	6425144,50
3	5596794,60	6425218,20
4	5596684,86	6425288,47
5	5596675,45	6425262,16
6	5596642,67	6425227,58
7	5596632,74	6425207,18
8	5596633,93	6425177,32
9	5596771,52	6424832,28
10	5596811,61	6424761,46
11	5596852,31	6424701,18
12	5596901,98	6424634,98
13	5596948,44	6424573,71
14	5596983,69	6424527,26
15	5597018,88	6424475,65
16	5597041,58	6424438,09
17	5597064,86	6424394,25
18	5597076,02	6424377,11
19	5597093,21	6424350,71
20	5597141,81	6424285,23
21	5597196,52	6424229,72
22	5597237,59	6424202,60
23	5597263,49	6424203,44
24	5597276,86	6424209,34
25	5597295,06	6424217,93
26	5597357,60	6424257,77
27	5597406,87	6424283,99
28	5597426,69	6424288,32
29	5597478,20	6424292,95
30	5597526,59	6424293,82
31	5597541,41	6424310,27
32	5597597,08	6424393,75
33	5597633,90	6424504,51
34	5597595,33	6424547,99
35	5597588,48	6424559,26
36	5597580,71	6424588,47
37	5597575,48	6424608,08
38	5597566,90	6424655,19
39	5597548,13	6424744,49

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
40	5597539,85	6424783,91
41	5597536,43	6424793,70
42	5597517,87	6424846,76
43	5597500,69	6424895,87
44	5597491,20	6424923,01
45	5597444,26	6424931,36
48	5597441,27	6424937,06
49	5597437,25	6424947,57
50	5597411,00	6424967,89
51	5597368,32	6424995,83
52	5597284,90	6425020,03
53	5597279,81	6425021,76
54	5597211,71	6425049,47
55	5597205,17	6425052,19
56	5598187,58	6425045,02

„Byczeń II”:

Koncesję nr 4/E/2004 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 19.10.2004 roku, Decyzją nr 2/2005 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 21.01.2005 roku oraz Decyzją nr 16/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 14.04.2011 roku dla złoża „Byczeń I” (KN 9688) wyznaczono obszar górniczy „Byczeń II” o powierzchni 975701 m² oraz teren górniczy „Byczeń II” o powierzchni 1039811 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty (1–51 obszar górniczy i 32–89 teren górniczy) o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 19.10.2029 roku.

TABELA 177: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Byczeń II” zgodnie z Decyzją nr 16/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 14.04.2011 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	2	3
1	5599151,53	6423073,43
2	5599121,07	6423265,93
3	5599040,10	6423430,52
4	5598996,21	6423423,73
5	5598961,98	6423548,14
6	5598936,76	6423671,72
7	5598908,57	6423793,25
8	5598857,38	6423859,34
9	5598850,04	6423878,22
10	5598837,72	6423896,00
11	5598816,54	6423905,62
12	5598671,96	6423936,04
13	5598580,14	6423980,40
14	5598552,61	6424009,92
15	5598523,68	6424061,41
16	5598601,45	6424130,82
17	5598600,72	6424171,82
18	5598587,89	6424217,60
19	5598420,91	6424214,61
20	5598362,06	6424205,55
21	5598366,12	6424313,65
22	5598015,89	6424266,36
23	5598013,55	6424173,30
24	5597732,25	6424242,28
25	5597720,99	6424201,06
26	5597775,45	6424120,02
27	5597811,22	6424077,65
28	5597838,92	6424039,14

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
29	5597867,08	6423974,63
30	5597909,54	6423893,37
31	5597938,29	6423851,88
32	5597963,83	6423822,33
33	5598071,27	6423743,23
34	5598121,82	6423713,13
35	5598166,45	6423678,92
36	5598182,79	6423660,21
37	5598211,46	6423622,72
38	5598224,00	6423592,93
39	5598267,72	6423441,68
40	5598290,96	6423393,08
41	5598400,21	6423193,00
42	5598447,94	6423096,83
43	5598502,74	6423052,80
44	5598589,88	6422990,35
45	5598647,79	6422940,37
46	5598711,72	6422889,51
47	5598762,23	6422861,41
48	5598812,53	6422845,30
49	5598915,09	6422983,17
50	5598909,87	6422995,08
51	5598917,30	6423027,22
52	5598914,42	6423020,17
53	5599228,39	6423081,81
54	5599187,07	6423211,10
55	5599184,53	6423297,07
56	5599149,45	6423356,46
57	5599110,81	6423447,79
58	5599000,10	6423429,80
59	5598969,96	6423549,29
60	5598943,79	6423669,85
61	5598913,48	6423798,34
62	5598884,91	6423929,83
63	5598862,32	6423862,43
64	5598855,98	6423881,32
65	5598843,66	6423899,11
66	5598818,41	6423912,66
67	5598672,85	6423942,06
68	5598584,03	6423986,48
69	5598558,54	6424014,03
70	5598530,71	6424059,54
71	5598608,50	6424127,95
72	5598608,70	6424172,96
73	5598593,80	6424222,71
74	5598420,80	6424220,61
75	5598369,95	6424211,69
76	5598371,92	6424324,76
77	5598007,83	6424269,22
78	5598005,41	6424181,16
79	5597724,16	6424247,13
80	5597712,06	6424196,90
81	5597767,56	6424113,88
82	5597833,17	6424025,03
83	5597898,67	6423886,17
84	5597943,74	6423826,97
85	5598895,64	6422784,78
86	5598991,84	6422886,52
87	5598964,41	6422910,04
88	5598965,21	6422921,06
89	5598936,34	6422969,55

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

„Doboszowice III”:

Koncesję nr 24/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 19.06.1999 roku oraz Decyzjami Marszałka Województwa Dolnośląskiego: nr 4/2008 z dnia 31.01.2008 roku, nr 21/2010 z dnia 16.07.2010 roku, nr 8/2014 z dnia 20.03.2014 roku i nr 17/2018 z dnia 28.06.2018 roku dla złoża „Doboszowice” (KD 1016) ustanowiono obszar górniczy „Doboszowice III” o powierzchni 234853 m² oraz teren górniczy „Doboszowice III” o powierzchni 1016243 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31.12.2042 roku.

TABELA 178: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Doboszowice III” zgodnie z Decyzją nr 8/2014 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.03.2014 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X (m)	Y (m)
Obszar górniczy „Doboszowice III”		
1	5597625,09	6424948,00
2	5597727,00	6425152,00
3	5597769,00	6425108,00
4	5597812,00	6425097,00
5	5567955,00	6425315,00
6	5597938,00	6425372,00
7	5597914,00	6425392,00
8	5597907,24	6425397,63
9	5597880,00	6425409,80
10	5597850,94	6425419,02
11	5597838,62	6425423,02
12	5597757,86	6425444,75
13	5597745,81	6425447,56
14	5597623,04	6425479,96
15	5597604,31	6425489,55
16	5597502,61	6425598,51
17	5597451,47	6425652,54
18	5597376,02	6425587,54
19	5597455,77	6425512,18
20	5597422,94	6425460,46
21	5597351,71	6425402,18
22	5597336,57	6425268,42
23	5597350,83	6425145,33
24	5597359,38	6425123,79
25	5597436,62	6425083,16
Teren górniczy „Doboszowice III”		
26	5598318,00	6425332,00
27	5598040,00	6425737,00
28	5597809,00	6425716,00
29	5597643,00	6425754,00
30	5597367,00	6425908,00
31	5597311,00	6425801,00
32	5597207,00	6425706,00
33	5597132,00	6425665,00
34	5597054,00	6425476,00
35	5597146,00	6424920,00
36	5597897,00	6424717,00
37	5598086,00	6424905,00

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

„Doboszowice 1A” i „Doboszowice 1B” (obszary górnicze) oraz „Doboszowice 1-I” (teren górniczy):

Koncesję nr 10/E/2005 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 21.09.2005 roku, Decyzją nr 22/2007 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.09.2007 roku oraz Decyzją nr 25/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 06.07.2011 roku dla złoża „Doboszowice 1” (KD 9818) wyznaczono obszary górnicze „Doboszowice 1A” o powierzchni 445785,15 m² i „Doboszowice 1B” o powierzchni 582523,25 m² oraz teren górniczy „Doboszowice 1-I” o powierzchni 2972466,26 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000/18” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 21.09.2055 roku.

TABELA 179: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszarów górniczych „Doboszowice 1A” i „Doboszowice 1B” oraz terenu górniczego „Doboszowice 1-I” zgodnie z Decyzją nr 25/2011 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 06.07.2011 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
Obszar górniczy „Doboszowice 1A”		
1	5598380,44	6425853,99
2	5598546,27	6426004,28
3	5598624,90	6426015,45
4	5598827,09	6426296,18
5	5598811,13	6426465,49
6	5598664,87	6426587,02
7	5598492,20	6426564,16
8	5598236,02	6426973,10
9	5598114,81	6426865,23
10	5598044,35	6426684,76
11	5598198,59	6426532,08
12	5598187,35	6426273,21
13	5598225,46	6425956,87
Obszar górniczy „Doboszowice 1B”		
14	5597981,23	6425908,10
15	5597999,30	6426069,81
16	5597928,46	6426239,15
17	5597885,40	6426584,90
18	5597669,25	6426758,00
19	5597467,55	6426645,14
20	5597430,02	6426714,29
21	5597171,65	6426827,30
22	5597095,64	6426953,54
23	5596959,70	6426606,87
24	5596962,98	6426561,10
25	5597191,24	6426296,25
26	5597551,11	6426098,38
27	5597645,91	6425885,16
28	5597764,39	6425870,22
Teren górniczy „Doboszowice 1-I”		
29	5598482,45	6425646,16
30	5598768,24	6425830,00
31	5599060,17	6426266,04
32	5599036,75	6426582,16
33	5598323,23	6427190,89
34	5597628,55	6427292,66
35	5596956,51	6427246,80
36	5596713,79	6426894,74
37	5596738,37	6426394,20
38	5597576,24	6425639,97

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

„Pilce – Dzbanów 1B”:

Decyzjami Marszałka Województwa Dolnośląskiego: nr 4/E/2018 z dnia 21.05.2018 roku, nr 18/2018 z dnia 09.07.2018 roku oraz nr 21/2020 z dnia 20.08.2020 roku dla złoża „Przyłęk – Pilce” (KN 1756) ustanowiono obszar i teren górniczy „Pilce – Dzbanów 1B” o powierzchni 906646 m², którego granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 20.05.2058 roku.

TABELA 180: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Pilce – Dzbanów 1B” zgodnie z Decyzją nr 21/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 20.08.2020 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	2	3
1	5598537,15	6415832,81
2	5598090,54	6416052,66
3	5598044,60	6416073,70
4	5598044,94	6416228,51
5	5598001,09	6416217,92
6	5597672,35	6416149,81
7	5597554,80	6416233,10
8	5597482,68	6416432,60
9	5597447,90	6416436,50
10	5597436,80	6416338,53
11	5597419,75	6416185,07
12	5597403,80	6416047,88
13	5597539,01	6415972,17
14	5597515,96	6415934,46
15	5597504,86	6415913,72
16	5597535,13	6415874,70
17	5597615,58	6415660,36
18	5597623,03	6415572,30
19	5597586,57	6415362,14
20	5597557,46	6415063,25
21	5597552,19	6414999,18
22	5597612,37	6414987,38
23	5597671,52	6414975,80
24	5597666,10	6414962,69
25	5597703,90	6414909,94
26	5597745,35	6414913,28
27	5597803,50	6414949,73
28	5597866,58	6414981,76
29	5597912,38	6414994,61
30	5597927,02	6415004,73
31	5597940,68	6415014,17
32	5598014,04	6415050,14
33	5598037,79	6415089,25
34	5598058,50	6415105,22
35	5598073,75	6415129,61
36	5598093,27	6415145,46
37	5598116,13	6415157,67
38	5598140,84	6415185,10
39	5598145,64	6415217,26
40	5598160,06	6415243,79
41	5598235,51	6415289,31
42	5598354,96	6415352,17
43	5598402,08	6415363,74
44	5598442,62	6415370,74
45	5598461,13	6415385,84
46	5598467,71	6415391,65
47	5598463,08	6415414,98

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
48	5598457,73	6415445,10
49	5598441,31	6415527,74
50	5598417,39	6415645,92
51	5598409,42	6415646,73
52	5598444,31	6415701,68
53	5598477,12	6415751,15
54	5598500,68	6415792,06
55	5598528,59	6415822,94

„Pomianów Górny III”:

Koncesję nr 34/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20.09.1999 roku, Decyzją nr 2/2002 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 20.02.2002 roku oraz Decyzjami Marszałka Województwa Dolnośląskiego: nr 28/2010 z dnia 05.10.2010 roku, nr 40/2010 z dnia 20.12.2012 roku i nr 9/2020 z dnia 05.05.2020 roku dla złoża „Pomianów” (KD 974) ustanowiono obszar górniczy „Pomianów Górny III” o powierzchni 304133 m² oraz teren górniczy „Pomianów Górny III” o powierzchni 2052196 m², których granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 20.09.2049 roku.

TABELA 181: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Pomianów Górny III” zgodnie z Decyzją nr 9/2020 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 05.05.2020 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	2	3
Obszar górniczy „Pomianów Górny III”		
1	5596905,0	6426686,0
2	5596910,0	6426754,0
3	5596931,0	6426859,0
4	5596827,0	6426862,0
5	5596825,0	6426898,0
6	5596825,0	6426989,0
7	5596760,0	6427226,0
8	5596719,0	6427324,0
9	5596446,0	6427266,0
10	5596488,0	6427226,0
11	5596499,0	6427204,0
12	5596491,0	6427053,0
13	5596354,0	6427051,0
14	5596355,0	6426996,0
15	5596289,0	6426996,0
16	5596311,0	6426818,0
17	5596296,0	6426821,0
18	5596299,0	6426782,0
19	5596309,0	6426737,0
20	5596284,0	6426729,0
21	5596309,0	6426669,0
22	5596316,0	6426671,0
23	5596342,0	6426611,0
24	5596399,0	6426624,0
25	5596437,0	6426629,0
26	5596479,0	6426627,0
27	5596539,0	6426604,0
Teren górniczy „Pomianów Górny III”		
28	5597288,0	6426608,0
29	5597354,0	6427017,0
30	5597083,0	6427784,0
31	5596259,0	6427882,0
32	5595965,0	6427530,0

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
33	5595866,0	6426725,0
34	5596018,0	6426400,0
35	5596302,0	6426098,0
36	5596766,0	6426121,0

„Pomianów – Pole A–1”:

Decyzją nr 2/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.02.2021 roku dla złoża „Pomianów” (KN 1763) wyznaczono obszar i teren górniczy „Pomianów – Pole A–1” o powierzchni 146301 m², którego granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31.12.2045 roku.

TABELA 182: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Pomianów – Pole A–1” zgodnie z Decyzją nr 2/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 25.02.2021 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	5596194,29	6425776,54
2	5596091,19	6425934,94
3	5595852,69	6425710,75
4	5595642,40	6425559,20
5	5595573,32	6425596,81
6	5595507,18	6425547,18
7	5595549,06	6425492,44
8	5595614,26	6425461,23
9	5595663,60	6425440,79
10	5595687,29	6425307,68
11	5595691,99	6425279,46
12	5595690,88	6425268,94
13	5595741,80	6425206,50
14	5595770,71	6425094,69
15	5595852,54	6425050,19
16	5595895,00	6425073,50
17	5595725,26	6425382,76
18	5595916,86	6425571,24
19	5595927,75	6425577,66

„Topola – Zbiornik”:

Decyzją nr 3/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.03.2021 roku dla złoża „Topola – Zbiornik” (KN 1755) ustanowiono obszar i teren górniczy „Topola – Zbiornik” o powierzchni 587569 m², którego granice wyznaczają linie łączące punkty o następujących współrzędnych w układzie „2000” (tabela poniżej). Koncesji udzielono do dnia 31.12.2045 roku.

TABELA 183: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – granice obszaru i terenu górniczego „Topola – Zbiornik” zgodnie z Decyzją nr 3/E/2021 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 16.03.2021 roku.

Nr punktu	Współrzędne:	
	X	Y
1	2	3
1	5596790,23	6423963,32
2	5596841,30	6423966,80
3	5596861,50	6423969,30
4	5596878,10	6423973,30
5	5596892,60	6423978,80

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3
6	5596905,12	6423985,83
7	5596912,30	6423991,60
8	5596919,50	6424000,30
9	5596924,70	6424008,70
10	5596929,70	6424019,00
11	5596934,70	6424033,00
12	5596940,40	6424053,10
13	5596944,60	6424074,00
14	5596949,90	6424106,10
15	5596959,77	6424163,19
16	5596963,63	6424187,29
17	5596969,10	6424223,10
18	5596971,70	6424245,00
19	5596973,60	6424268,20
20	5596973,70	6424291,60
21	5596970,90	6424315,30
22	5596965,30	6424339,70
23	5596957,40	6424361,40
24	5596949,00	6424379,90
25	5596936,90	6424401,60
26	5596923,80	6425423,10
27	5596891,00	6425470,50
28	5596864,40	6425510,40
29	5596824,80	6424568,40
30	5596713,63	6424733,00
31	5596702,94	6424748,94
32	5596630,50	6424911,00
33	5596561,70	6425065,00
34	5596544,60	6425103,27
35	5596507,03	6425187,46
36	5596114,87	6424700,08
37	5596149,16	6424665,94
38	5596228,50	6424586,94
39	5596227,05	6424578,13
40	5596243,45	6424551,99
41	5596252,16	6424532,26
42	5596261,04	6424514,11
43	5596268,45	6424489,04
44	5596278,45	6424452,76
45	5596284,26	6424428,00
46	5596281,92	6424336,65
47	5596268,81	6424313,78
48	5596257,48	6424276,57
49	5596257,09	6424258,47
50	5596256,79	6424243,67
51	5596259,07	6424227,86
52	5596274,63	6424198,86
53	5596276,56	6424196,51
54	5596292,94	6424176,51
55	5596343,28	6424142,40
56	5596348,87	6424142,72
57	5596378,65	6424144,43
58	5596411,86	6424115,07
59	5596441,50	6424088,86
60	5596467,21	6424064,05
61	5596468,42	6424062,88
62	5596515,09	6424023,14
63	5596549,00	6423995,69
64	5596559,86	6423977,46
65	5596578,90	6423976,40
66	5596709,60	6423968,30

Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z przyznanymi koncesjami i zapisami ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze.

8. 2. Ochrona kulturowa.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki ochronie kulturowej, na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz prawa miejscowego, podlegają:

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków;
- udokumentowane stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- udokumentowane stanowiska archeologiczne ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków;
- Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”¹⁷⁴.

Ponadto na podstawie prawa miejscowego ochronie kulturowej podlegają:

- strefy ochrony konserwatorskiej układów urbanistycznych w miejscowościach: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Starczów, Śrem i Topola¹⁷⁵.
- strefy ochrony krajobrazu kulturowego dla miejscowości: Byczeń, Chałupki Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcín, Starczów, Śrem i Topola¹⁷⁶.
- obszary obserwacji archeologicznej w miejscowościach: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Ożary, Pilce, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem i Topola¹⁷⁷.

Strefy ochrony konserwatorskiej układów urbanistycznych:

Zgodnie z obecnie obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki w granicach wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego ochronie podlegają:

- obiekty i zespoły budowlane w zakresie:
  - układu zabudowy;
  - gabarytów zabudowy, w tym dachu;
  - cech stylistycznych tradycyjnej zabudowy obejmujące: kompozycje brył i elewacji, proporcje elementów architektonicznych kształtujących bryły i elewacje, formy dachów, formy elementów dekoracyjnych i detalu;
  - rozwiązań materiałowych;
- założenia parkowe, zespoły zieleni komponowanej i skwerów, ogrodowe otoczenie zabudowy, aleje i szpalery;
- elementy zagospodarowania działek i obiekty małej architektury wybudowane przed 1945 rokiem;
- istniejący historyczny układ dróg i ulic.

Ochrona wymienionych elementów zabudowy i zagospodarowania terenu polega na ich zachowaniu oraz na dopuszczeniu ich przebudowy i rozbudowy zgodnie z wymogami przepisów odrębnych i ustaleniami planu miejscowego.

---

¹⁷⁴ Uchwała nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku.

¹⁷⁵ Uchwała nr XXVIII/151/05 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 21 grudnia 2005 roku.

¹⁷⁶ Uchwała nr XXVIII/151/05 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 21 grudnia 2005 roku.

¹⁷⁷ Uchwała nr XXVIII/151/05 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 21 grudnia 2005 roku.

Strefy ochrony krajobrazu kulturowego:

Zgodnie z obecnie obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki w granicach wyznaczonych stref ochrony krajobrazu kulturowego ochronie podlegają:

- układy zabudowy poszczególnych wsi;
- gabaryty i forma zabudowy, w tym dachu;
- cechy stylistyczne tradycyjnej zabudowy obejmujących kompozycje bryły i elewacji, proporcje elementów architektonicznych kształtujących bryły i elewacje, elementów dekoracyjnych i detalu;
- rozwiązania materiałowe tradycyjnej zabudowy;
- dominanty architektoniczne obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- elementy krajobrazu naturalnego integralnie związane z zespołami zabytkowymi, w szczególności Góra Zamkowa i Dolina rzeki Nysy Kłodzkiej;
- panoramy krajobrazowe poszczególnych miejscowości gminy, w szczególności:
  - Byczeń z drogi wojewódzkiej nr 382 i drogi powiatowej nr 3193D;
  - Chałupki z drogi wojewódzkiej nr 382 i drogi powiatowej nr 3199D;
  - Doboszewice z drogi wojewódzkiej nr 382;
  - Kamieniec Ząbkowicki z dróg wojewódzkich nr: 382 i 390;
  - Pomianów Górny z drogi wojewódzkiej nr 382;
  - Topola z drogi wojewódzkiej nr 382;
  - założenia parkowe, zespoły zieleni i skwerów, ogrodowe otoczenie zabudowy, aleje i szpalery.

Ochrona wymienionych elementów zagospodarowania terenu i zabudowy oraz elementów krajobrazu naturalnego i panoram krajobrazowych polega na ich zachowaniu i restauracji, na dopuszczeniu ich zrównoważonej przebudowy i rozbudowy terenów zainwestowanych zgodnie z ustaleniami planu miejscowego.

8. 3. Ograniczenia użytkowania terenu związane z infrastrukturą techniczną.

8.3.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowania terenu, to jest:

- strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;
- strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;
- strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 184: Postulowane minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyty ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wielo – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Między – regionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

Faktyczne, minimalne odległości obiektów budowlanych od zewnętrznej krawędzi jezdni danego rodzaju drogi reguluje ustawa z dnia 31 marca 1985 roku o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1376 z późn. zm.).

8.3.2. Komunikacja – linie kolejowe.

Przez obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki przebiegają czynne linie kolejowe nr 137 i 236. W związku z powyższym należy uwzględnić ograniczenia w zainwestowaniu wynikające z zapisów ustawy z dnia 28 marca 2003 roku o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1984 z późn. zm.) w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowych, a w szczególności:

- budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego z tym, że odległość ta od osi skrajnego toru kolejowego nie może być mniejsza niż 20 m z zastrzeżeniem, iż budynki mieszkalne, zbiorowego zamieszkania oraz użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie norm dopuszczalnego natężenia hałasu i drgań.

Ponadto między innymi:

- usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowych, bocznic kolejowych i przejazdów kolejowych może mieć miejsce w odległości nie zakłócającej ich eksploatacji, działania urządzeń związanych z prowadzeniem ruchu kolejowego, a także niepowodującej zagrożenia bezpieczeństwa ruchu kolejowego;
- w przypadku uzupełnienia drzewostanu i tworzenia terenów zielonych w rejonie linii kolejowych należy stosować warunki Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 07 sierpnia 2008 roku w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1247), to jest w sąsiedztwie linii kolejowych drzewa i krzewy nie powinny być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 15 m od osi skrajnego toru kolejowego, z wyłączeniem gatunku drzew, których wysokość może przekroczyć 10 m;
- na terenach przeznaczonych na działalność przemysłową, magazynową, składową funkcja ich nie może być związana z produkcją i obrotem substancjami łatwopalnymi, wybuchowymi, żrącymi i pyłącymi stanowiącymi potencjalne zagrożenie dla ruchu kolejowego;

- wszystkie skrzyżowania z linią kolejową w jednym poziomie wymagają zachowania parametrów zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 20 października 2015 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych oraz bocznic kolejowych z drogami i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1744);
- wszelkie place składowe, dojazdy, parkingi muszą mieć nawierzchnię twardą ze spadkiem w kierunku przeciwnym do terenów kolejowych;
- lokalizacja zbiorników magazynowych dla paliw płynnych i gazu płynnego musi być zgodna z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 21 listopada 2005 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1853);
- sytuowanie zabudowy mieszkaniowej, obiektów lecznictwa i rekreacji w rejonie torów kolejowych jest niewskazane, ze względu na ujemny wpływ na warunki przebywania, rehabilitacji i odpoczynku mieszkańców;
- najbliższą w miarę bezpieczną odległość dla zespołów budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia i bazy noclegowej podaje w sposób pośredni Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 01 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 roku, poz. 112);
- dla wszelkich obiektów budowlanych wchodzących w zakres inwestycji realizowanych na gruntach będących w sąsiedztwie terenów kolejowych oraz ewentualnie krzyżujących i przebiegających, jak np.: obiekty liniowe, przez tereny kolejowe należy przed ich realizacją na etapie opracowania projektów uzyskać uzgodnienie z zarządem linii kolejowej.

8.3.3. Ujęcia wody.

Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.4100.2.2021.AG z dnia 24 maja 2021 roku ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej na rzecz Zakładu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy dla ujęcia infiltracyjnego wód podziemnych pn. „Grupa Studni nr II”, w skład którego wchodzi studnia S–2, studnia S–5 oraz Studnia S–8, zlokalizowane na działkach ewidencyjnych nr 788/6, 788/9 i 788/11 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I. Obszar strefy ochrony bezpośredniej ustanowiono zgodnie z istniejącym ogrodzeniem, które pokrywa się z granicą działek ewidencyjnych. Na terenie ochrony bezpośredniej przedmiotowego ujęcia wód zakazana jest wszelka działalność niezwiązana z eksploatacją ujęcia wody. W obrębie strefy należy zapewnić:

- odprowadzanie wody opadowej lub roztopowej w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarowanie terenu zielenią;
- odprowadzanie poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczenie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.4100.3.2021.TD z dnia 24 sierpnia 2021 roku ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej na rzecz Zakładu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy dla trzech studni znajdujących się na działkach ewidencyjnych nr 1017, 1019, 1020 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I, wchodzących w skład ujęcia wód podziemnych pn. „Grupa Studni nr I”, składającego się z siedmiu studni wierconych. Obszar strefy ochrony bezpośredniej ustanowiono zgodnie z istniejącym ogrodzeniem, które pokrywa się z granicą działek

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ewidencyjnych. Na terenie ochrony bezpośredniej przedmiotowego ujęcia wód zakazana jest wszelka działalność niezwiązana z eksploatacją ujęcia wody. W obrębie strefy należy zapewnić:

- odprowadzanie wody opadowej lub roztopowej w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarowanie terenu zielenią;
- odprowadzanie poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczenie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Zgodnie z art. 121 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej. Ze względu na warunki hydrogeologiczne nie ma potrzeby do wyznaczenia stref ochrony pośredniej od ujęć w Kamieńcu Ząbkowickim.

8.3.4. Tereny położone w strefie ochronnej od odwiertów, gazociągów wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie ma czynnych oraz zlikwidowanych odwiertów służących do wydobycia gazu ziemnego. Nie występują także sieci gazowe (wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia), które wymagają zachowania stref kontrolowanych.

Dla ewentualnych sieci perspektywicznie projektowanych należy zachować bezpieczne odległości od obiektów terenowych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 roku, poz. 640). Podstawowe warunki określone w ww. rozporządzeniu prezentuje poniższa tabela.

TABELA 185: Szerokość stref kontrolowanych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

Rodzaj gazociągu	Średnica nominalna gazociągu DN	Szerokość strefy kontrolowanej (w m)
Do 0,5 MPa włącznie	–	1
Powyżej 0,5 MPa do 1,6 MPa włącznie	–	2
Powyżej 1,6 MPa	do 150	4
	> 150 – 300	6
	> 300 – 500	8
	> 500	12

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 roku, poz. 640) strefa kontrolowana to obszar wyznaczony po obu stronach osi gazociągu, którego linia środkowa pokrywa się z osią gazociągu, w którym przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się transportem gazu ziemnego podejmuje czynności w celu zapobieżenia działalności mogącej mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłowe użytkowanie gazociągu. W strefach kontrolowanych należy kontrolować wszelkie działania, które mogłyby spowodować uszkodzenie gazociągu lub mieć inny negatywny wpływ na jego użytkowanie i funkcjonowanie. W

strefach kontrolowanych nie należy wznosić obiektów budowlanych, urządzać stałych składów i magazynów oraz podejmować działań mogących spowodować uszkodzenia gazociągu podczas jego użytkowania. W strefach kontrolowanych nie mogą rosnąć drzewa w odległości mniejszej niż 2,0 m od gazociągów o średnicy do DN 300 włącznie i 3,0 m od gazociągów o średnicy większej niż DN 300, licząc od osi gazociągu do pni drzew. Wszelkie prace w strefach kontrolowanych mogą być prowadzone tylko po wcześniejszym uzgodnieniu sposobu ich wykonania z właściwym operatorem sieci gazowej.

8.3.5. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.

ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA:

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują elektroenergetyczne sieci przesyłowe o napięciu 220 kV i wyższym.

ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ DYSTRYBUCYJNA:

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych i kablowych 110 kV, 20 kV oraz 0,4 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia, nie mniejsze niż:

- 22 m dla napowietrznych linii 110 kV (po 11 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 1 m dla kablowych linii 110 kV (po 0,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 14 m dla napowietrznych linii 20 kV (po 7 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 0,5 m dla kablowych linii 20 kV (po 0,25 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 7 m dla napowietrznych linii 0,4 kV (po 3,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 0,5 m dla kablowych linii 0,4 kV (po 0,25 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii).

Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach przynajmniej 7 m x 6 m. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych.

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi należy projektować w oparciu o:

- PN-E-05100-1:1998 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa”;
- ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1973 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2448);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 roku, poz. 112).

INNE URZĄDZENIA:

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony areal jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Obecnie na terenie gminy funkcjonują 3 stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w Kamieńcu Ząbkowickim (działki ewidencyjne nr 1076/1 przy ul.

Ząbkowickiej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I oraz 301/26 przy ul. Kolejowej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II) i Ożarach (działka ewidencyjna nr 140).

8.3.6. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 roku (Dz. U. z 1959 roku Nr 52, poz. 315) w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;
- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki czynne i zlikwidowane cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociągowanych.

8.3.7. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki nie występują obiekty wojskowe i obrony cywilnej.

8.3.8. Tereny zamknięte.

Zgodnie z Decyzją nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. U. Ml z 2020 roku, poz. 38), w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są następujące tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1990 z późn. zm.):

- Byczeń – działka ewidencyjna nr 13/2 o powierzchni 0,2400 ha;
- Byczeń – nr 13/6 – 0,1513 ha;
- Byczeń – nr 14 – 1,4300 ha;
- Byczeń – nr 402 – 0,4100 ha;
- Byczeń – nr 403 – 5,2500 ha;
- Byczeń – nr 404 – 7,4000 ha;
- Byczeń – nr 406 – 2,9500 ha;
- Byczeń – nr 407 – 0,2400 ha;
- Byczeń – nr 412 – 1,0400 ha;
- Byczeń – nr 431 – 2,3200 ha;
- Chałupki – nr 184 – 1,0900 ha;
- Chałupki – nr 266 – 4,9200 ha;
- Doboszewice – nr 404/1 – 4,3300 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 71 – 1,7254 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 335 – 0,7487 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 336/4 – 4,7330 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 412 – 2,7294 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 721 – 2,7335 ha;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 731 – 1,5338 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/6 – 2,2081 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/7 – 0,0713 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/9 – 0,2109 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/10 – 0,4350 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/11 – 0,1134 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/13 – 29,7313 ha;
- Mrokocin – nr 198 – 2,9000 ha;
- Pomianów Górny – nr 166 – 3,4300 ha
- Pomianów Górny – nr 230/3 – 2,6500 ha;
- Pomianów Górny – nr 230/4 – 0,1300 ha;
- Starczów – nr 366 – 2,4700 ha;
- Starczów – nr 564/3 – 8,4000 ha;
- Suszka – nr 212/1 – 2,1800 ha;
- Suszka – nr 212/3 – 2,1200 ha;
- Suszka – nr 212/4 – 5,1600 ha;
- Suszka – nr 212/5 – 0,1074 ha.

Dla terenów zamkniętych nie wyznaczono stref ochronnych.

8.3.9. Pozostałe obiekty.

Dla obiektów typu: oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych, itp. – strefy ochronne wyznaczane są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione należy wprowadzić zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

9. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2017 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Kamieniec Ząbkowicki. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z aktualnej, wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Kamieniec Ząbkowicki. Zasadniczym celem niniejszego rozdziału jest automatyczne wskazanie, poprzez prezentację wybranych zapisów danego dokumentu, wytycznych do kształtowania polityki przestrzennej na terenie gminy. Stanowią one punkt wyjścia do planowania powiązanych systemowo i tematycznie działań na szczeblu lokalnym. Kluczowe znaczenie, oprócz dokumentów szczebla centralnego, mają strategia rozwoju i plan zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategia rozwoju gminy, bowiem zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w gminnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się określone w nich ustalenia.

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE:

9. 1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr L/1790/18 z dnia 20 września 2018 roku. We wstępie do *Strategii* czytamy między innymi, że „Obowiązująca dotychczas *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020* została uchwalona przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w lutym 2013 roku. Po ponad pięciu latach jej wdrażania poprzez podejmowanie działań ujętych w ośmiu celach strategicznych powiązanych z ośmioma makrosferami, zidentyfikowano rozbieżne z oczekiwanymi tendencje zmian zwłaszcza w zakresie gospodarki opartej na wiedzy, funkcjonowania sektora małej i średniej przedsiębiorczości, poprawy infrastruktury transportu, szczególnie na obszarach o niskiej dostępności komunikacyjnej, a także jakości powietrza. Problemy te ujawniły się nierównomiernie w przestrzeni regionu i w ślad za tym zwiększyły się dysproporcje rozwojowe między poszczególnymi subregionami, powiatami i gminami. Tym samym zagrożona została wyraźnie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna regionu dolnośląskiego (...). Punktem wyjścia do formułowania strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do roku 2030 była diagnoza prospektywna pozwalająca na całościową ocenę stanu istniejącego oraz na wskazanie głównych trendów, wyzwań i kluczowych problemów rozwoju regionu w przekroju terytorialnym. Jej zakres pozwolił określić wizję i misję województwa dolnośląskiego roku 2030, a następnie hierarchiczną strukturę celów i przedsięwzięć strategicznych – grupy zadań strategicznych”.

Wizję Dolnego Śląska 2030 określono w następujący sposób:

- Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnętrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans;
- Dolny Śląsk 2030 regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy; atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji;
- Dolny Śląsk 2030 regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczą – rozwojową;
- Dolny Śląsk 2030 regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych.

Misję Dolnego Śląska ukierunkowaną na 2030 rok określono jako: *Otwarcie na siebie – Otwarcie na świat*. Ta otwartość postrzegana jest poprzez:

- wyrównywanie szans rozwojowych;
- wzrost aktywności mieszkańców regionu;
- wieloaspektową (społeczna, gospodarcza, przestrzenna) integrację;
- partycypacyjne zarządzanie regionem.

Cel nadrzędny strategii rozwoju Dolnego Śląska określono jako „*Harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności*”.

Jako cele strategiczne wyznaczono:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu.
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych.
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego.
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Dla każdego z celów strategicznych przyporządkowano cele operacyjne i przedsięwzięcia strategiczne.

CEL STRATEGICZNY NR 1: EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE GOSPODARCZEGO POTENCJAŁU REGIONU.

Cel operacyjny 1.1.: Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 1.1.1. Wspieranie obszarów o trudnych warunkach rozwojowych, zagrożonych wystąpieniem strukturalnego bezrobocia oraz o niskim PKB.
- 1.1.2. Wzmocnienie gospodarcze ośrodków regionalnych i subregionalnych.
- 1.1.3. Wzmocnienie roli MŚP, w tym firm rzemieślniczych i rodzinnych w aktywizacji gospodarczej subregionów.
- 1.1.4. Rozwój lokalnych rynków żywności i wzrost konkurencyjności sektora rolno – spożywczego między innymi w oparciu o żywność wysokiej jakości.
- 1.1.5. Promowanie regionu jako atrakcyjnego miejsca dla turystyki, wypoczynku i poprawy stanu zdrowia

Cel operacyjny 1.2.: Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 1.2.1. Promocja gospodarcza i turystyczna regionu.
- 1.2.2. Wspieranie przedsiębiorczości, rozwój usług otoczenia biznesu oraz rozwój sieci powiązań gospodarczych, w tym inicjatyw klastrowych.
- 1.2.3. Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw.
- 1.2.4. Wzmocnienie marki produktów regionalnych.
- 1.2.5. Wzmocnienie wrocławskiego ośrodka naukowego.

Cel operacyjny 1.3.: Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 1.3.1. Rozwój specjalizacji regionalnych i subregionalnych, w tym inteligentnych specjalizacji.
- 1.3.2. Wsparcie dla inteligentnej reindustrializacji – cyfryzacji i zaawansowanej automatyzacji procesów technologicznych i zarządczych w przedsiębiorstwach.

- 1.3.3. Stymulowanie współpracy sfer biznesu, nauki i edukacji.
- 1.3.4. Rozwój usług proinnowacyjnych oraz kreowanie i wspieranie regionalnych ośrodków innowacyjności.
- 1.3.5. Wzmacnianie regionalnego systemu wsparcia finansowego dla przedsięwzięć innowacyjnych.
- 1.3.6. Tworzenie warunków do współpracy badawczo – rozwojowej o zasięgu międzynarodowym.

Cel operacyjny 1.4.: Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 1.4.1. Zrównoważony rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych z uwzględnieniem elementów zielonej infrastruktury.
- 1.4.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich, miejskich, w tym przemysłowych.
- 1.4.3. Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury.
- 1.4.4. Programowanie i realizacja prac urządzeniowo – rolnych, działania na rzecz scalania gruntów rolnych oraz melioracji.

CEL STRATEGICZNY NR 2: POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH.

Cel operacyjny 2.1.: Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 2.1.1. Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków.
- 2.1.2. Wspieranie i rozwój systemów energetycznych oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne.
- 2.1.3. Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami.

Cel operacyjny 2.2.: Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 2.2.1. Wspieranie inwestycji w infrastrukturę sportowo – rekreacyjną.
- 2.2.2. Zapewnienie opieki dziennej oraz edukacji dzieciom poprzez wsparcie budowy/rozbudowy żłobków i przedszkoli.
- 2.2.3. Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej do uwarunkowań społeczno – demograficznych, w szczególności do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, słabszych i starszych.

Cel operacyjny 2.3.: Rozwój i doskonalenie usług publicznych.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 2.3.1. Podejmowanie działań w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa osobistego i publicznego.
- 2.3.2. Podejmowanie działań służących poprawie sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym e-usług publicznych.
- 2.3.3. Podejmowanie działań dla poprawy dostępności i podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz na rzecz ograniczenia zachorowalności mieszkańców regionu.
- 2.3.4. Podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i poprawy dostępności do kultury.
- 2.3.5. Zwiększenie dostępności do usług publicznych wyższego rzędu w ośrodkach ponadlokalnych.
- 2.3.6. Podejmowanie działań służących poprawie jakości usług publicznego transportu zbiorowego.
- 2.3.7. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego dla efektywnej realizacji usług publicznych.

CEL STRATEGICZNY NR 3: WZMOCNIENIE REGIONALNEGO KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO.

Cel operacyjny 3.1.: Kształtowanie postaw obywatelskich.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.1.1. Wzmacnianie wielodziedzinowego budżetu obywatelskiego.
- 3.1.2. Popularyzacja wiedzy o regionie i wzmocnienie tożsamości jego mieszkańców.
- 3.1.3. Podnoszenie kompetencji interkulturowych.
- 3.1.4. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz sieci działających na rzecz tych organizacji.
- 3.1.5. Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zmarginalizowanych.
- 3.1.6. Wsparcie i promocja partnerstwa społecznego, w tym ekonomii społecznej oraz zwiększenie ich roli w realizacji usług społecznych.

Cel operacyjny 3.2.: Wzrost społecznej integracji.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.2.1. Rozwój infrastruktury służącej integracji społecznej i zawodowej.
- 3.2.2. Wsparcie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 3.2.3. Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału i roli kobiet na rynku pracy oraz w życiu publicznym.
- 3.2.4. Wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych i wspomaganych.
- 3.2.5. Wspieranie ekonomii społecznej.
- 3.2.6. Wspieranie działań na rzecz integracji cudzoziemców.

Cel operacyjny 3.3.: Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.3.1. Kształtowanie i rozwój usług edukacyjnych i społecznych ukierunkowanych na wzmocnienie rynków pracy.
- 3.3.2. Wspieranie i pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.

Cel operacyjny 3.4.: Poprawa efektywności kształcenia.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.4.1. Wsparcie innowacyjnych metod kształcenia.
- 3.4.2. Działania na rzecz podniesienia jakości oraz atrakcyjności szkolnictwa zawodowego.
- 3.4.3. Rozwój systemu wspierania uczniów z dysfunkcjami i z niepełnosprawnościami.
- 3.4.4. Wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw kreatywnych i przedsiębiorczych ze szczególnym uwzględnieniem uczniów uzdolnionych.

Cel operacyjny 3.5.: Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.5.1. Wspieranie systemu aktywizacji osób starszych.
- 3.5.2. Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 3.6.: Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 3.6.1. Wspieranie przedsięwzięć sportowych w regionie oraz promowanie upowszechniania kultury fizycznej.
- 3.6.2. Działania na rzecz rozwoju edukacji kultury fizycznej.
- 3.6.3. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw prozdrowotnych.
- 3.6.4. Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw proekologicznych.

CEL STRATEGICZNY NR 4: ODPOWIEDZIALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW I OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

Cel operacyjny 4.1.: Poprawa stanu środowiska.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.1.1. Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji, szczególnie w uzdrowiskach.
- 4.1.2. Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne (infrastrukturalne, przyrodnicze i kulturowe).
- 4.1.3. Rekultywacja i zagospodarowanie terenów przemysłowych i wydobywczych.

Cel operacyjny 4.2.: Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.2.1. Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i leśnych.
- 4.2.2. Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie.
- 4.2.3. Prowadzenie działań na rzecz rozwoju systemu obszarów cennych przyrodniczo i efektywnej ochrony wartości krajobrazu.
- 4.2.4. Wzmocnienie potencjału uzdrowiskowego i turystycznego, w tym rozwój nowych gałęzi turystyki.
- 4.2.5. Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia odpowiedniej jakości wód.
- 4.2.6. Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin.

Cel operacyjny 4.3.: Ochrona przed klęskami żywiołowymi.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.3.1. Wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji).
- 4.3.2. Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych.
- 4.3.3. Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodzią i suszami oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym.
- 4.3.4. Doskonalenie metod szkolenia służb i innych podmiotów ratowniczych oraz poprawa ich wyposażenia w sprzęt ratowniczy.

Cel operacyjny 4.4.: Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.4.1. Wykorzystanie potencjału energetyki konwencjonalnej, wsparcie energetyki sieciowej, rozproszonej, kogeneracji i klastrów energii.
- 4.4.2. Stymulowanie prac badawczych i wdrożeniowych związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych.
- 4.4.3. Podejmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania.

Cel operacyjny 4.5.: Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.5.1. Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego w regionie.
- 4.4.5. Wspieranie i udostępnianie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego i jego promocji.
- 4.4.6. Wsparcie zagospodarowywania i udostępnienia na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów

zabytkowych oraz miejsc historycznych o znaczeniu ponadregionalnym.

Cel operacyjny 4.6.: Rozwój gospodarki cyrkularnej.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 4.6.1. Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zmniejszenia zużycia surowców oraz ograniczenia wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych.
- 4.6.2. Wsparcie projektów wykorzystujących rynek surowców wtórnych i „re–manufacturing”.
- 4.6.3. Rozwój modeli biznesowych wspierających rozbudowane systemy serwisowania i napraw produktów.
- 4.6.4. Edukacja społeczna na rzecz gospodarki cyrkularnej (kampanie społeczne, kampanie świadomościowe).

CEL STRATEGICZNY NR 5: WZMOCNIENIE PRZESTRZENNEJ SPÓJNOŚCI REGIONU.

Cel operacyjny 5.1.: Rozwój regionalnej sieci transportowej.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 5.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemu dróg na terenie województwa, w szczególności obejmująca budowę dróg szybkiego ruchu łączących Wrocław z południem województwa, budowę obwodnic miejscowości oraz budowę i modernizację przepraw mostowych w regionie.
- 5.1.2. Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju linii kolejowych łączących główne ośrodki regionu oraz przejmowania i uruchamiania nieczynnych linii obsługujących ośrodki miejskie, główne obszary turystyczne i obszary wydobywania surowców mineralnych.
- 5.1.3. Budowa systemu transportu publicznego zapewniającego cykliczne połączenia ze stolicą województwa, z atrakcyjnym czasem przejazdu, wszystkich miast powiatowych oraz połączenia miast zagrożonych marginalizacją z ośrodkami wzrostu oraz zapewnienie skomunikowań sąsiadujących ze sobą powiatów oraz rozwój i budowa systemów kolei aglomeracyjnej w obrębie miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, będących generatorami ruchu aglomeracyjnego oraz rozwój szybkich połączeń między tymi ośrodkami.
- 5.1.4. Rozwój transportu powietrznego.
- 5.1.5. Rozwój zintegrowanych lokalnych i subregionalnych systemów transportu publicznego.
- 5.1.6. Zakup nowoczesnego taboru na potrzeby regionalnego systemu transportu publicznego.
- 5.1.7. Rozwój systemu regionalnego transportu towarowego, w tym budowa intermodalnych węzłów logistycznych i przeładunkowych.
- 5.1.8. Wsparcie działań na rzecz zwiększenia efektywności transportu w ujęciu proekologicznym (elektromobilność).
- 5.1.9. Wykorzystanie dróg wodnych, w szczególności Odry do żeglugi turystycznej i pasażerskiej oraz transportu wodnego.
- 5.1.10. Rozwój sieci dróg rowerowych.

Cel operacyjny 5.2.: Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych.

Przedsięwzięcia strategiczne:

- 5.2.1. Rozbudowa Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej ukierunkowanej na zapewnienie dostępności internetu w każdym gospodarstwie domowym.
- 5.2.2. Rozwój Dolnośląskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej w zakresie zwiększenia dostępności do zasobów informacyjnych o regionie.

Cel operacyjny 5.3.: Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

Przedsięwzięcia strategiczne:

5.3.1. Rozwój współpracy międzyregionalnej.

5.3.2. Rozwój współpracy transgranicznej.

9. 2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego został przyjęty uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 roku. W jednym z pierwszych rozdziałów *Planu...* czytamy, że zawiera on „kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego, które będzie realizował Samorząd Województwa Dolnośląskiego i działania, które umożliwią realizację przyjętych kierunków w podziale na: działania Samorządu Województwa Dolnośląskiego, ustalenia obowiązujące dla gmin, postulaty kierowane do gmin, postulaty kierowane do Rządu RP, do sąsiednich województw i państw”.

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa brzmi: *Dolny Śląsk 2030: Różne Obszary – Jeden Region, Różne Potencjały – Spójny Rozwój*.

Osiągnięciu wizji zagospodarowania przestrzennego województwa, określającej Dolny Śląsk 2030 jako jeden region rozwijający się w sposób spójny, ale złożony z różnych obszarów o odmiennych potencjałach, podporządkowana jest realizacja 4 celów polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa:

1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy.
2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.
3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.
4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Do każdego z celów zostały określone kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego:

Cel nr 1 – kierunki:

- Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
- Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
- Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
- Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Cel nr 2 – kierunki:

- Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
- Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
- Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.

Cel nr 3 – kierunki:

- Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
- Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
- Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
- Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
- Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
- Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).

Cel nr 4 – kierunki:

- Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
- Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

Dla realizacji celów polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego ustalono następujące elementy struktury przestrzennej województwa:

1. Hierarchia ośrodków osadniczych.

Zgodnie z powyższym Kamieniec Ząbkowicki został zakwalifikowany jako ośrodek lokalny III stopnia.

2. Ośrodki osadnicze o szczególnej funkcji – ośrodki transgraniczne.

Powyższe nie obejmuje Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

3. Obszary funkcjonalne.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki znajduje się w zasięgu następujących obszarów funkcjonalnych:

- przygraniczny obszar funkcjonalny;
- obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo;
- sudecki obszar funkcjonalny;
- strefa górską w sudeckim obszarze funkcjonalnym.

Ponadto gmina Kamieniec Ząbkowicki znajduje się w wykazie gmin:

- przez które przebiegają linie kolejowe, jako tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa;
- w których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu

ogólnokrajowym i regionalnym.

Zestawienie inwestycji celu publicznego ustalonych w dokumentach krajowych:

1. Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko.
2. Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław – Kamieniec Ząbkowicki.
3. Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – Międzyzlesie.
4. Prace przygotowawcze: prace na linii kolejowej nr 137 Kędzierzyn Koźle – Kamieniec Ząbkowicki – Legnica wraz z elektryfikacją.
5. Zwiększenie przepustowości wybranych linii kolejowych poprzez optymalizację urządzeń sterowania ruchem kolejowym i układów stacyjnych: prace na linii nr 137 wraz z odbudową mijanki na szlaku Jawor – Legnica.
6. Zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych – „Kamieniec Ząbkowicki” i „Pawłowice”.
7. Budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki”. Opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika Kamieniec Ząbkowicki wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego.
8. Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
9. Budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej Kamieniec Ząbkowicki – etap V (zgodnie z AKPOŚK)
10. Budowa spięcia kanalizacji sanitarnej w obrębie ulic Kolejowej i Mostowej w Kamieńcu Ząbkowickim (zgodnie z AKPOŚK).
11. Gazyfikacja LNG miejscowości Kamieniec Ząbkowicki.

Zestawienie inwestycji celu publicznego ustalonych w dokumentach wojewódzkich:

Brak wskazań.

9. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr LV/2121/14 z dnia 30 października 2014 roku przyjął *Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 roku*.

Nadrzędny cel Programu... sformułowano następująco: „*Nowoczesna gospodarka (efektywne wykorzystanie zasobów), harmonijny, zintegrowany rozwój przestrzenny oraz społeczno – gospodarczy w atrakcyjnym środowisku naturalnym*”.

Priorytety ekologiczne przyjęto w ramach 6 obszarów strategicznych:

1. Obszar strategiczny I – Zadania o charakterze systemowym.
2. Obszar strategiczny II – Poprawa jakości środowiska.
3. Obszar strategiczny III – Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych.
4. Obszar strategiczny IV – Ochrona przyrody i krajobrazu.
5. Obszar strategiczny V – Kształtowanie postaw ekologicznych.
6. Obszar strategiczny VI – Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego.

Poniżej przedstawione są cel długoterminowy (do 2021 roku) oraz cele krótkoterminowe (do 2017 roku) w ramach poszczególnych obszarów strategicznych:

OBSZAR STRATEGICZNY I – ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

+ Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa z zachowaniem równowagi ekologicznej pomiędzy wykorzystaniem walorów przestrzeni, a rozwojem gospodarczym (poprawa jakości życia i zachowanie wartości środowiska).

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Zwiększenie efektywności prac związanych z planowaniem przestrzennym, w szczególności dotyczy to opracowań ekofizjograficznych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.
2. Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej (kształtowanie przestrzeni), uwzględniającej wartości przyrodnicze i ład przestrzenny.
3. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

+ System transportowy:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Budowa i modernizacja dróg o podwyższonym standardzie technicznym ze szczególnym uwzględnieniem aspektu ekologicznego.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Budowa i modernizacja dróg o podwyższonym standardzie technicznym ze szczególnym uwzględnieniem aspektu ekologicznego.
2. Rozwój regionalnego zintegrowanego podsystemu rowerowego, stanowiącego element zrównoważonego systemu transportowego województwa dolnośląskiego.
3. Wdrożenie zasad transportu intermodalnego (wykorzystującego co najmniej dwie gałęzie środków transportu przy zastosowaniu tylko jednej jednostki ładunkowej).
4. Zmiany w inżynierii ruchu drogowego (w tym poprawa organizacji ruchu drogowego).

+ Przemysł i energetyka zawodowa:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ograniczenia negatywnego oddziaływania procesów przemysłowych na środowisko poprzez wdrożenie prośrodowiskowego modelu produkcji oraz zasad planowania przestrzennego i obowiązujących przepisów prawnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Rozpropagowanie zasad zarządzania środowiskowego wśród przedsiębiorców.
2. Tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji realizujących systemy zarządzania środowiskowego.
3. Wdrożenie systemów zarządzania środowiskowego.

+ Budownictwo i gospodarka komunalna:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko mieszkalnictwa i przemysłu.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczanie niskiej emisji.
2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ograniczenie ładunku i ilości ścieków.
3. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

+ Rolnictwo:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Zrównoważony rozwój rolnictwa z poszanowaniem walorów środowiska i różnorodności biologicznej województwa.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiskowymi w produkcji rolnej.
2. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wykorzystywanych rolniczo.
3. Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.
4. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych przez czynniki antropogeniczne.
5. Racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
6. Adaptacja rolnictwa do zmian klimatu oraz udział w przeciwdziałaniu tym zmianom.

+ Turystyka i rekreacja:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Rozwój turystyki i rekreacji z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Wspieranie zrównoważonego rozwoju turystyki regionalnej.
2. Optymalizacja wykorzystania potencjału turystycznego regionu.
3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko rozwoju turystycznego.

+ Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Kształtowanie proekologicznych postaw konsumpcyjnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Rozwój produkcji towarów proekologicznych.
2. Eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska.
3. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

OBSZAR STRATEGICZNY II – POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA

+ Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Trwała poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Utrzymanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu.
2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych, komunikacyjnych i komunalnych tzw. niskiej emisji.
3. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń zanieczyszczeń.
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

+ Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii:

Cele długoterminowe do roku 2021:

1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15 % w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych.
2. Osiągnięcie w 2020 roku 10 % udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliwa II generacji.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska.
2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
3. Zwiększenie udziału rozproszonych źródeł odnawialnych (głównie energetyki wiatrowej, biogazowi, instalacji na biomasę i solarnych), w tym małych i mikroźródeł.

+ Poprawa jakości wód:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym określonych przez Ramową Dyrektywę Wodną (Dyrektywę 2000/60/WE).

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Osiągnięcie celów ochrony JCW.
2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych.
3. Zachowanie zasobów i zapewnienie wysokiej jakości wód.
4. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów.
5. Realizacja monitoringu JCW.

+ Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest:

Cele długoterminowe do roku 2021:

1. Wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest ze środowiska.
2. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji rodzaju, ilości oraz miejsc występowania wyrobów zawierających azbest oraz jej coroczna aktualizacja zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Zwiększenie świadomości społeczeństwa województwa na temat szkodliwości azbestu i konieczności jego eliminowania ze środowiska.
3. Sukcesywne i bezpieczne dla środowiska oraz zdrowia mieszkańców usuwanie wyrobów zawierających azbest z obszaru województwa.
4. Zapewnienie finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest.
5. Zapewnienie na terenie województwa wystarczającej pojemności składowisk do składowania odpadów zawierających azbest.

+ Ochrona powierzchni ziemi:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.
2. Rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie.
3. Zwiększenie zakresu rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, (przywracanie funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej).
4. Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych.
5. Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą.
6. Minimalizowanie zagrożeń wynikających z ruchów masowych ziemi.

+ Ochrona przed hałasem:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Poprawa klimatu akustycznego na obszarach, gdzie zostały przekroczone wartości normatywne oraz zabezpieczanie pozostałych obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu komunikacyjnego.
2. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu przemysłowego.
3. Kontrola poziomu hałasu pochodząca od obiektów przemysłowych oraz monitoring poziomu hałasu pochodzącego od ośrodków komunikacji.
4. Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

+ Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Stała kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.
2. Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach.
3. Edukacja społeczeństwa dotycząca rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

OBSZAR STRATEGICZNY III – RACJONALNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW NATURALNYCH

+ Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Tworzenie spójnego i nowoczesnego systemu zarządzania gospodarką wodną z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.
2. Zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej.
3. Dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne.
4. Zreformowanie struktur gospodarki wodnej i dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
5. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

+ Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin w zakresie ich rozpoznania, wydobycia i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko w procesie pozyskiwania kopalin i zapobieganie konfliktom społecznym wynikającym z eksploatacji i magazynowania surowców.
2. Maksymalne wykorzystanie zasobów kopalin w granicach udokumentowania – ochrona nowych zasobów.
3. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
4. Ochrona zasobów surowców energetycznych województwa dolnośląskiego.
5. Kontynuowanie rozpoznania występowania surowców energetycznych i stworzenie możliwości oraz wskazanie złóż strategicznych.

+ Efektywne wykorzystanie energii:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Zrównoważony rozwój sektora energetycznego zmierzający do poprawy efektywności energetycznej we wszystkich sektorach gospodarki w województwie dolnośląskim (bezpieczeństwo energetyczne).

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Osiągnięcie do 2016 roku oszczędności energii o 9 % w stosunku do średniego zużycia energii finalnej z lat 2001 – 2005.
2. Zapewnienie bezpiecznego i efektywnego wykorzystania zasobów energii.
3. Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, to jest rozwoju gospodarki bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną.

OBSZAR STRATEGICZNY IV – OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

+ Ochrona zasobów przyrodniczych:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ukształtowanie spójnego przestrzennie systemu obszarów podlegających ochronie prawnej oraz pozostałych terenów zieleni.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Rozszerzenie i umocnienie regionalnego systemu obszarów chronionych i jego zintegrowanie z systemami krajowymi i europejskimi.
2. Ochrona i zwiększanie powierzchni terenów zielonych przy zachowaniu dotychczas istniejących obszarów.
3. Ochrona różnorodności biologicznej.
4. Tworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych.

+ Ochrona i zwiększenie zasobów leśnych:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Rozwijanie zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego.
2. Ochrona, powiększanie i udostępnianie zasobów leśnych.
3. Wielofunkcyjna gospodarka leśna.

OBSZAR STRATEGICZNY V – KSZTAŁTOWANIA POSTAW EKOLOGICZNYCH

+ Edukacja ekologiczna:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań wszystkich grup społeczeństwa w odniesieniu do konkretnych sektorów środowiska w ramach podejmowanych inicjatyw z zakresu edukacji ekologicznej.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców województwa dolnośląskiego, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”.
2. Rozwój systemu stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego.
3. Racjonalne wykorzystanie i rozwój bazy służącej powszechnej edukacji ekologicznej.

+ Udział społeczeństwa w postępowaniu na rzecz ochrony środowiska i udostępnianie informacji o środowisku:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Upowszechnienie i zapewnienie każdemu mieszkańcowi dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska i wynikających z tego korzyści zdrowotnych, ekologicznych oraz ekonomicznych oraz zapewnienie udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Aktywny udział społeczeństwa w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.
2. Rozwój infrastruktury dostępu do informacji o środowisku.

OBSZAR STRATEGICZNY VI – POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

+ Przeciwdziałanie poważnym awariom:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska spowodowanych przez potencjalne źródła awarii przemysłowych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Zapobieganie poważnym awariom, mogącym mieć wpływ na środowisko oraz zdrowie i życie mieszkańców.
2. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

+ Ochrona przed powodzią i suszą:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju oraz poszanowaniem zasobów przyrody i niepogarszania stanu środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (poprawa osłony przeciwpowodziowej).
2. Zwiększenie retencji zlewni (w szczególności cieków o dużym zagrożeniu powodziowym) – w tym budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej dla zwiększenia retencji zasobów wodnych i poprawy ich jakości oraz poprawy bioróżnorodności.
3. Usprawnienie systemu zarządzania ryzykiem powodziowym – wspieranie inwestycji i dobrych praktyk ukierunkowanych na przeciwdziałanie klęskom suszy i powodzi, zapewniających odporność oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi.
4. Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego.
5. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody.

+ Ochrona przeciwpożarowa:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Dążenie do minimalizowania ryzyka pożarowego.

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Propagowanie zasad ochrony przeciwpożarowej.
2. Doskonalenie systemu ochrony przeciwpożarowej.

+ Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych:

Cel długoterminowy do roku 2021:

Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych poprzez zastosowanie efektywnych i sprawdzonych rozwiązań (minimalizacja ryzyka).

Cele krótkoterminowe do roku 2017:

1. Wypełnianie wymagań transportowych w przypadku przewozu materiałów niebezpiecznych.
2. Kontrole transportu substancji niebezpiecznych.

SUDETY:

9. 4. Strategia Rozwoju Sudety 2030.

W 2018 roku zespół autorski Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu opracował *Strategię rozwoju społeczno – gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska, zwaną „Strategia Rozwoju Sudety 2030”*. Badany obszar stanowią 2 spośród 5 subregionów województwa dolnośląskiego: wałbrzyski, z miastem Wałbrzychem oraz jeleniogórski, z miastem Jelenią Górą. Tworzą go 24 gminy miejskie, 31 gmin miejsko – wiejskich, 37 gmin wiejskich oraz 2 miasta na prawach powiatu. We wstępie do dokumentu czytamy między innymi, że „*Strategia Rozwoju Sudety 2030* powstała przy zastosowaniu innowacyjnego podejścia opartego na terytorializacji rozwoju. Koncepcja ta, zgodnie z polityką spójności Unii Europejskiej na lata 2021 – 2027, ukierunkowana jest na budowę spójności terytorialnej w oparciu o specyfikę danego obszaru oraz wzmacnianie tożsamości poprzez aktywizację społeczności lokalnej. Tym samym idea niniejszej *Strategii...*, sposób jej powstania, obszar, cele, itp. wpisują się najnowsze założenia polityki Unii Europejskiej nakierowanej na nowoczesne wieloszczeblowe współrzędzenie (multilevel governance) oraz budowę tożsamości lokalnej. Natomiast podstawą wdrażania założeń tego dokumentu stać się ma ukierunkowanie działań na budowę

terytorium (place – based approach). Takie podejście łączy – w odniesieniu do jednego obszaru – kluczowe cele: ekonomiczne, społeczne, środowiskowe i przestrzenne”.

Wizję Strategii... określono hasłem „*Rozwój, współpraca, dobrobyt*” czyli: „*nowoczesny i dostępny obszar o konkurencyjnej gospodarce, gdzie mieszkają szczęśliwi i zaangażowani ludzie, dbający o jakość zasobnego środowiska i tradycje*”.

Misję Strategii... określono jako „*Integrujący się system społeczno – gospodarczy wzmacniany synergią z otoczenia*” czyli: „*wspólne zrewitalizowanie przestrzeni społeczno – ekonomicznej o wysokich walorach krajobrazowych, położenia i bogatej historii poprzez wykreowanie systemu społeczno – gospodarczego budującego zamożność na zasobach endogenicznych (w tym kapitale ludzkim oraz społecznym), czerpiącego szerokie korzyści ze współpracy z otoczeniem*”.

Cel główny to „*Długookresowa współpraca, wysoka jakość życia i środowiska, konkurencyjna i innowacyjna gospodarka*” czyli: „*intensywna wielopodmiotowa i różnokierunkowa współpraca skutkującą poprawą jakości życia, aktywizacją i przyciąganiem zasobów ludzkich oraz wzrostem pozycji konkurencyjnej, z poszanowaniem i z uwzględnieniem potencjału przyrodniczego*”.

Ponadto wykreowano 4 cele strategiczne oraz przyporządkowane im cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 1: Bardziej inteligentne terytorium.

Cele operacyjne:

- 1.1. Wspieranie form integracji regionu.
- 1.2. Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzenienia się nowych MŚP.
- 1.3. Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach.
- 1.4. Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes – nauka.
- 1.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji.

Cel strategiczny nr 2: Terytorium bliżej obywateli.

Cele operacyjne:

- 2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej.
- 2.2. Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku.
- 2.3. Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych).
- 2.4. Aktywizacja społeczna osób starszych.
- 2.5. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny nr 3: Lepiej skomunikowane terytorium.

Cele operacyjne:

- 3.1. Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego (Wrocław, Warszawa, Aglomeracja Śląska, Praga, Brno, Drezno, Berlin).
- 3.2. Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno – uzdrowiskowymi.
- 3.3. Upowszechnienie dostępu do internetu wysokich prędkości.
- 3.4. Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region).

Cel strategiczny nr 4: Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał.

Cele operacyjne:

- 4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych.
- 4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych.
- 4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
- 4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej.
- 4.5. Zintegrowany marketing terytorialny.

POWIAT ZĄBKOWICKI:

9. 5. Strategia Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego do 2022 roku została przyjęta uchwałą nr XVI/84/2016 Rady Powiatu Ząbkowickiego z dnia 31 marca 2016 roku. We wstępie do dokumentu czytamy między innymi, że „prace nad Strategią Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego do 2022 roku rozpoczęły się w 2015 roku i trwały prawie rok. Ten kluczowy dokument zawiera usystematyzowaną wiedzę o powiecie oraz wyznaczone długofalowe kierunki i działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju obszaru”.

Wizję Powiatu Ząbkowickiego określono słowami „*Powiat Ząbkowicki – miejsce, w którym chce się być...*”

Zasadniczą częścią *Strategii...* było opracowanie celów strategicznych i przyporządkowanych im celów operacyjnych oraz zadań strategicznych, które uszeregowano według 3 podstawowych sfer: przestrzennej, społecznej i gospodarczej.

SFERA PRZESTRZENNA:

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny oparty na współpracy samorządów i mieszkańców.

Cel operacyjny nr 1: Właściwe planowanie przestrzenne.

- 1.1. Tworzenie i aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- 1.2. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i mieszkańców przy planowaniu i realizacji infrastruktury rowerowej.
- 1.3. Wykorzystywanie realizowanych inwestycji do budowy pełnej infrastruktury (między innymi ścieżka rowerowa, chodnik, wodociąg, kanalizacja, światłowód).

Cel operacyjny nr 2: Wzrost dostępności transportowej powiatu.

- 2.1. Poprawa jakości połączeń zewnętrznych powiatu (przebudowa dróg krajowych nr 8 i 46 oraz wojewódzkiej nr 395 zwiększająca ich przepustowość).
- 2.2. Przebudowa dróg lokalnych (powiatowych i gminnych) dostosowująca parametry infrastruktury drogowej do zmieniających się sposobów jej wykorzystania.
- 2.3. Rozwój pasażerskich połączeń kolejowych (w szczególności przywrócenie bezpośredniego połączenia z Aglomeracją Górnośląską i Krakowem).
- 2.4. Większe wykorzystanie infrastruktury kolejowej przy przewozach towarowych, zwłaszcza surowców mineralnych.

Cel operacyjny nr 3: Rewitalizacja obszarów staromiejskich i przemysłowych.

- 3.1. Renowacja obiektów zabytkowych i nadawanie im nowych funkcji.

3.2. Rewitalizacja staromiejskich układów urbanistycznych (przebudowa oraz remonty obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych oraz dróg lokalnych w obszarach zdegradowanych).

3.3. Rewitalizacja obszarów i obiektów poprzemysłowych oraz nadawanie im nowych form użytkowych.

3.4. Rewitalizacja zabytkowych założeń pałacowo – parkowych i zamkowych na terenie powiatu (Pałac Królowny Marianny Orańskiej w Kamieńcu Ząbkowickim, Zamek w Ząbkowicach Śląskich, itp.).

Cel operacyjny nr 4: Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego.

4.1. Wspieranie inicjatyw w zakresie edukacji proekologicznej.

4.2. Podniesienie efektywności systemów ciepłowniczych poprzez budowę, rozbudowę i/lub przebudowę zbiorczych sieci ciepłowniczych w połączeniu z budową, przebudową lub wymianą jednostek wytwarzania energii cieplnej.

4.3. Podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i mieszkalnych poprzez termomodernizację i wymianę źródła ciepła na bardziej efektywne.

4.4. Instalacja odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i mieszkalnych.

4.5. Ograniczenie zanieczyszczenia wód poprzez budowę, rozbudowę i/lub przebudowę zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych (w tym sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków), a także budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach słabo zurbanizowanych.

4.6. Ograniczenie skutków suszy poprzez budowę, rozbudowę systemów zaopatrzenia w wodę i poboru wody, w tym: sieci wodociągowe, stacje uzdatniania wody, zbiorniki umożliwiające pozyskiwanie wody pitnej, urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody, a także rozwój „małej retencji”.

4.7. Rozbudowa sieci gazowniczej lub budowa innych systemów zaopatrzenia w gaz na terenie powiatu.

4.8. Ograniczenie zanieczyszczenia środowiska odpadami komunalnymi poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów: szkła, metalu, plastiku, papieru, odpadów biodegradowalnych oraz pozostałych odpadów komunalnych, a także likwidację „dzikich wysypisk”, w połączeniu z ustawiczną edukacją proekologiczną.

4.9. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych (pokopalnianych).

SFERA GOSPODARCZA:

Cel strategiczny: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na współpracy przedsiębiorców i samorządów.

Cel operacyjny nr 1: Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej.

1.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą, w tym na tworzenie stref aktywności gospodarczej (uzbrojenie terenu, drogi dojazdowe, szerokopasmowy internet).

1.2. Tworzenie infrastruktury wspierającej rozwój przedsiębiorczości (lokalny inkubator przedsiębiorczości).

1.3. Przygotowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej i jej właściwa promocja.

Cel operacyjny nr 2: Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

2.1. Wzrost konkurencyjności istniejących małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wdrażanie innowacji procesowych lub/i produktowych.

2.2. Tworzenie i rozwój pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

2.3. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego i instytucji otoczenia biznesu w zakresie doradztwa dla małych i średnich przedsiębiorstw i realizacji projektów grantowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

2.4. Realizacja programów aktywizujących osoby bezrobotne.

2.5. Zacieśnienie współpracy pomiędzy władzami lokalnymi, przedsiębiorcami i mieszkańcami poprzez rozwijanie „Prezentacji gospodarczych Ziemi Ząbkowickiej”.

Cel operacyjny nr 3: Rozwój rolnictwa i sektora rolno – spożywczego.

3.1. Podniesienie konkurencyjności produkcji rolnej poprzez tworzenie grup producenckich.

- 3.2. Realizacja innowacyjnych przedsięwzięć w gospodarstwach rolnych.
- 3.3. Realizacja programu wsparcia w tworzeniu i promocji produktów lokalnych (tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych).
- 3.4. Tworzenie gospodarstw ekologicznych – jako alternatywy dla niedochodowych (małoarealowych) gospodarstw rolnych.
- 3.5. Modernizacja istniejących i odtworzenie zlikwidowanych dróg transportu rolnego.
- 3.6. Wzrost jakości usług doradczych świadczonych przez instytucje wsparcia rolnictwa (Powiatowy Zespół Doradców Dolnośląskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Ząbkowicach Śląskich).

Cel operacyjny nr 4: Wykorzystanie potencjału turystycznego Ziemi Ząbkowickiej.

- 4.1. Podniesienie kompetencji kadr zatrudnionych w turystyce (zwracanie szczególnej uwagi na obsługę klienta w procesie edukacji zawodowej oraz na kursach i stażach podnoszących kwalifikacje zawodowe).
- 4.2. Zwiększenie identyfikacji z regionem poprzez organizację konkursów i ogólnodostępnych wykładów dotyczących historii regionu oraz wprowadzenie lekcji regionalizmu w szkołach powiatu ząbkowickiego.
- 4.3. Stworzenie oferty turystycznej jednodniowego, weekendowego i wielodniowego pobytu na Ziemi Ząbkowickiej (produkt turystyczny w formule sieciowej).
- 4.4. Tworzenie nowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał historyczny i/lub przyrodniczy powiatu.
- 4.5. Promocja Ziemi Ząbkowickiej za granicą poprzez wykonywanie materiałów obcojęzycznych oraz udział w zagranicznych imprezach targowych.
- 4.6. Wspólna promocja Ziemi Ząbkowickiej na targach turystycznych i większych imprezach regionalnych w kraju (wspólne stoisko Ziemi Ząbkowickiej).
- 4.7. Rozwój i promocja istniejących szlaków kulturowych („Szlak Marianny Orańskiej”, „Szlak Cysterski”) oraz tworzenie nowych tematycznych szlaków wykorzystujących potencjał historyczny i/lub przyrodniczy powiatu.
- 4.8. Stworzenie spójnego efektywnego systemu informacji turystycznej (centra informacji obsługiwane przez kompetentne osoby; współpraca pomiędzy centrami).
- 4.9. Organizacja imprez tematycznych (między innymi związanych z historią) promujących Ziemię Ząbkowicką.
- 4.10. Budowa parkingów niezbędnych do obsługi ruchu turystycznego.
- 4.11. Rozbudowa infrastruktury turystyki rowerowej i pieszej; budowa ścieżek rowerowych, wiat wypoczynkowych, tablic informacyjnych z mapami oraz regularne odnawianie szlaków turystycznych.
- 4.12. Rozwój szlaku wodnego Nysy Kłodzkiej, w tym pełniejsze wykorzystanie zbiorników „Topola” i „Kozielno”.
- 4.13. Wykorzystanie obszarów poeksploatacyjnych (pokopalnianych) i przemysłowych do nadania im funkcji turystycznych i rekreacyjnych.
- 4.14. Dostosowanie komunikacji publicznej do rozwijającego się ruchu turystycznego (np.: cyklobusy).

Cel operacyjny nr 5: Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy.

- 5.1. Kształcenie zawodowe w kierunkach, na które jest zapotrzebowanie lokalnego i/lub regionalnego rynku pracy.
- 5.2. Podniesienie jakości kształcenia zwłaszcza w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy (zajęcia wyrównawcze i rozwijające).
- 5.3. Realizacja zajęć dodatkowych dla uczniów kształtujących postawy kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości.
- 5.4. Wprowadzanie do szkół zajęć eksperymentalnych.
- 5.5. Wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, zwłaszcza matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych.
- 5.6. Zwiększenie udziału doradców zawodowych w wyborach kierunków nauczania, współpraca rodziców i doradców zawodowych.

- 5.7. Realizacja kursów i przekwalifikowań zawodowych.
- 5.8. Podwyższanie kwalifikacji nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- 5.9. Poprawa warunków nauczania zwłaszcza w zakresie zajęć matematyczno – przyrodniczych i cyfrowych poprzez przebudowę i rozbudowę (w tym także zakup wyposażenia) placówek i szkół ponadgimnazjalnych, w tym zawodowych i specjalnych.
- 5.10. Wspieranie organizacji praktycznych form nauczania – staże, praktyki zawodowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych powiatu ząbkowickiego.
- 5.11. Poprawa warunków nauczania praktycznej nauki zawodu (w tym wsparcie ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego) poprzez przebudowę, rozbudowę i/lub adaptację oraz zakup wyposażenia placówek i szkół ponadgimnazjalnych zawodowych i specjalnych.

SFERA SPOŁECZNA:

Cel strategiczny: Poprawa jakości życia oparta na współpracy mieszkańców i instytucji publicznych.

Cel operacyjny nr 1: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

- 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym: bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, opuszczających pieczę zastępczą, mniejszości etnicznych, itp.
- 1.2. Realizacja programów pomocy dla uczniów i wychowanków o specjalnych potrzebach edukacyjnych (między innymi w szkołach specjalnych na terenie powiatu ząbkowickiego).
- 1.3. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania domów dziennej opieki dla osób starszych.
- 1.4. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.
- 1.5. Wspieranie inicjatyw zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu (nieodpłatny dostęp do internetu w miejscach użyteczności publicznej).
- 1.6. Wprowadzenie w szkołach kierunków kształcenia: opiekun medyczny, opiekun osoby starszej, opiekunka dziecięca.
- 1.7. Wspieranie działań podnoszących jakość komunikacji publicznej.
- 1.8. Tworzenie warunków (przestrzeń + środki finansowe) do oddolnych inicjatyw obywatelskich (w tym coroczne konkursy ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe).
- 1.9. Wspieranie działań zmierzających do utworzenia poradni / przychodni do spraw uzależnień dla dzieci i młodzieży wraz ze wsparciem psychiatrycznym.

Cel operacyjny nr 2: Podniesienie bezpieczeństwa w wymiarze indywidualnym i wspólnotowym.

- 2.1. Inwestycje w infrastrukturę pomocy doraźnej – zmiana lokalizacji lub budowa nowej siedziby pogotowia.
- 2.2. Podniesienie jakości diagnostyki medycznej i rozszerzenie działalności zabiegowej szpitala w zakresie: chirurgii ogólnej i urazowo – ortopedycznej, ginekologii zabiegowej i intensywnej terapii oraz modernizacja i rozbudowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego.
- 2.3. Modernizacja obiektów i sprzętu oraz wyposażenia służb ratowniczych działających na obszarze powiatu.
- 2.4. Realizacja programu powszechnej dostępności automatycznych defibrylatorów.
- 2.5. Promocja inicjatyw podnoszących wiedzę i umiejętności praktyczne w zakresie udzielania pierwszej pomocy (szkolenia w szkołach i dla mieszkańców powiatu, organizacja Pikniku Ratowniczego).
- 2.6. Przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym poprzez budowę zbiornika Kamieniec Ząbkowicki oraz wypracowanie systemu monitoringu i wczesnego oraz skutecznego ostrzegania o pojawiających się zagrożeniach.
- 2.7. Podnoszenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie cyberprzemocy i cyberuzależnień.
- 2.8. Monitoring wizyjny w miejscach publicznych.

Cel operacyjny nr 3: Zastosowanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej do realizacji usług publicznych.

- 3.1. Dostosowanie infrastruktury informatycznej jednostek samorządu terytorialnego do świadczenia e-usług.
- 3.2. Przygotowanie pracowników jednostek samorządu terytorialnego do świadczenia e-usług.
- 3.3. Realizacja projektu „Platformy elektronicznych usług geodezyjnych powiatów dolnośląskich”.

Cel operacyjny nr 4: Aktywizacja obszarów wiejskich.

- 4.1. Realizacja programów, projektów aktywizujących mieszkańców obszarów wiejskich.
- 4.2. Wspieranie inicjatyw kultywujących tradycje, zwyczaje, obrzędy oraz dziedzictwo kulturowe obszarów wiejskich.
- 4.3. Wsparcie i promocja produktów lokalnych poprzez między innymi organizację jarmarków, targów, kiermaszy.
- 4.4. Włączanie mieszkańców obszarów wiejskich w zarządzanie rozwojem (współtworzenie i realizacja planów odnowy miejscowości).
- 4.5. Wsparcie i rozwój Lokalnej Grupy Działania „Qwsi” przez jednostki samorządu terytorialnego powiatu ząbkowickiego.

Cel operacyjny nr 5: Promocja aktywności sportowej i zdrowego stylu życia.

- 5.1. Realizacja programów zdrowotnych i profilaktycznych.
- 5.2. Wspieranie działań z zakresu rozwoju kultury fizycznej i sportu.
- 5.3. Rozwój infrastruktury sportowej – budowa basenu krytego w Ząbkowicach Śląskich i innych miejsc do aktywnego spędzania czasu tj. boisk, siłowni zewnętrznych, dróg rowerowych, itp.).

9. 6. Program Ochrony Środowiska Powiatu Ząbkowickiego.

Uchwałą nr XXXVII/205/2018 Rady Powiatu Ząbkowickiego z dnia 28 marca 2018 roku przyjęto *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Ząbkowickiego na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2022 – 2025.*

Program... zakłada realizację 13 celów w podziale na 10 zasadniczych obszarów interwencji:

Obszar interwencji OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA:

Cel: Poprawa jakości powietrza.

Obszar interwencji OCHRONA PRZED HAŁASEM:

Cel: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem.

Obszar interwencji POLA ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel: Wyeliminowanie negatywnych oddziaływań pól elektromagnetycznych.

Obszar interwencji GOSPODAROWANIA WODAMI:

Cel nr 1: Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania.

Cel nr 2: ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą.

Obszar interwencji GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA:

Cel: Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej.

Obszar interwencji ZASOBY GEOLOGICZNE:

Cel: Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Obszar interwencji GLEBY:

Cel: Podniesienie jakości gleb.

Obszar interwencji GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW:

Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami

Obszar interwencji ZASOBY PRZYRODNICZE:

Cel nr 1: Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej.

Cel nr 2: Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Cel nr 3: Powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony.

Obszar interwencji ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI:

Cel: Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym i zagrożeniom naturalnym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI:

9. 7. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki nie posiada diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 06 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy.

9. 8. Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2012 – 2020 została przyjęta uchwałą nr XXIV/149/2012 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 listopada 2012 roku.

Należy podkreślić, że przedmiotowa *Strategia...* siłą rzeczy nie została sporządzona w trybie, o którym mowa w art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Tym samym nie jest to strategia rozwoju gminy w rozumieniu znowelizowanych ustaw o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz o samorządzie gminnym.

Strategia ... została opracowana metodą partycypacyjną przy szerokim udziale lokalnej społeczności w procesie jej konstruowania. We wstępie do dokumentu podkreślono mi, że „*Strategia* ma być narzędziem i motorem przyszłych zmian oraz planowania przedsięwzięć. (...) Zaangażowanie lokalnej społeczności w powstawanie strategicznych planów rozwoju prowadzi do istotnych zmian w funkcjonowaniu organizmów, jakimi są miasta czy gminy. Rodzi się poczucie identyfikacji lokalnych instytucji, zrzeszeń, firm i poszczególnych obywateli z celami rozwoju oraz motywacja do współudziału w realizacji zadań nakreślonych w Strategii. Odpowiedzialność za wszechstronny rozwój danego terenu podejmuje nie tylko administracja samorządowa, lecz również szerokie spektrum innych podmiotów, dzięki czemu wzrastają możliwości poprawy jakości życia. Wyzwalanie się nowych inicjatyw ma swoisty efekt łańcuchowy: społeczność, która sama potrafi zagospodarować własny potencjał rozwojowy swojego terenu, może też coraz skuteczniej zabiegać o pozyskanie wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania”.

Wizję Gminy określono słowami: „*Kamieniec Ząbkowicki – Nasza Gmina, Nasz Dom*”.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dokument, oprócz obszernej diagnozy społeczno – gospodarczej, formułuje 5 celów strategicznych. Do każdego z celów strategicznych przypisane są cele pośrednie (opcjonalnie) i zadania strategiczne.

Cel strategiczny „A”: „GMINA BEZPIECZNA I NOWOCZESNA –
usunąć bariery rozwoju i wykorzystać atuty”

Cel pośredni „A.I.”: „Bez obaw korzystać z darów natury”:

Zadania strategiczne:

- A.I.1. Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska.
- A.I.2. Budowa zbiorników retencyjnych.
- A.I.3. Budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych.
- A.I.4. Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
- A.I.5. Zabezpieczenie osuwisk.
- A.I.6. Zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo.

Cel pośredni „A.II.”: „Infrastruktura techniczna na miarę XXI wieku”:

Zadania strategiczne:

- A.II.1. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej.
- A.II.2. Budowa rozdzielczej sieci gazowej.
- A.II.3. Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej.
- A.II.4. Modernizacja urządzeń i sieci teleinformatycznych.
- A.II.5. Uporządkowanie gospodarki odpadami.
- A.II.6. Promocja alternatywnych źródeł energii.

Cel pośredni „A.III.”: „Wygodny i bezpieczny transport oraz sprawna komunikacja publiczna”:

Zadania strategiczne:

- A.III.1. Modernizacja i rozbudowa dróg.
- A.III.2. Budowa i modernizacja dróg lokalnych dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz dróg użytku rolnego.
- A.III.3. Rozwój sieci tras rowerowych.
- A.III.4. Modernizacja i odbudowa sieci kolejowej.
- A.III.5. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych.
- A.III.6. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji.

Cel strategiczny „B”: „SERCE POWIATU ZĄBKOWICKIEGO –
pozyskanie inwestorów i rozwój lokalnej przedsiębiorczości”

Zadania strategiczne:

- B.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy.
- B.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing.
- B.3. Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, specjalistycznych i ekologicznych.
- B.4. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.

- B.5. Promocja lokalnych produktów i usług.

Cel strategiczny „C”: „PRZYJDŹ, ZOBACZ, DOCEŃ –
turystyka i rekreacja nowym filarem gminnej gospodarki”

Zadania strategiczne:

- C.1. Organizacja docelowego systemu obszarów objętych ochroną.
- C.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.
- C.3. Poprawa wizerunku i estetyki w gminie.
- C.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego.
- C.5. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce.
- C.6. Zagospodarowanie terenów przy zbiornikach wodnych.

Cel strategiczny „D”: „NASZE WSPÓLNE DOBRO –
jakość życia przede wszystkim”

Zadania strategiczne:

- D.1. Rozwój usług medycznych.
- D.2. Kontynuacja modernizacji obiektów edukacyjnych.
- D.3. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.
- D.4. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej.
- D.5. Reorganizacja finansowania usług kultury i sportu.
- D.6. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.
- D.7. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

Cel strategiczny „E”: „DZISIAJ, JUTRO, POJUTRZE” –
Kamieniec Ząbkowicki miastem

Zadania strategiczne:

- E.1. Uzyskanie praw miejskich przez Kamieniec Ząbkowicki.
- E.2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej.
- E.3. Rozwój oferty usługowej.

9. 9. Program Ochrony Środowiska Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Program Ochrony Środowiska Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2021 – 2024 przyjęto uchwałą nr XXV/203/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 25 listopada 2020 roku.

Program... zawiera 35 zadań zgrupowanych w 10 obszarach interwencji:

OBSZAR INTERWENCJI NR 1 – OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA:

Cel: Wysoka jakość powietrza atmosferycznego.

Zadania:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń z zakładów produkcyjnych i usługowych;
- sukcesywna eliminacja kotłowni węglowych;
- wspieranie termoizolacji budynków;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- budowa sieci gazowej;
- rozwój energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii;
- modernizacja linii kolejowych;
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji.

OBSZAR INTERWENCJI NR 2 – ZASOBY GEOLOGICZNE:

Cel: Ochrona złóż kopalin.

Zadania:

- ochrona złóż kopalin.

OBSZAR INTERWENCJI NR 3 – GLEBY:

Cel: Ochrona powierzchni ziemi

Zadania:

- odkwaszanie użytków rolnych;
- zabezpieczenie osuwisk;
- przeciwdziałanie i rekultywacja gleb zagrożonych erozją;
- rekultywacja gleb skażonych przez działalność przemysłową i rolniczą;
- ochrona użytków rolnych najwyższych klas bonitacyjnych przed zainwestowaniem;
- tworzenie gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych.

OBSZAR INTERWENCJI NR 4 – GOSPODAROWANIE WODAMI:

Cel: Ochrona przed zagrożeniami hydrologicznymi

Zadania:

- ograniczenie zabudowy na terenach zagrożenia powodziowego;
- budowa zbiorników retencyjnych;
- systemy małej retencji wodnej;
- modernizacja urządzeń melioracyjnych.

OBSZAR INTERWENCJI NR 5 – ZASOBY PRZYRODNICZE:

Cel: Utrzymanie wysokiej bioróżnorodności

Zadania:

- rewitalizacja i zagospodarowanie parków oraz zieleni urządzonej;
- rozszerzenie systemu obszarów objętych ochroną;
- zagospodarowanie terenów zielonych przy zbiornikach i wzdłuż cieków wodnych;
- zalesianie gleb o niskiej klasie bonitacyjnej i odnowa wylesionych powierzchni;
- podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

OBSZAR INTERWENCJI NR 6 – ZAGROŻENIA HAŁASEM:

Cel: Wysoka jakość klimatu akustycznego

Zadania:

- ograniczenie źródeł hałasu pochodzących z przedsiębiorstw;
- identyfikacja terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu;
- modernizacja nawierzchni dróg;
- wprowadzanie pasów zieleni przy ciągach komunikacyjnych;
- rozwój sieci tras rowerowych;
- reorganizacja ruchu pojazdów.

OBSZAR INTERWENCJI NR 7 – GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA:

Cel: Wysoka jakość wód podziemnych i powierzchniowych

Zadania:

- rozbudowa sieci wodociągowej;
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

OBSZAR INTERWENCJI NR 8 – POLA ELEKTROMAGNETYCZNE:

Cel: Ochrona przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Zadanie:

- identyfikacja terenów zagrożonych nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym.

OBSZAR INTERWENCJI NR 9 – GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW:

Cel: Racjonalna gospodarka odpadami

Zadania:

- bieżące porządkowanie gospodarki odpadami;
- realizacja *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest*.

OBSZAR INTERWENCJI NR 10 – ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI:

Cel: Zapobieganie ryzykom wystąpienia poważnych awarii

Zadanie:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii.

10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

10. 1. Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne.

Analizy środowiskowe, społeczne i ekonomiczne, określające aktualne uwarunkowania oraz wynikające z nich potrzeby i możliwości rozwoju gminy, przedstawiono w rozdziałach nr 1 – 9, a zwłaszcza w rozdziałach nr: 1 (uwarunkowania geograficzne), 4 (sfera społeczna), 5 (gospodarka mieszkaniowa), 6 (gospodarka i infrastruktura techniczna), tekstu niniejszego *Studium*. Na podstawie zebranych danych źródłowych, obrazujących szeroko pojętą przestrzeń środowiskową i społeczno – ekonomiczną, dokonano gruntownej diagnozy stanu gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz wynikającej z niej wniosków.

Prognozę demograficzną prezentuje podrozdział nr 4.1.4. niniejszego *Studium*.

10. 2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

10.2.1. Usługi publiczne.

Problematyka dotycząca rozwoju usług ochrony zdrowia w skali kraju i regionu, w na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki, ma stosunkowo niewiele wspólnego z gospodarką przestrzenną. Zdecydowana większość niedoborów, mających głównie podłoże organizacyjne i finansowe, dotyczy dostępności i jakości usług medycznych. Obecna sieć placówek w gminie jest wystarczająca z punktu widzenia podstawowych potrzeb, zaś rozwój komercyjnych usług medycznych (prywatne gabinety lekarskie, itp.) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy, względnie można je lokalizować z wykorzystaniem tak zwanych luk w zabudowie.

System doraźnej pomocy społecznej reprezentowany przez ośrodek pomocy społecznej jest wystarczający co do liczby obiektów i nie przewiduje się potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w tym zakresie.

Istotnym problemem społecznym, wręcz wyzwaniem cywilizacyjnym, nie tylko w skali gminy, ale również kraju i całej Europy jest rosnąca ilość osób starszych, w tym zarówno chorych jak i mieszkających samotnie, a także mających problemy finansowe. Uzasadnioną potrzebą jest więc organizacja (budowa i/lub adaptacja) obiektów służących osobom starszym, a optymalnym rozwiązaniem jest tworzenie specjalnych miejsc i stref przeznaczonych wyłącznie dla osób starszych (np.: mieszkania chronione). Optymalną lokalizacją dla tego typu obiektów są rejony zlokalizowane poza obszarami silnie zurbanizowanymi i charakteryzujące się względną ciszą czy otoczeniem terenów zielonych (np.: zespoły pałacowo – parkowe, nieużytkowane ośrodki wypoczynkowe, likwidowane placówki szkolne, itp.). Predysponowane są do tego także rejony gminy Kamieniec Ząbkowicki. Znaczący udział w adaptacji czy budowie nowych obiektów służących osobom starszym, zwłaszcza lepiej sytuowanym finansowo, które świadomie wybiorą na starość pobyt w tego typu placówkach, będzie miał zapewne sektor prywatny oraz partnerstwo publiczno – prywatne. Wychodząc naprzeciw temu zagadnieniu należy perspektywicznie przewidzieć rezerwę terenu pod budowę stosownego obiektu, służącego opiece nad seniorami. Powierzchnię użytkową dla tego typu obiektu, w zależności od jego zamierzonej wielkości, należy oszacować na około od 5000 do 10000 m². Alternatywnie celom tym służyć mogą nieużytkowane zespoły pałacowo (dworsko) – parkowe, dość liczne w gminie (obecnie częściowo zaniedbane) byłe folwarki, reprezentacyjne (zabytkowe) wille w Kamieńcu Ząbkowickim oraz inne tego typu obiekty.

Z przedstawionej w podrozdziale nr 4.6.2. analizie wynika, że w tej chwili niedobór żłobków na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki można szacować na 1 obiekt. Rozwój sieci żłobków możliwy jest zarówno poprzez budowę nowego obiektu, jak również adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały) czy po prostu poprzez rozbudowę obecnych obiektów oświatowych. Mając na uwadze zasoby komunalne gminy Kamieniec Ząbkowicki należy założyć, że umożliwiają one powstanie placówki żłobkowej bez konieczności budowy nowego, specjalnie dedykowanego obiektu, zaś rozwój komercyjnych usług opieki nad najmłodszymi dziećmi (np.: kluby dziecięce) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Z przedstawionej w podrozdziale nr 4.7. analizie wynika, że obecna oferta wychowania przedszkolnego nie w pełni zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności. Należy więc rozważyć konieczność poszerzenia oferty dostępności do wychowania przedszkolnego poprzez (opcjonalnie) budowę nowego obiektu, rozbudowę obecnych placówek lub adaptację wybranych, nieużytkowanych obiektów komunalnych (np.: likwidowane placówki szkolne czy tylko poszczególne oddziały). Powierzchnię użytkową dla ewentualnej budowy nowego obiektu przedszkolnego należy oszacować w przedziale od 500 do 1000 m². Ewentualny nowy obiekt przedszkolny służyć może również na cele opieki żłobkowej. Rozwój komercyjnych usług wychowania przedszkolnego (małe placówki do kilkunastu wychowanków) nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy. Rozwój oferty szkolnictwa podstawowego, czy reaktywacji szkolnictwa średniego, także nie wymaga wprowadzenia nowej zabudowy.

Przedstawiona w podrozdziale nr 4.8. analiza dotycząca bazy kulturalnej sugeruje, że podaż obiektów jest wysoka, albowiem w każdej miejscowości funkcjonują świetlice wiejskie, a ponadto w Kamieńcu Ząbkowickim dodatkowe obiekty / instytucje o tym charakterze. Sieć usług kultury, w tym świetlic wiejskich i środowiskowych, a także bibliotek, jest zatem niemal w pełni wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. W związku z powyższym nie zakłada się potrzeby wprowadzenia nowej zabudowy dla celów służących usługom kultury, a tylko w wybranych przypadkach ich doposażenie i rozbudowę.

Podstawową infrastrukturę sportową gminy Kamieniec Ząbkowicki można uznać za dość rozwiniętą. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się bieżące remonty i modernizacje istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, a także dokończenie budowy kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Kamieńcu Ząbkowickim II („Kamienieckie Doły”) oraz budowę kolejnych placów zabaw i siłowni zewnętrznych w poszczególnych miejscowościach. Perspektywicznie można także rozważyć budowę boisk wielofunkcyjnych w większych miejscowościach, które ich dotychczas nie posiadają (np.: Chałupki, Doboszowice, Mrokocin, Sławęcín i Starczów), oraz budowę krytej pływalni (obiekt na około 2000 m² powierzchni użytkowej) w Kamieńcu Ząbkowickim. Przedsięwzięcia związane z budową placów zabaw i siłowni zewnętrznych nie wymagają specjalnych rezerw terenowych, a dla nowych boisk wielofunkcyjnych należy założyć po około 1 ha rezerwy terenowej na każdy obiekt. Postulowana jest także budowa sieci ścieżek rowerowych wzdłuż wybranych odcinków dróg wojewódzkich, gminnych i powiatowych.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowego obecny stan związany z rozmieszczeniem i funkcjonowaniem jednostek Policji i Ochotniczych Straży Pożarnych jest wystarczający. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się więc potrzeby wyznaczania nowych terenów związanych z funkcjonowaniem Policji i Straży Pożarnych na terenie gminy.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się także dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy w zakresie funkcjonowania administracji samorządowej. Ewentualna rozbudowa budynku Urzędu Miejskiego realizowana będzie w granicach otaczających go rezerw terenowych.

Analiza dotycząca rezerw na obecnie funkcjonujących cmentarzach (w tym na terenach przewidzianych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) wykazała, że w perspektywie najbliższych kilkunastu lat istniejące i zarezerwowane miejsca na cele pochówków zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy. W związku z powyższym w niniejszym *Studium* nie ma potrzeby wyznaczania dodatkowych miejsc pod budowę nowych cmentarzy.

10.2.2. Działalności produkcyjne i towarzyszące.

W gospodarce wolnorynkowej dokładne, a nawet tylko szacunkowe określenie zapotrzebowania na nową zabudowę (zwłaszcza wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej), dotyczącą stricte działalności produkcyjnych, a także: baz, składów, magazynów, nawet w skali tylko jednej gminy, jest zasadniczo zadaniem trudnym i może mieć co najwyżej charakter prognozy, a w przypadku wielu gmin tylko oczekiwań. Uzależnione jest to od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Czynniki wewnętrzne można stosunkowo łatwo zdiagnozować i należą do nich przede wszystkim: położenie geograficzne (nie tylko w zakresie warunków naturalnych, ale także pod względem logistycznym), możliwości finansowe danej jednostki czy grupy jednostek samorządu terytorialnego odnośnie wykonania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, wysokość lokalnych podatków, podaż siły roboczej i kapitału ludzkiego (wykształcenie społeczeństwa, liczba osób w wieku produkcyjnym, w tym produkcyjnym mobilnym, poziom bezrobocia, kwalifikacje i oczekiwania płacowe siły roboczej), szereg wskaźników ekonomicznych, w tym dotyczących klimatu inwestycyjnego, itp., itd. Natomiast czynniki zewnętrzne (przede wszystkim autonomiczna decyzja przedsiębiorców/inwestorów, analizujących setki czynników przed wyborem lokalizacji) są niezależne od lokalnych uwarunkowań i oczekiwań oraz podlegają częstym zmianom (wahaniom) koniunktury. Należy również podkreślić, że minęły już czasy kiedy funkcja miejsca pracy była ściśle czy nawet trwale powiązana z miejscem zamieszkania, co było jednym z przejawów tak zwanego „centralnego planowania” oraz niskiej mobilności społeczeństwa. Tym samym zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną w danej gminie nie wynika już tylko z potrzeb lokalnego (gminnego) rynku pracy, ale należy je rozpatrywać w korelacji z podażą tego typu terenów i sytuacją na rynku pracy w sąsiednich gminach czy całego powiatu, a nawet subregionu.

Nieziernie ważnym argumentem, stymulującym rozwój aktywności produkcyjnych i towarzyszących produkcji, jest tak zwana strategiczna pozycja gminy, czyli waga jej atutów w stosunku do innych, konkurujących z nią samorządów. Analizy przeprowadzone w podrozdziale nr 6.3.2. i rozdziale nr 7 świadczą o przeciętnych w skali całego regionu dolnośląskiego, czy nawet tylko powiatu ząbkowickiego, predyspozycjach do dalszego rozwoju działalności produkcyjnych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki. Głównymi atutami są co prawda przebieg głównych szlaków kolejowych tej części kraju oraz ważnych w skali regionalnej szlaków drogowych, a także rozbudowane sieci elektroenergetyczne, ale podstawowymi barierami, oprócz niekorzystnych zjawisk demograficznych (dość niska populacja gminy, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym) i niedostatków w infrastrukturze (brak sieci kanalizacyjnej poza Kamieńcem Ząbkowickim i dopiero wstępne plany budowy sieci gazowej), są warunki naturalne, a zwłaszcza zagrożenia powodziowe, które w korelacji z obecnym zagospodarowaniem terenu, w tym terenami objętymi już zabudową, znacznie ograniczają możliwość wyznaczania nowych obszarów pod działalność produkcyjne. Obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych na większą skalę (przede wszystkim przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko) zlokalizowane są głównie w Kamieńcu Ząbkowickim w rejonie węzła kolejowego (większe zakłady

produkcyjne) oraz w północnej części miejscowości w rejonie granicy z gminą Ząbkowice Śląskie. W pozostałych miejscowościach funkcje produkcyjne powinny się rozwijać tylko jako uzupełniające w stosunku do obecnej struktury przestrzennej i gospodarczej. Ponadto należy nadmienić, że konkurencyjne dla gminy Kamieniec Ząbkowicki są przeznaczone pod inwestycje tereny w rejonie sąsiedniej gminy Ząbkowice Śląskie, gdzie funkcjonuje Podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zlokalizowana przy drodze wojewódzkiej nr 382 pomiędzy Ząbkowicami Śląskimi a Kamieńcem Ząbkowickim. Siłą rzeczy konkurencyjne są także inne tereny inwestycyjne (w tym również objęte specjalnymi strefami ekonomicznymi) w pobliskich gminie Kamieniec Ząbkowicki miastach: Paczków, Otmuchów, Ziębice Złoty Stok, czy nawet Dzierżoniów, Nowa Ruda, Nysa, Kłodzko i Strzelin. Należy wziąć pod uwagę także stosunkowo niskie bezrobocie na terenie gminy, ale należy nadmienić, że nie jest ono tylko wynikiem rozwiniętego lokalnego rynku pracy, ale także codziennych dojazdów do miejsc pracy położonych poza gminą Kamieniec Ząbkowicki, głównie w Ząbkowicach Śląskich. Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim rozmowy z zainteresowanymi inwestorami i konkretne wnioski złożone przez inwestorów, a także obserwując ruch budowlany w tym zakresie, należy założyć, że potrzeby obszarowe pod działalności produkcyjne wynoszą około 0,5 ha rocznie, co w perspektywie najbliższych 30 lat daje łącznie około 15 ha.

Osobną kwestią jest dalszy rozwój górnictwa i przetwórstwa kopalin w oparciu o miejscową, wybitnie bogatą bazę surowcową (kruszywo naturalne, kamienie budowlane i drogowe). Działalności górnicze koncentrują i koncentrować się będą rzecz jasna w rejonie udokumentowanych złóż kopalin, a popyt na nie uzależniony jest głównie od potrzeb związanych z budownictwem. Biorąc pod uwagę, że lokalne surowce są niezbędne dla wielu inwestycji budowlanych w skali całego kraju (np.: drogowych, kolejowych czy kubaturowych), należy spodziewać się dalszego rozwoju tej gałęzi przemysłu. Działalność zakładów górniczych wymaga także dodatkowych, ponad granice złoża, rezerw terenowych umożliwiających sprawne i bezpieczne funkcjonowanie kopalni. Dotyczy to obszarów, na których lokalizowane będą np.: urobek, zakłady przeróbki kopalin, bazy, składy, parki maszynowe (place, hale, magazyny), biura, itp. Biorąc pod uwagę powyższe, a przede wszystkim konkretne wnioski złożone przez inwestorów należy założyć, że dodatkowe potrzeby obszarowe niezbędne dla funkcjonującej i docelowej obsługi eksploatacji kopalin z poszczególnych złóż wynoszą przynajmniej kilkanaście ha. Ponadto na rysunku niniejszego *Studium* zobrazowano obszary perspektywiczne dla występowania kopalin, które w miarę możliwości postuluje się wyłączyć z zainwestowania do czasu ich udokumentowania bądź odstąpienia od rangi obszaru perspektywicznego.

Z analiz przeprowadzonych w podrozdziale nr 7.4.3. wynika, że obszar gminy predysponowany jest do produkcji energii na bazie źródeł odnawialnych. Dotyczy to przede wszystkim pozyskiwania energii z wody i promieniowania słonecznego. Województwo Dolnośląskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. W rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych na skalę produkcyjną są przede wszystkim nieużytkowane lub nieopłacalne dla produkcji rolniczej grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI). Dotyczy to wybranych fragmentów w większych niezalesionych rejonach gminy, o których mowa w podrozdziale nr 7.4.3., ze szczególnym uwzględnieniem nieużytków, możliwości obrania takiego kierunku rekultywacji wybranych obszarów górniczych, a także terenów służących obecnie na cele produkcyjne czy gospodarki komunalnej. Przeszkodą w lokalizacji przedmiotowych urządzeń mogą być miejscami zagrożenia w postaci powodzi czy obecna forma zagospodarowania sąsiednich terenów. Z racji tego, że potrzeby energetyczne, a zwłaszcza dotyczące ich pozyskiwania z odnawialnych źródeł energii są niemal nieograniczone, a z drugiej strony istnieją bariery techniczne związane z odbiorem wyprodukowanej mocy przez operatorów sieci elektroenergetycznych, nie ma możliwości oszacowania dokładnych potrzeb związanych z powierzchnią użytkową niezbędną dla lokalizacji farm fotowoltaicznych. Założyć więc należy, że ich lokalizacja jest możliwa tam gdzie nie ograniczają ich szczególne

uwarunkowania prawne, a zwłaszcza dotyczące ochrony przyrody i środowiska oraz walorów kulturowych. Na etapie sporządzania niniejszego *Studium* stwierdza się, że minimalne potrzeby w zakresie lokalizacji farm fotowoltaicznych wynoszą przynajmniej 550 ha. Uwzględnienie wniosków dotyczących lokalizacji ewentualnych farm fotowoltaicznych o powierzchni wskazanej w poprzednim zdaniu, powinno być poprzedzone szeregiem specjalistycznych badań i analiz wykluczających negatywny wpływ na środowisko, a także uzyskaniem pozytywnych wyników konsultacji społecznych (w rejonie zainteresowanych miejscowości) w ramach partycypacyjnej polityki Gminy. Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą zaś możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na ciekach charakteryzujących się znacznym przepływem. Na terenie gminy, poza doliną Nysy Kłodzkiej (istniejące i planowane elektrownie wodne), będą to przede wszystkim doliny cieków: Budzówka, Goleniówka, Starczowski Potok, Gruda (Ożarski Potok), Mąkolnica czy Świda (Jamnica). Przedsięwzięcia związane z budową małych elektrowni wodnych nie wymagają specjalnych rezerw terenowych. Na każdą z MEW należy przeznaczyć po około 0,5 ha rezerwy terenowej.

10.2.3. Usługi rynkowe.

Zdecydowana większość usług rynkowych (komercyjnych), a handel i gastronomia przede wszystkim, uwzględnia bieżące realia rynkowe i elastycznie reaguje na zależność pomiędzy popytem a podażą. Dlatego w podsumowaniu do podrozdziału nr 6.4. uznano, że nasycenie siecią usługową na terenie gminy jest wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Analizując aktualne dokumenty planistyczne gminy należy dodatkowo stwierdzić, że nie ma barier formalnych i przestrzennych do dalszego rozwoju placówek usługowych. Na terenie gminy rozwój funkcji usługowych (handel drobnodetaliczny, gastronomia, pośrednictwo finansowe, itd., itp.) należy wiązać przede wszystkim z zagospodarowaniem istniejących już, a obecnie nieużytkowanych pod tym kątem obiektów. Często zarówno lokalizacja jak i potencjał zainwestowania tych budynków predysponują je do włączenia w sieć usług. Nieuzasadnione jest wyznaczanie nowych terenów pod funkcje usługowe, które mogą być umiejscawiane w obiektach istniejących, najczęściej zlokalizowanych korzystnie w tkance osadniczej i względem układu komunikacyjnego, szczególnie w rejonie centrum Kamieńca Ząbkowickiego czy jego poszczególnych osiedli. Na terenach wiejskich predysponowane są zaś do tego np.: świetlice wiejskie, remizy strażackie, dawne zabytkowe karczmy, zespoły folwarczne, byłe (obecnie nieczynne) placówki usługowe, itp. Abstrahując od powyższego na podstawie danych GUS i urzędu gminnego możemy obliczyć, że w ciągu ostatnich 20 lat na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki liczba placówek handlowych (sklepów) spadła z 79 do 56, a więc zmniejszyła się o blisko 30 %. Tendencja spadkowa odzwierciedla zmiany demograficzne, ale przede wszystkim zmiany w strukturze handlu (sklepy internetowe, rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w samym Kamieńcu Ząbkowickim, ale także w Ząbkowicach Śląskich, gdzie znaczna część mieszkańców gminy realizuje potrzeby zakupowe). Na tak ugruntowanej bazie możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat liczba placówek handlowych będzie ustabilizowana, z możliwym wzrostem o około 5 – 10 placówek (zwłaszcza w Kamieńcu Ząbkowickim i większych wsiach, w których obecnie nie ma już sklepów), o ile uznamy, że lokalny rynek nasycił się już wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi oraz rozwiną się funkcje turystyczno – rekreacyjne. Zakładając, że przeciętna powierzchnia sprzedaży 1 placówki handlowej w gminie wynosi obecnie około 50 m², to prognozowany wzrost wymaga do 500 m² nowej powierzchni sprzedażowej. Również o kolejne 5 – 10 sztuk i około 500 m² powierzchni użytkowej należy przewidzieć dla wzrostu ilości pozostałych placówek usługowych, w tym gastronomicznych, których oferta jest bardziej niezależna od handlu wielkopowierzchniowego, a zwłaszcza internetowego, i nastawiona także na obsługę ruchu turystycznego.

Osobną kwestią pozostaje ewentualny dalszy rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, w tym przypadku obiektów o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m². Ustalenie docelowej czy założenie maksymalnej ilości wielkopowierzchniowych obiektów handlowych na terenie danej jednostki administracyjnej jest jednym z trudniejszych wyzwań stojących przed władzami samorządowymi, przede wszystkim ze względu na uzasadnione interesy lokalnego środowiska kupieckiego. Wskutek silnej konkurencji ze strony supermarketów tracą pozycję na rynku tradycyjne branżowe punkty sprzedaży (np.: sklepy rybne, mięsne czy owocowo – warzywne). Także sklepy oferujące artykuły kosmetyczne i drogerijne podlegają silnej konkurencji. To samo dotyczy sklepów z odzieżą, elektroniką, RTV, AGD, wyposażenia wnętrz, itd. Z drugiej strony powstanie każdego nowego obiektu handlowego, czy jakiegokolwiek podmiotu świadczącego usługę komercyjną, stanowi zwiększenie konkurencji względem istniejących placówek. Konkurencja jest zasadniczym motorem rozwoju i podnoszenia jakości gospodarowania. Tym samym z perspektywy klienta występowanie wzmożonej konkurencji, nawet w postaci kolejnych wielkopowierzchniowych obiektów handlowych, jest sytuacją pożądaną. Należy podkreślić, że w gospodarce rynkowej nie ma obowiązujących wskaźników ani normatywnej ilości sklepów, ich powierzchni sprzedaży czy struktury branżowej usług jaka powinna przypadać na mieszkańca. O kształtowaniu sieci handlowo – usługowej danej gminy nie mogą decydować tylko statystyczne wyliczenia „nasylenia” powierzchnią handlową czy sprzedażową, ani wskaźniki ilości takiej powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca, czy różne wyliczenia poziomu siły nabywczej klientów lub obrotów sklepów. Są to tylko elementy monitoringu sytuacji. Nie ma dobrej delimitacji obszaru dla takich analiz gdyż obecnie granice gmin, powiatów czy województw, a nawet państw nie stanowią żadnej bariery w dostępie do wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Jedynie obserwacja wieloletnich trendów może pomóc w odpowiedzi na to zagadnienie. Należy również pamiętać, że to klienci (konsumenci) decydują o powodzeniu lub klęsce każdej placówki handlowej, tym bardziej wielkopowierzchniowej i to oni bezpośrednio kształtują każdy z trendów w ilościowej i jakościowej strukturze handlu. Stan i jakość sieci handlowej podlega niemal codziennie subiektywnej ocenie mieszkańców podczas dokonywania zakupów. Oceniają oni stan oferty handlowej zarówno w odniesieniu do swojej siły nabywczej, dostępności lokalizacji, dostępności asortymentów, preferencji formy handlu, estetyki sklepów, porównania do innych miast, spełnienia oczekiwań i potrzeb. Dodatkowym parametrem pomocnym w ocenie stanu nasylenia sklepami i innymi placówkami usługowymi są więc badania rynkowe (konsumenckie) dotyczące poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Niemniej obecnie w Kamieńcu Ząbkowickim nasylenie największymi obiektami handlowymi wydaje się być już bliskie optymalnemu. Wynika to przede wszystkim z potencjału demograficznego miejscowości i jej otoczenia. Mając na względzie powyższe i utrzymanie sieci dotychczasowych, nielicznych już, małych placówek handlowych oraz w dalszej perspektywie ich rozwój, należy zablokować możliwość lokalizacji więcej niż 1 supermarketu (obiekty o powierzchni sprzedaży od 400 do 2000 m² oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu) poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki wiąże duże nadzieje z rozwojem turystyki i rekreacji, zwłaszcza w oparciu o istniejące i planowane zbiorniki wodne. Godne dalszego promowania są także walory kulturowe oraz położenie geograficzne gminy odnośnie dostępu (dojazdu) do innych, pobliskich atrakcyjnych rejonów. Odrębnej kategoryzacji planistycznej wymagać więc mogą obiekty noclegowe, zwłaszcza hotele, pensjonaty czy inne wielofunkcyjne obiekty noclegowe z szerokim programem towarzyszącym (rozrywka, gastronomia, infrastruktura sportowo – rekreacyjna, turystyka zdrowotna i rehabilitacyjna, ośrodki jeździeckie, ośrodki wodne, itp.). Oferta wielofunkcyjnych ośrodków może być także wzbogacona o możliwość czasowego (zabudowa letniskowa) lub stałego (zabudowa jednorodzinna, w tym rezydencjonalna) zamieszkania (dla nierezydentów), nie tylko na bazie komercyjnych usług zakwaterowania. Podobnie jak w przypadku innych działalności gospodarczych również w turystyce zachodzi mechanizm uzależniający podaż od popytu, a inwestorami będą głównie podmioty prywatne (nieprzewidywalność określonych decyzji inwestycyjnych). Wszystko to utrudnia dokładne oszacowanie potrzeb.

Niemniej analizując aktualne uwarunkowania i tendencje rozwojowe powierzchnię użytkową dla tego typu obiektów należy oszacować w przedziale od 10000 do 20000 m² (co przekłada się na około 2 – 3 większe lub 4 – 5 średnich lub 10 mniejszych obiektów, co łącznie może dać około 500 miejsc noclegowych), a na cele towarzyszące (sport i rekreacja) dodatkowe od 20 do 50 ha powierzchni terenu (około 10000 – 20000 m² powierzchni użytkowej). W ramach obecnych rezerw terenowych mogą one być realizowane w rejonie istniejących zbiorników „Topola” i „Kozielno” oraz planowanego zbiornika „Kamieniec”. Istnieje także potrzeba zagospodarowania miejsca pełniącego rolę węzła integrującego szlaki piesze, rowerowe i kajakowe (tablice informacyjne, przystań kajakowa, wiata, miejsce na ogniska, parking rowerowy i samochodowy, usługi gastronomii, toalety, itp.). Obszar ten wymaga około 0,20 ha powierzchni. Dodatkowo w związku z potrzebą zapewnienia bazy noclegowej na cele obsługi ruchu turystycznego związanego z Parkiem Kulturowym wskazuje się na konieczność wyznaczenia takiego terenu w obrębie ewidencyjnym Byczeń, niezależnie od wskazanych wyżej potrzeb oraz od chłonności terenów (ze względu na lokalizację wolnych działek w innych lokalizacjach). Teren na ten cel powinien mieć powierzchnię minimum 3,5 ha. Z uwagi na szczególnie cenne walory krajobrazowe notuje się zainteresowanie zainwestowaniem turystycznym w rejonie miejscowości Ożary – niezależnie od wykazanych powyżej potrzeb oraz od chłonności terenów, występuje potrzeba przewidzenia lokalizacji pod funkcje usług turystyki wyłącznie w obrębie Ożary na obszarze o powierzchni nie mniejszej niż 6 ha.

Działalność agroturystyczna, będąca de facto rolnictwem, nie wymaga dodatkowych potrzeb związanych z realizacją nowej zabudowy.

10.2.4. Gospodarka mieszkaniowa.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Kamieniec Ząbkowicki czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- wzrost standardu zamieszkania poprzez zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca (rozgęszczenie), a tym samym także poprawa parametrów innych wskaźników zamieszkania (liczba osób na 1 mieszkanie, liczba osób na 1 izbę, itp.);
- potrzeba budowy mieszkań komunalnych i/lub socjalnych dla rodzin oczekujących na przydział takich lokali – szacowany deficyt wynosi minimum kilkanaście mieszkań;
- dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie (rozgęszczenie), w tym jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz pary bezdzietne – szacowany deficyt wynosi kilkaset mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich gmin, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki – szacowany popyt wynosi obecnie kilka mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby spoza terenu gminy, preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych – szacowany popyt wynosi obecnie kilka mieszkań rocznie;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – kilkaset mieszkań.

W chwili obecnej na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego oczekują 34 rodziny. Zakładając, że w 2019 roku przeciętna powierzchnia 1 mieszkania komunalnego wyniosła 50 m², to bieżące zapotrzebowanie na

nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna na cele socjalne wynosi od około 1500 do około 2000 m². W pierwszej kolejności zakłada się wykorzystanie na ten cel adaptacje istniejących obiektów.

Z analiz przedstawionych w podrozdziale nr 5.4. wynika, że według danych GUS na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki w okresie ostatnich 15 lat (lata 2004 – 2018), pomimo spadku liczby ludności o 7,32 % (646 osób), powstało 249 nowych mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 24357 m² (podrozdział nr 5.4.: tabela nr 120, rycina nr 36). Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania wyniosła zatem 97,82 m². Spośród ogółu nowych mieszkań w systemie budownictwa wielorodzinnego oddano 114 lokali (powierzchnia użytkowa 5671 m²), z czego 12 (powierzchnia użytkowa 647 m²) jako mieszkania komunalne. Pozostałe 135 mieszkań (powierzchnia użytkowa 18686 m²) zrealizowano jako zabudowa jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa. Nie licząc mieszkań komunalnych były to lokale powstałe na potrzeby nowych osadników oraz rezydentów. Rezydentów możemy podzielić na 2 grupy: rezydenci zwiększający swój dotychczasowy standard zamieszkania, zwalniając jednocześnie dotychczasowy lokal (sprzedaż lub wynajem) i rezydenci tworzący odrębne, samodzielne gospodarstwo domowe, pozostawiając w dotychczasowym lokalu np.: rodziców lub dzieci. Należy nadmienić, że liczbę nowo powstałych budynków mieszkalnych na miejscu dotychczasowego, wyburzonego obiektu szacuje się na zaledwie kilka. Biorąc pod uwagę tendencje z lat 2004 – 2018, w tym przeciętną powierzchnię 1 nowopowstałego mieszkania (znacznie wyższą niż substancje powstałe przed 2004 rokiem), możemy założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat, przy tożsamym spadku liczby ludności, zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna (z wyłączeniem mieszkań komunalnych), jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa wynosić będzie około 47500 m². Jednakże prognoza demograficzna (podrozdział 4.1.4.) zakłada głębszy o około 23 % spadek ludności gminy niż wynikałoby to z prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2004 – 2018. Tym samym analogicznie pomniejszone zapotrzebowanie na nową powierzchnie użytkową, realizowaną jako zabudowa wielorodzinna (z wyłączeniem mieszkań komunalnych), jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa, wyniosłoby około 36500 m².

Według danych Eurostatu w 2012 roku średnia wielkość 1 mieszkania w UE27 wynosiła 101,7 m², a wśród 12-tu nowych krajów członkowskich, w tym Polski, 72,0 m². Według danych GUS w 2018 roku średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Polsce wyniosła 74,2 m² (województwo dolnośląskie – 72,6 m², powiat ząbkowicki – 77,4 m², gmina Kamieniec Ząbkowicki – 80,7 m²). Według danych Eurostatu w 2014 roku na statystycznego mieszkańca UE27 przypadało około 35 m² powierzchni użytkowej mieszkania, najwięcej w Dani – 53 m², najmniej w Rumunii – 15 m². Dla przykładu w Austrii było to 52,1 m², Luksemburgu – 51,8 m², Szwecji – 44,3 m², Niemczech – 43,4 m², Finlandii – 38 m², Hiszpanii – 36,4 m², Grecji – 34 m², a w Polsce 26,7 m². Ponadto Polska znajduje się na 3 miejscu w Unii Europejskiej pod względem przeludnienia mieszkań. Udział Polaków, których gospodarstwa domowe nie dysponują dostateczną liczbą pomieszczeń wynosił w 2014 roku 44,2 %, wobec 17,1 % dla całej Unii Europejskiej. Wyższy odsetek odnotowano jedynie w Rumunii (52,3 %) i na Węgrzech (44,6 %). Najlepiej pod tym względem było w Belgii, gdzie problem dotyczył tylko 2 % populacji.

Według danych GUS w ciągu ostatnich 15 lat (lata 2004 – 2018) przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła w gminie Kamieniec Ząbkowicki z 24,5 m² do 29,7 m², czyli o 21,2 % (podrozdział nr 5.3.: tabela nr 118, rycina nr 35). W tym samym czasie w skali całego kraju wzrost ten osiągnął 23,1 % (z 22,9 do 28,2 m²), w skali województwa dolnośląskiego – 29,7 % (z 22,9 do 29,7 m²), a w skali powiatu ząbkowickiego – 16,3 % (z 24,5 do 28,5 m²). Tak więc proces rozgęszczenia w gminie Kamieniec Ząbkowicki, jak i całym powiecie ząbkowickim, przebiegał stosunkowo najwolniej. Na powyższe wyniki wpływ miało i ma nadal kilka kluczowych czynników. W 2004 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Kamieniec Ząbkowicki, jak i w powiecie ząbkowickim, była relatywnie wyższa niż w porównywanych jednostkach (województwo i kraj) i to one „nadrabiały” zaległy dystans. Zasadniczym powodem niższej dynamiki wzrostu

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

powierzchni użytkowej mieszkań, abstrahując od uwarunkowań demograficznych, mentalnych czy kulturowych, są gorsze warunki materialne lokalnej społeczności, albowiem wieloletnie wskaźniki obrazujące przeciętne wynagrodzenie są znacznie mniej korzystne w rejonie ząbkowickim niż średnia dla kraju czy województwa dolnośląskiego. Kraj i region (jako ogół gmin dolnośląskich), wraz z dynamiczniejszym niż w rejonie ząbkowickim rozwojem gospodarczym (wzrost zamożności społeczeństwa), szybciej „nadrabiały” w analizowanym zakresie zaległy dystans do bogatszych krajów UE. Należy jednak założyć, że warunki materialne lokalnej społeczności będą z roku na rok ulegać poprawie i zbliżyć się przynajmniej do średniej wojewódzkiej czy krajowej. Z drugiej strony należy pamiętać, że obecnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę jest nadal w gminie Kamieniec Ząbkowicki wyższa od średnich w kraju, województwie i powiecie. Na powyższe wskaźniki wpływ mają, poza charakterem zabudowy, przede wszystkim czynniki demograficzne, czyli postępujący spadek liczby ludności (głębszy niż w każdej z porównywanych jednostek), który powoduje, że wraz ze wzrostem liczby mieszkań w gminie zwiększa się jednocześnie jeszcze wyraźniej przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę. Biorąc pod uwagę powyższe analizy i wnioski oraz zakładając, że w ciągu najbliższych 30 lat utrzyma się podobna jak obecnie dynamika wzrostu przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w gminie Kamieniec Ząbkowicki, a więc wzrośnie (powierzchnia użytkowa) o około 46,8 % w stosunku do 2018 roku (do 43,6 m²), a także zakładając prognozowany spadek liczby ludności o około 1600 osób, to wówczas ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Kamieniec Ząbkowicki powinna wynosić 286975 m² (6582 mieszkańców x 43,6 m²), a więc o około 44200 m² więcej niż obecnie. Jest to wartość tylko o około 3300 m² niższa od zaprezentowanej w jednym z poprzednich akapitów prostej projekcji, bazującej na tendencji z lat 2004 – 2018 (korelacja pomiędzy obserwowanym w gminie stanem liczby ludności a nowopowstałą powierzchnią użytkową mieszkań, dająca wynik na poziomie około 47500 m²). Biorąc zatem pod uwagę powyższe analizy, wnioski i prognozy, a przede wszystkim dynamikę i przeciętną wielkość przyrostu substancji mieszkaniowej w okresie ubiegłych 15 lat oraz oczekiwane rozgęszczenie, będące pochodną wzrostu zamożności mieszkańców i obserwowanych zmian w stylu życia (mniej liczne gospodarstwa domowe), a także potencjał do rozwoju osadnictwa zważywszy na atrakcyjność krajobrazową, to należy na potrzeby niniejszego Studium założyć, że perspektywiczne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową mieszkań w okresie najbliższych 30 lat wynosić będzie około 50000 m². Oznacza to, że za 30 lat średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie wyniesie 44,5 m² (wzrost o około 49,8 % w stosunku do roku 2018, a więc nieco wyższy od bazowej tendencji za lata 2004 – 2018 wyliczonej przez GUS – wzrost o 21,2 % w latach 2019 – 2033, a następnie o tą samą wartość w latach 2034 – 2048). Wyższą wartość wzrostu założono ze względu na fakt, że obecnie przeciętna powierzchnia nowo wybudowanego budynku mieszkalnego wynosi około 152 m² i zamieszkują go przeciętnie 2,72 osoby, a więc obecny średni przyrost nowej mieszkalnej powierzchni użytkowej wynosi około 55,9 m² na 1 osobę.

Według danych GUS na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki najstarsze zasoby mieszkaniowe, a więc powstałe przed 1918 rokiem, składają się z 1193 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 86193 m². Zakładając w ciągu najbliższych 30 lat potrzebę wymiany ze względów technicznych tylko 20 % tej substancji to można oszacować, że zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową realizowaną jako zabudowa wielorodzinna, jednorodzinna, jednorodzinno – usługowa i zagrodowa wynosi około 17200 m². Zasoby powstałe pomiędzy 1918 a 1945 rokiem składają się z 720 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 55405 m². Ewentualna konieczność wymiany ze względów technicznych tylko 10 % tej substancji wymagać będzie zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową (zabudowa wielorodzinna, jednorodzinna, jednorodzinno – usługowa i zagrodowa) na poziomie około 5500 m². Należy nadmienić, że w tych przypadkach realizacja nowej zabudowy możliwa będzie w obrębie dotychczasowych siedlisk (działek ewidencyjnych).

Jeżeli w ciągu najbliższych 30 lat bilans mieszkaniowy wyniesie „0” (równowaga pomiędzy nowo powstałą i wyłączoną z użytkowania powierzchnią użytkową zabudowy mieszkaniowej), to pomimo prognozowanego spadku liczby ludności o około 1600 osób, średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Kamieniec Ząbkowicki wynosić będzie 36,9 m², a więc będzie o 5,4 % wyższa od średniej dla UE27 z 2014 roku.

Prognozowany spadek liczby ludności, będący konsekwencją dotychczasowych, niekorzystnych procesów demograficznych (ruch naturalny i wędrownicy ludności), nie będzie zagrażał koniecznością utrzymywania niezamieszkanego substancji ze względu na zastępowalność pokoleniową przedmiotowych lokali i oczekiwane rozgęszczenie.

10.2.5. Pozostałe potrzeby.

Ze względu na brak większych potrzeb, a także ze względu na przepisy odrębne, na etapie niniejszego *Studium* nie określa się sztywnych perspektyw odnośnie nowych terenów przeznaczonych na cele zabudowy zagrodowej. Nie wykazuje się potrzeb odnośnie zwiększenia zasięgu ogrodów działkowych. Nie przewiduje się także zwiększonych potrzeb na cele rozbudowy podstawowej infrastruktury technicznej (ujęcia wód, oczyszczalnie ścieków, elektroenergetyka, gospodarka odpadami). W zakresie zaopatrzenia w gaz przewiduje się lokalizację w rejonie Szkoły Podstawowej nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim, na powierzchni około 0,25 ha, stacji regazyfikacyjnej LNG wraz ze stacją redukcyjno – pomiarową, w związku z planową gazyfikacją miejscowości Kamieniec Ząbkowicki (w pierwszym etapie będzie to rejon Osiedla XXX lecia). W związku z charakterem funkcjonowania Ośrodka Hodowli Zarodowej wykazuje się potrzebę powiększenia terenów obsługi produkcji rolnej w miejscowości Starczów na potrzeby lokalizacji biogazowni rolniczej o mocy powyżej 100 kW o powierzchni około 3,5 ha.

10. 3. Chłonność i bilans obszarów w zakresie realizacji nowej zabudowy.

Badanie chłonności obszarów w zakresie możliwości realizacji nowej zabudowy dokonano na podstawie inwentaryzacji terenowej, analizy warunków naturalnych (np.: warunki podłoża budowlanego, ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych) oraz obliczeń przy pomocy: map ewidencji gruntów i budynków, geoportal.gov.pl, a także w oparciu o systemy informacji przestrzennej województwa dolnośląskiego, powiatu ząbkowickiego i gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Określając, które z terenów są chłonne odnośnie możliwości realizacji nowej zabudowy brano pod uwagę następujące czynniki:

- działki niezabudowane lub części działek umożliwiające wydzielenie działki budowlanej o minimalnej powierzchni 1000 m²;
- kształt terenu chłonnego, który powinien umożliwiać lokalizację zabudowy i racjonalne zagospodarowanie terenu;
- obliczenie chłonności dotyczyło zawsze działki ewidencyjnej lub jej części o założonej minimalnej powierzchni;
- z obliczeń wyłączono: grunty leśne, sady, zadrzewienia, ogródki przydomowe, tereny zielone stanowiące nierozłączną część nieruchomości zabudowanej, obszary w strefach technicznych i kontrolowanych od sieci i obiektów infrastruktury technicznej, tereny poza liniami zabudowy od dróg i kolei wynikającymi z przepisów odrębnych oraz inne lokalne ograniczenia w zabudowie;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- obszary chłonne podporządkowywano funkcjom zabudowy bazując na ustaleniach obecnie obowiązujących planów miejscowych, o ile obecne uwarunkowania nie przemawiały za zmianą takiej funkcji;
- wydzielenie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, dokonane na podstawie inwentaryzacji terenowej i aktualnej wiedzy o zagospodarowaniu i zabudowie terenów, jako ujęcie terenów zabudowy o zwartej strukturze, zlokalizowanej przy dostępie do dróg i infrastruktury technicznej, a z wyłączeniem terenów zabudowy zlokalizowanych rozłącznie, ze znaczącymi lukami w zabudowie, bez bezpośredniego sąsiedztwa.

Jako chłonnych nie uwzględniano tych wszystkich fragmentów terenów, które nie spełniały kryteriów wymienionych powyżej.

Chłonność obszarów w przeliczeniu na powierzchnię użytkową obliczono przyjmując średni wskaźnik aktualnej intensywności zabudowy dla każdej z wyróżnionych kategorii terenu. Średnią intensywność zabudowy określono na podstawie obserwacji terenowych oraz analiz opartych na danych z ewidencji gruntów i budynków oraz struktury użytkowania gruntów. Przykładowo, biorąc pod uwagę łączną powierzchnię użytkową wszystkich mieszkań (według GUS na koniec 2018 roku wynosiła ona 242768 m²) oraz obszar zajęty zabudową mieszkaniową (według ewidencji gruntów z 2020 roku jest to 159,7353 ha¹⁷⁸), na każdy 1 ha przypada 1520 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Biorąc pod uwagę powyższe oraz przykładowe wskaźniki zabudowy wynikające z obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego założono, że chłonność powierzchni użytkowej na 1 m² powierzchni całkowitej danego terenu wynosi:

- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo – usługowej – 0,14;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – 0,40;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowo – usługowej, mieszkaniowej z usługami turystyki, wielofunkcyjnej mieszkaniowo – usługowo – zagrodowej, usługowo – mieszkaniowej – 0,10;
- dla terenów zabudowy zagrodowej – 0,05;
- dla terenów zabudowy letniskowej – 0,05;
- dla terenów usług publicznych – 0,20;
- dla terenów usług innych niż publiczne – 0,20;
- dla terenów usług turystyki oraz terenów sportu i rekreacji – 0,20;
- dla terenów przemysłowo – usługowych – 0,40.

Oznaczenia zastosowane w poniższych tabelach mają wyłącznie charakter poglądowy i nie mają odzwierciedlenia w innych oznaczeniach użytych w tekście *Studium* oraz na rysunkach *Studium*.

TABELA 186: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych¹⁷⁹ – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy							
	MN	MW	MU	MR	U	US	P	RU
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Byczeń	-	-	-	0,8574	-	-	-	-

¹⁷⁸ Tereny mieszkaniowe („B”) oraz szacunkowo 50 % terenów użytków rolnych zabudowanych („Br”).

¹⁷⁹ Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Chałupki	-	-	-	0,7125	-	-	-	-
Doboszowice	-	-	-	3,1432	-	-	-	-
Kamieniec Ząbkowicki I	2,9482	4,8729	0,7461	0,4481	0,1094	-	0,4049	-
Kamieniec Ząbkowicki II	1,1753	-	0,3748	1,2321	0,8475	-	-	-
Mrokocin	-	-	-	0,6482	0,6656	-	-	-
Ożary	-	-	-	1,5297	-	-	-	-
Pomianów Górny	-	-	-	0,8947	-	-	-	-
Sławęcín	-	-	-	0,7845	-	-	-	-
Sosnowa	-	-	-	1,4857	-	-	-	-
Starczów	-	-	-	2,5847	-	-	-	-
Susza	-	-	-	0,7428	-	-	-	-
Śrem	-	-	-	0,4765	-	-	-	-
Topola	-	-	-	0,9446	0,2017	-	-	-
Suma	4,1235	4,8729	1,1209	16,4847	1,8242	0	0,4049	0

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

TABELA 187: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych¹⁸⁰ – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy							
	MN	MW	MU	MR	U	US	P	RU
Byczeń	-	-	-	857,4	-	-	-	-
Chałupki	-	-	-	712,5	-	-	-	-
Doboszowice	-	-	-	3143,2	-	-	-	-
Kamieniec Ząbkowicki I	4127,48	19491,6	1044,54	448,1	218,8	-	1619,6	-
Kamieniec Ząbkowicki II	1645,42	-	524,72	1232,1	1695	-	-	-
Mrokocin	-	-	-	648,2	1331,2	-	-	-
Ożary	-	-	-	1529,7	-	-	-	-
Pomianów Górny	-	-	-	894,7	-	-	-	-
Sławęcín	-	-	-	784,5	-	-	-	-
Sosnowa	-	-	-	1485,7	-	-	-	-
Starczów	-	-	-	2584,7	-	-	-	-
Susza	-	-	-	742,8	-	-	-	-
Śrem	-	-	-	476,5	-	-	-	-
Topola	-	-	-	944,6	0,2017	-	-	-
Suma	5773	19492	1569	16485	3245	0	1620	0

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

¹⁸⁰ Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszany przez ludzi.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

TABELA 188: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia w ha.

Miejscowość	Funkcje zabudowy							
	MN	MW	MU	MR	U	US	P	RU
Byczeń	-	-	-	4,1309	1,1565	-	1,1392	-
Chałupki	-	-	-	1,197	2,0494	-	11,5825	-
Doboszowice	-	-	-	1,4807	-	-	-	-
Kamieniec Ząbkowicki I	11,7541	-	2,1108	-	9,4821	-	2,4811	-
Kamieniec Ząbkowicki II	13,8695	-	5,3728	4,0085	4,9522	4,8599	2,4874	-
Mrokocin	-	-	-	-	10,1183	-	3,4152	-
Ożary	-	-	-	3,4182	-	-	-	-
Pomianów Górny	-	-	-	0,5769	6,0063	-	0,6543	-
Sławęcin	-	-	-	0,3784	-	-	-	-
Sosnowa	-	-	-	-	-	-	-	-
Starczów	-	-	-	1,4499	-	-	-	-
Susza	-	-	-	4,9708	2,9485	-	-	-
Śrem	-	-	-	2,1189	-	-	-	-
Topola	-	-	-	-	13,9485	-	-	-
Suma	25,6236	-	7,4836	23,7302	50,6618	4,8599	21,7597	-

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

TABELA 189: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – chłonność terenów poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę – powierzchnia użytkowa w m².

Miejscowość	Funkcje zabudowy							
	MN	MW	MU	MR	U	US	P	RU
Byczeń	-	-	-	4130,9	2313	-	4556,8	-
Chałupki	-	-	-	1197	4098,8	-	46330	-
Doboszowice	-	-	-	1480,7	-	-	-	-
Kamieniec Ząbkowicki I	16455,74	-	2955,12	-	18964,2	-	9924,4	-
Kamieniec Ząbkowicki II	19417,3	-	7521,92	4008,5	9904,4	9719,8	9949,6	-
Mrokocin	-	-	-	-	20236,6	-	13660,8	-
Ożary	-	-	-	3418,2	-	-	-	-
Pomianów Górny	-	-	-	576,9	12012,6	-	2617,2	-
Sławęcin	-	-	-	378,4	-	-	-	-
Sosnowa	-	-	-	-	-	-	-	-
Starczów	-	-	-	1449,9	-	-	-	-
Susza	-	-	-	4970,8	5897	-	-	-
Śrem	-	-	-	2118,9	-	-	-	-
Topola	-	-	-	-	0,2017	-	-	-
Suma	35873	0	10477	23730	73427	9720	87039	0

Źródło: Obliczenia własne oraz na podstawie danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2020.

W związku ze specyficznymi lokalnymi uwarunkowaniami wiele gruntów, które spełniają kryteria powierzchni chłonnej, nie są nimi w rzeczywistości. Ma to związek z często spotykaną praktyką zachowywania wolnych części działek lub działek sąsiednich przylegających do zabudowanych nieruchomości na cele rekreacyjne, ogródki przydomowe, sady. Wiele z terenów wyznaczonych uprzednio w planach miejscowych pod zabudowę faktycznie nigdy z tego względu nie zostanie zabudowanych. Praktyka lat minionych, od czasu uchwalenia poszczególnych obowiązujących planów miejscowych, pokazuje skalę presji na zabudowę w terenach innych niż dotychczas wyznaczone. Brak wprowadzania nowej zabudowy na tereny dotychczas wolne, a z prawem do zabudowy zgodnie z planem miejscowym, wynika najczęściej z faktu braku oferty takich gruntów na rynku, a także brakiem woli właścicieli do sprzedaży wolnych działek. Potwierdza te fakty zarówno znaczna ilość złożonych do niniejszego *Studium* wniosków, a także zapotrzebowanie na wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę (szczególnie mieszkaniową jednorodzinną i mieszkaniowo – usługową) w zupełnie innych lokalizacjach, nie branych pod uwagę w dotychczasowych dokumentach planistycznych. Problem ten jedynie nie dotyczy terenów pod zabudowę produkcyjną.

Obserwacja ruchu na rynku nieruchomości na przestrzeni ostatnich lat potwierdza słuszność powyższego założenia. Wiele z nieruchomości wskazywanych jako chłonne w bilansie sporządzonym w poprzedniej edycji studium faktycznie nie są chłonne. W związku z tym zarówno przyjęcie zmodyfikowanych warunków kwalifikacji terenów jako chłonne (opisane na początku niniejszego podrozdziału), jak i redukcja otrzymanych wartości dla terenów oznaczonych w tabelach nr 186 – 1 89 symbolami MN i MU o 50% prowadzi do wskazania faktycznie chłonnej puli nieruchomości.

Oznacza to, że finalnie określa się chłonność terenów na następującym poziomie:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (MN, 50% MU, 50 % MR) równa 43 942 m² jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (powiększone o 30%) określone na poziomie 57 460 m² o 13 518 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (MW) równa 19 492 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (powiększone o 30%) określone na poziomie od 2275 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową zagrodową (25% MR) równa 10 054 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy zagrodowej określone na poziomie 0;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usługową (50% MU, 25% MR, U, US, RU) równa 60 034 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy usługowej (powiększone o 30%) określone na poziomie 44 850 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową przemysłową (P) równa 88 658 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy przemysłowej (powiększone o 30%) określone na poziomie 78 000 m² (19,5 ha),
- chłonność terenów przeznaczonych pod farmy fotowoltaiczne równa 0 jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją farm fotowoltaicznych (powiększone o 30%) określone na poziomie 715 ha,
- chłonność terenów przeznaczonych pod tereny obsługi produkcji rolnej (RU) równa 0 jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją zabudowy obsługi produkcji rolnej (powiększone o 30%) określone na poziomie 4,55 ha.

Na podstawie powyższego bilansu terenów należy stwierdzić, że nawet przyjmując 30 % współczynnik zwiększający potrzeby inwestycyjne, obecna chłonność terenów pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, zagrodową, usługową oraz przemysłową przewyższa i tak powiększone potrzeby. Jedynie dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz farm fotowoltaicznych wykazano większe potrzeby inwestycyjne niż obliczona chłonność terenów.

Chłonność terenów przeznaczonych pod działalności górnicze (wydobywcze), a więc terenów obecnej i potencjalnej eksploatacji kopalin, ogranicza się przede wszystkim do obszarów udokumentowanych złóż kopalin. Aktualnie ogólna powierzchnia udokumentowanych złóż kopalin w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 1018,0 ha, z czego:

- 891,9 ha złóż kruszywa naturalnego;
- 119,0 ha złóż kamieni drogowych i budowlanych;
- 7,1 ha surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Eksploatacja kopalin prowadzona jest na obszarze 388,2 ha¹⁸¹, z czego:

- 255,1 ha na złożach kruszywa naturalnego;
- 133,1 ha na złożach kamieni drogowych i budowlanych;
- 0 ha na złożach surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Zgodnie z powyższym, abstrahując od lokalnych trudności (środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, itp.) związanych z potencjalnym wydobywaniem kopalin, chłonność brutto wynosi:

- 617,2 ha na złożach kruszywa naturalnego;
- 0 ha na złożach kamieni drogowych i budowlanych;
- 7,1 ha na złożach surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Potrzeby odnośnie wydobywania udokumentowanych na terenie gminy kopalin wynikają wyłącznie od popytu w branży budowlanej. Za podaż kopalin na rynku odpowiadają przede wszystkim specjalistyczne podmioty (przedsiębiorstwa górnicze), wyposażone w odpowiednie zasoby kapitału, wiedzy, technologii, sprzętu i siły roboczej. Należy więc założyć, że zgłoszone przez inwestorów górniczych wnioski odnośnie wydobywania kopalin oparte są na realnych potrzebach i, jeżeli nie kolidują z czynnikami środowiskowymi i społecznymi, należy umożliwić ich realizację.

10. 4. Możliwości finansowania przez gminę infrastruktury technicznej i społecznej.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania infrastruktury społecznej, sieci komunikacyjnych i pozostałej infrastruktury technicznej oszacowano wyjściowo w oparciu o uchwałę nr XX/162/2020 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 czerwca 2020 roku w sprawie wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Według powyższego wydatki na lata 2020 – 2044 wynoszą odpowiednio:

- rok 2020 – 9.115.090,00 PLN;
- rok 2021 – 4.966.932,00 PLN;
- rok 2022 – 7.005.460,00 PLN;
- rok 2023 – 4.109.146,00 PLN;
- rok 2024 – 4.051.374,00 PLN;
- rok 2025 – 3.991.015,82 PLN;
- rok 2026 – 3.925.505,24 PLN;
- rok 2027 – 3.852.175,00 PLN;
- rok 2028 – 3.772.620,00 PLN;
- rok 2029 – 3.687.270,00 PLN;
- rok 2030 – 3.594.868,00 PLN;
- rok 2031 – 3.494.151,00 PLN;
- rok 2032 – 3.386.847,00 PLN;
- rok 2033 – 3.271.674,00 PLN;
- rok 2034 – 3.147.345,00 PLN;

¹⁸¹ Zasięg obszarów górniczych w granicach gminy Kamieniec Ząbkowicki zgodnie z wydanymi koncesjami.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- rok 2035 – 3.015.559,00 PLN;
- rok 2036 – 2.875.011,00 PLN;
- rok 2037 – 2.724.387,98 PLN;
- rok 2038 – 3.002.818,00 PLN;
- rok 2039 – 2.706.668,00 PLN;
- rok 2040 – 2.396.344,00 PLN;
- rok 2041 – 2.072.371,00 PLN;
- rok 2042 – 1.732.260,00 PLN;
- rok 2043 – 1.376.508,00 PLN;
- rok 2044 – 1.004.235,00 PLN.

Zgodnie z powyższym Gmina Kamieniec Ząbkowicki do 2044 roku dysponuje kwotą ponad 88 mln PLN na nowe wydatki inwestycyjne. Obecnie nie ma możliwości dokładnego, jak do roku 2044, podania symulacji wydatków inwestycyjnych na lata 2045 – 2049, aby zadośćuczynić założeniom w perspektywie najbliższych 30 lat. Niemniej na potrzeby niniejszego *Studium* możemy szacunkowo i ostrożnie założyć, że w latach 2045 – 2049 kwota ta będzie proporcjonalnie zbliżona do tej z lat 2020 – 2044, zakładając oczywiście brak inflacji, a więc szacowaną wartość pieniądza z obecnego okresu. Tym samym możemy założyć, że w okresie najbliższych 30 lat Gmina Kamieniec Ząbkowicki będzie dysponować kwotą około 106 mln PLN na nowe wydatki inwestycyjne.

Zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą w sprawie WPF w najbliższych latach zakłada się następujące inwestycje (wydatki majątkowe):

- „Szlak Marianny Orańskiej ścieżką rozwoju gmin polsko – czeskiego pogranicza” – wykorzystanie oraz rozwój potencjału turystycznego pogranicza i wzmocnienie jego konkurencyjności – na kwotę 5.419.307,00 PLN w latach 2020 – 2022;
- dowożenie uczniów – zapewnienie dowozu uczniów do szkół – na kwotę 1.733.280,00 PLN w latach 2020 – 2022;
- konserwacja punktów świetlnych na terenie gminy – utrzymanie sprawności technicznej punktów świetlnych – na kwotę 120.000,00 PLN w latach 2020 – 2022;
- odśnieżanie terenu Gminy – udrożnienie przejazdu na drogach gminnych oraz przejść na chodnikach gminnych – na kwotę 120.000,00 PLN w latach 2020 – 2021;
- program profilaktyki zakażeń HPV w Gminie Kamieniec Ząbkowicki – przeciwdziałanie nowotworom – na kwotę 80.000,00 PLN w latach 2020 – 2021;
- wywóz nieczystości komunalnych z terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki – odbieranie odpadów komunalnych z terenu Gminy – na kwotę 3.870.000,00 w latach 2020 – 2022;
- obsługa i prowadzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – utrzymanie porządku i czystości na terenie Gminy – na kwotę 760.000,00 PLN w latach 2020 – 2023;
- monitoring składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Strąkowa – zabezpieczenie wód gruntowych przed skażeniem – na kwotę 40.000,00 PLN w latach 2020 – 2021;
- program zdrowotny – rehabilitacja mieszkańców Gminy Kamieniec Ząbkowicki – zahamowanie lub ograniczenie skutków procesów chorobowych dotyczących schorzeń układu kostno – stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – na kwotę około 400.000,00 PLN w latach 2020 – 2023;
- budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej – poprawa ochrony środowiska naturalnego oraz czystości rzek Budzówka, Nysa Kłodzka, Odra – na kwotę 200.000,00 PLN w latach 2021 – 2022;
- odbudowa obiektu pałacowo – parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim – rewitalizacja zespołu pałacowo – parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim – na kwotę 100.000,00 PLN w latach 2020 – 2021.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Obecnie szacunkowe koszty budowy podstawowych elementów infrastruktury technicznej i wybranych elementów infrastruktury społecznej wynoszą¹⁸²:

- 1 km nowej drogi o szerokości 4 – 6 m około 1.356.204 PLN;
- 1 km nowej sieci kanalizacyjnej około 2.096.077 PLN;
- 1 km nowej sieci wodociągowej około 326.230 PLN;
- 1 plac zabaw około 50.000 PLN;
- 1 siłownia zewnętrzna 120.000 około PLN.

Pozostałe (ponad wyżej wymienione w WPF) długofalowe (około 30–letnie) plany inwestycyjne Gminy Kamieniec Ząbkowicki, zakładające możliwe pełne wyposażenie obecnie istniejących i planowanych terenów (w tym ujętych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjno – magazynową (składową), w sieci komunikacyjne oraz infrastruktury technicznej i społecznej, obejmują:

- służba zdrowia:
  - brak potrzeb odnośnie realizacji zadań z budżetu Gminy;
- opieka społeczna:
  - modernizacja budynków Centrum Integracji Społecznej i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2022 – 2026 na kwotę około 10 mln PLN;
- szkolnictwo:
  - modernizacja budynku Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Zamkowej 4 oraz utworzenie żłobka i budynku Przedszkola nr 1 przy ul. Złotostockiej 23 w latach 2022 – 2027 na kwotę około 7 mln PLN;
- kultura:
  - budowa świetlic: Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki, Ożary i modernizacja istniejącej bazy w latach 2022 – 2030 na kwotę około 6 mln PLN;
- sport i rekreacja:
  - brak potrzeb poza modernizacją bazy – kwota ujęta w zadaniach dotyczących kultury;
- drogi gminne:
  - modernizacja ścieżek rowerowych na zespole pałacowo – parkowym w latach 2025 – 2035 na kwotę około 20 mln PLN;
  - budowa nowych dróg i modernizacja istniejących wraz z budową parkingów do obsługi ruchu turystycznego w latach 2021 – 2040 na kwotę około 30 mln PLN;
- cmentarze:
  - rozbudowa kaplicy cmentarnej w Kamieńcu Ząbkowickim i Ożarach wraz z modernizacją infrastruktury wewnętrznej i parkingu w latach 2022 – 2035 na kwotę około 6 mln PLN;
- zieleni urządzona:
  - budowa nowych stref zieleni kompleksów sportowych „Kamienieckie Doły”, „Błonie Kamienieckie”, „Ogrody Cysterskie” i rewitalizacja pozostałej części parku kamienieckiego w latach 2022 – 2040 na kwotę około 30 mln PLN;
- komunalne zasoby mieszkaniowe:
  - budowa nowych lokali komunalnych (ul. Parkowa) i modernizacja istniejącej bazy w latach 2022 – 2045 na kwotę około 50 mln PLN;
- bezpieczeństwo publiczne:
  - brak potrzeb.

¹⁸² Na podstawie średniej ceny określającej wartość prac wykonanych w gminie w ostatnim czasie.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Usługi, w tym inwestycyjne, w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków dla mieszkańców gminy Kamieniec Ząbkowicki świadczy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy. Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej w granicach aglomeracji wraz z dofinansowaniem dla mieszkańców do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2021 – 2031 szacuje się na kwotę około 25 mln PLN.

Rozpoczęcie działalności górniczych na nowo udokumentowanych złożach kruszywa naturalnego „Byczeń I” (nowoudokumentowany fragment powiększający powierzchnię złoża), „Chałupki”, „Pomianów – Północ” i „Topola – Śrem” oraz kontynuacja działalności (zgodnie z przyznanymi koncesjami) na pozostałych złożach kopalin nie będzie wymagać dodatkowych obciążeń finansowych Gminy odnośnie wykonania przez nią infrastruktury społecznej, sieci komunikacyjnych i pozostałej infrastruktury technicznej. Rozwój działalności górniczych wpłynie zaś na większe możliwości finansowe Gminy Kamieniec Ząbkowicki, w tym na finansowanie zadań, o których mowa powyżej, z tytułu otrzymywania nowych (dodatkowych) podatków od przedsiębiorstw górniczych.

Wydatki inwestycyjne zapisane w aktualnej WPF począwszy od 2020 roku wynoszą 12.842.587 PLN. Dodatkowe planowane wydatki zgodnie z powyższym wykazem wynoszą szacunkowo około 184.000.000 PLN, przy czym ich realizacja będzie możliwa pod warunkiem otrzymania przynajmniej 50 % dofinansowania (niezależnie od źródeł). Oznacza to, że możliwości finansowe Gminy Kamieniec Ząbkowicki w perspektywie najbliższych 30 lat obejmują pełne wykonanie zaplanowanych inwestycji służących realizacji zadań własnych gminy oszacowanych na łączną kwotę około 105.000.000 PLN. Należy ponadto nadmienić, że powyższe szacunki wydatków obejmują możliwości uzyskania dofinansowania zewnętrznego tylko na poziomie 50 %, a więc mogą okazać się niższe od planowanych.

11. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

Położenie gminy miejsko – wiejskiej Kamieniec Ząbkowicki w regionie jest korzystne. Oprócz walorów naturalnych podstawowe znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie mają trasy:

- DW nr 382: Paczków – Stanowice;
- DW nr 390: Łądek Zdrój – Kamieniec Ząbkowicki;
- DW nr 395: Chałupki – Wrocław;
- linia kolejowa nr 137: Legnica – Katowice;
- linia kolejowa nr 276 (C–E 59): Wrocław – Międzyzlesie.

Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną rzeźbą terenu jak przystało na obszar podgórski. Rzędne terenu wynoszą od 216 do 420 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Przedgórz Sudeckiego, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów leśnych i krajobrazowych, charakterystycznych dla tej części województwa dolnośląskiego, wyznaczono obszar NATURA 2000 „Łęgi koło Chałupki”, gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Występują tutaj także 115 pomników przyrody oraz bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenia parkowe z parkiem pałacowym (zamkowym) na Zamkowej Górze w Kamieńcu Ząbkowickim na czele. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest miejscami w znacznym stopniu przekształcone w procesie ich historycznego rozwoju, zwłaszcza w rejonie doliny rzeki Nysy Kłodzkiej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2008 roku podczas prac nad *Inwentaryzacją Przyrodniczą Gminy Kamieniec Ząbkowicki* postulowano utworzyć obszar NATURA 2000 „Dolina Nysy Kłodzkiej”, poszerzyć obszar NATURA 2000 „Góry Bardzkie” oraz wprowadzić 2 użytki ekologiczne. Objęcie ochroną doliny rzeki Nysy Kłodzkiej wydaje się jednak mało zasadne ze względu na występowanie udokumentowanych złóż kopalin, na których przewiduje się eksploatację górnictwem, a po jej zakończeniu poszerzenie systemu retencji wód (zbiorniki wodne „Kamieniec Ząbkowicki” i „Topola”). Niekorzystnym zjawiskiem jest niska emisja oraz ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Rzeka Nysa Kłodzka oraz jej większe dopływy są źródłem cyklicznie powtarzających się gwałtownych zagrożeń powodziowych i w związku z tym wyznaczono tu obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz oczekuje się dalszych inwestycji w infrastrukturę przeciwpowodziową, a zwłaszcza budowy zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki” w rejonie byłej wsi Pilce. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym gminy. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Udokumentowanie aż 15 złóż kopalin determinuje górniczy kierunek zagospodarowania znacznej części gminy, zwłaszcza w rejonie doliny rzeki Nysy Kłodzkiej. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły pałacowo – parkowe, sakralne i użytkowe oraz historyczne układy przestrzenne i liczne osie widokowe, objęte są ochroną konserwatorską. Powyższe między innymi zadecydowało o utworzeniu Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”. Ogółem na terenie gminy 765 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z czego 49 figuruje w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego. Ochroną objęto także 142 stanowiska archeologiczne, z czego 5 figuruje w rejestrze wojewódzkim.

Obszar 97 km² zamieszkuje obecnie 8,2 tys. mieszkańców, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 85 osób/km². Jest to wskaźnik typowy dla gmin miejsko – wiejskich. Gminę Kamieniec Ząbkowicki zamieszkuje coraz starsza demograficznie społeczność. Tylko nieco ponad 18 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Od kilkunastu lat zachodzą tu niekorzystne procesy demograficzne, czego obrazem jest zmniejszająca się liczba

ludności (ujemny przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny obecnie wynosi $-3,2\text{ ‰}$, a dodatkowo z bilansu migracji wynika, że więcej osób gminę opuszcza niż do niej napływa ($-3,5\text{ ‰}$). Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego wynosi 0,60, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią już osoby w wieku poprodukcyjnym niż przedprodukcyjnym. Z prognozy demograficznej wynika, że w ciągu najbliższych 30 lat można spodziewać się dalszego spadku liczby ludności gminy.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Kamieniec Ząbkowicki zaliczana jest do jednostek wielofunkcyjnych (rolnictwo – przemysł – usługi), a sama miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, posiadająca prawa miejskie, jest lokalnym ośrodkiem usługowo – przemysłowym, pełniącym jednocześnie rolę gminnego ośrodka administracyjnego. Gospodarka rolna, której sprzyja bonitacja gleb, pełni nadal podstawową funkcję na terenach wiejskich, ale przede wszystkim w zakresie struktury przestrzennej. Gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą było w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku* 581 i liczba ta z roku na rok ulega zmniejszeniu. Większość z nich, zwłaszcza o areale do 10 ha, poszukuje dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Ważną funkcję na terenach wiejskich, zarówno odnośnie struktury przestrzennej jak i gospodarczej, stanowią zakłady produkcyjne (przede wszystkim górnictwo). Ważnym elementem lokalnej gospodarki jest także węzeł kolejowy w Kamieńcu Ząbkowickim. Wysoki odsetek zatrudnionych w usługach lokuje również i ten sektor gospodarki jako kluczowy w gminie, choć koncentruje się on głównie w Kamieńcu Ząbkowickim. Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, zamieszkała obecnie przez 4500 osób, odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców gminy, co wynika z pełnionej przez nią roli gminnego ośrodka usługowego o znaczeniu lokalnym. Posiada ona formalne prawa miejskie co prawda dopiero od 01 stycznia 2021 roku, ale cechy typowo miejskie wykształciła już przynajmniej kilkanaście lat wcześniej. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się na gminie. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne, zmniejszenie podaży pracy przez zakłady w pobliskich gminie ośrodkach (głównie Ząbkowice Śląskie), a także likwidacja uspołecznionych podmiotów sektora rolnego na terenach wiejskich, spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne, a także poszukiwanie nowych, zewnętrznych miejsc pracy. Obecnie nowoczesne (coraz częściej wielkoobszarowe) gospodarstwa rolne, z Ośrodkiem Hodowli Zarodowej sp. z o.o. na czele (jeden z największych pracodawców w gminie), oraz zmodernizowane i nowo powstałe zakłady produkcyjne, w tym przedsiębiorstwa związane z wydobywaniem surowców skalnych i kruszyw naturalnych, stają się głównym kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Jednocześnie prężnie rozwija się sektor usług. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Struktura i rozmieszczenie usług rynkowych są wystarczające z punktu widzenia podstawowych potrzeb. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, zwłaszcza w oparciu o lokalne walory kulturowe (zabytki) i krajobrazowe (zbiorniki wodne), który może generować nowe miejsca pracy. Niemniej stale rozwijający się sektor usługowy, zmodernizowane gospodarstwa rolne i zakłady przemysłowe (w tym górnicze), a także nowo powstałe zakłady usługowe i rzemieślnicze nie są w stanie zaspokoić realnego popytu na dobrze płatne miejsca pracy. Znaczna grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych i usługowych zlokalizowanych na terenie pobliskich większych miast (głównie w Ząbkowicach Śląskich). Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa za granicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się co prawda na wyższym poziomie w stosunku do średniej wojewódzkiej, ale od kilkunastu lat systematycznie spada. Standard życia jest zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód

na 1 mieszkańca kształtował się w 2019 roku na poziomie 4000 złotych brutto i był na porównywalnym poziomie z wieloma innymi gminami południowej części województwa dolnośląskiego. Dla inwestujących przedsiębiorców gmina oferuje rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody. Planuje się sukcesywną rozbudowę sieci kanalizacyjnej, a perspektywnie także rozwój sieci gazowej, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki predysponowana jest do dalszego rozwoju funkcji przemysłowych i usługowych (zwłaszcza centrotwórczych). Rejony wokół większych miejscowości wiejskich, zlokalizowanych w północno – wschodniej i południowo – zachodniej części gminy, predysponowane są do rozwoju intensywnego rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. We wschodniej części gminy, położonej w rejonie zbiorników wodnych „Kozielno” i „Topola” oraz w mniejszych miejscowościach wiejskich, wskazany jest rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Działalności górnicze koncentrować się będą w rejonie udokumentowanych złóż kopalin. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Rozwijające się osadnictwo, którego wyrazem jest nowoczesna zabudowa jednorodzinna, jednorodzinno – usługowa i wielorodzinna, sąsiaduje z zabudową sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Znaczne dysproporcje występują także w poszczególnych częściach Kamieńca Ząbkowickiego, co dotyczy zwłaszcza obszaru centrum (ulice Kolejowa, Ząbkowicka i Złotostocka). Część zrewitalizowanych budynków sąsiaduje z substancją wymagającą pilnej modernizacji. Zespoły wieloblokowej zabudowy wielorodzinnej z dość ubogim programem usług towarzyszących i urządzonych zespołów zieleni wymagają częściowej modernizacji i uzupełnienia obiektami usługowymi oraz rekreacyjnymi w trwałej zabudowie o wysokich walorach estetyczno – użytkowych. Wskazana jest kontynuacja budowy nowoczesnych i estetycznych osi spacerowo – usługowych, z wyodrębnionymi drogami rowerowymi, wychodzącymi z centrum Kamieńca Ząbkowickiego w kierunku poszczególnych osiedli mieszkaniowych i sąsiednich miejscowości (Byczeń, Ożary, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem). Wskazane jest także uporządkowanie terenów zielonych na obszarach wiejskich. Obszary te, a także obiekty zabytkowe, wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej. Obecnie Gmina, na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dysponuje jeszcze rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej (zarówno jednorodzinnej jak i wielorodzinnej) i usługowo – produkcyjnej. W związku z tym, że na jej terenie obserwuje się zwiększenie popytu na działki budowlane oraz zważywszy na nieaktualność formalno – prawną większości obowiązujących planów miejscowych, niezbędne staje się opracowanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza dla najbardziej rozwojowych jednostek. Niemniej wyprzedzająco pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych jednostek, zwłaszcza w Kamieńcu Ząbkowickim. Oczekuje się dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych i jako priorytet – rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Baza sportowa (po planowanym doposażeniu), kulturalna i usług zdrowia jest wystarczająca z punktu widzenia lokalnych, podstawowych potrzeb. Bazę oświatową można poszerzyć o przedszkole. Należy także rozważyć potrzebę funkcjonowania żłobka. Oczekuje się również rozwoju komercyjnej bazy rekreacyjnej.

Należy nadmienić, że gmina posiada szereg opracowanych dokumentów (lub jest w trakcie ich opracowania/aktualizacji) o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: program ochrony środowiska, plan gospodarki niskoemisyjnej, opracowanie ekofizjograficzne, plan urządzeniowo – rolny, projekt granicy rolno –

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

leśnej, projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, studium środowiska kulturowego, program opieki nad zabytkami, gminna ewidencja zabytków, inwentaryzacja przyrodnicza), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności społecznych i gospodarczych. W najbliższym czasie oczekuje się przede wszystkim opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów największych i innych rozwojowych sołectw, a także opracowania nowej strategii rozwoju zgodnie z obowiązującymi, nowymi uwarunkowaniami formalno – prawnymi.

Warto podkreślić, że zawarte w niniejszej części uwarunkowań analizy, zwłaszcza społeczne i ekonomiczne, siłą rzeczy bazują na danych z roku 2020 i lat wcześniejszych, a więc obejmują okres kiedy gmina Kamieniec Ząbkowicka była jeszcze samorządową jednostką wiejską, a nie miejsko – wiejską. Pierwsze kompleksowe dane wygenerowane przez GUS odrębnie dla miasta Kamieniec Ząbkowicki będą publikowane dopiero w 2022 roku.

CZĘŚĆ II.

**KIERUNKI
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI**

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO.

Określona poniżej polityka przestrzenna gminy, w tym konkretne zasady zagospodarowania przestrzennego poszczególnych terenów, bazują na przeprowadzonych i ujętych w niniejszym tekście I części *Studium* analizach środowiskowych, społecznych i ekonomicznych oraz wynikających z nich wniosków. Szczególną uwagę poświęcono wytycznym zawartym w dokumentacji planistyczno – strategicznej, zarówno szczebla lokalnego jak i powiatowego oraz wojewódzkiego, aby harmonijnie wpisać się w regionalną strukturę funkcjonalno – przestrzenną, uwzględniając przy tym konkretne inicjatywy lokalne i ponadlokalne (realizowane i planowane) o charakterze materialnym i niematerialnym.

1. 1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2020 roku w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedzib władz gminy (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1332) od dnia 01 stycznia 2021 roku status miasta otrzymuje miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, składająca się z obrębów ewidencyjnych Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. Powyższe będzie determinować zmiany w strukturze funkcjonalno – przestrzennej tej części gminy. Ma to między innymi związek z brakiem możliwości lokalizacji nowej zabudowy związanej z rolnictwem – zabudowy zagrodowej, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych (z zachowaniem praw nabytych). Równie ważnym czynnikiem jest położenie większego nacisku na rozwój funkcji centrotwórczych.

Docelowo ustala się następującą strukturę funkcjonalno – przestrzenną miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, wyodrębniając zasadnicze obszary koncentracji poszczególnych funkcji:

- centrum miasta – ograniczone ulicami Kolejową, Zamkową, Kościelną i Młyńską – z koncentracją historycznych obiektów zabytkowych, funkcji centrotwórczych, w tym usług publicznych, handlu i gastronomii, istniejącą zabudową mieszkaniową (przeważnie wielorodzinną), możliwością rozwoju funkcji rekreacyjnych;
- rejon pomiędzy Wzgórzem Zamkowym i ulicami: Zamkową, Kolejową i Parkową – koncentrujący przede wszystkim zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną, w tym także z towarzyszącymi usługami oraz samodzielne usługi, charakteryzujący się znaczną intensywnością zabudowy. Rejon priorytetowy do uzupełniania zabudowy;
- rejon pomiędzy ulicami: Skorolecką, Mostową i Kolejową – charakteryzujący się niskointensywną zabudową mieszkaniową jednorodzinną, w tym z towarzyszącymi usługami;
- rejon skupiony wzdłuż osi ulic Ząbkowickiej i Złotostockiej – pełniący obecnie funkcję głównej osi komunikacyjnej (tranzytowej), charakteryzujący się przeważającymi funkcjami związanymi z zabudową mieszkaniową – głównie wielorodzinną, usługami publicznymi i usługami rynkowymi (głównie handlu i gastronomii). Rejon wymagający rewitalizacji, zwłaszcza zabytkowej substancji mieszkaniowej i usługowej. Po ewentualnej budowie zachodniej obwodnicy miasta możliwość przekształcenia wybranych fragmentów ulic na funkcje usługowe (deptak, usługi rynkowe, itd.).
- rejon skupiony wzdłuż osi ulicy Kłodzkiej (była wieś Istebka) – wraz z zabudową wzdłuż ulic pobocznych, pełniący funkcję rejonu zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej o niskiej intensywności, w tym istniejącej zabudowy zagrodowej;
- rejon skupiony wzdłuż ulic: Mostowej, Krzywej i Cichej (była wieś Łopienica) – wraz z zabudową wzdłuż ulic pobocznych, pełniący funkcję rejonu zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej o niskiej intensywności, w tym istniejącej zabudowy zagrodowej;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Wzgórze Zamkowe – rejon koncentracji historycznej substancji zabytkowej (pałac Marianny Orańskiej i obiekty towarzyszące) oraz rozległych terenów zieleni parkowej. Wiodące funkcje rozwojowe tego obszaru związane są z usługami kultury, turystyki, gastronomii, rekreacji oraz ochrony przyrody i środowiska.
- rejon wieloprzestrzennej doliny rzeki Nysy Kłodzkiej – obejmujący tereny otwarte – użytki rolne, zielen naturalną (lasy i zadrzewienia), a także stanowiący lokalizację dla usług komunikacji (ul. Paczkowska), obsługi turystyki (pieszej, rowerowej i kajakowej) oraz obiektów infrastruktury technicznej (ujęcia wody, oczyszczalnia ścieków), w tym częściowo pod funkcję zbiornika retencyjnego, wykluczony z intensywnego zainwestowania ze względu na występowanie zjawisk powodziowych;
- rejon węzła kolejowego i w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych – teren zamknięty, pełniący funkcję koncentracji komunikacji, głównego węzła przesiadkowego i obsługi podróżnych, a także rejon zabudowy produkcyjno – usługowej, baz, składów i magazynów;
- rejon skupiony wzdłuż ulicy Szkolnej (była wieś Goleniów Śląski) – koncentrujący przede wszystkim zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną, w tym także z towarzyszącymi usługami oraz samodzielne usługi, istniejącą zabudowę zagrodową, charakteryzujący się średnią intensywnością zabudowy;
- rejon ulic Szpitalnej, Skoroleckiej oraz północnej części doliny Budzówki – pełniący głównie rolę terenów otwartych, w tym wykluczonych z intensywnego zainwestowania ze względu na występowanie zjawisk powodziowych, ogrodów działkowych, a także niskointensywnej zabudowy o przeważającym charakterze mieszkaniowym, mieszkaniowo – usługowym i usługowym.

Generalnie gmina Kamieniec Ząbkowicki jest samorządową jednostką miejsko – wiejską z wiodącą rolą sektorów usługowego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor produkcyjny (głównie górnictwo). Szansę na dalszy rozwój mają wszystkie sektory: usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją), produkcyjny (w tym górnictwo), a także rolniczy (zarówno w oparciu o uprawy jak i hodowlę), co podkreśla możliwości wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Kamieniec Ząbkowicki. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada dość rozwinięte funkcje produkcyjne i potencjał do dalszego ich rozwoju. Tym samym Kamieniec Ząbkowicki pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Kamieńca Ząbkowickiego są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Starczów, Doboszowice, Ożary, Byczeń, Topola i Chałupki. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie kultury oraz handlu (Starczów, Ożary, Byczeń, Topola) i pozostałych usług, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (w tym górnictwa), a także usług rynkowych.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczono do nich sołectwa: Mrokocin, Pomianów Górny,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Sławęcin, Sosnowa, Suszka i Śrem. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa, górnictwa (Pomianów Górny), a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji.

TABELA 190: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ¹⁸³	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Byczeń	rolnictwo i górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Chałupki	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Doboszowice	rolnictwo i usługi, górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Mrokocin	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Ożary	rolnictwo i leśnictwo, usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość, turystyka i rekreacja
Pomianów Górny	rolnictwo i górnictwo	bez zmian
Sławęcin	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Sosnowa	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Starczów	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Suszka	rolnictwo	bez zmian
Śrem	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Topola	rolnictwo i usługi, górnictwo	turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne, 2020.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją czy ograniczeniem działalności gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

1.2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikające z audytu krajobrazowego.

Dla województwa dolnośląskiego nie sporządzono audytu krajobrazowego, w związku z czym nie dokonuje się oceny wpływu audytu krajobrazowego na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów gminy Kamieniec Ząbkowicki.

1.3. Wpływ bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów i na możliwości finansowe gminy.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę został przedstawiony szczegółowo w rozdziale 10 części I niniejszego *Studium*.

¹⁸³ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

Na podstawie obliczonej chłonności terenów pod zabudowę należy stwierdzić, że:

- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (MN, 50% MU, 50 % MR) równa 43 942 m² jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (powiększone o 30%) określone na poziomie 57 460 m² o 13 518 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (MW) równa 19 492 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (powiększone o 30%) określone na poziomie od 2275 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową zagrodową (25% MR) równa 10 054 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy zagrodowej określone na poziomie 0;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową usługową (50% MU, 25% MR, U, US, RU) równa 60 034 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy usługowej (powiększone o 30%) określone na poziomie 44 850 m²;
- chłonność terenów przeznaczonych pod funkcje związane z zabudową przemysłową (P) równa 88 658 m² przewyższa potrzeby związane z lokalizacją zabudowy przemysłowej (powiększone o 30%) określone na poziomie 78 000 m² (19,5 ha),
- chłonność terenów przeznaczonych pod farmy fotowoltaiczne równa 0 jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją farm fotowoltaicznych (powiększone o 30%) określone na poziomie 715 ha,
- chłonność terenów przeznaczonych pod tereny obsługi produkcji rolnej (RU) równa 0 jest mniejsza niż potrzeby związane z lokalizacją zabudowy obsługi produkcji rolnej (powiększone o 30%) określone na poziomie 4,55 ha.

Biorąc pod uwagę uśredniony wskaźnik intensywności zabudowy, określoną powyżej powierzchnię użytkową w przypadkach, w których potrzeby są wyższe od chłonności, przeliczono na powierzchnię terenu dla poszczególnych funkcji terenu i na tej podstawie przeznaczono nowe tereny pod zabudowę.

Ze względu na postulaty wynikające z potrzeb integracji pieszych, rowerowych i konnych szlaków turystycznych ze szlakami kajakowymi, opisanymi w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, niezbędne było wyznaczenie nowego terenu usług turystyki, pełniącego rolę węzła. Było to konieczne ponad wykazaną w bilansie terenów przewagę chłonności takich terenów nad potrzebami ze względu na fakt, że przedmiotowy węzeł może być zlokalizowany wyłącznie w jednym konkretnym miejscu, w rejonie skrzyżowania rzeki Nysy Kłodzkiej z drogą wojewódzką nr 390, śladem której przebiegają szlaki turystyczne – nie jest możliwa realizacja tej inwestycji na terenach dotychczas zarezerwowanych pod funkcje usługowe. W tym przypadku dokonano zatem odstępstwa od wykonanego bilansu terenu i wyznaczono w obrębie ewidencyjnym Kamieniec Ząbkowicki I teren 4.1UT o powierzchni 0,1800 ha. Podobnie, ze względu na ograniczoną lokalizacyjnie potrzebę zabezpieczenia terenu pod budowę infrastruktury turystycznej związanej z Parkiem Kulturowym, w obrębie ewidencyjnym Byczeń wyznaczono teren 1.1UT o powierzchni 4,4506 ha. Wyznaczono również przypisany lokalizacyjnie do obrębu ewidencyjnego Ożary teren 6.1UT o powierzchni 5,8086 (z czego 5,3973 ha nowej powierzchni oraz 0,4113ha z terenów dotychczas przewidzianych pod funkcję RMU). Oznacza to wyznaczenie terenów pod usługi turystyki specjalnej lokalizacji o łącznej powierzchni 10,4392 ha, zgodnie z wytycznymi zawartymi w w rozdziale 10 części I niniejszego Studium.

W ramach procedury planistycznej w wyznaczonym terminie do *Studium* złożone zostały wnioski o zmianę przeznaczenia terenów. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym złożone wnioski o zmianę przeznaczenia gruntów nie stanowią podstawy do ustalenia dodatkowych potrzeb związanych z lokalizacją nowej zabudowy w sporządzonym bilansie terenów. Zatem zarówno ich ilość jak i rozmieszczenie nie miało wpływu na określenie potrzeb. Analiza lokalizacji gruntów ujętych

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

---

we wnioskach wykazała, że część z nich położona jest w nawiązaniu do istniejącej zabudowy oraz posiada możliwość wyposażenia w infrastrukturę techniczną – te zostały uwzględnione w zakresie dopuszczonym przez bilans terenów w pierwszej kolejności. Te z wniosków, które nie spełniają kryteriów lokalizacji w nawiązaniu do obszarów zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej lub terenów uprzednio wyznaczonych w planach miejscowych, jak również tereny, które nie posiadają możliwości wyposażenia w infrastrukturę techniczną, nie były brane pod uwagę w przeznaczeniu pod zabudowę.

W związku z przewagą potrzeb w stosunku do chłonności terenów wyznaczono nowe tereny lub poszerzono istniejące o tereny położone poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Terenów takich pod funkcje szeroko związane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i mieszkaniowo – usługową wyznaczono łącznie 9,3075 ha, z czego 2,8382 ha w terenach MN (3 973 m² powierzchni użytkowej przy przyjętym wskaźniku zabudowy 0,14), 2,0694 ha w terenach MU (2 069 m² powierzchni użytkowej przy przyjętym wskaźniku zabudowy 0,10) oraz 4,3999 ha w terenach RMU (4 400 m² powierzchni użytkowej przy przyjętym wskaźniku zabudowy 0,10) – łącznie 10 442 m² powierzchni użytkowej:

- 0,4861 ha w obrębie ewidencyjnym Byczeń w ramach terenów oznaczonych RMU;
- 1,7472 ha w obrębie ewidencyjnym Doboszowice w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 2,8382 ha w mieście Kamieniec Ząbkowicki w ramach terenów oznaczonych symbolem MN;
- 2,0694 ha w mieście Kamieniec Ząbkowicki w ramach terenów oznaczonych symbolem MU;
- 0,4275 ha w obrębie ewidencyjnym Ożary w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 1,4635 ha w obrębie ewidencyjnym Starczów w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU;
- 0,2756 ha w obrębie ewidencyjnym Topola w ramach terenów oznaczonych symbolem RMU.

Oznacza to, że po wykorzystaniu 10 442 m² powierzchni użytkowej pod funkcje szeroko związane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i mieszkaniowo – usługową z możliwych zgodnie z bilansem 13 518 m² powierzchni użytkowej pozostają rezerwy terenowe na poziomie 3 076 m² powierzchni użytkowej.

Wyznaczono nowe tereny przeznaczone pod farmy fotowoltaiczne oznaczone symbolem PEF i R/PEF, w obrębach ewidencyjnych Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki I, Ożary, Sławęcino, Sosnowa, Starczów, Śrem i Topola, o łącznej powierzchni 499,0634 ha. Dodatkowo dokonano zmian istniejących funkcji terenów przewidzianych pod zainwestowanie, umożliwiających przekształcenie tych terenów w farmy fotowoltaiczne lub wzbogacając możliwe przeznaczenie terenu o farmy fotowoltaiczne, w ramach terenów PEF, P,PEF i PG,PEF. Obszary te dotyczą obrębów ewidencyjnych Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Mrokocin, Pomianów Górny i Topola i obejmują łączną powierzchnię 151,2366 ha. Daje to sumaryczną powierzchnię 650,3000 ha, a więc mniej niż wykazane potrzeby w tym zakresie – 715 ha, co pozostawia rezerwy terenowe w zakresie lokalizacji farm fotowoltaicznych na poziomie 64,7000 ha.

W ramach rozwoju funkcji górniczej i zgodnie ze złożonym przez inwestora wnioskiem przeznaczono obszar o powierzchni 33,9487 ha w obrębie ewidencyjnym Topola pod tereny eksploatacji kopalin, z czego 29,0758 ha to tereny dotychczas niezainwestowane. Ponadto w związku z udokumentowaniem złoża kopalin „Pomianów-Północ” przewidziano pod tereny rolne z możliwością eksploatacji złóż R/PG powierzchnię 18,3264 ha, a w związku z powiększeniem złoża kopalin „Doboszowice” w obrębach ewidencyjnych Doboszowice i Pomianów Górny przeznaczono 2,0175 ha pod tereny PG, a 3,3165 ha pod tereny lasów z możliwością eksploatacji złóż ZL/PG. Wyznaczono także tereny obsługi obszarów eksploatacji złóż kopalin, zakładów górniczych oraz zwałowisk (tereny 8.3P i 8.5P) o powierzchni łącznej 0,5227 ha w obrębie ewidencyjnym Pomianów Górny.

W ramach funkcji rolniczej dokonano powiększenia terenu 11.1 RU o powierzchnię 4,1120 ha.

Łączna powierzchnia nowo wyznaczonych terenów pod zabudowę poza granicami obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej nie przekracza wielkości możliwych do wyznaczenia nowych terenów zgodnie z wykonanym bilansem terenów.

Wyznaczone tereny w większości zlokalizowane są przy istniejących drogach, posiadają bezpośredni dostęp do sieci wodociągowej (istniejącej lub projektowanej). Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe.

Dodatkowo nowe zainwestowanie będzie wymagać realizacji 3,6 km sieci wodociągowej, 1,8 km sieci kanalizacyjnej i 3,6 km dróg dojazdowych. Oznacza to wydatki z budżetu gminy w kwocie około 4 882 334,4 zł na budowę nowych dróg, 1 174 428 zł na budowę sieci wodociągowej oraz 3 772 938,6 zł na budowę sieci kanalizacyjnej. Wydatki te są możliwe do poniesienia w świetle wielkości środków przewidzianych w budżecie gminy na inwestycje.

Finalny bilans terenów jak i wyszczególnienie nowych terenów pod zabudowę nie operuje wszystkimi rodzajami zabudowy śladem określonych potrzeb. Jest to zabieg celowy, ze względu na fakt, że choćby cele socjalne, związane z zabudową usług publicznych mogą być realizowane w granicach gminy Kamieniec Ząbkowicki zarówno na terenach stricte im dedykowanych – jak UP, UK, jak i na terenach wielofunkcyjnych – jak np. RMU, MU. Podobnie możliwe i prawidłowe byłoby realizowanie potrzeb w zakresie usług komercyjnych w granicach terenów PU. Stąd także wynika potrzeba elastycznego podejścia do klasyfikacji w bilansie terenów.

Brak wyznaczenia dodatkowych nowych terenów pod zabudowę związane jest z faktem, iż mimo że obliczona chłonność dla poszczególnych funkcji przeważnie jest mniejsza od wykazywanych potrzeb, to w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są tereny uprzednio przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, a także w planach miejscowych. Ze względu na brak aktualnych planów rozwojowych dotyczących konkretnych terenów nie wypełniono w całości możliwości lokalizacyjnych wynikających z bilansu terenów. Nie wyklucza to jednak możliwości lokalizacji nowych inwestycji w przyszłości.

Do obliczenia chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, w rozumieniu np. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, wliczono również te działki, które dotychczas nie są wskazane do zabudowy (tak zwane luki w zabudowie). W związku z tym oraz z uwagi na brak przeciwwskazań do włączenia takich działek do strefy zabudowy, poszerzono tereny zainwestowane w ramach zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej. Poszerzenia dokonano na łącznej powierzchni 3,7761 ha, z czego:

- 1,6778 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej miasta Kamieniec Ząbkowicki pod funkcję MN (z terenów uprzednio przeznaczonych pod funkcję PU);
- 0,6240 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej miasta Kamieniec Ząbkowicki pod funkcję MU;
- 1,4743 ha w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej obrębu ewidencyjnego Chałupki, Starczów i Topola pod funkcję RMU.

Ponadto wyznaczono teren o powierzchni 0,5662 ha pod wielkopowierzchniowy obiekt handlowy – umożliwiający lokalizację jednego supermarketu, zgodnie z wykazanymi potrzebami rozwojowymi (w ramach terenu 4.13U).

Działki włączone do zwartej struktury funkcjonalno – przestrzennej posiadają bezpośredni dostęp do dróg i sieci wodociągowej. Te z działek, które zlokalizowane są w granicach aglomeracji posiadają dostęp do sieci kanalizacyjnej lub znajdują się w zasięgu planowanej rozbudowy sieci kanalizacyjnej, natomiast działki zlokalizowane poza granicą aglomeracji zgodnie z przepisami odrębnymi mogą zostać wyposażone w indywidualne oczyszczalnie ścieków lub zbiorniki bezodpływowe. W związku z powyższym przeznaczenie

przedmiotowych działek pod zabudowę nie będzie ze sobą niosło dodatkowych kosztów obciążających budżet gminy.

W niniejszym *Studium* na cele eksploatacji kopalin przeznaczono tereny powiązane bezpośrednio z aktualnymi koncesjami (decyzjami), a więc w granicach obszarów górniczych. Ponadto na cele eksploatacji kopalin przeznacza się tereny ZL/PG oraz R/PG zgodnie z warunkami określonymi w rozdziałach nr 1.6, 1.7, 1.8 oraz 2.2 II części niniejszego *Studium*.

Pomimo, że wykazano zapotrzebowanie na wyznaczenie nowych terenów pod funkcje związane z zabudową usług publicznych oraz zabudową socjalną, na etapie sporządzenia niniejszego *Studium* nie przewiduje się lokalizacji terenów pod wskazane funkcje. Ma to związek z możliwością lokalizacji usług publicznych na terenach wielofunkcyjnej zabudowy oraz brakiem aktualnych planów rozwojowych dotyczących nowych działek ewidencyjnych. Z kolei dla zabudowy socjalnej przewidziane są rezerwy terenowe zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi. Fakt, że na obecnym etapie nie przewiduje się lokalizacji terenów wyżej wspomniane funkcje, nie wyklucza takiej możliwości w przyszłości.

Analizując powyższe należy stwierdzić, że struktura przestrzenna gminy w kontekście nowo wyznaczonych w niniejszym *Studium* terenów nie ulegnie znaczącym zmianom, z zastrzeżeniem wielkopowierzchniowych terenów farm fotowoltaicznych.

1.4. Funkcja osadnicza.

Rozwój funkcji osadniczej, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne, środowiskowe, kulturowe, infrastrukturalne i komunikacyjne powinien przede wszystkim skupiać się na uzupełnianiu istniejących układów zabudowy, a w dalszej kolejności ich rozbudowie w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego dla gminy Kamieniec Ząbkowicki ustala się następujące kierunki rozwoju:

- uzupełnienia istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych lub zabudowy mieszkaniowej;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych;
- uwzględnienie dostępności oraz niezbędnej ilości mieszkań dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- kształtowanie przestrzeni publicznej ze szczególnym uwzględnieniem eliminacji barier ograniczających dostępność obiektów i obszarów dla osób ze szczególnymi potrzebami (w razie potrzeby konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania takich barier).

Dla nowo lokalizowanej zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej ustala się:

- 1) realizację nowej zabudowy o formie architektonicznej uzasadnionej historycznie, nawiązującej do istniejącej zabudowy miejscowości, z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla lokalnej zabudowy;
- 2) realizację obiektów z pokryciem dachu ceramicznym lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu oraz z materiałów naturalnych, kształtowaniem połąci dachowych regularnym, symetrycznym;
- 3) realizację zabudowy o zbliżonej kubaturze, wysokości, geometrii dachu oraz układzie względem głównych ciągów komunikacyjnych w obrębie jednostek planistycznych;

- 4) ograniczanie możliwości realizacji indywidualnych wjazdów z terenów położonych przy drogach wojewódzkich – włączeń należy dokonywać poprzez drogi dojazdowe.

Uściślenia parametrów nowej zabudowy należy dokonać na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań. Kształtowanie zabudowy powinno odbywać się przy zachowaniu harmonii i właściwych proporcji pomiędzy terenami zainwestowanymi a otaczającym krajobrazem. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

W ramach rozwoju funkcji osadniczej związanej z rozbudową układów zabudowy należy zabezpieczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego niezbędne tereny służące obsłudze komunikacyjnej, tereny infrastruktury technicznej, obszary zieleni, w tym pełniące rolę przestrzeni publicznej, a także niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców usługi.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji osadniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- b) MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- c) MU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- d) RMU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej,
- e) MW/R – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej do likwidacji w związku z budową zbiornika „Kamieniec” – do czasu funkcjonowania zabudowy,
- f) MU/R – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej do likwidacji w związku z budową zbiornika „Kamieniec” – do czasu funkcjonowania zabudowy,
- g) R,M – tereny terenów rolnych z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej,
- h) R/MN – tereny terenów rolnych, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – po lokalizacji zabudowy,
- i) R/MU – tereny terenów rolnych, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej – po lokalizacji zabudowy.

1.5. Funkcja usługowa.

Funkcja usługowa na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki powinna się rozwijać w celu poprawy jakości życia mieszkańców. W każdej miejscowości powinien być zapewniony dostęp do usług handlu. Oprócz wydzielonych terenów pod usługi dopuszcza się lokalizowanie usług wśród zabudowy mieszkaniowej.

Podstawowym ośrodkiem usługowym jest Kamieniec Ząbkowicki, skupiający funkcje usług publicznych, w tym administracji, a także stanowiące centrum usługowe. W pozostałych miejscowościach funkcje usługowe realizowane powinny być w zakresie niezbędnym zarówno dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, jak i rozwoju terenów zainwestowanych. Należy dążyć do wyodrębnienia lokalnych ośrodków usługowych w poszczególnych miejscowościach gminy.

Innym aspektem funkcji usługowej są tereny sportu i rekreacji, predysponowane do pełnienia funkcji przestrzeni publicznych.

Charakter zabudowy usługowej powinien nawiązywać do charakteru sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej, za wyjątkiem sytuacji, gdy zespół zabudowy usługowej tworzy wyodrębniony układ, możliwy do rozbudowy,

wyróżniający się spośród pozostałej zabudowy układu ruralistycznego, jak choćby historyczne zespoły usług w oparciu o schemat kościół – szkoła – obiekt pałacowy / podworski / handlowy. W celu wzbogacenia układów zabudowy dopuszcza się lokalizowanie dominant przestrzennych, decydujących o charakterze wnętrza urbanistycznych i całych obszarów.

Dopuszcza się zmiany przeznaczenia terenów usług publicznych na inne cele publiczne, zgodnie z mogącymi się zmieniać zapotrzebowaniem. Rezygnacja z użytkowania terenu lub obiektu z funkcji publicznej na tereny prywatne np. mieszkaniowe lub inne usługi dopuszczalna jest wyłącznie pod warunkiem zapewnienia potrzeb na innych terenach lub obiektach.

Ustala się lokalizowanie usług oświaty, kultury, sportu, zdrowia i opieki społecznej i innych usług publicznych na terenach mieszkaniowych, mieszkaniowo – usługowych, usługowych oraz innych zgodnie z ustaleniami *Studium*. W planach miejscowych dopuszcza się wydzielanie terenów wyłącznie pod cele usług publicznych.

Innym aspektem funkcji usługowej, godnym podkreślenia, jest funkcja turystyczna. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być głównie nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju aktywizacji ekoturystycznej w postaci agroturystyki i turystyki wiejskiej. Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest szczególnie predysponowana do rozwoju funkcji turystycznej ze względu na bogactwo zabytków, rozwiniętą sieć szlaków turystycznych, walory związane ze zbiornikami wodnymi Topola i Kozielno. W ramach rozwoju funkcji turystycznej planowane jest również zagospodarowanie nieczynnej linii kolejowej Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok. Jednym z wariantów jest budowa linii pociągu autonomicznego po śladzie nieczynnej linii kolejowej.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki: krajoznawcza, kulturowa, religijna, rekreacyjna weekendowa oraz turystyka specjalistyczna. Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w mieście i większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego i rekreacyjnego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, amfony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków, zwłaszcza dla turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej oraz ścieżek przyrodniczo/krajoznawczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach;
- zagospodarować istniejące i planowane do utworzenia szlaki piesze, rowerowe i kajakowe: punkty odpoczynku, toalety, tablice informacyjne, parkingi rowerowe, itp.

Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Równie istotne jest stałe zwiększanie standardu istniejących obiektów. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportowo – rekreacyjnymi. Aby wykorzystać istniejący

potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

Szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki ma funkcjonalne zagospodarowanie obszarów przyległych do nieustannie kreowanych korytarzy (pasm) turystycznych. Dla rejonu gminy Kamieniec Ząbkowicki szczególne znaczenia mają: Transgraniczny Szlak Królewny Marianny Orańskiej, Południowo – Zachodni Szlak Cysterski, Europejski Szlak Zamków i Pałaców oraz Via Montana. W ramach ich popularyzacji i rozwoju niniejsze *Studium* przewiduje przede wszystkim:

- modernizację dróg wojewódzkich nr 382 i 390;
- modernizację linii kolejowych nr 137 i 276 wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym dla podróźnych;
- przywrócenie przejezdności (wielowariantowej) na nieczynnej linii kolejowej nr 334;
- rozwój sieci tras rowerowych (drogi i szlaki rowerowe);
- rozwój turystycznego szlaku wodnego na rzece Nysie Kłodzkiej;
- zagospodarowanie węzła szlaków pieszych, rowerowych i kajakowych w rejonie mostu drogowego na rzece Nysie Kłodzkiej przy drodze wojewódzkiej nr 390;
- kontynuację rewitalizacji Góry Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- zagospodarowanie turystyczne zbiorników wodnych.

W niniejszym *Studium* rolę obszarów, które wymagają opracowania we współpracy z sąsiednimi gminami planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość pełnią:

- szlak kajakowy na rzece Nysie Kłodzkiej – wspólnie z gminami Bardo i Kłodzko;
- ewentualne wykorzystanie nieczynnej linii kolejowej nr 334 na cele trasy rowerowej lub turystycznych przewozów kolejowych – wspólnie z gminą Złoty Stok;
- kompleksowe, turystyczne zagospodarowanie zbiorników wodnych „Kozielnio” i „Topola” – wspólnie z gminami Paczków i Złoty Stok.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji usługowej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) MU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- b) RMU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej,
- c) U – tereny zabudowy usługowej,
- d) UK – tereny zabudowy obiektami sakralnymi,
- e) UP – tereny zabudowy usług publicznych,
- f) US – tereny sportu i rekreacji,
- g) UT – tereny zabudowy usług turystyki,
- h) PU – tereny zabudowy produkcyjnej i usługowej – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe,
- i) PU,PEF – tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, magazynów oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW – w zakresie przeznaczenia pod funkcje usługowe,
- j) R/MU – tereny terenów rolnych, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej – po lokalizacji funkcji usługowej,
- k) ZU – tereny zieleni urządzonej oraz usług – w zakresie funkcji usługowej.

1.6. Funkcja produkcyjna.

Tereny produkcyjne powinny funkcjonować w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe PU, a także o tereny o dominującej funkcji terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych RU w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze.

Ponadto dopuszcza się funkcjonowanie zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy zagrodowej mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej pod warunkiem uzyskania przez inwestorów pozytywnych opinii właściwych instytucji. Dopuszczenie lokalizowania zakładów rzemieślniczych wśród istniejącej zabudowy pełniącej funkcje mieszkaniowe nie może jednak prowadzić do pogarszania warunków zamieszkiwania mieszkańców.

Funkcja produkcyjna na terenie gminy rozwijana jest także w ramach funkcji górniczej na terenach eksploatacji surowców PG, a także na terenach PG,WS, PG,PEF oraz perspektywicznie na terenach R/PG,WS. Funkcjonowanie terenu powinno się wiązać ze szczególnym zachowaniem norm środowiska na terenach przyległych, w szczególności przeznaczonych pod funkcje osadnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi. Po zakończeniu eksploatacji wymagane jest przeprowadzenie rekultywacji terenu z możliwym wykorzystaniem rekreacyjnym lub wodnym.

Funkcję służebną wobec terenów PG powinny pełnić tereny P oraz P,PEF, których funkcjonowanie ściśle związane jest z działalnością wydobywczą.

Specyficznym rodzajem terenów produkcyjnych są tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki, klasyfikowane jako tereny przemysłowe w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W granicach gminy wyznacza się tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w zakresie fotowoltaiki – PEF, P,PEF, PU,PEF, PG,PEF, R/PEF, których prognozowane oddziaływanie nie powinno przekroczyć granic terenu na jakim będzie lokalizowane.

W ramach niniejszego *Studium* terenami predysponowanymi do pełnienia funkcji produkcyjnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) P – tereny obsługi obszarów eksploatacji złóż kopalin, zakładów górniczych oraz zwałowisk,
- b) P,PEF – tereny obsługi obszarów eksploatacji złóż kopalin, zakładów górniczych, zwałowisk oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW,
- c) PU – tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, magazynów – w zakresie przeznaczenia pod funkcje produkcyjne,
- d) PU,PEF – tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, magazynów oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW – w zakresie przeznaczenia pod funkcje produkcyjne oraz pod farmy fotowoltaiczne,
- e) RU – tereny zabudowy produkcji rolniczej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze,
- f) PG – tereny eksploatacji złóż kopalin,
- g) PG,PEF – tereny eksploatacji złóż kopalin oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW,
- h) PG,WS – tereny eksploatacji złóż kopalin oraz wód powierzchniowych – w zakresie eksploatacji złóż kopalin,
- i) PGF – tereny filarów ochronnych w złożach kopalin,
- j) PEF – tereny zabudowy farmami fotowoltaicznymi,
- k) R/PEF – tereny rolne z perspektywiczną możliwością zabudowy farmami fotowoltaicznymi – w przypadku zabudowy farmami fotowoltaicznymi,
- l) R/PG – tereny rolne z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych – w przypadku przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych,
- m) ZL/PG – tereny lasów z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych – w przypadku przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych,

- n) WŚz,PG – tereny istniejących i planowanych zbiorników retencyjnych oraz eksploatacji złóż kopalin – w zakresie eksploatacji złóż kopalin.

1.7. Funkcja rolnicza.

Na wartościowych arealach rolnych (II – IV klasa bonitacyjna) produkcja rolnicza powinna być ukierunkowana na produkcję polową. Produkcja polowa na gruntach V i VI klasy jest nieopłacalna. Preferowana forma ich zagospodarowania to przeznaczenie na użytki zielone. Jako alternatywę dla gospodarstw indywidualnych proponuje się rozwój agroturystyki.

Dopuszcza się zalesianie gruntów klas bonitacyjnych IV-VI.

Dopuszcza się ustalanie w planach miejscowych zakazu zabudowy na gruntach rolnych.

Dopuszcza się, niezależnie od przepisów odrębnych, możliwość ustalania zakazów zabudowy (w tym dla zabudowy związanej z obsługą gospodarstw rolnych) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w wyniku szczegółowo przeprowadzonej analizy uwarunkowań krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, szczególnie dla terenów:

- gruntów rolnych II i III klasy bonitacyjnej;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej” i „GKZ–7B Góry Złote – Góry Sowie” ze względu na ochronę walorów przyrodniczych;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych lokalnych wyznaczonych w niniejszym *Studium* ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych
- gruntów rolnych, nie objętych dotychczas zainwestowaniem planowanym i istniejącym, wokół retencyjnych zbiorników wodnych w granicach terenów 4.3R, 4.4R, 4.5R, 4.6R, 4.7R, 4.8R, 4.9R, 5.3R, 6.5R, 6.6R, 8.5R, 8.6R, 10.9R, 12.3R, 12.5R i 12.6R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa);
- gruntów rolnych w granicach terenu 2.4R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa) obszaru Natura 2000 „Łęgi koło Chałupki” (PLH 020104);
- gruntów rolnych w granicach Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych;
- gruntów rolnych w rejonie jednostek 1.4R i 4.29R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych Góry Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- gruntów rolnych w granicach administracyjnych miasta Kamieniec Ząbkowicki.

Ilekcć mowa powyżej o gruntach rolnych należy przez to rozumieć grunty rolne zlokalizowane w granicach terenów R.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach rolnych na podstawie przepisów odrębnych. Ponadto dopuszcza się odbudowę historycznej zabudowy zagrodowej na gruntach rolnych.

Dopuszcza się możliwość lokalizacji rozproszonej zabudowy zagrodowej gospodarstw rolnych, na gruntach klas bonitacyjnych IV-VI, pełniące funkcję produkcji rolnej, agroturystyki, rekreacyjnej lub turystycznej na zwartych kompleksach o minimalnej powierzchni 1,5 ha, zgodnie z przepisami odrębnymi, pod następującymi warunkami:

- 1) inwestor na własny koszt doprowadza do siedliska drogę, wyposaża w niezbędną infrastrukturę techniczną;
- 2) inwestor wyposaża siedlisko w indywidualne urządzenia odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków, przyłącze energetyczne oraz zapewnia możliwość usuwania odpadów;
- 3) dopuszcza się realizację wyłącznie jednej zabudowy zagrodowej na działce;

- 4) na inwestorze spoczywa obowiązek zapewnienia warunków prowadzenia działalności rolniczej w sposób nie powodujący zagrożenia dla środowiska przyrodniczego (ze względu na ochronę gruntów, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, zieleni);
- 5) zabrania się udostępniania ww. terenów na inne cele niż określone w niniejszych warunkach.

Lokalizowana zabudowa zagrodowa powinna spełniać warunki określone w poszczególnych obrębach geodezyjnych dla zabudowy lokalizowanej na terenach oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem R,M lub w przypadku braku takich terenów – RMU.

Dopuszczenie zabudowy zagrodowej i obsługi produkcji rolniczej nie dotyczy obrębów ewidencyjnych Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. Zakaz takiej zabudowy można ustanowić także dla gruntów w granicach terenów górniczych.

Dopuszcza się lokalizowanie na terenach rolnych (w tym także jako wyodrębnione tereny w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), poza obszarami zagrożonymi powodzią, obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w *Studium* obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Dopuszczenie to nie dotyczy lokalizacji elektrowni wiatrowych, wobec których niniejsze *Studium* wprowadza zakaz lokalizacji na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji rolniczej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) R – tereny rolne,
- b) R,M – tereny rolne z możliwością zabudowy o charakterze mieszkaniowym,
- c) RMU – tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej – zakresie zabudowy zagrodowej;
- d) RU – tereny produkcji rolniczej – w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia pod produkcję rolną i przetwórstwo spożywcze,
- e) R/MN – tereny o dominującej funkcji terenów rolnych, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – do czasu lokalizacji zabudowy,
- f) R/MU – tereny rolne, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej – do czasu lokalizacji zabudowy,
- g) R/PG – tereny rolne, z perspektywnym przeznaczeniem pod tereny eksploatacji surowców oraz wód powierzchniowych – do czasu lokalizacji zainwestowania,
- h) R/PEF – tereny rolne z perspektywną możliwością zabudowy farmami fotowoltaicznymi – do czasu zabudowy farmami fotowoltaicznymi.

1.8. Funkcja leśna.

Ze względu na średnią leśność gminy funkcja gospodarki leśnej należy do uzupełniających funkcji gminy Kamieniec Ząbkowicki. Powinna stanowić bazę do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

Gospodarka leśna na omawianym terenie prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu, sporządzane przez ich administratorów.

Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Produkcja drewna jest tutaj ograniczona ze względu na pełnione funkcje pozaprodukcyjne. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Dopuszcza się funkcjonowanie i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń zlokalizowanych na terenach leśnych na podstawie przepisów odrębnych.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki” *Studium*, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

Przeznaczając grunty rolne pod zalesienie nie można zapomnieć o zachowaniu unikalnych walorów krajobrazu, który tworzą między innymi użytki zielone.

W ramach niniejszego *Studium* terenami szczególnie predysponowanymi do pełnienia funkcji gospodarki leśnej są przede wszystkim tereny oznaczone na rysunku *Studium* symbolami:

- a) ZL – tereny lasów,
- b) ZL/PG – tereny lasów z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych – do czasu uruchomienia eksploatacji.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

2.1. Metodologia ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów.

Kierując się zasadą optymalizowania zasad zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do istniejących uwarunkowań, określono zasady zagospodarowania terenu w podziale na jednostki planistyczne, określane zazwyczaj w zakresie poszczególnych obrębów geodezyjnych, za wyjątkiem Kamieńca Ząbkowickiego, dla którego jednostki planistyczne określono dla obszaru obejmującego łącznie obręby geodezyjne Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II.

Dla poszczególnych funkcji terenu w ramach jednostek planistycznych określono zasady i wskaźniki zagospodarowania w postaci ustaleń ujętych w podrozdziale 2.2 i 2.3. Dodatkowo w rozdziale 16. określono wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, odnoszące się zarówno do zasad i wskaźników zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych, jak i do pozostałych ustaleń *Studium*.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ilekoć w ustaleniach mowa jest o funkcjach podstawowych terenów oznacza to, że w ramach danej jednostki planistycznej wyznaczonej w *Studium*, przy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przeznaczyć nie mniej niż połowę powierzchni pod funkcje określone jako funkcje podstawowe. Dopuszczalne jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w ramach danej jednostki planistycznej ustalonej w *Studium*, wyodrębnionych terenów zarówno z katalogu przeznaczeń podstawowych jak i uzupełniających – w tym ich łączenie lub wybór dostosowany do uwarunkowań. Z tego też względu dopuszczalne z punktu widzenia zgodności ze *Studium* jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania terenów przeznaczonych wyłącznie pod funkcje określone jako uzupełniające pod warunkiem, że łączna ich powierzchnia nie przekroczy połowy powierzchni jednostki planistycznej ustalonej w *Studium* (patrz rozdział 18. części II niniejszego *Studium*).

Podane dla każdej kategorii jednostek planistycznych przeznaczenia podstawowe i uzupełniające należy traktować jak katalog dopuszczalnych i wskazanych kierunków zagospodarowania, a nie zaś jak zestaw przeznaczeń obowiązkowy do łącznego ustalania każdorazowo dla wyznaczanych terenów.

TABELA 191: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie ilości jednostek planistycznych w podziale na obręby geodezyjne.

PRZEZNAČENIE TERENU	LICZBA JEDNOSTEK PLANISTYCZNYCH W RAMACH JEDNOLITEGO PRZEZNAČZENIA TERENU													
	1 – Byczeń	2 – Chatupki	3 – Doboszwice	4 – Kamieniec Ząbkowicki ¹⁸⁴	5 – Mrokocin	6 – Ożary	7 – Pilce	8 – Pomianów Górny	9 – Sławęcin	10 – Sosnowa	11 – Starczów	12 – Suszka	13 – Śrem	14 – Topola
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
MN	3			13				1	1			1		
MW	2		3	13				1	1		1			1
MW/R				1										
MU				36	1			1		2				
MU/R				1										
RMU	4	9	14		7	8		3	4	9	10	3	7	6
U	3	2	1	13	2	1		1			2	1		2
UT	1			1		1								2
US	2		1	2				1		1		1	1	1
UK	1	1	1	1		1		1		1	1	1	1	1
UP	1	1	1	14		2			2	1	3	1	1	1
P		1	4					5						
P,PEF		1			1			1						
PU	3	2		8	3	1		1						
PU,PEF				2										
PG	1	1	4		1			2					1	2
PG,PEF			1					1						1
PG,WS													1	1
PGF			3					1					1	3

¹⁸⁴ Zestawienie jednostek planistycznych dla Kamieńca Ząbkowickiego podano łącznie dla obrębów ewidencyjnych Kamieniec Ząbkowicki I oraz Kamieniec Ząbkowicki II

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
PEF	2	2			1									
R	8	4	11	33	3	13		6	2	9	10	6	7	4
R,M				2				3		1				
R/MN				4										
R/MU												1		
R/PG			2					1						1
R/PEF			2	3		3			2	3	1		3	2
RU	1	2	1	1					1		3		1	
ZL	4	10	24	22	11	18		3	11	3	7	4	3	1
ZL/PG			4					1					1	1
ZU				2										
ZP	2	1	2	12	2						1		2	1
ZN		2												3
ZD				5							1			
ZC	1		1	2	1	1					1			1
WS	5		3	7	1	3				3	1		1	2
WSz		1			2	2		1				1		1
WSz,PG				1		1	1							
KDG	1	2		2	1			1		1				1
KDZ				3							1			
KDL	1	1	2	5	1	4		2	1	5		3	2	4
KDD			1					2						
KS				4	1									
KK	2	1	1	3	1			2			1	1		
KI	2									3			3	1
E													1	
E,WH								1						
K				1										
W				1										
T				2										

2.2. Podstawowe zasady zagospodarowania poszczególnych jednostek planistycznych.

Dla wyznaczonych zgodnie z rysunkiem *Studium* jednostek planistycznych określono przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu. Podstawowe zasady przedstawione poniżej oraz ustalenia dla terenów w poszczególnych jednostkach planistycznych, należy rozumieć łącznie z zasadami szczegółowymi określonymi w podrozdziale 2.3.

Ilekoć w ustaleniach mowa jest o funkcjach podstawowych terenów oznacza to, że w ramach danej jednostki planistycznej wyznaczonej w *Studium*, przy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przeznaczyć ponad połowę powierzchni pod funkcje określone jako funkcje podstawowe. Dopuszczalne jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w ramach danej jednostki planistycznej ustalonej w *Studium*, wyodrębnionych terenów zarówno z katalogu przeznaczeń podstawowych jak i uzupełniających – w tym ich łączenie lub wybór dostosowany do uwarunkowań. Z tego też względu dopuszczalne z punktu widzenia zgodności ze *Studium* jest wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania terenów przeznaczonych wyłącznie pod funkcje określone jako uzupełniające pod warunkiem, że łączna ich powierzchnia nie przekroczy połowy powierzchni jednostki planistycznej ustalonej w *Studium* (patrz rozdział 16. części II niniejszego *Studium*).

Podane dla każdej kategorii jednostek planistycznych przeznaczenia podstawowe i uzupełniające należy traktować jak katalog dopuszczalnych i wskazanych kierunków zagospodarowania, a nie zaś jak zestaw przeznaczeń obowiązkowy do łącznego ustalania każdorazowo dla wyznaczanych terenów.

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w tym z usługami:**

- w Byczeniu: **1.1-1.3 MN**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.13 MN**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 MN**,
- w Sławęcinie: **9.1 MN**,
- w Suszce: **12.1 MN**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami podstawowymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi, usługi podstawowe, zieleni urządzona i nieurzadzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MW – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym z usługami:**

- w Byczeniu: **1.1-1.2 MW**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.3 MW**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.13 MW**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 MW**,
- w Sławęcinie: **9.1 MW**,
- w Starczowie: **11.1 MW**,
- w Topoli: **14.1 MW**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami podstawowymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: istniejąca zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi, usługi podstawowe, usługi zamieszkania zbiorowego, zieleni urządzona i nieurzadzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dla terenu 4.12MW wprowadza się możliwość lokalizacji trasy pociągu autonomicznego wraz z niezbędną infrastrukturą;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 4 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 15 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MW/R – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym z usługami, docelowo do likwidacji w związku z budową zbiornika „Kamieniec”:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 MW/R**,

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami podstawowymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi, usługi podstawowe, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) tereny zlokalizowane w sąsiedztwie planowanego zbiornika „Kamieniec” i docelowo planowane do likwidacji;
- 4) maksymalna wysokość zabudowy: 4 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 15 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MU – tereny zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym: mieszkaniowo-usługowe**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.36 MU**,
- w Mrokocinie: **5.1 MU**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 MU**,
- w Sosnowej: **10.1-10.2 MU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi, tereny zabudowy usługowej z usługami podstawowymi i zakwaterowania – z zastrzeżeniem pkt 2;
- 2) w ramach funkcji podstawowej dla terenu 4.17MU dopuszcza się lokalizację usług handlu o powierzchni sprzedaży do 1000 m²;
- 3) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 4) dopuszcza się istniejące tereny zabudowy produkcyjno-wytwórczej, rzemieślniczej oraz składów i magazynów i ich rozbudowę, pod warunkiem nie wykraczania uciążliwością poza granice terenu, na którym jest zlokalizowana;
- 5) maksymalna wysokość nowej zabudowy dla terenów 10.1-10.2 MU i 12.1 MU: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy dla terenów 4.1-4.37 MU: 14 m, z zastrzeżeniem dopuszczenia maksymalnej wysokości nowej zabudowy usługowej, mieszkaniowej wielorodzinnej oraz mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami: 18 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **MU/R – tereny zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym mieszkaniowo-usługowe, docelowo do likwidacji w związku z budową zbiornika „Kamieniec”**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 MU/R**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi, tereny zabudowy usługowej z usługami podstawowymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 3) dopuszcza się istniejące tereny zabudowy produkcyjno-wytwórczej, rzemieślniczej oraz składów i magazynów i ich rozbudowę, pod warunkiem nie wykraczania uciążliwością poza granice terenu, na którym jest zlokalizowana;
- 3) tereny zlokalizowane w sąsiedztwie lokalizacji zbiornika „Kamieniec” i docelowo planowane do likwidacji;
- 4) maksymalna wysokość zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RMU – tereny zabudowy o charakterze wielofunkcyjnym: mieszkaniowo-usługowe oraz z zabudową zagrodową:**

- w Byczeniu: **1.1-1.4 RMU**,
- w Chałupkach: **2.1-2.9 RMU**,
- w Doboszwicach: **3.1-3.14 RMU**,
- w Mrokocinie: **5.1-5.7 RMU**,
- w Ożarach: **6.1-6.8 RMU**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.3 RMU**,
- w Sławęcinie: **9.1-9.4 RMU**,
- w Sosnowej: **10.1-10.9 RMU**,
- w Starczowie: **11.1-11.10 RMU**,
- w Suszce: **12.1-12.3 RMU**,
- w Śremie: **13.1-13.7 RMU**,
- w Topoli: **14.1-14.6 RMU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowo-usługowa z usługami podstawowymi, zabudowa usługowa w zakresie usług podstawowych oraz zakwaterowania, obiekty sakralne i usługi turystyki;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny sportu i rekreacji, tereny istniejącej obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, zieleni urządzona i nieurzadzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się istniejące tereny zabudowy produkcyjno-wytwórczej oraz składów i magazynów i ich rozbudowę, pod warunkiem nie wykraczania uciążliwością poza granice terenu, na którym jest zlokalizowana;
- 4) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania istniejących obiektów gospodarczych na cele mieszkaniowe i usługowe;
- 5) tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych oraz zabudowy produkcyjno-wytwórczej oraz składów i magazynów w obszarach zwartej zabudowy ogranicza się wyłącznie do inwestycji nie zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m, z zastrzeżeniem pkt 7;
- 7) maksymalna wysokość nowej zabudowy rolniczej: 15 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U – tereny zabudowy usługowej:**

- w Byczeniu: **1.1-1.3 U**,
- w Chałupkach: **2.1-2.2 U**,
- w Doboszwicach: **3.1 U**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.13 U**,

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- w Mrokocinie: **5.1-5.2 U**,
- w Ożarach: **6.1 U**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 U**,
- w Starczowie: **11.1-11.2 U**,
- w Suszce: **12.1 U**,
- w Topoli: **14.1-14.2 U**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usługowej, w tym usługi handlu o powierzchni sprzedaży do 250 m², z zastrzeżeniem pkt 2;
- 2) w ramach funkcji podstawowej dla terenów 4.12-4.13U dopuszcza się lokalizację usług handlu o powierzchni sprzedaży do 1000 m²;
- 3) funkcja uzupełniająca: zabudowa mieszkaniowo-usługowa z usługami podstawowymi, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 4) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania istniejących obiektów gospodarczych na cele mieszkaniowe i usługowe;
- 5) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UT – tereny zabudowy usług turystyki**:

- w Byczeniu: **1.1 UT**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 UT**,
- w Ożarach: **6.1 UT**,
- w Topoli: **14.1-14.2 UT**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług turystyki;
- 2) funkcja uzupełniająca: lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców obiektów usługowych, realizowane wyłącznie jako funkcja towarzysząca, usługi handlu w obiektach o powierzchni sprzedaży do 50 m², istniejąca zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, zabudowa związana z hodowlą zwierząt na potrzeby usług turystyki, usługi gastronomii, usługi zakwaterowania, usługi zamieszkania zbiorowego, usługi publiczne, tereny sportu, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się lokale mieszkalne dla właścicieli lub zarządców wbudowane w zabudowę usługową;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 3 kondygnacje nadziemne, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12m.
- 5) zakaz zabudowy budynkami dla terenu 4.1 UT.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **US – tereny o dominującej funkcji terenów sportu i rekreacji**:

- w Byczeniu: **1.1-1.2 US**,
- w Doboszwicach: **3.1 US**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 US**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 US**,
- w Sosnowej: **10.1 US**,
- w Suszce: **12.1US**,

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- w Śremie: **13.1 US**,
- w Topoli: **14.1US**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny sportu i rekreacji;
- 2) funkcja uzupełniająca: usługi publiczne, usługi związane z funkcją podstawową terenu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie urządzeń związanych z podstawową funkcją terenu, a także obiektów małej architektury;
- 4) dla terenu 4.1US dopuszcza się przekształcenie w tereny zieleni urządzonej, zgodnie z historyczną funkcją ogrodów;
- 5) dla terenu 4.2US wprowadza się możliwość lokalizacji trasy pociągu autonomicznego wraz z niezbędną infrastrukturą;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15m;
- 7) zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej innej niż zabudowa na potrzeby właścicieli i zarządców obiektów;
- 8) dla terenu 4.1 US dopuszcza się docelowe odtworzenie założenia ogrodowego.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UK – tereny zabudowy obiektami sakralnymi**:

- w Byczeniu: **1.1 UK**,
- w Chałupkach: **2.1 UK**,
- w Doboszwicach: **3.1 UK**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 UK**,
- w Ożarach: **6.1 UK**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 UK**,
- w Sosnowej: **10.1 UK**,
- w Starczowie: **11.1 UK**,
- w Suszce: **12.1UK**,
- w Śremie: **13.1 UK**,
- w Topoli: **14.1 UK**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy obiektami sakralnymi;
- 2) funkcja uzupełniająca: usługi podstawowe towarzyszące funkcji podstawowej terenu, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcją podstawową terenu, tereny sportu i rekreacji, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji podstawowej: 25m;
- 4) maksymalna wysokość nowej zabudowy funkcji uzupełniającej: 12m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **UP – tereny zabudowy usług publicznych**:

- w Byczeniu: **1.1 UP**,
- w Chałupkach: **2.1 UP**,
- w Doboszwicach: **3.1 UP**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.14 UP**,
- w Ożarach: **6.1-6.2 UP**,
- w Sławęcinie: **9.1 UP**,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- w Sosnowej: **10.1 UP**,
- w Starczowie: **11.1-11.3 UP**,
- w Suszce: **12.1 UP**,
- w Śremie: **13.1 UP**,
- w Topoli: **14.1 UP**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy usług publicznych;
- 2) funkcja uzupełniająca: usługi podstawowe, zabudowa mieszkaniowa związana z funkcją podstawową – w tym lokale mieszkalne socjalne, tereny sportu i rekreacji, zieleni urządzona i nieurzadzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 14m.

TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **P – tereny obsługi obszarów eksploatacji złóż kopalin, zakładów górniczych oraz zwałowisk:**

- w Chałupkach: **2.1 P**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.4 P**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.5 P**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, bazy, składy, magazyny – bezpośrednio związane z obsługą obszarów eksploatacji złóż kopalin, tereny zakładów górniczych, tereny zwałowisk, w tym składowanie urobku;
- 2) po zakończeniu obsługi na potrzeby działalności wydobywczej dopuszcza się przekształcenie w kierunkach: usług, sportu i rekreacji, zieleni urządzonej, wód powierzchniowych;
- 3) dla część terenu 8.2 P położonej w granicach złoża kopalin „Pomianów-Północ” dopuszcza się prowadzenie eksploatacji złóż kopalin, a także przeznaczenie pod filar ochronny w złożu;
- 4) funkcja uzupełniająca: zieleni urządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, obiekty i urządzenia hydrotechniczne, obiekty i urządzenia infrastruktury transportowej, w tym taśmociągów do transportu urobku;
- 5) zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej innej niż zabudowa na potrzeby właścicieli i zarządców obiektów;
- 6) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **P,PEF – tereny obsługi obszarów eksploatacji złóż kopalin, zakładów górniczych, zwałowisk oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW:**

- w Chałupkach: **2.1 P,PEF**,
- w Mrokocinie: **5.1 P,PEF**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 P,PEF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, bazy, składy, magazyny – bezpośrednio związane z obsługą obszarów eksploatacji złóż kopalin, tereny zakładów górniczych, tereny zwałowisk, w tym składowanie urobku, tereny farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW, magazyny energii;
- 2) po zakończeniu obsługi na potrzeby działalności wydobywczej dopuszcza się przekształcenie w kierunkach: usług, sportu i rekreacji, zieleni urządzonej, wód powierzchniowych;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 3) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne, obiekty i urządzenia hydrotechniczne, obiekty i urządzenia infrastruktury transportowej, w tym taśmociągów do transportu urobku;
- 4) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 5) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych dopuszcza się lokalizację lokali mieszkalnych dla zarządców lub właścicieli obiektów;
- 6) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej;
- 7) zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej innej niż zabudowa na potrzeby właścicieli i zarządców obiektów;
- 8) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PU – tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej**:

- w Byczeniu: **1.1-1.3 PU**,
- w Chałupkach: **2.1-2.2 PU**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.8 PU**;
- w Mrokocinie: **5.1-5.3 PU**;
- w Ożarach: **6.1 PU**;
- w Pomianowie Górnym: **8.1 PU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej (w tym usługi handlu o powierzchni sprzedaży do 200 m²), bazy, składy, magazyny;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) dla terenu 1.2PU wprowadza się możliwość lokalizacji trasy pociągu autonomicznego wraz z niezbędną infrastrukturą;
- 4) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli, zarządców obiektów lub pracowników);
- 5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych;
- 7) maksymalna wysokość nowej zabudowy 15m, z zastrzeżeniem dopuszczenia obiektów towarzyszących, w tym silosów, o wysokości do 25 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PU,PEF – tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, usługowej oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 PU,PEF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej oraz usługowej (w tym usługi handlu o powierzchni sprzedaży do 200 m²), bazy, składy, magazyny, tereny farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW, magazyny energii;
- 2) funkcja uzupełniająca: zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 3) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli, zarządców obiektów lub pracowników);
- 4) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 5) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 6) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych dopuszcza się lokalizację lokali mieszkalnych dla zarządców lub właścicieli obiektów;
- 7) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych wprowadza się nakaz stosowania pasów zieleni o charakterze urządzonej i izolacyjnym od sąsiadujących terenów mieszkaniowych;
- 8) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej;
- 9) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG – tereny eksploatacji złóż kopalin:**

- w Byczeniu: **1.1 PG,**
- w Chałupkach: **2.1 PG,**
- w Doboszwicach: **3.1-3.4 PG,**
- w Mrokocinie: **5.1 PG,**
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.2 PG,**
- w Śremie: **13.1 PG,**
- w Topoli: **14.1-14.2 PG**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji złóż kopalin;
- 2) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem P;
- 4) po zakończeniu eksploatacji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
- 5) dla terenów 1.1PG, 3.1PG, 13.1PG i 14.1-14.2PG po zakończeniu eksploatacji, w ramach prowadzonej rekultywacji, dopuszczenie realizacji na całości lub części terenu zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola);
- 6) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację;
- 7) dla terenów 13.1PG i 14.1-14.2 PG dopuszcza się lokalizację infrastruktury transportowej, w tym taśmociągów do transportu urobku;
- 8) dla terenów 13.1PG i 14.1-14.2 PG dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń hydrotechnicznych, w tym wałów przeciwpowodziowych;
- 9) dla terenów 13.1PG i 14.1-14.2 PG dopuszcza się eksploatację kopalin włącznie z rejonem wału przeciwpowodziowego i jego strefy ochronnej, pod warunkiem uprzedniego zabezpieczenia terenów sąsiednich przed powodzią;
- 10) dla terenów 1.1PG, 3.1PG, 13.1PG i 14.1-14.2 PG ustala się kierunek wodny lub wodno-rolny rekultywacji po zakończeniu eksploatacji, w tym możliwość przeznaczenia na potrzeby retencji wód z dopuszczeniem lokalizacji urządzeń hydrotechnicznych, zbiorników retencyjnych (w tym suchych), cofki zbiorników retencyjnych;
- 11) dla terenów 13.1PG i 14.1-14.2PG ustala się po zakończeniu eksploatacji możliwość włączenia całości lub części terenów do zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola);
- 12) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG,PEF – tereny eksploatacji złóż kopalin oraz farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW:**

- w Doboszowicach: **3.1 PG,PEF**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 PG,PEF**,
- w Topoli: **14.1 PG,PEF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji złóż kopalin, tereny farm fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW, magazyny energii;
- 2) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem P;
- 4) po zakończeniu eksploatacji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
- 5) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 6) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych dopuszcza się lokalizację lokali mieszkalnych dla zarządców lub właścicieli obiektów;
- 7) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej zgodnie z rysunkiem *Studium*;
- 8) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PG,WS – tereny eksploatacji złóż kopalin oraz wód powierzchniowych:**

- w Śremie: **13.1 PG,WS**
- w Topoli: **14.1 PG,WS**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji kopalin, tereny wód powierzchniowych;
- 2) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 3) dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z prowadzoną działalnością wydobywczą na warunkach określonych jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem P;
- 4) po zakończeniu eksploatacji w ramach rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie funkcji rekreacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą, zielenią i wodami powierzchniowymi pod warunkiem zgodności z koncepcją rekultywacji terenu;
- 7) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację;
- 8) dopuszcza się lokalizację infrastruktury transportowej, w tym taśmociągów do transportu urobku;
- 9) dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń hydrotechnicznych, w tym wałów przeciwpowodziowych;
- 10) ustala się kierunek wodny lub wodno-rolny rekultywacji po zakończeniu eksploatacji, w tym możliwość przeznaczenia na potrzeby retencji wód z dopuszczeniem lokalizacji urządzeń hydrotechnicznych, zbiorników retencyjnych (w tym suchych), cofki zbiorników retencyjnych;
- 11) ustala się po zakończeniu eksploatacji możliwość włączenia całości lub części terenów do zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola);
- 12) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PGF – tereny filarów ochronnych w złożach kopalin:**

- w Doboszowicach: **3.1-3.3 PGF**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 PGF**,
- w Śremie: **13.1 PGF**,
- w Topoli: **14.1-14.3 PGF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny filarów ochronnych w złożach kopalin, funkcjonujące jako tereny zieleni urządzonej, urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (transportowej), w tym drogi, obiekty i urządzenia hydrotechniczne (z wałami przeciwpowodziowymi włącznie);
- 2) dopuszcza się przeznaczanie terenów lub ich części na potrzeby ochrony przeciwpowodziowej;
- 3) dla terenów 13.1 PGF i 14.1-14.2 PGF ustala się możliwość włączenia całości lub części terenów do zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola).

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PEF – tereny zabudowy farmami fotowoltaicznymi:**

- w Byczeniu: **1.1-1.2 PEF**,
- w Chałupkach: **2.1-2.1 PEF**,
- w Mrokocinie: **5.1 PEF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farma fotowoltaiczna, magazyny energii;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej towarzyszących funkcji podstawowej terenu, lokale mieszkalne dla zarządców lub właścicieli obiektów, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 4) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli, zarządców obiektów lub pracowników);
- 5) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych wprowadza się nakaz stosowania pasów zieleni o charakterze urządzonym i izolacyjnym od sąsiadujących terenów mieszkaniowych;
- 6) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 7) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej, o ile na rysunku *Studium* nie wskazano inaczej;
- 8) maksymalna wysokość nowej zabudowy 20m.

TERENY UŻYTKOWANE ROLNICZO:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R – tereny rolne:**

- w Byczeniu: **1.1-1.8 R**,
- w Chałupkach: **2.1-2.4 R**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.11 R**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.33 R**,
- w Mrokocinie: **5.1-5.3 R**,
- w Ożarach: **6.1-6.13 R**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.6 R**,
- w Sławęcinie: **9.1-9.2 R**,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- w Sosnowej: **10.1-10.9 R**,
- w Starczowie: **11.1-11.10 R**,
- w Suszce: **12.1-12.6R**,
- w Śremie: **13.1-13.7 R**,
- w Topoli: **14.1-14.4 R**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: uprawy polowe;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa, lokalizowana na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.5. Funkcja rolnicza części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki” *Studium* – z zastrzeżeniem pkt 4, obiekty i urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii, lokalizowane na podstawie warunków określonych w rozdziale 1.5. Funkcja rolnicza części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki” *Studium*, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, istniejące kompleksy terenów leśnych, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, w tym stawy rybackie, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym obiekty hydrotechniczne;
- 3) dopuszcza się wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zwartych terenów przeznaczonych pod tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych – z zastrzeżeniem pkt 4;
- 4) w obrębach ewidencyjnych Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II zakaz lokalizacji nowej zabudowy zagrodowej oraz terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, z wyłączeniem praw nabytych;
- 5) możliwość ustanawiania zakazu lokalizacji nowej zabudowy zagrodowej oraz terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych w granicach terenów górniczych
- 6) dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI;
- 7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 8) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15 m, z dopuszczalnymi odstępstwami dla obiektów towarzyszących, w tym silosów do 25 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R,M – tereny rolne z możliwością zabudowy o charakterze mieszkaniowym:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 R,M**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.3 R,M**,
- w Sosnowej: **10.1 R,M**

ustala się:

- 1 funkcja podstawowa: tereny rolne, tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny usług podstawowych, tereny sportu, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 9m;
- 4) dopuszcza się realizację zabudowy na działkach nie mniejszych niż 2000 m².

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R/MN – tereny rolne z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.4 R/MN** (w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I)

ustala się:

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 1) funkcja podstawowa: tereny upraw rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem MN;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R/MU – tereny rolne z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod zabudowę mieszkaniowo-usługową:**

- w Suszce: **12.1 R/MU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny upraw rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej z usługami podstawowymi;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem MU;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R/PG – tereny rolne z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych:**

- w Doboszowicach: **3.1-3.2 R/PG,**
- w Pomianowie Górnym: **8.1 R/PG,**
- w Topoli: **14.1 R/PG**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: upraw rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi transportu rolnego, zadrzewienia śródpolne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin oraz budowę zakładów górniczych w granicach całej jednostki planistycznej lub jej części;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin lub budowę zakładów górniczych ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem PG lub P;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;

6) maksymalna wysokość zabudowy 20 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **R/PEF – tereny rolne z perspektywiczną możliwością zabudowy farmami fotowoltaicznymi**:

- w Doboszowicach: **3.1-3.2 R/PEF**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.3 R/PEF**,
- w Ożarach: **6.1-6.3 R/PEF**,
- w Sławęcinie: **9.1-9.2 R/PEF**,
- w Sosnowej: **10.1-10.3 R/PEF**,
- w Starczowie: **11.1 R/PEF**,
- w Śremie: **13.1-13.3 R/PEF**,
- w Topoli **14.1-14.2 R/PEF**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: upraw rolnych, tereny rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farma fotowoltaiczna, magazyny energii;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej towarzyszących funkcji podstawowej terenu, zieleni urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) dopuszczenie lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW;
- 4) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny farm fotowoltaicznych w granicach całej jednostki planistycznej lub jej części;
- 5) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej (dopuszczalna funkcja lokali mieszkalnych dla właścicieli, zarządców obiektów lub pracowników);
- 6) w przypadku wprowadzenia funkcji farm fotowoltaicznych wprowadza się nakaz stosowania pasów zieleni o charakterze urządzonym i izolacyjnym od sąsiadujących terenów mieszkaniowych;
- 7) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 8) strefę oddziaływania równoznaczną z granicą jednostki planistycznej, o ile na rysunku *Studium* nie wskazano inaczej;
- 9) maksymalna wysokość zabudowy 20 m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **RU – tereny zabudowy produkcji rolnej**:

- w Byczeniu: **1.1 RU**,
- w Chałupkach: **2.1-2.2 RU**,
- w Doboszowicach: **3.1 RU**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 RU**,
- w Sławęcinie: **9.1 RU**,
- w Starczowie: **11.1-11.3 RU**,
- w Śremie: **13.1 RU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: uprawy polowe, tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, tereny produkcji rolnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: zabudowa zagrodowa w gospodarstwach rolnych i rybackich, obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, zieleni urządzona i nieurządzona, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym biogazownie;
- 3) dopuszcza się usługi wynikające z zapotrzebowania mieszkańców;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 4) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania usługowe i produkcyjne;
- 5) dla terenu 11.1 RU dopuszczenie lokalizacji biogazowni o mocy powyżej 100 kW;
- 6) w przypadku wprowadzenia funkcji biogazowni na terenie 11.1RU wprowadza się nakaz stosowania pasów zieleni o charakterze urządzonej i izolacyjnym od sąsiadujących terenów mieszkaniowych;
- 7) maksymalna wysokość nowej zabudowy: 15 m.

TERENY ZIELENI I WÓD:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL – tereny lasów**:

- w Byczeniu: **1.1-1.4 ZL**,
- w Chałupkach: **2.1-2.10 ZL**,
- w Doboszwicach: **3.1-3.24 ZL**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.22 ZL**,
- w Mrokocinie: **5.1-5.11 ZL**,
- w Ożarach: **6.1-6.18 ZL**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.3 ZL**,
- w Sławęcinie: **9.1-9.11 ZL**,
- w Sosnowej: **10.1-10.3 ZL**,
- w Starczowie: **11.1-11.7 ZL**,
- w Suszce: **12.1-12.4 ZL**,
- w Śremie: **13.1-13.3 ZL**,
- w Topoli: **14.1 ZL**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych, zadrzewienia, istniejące kompleksy użytków rolnych;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) ustala się zakaz zabudowy, z wyjątkiem obiektów związanych z użytkowaniem i zagospodarowaniem terenów lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;
- 4) obowiązek przestrzegania zakazów i nakazów wynikających z przepisów odrębnych;
- 5) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne lasów, w tym na cele masowego wypoczynku;
- 6) dopuszcza się zalesianie istniejących kompleksów rolnych;
- 7) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZL/PG – tereny lasów z perspektywiczną możliwością przeznaczenia pod eksploatację złóż kopalin oraz zabudowę zakładów górniczych**:

- w Doboszwicach: **3.1-3.4 ZL/PG**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 ZL/PG**;
- w Śremie: **13.1 ZL/PG**,
- w Topoli: **14.1 ZL/PG**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny lasów w rozumieniu przepisów odrębnych;

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty małej architektury, w tym służące obsłudze ruchu turystycznego, punkty widokowe, drogi leśne, trasy turystyczne, ciągi piesze, ścieżki i trasy rowerowe, wody powierzchniowe, urządzenia infrastruktury technicznej;
- 3) dopuszcza się przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin oraz budowę zakładów górniczych całej jednostki planistycznej lub jej części;
- 4) w przypadku przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod tereny eksploatacji złóż kopalin lub budowę zakładów górniczych ustala się zasady zagospodarowania jak dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem PG lub P;
- 5) dopuszcza się lokalizację inwestycji infrastrukturalnych i drogowych, w tym magistrali infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZU – tereny zieleni urządzonej i usług w obszarze Góry Zamkowej:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 ZU**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej – parki, usługi kultury, turystyki oraz rekreacji;
- 2) funkcja uzupełniająca: wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;
- 3) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją;
- 4) zachowanie istniejącej zabudowy.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZP – tereny zieleni urządzonej:**

- w Byczeniu: **1.1-1.2 ZP**,
- w Chałupkach: **2.1 ZP**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.2 ZP**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.12 ZP**,
- w Mrokocinie: **5.1-5.2 ZP**,
- w Starczowie: **11.1 ZP**,
- w Śremie: **13.1-13.2 ZP**,
- w Topoli: **14.1 ZP**,

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zieleni urządzonej;
- 2) dla terenu 14.1 ZP w Topoli jako funkcję podstawową dopuszcza się przyjmowanie terenów zieleni nieurządzonej i izolacyjnej, z możliwością przyjęcia formy zagospodarowania jak dla terenów ZN;
- 3) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, usługi gastronomiczne, usługi handlu (wyłącznie w formie tymczasowej), wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;
- 4) dla terenów zlokalizowanych w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią dopuszcza się wyłącznie zabudowę nietrwale związaną z gruntem (w tym mobilną, np. handel obwoźny, gastronomia obwoźna);
- 5) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją;
- 6) na terenach 4.1 ZP oraz 5.1 ZP zlokalizowane są nieczynne cmentarze.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZN – tereny zieleni nieurządzonej i naturalnej:**

- w Chałupkach: **2.1-2.2 ZN**,
- w Topoli: **14.1-14.3 ZN**,

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny zieleni nieurządzonej, tereny zieleni naturalnej;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny sportu i rekreacji, wody powierzchniowe, ciągi piesze i rowerowe;
- 3) dla terenu 2.1 ZN dopuszcza się funkcjonowanie istniejącej infrastruktury technicznej, w tym bocznic kolejowych, a także wykorzystywanie na potrzeby obsługi wydobycia kopalin na innych terenach (w tym na potrzeby zwałowisk);
- 4) dla terenów 14.1-14.3 ZN ustala się możliwość przeznaczenia na potrzeby retencji wód z dopuszczeniem lokalizacji urządzeń hydrotechnicznych, zbiorników retencyjnych, cofki zbiorników retencyjnych;
- 5) dla terenów 14.1-14.3 ZN ustala się możliwość włączenia całości lub części terenów do zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola).
- 6) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury i pomników oraz obiektów i urządzeń związanych z pełnioną funkcją.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZD – tereny ogródków działkowych**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.5 ZD**,
- w Starczowie: **11.1 ZD**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny ogrodów działkowych;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, drogi wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty małej architektury;
- 3) zakaz lokalizacji budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **ZC – tereny cmentarzy**:

- w Byczeniu: **1.1 ZC**,
- w Doboszowicach: **3.1 ZC**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 ZC** (w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I),
- w Mrokocinie: **5.1 ZC**,
- w Ożarach: **6.1 ZC**,
- w Starczowie: **11.1 ZC**,
- w Topoli: **14.1 ZC**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny cmentarzy;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zieleni urządzonej, obiekty małej architektury, obiekty sakralne;
- 3) zagospodarowanie i użytkowanie w oparciu o przepisy odrębne.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WS – tereny wód powierzchniowych, z wyłączeniem zbiorników retencyjnych**:

- w Byczeniu: **1.1-1.5 WS**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.3 WS**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.7 WS**,
- w Mrokocinie: **5.1 WS**,
- w Ożarach: **6.1-6.3 WS**,
- w Sosnowej: **10.1-10.3 WS**,
- w Starczowie: **11.1 WS**,
- w Śremie: **13.1 WS**
- w Topoli: **14.1-14.2 WS**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych – ciek i zbiorniki wodne;
- 2) funkcja uzupełniająca: obiekty i urządzenia hydrotechniczne, tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej, ciągi piesze;
- 3) w odległości 1,5m od linii brzegowej powierzchniowych wód publicznych zabrania się stawiania ogrodzeń;
- 4) przy ciekach należy zapewnić pas terenu w celu prowadzenia konserwacji cieków i urządzeń wodnych sprzętem mechanicznym;
- 5) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
- 6) dla terenu 14.1WS dopuszcza się możliwość przeznaczenia na potrzeby retencji wód z dopuszczeniem lokalizacji urządzeń hydrotechnicznych, zbiorników retencyjnych, cofki zbiorników retencyjnych oraz możliwość włączenia całości lub części terenu do zbiornika wodnego (włączenie do zbiornika Topola);
- 7) dla terenu 14.1WS dopuszcza się lokalizację infrastruktury transportowej, w tym taśmociągów do transportu urobku.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WSz – tereny istniejących i planowanych zbiorników retencyjnych**:

- w Chałupkach: **2.1 WSz**,
- w Mrokocinie: **5.1-5.2 WSz**,
- w Ożarach: **6.1-6.2 WSz**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 WSz**,
- w Suszce: **12.1 WSz**,
- w Topoli: **14.1 WSz**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny wód powierzchniowych – zbiorników retencyjnych, tereny obiektów hydrotechnicznych;
- 2) tereny przeznaczone pod zbiorniki retencyjne „Kamieniec” i „Topola”;
- 3) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji złóż kopalin w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 4) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
- 5) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **WSz,PG – tereny planowanych zbiorników retencyjnych oraz eksploatacji złóż kopalin**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 WSz,PG**,
- w Ożarach: **6.1 WSz,PG**,
- w Pilcach: **7.1 WSz,PG**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny eksploatacji złóż kopalin, tereny wód powierzchniowych – zbiorników retencyjnych, tereny obiektów hydrotechnicznych;
- 2) tereny przeznaczone docelowo pod zbiornik retencyjny „Kamieniec”;
- 3) dopuszcza się prowadzenie eksploatacji w ramach uzyskanej koncesji, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- 4) w ramach lokalizacji obiektów hydrotechnicznych zbiornika retencyjnego „Kamieniec” dopuszczenie lokalizacji elektrowni wodnych;
- 5) dopuszcza się użytkowanie rekreacyjne oraz wprowadzanie urządzeń związanych z funkcją rekreacyjną;
- 6) dopuszcza się częściowe zagospodarowanie terenu pod eksploatację.

TERENY KOMUNIKACJI:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDG – tereny dróg publicznych klasy głównej**:

- w Byczeniu: **1.1 KDG**,
- w Chałupkach: **2.1-2.2 KDG**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 KDG**,
- w Mrokocinie: **5.1 KDG**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1 KDG**,
- w Sosnowej: **10.1 KDG**,
- w Topoli: **14.1 KDG**

ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) w przypadku zmiany przebiegu drogi dopuszcza się włączanie części terenu do terenów sąsiadujących oraz ujednolicanie funkcji;
- 5) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDZ – tereny dróg publicznych klasy zbiorczej**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.3 KDZ**,
- w Starczowie: **11.1 KDZ**

ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) w przypadku zmiany przebiegu drogi dopuszcza się włączanie części terenu do terenów sąsiadujących oraz ujednolicanie funkcji;
- 5) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDL – tereny dróg publicznych klasy lokalnej**:

- w Byczeniu: **1.1 KDL**,
- w Chałupkach: **2.1 KDL**,
- w Doboszowicach: **3.1-3.2 KDL**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.5 KDL**,
- w Mrokocinie: **5.1 KDL**,
- w Ożarach: **6.1-6.4 KDL**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.2 KDL**,
- w Sławęcinie: **9.1 KDL**,
- w Sosnowej: **10.1-10.5 KDL**,
- w Suszce: **12.1-12.3 KDL**,
- w Śremie: **13.1-13.2 KDL**,
- w Topoli: **14.1-14.4 KDL**

ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;

GMINA KAMIEŃC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) w przypadku zmiany przebiegu drogi dopuszcza się włączanie części terenu do terenów sąsiadujących oraz ujednolicanie funkcji;
- 5) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KDD – tereny dróg publicznych klasy dojazdowej**:

- w Doboszowicach: **3.1 KDD**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.2 KDD**

ustala się:

- 1) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się wykonywanie remontów w istniejących liniach rozgraniczających;
- 3) dopuszcza się poszerzanie terenu drogi na tereny sąsiednie;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KS – tereny parkingów**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.4 KS**,
- w Mrokocinie: **5.1 KS**

ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny parkingów, węzłów komunikacyjnych;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zieleń urządzona, ciągi pieszo-jezdne i piesze, urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KK – tereny kolejowe**:

- w Byczeniu: **1.1-1.2 KK**,
- w Chałupkach: **2.1 KK**,
- w Doboszowicach: **3.1 KK**,
- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.3 KK**,
- w Mrokocinie: **5.1 KK**,
- w Pomianowie Górnym: **8.1-8.2 KK**,
- w Starczowie: **11.1 KK**,
- w Suszce: **12.1 KK**,

ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny kolejowe;
- 2) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa mieszkaniowa, zabudowa usługowa, zabudowa produkcyjna, składów i magazynów, zieleń urządzona i nieurządzona, urządzenia infrastruktury technicznej, drogi, ciągi pieszo-jezdne i rowerowe;
- 3) zagospodarowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) dopuszcza się wprowadzenie zieleni izolacyjnej i ozdobnej oraz lokalizację nie ograniczających bezpieczeństwa ruchu reklam, obiektów małej architektury
- 5) maksymalna wysokość zabudowy: 60m.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **KI – tereny komunikacji innego rodzaju**:

- w Byczeniu: **1.1-1.2 KI**,
- w Sosnowej: **10.1-10.3 KI**,
- w Śremie: **13.1-13.3 KI**,
- w Topoli: **14.1 KI**

ustala się:

- 1) przeznaczenie podstawowe: tereny nieczynnej linii kolejowej do przekształcenia na tereny komunikacji innego rodzaju, w tym drogi, drogi lub ścieżki rowerowe, kolej normalno- i wąskotorową, pociąg autonomiczny;
- 2) przeznaczenie dopuszczalne: zabudowa mieszkaniowa, zabudowa usługowa, zabudowa produkcyjna, składów i magazynów, zieleń urządzona i nieurządzona, urządzenia infrastruktury technicznej, ciągi pieszo-jezdne;
- 3) dopuszcza się włączenie terenów lub części terenów w tereny sąsiednie o innym przeznaczeniu;
- 4) maksymalna wysokość zabudowy: 60 m.

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ:

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **E – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną – główny punkt zasilania**:

- w Śremie: **13.1 E**

ustala się:

- 1) przeznaczenie uzupełniające: zabudowa związana z obsługą obiektu, zieleń urządzona i nieurządzona, drogi dojazdowe i wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej;
- 2) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **E,WH – tereny elektrowni wodnych oraz obiektów hydrotechnicznych**:

- w Pomianowie Górnym: **8.1 E,WH**

ustala się:

- 1) funkcja podstawowa: tereny elektrowni wodnych oraz obiektów hydrotechnicznych;
- 2) funkcja uzupełniająca: tereny zabudowy usługowej towarzyszących funkcji podstawowej terenu, zieleń urządzona i nieurządzona, wody śródlądowe, drogi dojazdowe oraz wewnętrzne, ciągi pieszo-jezdne i piesze, ścieżki i trasy rowerowe, parkingi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym maszty infrastrukturalne;
- 3) dopuszczenie lokalizacji elektrowni wodnych o mocy powyżej 100 kW;
- 4) wprowadza się zakaz lokalizowania zabudowy mieszkaniowej;
- 5) dopuszcza się lokalizowanie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) strefę oddziaływania w odległości 500 m od granic jednostki planistycznej 8.1E,WH, zgodnie z rysunkiem *Studium*.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **K – tereny obiektów i urządzeń unieszkodliwiania ścieków**:

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 K**

ustala się:

- 1) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;

- 2) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ograniczonego użytkowania.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **W – tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1 W**

ustala się:

- 1) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) dopuszcza się ustanawianie, zmianę i znoszenie stref ochrony pośredniej i bezpośredniej.

Dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **T – tereny obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych:**

- w Kamieńcu Ząbkowickim: **4.1-4.2 T**

ustala się:

- 1) użytkowanie zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) maksymalna wysokość: 50 m.

2.3. Szczegółowe zasady i wskaźniki zagospodarowania jednostek planistycznych.

WYBRANE WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW

W celu prawidłowego kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu określa się maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy i minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej, każdorazowo w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej:

- 1) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **MN, MW, MW/R, MU, MU/R:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 75%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 25%,
- 2) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RMU:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 60%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 30%,
- 3) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **U, UT, UK, UP, UC:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 80%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
- 4) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **US:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 50%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 0%,
- 5) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **R,M, R/MN, R/MU:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 30%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 70%,
- 6) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem **RU:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 80%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 20%,
- 7) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **PU, PGF:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 90%,
  - b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 10%;
- 8) dla terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami **P, P,PEF, PG, PU,PEF, PG,PEF, PEF, R/PEF:**
  - a) maksymalny udział procentowy powierzchni całkowitej zabudowy: 90%,

- b) minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej: 0%.

Określonych powyżej granicznych wartości wskaźników nie stosuje się dla:

- działek istniejących, w tym o powierzchniach nie spełniających warunków minimalnej powierzchni działki określonej dla danej jednostki planistycznej, szczególnie gdy są zlokalizowane w obrębie terenów zabudowanych;
- nowo wydzielanych działek budowlanych, zlokalizowanych w obrębie terenów zabudowanych, w bezpośrednim sąsiedztwie których pozostałe działki już zabudowane i zagospodarowane nie spełniają warunków granicznych wartości wskaźników określonych w niniejszym *Studium*;
- działek, na których realizowana jest przebudowa i rozbudowa istniejącej zabudowy.

ZASADY PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI

Ustala się następujące minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych w obrębie poszczególnych jednostek planistycznych:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami MN, MU, MU/R, RMU, R/MN – 800 m²;
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej, letniskowej i rekreacyjnej, rzemieślniczej i zagrodowej, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami MW, MW/R, MU, MU/R, RMU – 1000 m²;
- dla zabudowy mieszkaniowej, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolem R,M – 2000 m²;
- zabudowy usługowej, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami MN, MW, MU, RMU, U – 600 m²;
- zabudowy usług turystyki, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami UT – 1000 m²;
- dla zabudowy produkcyjnej, wytwórczej i usługowej, lokalizowanej w obrębie terenów oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami P,PEF, PU, RU, PG, PG,PEF, PEF, PG,WS – 2000 m².

Dopuszcza się lokalizowanie zabudowy na działkach istniejących, mniejszych niż podane powyżej.

Ponadto w zakresie podziału i scalania nieruchomości:

- dopuszcza się scalanie i wtórny podział działek na terenach zainwestowanych zgodnie z warunkami jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie oraz z zapewnieniem dostępu do drogi publicznej dla podzielonych nieruchomości zgodnie z przepisami odrębnymi;
- określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalne powierzchnie działek wydzielanych w wyniku scalenia i wtórnego podziału należy ustalać jako nie mniejsze niż określone powyżej minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych;
- pod urządzenia infrastruktury technicznej oraz w celu wytyczenia dróg wewnętrznych, ciągów pieszych, rowerowych, miejsc postojowych lub budowy przepompowni ścieków, dodatkowych stacji transformatorowych dopuszcza się wydzielenie działek o wielkościach i na warunkach wynikających z potrzeb.

USTALENIA W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

W zakresie kształtowania zabudowy ustala się:

- 1) lokalizowanie zabudowy o jednolitym układzie głównej kalenicy do drogi w ramach poszczególnych układów zabudowy,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 2) lokalizowanie zabudowy o geometrii dachu nawiązującej do zabudowy sąsiadującej w zakresie kształtu i nachylenia połaci dachowych;
- 3) w ramach nowych zespołów zabudowy oraz uzupełniania i kontynuacji zabudowy istniejącej stosowanie ujednoliconych parametrów zabudowy w zakresie kubatury, wysokości, geometrii dachu, nachylenia połaci dachowych oraz układzie głównej kalenicy do drogi;
- 4) dla zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej stosowanie dachów stromych, regularnych, symetrycznych;
- 5) dla zabudowy usługowej i produkcyjnej, w tym produkcji rolnej dopuszcza się stosowanie dachów płaskich pod warunkiem jednolitego ich stosowania w obrębie całego terenu;
- 6) dla zabudowy o dachach stromych stosowanie pokrycia dachów z materiałów ceramicznych lub z materiałów o fakturze i barwie odpowiadającej pokryciu ceramicznemu;
- 7) lokalizowanie zabudowy nawiązującej charakterem do tradycyjnej lokalnej architektury;
- 8) lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów i elewacji ujednoliconym dla zespołów zabudowy, nie stanowiącej dysharmonii w przestrzeni, w szczególności lokalizowanie zabudowy o kolorystyce dachów utrzymanej w odcieniach czerwieni, brązu i szarości.

Ponadto postuluje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnianie zapisów mających na celu w przypadkach zasadnych:

- ustalanie zakazu lokalizowania budynków w postaci dominant, stanowiących konkurencję przestrzenną dla istniejącego układu ruralistycznego, w odniesieniu do jego ekspozycji;
- ustalanie parametrów i wytycznych kształtowania zabudowy w zakresie detalu architektonicznego, rozplanowania otworów okiennych i kolorystyki;
- ustalanie linii zabudowy umożliwiającej kontynuację i zachowanie rytmu oraz kompozycji zabudowy w ramach układu;
- ustalanie zasad rewitalizacji i odtwarzania układów zieleni komponowanej oraz historycznie uzasadnionej nawierzchni dróg.

Dla terenów otwartych (głównie terenów rolniczych i terenów wód powierzchniowych) celem zachowania i ochrony wartości krajobrazowych postuluje się:

- zachowanie, odtwarzanie i uzupełnianie elementów zieleni śródpolnej, wzbogacającej krajobraz;
- ochronę ekspozycji miejscowości, w szczególności stref cennych kulturowo układów ruralistycznych wsi, z dróg i innych punktów obserwacyjnych.

OGRANICZENIA W ZABUDOWIE I ZAGOSPODAROWANIU TERENÓW

Lokalizacja funkcji dopuszczonych w ramach poszczególnych jednostek planistycznych winna uwzględniać ograniczenia wynikające przede wszystkim z:

- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- stref ochronnych wałów przeciwpowodziowych;
- stref ochrony bezpośredniej ujęć wody;
- terenów zagrożonych ruchami masowymi;
- obszarów osuwisk;
- stref sanitarnych cmentarza;
- stref technicznych od linii elektroenergetycznych;
- filarów ochronnych od złóż kopalin;
- ochrony złóż kopalin oraz obszarów i terenów górniczych;

- ochrony Parku Kulturowego;
- ochrony stanowisk archeologicznych oraz obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- stref ochrony konserwatorskiej i stref ochrony dóbr kultury współczesnej;
- obszaru Natura 2000;
- ochrony pomników przyrody;
- postulowanych form ochrony przyrody;
- korzyarzy ekologicznych – ponadlokalnych i lokalnych.

Dla terenów zlokalizowanych w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią ustala się:

- zakaz zabudowy (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG) oraz zmiany przeznaczenia istniejących budynków na cele mieszkaniowe dla terenów i części terenów zlokalizowanych w strefie $Q_{10\%}$;
- zakaz wprowadzania nowej zabudowy oraz rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej w przypadku, w którym utrudniłoby to przepływ wód powodziowych lub stworzyłoby ryzyko generowania znaczących strat powodziowych;
- nakaz uwzględniania w planach miejscowych konieczności kształtowania nieprzekraczalnych linii zabudowy w sposób umożliwiający realizację zakazu wprowadzania nowej zabudowy lub rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej, o którym mowa powyżej;
- zakaz podpiwniczania budynków;
- nakaz wyniesienia poziomu parteru budynków ponad poziom wód powodziowych odpowiadających $Q_{1\%}$;
- nakaz stosowania technologii budowlanych i materiałów budowlanych o ograniczonej nasiąkliwości i odpornych na działanie wody;
- nakaz zabezpieczenia obiektów infrastruktury technicznej (sieci, urządzeń i instalacji) przed uszkodzeniami w wyniku powodzi.

POZOSTAŁE USTALENIA I REGULACJE

Dopuszcza się odstępstwa od określonej dla poszczególnych jednostek planistycznych maksymalnej wysokości zabudowy w przypadku:

- zabudowy o charakterze zabytkowym, obiektów sakralnych i dominant przestrzennych;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej na terenach o zróżnicowanych warunkach fizjograficznych, celem dostosowania ich wysokości do zabudowy na terenach sąsiednich;
- pojedynczej zabudowy lub zespołów zabudowy lokalizowanej w miejscach szczególnie eksponowanych, ze względu na konieczność indywidualnego kształtowania;
- przebudowy i nadbudowy budynków, szczególnie związanej ze zmianą geometrii dachów;
- obiektów towarzyszących (w tym budowli rolniczych) i infrastrukturalnych, a także konstrukcji związanych z funkcją podstawową terenu – takich jak wieże, urządzenia rekreacyjne, dla których ze względu na charakterystykę konstrukcyjną i funkcjonowanie niezbędne jest przyjęcie wyższej wysokości.

W przypadkach określonych powyżej maksymalną wysokość zabudowy należy określać indywidualnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Tereny wyłączone z zabudowy.

Ustalenia *Studium* wprowadzają zakaz zabudowy nowymi obiektami kubaturowymi:

- na terenach lasów (w rozumieniu zakazu zabudowy określonego dla lasów w przepisach odrębnych)

- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG).

Dopuszcza się, niezależnie od przepisów odrębnych, możliwość ustalania zakazów zabudowy (w tym dla zabudowy związanej z obsługą gospodarstw rolnych) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, szczególnie dla terenów:

- zlokalizowanych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG);
- gruntów rolnych II i III klasy bonitacyjnej;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej” i „GKZ–7B Góry Złote – Góry Sowie” ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych lokalnych wyznaczonych w niniejszym *Studium* ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych
- gruntów rolnych, nie objętych dotychczas zainwestowaniem planowanym i istniejącym, wokół retencyjnych zbiorników wodnych w granicach terenów 4.3R, 4.4R, 4.5R, 4.6R, 4.7R, 4.8R, 4.9R, 5.3R, 6.5R, 6.6R, 8.5R, 8.6R, 10.9R, 12.3R, 12.5R i 12.6R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa);
- gruntów rolnych w granicach terenu 2.4R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa) obszaru Natura 2000 „Łęgi koło Chałupek” (PLH 020104);
- gruntów rolnych w granicach Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych;
- gruntów rolnych w rejonie jednostek 1.4R i 4.29R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych Góry Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- gruntów rolnych w granicach administracyjnych miasta Kamieniec Ząbkowicki;
- gruntów rolnych w rejonach zewidencjonowanych osuwisk, obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych;
- gruntów rolnych w granicach terenów górniczych;
- gruntów rolnych w granicach udokumentowanych złóż kopalin, dotychczas nieprzewidzianych pod eksploatację.

Ileokroć mowa powyżej o gruntach rolnych należy przez to rozumieć grunty rolne zlokalizowane w granicach terenów R.

3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK.

3.1. Obszary i obiekty objęte ochroną.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki ochronie przyrodniczej podlegają:

- obszar Natura 2000 „Łęgi koło Chałupek” (PLH 020104);
- pomniki przyrody;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych.

Dla obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody ustala się zasady gospodarowania i ochrony wynikające z zapisów ww. ustawy.

Dodatkowo, poza ramami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, niniejsze *Studium* wskazuje potrzebę ochrony w ramach lądowego korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym oraz rzeczno-ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym „Dolina Nysy Kłodzkiej Kgd-18A” oraz lądowego korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym „Góry Złote – Góry Sowie GKZ-7B”. Celem ochrony jest zachowanie ciągłości korytarzy mającej na względzie stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich. Ponadto celem ograniczenia zabudowy dolin rzecznych wskazano lokalne korytarze ekologiczne wzdłuż cieków wodnych, dla których niezbędne jest ograniczenie intensywnego zainwestowania, w tym zabudowy. Oznacza to, że ilekroć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego będą w zasięgu tych korytarzy wyznaczane nowe tereny pod zabudowę należy kształtować nieprzekraczalne linie zabudowy w sposób nie ingerujący w zasięg tych korytarzy.

3.2. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecne zabezpieczenie najwartościowszych pod względem krajobrazowym i przyrodniczym terenów gminy w postaci obszaru NATURA 2000 „Łęgi koło Chałupek” oraz pomników przyrody na dzień dzisiejszy, biorąc pod uwagę aktualne uwarunkowania, jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb związanych z ochroną przyrody i środowiska.

Zgodnie z przeprowadzoną w 2008 roku inwentaryzacją przyrodniczą gminy Kamieniec Ząbkowicki¹⁸⁵ postulowano w niej utworzenie szeregu nowych form ochrony przyrody. Należy jednak nadmienić, że od tego czasu ze względu na intensywną działalność górniczą oraz hydrotechniczną w sposób radykalny zmieniły się uwarunkowania w zakresie walorów przyrodniczych poszczególnych obszarów. Ze względu na fakt, że planowany jest do realizacji zbiornik retencyjny „Kamieniec”, a działalność górnicza, w tym we wskazywanym w *Inwentaryzacji...* jako cennym rejonie doliny rzeki Nysa Kłodzka, prowadzona jest nadal, a także planowana do rozwoju, na etapie niniejszego *Studium* odstąpiono od wskazania jako ustalenia nowych obszarów do ochrony przyrody. Po zakończeniu eksploatacji złóż kopalin wraz z procesem rekultywacji niezbędne będzie dokonanie ponownej waloryzacji obszaru gminy pod kątem wartości przyrodniczych oraz nowej delimitacji obszarów, których walory wskazują na potrzebę ochrony przyrody.

Niniejsze *Studium* wprowadza jako ustalenie jedynie proponowane pomniki przyrody zgodnie z *Planem Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Bardo Śląskie na lata 2019 – 2028*.

3.3. Ochrona powietrza.

Gmina posiada *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki* przyjęty uchwałą nr XLII/256/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 31 sierpnia 2017 roku.

Na terenie Województwa Dolnośląskiego od dnia 01 lipca 2018 roku obowiązują przepisy uchwały nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 08 grudnia 2017 roku, poz. 5155). W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, określone niniejszą uchwałą. Uchwałę stosuje się do instalacji, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt 3

---

¹⁸⁵ EkoPrzeźródlenie, *Inwentaryzacja przyrodnicza Województwa Dolnośląskiego – Gmina Kamieniec Ząbkowicki*, Wałbrzych 2008.

ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne, z zastrzeżeniem art. 96 ust. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza. Ustalenia te ujęte są w rozdziale 7.5. I części *Studium*.

W celu obniżenia negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza należy:

- stosować ekologiczne paliwa do celów grzewczych (energia elektryczna, gaz, oleje opałowe itp.);
- wprowadzić alternatywne, ekologiczne systemy wytwarzania ciepła i energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotłownie na biomase: zrębki wierzby energetycznej itd.);
- poprawić stan techniczny dróg, w celu zmniejszenia emisji spalin;
- prowadzić akcję edukacyjną i informacyjną dla mieszkańców gminy o aktualnych, korzystnych dla środowiska systemach spalania paliw;
- egzekwować utrzymywanie czystości dróg przez rolników i firmy nawożące na ich nawierzchnię błoto oraz inne zanieczyszczenia powodujące po wysuszeniu intensywne pylenie;
- tworzyć naturalne bariery izolacyjne (bufory zanieczyszczeń) wzdłuż ciągów komunikacyjnych, promować i zwiększać atrakcyjność zbiorowych i proekologicznych środków transportu.

3.4. Ochrona wód powierzchniowych.

Wody powierzchniowe należy chronić przed zanieczyszczeniem w sposób kompleksowy zgodnie z najnowszymi technologiami i obowiązującymi przepisami z wykorzystaniem istniejących obiektów infrastruktury technicznej. Aby to osiągnąć należy:

- uregulować gospodarkę ściekową tego obszaru poprzez modernizację i rozwój systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków;
- koryta rzek i ich brzegi zachować bez zmian, zaś w przypadku koniecznej regulacji brzegów stosować materiały i formy obudowy zharmonizowane z otoczeniem;
- zachować w pełni ciągi zieleni łęgowej wzdłuż brzegów rzek;
- modernizować obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę;
- prowadzić edukację ekologiczną w zakresie oszczędzania wody;
- stosować kodeks dobrych praktyk rolniczych i planów nawozowych;
- graniczyć rolnicze użytkowanie gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych;
- kontrolować postępowania z nawozami naturalnymi (gnojowica, obornik);
- likwidować nielegalne zrzutów ścieków komunalnych do wód lub ziemi;
- promowanie wykorzystania dostępnych zasobów czystych wód powierzchniowych do wykorzystania w procesach nie wymagających wód podziemnych (np. hydrotransport, prace porządkowe, podlewanie zieleni).

Ponadto należy prowadzić właściwą eksploatację, modernizację, konserwację a także odbudowę systemu urządzeń melioracji wodnych na obszarze gminy.

3.5. Ochrona gleb.

W celu ochrony przed degradacją gleb należy:

- stosować kompleksową gospodarkę związaną z oczyszczaniem ścieków bytowych i przechowywaniem nawozów naturalnych;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- promować i stosować nowoczesne, bezpieczne dla środowiska technologie rolnicze;
- użytkować gleby w sposób adekwatny do ich klasy bonitacyjnej;
- ograniczać przeznaczenia ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- zachować torfowiska i oczka wodne jako naturalne zbiorniki wodne;
- przeciwdziałać degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych;
- racjonalnie stosować wapno, nawozy sztuczne i środki ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych;
- występować do Starosty o nakazywanie rekultywacji terenów zdegradowanych przez jego użytkowników.

Na terenie gminy Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich zinwentaryzowało i zewidencjonowało 5 osuwisk. Zlokalizowane są one w następujących miejscach:

- Kamieniec Ząbkowicki – na południowym stoku Góry Zamkowej (L = 15 m, W = 125 m, H = 12 m) o powierzchni około 0,2 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki (Łopienica) – w pobliżu Góry Krzyżowej o powierzchni około 0,4 ha;
- Sławęcín – na wschód od miejscowości (L = 240 m, W = 200 m, H = 4 m) o powierzchni około 11,8 ha;
- Suszka – na południe od miejscowości o powierzchni około 1 ha;
- Śrem – na południowy – zachód od miejscowości (L = 190 m, W = 200 m, H = 3,5 m) o powierzchni około 2 ha.

Osuwiska w Suszce, Kamieńcu Ząbkowickim (Łopienica) i Sławęcín ujęte są w bazie SOPO (System Osłony Przeciwośuwikowej Państwowego Instytutu Geologicznego) pod numerami:

- Suszka – 81438 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 1,491 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki (Łopienica) – nr 81439 (osuwisko aktywne ciągle) o powierzchni 0,064 ha;
- Sławęcín – 81440 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 2,684 ha;
- Sławęcín – 81441 (osuwisko aktywne okresowo) o powierzchni 1,92 ha;
- Suszka – 104211 (osuwisko aktywne ciągle) o powierzchni 0,03 ha.

Osuwiska w Śremie, Kamieńcu Ząbkowickim (Góra Zamkowa) i Sławęcín ujęte są w *Rejestrze i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych na terenie całego kraju*, opracowanym w latach 2002 – 2005 przez Akademię Górniczo – Hutniczą w Krakowie na zamówienie Ministra Środowiska, pod numerami:

- Śrem – M-33-58-B-d/1 (osuwisko mało aktywne);
- Kamieniec Ząbkowicki (Góra Zamkowa) – M-33-58-B-d/2 (osuwisko mało aktywne);
- Sławęcín – M-33-58-D-b/3 (osuwisko mało aktywne), pokrywające się z osuwiskami nr 81440 i 81441 z bazy SOPO.

Osuwiska ujęte w *Rejestrze i inwentaryzacji...*, ale nieuwzględnione w bazie SOPO, nie zostały ujęte na rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego niniejszego *Studium*.

Wyszczególnione na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki osuwiska obejmują obszary zajęte przez użytki rolne, lasy lub zadrzewienia i nie zagrażają bezpośrednio terenom obecnie zainwestowanym.

W bazie SOPO ujęte są także 2 obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych (Śrem i Sławęcín) pod numerami:

- Śrem – 10573 w rejonie osuwiska zinwentaryzowanego i zewidencjonowanego przez Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich;
- Sławęcín – 10574 w rejonie obu sąsiadujących ze sobą osuwisk nr 81440 i 81441 z bazy SOPO.

Tereny zagrożone ruchami masowymi wyznaczono kierując się przede wszystkim zagęszczeniem występujących

Według *Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2015) i Złoty Stok nr 902 (Państwowy Instytut Geologiczny 2004, aktualizacja 2015), w 3 rejonach gminy występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych:

- pomiędzy miejscowościami Ożary i Sosnowa (poza rejonami zinwentaryzowanych osuwisk);
- na wschód od miejscowości Sławęcín (w rejonie zinwentaryzowanych osuwisk i terenu zagrożonego występowaniem ruchów masowych);
- na zachód od miejscowości Śrem, po zachodniej stronie nieczynnej linii kolejowej relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (poza rejonami zinwentaryzowanych osuwisk).

3.6. Ochrona przed hałasem.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy powinno się odbywać poprzez:

- utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;
- ograniczenie poziomu hałasu emitowanego przez środki transportu w obszarach miejskich i wiejskich oraz wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych;
- wyeliminowanie z użytkowania środków transportu, maszyn i urządzeń, z których emisja hałasu nie odpowiada przyjętym standardom;
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego;
- poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy;
- poprawę stanu nawierzchni ulic;
- rozbudowę ścieżek rowerowych;
- budowę ekranów akustycznych;
- zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni;
- właściwe kształtowanie linii zabudowy i brył powstających budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu drogowego i kolejowego;
- działania ograniczające hałas przemysłowy, w tym zwłaszcza przez obowiązek wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej.

3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Głównym zadaniem jest ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy poprzez:

- dotrzymywanie obowiązujących norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jonizującego i niejonizującego;
- wykorzystywanie w projektowaniu linii nowych technologii materiałowych i rozwiązań projektowych dla wyeliminowania w otoczeniu linii, a zwłaszcza na powierzchni ziemi natężeń pola powyżej 1kV/m;
- wykluczanie w planach zagospodarowania przestrzennego możliwości zabudowy pod trasami linii przesyłowych i w pobliżu stacji transformatorowych;
- ustanawianie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, gdzie odpowiednie analizy wykazują znaczne przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania.

Wzdłuż istniejących linii napowietrznych i kablowych 110 kV, 20 kV oraz 0,4 kV należy zachować wolne od zabudowy i dostępne dla prowadzenia prawidłowej eksploatacji linii pasy terenu (wolne od drzew, konarów i krzewów) w zależności od poziomu napięcia, nie mniejsze niż:

- 22 m dla napowietrznych linii 110 kV (po 11 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 1 m dla kablowych linii 110 kV (po 0,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);

- 14 m dla napowietrznych linii 20 kV (po 7 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 0,5 m dla kablowych linii 20 kV (po 0,25 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 7 m dla napowietrznych linii 0,4 kV (po 3,5 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii);
- 0,5 m dla kablowych linii 0,4 kV (po 0,25 m z obu stron linii, licząc w poziomie od osi linii).

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod liniami elektroenergetycznymi 110 kV należy projektować w oparciu o obowiązujące przepisy prawne w tym zakresie.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

3.8. Ochrona zasobów surowców mineralnych.

W celu ochrony zasobów surowców mineralnych ustala się racjonalne gospodarowanie złożami.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się 15 udokumentowanych złóż kopalin. Są to:

- 11 złóż kruszywa naturalnego („Bartniki III”, „Byczeń I”, „Chałupki”, „Doboszowice – Debra”, „Pilce – Suszka III”, „Pomianów”, „Pomianów – Północ”, „Przyłęk – Pilce”, „Topola – Północ”, „Topola – Śrem” i „Topola – Zbiornik”);
- 3 złoża kamieni drogowych i budowlanych („Doboszowice”, „Doboszowice I” i „Pomianów”);
- 1 złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej („Byczeń”).

Obszary udokumentowanych, ale nie eksploatowanych złóż kopalin należy wyłączyć z zainwestowania. Ponadto występują tu obszary perspektywiczne dla występowania kopalin, które postuluje się ujawniać w dokumentach planistycznych i w miarę możliwości wyłączać z zainwestowania do czasu ich udokumentowania bądź odstąpienia od rangi obszaru perspektywicznego.

Ponadto wyznaczono tu następujące obszary górnicze: „Bartniki III”, „Bartniki III – Pole A”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1A”, „Doboszowice 1B”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A–1” i „Topola – Zbiornik” oraz tereny górnicze: „Bartniki III–1”, „Byczeń II”, „Doboszowice III”, „Doboszowice 1–I”, „Pilce – Dzbanów 1B”, „Pomianów Górny III”, „Pomianów – Pole A–1” i „Topola – Zbiornik”. Dla obszarów i terenów górniczych obowiązują zasady gospodarowania zgodnie z zapisami ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze.

Dopuszcza się przeznaczanie pod eksploatację udokumentowanych po uchwaleniu niniejszego *Studium* złóż kopalin, pod warunkiem, że nie jest to sprzeczne z obowiązującymi przepisami odrębnymi, a granice eksploatacji będą określone w zakresie obszarów górniczych – ustanowionych lub projektowanych. Z tego względu za zgodne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy uznać sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych takich złóż.

W przypadku opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących istniejące lub projektowane tereny górnicze, a także obszary zlokalizowane w strefie oddziaływania terenów górniczych, należy uwzględniać uwarunkowania i zagrożenia związane z eksploatacją tych złóż.

3.9. Ochrona zasobów wód podziemnych.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych* (GZWP) (Kleczkowski, 1990) w południowo – wschodnim rejonie gminy Kamieniec Ząbkowicki znajduje się zachodni kraniec trzeciorzędowego GZWP nr 338 „Subzbiornik Paczków – Niemodlin”. Jednakże na podstawie sporządzonej *Dokumentacji hydrogeologicznej*

określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 338 „Subzbiornik Paczków–Niemodlin”, zatwierdzonej Decyzją Ministra Środowiska (DGK–II–4731–70/7035/18294/13/AK) z dnia 06 maja 2014 roku, zbiornik ten nie obejmuje już rejonu gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Ochronie ponadto podlegają ujęcia wody w obrębie ewidencyjnym Kamieniec Ząbkowicki I, dla których ustanowiono strefy ochrony bezpośredniej decyzjami Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.4100.2.2021.AG z dnia 24 maja 2021 r. oraz nr WR.ZUZ.4.4100.3.2021.TD z dnia 24 sierpnia 2021 r.

3.10. Ochrona krajobrazu kulturowego.

Obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się stosunkowo dobrze zachowanym, pozbawionym znaczących elementów dysharmonizujących, krajobrazem kulturowym, charakterystycznym dla lokalnych uwarunkowań. Historycznie uwarunkowana zabudowa, cechująca się typowymi dla lokalnej architektury obiektami, w większości miejscowości wiejskich tworzy czytelne układy ruralistyczne, lokalizowane w bliskim sąsiedztwie rozległych kompleksów rolnych, w nawiązaniu do głównego układu komunikacyjnego.

Celem ochrony krajobrazu kulturowego, zapisy niniejszego *Studium* wprowadzają szereg ustaleń regulujących zasięg oraz wymogi dotyczące lokalizacji nowej zabudowy. Wprowadzanie tych ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapewni racjonalną gospodarkę przestrzenną, ukierunkowaną na zachowanie oraz harmonijny rozwój krajobrazu kulturowego gminy.

Uchwałą nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku utworzony został Park Kulturowy pod nazwą „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”. Celem wprowadzenia takiej dodatkowej formy ochrony prawnej jest ochrona wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego i zabytków oraz środowiska przyrodniczego zabytkowych zespołów w Kamieńcu Ząbkowickim i Byczeniu, to jest: zespołu dawnego opactwa cysterskiego z osadą klasztorną, zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej, doliny rzeki Nysy Kłodzkiej, Góry Śremskiej oraz osady w Małym Byczeniu. Zasadne jest traktowanie jako priorytetowych wskazań planu ochrony Parku. Ograniczenie w zainwestowaniu winny objąć przede wszystkim elementy konfliktowe w przestrzeni, w tym wysokościowe urządzenia infrastruktury technicznej, takie jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej, w tym w strefach ekspozycji związanych z osiami widokowymi określonymi dla Parku Kulturowego.

3.11. Ochrona uzdrowisk.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki nie ustanowiono uzdrowisk.

3.12. Ochrona przed powodzią i suszą.

W *Programie Planowanych Inwestycji PGW WP* na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki ujęto zadanie pn. *Przywrócenie ciągłości morfologicznej rzeki Nysy Kłodzkiej, Białej Głucholaskiej i Dzikiej Orlicy*. W ramach przedsięwzięcia zaplanowano budowę nowej przepławki na rzece Nysa Kłodzka – Zbiornik Topola – MEW – km

93+817. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*¹⁸⁶ wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki:

- budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki”;
- opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki” wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych.

W *Planie przeciwdziałania skutkom suszy*¹⁸⁷ ujęte jest zadanie (lista „A” zadań inwestycyjnych) pn. „Zbiornik wodny Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej” w zakresie przygotowania dokumentacji technicznej dla budowy zbiornika wodnego Kamieniec Ząbkowicki o pojemności około 100 mln m³ wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji administracyjnych oraz budowy zbiornika wodnego Kamieniec Ząbkowicki. Zapisy niniejszego *Studium* umożliwiają realizację inwestycji przeznaczając tereny przewidywane pod budowę zbiornika również na cele hydrotechniczne.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, o których mowa w art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie oraz średnie i wynosi odpowiednio 10 % oraz 1 %, a także na obszarach między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym. Ujęte są one na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (10%), obejmują tereny przyległe do rzek Nysy Kłodzkiej (na południe od miejscowości Suszka, południowa część Kamieńca Ząbkowickiego, na południe od miejscowości Byczeń, na północ od miejscowości Śrem, na północ i wschód od miejscowości Topola, na południe od miejscowości Chałupki) i Budzówki (zachodnia i południowa część Kamieńca Ząbkowickiego). Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (1%) obejmują te same rejony, ale w nieco szerszym zakresie. Obszary położone między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym dotyczą wybranych rejonów wsi: Byczeń, Doboszowice, Suszka, Śrem i Topola. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy szczególne w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, w tym zakazy wynikające między innymi z art. 77 ust. 1 pkt 3 tejże ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne. Ponadto występują tu tereny ujęte na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2 %. Dotyczą one tych samych rejonów co obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ale o znacznie szerszym zasięgu. Należy również zwrócić uwagę na scenariusz zamieszczony na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, dotyczący ewentualnego zniszczenia lub uszkodzenia istniejących wałów przeciwpowodziowych, wskutek którego zalaniu ulec mogą dodatkowe obszary w rejonie wsi Śrem i Topola.

Do terenów zainwestowanych i przeznaczonych pod zainwestowanie najbardziej narażonych na ryzyko powodzi (poza terenami związanymi z górnictwem w dolinie Nysy Kłodzkiej) zaliczają się tereny w Chałupkach (szczególnie 2.2PU i 2.1PEF) oraz w Kamieńcu Ząbkowickim (szczególnie 4.9MU, 4.15MU, 4.18MU, 4.17MU, 4.1U, 4.6MU, 4.2PU, 4.2UP, 4.3UP, 4.7MU, 4.10U, 4.11U, 4.5UP, 4.13MU, 4.14MU, 4.7U, 4.1MW, 4.8MU, 4.1US, 4.22MU, 4.3PU, 4.2U).

Dla terenów zlokalizowanych w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią ustala się:

- zakaz zabudowy (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG) oraz zmiany przeznaczenia istniejących budynków na cele mieszkaniowe dla terenów i części terenów zlokalizowanych w strefie Q_{10%};

¹⁸⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 1 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

¹⁸⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 roku w sprawie przyjęcia *Planu przeciwdziałania skutkom suszy* (Dz. U. z dnia 3 września 2021 roku, poz. 1615).

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- zakaz wprowadzania nowej zabudowy oraz rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej w przypadku, w którym utrudniłoby to przepływ wód powodziowych lub stworzyłoby ryzyko generowania znaczących strat powodziowych;
- nakaz uwzględniania w planach miejscowych konieczności kształtowania nieprzekraczalnych linii zabudowy w sposób umożliwiający realizację zakazu wprowadzania nowej zabudowy lub rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej, o którym mowa powyżej;
- zakaz podpiwniczania budynków;
- nakaz wyniesienia poziomu parteru budynków ponad poziom wód powodziowych odpowiadających $Q_{1\%}$;
- nakaz stosowania technologii budowlanych i materiałów budowlanych o ograniczonej nasiąkliwości i odpornych na działanie wody;
- nakaz zabezpieczenia obiektów infrastruktury technicznej (sieci, urządzeń i instalacji) przed uszkodzeniami w wyniku powodzi.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne w celu zapewnienia szczelności i stabilności wałów przeciwpowodziowych zakazuje się wykonywania robót lub czynności, o których mowa w art. 176.

Zapisy *Studium* umożliwiają lokalizację obiektów związanych z ochroną przed suszą oraz powodzią – zbiorników Kamieniec i Pawłowice oraz cofki Zbiornika Topola.

Celem zwiększenia zasobów retencjonowania wód, mających na względzie ochronę przed skutkami suszy i zjawisk powodziowych, za zgodne z ustaleniami niniejszego *Studium* uznaje się lokalizowane zbiorników retencyjnych oraz obiektów małej retencji wodnej, pod warunkiem zgodności takiej inwestycji z przepisami odrębnymi, a także brakiem kolizji z celami ochrony ustanowionymi dla obszarów objętych ochroną przyrodniczą. Za obiekty małej retencji wodnej w rozumieniu niniejszego *Studium* należy rozumieć wszelkie sztuczne i naturalne zbiorniki wodne czy stawy – w tym dedykowane działalności rolniczej, a także oczka wodne, zagospodarowane starorzecza i zrekultywowane w kierunku wodnym wyrobiska poeksploatacyjne.

4. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

Na obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki ochronie kulturowej na podstawie przepisów odrębnych podlegają:

- Park Kulturowy w Kamieńcu Ząbkowickim „Góra Zamkowa, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”;
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków;
- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do wojewódzkiego wykazu zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków;
- stanowiska archeologiczne wpisane do wojewódzkiego wykazu zabytków archeologicznych.

Uchwałą nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku utworzony został Park Kulturowy pod nazwą „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”. Celem wprowadzenia takiej dodatkowej formy ochrony prawnej jest ochrona wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego i zabytków oraz środowiska przyrodniczego zabytkowych zespołów w Kamieńcu Ząbkowickim i Byczeniu, to jest: zespołu dawnego opactwa cysterskiego z osadą klasztorną, zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej, doliny rzeki Nysy Kłodzkiej, Góry Śremskiej oraz osady w Małym Byczeniu.

Zgodnie z przyjętym uchwałą nr XLIII/264/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku *Planem Ochrony Parku Kulturowego Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej* powołanie

przedmiotowego Parku Kulturowego ma na celu wzmocnienie skuteczności ochrony i udostępnienia walorów krajobrazu kulturowego i zabytków znajdujących się na jego terenie. Celem ochrony krajobrazu kulturowego i zabytków w obszarze Parku jest zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla trwałego zachowania cennych walorów i ich udostępniania oraz uwzględnienie w planowaniu zagospodarowania przestrzennego. Dla obszarów w granicach Parku Kulturowego obowiązują wytyczne określone w *Planie Ochrony Parku Kulturowego Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej*. Ustalenia niniejszego *Studium* (również dla poszczególnych jednostek planistycznych) nie są sprzeczne z wytycznymi określonymi w *Planie Ochrony Parku Kulturowego Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej*.

Wykazy zabytków architektury i budownictwa oraz stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze oraz ewidencji zabytków, znajdują się w załącznikach do niniejszego tekstu.

Rejestr zabytków oraz ewidencja zabytków podlegają sukcesywnej weryfikacji i uzupełnieniom. Wpisywanie i skreślanie z rejestru i ewidencji zabytków poszczególnych obiektów nie jest sprzeczne z ustaleniami *Studium*.

Dla obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków proponuje się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zachowania lub odtwarzania, zgodnie z historycznymi wartościami:

- bryły obiektu,
- geometrii i sposobu krycia dachu,
- kompozycji elewacji, w tym detalu,
- stolarki okiennej i drzwiowej w zakresie rozmieszczenia oraz podziałów,
- kolorystyki.

Potwierdzone w terenie stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych ustala się:

- obowiązek pierwszeństwa działań związanych z ochroną stanowisk archeologicznych wobec wszelkich przedsięwzięć budowlanych i ziemnych (budów, robót instalacyjnych, gazociągów, wodociągów, kabli energetycznych i telefonicznych, rowów melioracyjnych, tworzenie nowych wyrobisk kruszywa i składowisk odpadów oraz innych prac ziemnych),
- prowadzenie w obrębie stanowiska archeologicznego oraz w jego otoczeniu badań archeologicznych o zakresie i rodzaju ustalonym na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- zakaz naruszania stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej (grodziska, kurhany, wały itp.),
- stosowanie wymogów wynikających z przepisów odrębnych przy każdorazowym znalezisku archeologicznym.

Należy zauważyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

Należy nadmienić, że w obowiązującym dotychczas studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obowiązujących

zmian planu ogólnego) określono zasady ochrony wartości kulturowych. Część z tych zapisów niezgodnie z obowiązującym prawem ustala ponadobowiązkowe nakazy odnośnie obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową. Szczególnie dotyczy to ustalania obowiązku uzgadniania czynności inwestorskich z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków. Z powyższych względów niniejsze *Studium*, w odniesieniu do obiektów zabytkowych i obszarów objętych ochroną kulturową, w tym stref ochrony konserwatorskiej, nie uwzględnia wszystkich ustaleń dokonanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w tym zakresie.

Niniejsze *Studium* przejmuje jako ustalenie historycznie ukształtowane układy przestrzenne i ruralistyczne ujęte w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki* oraz zobrazowane na załącznikach graficznych do niniejszego *Studium*. Dotyczą one miejscowości: Byczeń (2 układy: wieś Byczeń i wieś Mały Byczeń), Chałupki, Doboszewice, Kamieniec Ząbkowicki (6 układów: układ przestrzenny wsi Kamieniec Ząbkowicki z obszarem zespołu klasztorowego, układ przestrzenny zespołu pałacowo – parkowego z kościołem ewangelickim, układ przestrzenny osady kolejowej, układ ruralistyczny dawnej wsi Goleniów, układ ruralistyczny dawnej wsi Istebka, układ ruralistyczny dawnej wsi Łopienica), Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem i Topola. Szczególnie cenne jest także historyczne otoczenie poszczególnych obiektów ujętych w rejestrze zabytków, zwłaszcza kościołów (obszar zespołu klasztorowego w Kamieńcu Ząbkowickim), zespołów pałacowych (zespół pałacowo – parkowy z kościołem ewangelickim w Kamieńcu Ząbkowickim) i innych obiektów (osada kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim, zespół zabudowy młyna w Chałupkach). Dla stref tych ustala się uwzględnianie wymogów ich ochrony, w szczególności układów zabudowy, skali, wysokości, kolorystyki budynków, rozplanowania ulic, placów i terenów zieleni, a także ochrony osi widokowych charakterystycznych dla poszczególnych stref. Jako ustalenie *Studium* przejmuje również wyznaczone w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki* strefy OW – obserwacji archeologicznej. Dla stref tych należy uwzględniać szczególne warunki prowadzenia robót budowlanych i ziemnych z zachowaniem wymogów dotyczących prowadzenia badań archeologicznych, zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada *Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2021 – 2024*, o którym mowa w podrozdziale nr 2.3. I części niniejszego tekstu *Studium*. Polityka przestrzenna określona w *Studium* uwzględnia priorytety, kierunki działań i zadania ujęte w wyżej wymienionym *Programie*, które odnoszą się bezpośrednio do problematyki zagospodarowania przestrzennego. Należą do nich między innymi:

- wprowadzenie aktualnych zapisów dotyczących ochrony środowiska kulturowego;
- ustalenie przeznaczeń terenów umożliwiających zachowanie dbałości o krajobraz kulturowy oraz znaczenie wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego, zabytków i środowiska przyrodniczego, historycznej struktury urbanistycznej i rewitalizacji przestrzeni;
- przestrzeganie rygorystycznej ochrony unikatowych wartości krajobrazu kulturowego.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków niniejsze *Studium* określa jako spójne z priorytetami i kierunkami działania określonymi w dokumentach nadrzędnych. Ustalone w *Studium* zasady zagospodarowania oraz kształtowania przestrzeni umożliwiają ochronę zabytków i przestrzeni kulturowej gminy Kamieniec Ząbkowicki. Działania edukacyjne i promocyjne skierowane do społeczności lokalnych w celu budowania tożsamości kulturowej oraz promocja zewnętrzna wartości kulturowych regionu mimo, że nie są bezpośrednio związane z dziedziną planowania przestrzennego, mogą być realizowane przy wykorzystaniu bazy kulturowej oraz terenów użyteczności publicznej.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie wskazuje się dóbr kultury współczesnej, wymagających objęcia ochroną.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

5. 1. Infrastruktura komunikacyjna.

Układ komunikacyjny gminy Kamieniec Ząbkowicki tworzą:

- a) drogi wojewódzkie:
  - nr 382: Paczków (przejście graniczne Polska / Czechy) – Kamieniec Ząbkowicki – Ząbkowice Śląskie – Dzierżonów – Świdnica – Stanowice (DW 374) [droga Via Regia Plus]
  - nr 390: Kamieniec Ząbkowicki (DW 382) – Złoty Stok – Łądek Zdrój (DW 392);
  - nr 395: Wrocław (DK 98) – Strzelin – Ziębice – Chałupki (DW 382).
- b) drogi powiatowe:
  - 3142D: od DP 3143D (Mąkolno) do DK 46
  - 3143D: od DW 390 (Kamieniec Z. – Ożary – Laski) do DK 46
  - 3144D Ożary – Mąkolno
  - 3149D: od DW 385 (Budzów – Potworów – Przyłęk – Ożary)
  - 3159D Grochowiska – Suszka
  - 3160D: (Przyłęk – Suszka – Kamieniec Z.) do DW 382
  - 3177D: Sieroszów – Stolec – Kamieniec Z.
  - 3178D: od DW 385 (Niedźwiednik – Starczów – Kamieniec Z.) do DW 382
  - 3179D: od DW 382 (Byczeń – Kamieniec Z., ul. Ogrodowa)
  - 3180D: od DW 390 (Śrem – Topola)
  - 3181D: Śrem – Sosnowa – Płonica
  - 3182D: od DW 390 (Sławęcina – Topola) do DP 3193D
  - 3193D: Starczówek – Niedźwiedź – Doboszewice – Topola – Błotnica (DK 46)
  - 3199D: od DW 382 (Pomianów Górny – Mrokocin – Chałupki) do DW 395
  - 3200D: Doboszewice – Pomianów Górny
- c) drogi gminne publiczne:
  - 118833D: Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kościelna
  - 118834D: Kamieniec Ząbkowicki, ul. Młyńska
  - 118835D: Kamieniec Ząbkowicki, ul. Krzyżowa
  - 118836D: Kamieniec Ząbkowicki, ul. Wodociągowa
  - 118837D: Kamieniec Ząbkowicki, ul. Zamkowa
  - Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka
  - Kamieniec Ząbkowicki I, działka nr 72
  - 118832 D: Sosnowa – Rogały
  - 118841 D: Doboszewice
  - 118842 D: Mrokocin
  - Pomianów Górny, działka nr 146
  - Starczów, działka nr 514
- d) drogi gminne wewnętrzne w Kamieńcu Ząbkowickim;
- e) drogi dojazdowe do gruntów rolnych;
- f) pozostałe drogi wewnętrzne, transportu rolnego oraz drogi leśne;

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- g) linia kolejowa nr 137: Katowice – Gliwice – Kędzierzyn Koźle – Nysa – Kamieniec Ząbkowicki – Świdnica – Legnica;
- h) linia kolejowa nr 276: Wrocław Główny – Strzelin – Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko – Międzyzylesie;
- i) linia kolejowa nr 334: Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (nieczynna).

Określa się następujące kierunki rozwoju drogowego układu komunikacyjnego gminy Kamieniec Ząbkowicki:

- budowa południowo – zachodniego obejścia miejscowości Kamieniec Ząbkowicki;
- budowa południowego obejścia miejscowości Byczeń;
- budowa zachodniego obejścia miejscowości Chałupki;
- postulowana modernizacja dróg wojewódzkich nr: 382, 390 i 395 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna, itp.);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „L”, docelowo do klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji produkcyjno – usługowych, w tym górniczych i turystycznych;
- budowa i modernizacja dróg (dojazdowych i wyjazdowych) na potrzeby funkcjonowania zakładów górniczych;
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- budowa zatok autobusowych.

Rekomendowany do dalszych prac przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad wariant przebiegu drogi S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko przewiduje jej przebieg przez obszar gminy Kamieniec Ząbkowicki w rejonie miejscowości Suszka (stan na VIII 2020 roku). Przebieg ten został wskazany na rysunku *Studium*.

Na trasie postulowanych obejść miejscowości Byczeń, Chałupki i Kamieniec Ząbkowicki wskazane jest przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących ustaleń (z zastrzeżeniem możliwości ich modyfikacji na etapie prowadzonych prac planistycznych):

- zabezpieczenie rezerw terenowych o szerokości nie mniejszej niż 35m z zachowaniem dotychczasowego sposobu użytkowania terenu, z zakazem zabudowy;
- dopuszczenie lokalizacji uzbrojenia podziemnego w infrastrukturę techniczną;
- lokalizacja zabudowy w odległości od rezerw terenowych co najmniej 20m;
- teren nie pełni funkcji obsługi terenów przyległych.

Ze względu na planowane rozpoczęcie eksploatacji złoża „Chałupki” dopuszcza się na części przebiegu obejścia miejscowości Chałupki umożliwienie wydobywania kopalin, z uwzględnieniem zachowania rezerwy terenu pod obejście w planie rekultywacji złoża po zakończeniu wydobywania.

Jednocześnie do zmian dotyczących przebiegu dróg – w tym modernizacji technicznej drogi wojewódzkiej nr 382, zmiany przebiegu dróg w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego i Byczenia wraz z budową drogi rowerowej wzdłuż całego ich przebiegu – dokonane zostaną zmiany w przebiegu i parametrach koncepcyjnej drogi Via Montana.

Ponadto postuluje się na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego weryfikację przyjętych w dotychczasowych dokumentach planistycznych klas i parametrów dróg, stosownie do zakresu realizowanej przez nie obsługi. Dla tego też parametry dróg, w tym minimalne docelowe szerokości dróg w liniach rozgraniczających należy uzgadniać z zarządcami dróg.

Dopuszcza się realizowanie remontów i przebudowy istniejących dróg w obrębie istniejących pasów drogowych, w tym także przewidzianych do zmiany przebiegu.

Ze względu na istniejące uwarunkowania na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki dopuszcza się realizację dróg o obniżonych parametrach, szczególnie w zakresie minimalnej szerokości dróg w liniach rozgraniczających, a także zmianę klasy dróg w uzgodnieniu z zarządcą drogi. Za dopuszczalne uznaje się także etapowanie realizacji dróg oraz korektę ich przebiegów w stosunku do określonych na rysunku *Studium*, celem ich dostosowania do warunków lokalnych związanych z ukształtowaniem terenu, sytuacją własnościową lub względami technicznymi.

W ramach realizacji postulowanych obejść miejscowości, w tym realizowanych w wyniku zmian w zagospodarowaniu (lokalizacja zbiornika retencyjnego „Kamieniec”, zmiana zagospodarowania terenów w związku z eksploatacją surowców), dopuszcza się korygowanie przebiegów dróg ustalonych na rysunku *Studium*, a także włączanie odcinków dróg, wyłączonych w wyniku przebudowy z użytkowania, do terenów sąsiadujących z możliwością przeznaczenia na funkcje określone dla tych terenów.

W *Studium wydobywania i transportu surowców skalnych na Dolnym Śląsku. Stan i perspektywy*, przyjętym przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, wskazano sposób wywozu surowców skalnych z miejsc ich wydobywania, których obsługa komunikacyjna odbywa się z udziałem dróg wojewódzkich jako transport z wykorzystaniem transportu kolejowego oraz na zasadach uzgodnionych z DSDiK we Wrocławiu w przypadku transportu drogami wojewódzkimi.

Drogi określone na rysunku *Studium* jako pozostałe drogi uzupełniające układ komunikacyjny gminy zaliczane są do dróg gminnych oraz wewnętrznych, transportu rolnego i leśnych.

Dopuszcza się lokalizowanie ścieżek i tras rowerowych na terenie gminy, które docelowo powinny stanowić ważny element uzupełniający drogowy układ komunikacyjny i system tras turystycznych. Podstawowy układ szlaków turystycznych tworzą szlaki regionalne, stanowiące ramy infrastruktury technicznej oraz wiążące siecią powiązań najatrakcyjniejsze pod względem turystycznym zasoby przyrodnicze i kulturowe gminy oraz szlaki lokalne – w szczególności dotyczy to szlaków EuroVelo9, Trasa Żłota i ER8. W długofalowej perspektywie zasadne byłoby, w porozumieniu z zarządcami poszczególnych dróg (wojewódzkie i powiatowe), rozważenie możliwości budowy dróg rowerowych łączących Kamieniec Ząbkowicki:

- z Bardem przez Suszkę i Przyłęk (jako droga rowerowa wzdłuż dróg powiatowych);
- z Paczkowem przez Byczeń (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 382) lub przez Śrem, Topolę, Błotnicę i Kozienice (jako droga rowerowa wzdłuż dróg powiatowych);
- z Ząbkowicami Śląskimi przez Strąkową (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 382);
- ze Żłotym Stokiem przez Sosnową i Płonicę (jako droga rowerowa wzdłuż DW nr 390) lub opcjonalnie przez Byczeń, Śrem i Sosnową (jako droga rowerowa po nieczynnej linii kolejowej nr 334).

W zakresie komunikacji i transportu kolejowego zakłada się modernizację linii kolejowych nr 137 i 276 zgodnie z projektami zgłaszanymi przez gestorów. W ramach koncepcji budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego odcinek Nysa – Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko (linie nr 137 i 276) przewidywany jest do włączenia do systemu dalekobieżnych połączeń kolejowych. Dla linii nr 334 zakłada się przywrócenie przejezdności, niezależnie od charakteru przewozów (pasażerskie, turystyczne, okazjonalne), względnie wykorzystanie na cele komunikacji

rowerowej. Linia nr 334 może być również wykorzystana testowo na cele projektu autonomicznej komunikacji kolejowej. Niezależnie od charakteru zadania wymagać to będzie odbudowy mostu na rzece Nysie Kłodzkiej, zniszczonego podczas katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku. Dopuszcza się przebudowę i rozbudowę linii kolejowych nr 137, 276 i 334 na tereny przyległe w związku z niezbędnymi potrzebami technicznymi, w tym na potrzeby rozwoju systemu połączeń związanych z obsługą planowanego Centralnego Portu Komunikacyjnego. Dla terenów zainwestowania sąsiadujących z terenami kolejowymi należy uwzględnić wytyczne wynikające z przepisów odrębnych.

Na cele związane z obsługą terenów eksploatacji złóż kopalin w niniejszym *Studium* zabezpieczono możliwość budowy bocznic kolejowej od linii kolejowej nr 137 do Kopalni Gnejsu „Pomianów”, w obrębie ewidencyjnym Pomianów Górny. Lokalizacja tej inwestycji wymaga dodatkowych analiz.

W wyniku analizy układu komunikacyjnego oraz powiązań komunikacyjnych niniejsze *Studium* wyznacza główny węzeł przesiadkowy komunikacji zbiorowej (kolejowej i autobusowej), zintegrowanej ze szlakami turystycznymi, którego rolę pełni stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim. Rolę węzłów uzupełniających (kolejowo – autobusowych) mogą docelowo pełnić przystanki kolejowe w Doboszowicach, Starczowie i Suszce, a rolę węzła autobusowego główny przystanek autobusowy w Kamieńcu Ząbkowickim zlokalizowany przy ul. Ząbkowickiej. Zasadne wydaje się także uruchomienie w Kamieńcu Ząbkowickim wahadłowej komunikacji samochodowej (najlepiej niskoemisyjnej), pomiędzy głównym przystankiem autobusowym a stacją kolejową, o określonej częstotliwości skoordynowanej z rozkładem jazdy pociągów.

W celu zapewnienia prawidłowej obsługi ruchu samochodowego należy zapewnić rozwój systemu parkingów i miejsc obsługi. Niniejsze *Studium* dopuszcza lokalizację parkingów w terenach zabudowy, zarówno w postaci wydzielonych terenów, jak i towarzyszących miejsc parkingowych. W tym celu ustala się minimalne ilości miejsc parkingowych dla poszczególnych funkcji terenu:

- 1 miejsce parkingowe na 1 lokal mieszkalny w zabudowie mieszkaniowej,
- 1 miejsce parkingowe na każde 50m² powierzchni użytkowej w zabudowie usługowej i produkcyjnej lub 1 miejsce parkingowe na 5 użytkowników jednocześnie.

Dodatkowo należy przewidzieć miejsca do parkowania samochodów wyposażonych w kartę parkingową w ilości nie mniejszej niż określona w przepisach odrębnych.

Dopuszcza się ustanawianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyższych współczynników minimalnych miejsc parkingowych, w szczególności dla terenów nowego zainwestowania. Rolę parkingu typu Park & Ride, skoordynowanego z głównym węzłem przesiadkowym komunikacji zbiorowej, pełnić może wyznaczona w niniejszym *Studium* jednostka 4.4KS.

Miejsca parkingowe należy zapewniać w obrębie danej nieruchomości. Dopuszcza się stosowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odstępstw od tej reguły pod warunkiem, że w bezpośrednim sąsiedztwie przewidziany jest parking do obsługi tej funkcji, spełniający wymogi minimalnych ilości miejsc parkingowych lub możliwe jest wykorzystanie miejsc postojowych wzdłuż dróg i ulic sąsiadujących z nieruchomościami.

5. 2. Infrastruktura techniczna.

Na całym obszarze gminy Kamieniec Ząbkowicki dopuszcza się lokalizowanie nie przewidzianych w *Studium* urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, w tym sieci dystrybucyjnych i przesyłowych. W szczególności dopuszcza się lokalizowanie urządzeń i obiektów stanowiących ekologiczne źródła zaopatrzenia w energię elektryczną.

Ustala się ogólne zasady uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną:

- należy dążyć do sytuacji, w której wszystkie nowe liniowe elementy infrastruktury technicznej, poza przyłączami do poszczególnych obiektów, powinny być usytuowane pod ziemią (linie elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia oraz telefoniczne wyłącznie kablowe) oraz mają przebiegać w liniach rozgraniczających dróg i ulic, lub innych przestrzeniach publicznych, w uzgodnieniu z zarządcami dróg;
- w sytuacjach uzasadnionych względami technicznymi bądź bezpieczeństwa dopuszcza się przeprowadzenie sieci poza układem ulic pod warunkiem zachowania ustaleń przepisów odrębnych obowiązujących przy projektowaniu sieci;
- wszelkie inwestycje oraz zmiany w zakresie zaopatrzenia w ciepło, wodę, gaz, energię elektryczną, sieć telekomunikacyjną, odprowadzania ścieków oraz lokalizacji urządzeń technicznych wymagają spełnienia wymogów przepisów odrębnych;
- lokalizacja konstrukcji wsporczych dla infrastruktury technicznej, w tym masztów, powinna być realizowana przy zachowaniu zasady ograniczania wpływu na krajobraz, w tym na walory widokowe, oraz nie powinna kolidować z zachowaniem tradycyjnych dominant architektonicznych miasta i wsi i konkurować z nimi.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

W ramach zaopatrzenia w wodę ustala się budowę nowych sieci wodociągowych i rozbudowę istniejących sieci na terenach istniejącego i planowanego zainwestowania na obszarze całej gminy.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w wodę:

- zaopatrzenie w wodę dla celów bytowo-gospodarczych, przeciwpożarowych i grzewczych z ujęć wody z zachowaniem istniejących systemów wodociągowych z dalszą ich rozbudową i utrzymaniem;
- zaopatrzenie w wodę z rozdzielczej sieci wodociągowej lub z indywidualnych ujęć wody zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi, ze szczególnym uwzględnieniem warunków dostępności do wody dla celów przeciwpożarowych;
- ustala się obowiązek zabezpieczenia i ochrony istniejących i projektowanych ujęć wody na całym obszarze gminy.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków.

Uchwałą nr XXX/232/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 26 lutego 2021 roku w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki” (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 09 marca 2021 roku, poz. 1175) wyznaczono aglomerację „Kamieniec Ząbkowicki” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 3719. Aglomeracja „Kamieniec Ząbkowicki” obejmuje większą część miasta Kamieniec Ząbkowicki (ulice: Astrowa, Basztowa, Bratkowa, Cicha, Dworcowa, Fiołkowa, Gajowa, Kolejowa, Kościelna, Krótka, Krzywa, Krzyżowa, Młyńska, Mostowa, Nauczycielska, Ogrodowa, Osiedle Chrobrego, Osiedle Krzywoustego, Osiedle Przylesie, Parkowa, Plac Kościelny, Różana, Rumiankowa, Sadowa, Skorolecka, Szpitalna, Urzędnicza, XXX lecia, Zamkowa, Ząbkowicka i Złotostocka).

Ustala się ogólne zasady odprowadzania i oczyszczenia ścieków bytowych i komunalnych:

- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do gruntu, cieków powierzchniowych oraz wód podziemnych;
- docelową realizację sieci kanalizacyjnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków na terenach przewidywanych do zbiorowego rozwiązania gospodarki ściekowej;
- dopuszczenie lokalizacji bezodpływowych zbiorników lub indywidualnych oczyszczalni ścieków;

- rozbudowę zewnętrznej sieci kanalizacji sanitarnej w terenach istniejącej i planowanej zabudowy z zachowaniem odległości od innych sieci infrastruktury technicznej oraz lokalizację zbiorczych kolektorów kanalizacyjnych z zachowaniem odległości od budynków zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszcza się odprowadzenie wód opadowych do cieków wód powierzchniowych lub rozprowadzenie na terenach zainwestowania (w tym retencjonowanie).

5.2.3. Zaopatrzenie w gaz.

Docelowo planowana jest gazyfikacja miasta Kamieniec Ząbkowicki.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w gaz:

- na terenach zainwestowanych oraz planowanych do zainwestowania dopuszczenie realizacji sieci gazowych przesyłowych lub rozdzielczych oraz lokalizację stacji redukcyjno-pomiarowych w zależności od potrzeb – na warunkach określonych w przepisach odrębnych oraz przez operatora sieci, po przeprowadzeniu analizy opłacalności tej inwestycji;
- dopuszczenie możliwości realizacji sieci gazowej jako towarzyszącej inwestycjom na terenach działek własnościowych inwestorów, z zapewnieniem dostępu do armatury i sieci gazowej;
- dopuszcza się budowę nowych sieci gazowych;
- dopuszcza się stosowanie indywidualnych zbiorników zaopatrzenia w gaz płynny, pod warunkiem spełnienia wymogów przepisów odrębnych.

5.2.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Ustala się ogólne zasady zaopatrzenia w energię elektryczną:

- zaopatrzenie z sieci elektroenergetycznej lub niekonwencjonalnych źródeł energii;
- dopuszczenie zaopatrzenia z mikroinstalacji i małych instalacji, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o odnawialnych źródłach energii, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium*;
- rozbudowę i przebudowę sieci i urządzeń elektroenergetycznych, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- dopuszczenie budowy nowych sieci i urządzeń elektroenergetycznych, napowietrznych i kablowych, w zależności od potrzeb, na wszystkich terenach w granicach gminy;
- w przypadku kolizji planowanego zagospodarowania terenu z istniejącymi liniami elektroenergetycznymi dopuszcza się ich przebudowę;
- dopuszcza się budowę stacji transformatorowych;
- dopuszcza się ustalanie strefy technicznej umożliwiającej eksploatację sieci z uwzględnieniem dojazdu, wzdłuż przebiegu napowietrznych linii elektroenergetycznych.

5.2.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się docelowo zaopatrzenie w ciepło w oparciu o indywidualne i grupowe instalacje zasilane gazem, energią elektryczną, olejem opałowym, paliwami stałymi i innymi paliwami oraz w oparciu o mikroinstalacje i małe instalacje, z zastrzeżeniem ustaleń rozdziału 5.2.6. części II tekstu *Studium* oraz pod warunkiem zgodności z uchwałą nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 08 grudnia 2017 roku, poz. 5155).

5.2.6. Niekonwencjonalne źródła energii.

Na obszarze gminy ustala się tereny rozmieszczenia obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW:

- istniejącej elektrowni wodnej w obrębie Pomianów Górny 8.1E,WH (wraz z określoną na rysunku *Studium* strefą oddziaływania w odległości 500m od granic terenu 8.1E,WH), zlokalizowanej na zbiorniku retencyjnym „Topola” (km 93+814 rzeki Nysy Kłodzkiej);
- rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farmy fotowoltaiczne na terenach PEF oraz możliwość realizacji farm fotowoltaicznych na terenach R/PEF w obrębach Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II, Mrokocin, Ożary, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Śrem i Topola (wraz z określonymi na rysunku *Studium* strefami oddziaływania);
- rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - farmy fotowoltaiczne, traktowane jako przeznaczenie równorzędne na terenach P,PEF, PU,PEF i PG,PEF w obrębach Chałupki, Kamieniec Ząbkowicki I, Mrokocin, Pomianów Górny, Topola (wraz z określonymi na rysunku *Studium* strefami oddziaływania);
- elektrowni wodnej, potencjalnie możliwej do zlokalizowania na terenach oznaczonych na rysunku *Studium* symbolami WSz,PG, z zastrzeżeniem, że strefa oddziaływania nie może przekroczyć naniesionej na rysunku *Studium* orientacyjnej granicy planowanego zbiornika retencyjnego „Kamieniec”.

Ponadto dopuszcza się lokalizację następujących inwestycji z zakresu obiektów i urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nie przekraczającej poziomu, dla którego zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym należy wyznaczać w *Studium* obszary rozmieszczenia takich urządzeń i stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu:

- małych elektrowni wodnych, szczególnie w rejonie dolin cieków: Goleniówka, Starczowski Potok, Ożarski Potok (Gruda), Mąkolnica czy Jamnica (Świda);
- biogazowni na terenach rolniczych;
- odnawialnych źródeł energii pozyskujących energię w sposób prosumencki;
- dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy do 100 kW na dachach i zadaszeniach obiektów usługowych i produkcyjnych pod warunkiem nieprzekraczania 75% powierzchni dachu.

Dopuszczenie o którym mowa powyżej dotyczy także urządzeń wykorzystujących energię wiatru o mocy nie przekraczającej 50 kW.

Dla wymienionych przedsięwzięć, o ile wymagają tego przepisy odrębne, należy przeprowadzić analizy i postępowania mające na celu określenie dopuszczalności ich lokalizacji ze względu na cele ochrony przyrody i środowiska – dotyczy to szczególnie planowanych lokalizacji na obszarach objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.

5.2.7. Telekomunikacja.

W zakresie zaopatrzenia w sieć telekomunikacyjną ustala się rozbudowę istniejących sieci i urządzeń oraz budowę nowych, w zależności od zapotrzebowania, na warunkach określonych przez administratora sieci.

Dla lokalizacji inwestycji z zakresu telekomunikacji stosować należy przepisy odrębne.

Postuluje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalania warunków lokalizacji obiektów infrastruktury, mogących kolidować z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

5.2.8. Gospodarka odpadami.

Gospodarka odpadami na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki powinna być prowadzona w oparciu o przepisy odrębne oraz o ustalenia aktualnie obowiązujących planu gospodarki odpadami lub odpowiadających zakresowi planu przepisów odrębnych.

Podtrzymuje się potrzebę funkcjonowania Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim.

6. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.

W oparciu o zamierzenia inwestycyjne gminy Kamieniec Ząbkowicki, określone na potrzeby opracowania niniejszego *Studium*, jako obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego należy określić:

- teren budowy kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Kamieńcu Ząbkowickim II (Kamienieckie Doły),
- teren remontów i modernizacji istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej,
- teren budowy krytej pływalni w Kamieńcu Ząbkowickim,
- teren rozbudowy cmentarza komunalnego w Kamieńcu Ząbkowickim,
- teren rozbudowy cmentarzy parafialnych w Byczeniu i Mrokocinie,
- teren budowy gminnej sieci kanalizacji sanitarnej;
- teren odbudowy obiektu pałacowo – parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim – rewitalizacja zespołu pałacowo – parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim.
- tereny budowy placów zabaw i siłowni zewnętrznych w poszczególnych miejscowościach;
- obszar całej gminy jako teren inwestycji związanych z budową sieci szlaków turystycznych, tras rowerowych i ścieżek dydaktycznych.

Powyższa lista nie jest zamknięta i powinna być sukcesywnie uzupełniana o inne obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, zgodnie z bieżącymi potrzebami gminy.

7. OBSZARY NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM.

Do planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki należy zaliczyć:

1. Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Wrocław (Magnice) – Kłodzko.
2. Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław – Kamieniec Ząbkowicki.
3. Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – Międzyzlesie.
4. Prace przygotowawcze: prace na linii kolejowej nr 137 Kędzierzyn Koźle – Kamieniec Ząbkowicki – Legnica wraz z elektryfikacją.
5. Zwiększenie przepustowości wybranych linii kolejowych poprzez optymalizację urządzeń sterowania ruchem kolejowym i układów stacyjnych: prace na linii nr 137 wraz z odbudową mijanki na szlaku Jawor – Legnica.
6. Zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych – „Kamieniec Ząbkowicki” i „Pawłowice”.
7. Budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki”. Opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika Kamieniec Ząbkowicki wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych wraz z

wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego.

8. Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.
9. Budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej Kamieniec Ząbkowicki – etap V (zgodnie z AKPOŚK)
10. Budowa spięcia kanalizacji sanitarnej w obrębie ulic Kolejowej i Mostowej w Kamieńcu Ząbkowickim (zgodnie z AKPOŚK).
11. Gazyfikacja LNG miejscowości Kamieniec Ząbkowicki.

8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Obszarem, dla którego obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest Park Kulturowy w Kamieńcu Ząbkowickim „Góra Zamkowa, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w granicach ustalonych uchwałą nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku. Dla obszaru Parku Kulturowego została podjęta uchwała nr VII/24/2015 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 20 lutego 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w granicach Parku Kulturowego w Kamieńcu Ząbkowickim „Góra Zamkowa, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej”.

Ponadto w zakresie o jakim mowa w ustawie z dnia 09 czerwca 2011 roku prawo geologiczne i górnictwo niezbędne jest sporządzenie planów miejscowych obejmujących tereny górnicze na złożach, na których wystąpiły zmiany.

Biorąc pod uwagę fakt obowiązywania na całym terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w pozostałych przypadkach obowiązek opracowania zmian tych planów miejscowych lub nowych planów miejscowych będzie następował w przypadku podjęcia decyzji o lokalizacji nie uwzględnionych dotychczas inwestycji na obszarach dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe. Takimi obszarami będą w szczególności:

- a) obszary przestrzeni publicznej:
- b) tereny górnicze:
  - w przypadku ustanowienia nowych terenów górniczych dla złóż kopalin, udokumentowanych po przyjęciu niniejszego *Studium*, w przypadkach których opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe w myśl przepisów ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku prawo geologiczne i górnictwo.

W przypadku lokalizacji nie przewidzianych w *Studium* inwestycji, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, a których lokalizacja nie jest sprzeczna z ustaleniami *Studium*, obowiązek sporządzenia niezbędnej zmiany planu ustala się niezależnie od powyższych zapisów.

9. OBSZARY DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Z uwagi na obowiązywanie na terenie całej gminy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w większości ustaleń uznawanych za aktualne, nie wyznacza się kompleksowych obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Perspektywiczne zamierzenia w zakresie prac planistycznych mogą dotyczyć realizacji zmian obecnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o ustalenia niniejszego *Studium*. Plany miejscowe realizowane będą w zależności od potrzeb, na terenach dla których wystąpi potrzeba ich realizacji. Niniejsze *Studium* dopuszcza realizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zarówno dla całych obrębów geodezyjnych, ich wydzielonych części, jak i dla całych lub fragmentów poszczególnych jednostek planistycznych. Proponuje się przyjmowanie granic opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w odniesieniu do granic ewidencyjnych.

Z uwagi na potrzeby i wyzwania związane z nadaniem praw miejskich Kamieńcowi Ząbkowskiemu oraz w związku z rozszerzeniem działalności górniczych gmina ma zamiar sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące przede wszystkim obszar miasta Kamieniec Ząbkowski, a także obszary obrębów ewidencyjnych (w całości lub w części): Doboszowice, Mrokocin, Pomianów Górny, Śrem i Topola.

10. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

10.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Grunty orne o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Pomianów Górny, Pilce, Śrem, Sosnowa, Starczów, Topola i Kamieniec Ząbkowski I. Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Starczów, Suszka, Topola, Śrem, Pilce, Kamieniec Ząbkowski I i Sosnowa. Należy nadmienić, że w każdej miejscowości znajdują się użytki rolne objęte ochroną (klasy bonitacyjne II – III).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Alternatywnym rozwiązaniem dla produkcji rolniczej jest prowadzenie gospodarstw agroturystycznych. W granicach miasta Kamieniec Ząbkowski funkcja rolnicza będzie mogła być oparta zasadniczo wyłącznie o istniejące obiekty oraz o uprawy polowe.

Ustalenia *Studium* wprowadzają zakaz zabudowy obiektami kubaturowymi:

- na terenach lasów (w rozumieniu zakazu zabudowy określonego dla lasów w przepisach odrębnych)
- w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w zakresie określonym w ustawie z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne.

Dopuszcza się, niezależnie od przepisów odrębnych, możliwość ustalania zakazów zabudowy (w tym dla zabudowy związanej z obsługą gospodarstw rolnych) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, szczególnie dla terenów:

- zlokalizowanych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG);
- gruntów rolnych II i III klasy bonitacyjnej;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych „KPd–18A Dolina Nysy Kłodzkiej” i „GKZ–7B Góry Złote – Góry Sowie” ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych;
- gruntów rolnych w granicach korytarzy ekologicznych lokalnych wyznaczonych w niniejszym *Studium* ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych

- gruntów rolnych, nie objętych dotychczas zainwestowaniem planowanym i istniejącym, wokół retencyjnych zbiorników wodnych w granicach terenów 4.3R, 4.4R, 4.5R, 4.6R, 4.7R, 4.8R, 4.9R, 5.3R, 6.5R, 6.6R, 8.5R, 8.6R, 10.9R, 12.3R, 12.5R i 12.6R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa);
- gruntów rolnych w granicach terenu 2.4R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych (strefa buforowa) obszaru Natura 2000 „Łęgi koło Chałupki” (PLH 020104);
- gruntów rolnych w granicach Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych;
- gruntów rolnych w rejonie jednostek 1.4R i 4.29R ze względu na ochronę walorów krajobrazowych i kulturowych Góry Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim;
- gruntów rolnych w granicach administracyjnych miasta Kamieniec Ząbkowicki;
- gruntów rolnych w rejonach zewidencjonowanych osuwisk, obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych;
- gruntów rolnych w granicach terenów górniczych;
- gruntów rolnych w granicach udokumentowanych złóż kopalin, dotychczas nieprzewidzianych pod eksploatację.

Ilekoć mowa powyżej o gruntach rolnych należy przez to rozumieć grunty rolne zlokalizowane w granicach terenów R.

10.2. Zalesienia.

Zgodnie z zapisami rozdziału 2. „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy” części II „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki” *Studium*, dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych klas bonitacyjnych IV-VI.

Przeznaczając grunty rolne pod zalesienie nie można zapomnieć o zachowaniu unikalnych walorów krajobrazu, który tworzą między innymi użytki zielone. Enklawy łąk wśród lasów wzbogacają krajobraz.

10.3. Ochrona lasów.

Ochronę lasów należy prowadzić jako racjonalną gospodarkę zasobami w oparciu o obowiązujące plany urządzenia lasów.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią ($Q_{1\%}$ i $Q_{10\%}$) na podstawie *Map Zagrożenia Powodziowego* i *Map Ryzyka Powodziowego*. Określono także obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie ($Q_{0,2\%}$).

Do terenów zainwestowanych i przeznaczonych pod zainwestowanie najbardziej narażonych na ryzyko powodzi (poza terenami związanymi z górnictwem w dolinie Nysy Kłodzkiej) zaliczają się tereny w Chałupkach

(szczególnie 2.2PU i 2.1PEF) oraz w Kamieńcu Ząbkowickim (szczególnie 4.9MU, 4.15MU, 4.18MU, 4.17MU, 4.1U, 4.6MU, 4.2PU, 4.2UP, 4.3UP, 4.7MU, 4.10U, 4.11U, 4.5UP, 4.13MU, 4.14MU, 4.7U, 4.1MW, 4.8MU, 4.1US, 4.22MU, 4.3PU, 4.2U).

Dla terenów zlokalizowanych w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią ustala się:

- zakaz zabudowy (z wyłączeniem jednostek planistycznych PG, PG,WS, WS i WSz,PG) oraz zmiany przeznaczenia istniejących budynków na cele mieszkaniowe dla terenów i części terenów zlokalizowanych w strefie $Q_{10\%}$;
- zakaz wprowadzania nowej zabudowy oraz rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej w przypadku, w którym utrudniłoby to przepływ wód powodziowych lub stworzyłoby ryzyko generowania znaczących strat powodziowych;
- nakaz uwzględniania w planach miejscowych konieczności kształtowania nieprzekraczalnych linii zabudowy w sposób umożliwiający realizację zakazu wprowadzania nowej zabudowy lub rozbudowy, przebudowy i remontów istniejącej, o którym mowa powyżej;
- zakaz podpiwniczania budynków;
- nakaz wyniesienia poziomu parteru budynków ponad poziom wód powodziowych odpowiadających $Q_{1\%}$;
- nakaz stosowania technologii budowlanych i materiałów budowlanych o ograniczonej nasiąkliwości i odpornych na działanie wody;
- nakaz zabezpieczenia obiektów infrastruktury technicznej (sieci, urządzeń i instalacji) przed uszkodzeniami w wyniku powodzi.

Do obszarów narażonych na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zalicza się: zinwentaryzowane osuwiska (baza SOPO), obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych (baza SOPO), obszary predysponowane do występowania ruchów masowych (*Mapa Geośrodowiskowa Polski w skali 1:50000*), niezabezpieczone skarpy cieków oraz skarpy drogowe i kolejowe. Aby wyeliminować ryzyko osuwania się mas ziemnych należy przeprowadzać prace mające na celu zabezpieczenie skarp oraz wykluczać spod zabudowy tereny w rejonie osuwisk, obszarów zagrożonych występowaniem ruchów masowych i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

12. OBIEKTY I OBSZARY DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki wyznacza się filary ochronne w ramach terenów PGF dla złóż „Bartniki III”, „Byczeń I”, „Topola – Północ” i „Topola – Śrem”. Filary ochronne ustanowiono dla dróg wojewódzkich i powiatowych oraz terenów planowanej zabudowy o charakterze mieszkaniowym.

W stosunku do pierwszej edycji *Studium* odstąpiono od wyznaczenia filaru w złożu Chałupki, w związku z weryfikacją współrzędnych określających granice złoża – właściwy przebieg granicy złoża nie zbliża się do linii rozgraniczających drogę wojewódzką, w związku z czym nie ma potrzeby ustalania takiego filaru.

Dopuszcza się wyznaczanie na etapie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dodatkowych, nieprzewidzianych obecnie, filarów ochronnych w zależności od potrzeb.

13. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie są zlokalizowane pomniki zagłady i ich strefy ochronne w rozumieniu ustawy z dnia 07 maja 1999 roku o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 roku, poz. 2120 z późn. zm.).

14. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.

Do terenów wymagających przekształceń na terenie Kamieniec Ząbkowicki należy przede wszystkim zaliczyć:

- zespół pałacowo-parkowy w Kamieńcu Ząbkowickim
- linię kolejową nr 334 – w zakresie zagospodarowania na cele komunikacji innego rodzaju – trasy rowerowe, kolejka wąskotorowa, pociąg autonomiczny,
- historyczną zabudowę folwarczną w poszczególnych miejscowościach.

Rekultywacji należy sukcesywnie poddawać wyrobiska poeksploatacyjne, a także tereny osuwisk erozyjnych, w tym w rejonach skarp cieków, wynikłych m.in. z występowania podtopień oraz tereny zdegradowane. Kierunki rekultywacji należy ustalać indywidualnie. W przypadku terenów przewidzianych do rekultywacji w kierunku rolnym lub wodno-rolnym po zakończeniu rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie zabudowy zagrodowej (wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu należy przyjąć jak dla terenów RMU).

Nie wyznacza się obszarów dla których wymagane byłoby przeprowadzenie remediacji.

15. OBSZARY ZDEGRADOWANE.

Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki nie określa się terenów zdegradowanych.

16. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Zgodnie z Decyzją nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe (Dz. U. Ml z 2020 roku, poz. 38), w granicach administracyjnych gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są następujące tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 roku, poz. 1990 z późn. zm.):

- Byczeń – działka ewidencyjna nr 13/2 o powierzchni 0,2400 ha;
- Byczeń – nr 13/6 – 0,1513 ha;
- Byczeń – nr 14 – 1,4300 ha;
- Byczeń – nr 402 – 0,4100 ha;
- Byczeń – nr 403 – 5,2500 ha;
- Byczeń – nr 404 – 7,4000 ha;
- Byczeń – nr 406 – 2,9500 ha;
- Byczeń – nr 407 – 0,2400 ha;
- Byczeń – nr 412 – 1,0400 ha;
- Byczeń – nr 431 – 2,3200 ha;

- Chałupki – nr 184 – 1,0900 ha;
- Chałupki – nr 266 – 4,9200 ha;
- Doboszewice – nr 404/1 – 4,3300 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 71 – 1,7254 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 335 – 0,7487 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 336/4 – 4,7330 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 412 – 2,7294 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 721 – 2,7335 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 731 – 1,5338 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/6 – 2,2081 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/7 – 0,0713 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/9 – 0,2109 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/10 – 0,4350 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/11 – 0,1134 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/13 – 29,7313 ha;
- Mrokocin – nr 198 – 2,9000 ha;
- Pomianów Górny – nr 166 – 3,4300 ha
- Pomianów Górny – nr 230/3 – 2,6500 ha;
- Pomianów Górny – nr 230/4 – 0,1300 ha;
- Starczów – nr 366 – 2,4700 ha;
- Starczów – nr 564/3 – 8,4000 ha;
- Suszka – nr 212/1 – 2,1800 ha;
- Suszka – nr 212/3 – 2,1200 ha;
- Suszka – nr 212/4 – 5,1600 ha;
- Suszka – nr 212/5 – 0,1074 ha.

Wyżej wymienione działki pełnią głównie funkcje terenów kolejowych.

Dla terenów zamkniętych nie wyznaczono stref ochronnych.

17. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki znajduje się w zasięgu następujących obszarów funkcjonalnych:

- przygraniczny obszar funkcjonalny;
- obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo;
- sudecki obszar funkcjonalny;
- strefa górską w sudeckim obszarze funkcjonalnym.

18. WYTYCZNE DO MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

Przy opracowaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać następujące wytyczne niniejszego *Studium*:

- określone dla poszczególnych jednostek planistycznych funkcje terenów, w ramach dopuszczonych funkcji podstawowych i uzupełniających terenu, ulegają uściśleniu na etapie planu miejscowego z uwzględnieniem

lokalnych uwarunkowań przestrzennych, fizjograficznych, przyrodniczych, ekonomicznych, komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych;

- za zgodne z ustaleniami *Studium* uznaje się zagospodarowanie w całości funkcją uzupełniającą terenów wydzielonych z jednostki planistycznej;
- dopuszcza się utrzymanie dotychczasowego przeznaczenia, sposobu zagospodarowania i zabudowy także na terenach, na których *Studium* przewiduje inną funkcję;
- dopuszcza się rozbudowę istniejących obiektów z zachowaniem i kontynuacją funkcji pod warunkiem zgodności z przepisami odrębnymi;
- linie rozgraniczające poszczególne jednostki planistyczne podlegają uściśleniu w planach miejscowych, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, zwłaszcza szczegółów terenowych, przebiegu granic ewidencyjnych nieruchomości oraz korekt niezbędnych do właściwego zagospodarowania terenu, szczególnie gdy korekta granic jest niezbędna dla właściwej obsługi komunikacyjnej lub wyposażenia w infrastrukturę techniczną – z uwagi na ograniczenia skali, stopnia szczegółowości i odniesienia mapowego rysunku *Studium*;
- dopuszcza się korektę przebiegu sieci infrastruktury technicznej i ich stref technicznych oraz kontrolowanych, wynikających ze zmian w ich przebiegu, remontów, przebudowy lub korekt w inwentaryzacji dokonanych po uchwaleniu niniejszego *Studium*;
- wielkość wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz wskaźnika powierzchni zabudowanej może być regulowana w planach miejscowych w zależności od lokalnych uwarunkowań i potrzeb kształtowania ładu przestrzennego, pod warunkiem nie przekraczania wartości granicznych wskazanych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- dopuszcza się ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalnej powierzchni działki budowlanej na której można realizować zabudowę dla działek istniejących, nie spełniających wymogów określonych dla poszczególnych jednostek planistycznych;
- przepisy odrębne przyjęte po wejściu w życie *Studium*, a odnoszące się do ustaleń *Studium*, należy traktować jako nadrzędne w stosunku do niniejszego *Studium*.

Przy badaniu czy ustalenia sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie są sprzeczne z ustaleniami niniejszego *Studium* należy przede wszystkim brać pod uwagę ustalenia rozdziałów 2.2. i 2.3 części II *Studium*, a także wytyczne niniejszego rozdziału.

SŁOWNICZEK POJĘĆ

Ilekoć w zapisach *Studium* jest mowa o:

- **rysunku *Studium*** – należy przez to rozumieć załącznik graficzny nr 2 do uchwały, stanowiący graficzny zapis kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki;
- **jednostce planistycznej** – należy przez to rozumieć teren określony w części graficznej *Studium*, ograniczony liniami rozgraniczającymi i oznaczony symbolem;
- **przeznaczeniu podstawowym terenu** – należy przez to funkcję terenu przeznaczoną do lokalizacji w danym terenie, która powinna stanowić dominującą funkcję w obrębie danej jednostki planistycznej;
- **przeznaczeniu uzupełniającym terenu** – należy przez to rozumieć funkcję inną niż podstawowa, dopuszczoną do lokalizacji na danym terenie;
- **urządzeniach towarzyszących** – należy przez to rozumieć obiekty technicznego wyposażenia i infrastruktury technicznej, zaplecze parkingowe i garażowe (trwale związane z gruntem) oraz inne urządzenia pełniące służebną rolę wobec przeznaczenia podstawowego i uzupełniającego terenu;

- **wskaźniku powierzchni biologicznie czynnej** – należy przez to rozumieć udział procentowy powierzchni zajętej przez teren biologicznie czynny w ogólnej powierzchni działki budowlanej. Pojęcie terenu biologicznie czynnego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi;
- **wskaźniku powierzchni zabudowanej** – należy przez to rozumieć udział procentowy sumy powierzchni zabudowanych przez budynki i budowle w ogólnej powierzchni działki budowlanej;
- **wysokości zabudowy** – należy przez to rozumieć w przypadku budynków wysokość budynków w rozumieniu ustawy z dnia 07 lipca 1994 roku prawo budowlane, a w przypadku pozostałych obiektów budowlanych wymiar pionowy liczony od najniższej rzędnej terenu na którym jest posadowiony obiekt budowlany do najwyższego punktu obiektu budowlanego;
- **dominancie** – należy przez to rozumieć obiekt budowlany, jego część lub zespół obiektów budowlanych, który koncentruje uwagę obserwatora w pewnym obszarze ze względu na swoją wyróżniającą formę architektoniczną;
- **zabudowie usługowej / usługach** – należy przez to rozumieć zabudowę lub przeznaczenie terenu, w ramach którego realizowane są wyłącznie funkcje usługowe, w szczególności scharakteryzowane w poniższych podgrupach:
  - a) usługi publiczne: administracji publicznej, ochrony zdrowia, opieki i pomocy społecznej, edukacji, wychowania, kultury, bezpieczeństwa, kultury fizycznej i rekreacji, siedzib związków i organizacji członkowskich, obsługi podróży komunikacji zbiorowej,
  - b) usługi podstawowe: usługi drobne, usługi biurowe, handlu o powierzchni sprzedaży do 50 m², gastronomii, łączności, pocztowe i kurierskie, zdrowia, kultury,
  - c) usługi drobne: usługi bezpośredniej obsługi ludności inne niż wymienione w pozostałych podgrupach, w szczególności usługi: fryzjerstwa, gabinety kosmetyczne i kosmetyczne, solaria, gabinety odnowy biologicznej,
  - d) usługi biurowe: administrowania, zarządzania, doradztwa, finansowe, ubezpieczeń, obsługi rynku nieruchomości, księgowości, działalności projektowych, organizacji turystyki, siedzib związków i organizacji członkowskich,
  - e) rzemiosło: usługi naprawy i konserwacji przedmiotów i sprzętu codziennego użytku, pracownie artystyczne prowadzące drobną wytwórczość niestanowiącą przetwórstwa przemysłowego,
  - f) rozrywki, w tym kina, teatry, centra i sale wystawiennicze, kluby muzyczne,
  - g) sportu,
  - h) rekreacji,
  - i) turystyki, w tym wypoczynku oraz zabudowy letniskowej i rekreacyjnej,
  - j) zakwaterowania, w tym hotelarstwa,
  - k) zamieszkania zbiorowego,
  - l) weterynarii,
  - m) stacje paliw, w tym handel prowadzony w budynkach obsługi stacji paliw,
  - n) obsługi komunikacji: warsztaty samochodowe, lakiernie, zakłady wulkanizacyjne, stacje kontroli pojazdów, myjnie samochodowe, bazy transportowe,
  - o) handel: handel detaliczny z każdorazowo określoną maksymalną powierzchnią sprzedaży,
  - p) handel hurtowy,
  - q) magazyny, w tym składy, z wyłączeniem składowania odpadów;
- **zabudowie letniskowej i rekreacyjnej** – należy przez to rozumieć zabudowę przeznaczoną na indywidualne potrzeby związane z wypoczynkiem i rekreacją, użytkowane okresowo, z wyłączeniem prowadzenia w niej działalności gospodarczej;
- **przedsięwzięciach mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym zawsze znacząco oddziaływać na środowisko i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko** – należy przez to rozumieć przedsięwzięcia w rozumieniu ustawy z dnia 03 października 2008 roku o udostępnianiu informacji

o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

- **przepisach odrębnych** – należy przez to rozumieć przepisy ustaw wraz z aktami wykonawczymi oraz ograniczenia w dysponowaniu terenem, wynikające z prawomocnych decyzji administracyjnych, a także plany i programy sporządzane na podstawie przepisów ustaw wraz z aktami wykonawczymi;

Nie zdefiniowane pojęcia należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

PODSUMOWANIE

Celem opracowania było sporządzenie dokumentu zawierającego uaktualnione dane na temat uwarunkowań i kierunków rozwoju poszczególnych funkcji gminy Kamieniec Ząbkowicki. W *Studium* uwzględniono wszystkie elementy zagospodarowania przestrzennego obszaru, opracowane w następujących działach: rolnictwo, leśnictwo, przemysł, turystyka i rekreacja, mieszkalnictwo, usługi, infrastruktura techniczna i komunikacja. Zwrócono uwagę także na zagadnienia dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalono generalne zasady przebudowy układu przestrzenno – funkcjonalnego.

Podstawowe problemy, które poruszono to:

- stworzenie możliwości terenowych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- zapewnienie warunków do rozwoju budownictwa usługowego;
- zapewnienie warunków do stworzenia terenów obsługi ruchu turystycznego;
- rozwój terenów aktywności gospodarczej;
- określenie chronionych elementów środowiska przyrodniczego;
- uściślenie wymogów ochrony środowiska dla obszarów chronionych;
- określenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach;
- podporządkowanie rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego obszaru wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków oraz cennych kulturowo zespołów urbanistycznych i ruralistycznych;
- modernizacja i rozwój układu komunikacyjnego;
- uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami.

SYNTEZA USTALEŃ STUDYUM

Z zakresu rozwoju funkcjonalnego:

- 1) Dla funkcji rolniczej: uprawy polowe z uwzględnieniem funkcji alternatywnych, takich jak usługi agroturystyki.
- 2) Dla funkcji przemysłowej: rozwój terenów produkcyjnych w oparciu o tereny produkcyjno-usługowe oraz tereny eksploatacji surowców.
- 3) Dla gospodarki leśnej: zaleca się zalesienie nieużytków i uporządkowanie arealów leśnych, zalesianie gruntów rolnych słabych klas bonitacyjnych.
- 4) Dla funkcji usługowej: proponuje się zachowanie rezerw pod budownictwo usługowe, rozwój lokalnych ośrodków usługowych z nastawieniem na obsługę mieszkańców, z wiodącą rolą centrotwórczą miasta Kamieniec Ząbkowicki, a także rozwój bazy usługowo-turystycznej.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- 5) Dla funkcji mieszkaniowej: zaleca się zachowanie rezerw terenowych pod rozwój tej funkcji we wszystkich podjednostkach osadniczych, podwyższenie jakości mieszkań komunalnych, uzupełnienie istniejącej zabudowy, przy zachowaniu wysokiej jakości architektury, spójnej z charakterem historycznej zabudowy łążyckiej.
- 6) Dla funkcji turystycznej: rozwój funkcji w oparciu o istniejące walory kulturowe i przyrodnicze, wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów cennych kulturowo, wykorzystanie dolin rzek i terenów leśnych.

Z zakresu ochrony środowiska i jego zasobów:

- 1) Ochroną obejmuje się ustanowione na terenie gminy formy ochrony przyrody, a także pozostałe elementy środowiska przyrodniczego.
- 2) Proponuje się stosowanie zabiegów minimalizujących negatywny wpływ na powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, gleby oraz oddziaływanie hałasu, promieniowania elektromagnetycznego.
- 3) Prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, ochrony zasobów surowców mineralnych i wód podziemnych.

Z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) Ochroną obejmuje się: obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru i wykazu zabytków województwa dolnośląskiego, obiekty i obszary objęte gminną ewidencją zabytków.
- 2) Podtrzymuje się ustaloną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochronę w strefach konserwatorskich.

Z zakresu zagospodarowania i użytkowania terenu:

- 1) Infrastruktura komunikacyjna:
  - budowa południowo – zachodniego obejścia miejscowości Kamieniec Ząbkowicki;
  - budowa południowego obejścia miejscowości Byczeń;
  - budowa zachodniego obejścia miejscowości Chałupki;
  - postulowana modernizacja dróg wojewódzkich nr: 382, 390 i 395 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
  - poprawa bezpieczeństwa na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez tereny zabudowane (chodniki, pobocza, przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna, itp.);
  - modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „L”, docelowo do klasy „Z”;
  - dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego i funkcji produkcyjno – usługowych, w tym górniczych i turystycznych;
  - budowa i modernizacja dróg (dojazdowych i wyjazdowych) na potrzeby funkcjonowania zakładów górniczych;
  - sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych;
  - budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
  - budowa chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
  - budowa zatok autobusowych.
- 2) Infrastruktura techniczna:
  - uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej;
  - prowadzenie gospodarki odpadami w oparciu o założenia planu gospodarki odpadami;
  - inwestycje związane z budową i modernizacją stacji i linii energetycznych na terenie gminy;
  - rozwój systemów telekomunikacyjnych.

- preferowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej.

Z zakresu kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- 1) Ukierunkowanie na rolnictwo polowe, z alternatywnym rozwojem agroturystyki.
- 2) Racjonalna gospodarka leśna.
- 3) Dopuszczenie zwiększenia lesistości gminy poprzez zalesienie gruntów najniższych klas bonitacyjnych oraz nieużytków.

Niniejsze Studium uwzględnia ustalenia zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego w następujący sposób:

- kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:
  - a) punkt 4 – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 3.1,
  - b) punkt 5 – uwzględniono w części II Studium w rozdziałach 1.7, 1.8, 3.1, 10.2;
- kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:
  - a) punkt 2 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 3.10,
  - b) punkt 3 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – brak obiektów w granicach Gminy, których dotyczy ustalenie,
  - c) punkt 4 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów,
  - d) punkt 5 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziałach 1.5 i 5.1,
  - e) punkt 6 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 5.1,
  - f) punkt 7 w ramach Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 5.1,
  - g) punkt 2 w ramach przygranicznego obszaru funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 5.1;
- kierunek 3.1 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:
  - a) punkt 1 w ramach zasad zagospodarowania obszarów funkcjonalnych – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 5.2.6,
  - b) punkt 1 w zakresie rozmieszczenia inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym – brak zadań w granicach Gminy;
- kierunek 3.2 Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:
  - a) punkt 1 – brak zadań w granicach Gminy;
- kierunek 3.5 Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:
  - a) punkt 1 w zakresie rozmieszczenia inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II Studium w rozdziałach 3.12 i 7,
  - b) punkt 1 w zakresie Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w części II Studium w rozdziale 3.12,
  - c) punkt 2 w zakresie Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II Studium w rozdziale 3.12;
- kierunek 4.1 Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:

a) punkt 1 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziałach 5.1 i 7.

Niniejsze *Studium* uwzględnia postulaty zawarte w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, w tym w szczególności w następujący sposób:

- kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:
  - a) punkt 3 – uwzględniono w części I *Studium* w rozdziale 9.4 (przedstawienie zakresu) oraz w kierunkach rozwoju;
- kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 1.4,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 1.4;
- kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 3.1,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziałach 3.10 i 4,
  - c) punkt 3 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 3.10,
  - d) punkt 5 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 3.1,
  - e) punkt 6 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 3.1;
- kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 4,
  - b) punkt 2 – nie ujęto ze względu na zadowalający stan objęcia ochroną prawną zabytków (aktualna gminna ewidencja zabytków),
  - c) punkt 4 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.1,
  - d) punkt 5 – uwzględniono w ramach przeznaczenia terenów – w szczególności UT, UK, ZU, ZP,
  - e) punkt 6 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.1,
  - f) punkt 8 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.1,
  - g) punkt 9 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziałach 1.3, 1.5 i 5.1 oraz poprzez wyznaczenie terenu 4.1UT,
  - h) punkt 10 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.1,
  - i) punkt 11 – uwzględniono w ramach przeznaczenia terenów,
  - j) punkt 12 – uwzględniono w ramach przeznaczenia terenów,
  - k) punkt 13 – nie uwzględniono ze względu na brak wyznaczenia takich nowych terenów;
- kierunek 2.3 Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziałach 1.6, 3.8 i 5.1,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów,
  - c) punkt 4 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziałach 1.6, 3.8 i 5.1;
- kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2,
  - c) punkt 3 – uwzględniono w części I *Studium* w rozdziale 10.2.2 oraz w części II *Studium* w rozdziałach 1.3 i 5.2.6. Nie wykonano bilansu energetycznego ze względów organizacyjno-finansowych,
  - d) punkt 4 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziałach 5.2.5 i 5.2.6,
  - e) punkt 5 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.3,

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- f) punkt 6 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.5,
- g) punkt 7 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.6 oraz w ramach przeznaczeń terenów,
- h) punkt 8 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.6,
- i) punkt 9 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.6 oraz w ramach przeznaczeń terenów,
- j) punkt 10 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.6 oraz w ramach przeznaczeń terenów,
- k) punkt 11 – *Studium* nie wyznacza szczególnych i konkretnych zasad odnośnie tego postulatu;
- kierunek 3.2 Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.8,
  - b) punkt 4 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.1,
  - c) punkt 5 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziałach 5.2.1 i 5.2.2,
  - d) punkt 6 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.1,
  - e) punkt 7 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.2,
  - f) punkt 8 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.2;
- kierunek 3.3 Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w ramach przeznaczenia terenów T oraz w części II *Studium* w rozdziale 5.2.7,
  - b) punkt 3 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2.7,
  - c) punkt 4 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziale 5.2;
- kierunek 3.5. Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziałach 3.12 i 7,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziale 3.12,
  - c) punkt 3 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziale 3.12,
  - d) punkt 4 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziale 3.12,
  - e) punkt 5 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziale 3.12,
  - f) punkt 6 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziale 3.12,
  - g) punkt 9 – brak zadań w granicach Gminy;
- kierunek 3.6 Ograniczenie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:
  - a) punkt 1 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz poprzez propozycje obejść drogowych wybranych miejscowości,
  - b) punkt 2 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów,
  - c) punkt 3 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów,
  - d) punkt 4 – uwzględniono na etapie rozpatrzenia wniosków kierując się zasadą koncentrowania zabudowy w granicach zwartych układów przestrzennych poszczególnych jednostek osadniczych;
- kierunek 4.1 Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:
  - a) punkt 2 podpunkt 30 – uwzględniono w ramach przeznaczeń terenów oraz w części II *Studium* w rozdziałach 5.1 i 7;
- kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:
  - a) punkt 1 podpunkt 11 – uwzględniono w części II *Studium* w rozdziałach 5.1 i 7.

WPLYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIA KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI I UZASADNIENIE ROZWIĄZAŃ

Ustalenie kierunków rozwoju gminy Kamieniec Ząbkowicki jest w głównej mierze zdeterminowane przez korzystne położenie gminy w regionie. Oprócz walorów naturalnych duże znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Ważnym uwarunkowaniem rozwoju staje się nadanie Kamieńcowi Ząbkowickiemu praw miejskich.

Funkcja mieszkaniowa jest dominującym przeznaczeniem terenów zainwestowanych w gminie, wynika i generuje rozwój gminy.

Niemniej ważnymi aspektami warunkującymi rozwój gminy są walory przyrodnicze oraz kulturowe. Wysoka lesistość, położenie w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej a także liczne zabytki kultury, sprzyjają rozwojowi turystyki. Warunkiem rozwoju tej dziedziny gospodarki jest prowadzenie działań mających na celu rewitalizację zabytków, utrzymywanie estetyki terenów zielonych oraz dbałość o stan środowiska naturalnego.

Do poprawy stanu środowiska, zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy Kamieniec Ząbkowicki, a przede wszystkim poprawy jakości życia mieszkańców przyczynić się może modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej. Niezbędne jest prowadzenie kompleksowej gospodarki odpadami, a także dalsze regulowanie gospodarki wodno – ściekowej poprzez budowę systemu kanalizacji. Ważnym zadaniem jest poprawa stanu technicznego dróg.

Dążeniem nadrzędnym przy wyznaczaniu zasad rozwoju gospodarczego gminy Kamieniec Ząbkowicki jest ciągła poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez poprawę dostępu do usług. Ze względu na stan techniczny zabudowy mieszkaniowej i istniejące zapotrzebowanie na lokale mieszkaniowe wskazuje się na konieczność remontów i rewitalizacji istniejącej zabudowy. Wyznacza się także rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową.

LITERATURA

Absalon D., Jankowski A., Leśniok M., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-59-C, Otmuchów*, Uniwersytet Śląski 1998.

Achremowicz T., Boryczka R., *Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2012 – 2020*, Kamieniec Ząbkowicki 2012.

Albeko, zespół autorski, *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2011 – 2014 z perspektywą na lata 2015 – 2018*, Kamieniec Ząbkowicki 2011.

Baraniecki L., Bieroński J., Pawlak W., Tomaszewski J., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B, Ząbkowice Śląskie*, Uniwersytet Wrocławski 1998.

Baraniecki L., Bieroński J., Pawlak W., Tomaszewski J., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-D, Złoty Stok*, Uniwersytet Wrocławski 1998.

Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B, Ząbkowice Śląskie*, Uniwersytet Wrocławski 1997.

Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-D, Złoty Stok*, Uniwersytet Wrocławski 1997.

Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-59-C, Otmuchów*, Uniwersytet Wrocławski 1997.

BBF sp. z o.o., *Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 roku*, Wrocław 2014.

Boryczka R., Zdeb K., *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – opracowanie ekofizjograficzne*, Kamieniec Ząbkowicki 2019.

Boryczka R., Zdeb K., *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec*, Kamieniec Ząbkowicki 2017.

Boryczka R., Zdeb K., *Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec*, Kamieniec Ząbkowicki 2020.

Centrum Badawczo – Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, *Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020 – 2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030*, Wrocław 2018.

Dolnośląska Agencja Energii i Środowiska, zespół autorski, *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Wrocław 2015.

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, zespół autorski, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Plan urządzeniowo – rolny*, Wrocław 2006.

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, zespół autorski, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Projekt granicy rolno – leśnej*, Wrocław 2006.

EkoPrzestrzeń, zespół autorski, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Inwentaryzacja Przyrodnicza*, Wrocław 2008.

EKO – TEAM Kulikowski S., *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Ząbkowickiego na lata 2018 – 2021 z perspektywą na lata 2022 – 2025*, Ząbkowice Śląskie 2018.

FEWE, Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii, zespół projektowy, *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, Katowice 2003.

Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl, 2020.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki, <http://kamienieczabkowicki.eu/>, 2020.

Instytut Morski w Gdańsku, Oddział w Szczecinie, *Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo*, Szczecin 2007.

Instytut Rozwoju Terytorialnego, *Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego*, Wrocław 2018.

Instytut Rozwoju Terytorialnego, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, Wrocław 2020.

Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania sp. z o.o., zespół projektowy, *Miejsowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Jelenia Góra 2005.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, *Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce według stanu na 31 XII 2020*, Warszawa 2021.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, *Karty Informacyjne Złożeń Kopaliny Stałej*, Warszawa 2020.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, arkusz Ząbkowice Śląskie (869)*, Warszawa 2000.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Mapa Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, arkusz Złoty Stok (902)*, Warszawa 2000.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Otmuchów (903)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Ząbkowice Śląskie (869)*, Warszawa 2004.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Złoty Stok (902)*, Warszawa 2004.

Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Studium Środowiska Kulturowego*, Wrocław 2003.

Studio Wydawnicze PLAN, mapa *Gmina Ziębice 1:40000*, Wrocław 2006.

Studio Wydawnicze PLAN, mapa *Jeziora Ziemi Nyskiej 1:40000*, Wrocław 2004.

Studio Wydawnicze PLAN, mapa *Powiat Ząbkowicki 1:75000*, Wrocław 2004.

Studio Wydawnicze PLAN, mapa *Przedgórze Sudeckie 1:50000*, Wrocław 2004.

Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, *Strategia Rozwoju Powiatu Ząbkowickiego do 2022 roku*, Ząbkowice Śląskie 2016.

Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, *Plan Gospodarki Odpadami Gminy Kamieniec Ząbkowicki (uzupełnienie)*, Kamieniec Ząbkowicki 2004.

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*, Wrocław 2018.

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Województwo Dolnośląskie, Podregiony, powiaty, gminy*, Wrocław 2019.

Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, *Studium uwarunkowań przestrzennych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie dolnośląskim*, Wrocław 2010.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

ZAŁĄCZNIKI

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 1: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz obiektów ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki*.

L.P.	Miejscowość	Obszar/obiekt/ zespół	Datowanie	Ulica	Numer
1	2	3	4	5	6
1.	Byczeń	Historyczny układ ruralistyczny wsi Byczeń	wieś wzmiankowana w 1250 roku		
2.	Byczeń	Historyczny układ ruralistyczny wsi Mały Byczeń	młyn w Małym Byczeniu wzmiankowany zapewne w 1323 roku; przysiółek powstał przed 1824 rokiem		
3.	Byczeń	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego, obecnie filialnego pw. św. Marcina	XIII–XIX wiek		
4.	Byczeń	Rzymskokatolicki kościół parafialny, obecnie filialny pw. św. Marcina	lata 1771–74, 1840 rok, 1902 rok		
5.	Byczeń	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym, obecnie filialnym pw. św. Marcina	XIII wiek, XVIII wiek		
6.	Byczeń	Ogródzenie cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym, obecnie filialnym pw. św. Marcina	po 1774 roku		
7.	Byczeń	Brama cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym, obecnie filialnym pw. św. Marcina	po 1774 roku		
8.	Byczeń	Zespół dawnej zagrody plebańskiej przy rzymskokatolickim kościele pw. św. Marcina	lata 1728–30, początek XX wieku		
9.	Byczeń	Plebania rzymskokatolickiego kościoła pw. św. Marcina, obecnie budynek mieszkalno–usługowy	lata 1728–30		18
10.	Byczeń	Stajnia w zespole dawnej zagrody plebańskiej przy rzymskokatolickim kościele pw. św. Marcina	początek XX wieku		18
11.	Byczeń	Stodoła w zespole dawnej zagrody plebańskiej przy rzymskokatolickim kościele pw. św. Marcina	początek XX wieku		18
12.	Byczeń	Ogródzenie i brama w zespole dawnej zagrody plebańskiej przy rzymskokatolickim kościele pw. św. Marcina	lata 1728–30, początek XX wieku		18
13.	Byczeń	Kapliczka przydrożna usytuowana na wschodnim krańcu wsi, przy linii kolejowej Kamieniec – Złoty Stok	3. ćwierć XIX wieku		

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
14.	Byczeń	Kapliczka przydrożna usytuowana na południe od wsi, przy polnej drodze równoległej do nasypu linii kolejowej Kamieniec – Złoty Stok	3. ćwierć XIX wieku		
15.	Byczeń	Dom mieszkalny	początek XX wieku		5
16.	Byczeń	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		7
17.	Byczeń	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		15
18.	Byczeń	Zespół zagrody	około 1870 roku		26, 26a
19.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1870 roku		26
20.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1870 roku		26a
21.	Byczeń	Budynek gospodarczy	około 1870 roku		26, 26a
22.	Byczeń	Dwie równoległe bramy wejściowe w zespole zagrody – brama I	około 1870 roku		26, 26a
23.	Byczeń	Dwie równoległe bramy wejściowe w zespole zagrody – brama II	około 1870 roku		26, 26a
24.	Byczeń	Brama wejściowa zagrody	1. ćwierć XIX wieku		29
25.	Byczeń	Zespół cegielni [pierwotnie w dobrach książąt von Preussen]	około 1910 roku		32
26.	Byczeń	Budynek administracyjno-mieszkalny w zespole cegielni [pierwotnie w dobrach książąt von Preussen]	około 1910 roku		32
27.	Byczeń	Komin w zespole cegielni [pierwotnie w dobrach książąt von Preussen]	około 1910 roku		32
28.	Byczeń	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		37
29.	Byczeń	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1880 roku		41
30.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1860 roku		44
31.	Byczeń	Budynek gospodarczy	około 1860 roku		44
32.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1910 roku		45
33.	Byczeń	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		46
34.	Byczeń	Zespół zagrody	2. połowa XIX wieku, 1910 rok		48, 48a
35.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1880 roku, 1910 rok		48
36.	Byczeń	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		48a
37.	Byczeń	Obora	2. połowa XIX wieku		48, 48a
38.	Byczeń	Stodoła	4. ćwierć XIX wieku		48, 48a
39.	Byczeń	Zespół zagrody	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		56, 58
40.	Byczeń	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. ćwierć XIX wieku		56
41.	Byczeń	Dom mieszkalny	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		58
42.	Byczeń	Brama i furta pomiędzy budynkami mieszkalnymi w zespole zagrody	2. ćwierć XIX wieku		56, 58
43.	Byczeń	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XVIII wieku, 2. połowa XIX wieku		66
44.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1910 roku		80
45.	Byczeń	Dom mieszkalny	około 1910 roku		82

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
46.	Byczeń	Zespół budynków młyna wodnego	XIX wiek, XX wiek		88
47.	Byczeń	Budynek mieszkalno-administracyjny w zespole budynków młyna wodnego	około 1861–80 roku		88
48.	Byczeń	Młyn	1. ćwierć XIX wieku, 3. ćwierć XIX wieku, 1909 rok		88
49.	Byczeń	Siłownia w zespole budynków młyna wodnego	1919 rok		88
50.	Byczeń	Tartak w zespole budynków młyna wodnego	1939 rok		88
51.	Byczeń	Obora w zespole budynków młyna wodnego	około połowy XIX wieku, 1899 rok		88
52.	Byczeń	Stodoła w zespole budynków młyna wodnego	około połowy XIX wieku, 1899 rok		88
53.	Byczeń	Most nad młynówką przy młynie wodnym	1. ćwierć XIX wieku(?)		obok nr 88
54.	Byczeń	Wiadukt linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
55.	Byczeń	Wiadukt linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
56.	Byczeń	Wiadukt drogowy I ponad linią kolejową Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
57.	Byczeń	Wiadukt drogowy II ponad linią kolejową Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
58.	Byczeń	Wiadukt wąskotorowej linii kolejowej Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (tzw. <i>Kolejka Złotostocka, Reichensteiner Kleinbahn</i>)	lata 1898–1900, likwidacja linii w 1997 roku		
59.	Byczeń	Most drogowy I nad suchym rowem	1 ćwierć XX wieku		
60.	Byczeń	Most drogowy II nad suchym rowem	1 ćwierć XX wieku		
61.	Chałupki	Historyczny układ ruralistyczny wsi Chałupki	wieś wzmiankowana w 1295 roku		
62.	Chałupki	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Jana Nepomucena	1747 rok, około 1850–63 roku		9a
63.	Chałupki	Zespół folwarków Dolnego (<i>Niederhof</i>) i Górnego (<i>Oberhof</i>) wraz z założeniem ogrodowym i relikami zamku	XIII–XX wiek		9 b–f
64.	Chałupki	Grodzisko średniowieczne – relikty zamku	XIII–XV wiek		
65.	Chałupki	Założenie ogrodowe	2. połowa XIX wieku, początek XX wieku		
66.	Chałupki	Budynek mieszkalno-gospodarczy na folwarku Dolnym (<i>Niederhof</i>) w zespole folwarków z założeniem ogrodowym oraz relikami zamku	1866 rok		9c

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
67.	Chałupki	Stajnia na folwarku Dolnym (<i>Niederhof</i>) w zespole folwarków z założeniem ogrodowym oraz reliktnami zamku	1868 rok		9c
68.	Chałupki	Spichlerz na folwarku Dolnym (<i>Niederhof</i>) w zespole folwarków z założeniem ogrodowym oraz reliktnami zamku	około 1866–68 roku		9c
69.	Chałupki	Budynek gospodarczy na folwarku Górnym (<i>Oberhof</i>) w zespole folwarków z założeniem ogrodowym oraz reliktnami zamku	1. ćwierć XIX wieku, 2. połowa XIX wieku		9 d,e,f
70.	Chałupki	Stodoła na folwarku Górnym (<i>Oberhof</i>) w zespole folwarków z założeniem ogrodowym oraz reliktnami zamku	1. ćwierć XIX wieku, 2. połowa XIX wieku		9 d,e,f
71.	Chałupki	Szkoła, obecnie świetlica wiejska	około 1938–39 roku		8
72.	Chałupki	Budynek mieszkalno–gospodarczy, obecnie dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		5
73.	Chałupki	Historyczny układ przestrzenny zabudowy młyna	XVI wiek, przed 1863 rok, 4. ćwierć XIX wieku		7
74.	Chałupki	Młyn z częścią mieszkalną wraz z turbiną wodną na Młynówce	XVI wiek, przed 1863 rok, 4. ćwierć XIX wieku		7
75.	Chałupki	Stajnie w zespole młyna, obecnie budynki gospodarcze	4. ćwierć XIX wieku		7
76.	Chałupki	Stodoła w zespole młyna	4. ćwierć XIX wieku		7
77.	Chałupki	Ogrodzenie z bramą w zespole młyna	4. ćwierć XIX wieku		7
78.	Chałupki	Most I na Młynówce przy młynie	XVIII wiek, 4. ćwierć XIX wieku		obok nr 7
79.	Chałupki	Most II nad strumieniem prowadzącym pod majdanem gospodarczym przy młynie	4. ćwierć XIX wieku		obok nr 7
80.	Chałupki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		9
81.	Chałupki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		16
82.	Chałupki	Stodoła	około połowy XIX wieku		16
83.	Chałupki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		17
84.	Chałupki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		17
85.	Chałupki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		23
86.	Chałupki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		41
87.	Chałupki	Stodoła	około połowy XIX wieku		41
88.	Chałupki	Zespół zagrody	1861 rok		43
89.	Chałupki	Dom mieszkalny	1861 rok		43
90.	Chałupki	Budynek gospodarczy I	1861 rok		43
91.	Chałupki	Budynek gospodarczy II	1861 rok		43
92.	Chałupki	Stodoła	1861 rok		43
93.	Chałupki	Dwie bramy w zespole zagrody	1861 rok		43
94.	Doboszowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi Doboszowice	wieś wzmiankowana w 1291 roku		

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
95.	Doboszowice	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	2. połowa XIV wieku, 1599 rok, lata 1617–23, 1727 rok, 2. połowa XIX wieku		94a
96.	Doboszowice	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Mikołaja	2. połowa XIV wieku, 1599 rok, lata 1617–23, 1727 rok, 2. połowa XIX wieku		94a
97.	Doboszowice	Budynek bramny w zespole rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	1623 rok		94a
98.	Doboszowice	Cmentarz przy kościele rzymskokatolickim św. Mikołaja			94a
99.	Doboszowice	Ogrodzenie z bramą cmentarza przy kościele rzymskokatolickim parafialnym pw. św. Mikołaja	XIV–XVIII wiek, koniec XIX wieku		94a
100.	Doboszowice	Plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	1910 rok		81
101.	Doboszowice	Budynek gospodarczy przy plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	około 1910 roku		81
102.	Doboszowice	Ogrodzenie z bramą przy plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja	XVI–XVIII wiek(?), około 1910 roku		81
103.	Doboszowice	Cmentarz parafialny	lata 30. XX wieku		
104.	Doboszowice	Brama cmentarza parafialnego	lata 30. XX wieku		
105.	Doboszowice	Kapliczka przydrożna naprzeciw nr 55	XIX wiek		
106.	Doboszowice	Kapliczka przydrożna przy polnej drodze na północny zachód od zespołu pałacowo-folwarcznego (<i>Schlosshof</i>).	2. połowa XIX wieku		
107.	Doboszowice	Zespół pałacowo-folwarczny (<i>Schlosshof</i>)	XIV–XIX wiek		63
108.	Doboszowice	Pałac	4. ćwierć XVI wieku lub 1. ćwierć XVII wieku, 1. połowa XIX wieku, około 1970–80 roku		63
109.	Doboszowice	Podpiwniczony taras przy tylnej elewacji pałacu	4. ćwierć XVI wieku lub 1. ćwierć XVII wieku, XIX wiek		63
110.	Doboszowice	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym (<i>Schlosshof</i>)	około 1880 roku		63
111.	Doboszowice	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym (<i>Schlosshof</i>)	XVIII wieku(?), 1. ćwierć XIX wieku		63
112.	Doboszowice	Basteja w ciągu kamiennego ogrodzenia w zespole pałacowo-folwarcznym (<i>Schlosshof</i>)	XVI–XVIII wiek		63
113.	Doboszowice	Ogrodzenie z relikdami bram w zespole pałacowo-folwarcznym (<i>Schlosshof</i>)	XVI–XVIII wiek		63
114.	Doboszowice	Most między zespołem pałacowo-folwarcznym (<i>Schlosshof</i>) a folwarkiem Owczym (<i>Schafferhof</i>), nad potokiem Grzmiąca	XVIII wiek(?), około 1880 roku		
115.	Doboszowice	Zespół folwarku Owczego (<i>Schafferhof</i>)	XVIII wiek(?) – początek XX wieku		156

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
116.	Doboszowice	Budynek administracyjny, obecnie dom mieszkalny w zespole folwarku Owczego (<i>Schafferhof</i>)	1 połowa XIX wieku, około 1910 roku		156
117.	Doboszowice	Zespół folwarku Górnego (<i>Oberhof</i>)	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		139–145
118.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole folwarku Górnego (<i>Oberhof</i>)	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		139
119.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole folwarku Górnego (<i>Oberhof</i>)	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		141
120.	Doboszowice	Budynek gospodarczy (obora i stodoła) z częścią mieszkalną w zespole folwarku Górnego (<i>Oberhof</i>)	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		143–145
121.	Doboszowice	Obora w zespole folwarku Górnego (<i>Oberhof</i>)	4. ćwierć XIX wieku		139–145
122.	Doboszowice	Zespół zagrody	4. ćwierć XIX wieku, XIX/XX wiek		3
123.	Doboszowice	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		3
124.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy	XIX/XX wiek		3
125.	Doboszowice	Stodoła	4. ćwierć XIX wieku		3
126.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		11
127.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		13
128.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		19
129.	Doboszowice	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		21
130.	Doboszowice	Budynek gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		21
131.	Doboszowice	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		23
132.	Doboszowice	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		25
133.	Doboszowice	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		obok nr 30
134.	Doboszowice	Dom mieszkalny	około 1920 roku		41
135.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		54
136.	Doboszowice	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		55
137.	Doboszowice	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		62
138.	Doboszowice	Brama wejściowa zagrody	XIX/XX wiek		62
139.	Doboszowice	Gospoda, obecnie dom mieszkalny	1. połowa XIX wieku, XX wiek		74
140.	Doboszowice	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		75
141.	Doboszowice	Dom mieszkalny	początek XX wieku		79
142.	Doboszowice	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		89
143.	Doboszowice	Stodoła z bramą przejazdową	2. połowa XIX wieku		89
144.	Doboszowice	Dom mieszkalny	około 1870 roku		90
145.	Doboszowice	Stodoła	XIX/XX wiek		91
146.	Doboszowice	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		92
147.	Doboszowice	Stodoła	1879 rok		92
148.	Doboszowice	Dom mieszkalny	około 1880 roku		97

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
149.	Doboszowice	Budynek gospodarczy z brama przejazdową	około 1880 roku		97
150.	Doboszowice	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		101
151.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		105
152.	Doboszowice	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		106
153.	Doboszowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		119
154.	Doboszowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		124
155.	Doboszowice	Budynek gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		124
156.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		131a
157.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		134
158.	Doboszowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		136
159.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		137
160.	Doboszowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		138
161.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		148
162.	Doboszowice	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		149
163.	Doboszowice	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		157
164.	Doboszowice	Dom mieszkalny	około 1910–20 roku		168
165.	Doboszowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		169
166.	Doboszowice	Zespół folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
167.	Doboszowice	Dom mieszkalny w zespole folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
168.	Doboszowice	Obora w zespole folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
169.	Doboszowice	Stodoła I w zespole folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
170.	Doboszowice	Stodoła II w zespole folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
171.	Doboszowice	Ogródek w zespole folwarku polnego Nowy Dwór (<i>Neuhof</i>)	2. połowa XIX wieku		170
172.	Doboszowice	Dom dróżnika przy linii kolejowej Katowice (Ślawęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	około 1894 roku		1
173.	Doboszowice	Most linii kolejowej Katowice (Ślawęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka) nad potokiem Grzmiąca	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
174.	Doboszowice	Most drogowy I nad potokiem Grzmiąca obok zespołu pałacowo-folwarcznego (<i>Schlosshof</i>) nr 63 oraz nr 71	około 1880 roku		obok nr 63 oraz nr 71
175.	Doboszowice	Most drogowy II nad potokiem Grzmiąca	początek XX wieku		obok nr 79
176.	Doboszowice	Most drogowy III nad potokiem Grzmiąca	początek XX wieku		obok nr 89
177.	Doboszowice	Most drogowy IV nad potokiem Grzmiąca	początek XX wieku		obok nr 92

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
178.	Doboszowice	Most drogowy V nad potokiem Grzmiąca	początek XX wieku		obok nr 121
179.	Doboszowice	Most drogowy VI nad potokiem Grzmiąca	początek XX wieku		obok nr 148
180.	Doboszowice	Most drogowy VII W ciągu drogi do Topoli			
181.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ przestrzenny wsi Kamieniec Ząbkowicki z obszarem zespołu klasztornego	gród wzmiankowany w 1096 roku		
182.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ przestrzenny zespołu pałacowo-parkowego z kościołem ewangelickim	lata 1838–72 – początek XX wieku		
183.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ przestrzenny osady kolejowej	lata 70. XIX wiek, lata 20. XX wieku		
184.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ ruralistyczny dawnej wsi Goleniów	wieś wzmiankowana w 1293 roku		
185.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ ruralistyczny dawnej wsi Istebka	wieś wzmiankowana w 1198 roku		
186.	Kamieniec Ząbkowicki	Historyczny układ ruralistyczny dawnej wsi Łopienica	wieś wzmiankowana w 1198 roku		
187.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół budowlany dawnego klasztoru cysterskiego	XIII–XX wiek	Plac Kościelny	1–13
188.	Kamieniec Ząbkowicki	Kościół klasztorny Cystersów, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Starszego	około 1210 roku, około 1350 roku, 1655 rok, początek XVIII wieku, lata 1902–04	Plac Kościelny	
189.	Kamieniec Ząbkowicki	Miejsce dawnego cmentarza przy kościele klasztornym Cystersów, obecnie rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Starszego	XIII wiek(?), zamknięty po 1810 roku(?)	Plac Kościelny	
190.	Kamieniec Ząbkowicki	Relikty średniowiecznego klasztoru (zarys murów klasztoru eksponowany w formie lapidarium)	XIII wiek – początek XV wieku, rozbiórka w latach 1817–19	Plac Kościelny	
191.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek bramny w zespole dawnego klasztoru cysterskiego (dawny browar, piekarnia, oficyna mieszkalna, słodownia), obecnie budynek mieszkalno-administracyjny	około 1681–1702 roku, po 1817 roku	Plac Kościelny	1
192.	Kamieniec Ząbkowicki	Skrzydło zachodnie klasztoru cystersów, następnie oficyna mieszkalna	około 1210–1243 roku, początek XV wieku, po 1428 roku, lata 1479–1506, 1570 rok, lata 1681–1702, po 1817 roku, przed 1838 rokiem	Plac Kościelny	2
193.	Kamieniec Ząbkowicki	Skrzydło północne klasztoru cystersów, następnie oficyna mieszkalna	około 1210–1243 roku, początek XV wieku, po 1428 roku, lata 1479–1506, 1570 rok, lata 1681–1702, po 1817 roku, przed 1838 rokiem	Plac Kościelny	3
194.	Kamieniec Ząbkowicki	Pałac opata (prałatura), obecnie siedziba Archiwum Państwowego we Wrocławiu, Oddział w Kamieńcu Ząbkowickim	lata 1683–85	Plac Kościelny	4

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
195.	Kamieniec Ząbkowicki	Kancelaria gospodarcza w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie dom mieszkalny	XVII wiek, lata 30. XIX wieku	Plac Kościelny	5
196.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy przy kancelarii gospodarczej w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie przy domu mieszkalnym	lata 30. XIX wieku	Plac Kościelny	5
197.	Kamieniec Ząbkowicki	Ogrodzenie i brama posesji przy kancelarii gospodarczej w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie przy domu mieszkalnym	2 połowa XIX wieku	Plac Kościelny	5
198.	Kamieniec Ząbkowicki	Szkoła katolicka w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie dom mieszkalny	1840 rok	Plac Kościelny	7
199.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy (obecnie ruina) przy szkole katolickiej w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie przy domu mieszkalnym	około 1840 roku	Plac Kościelny	7
200.	Kamieniec Ząbkowicki	Most prowadzący od zachodu do klasztoru w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	XVIII wiek	Plac Kościelny	
201.	Kamieniec Ząbkowicki	Spichlerz na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	lata 1702–32, po 1817 roku, 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	
202.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–administracyjny na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	1675 rok(?), 1. połowa XVIII wieku, po 1817 roku, 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	8
203.	Kamieniec Ząbkowicki	Oficina mieszkalna na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	9
204.	Kamieniec Ząbkowicki	Obora na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	początek XX wieku	Plac Kościelny	
205.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy I na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	1. połowa XVIII wieku(?), po 1817 roku, 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	
206.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy II na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	1. połowa XVIII wieku(?), po 1817 roku, 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	
207.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy III na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	1. połowa XVIII wieku(?), po 1817 roku, 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	
208.	Kamieniec Ząbkowicki	Mur graniczny folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	XVIII wiek, XIX wiek	Plac Kościelny	
209.	Kamieniec Ząbkowicki	Główna brama wjazdowa folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	początek XX wieku	Plac Kościelny	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
210.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom dla pracowników najemnych na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie dom mieszkalny	2. ćwierć XIX wieku(?), 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	10
211.	Kamieniec Ząbkowicki	Tzw. <i>mały spichlerz</i> na terenie folwarku w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	2. ćwierć XIX wieku(?), 2. połowa XIX wieku	Plac Kościelny	obok nr 10
212.	Kamieniec Ząbkowicki	Ogród opacki w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	koniec XVII wieku, XVIII wieku	Plac Kościelny	
213.	Kamieniec Ząbkowicki	Ogrodzenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	XVIII wieku(?)	Plac Kościelny	
214.	Kamieniec Ząbkowicki	Brama w ogrodzeniu ogrodu opackiego, w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	XVIII wieku	Plac Kościelny	
215.	Kamieniec Ząbkowicki	Oranżeria I (palmiarnia) z budynkiem mieszkalnym na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	przed 1861 rokiem, XIX/XX wiek	Plac Kościelny	12
216.	Kamieniec Ząbkowicki	Oranżeria II na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	około 1840–1850 roku	Plac Kościelny	obok nr 12
217.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom ogrodnika na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego, obecnie dom mieszkalny	XVIII w(?), przed 1861 rokiem	Plac Kościelny	13
218.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy przy domu ogrodnika, obecnie budynku mieszkalnym, na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	koniec XIX wieku	Plac Kościelny	13
219.	Kamieniec Ząbkowicki	Szklarnia I na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	przed 1861 rokiem, XIX/XX wiek	Plac Kościelny	obok nr 13
220.	Kamieniec Ząbkowicki	Szklarnia II na terenie ogrodu opackiego w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	XIX/XX wiek	Plac Kościelny	obok nr 13
221.	Kamieniec Ząbkowicki	Teren dawnego ogrodu klasztorowego w zespole klasztoru cysterskiego	XVIII wiek	Plac Kościelny	
222.	Kamieniec Ząbkowicki	Mur ogrodu klasztorowego z bramami w zespole dawnego klasztoru cysterskiego	lata 1732–42(?)	Plac Kościelny	
223.	Kamieniec Ząbkowicki	Winiarnia klasztorowa, następnie gospoda <i>Himmel</i>	1690 rok, 1850 rok, częściowa rozbiorówka w XX wieku	Zamkowa	
224.	Kamieniec Ząbkowicki	Miejsce dawnego cmentarza oraz kościoła cmentarnego pw. św. Marii Magdaleny	średniowiecze(?), cmentarz zamknięty po 1817 roku [kościół cmentarny pw. św. Marii Magdaleny wzniesiony w 2. połowie XVII wieku(?), rozebrany po 1817 roku]	Złotostocka	35
225.	Kamieniec Ząbkowicki	Cmentarz katolicki, obecnie cmentarz komunalny	przed 1824 rokiem, 3. ćwierć XIX wieku, początek XX wieku	Krzyżowa	
226.	Kamieniec Ząbkowicki	Cmentarz zakonný sióstr Boromeuszek	po 1870 roku	Skorolecka	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
227.	Kamieniec Ząbkowicki	Kaplica	4 ćwierć XVIII wieku	Leśna	9
228.	Kamieniec Ząbkowicki	Kapliczka przydrożna	XVIII wiek	Kręta	1
229.	Kamieniec Ząbkowicki	Kapliczka przydrożna	około połowa XVIII wieku	Skorolecka	
230.	Kamieniec Ząbkowicki	Kościół ewangelicki, obecnie sala widowiskowo–wystawiennicza Gminnego Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim	lata 1875–85	Zamkowa	6
231.	Kamieniec Ząbkowicki	Brama ogrodzenia wokół terenu przy kościele ewangelickim, obecnie sali widowiskowo–wystawienniczej Gminnego Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim	około 1885 roku	Zamkowa	6
232.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół cmentarza ewangelickiego	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	
233.	Kamieniec Ząbkowicki	Cmentarz ewangelicki	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	
234.	Kamieniec Ząbkowicki	Kaplica na cmentarzu ewangelickim	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	
235.	Kamieniec Ząbkowicki	Brama cmentarza ewangelickiego	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	
236.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół pałacowo–parkowy	lata 1838–72 – początek XX wieku	Zamkowa	
237.	Kamieniec Ząbkowicki	Pałac	lata 1838–72	Zamkowa	
238.	Kamieniec Ząbkowicki	Oficina pałacowa – wozownia	lata 1838–72	Zamkowa	
239.	Kamieniec Ząbkowicki	Oficina pałacowa – stajnia	lata 1838–72	Zamkowa	
240.	Kamieniec Ząbkowicki	Mur arkadowy przy pałacu z dwiema bramami	lata 1838–72	Zamkowa	
241.	Kamieniec Ząbkowicki	Park	około 1838 roku – początek XX wieku	Zamkowa	
242.	Kamieniec Ząbkowicki	Taras wschodni (górny) w parku z Grotą Perseusza	lata 1867–68	Zamkowa	
243.	Kamieniec Ząbkowicki	Tarasy zachodnie w parku	lata 1860–72	Zamkowa	
244.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek pompowni i kotłowni w zespole pałacowo–parkowym	1862 rok	Zamkowa	5
245.	Kamieniec Ząbkowicki	Gazownia przy pompowni i kotłowni w zespole pałacowo–parkowym	1862 rok	Zamkowa	obok nr 5
246.	Kamieniec Ząbkowicki	Podziemny kanał techniczny pomiędzy oficyną południową oraz budynkiem pompowni i kotłowni w zespole pałacowo–parkowym	przed 1840 rokiem(?), 1862 rok	Zamkowa	
247.	Kamieniec Ząbkowicki	Dwa zbiorniki retencyjne na wodę do fontann w zespole pałacowo–parkowym	2. połowa XIX wieku	Zamkowa	
248.	Kamieniec Ząbkowicki	Mauzoleum rodziny Hohenzollern w zespole pałacowo–parkowym	przed 1900 rokiem	Zamkowa	
249.	Kamieniec Ząbkowicki	Relikty altany w ogrodzie prywatnym w zespole pałacowo–parkowym	1841 rok	Zamkowa	
250.	Kamieniec Ząbkowicki	Wielka kaskada w zespole pałacowo–parkowym	2. połowa XIX wieku	Zamkowa	
251.	Kamieniec Ząbkowicki	Eksedra z poidłem dla koni w zespole pałacowo–parkowym	2. połowa XIX wieku	Zamkowa	

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
252.	Kamieniec Ząbkowicki	Aleja w zespole pałacowo-parkowym	przed 1844 rokiem, początek XX wieku	Zamkowa	
253.	Kamieniec Ząbkowicki	Książęcy dom <i>Albrechthaus</i> (?), willa z założeniem parkowym, obecnie siedziba Urzędu Miejskiego Kamieniec Ząbkowicki	lata 80. XIX wieku	Ząbkowicka	26
254.	Kamieniec Ząbkowicki	Gospoda klasztorna, następnie dominialna, zwana <i>Gasthof zum Schwarzen Adler</i> , obecnie Gminne Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim	lata 1681–1702, po 1817 roku, 3 ćwierć XIX wieku	Złotostocka	27
255.	Kamieniec Ząbkowicki	Dominialna leśniczówka, dom strzelecki, obecnie dom mieszkalny	1840 rok, koniec XIX wieku	Złotostocka	39
256.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom dla pracowników najemnych, obecnie dom mieszkalny	lata 20. XX wieku	Paczkowska	1–3
257.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom dla pracowników najemnych, obecnie dom mieszkalny	lata 20. XX wieku	Paczkowska	5–7
258.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalny ze spichlerzem w zespole dominialnego folwarku polnego Dęboróg (<i>Eichvorwerk</i>)	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	53–55
259.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy I w zespole dominialnego folwarku polnego Dęboróg (<i>Eichvorwerk</i>)	około połowy XIX wieku (przed 1861 rokiem)	Ząbkowicka	53–55
260.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy II w zespole dominialnego folwarku polnego Dęboróg (<i>Eichvorwerk</i>)	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	53–55
261.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy III w zespole dominialnego folwarku polnego Dęboróg (<i>Eichvorwerk</i>)	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	53–55
262.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	lata 1870–71 rok, koniec XIX wieku	Szpitalna	1, 3, 3a
263.	Kamieniec Ząbkowicki	Główny budynek szpitalny w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	1870 rok	Szpitalna	3
264.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek szpitalny II w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	około 1900 roku	Szpitalna	3
265.	Kamieniec Ząbkowicki	Kaplica pw. Św. Rodziny w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	1898 rok	Szpitalna	1
266.	Kamieniec Ząbkowicki	Pawilon szpitalny w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	około 1900 roku	Szpitalna	3a
267.	Kamieniec Ząbkowicki	Kapliczka w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa siostr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	koniec XIX wieku	Szpitalna	3

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
268.	Kamieniec Ząbkowicki	Altana ogrodowa w zespole dawnego katolickiego szpitala św. Józefa sióstr Boromeuszek (<i>Josephstift</i>)	koniec XIX wieku	Szpitalna	1
269.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół dawnego szpitala ewangelickiego <i>Mariannenstift</i>	lata 1847–83	Ząbkowicka	21, 30
270.	Kamieniec Ząbkowicki	Główny budynek szpitalny w zespole dawnego szpitala ewangelickiego <i>Mariannenstift</i>	1883 rok	Ząbkowicka	21
271.	Kamieniec Ząbkowicki	Pawilon szpitalny I w zespole dawnego szpitala ewangelickiego <i>Mariannenstift</i>	1883 rok	Ząbkowicka	21
272.	Kamieniec Ząbkowicki	Pawilon szpitalny II w zespole dawnego szpitala ewangelickiego <i>Mariannenstift</i>	1883 rok	Ząbkowicka	30
273.	Kamieniec Ząbkowicki	Mur i ogrodzenie dawnego szpitala ewangelickiego <i>Mariannenstift</i>	1883 rok	Ząbkowicka	21
274.	Kamieniec Ząbkowicki	Szkoła podstawowa nr 2 im. Papieża Jana Pawła II w Kamieńcu Ząbkowickim	około 1920 roku	Szkolna	10
275.	Kamieniec Ząbkowicki	Pocztą, obecnie dom mieszkalny	początek XX wieku	Kolejowa	89
276.	Kamieniec Ząbkowicki	Pocztą, obecnie Urząd Pocztowy Kamieniec Ząbkowicki	1914 rok	Złotostocka	21
277.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910 roku	Boczna	2
278.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Boczna	6
279.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Boczna	8
280.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Boczna	11
281.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół folwarku sołeckiego	1. ćwierć XIX wieku – 3. ćwierć XIX wieku	Jasna	1, 2
282.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	1. ćwierć XIX wieku	Jasna	2
283.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego	3. ćwierć XIX wieku	Jasna	1
284.	Kamieniec Ząbkowicki	Obora w zespole folwarku sołeckiego	3. ćwierć XIX wieku	Jasna	obok nr 1
285.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Kłodzka	1
286.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Kłodzka	16
287.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1860 roku	Kłodzka	30
288.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku	Kłodzka	39
289.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku(?), 4. ćwierć XIX wieku	Kolejowa	1
290.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku(?), 4. ćwierć XIX wieku	Kolejowa	5
291.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Kolejowa	6
292.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek	Kolejowa	7
293.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Kolejowa	17
294.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Kolejowa	18
295.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Kolejowa	20
296.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Kolejowa	21

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
297.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920–30 roku	Kolejowa	28
298.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Kolejowa	32
299.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Kolejowa	36
300.	Kamieniec Ząbkowicki	Punkt poboru cła, obecnie dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Kolejowa	40
301.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	46
302.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	56
303.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	60
304.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	62
305.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	64–66
306.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	68–70
307.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	75
308.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny		Kolejowa Ogrodowa	78 1
309.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	79
310.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	81–83
311.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy	około 1920 roku	Kolejowa	81–83
312.	Kamieniec Ząbkowicki	Gospoda <i>Zum Stern</i> , obecnie Przedszkole nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim	4. ćwierć XIX wieku	Kolejowa	84
313.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910 roku	Kolejowa	85
314.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	87
315.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Kolejowa	91
316.	Kamieniec Ząbkowicki	Hotel, obecnie dom mieszkalny	początek XX wieku, po 1945 roku	Kolejowa	95
317.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	1891 rok	Kościelna	1
318.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Kręta	1
319.	Kamieniec Ząbkowicki	dom mieszkalny	około 1920 roku	Krótką	1, 2, 2a
320.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, 4 ćwierć XIX wieku	Krzyżowa	1
321.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Krzyżowa	2
322.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Krzyżowa	3
323.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1890 roku	Leśna	1
324.	Kamieniec Ząbkowicki	Gospoda, obecnie dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Leśna	3, 3a
325.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, około 1880 roku	Młyńska	1
326.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1880 roku	Młyńska	2
327.	Kamieniec Ząbkowicki	Szkoła ewangelicka, obecnie dom mieszkalny	po 1848 roku	Młyńska	4
328.	Kamieniec Ząbkowicki	Zabudowania dawnej zagrody młynarza, obecnie dom mieszkalny	po 1817 roku, 4 ćwierć XIX wieku	Młyńska	5
329.	Kamieniec Ząbkowicki	Młyn klasztorny, obecnie dom mieszkalny	lata 1681–1702, po 1817 roku, 4. ćwierć XIX wieku	Młyńska	6
330.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1890 roku	Młyńska	7
331.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Mostowa	9
332.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku	Mostowa	16
	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny (zob. dom mieszkalny, ul. Kolejowa 78)	lata 80. XIX wieku	Ogrodowa Kolejowa	1 78
333.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Ogrodowa	3

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
334.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Ogrodowa	5–7
335.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Ogrodowa	6
336.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910 roku	Ogrodowa	8
337.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Ogrodowa	9–11
338.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Ogrodowa	10–12
339.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku	Ogrodowa	13
340.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Ogrodowa	14–16
341.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Ogrodowa	18–20
342.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy	około 1920 roku	Ogrodowa	obok nr 14–16, 18–20
343.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Ogrodowa	22–24
344.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910 roku	Parkowa	2–4
345.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Parkowa	6
346.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Piaskowa	2
347.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Piaskowa	10
348.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900–10 roku	Skorolecka	4
349.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	1. połowa XIX wieku, XX wiek	Skorolecka	10
350.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom Ludowy	1. połowa XIX wieku, XX wiek	Skorolecka	10a
351.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1880 roku	Skorolecka	12
352.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalno–gospodarczy	1842 rok	Skorolecka	13
353.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Skorolecka	15
354.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1880 roku	Skorolecka	49
355.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	początek XX wieku	Szkolna	3
356.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Szkolna	7
357.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Szkolna	9
358.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek gospodarczy	4 ćwierć XIX wieku	Szpitalna	3c
359.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4 ćwierć XIX wieku	Szpitalna	7
360.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910–20 roku	Urzędnicza	1
361.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910–20 roku	Urzędnicza	2
362.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910–20 roku	Urzędnicza	3
363.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1910–20 roku	Urzędnicza	4
364.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom młynarza, obecnie dom mieszkalny	1848 rok, początek XX wieku	Wąska	1
365.	Kamieniec Ząbkowicki	Przybudówka z elektrownią przy młynie	początek XX wieku	Wąska	1
366.	Kamieniec Ząbkowicki	Młyn, obecnie dom mieszkalny	XVIII wieku(?), przed 1857 rokiem, XIX/XX wiek	Wąska	5
367.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1870 roku	Wiejska	1
368.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku	Wiejska	6
369.	Kamieniec Ząbkowicki	Gospoda, obecnie budynek mieszkalno–usługowy	około połowy XIX wieku, początek XX wieku	Wiejska	7
370.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około połowy XIX wieku	Wiejska	11
371.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1870 roku	Wiejska	13
372.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek	Wiejska	16

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
373.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około połowy XIX wieku	Wiejska	25
374.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1870 roku	Wiejska	26
375.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno-usługowy	koniec XIX wieku	Ząbkowicka	2
376.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1925 roku	Ząbkowicka	5
377.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	6
378.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek	Ząbkowicka	7
379.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1925 roku	Ząbkowicka	8
380.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno-usługowy z restauracją	koniec XIX wieku	Ząbkowicka	9
381.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	10
382.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	11
383.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	15
384.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Ząbkowicka	17
385.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	18
386.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	20
387.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Ząbkowicka	22
388.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około połowy XIX wieku	Ząbkowicka	23
389.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Ząbkowicka	25
390.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek	Zielona	1
391.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek	Złotostocka	1
392.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek	Złotostocka	2
393.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1920 roku	Złotostocka	3
394.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	1. połowa XIX wieku	Złotostocka	5
395.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	7
396.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Złotostocka	10
397.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Złotostocka	11
398.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Złotostocka	14
399.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku	Złotostocka	16
400.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku	Złotostocka	17
401.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	18
402.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek	Złotostocka	19
403.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny, obecnie Przedszkole Publiczne nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim	około 1910–20 roku	Złotostocka	23
404.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	25
405.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku	Złotostocka	26
406.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek	Złotostocka	28
407.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	30
408.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Złotostocka	31–33
409.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	32
410.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek	Złotostocka	34
411.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około 1900 roku	Złotostocka	36
412.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku	Złotostocka	38
413.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek	Złotostocka	40
414.	Kamieniec Ząbkowicki	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku	Złotostocka	42

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
415.	Kamieniec Ząbkowicki	Zespół stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	lata 70. XIX wieku – lata 20. XX wieku	Dworcowa	1, 2
416.	Kamieniec Ząbkowicki	Dworzec kolejowy w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	1880 rok	Dworcowa	1
417.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek administracyjny I w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	około 1880 roku	Dworcowa	
418.	Kamieniec Ząbkowicki	Budynek administracyjny II w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	około 1880 roku	Dworcowa	2
419.	Kamieniec Ząbkowicki	Wieża ciśnień I w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	1907 rok	Dworcowa	
420.	Kamieniec Ząbkowicki	Wieża ciśnień II w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	1912 rok	Dworcowa	
421.	Kamieniec Ząbkowicki	Nastawnia w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki (we wschodniej części zespołu za posesją Ogrodowa 9–11)	lata 1873–74	Dworcowa	
422.	Kamieniec Ząbkowicki	Nastawnia wschodnia w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	1923 rok	Dworcowa	
423.	Kamieniec Ząbkowicki	Nastawnia zachodnia w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	początek XX wieku	Dworcowa	
424.	Kamieniec Ząbkowicki	Stacja trafo w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki (W środkowej części zespołu, na wysokości posesji przy ul. Ogrodowej 5)	początek XX wieku	Dworcowa	
425.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt I (południowy) ponad ul. Kolejową w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	około 1870 roku, lata 20. XX wieku		
426.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt II (północny) ponad ul. Kolejową w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	około 1870 roku, lata 20. XX wieku		
427.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt boczniczy kolejowej w zespole stacji kolejowej Kamieniec Ząbkowicki	około 1910–20 roku		
428.	Kamieniec Ząbkowicki	Dworzec wąskotorowej linii kolejowej Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (tzw. <i>Kolejka Złotostocka, Reichensteiner Kleinbahn</i>), tzw. mały dworzec, obecnie dom mieszkalny	1900 rok	Ogrodowa	2
429.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
430.	Kamieniec Ząbkowicki	Most linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie nad Budzówką	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
431.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt I linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
432.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt II linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
433.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt III linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrala podsudecka) ponad linią kolejową Wrocław – Międzyzlesie	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
434.	Kamieniec Ząbkowicki	Wiadukt IV linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrala podsudecka)	lata 1873–74, modernizacja w latach 1909–11		
435.	Mrokocin	Historyczny układ ruralistyczny wsi Mrokocin	wieś wzmiankowana w 1293 roku		
436.	Mrokocin	Kaplica modlitewna, obecnie rzymskokatolicka kaplica mszalna pw. św. Jana Nepomucena	około 1830–45 roku		
437.	Mrokocin	Cmentarz katolicki	2. połowa XIX wieku		
438.	Mrokocin	Kapliczka przydrożna (ruina) Kapliczka usytuowana na północny wschód od siedliska wsi, na wzgórzu.	XVIII/XIX wiek		
439.	Mrokocin	Zespół cmentarza ewangelickiego	4. ćwierć XIX wieku		
440.	Mrokocin	Cmentarz ewangelicki	4. ćwierć XIX wieku		
441.	Mrokocin	Mauzoleum rodowe na cmentarzu ewangelickim	4. ćwierć XIX wieku		
442.	Mrokocin	Ogrodzenie cmentarza ewangelickiego z bramą	4. ćwierć XIX wieku		
443.	Mrokocin	Rządówka, obecnie dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		33
444.	Mrokocin	Spichlerz (w dawnym folwarku)	około połowy XIX wieku		9
445.	Mrokocin	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		8
446.	Mrokocin	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1880 roku		38
447.	Mrokocin	Zespół młyna	2. połowa XIX wieku		11, 12
448.	Mrokocin	Młyn	2. połowa XIX wieku		12
449.	Mrokocin	Dom mieszkalny w zespole młyna	2. połowa XIX wieku		12
450.	Mrokocin	Budynek gospodarczy w zespole młyna	2. połowa XIX wieku		11
451.	Ożary	Historyczny układ ruralistyczny wsi Ożary	wieś wzmiankowana w 1260 roku		
452.	Ożary	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	XV wiek(?) – XIX wiek		39a
453.	Ożary	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Katarzyny	XV wiek(?), XVI wiek, 4. ćwierć XVII wieku, lata 1853–54		39a
454.	Ożary	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Katarzyny	XV(?) – XIX wiek		39a
455.	Ożary	Ogrodzenie cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Katarzyny	około połowy XIX wieku		39a

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
456.	Ożary	Brama I (zachodnia) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Katarzyny	około połowy XIX wieku		39a
457.	Ożary	Brama II (południowa) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Katarzyny	około połowy XIX wieku		39a
458.	Ożary	Plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	4. ćwierć XIX wieku		102
459.	Ożary	Budynek gospodarczy przy plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny	4. ćwierć XIX wieku		102
460.	Ożary	Zespół folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	XVII – XIX wiek		1h–1l
461.	Ożary	Dwór sołecki, następnie klasztorna kuria majątkowa oraz dom dzierżawcy dóbr w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	około 1675 roku, 1788 rok		1k
462.	Ożary	Oficina mieszkalna w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	1886 rok		1j
463.	Ożary	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	XVIII wiek, 4. ćwierć XIX wieku		1h, 1i
464.	Ożary	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	koniec XIX wieku		1l
465.	Ożary	Obora w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	XVIII wiek, 3. ćwierć XIX wieku		1h–1l
466.	Ożary	Spichlerz i gorzelnia w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	koniec XIX wieku		1h–1l
467.	Ożary	Stodoła I w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	XVIII wiek, 3. ćwierć XIX wieku		1h–1l
468.	Ożary	Stodoła II w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	2. połowa XIX wieku		1h–1l
469.	Ożary	Ogrodzenie z bramą w zespole folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>)	koniec XIX wieku		1h–1l
470.	Ożary	Zespół folwarku polnego (<i>Albrechtshof</i>)	około 1845–61 roku		1, 1a, 1b
471.	Ożary	Budynek mieszkalno–administracyjny w zespole folwarku polnego (<i>Albrechtshof</i>)	około połowy XIX wieku		1, 1a, 1b
472.	Ożary	Ogrodzenie z bramą w zespole folwarku polnego (<i>Albrechtshof</i>)	około połowy XIX wieku		1, 1a, 1b
473.	Ożary	Budynek szkolny	1938 rok		37
474.	Ożary	Dom nauczyciela i ściana kurtynowa z furtą	1938 rok		37a
475.	Ożary	Młyn, obecnie dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		5
476.	Ożary	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku		9
477.	Ożary	Budynek gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku		9
478.	Ożary	Obora	3. ćwierć XIX wieku		10

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
479.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		15
480.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		16
481.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		17
482.	Ożary	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku		20a
483.	Ożary	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		22
484.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		23
485.	Ożary	Budynek gospodarczy	2. połowa XIX wieku		24
486.	Ożary	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku		26
487.	Ożary	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		28
488.	Ożary	Dom mieszkalny, obecnie świetlica wiejska	koniec XIX wieku		32
489.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		33
490.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		35
491.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		40
492.	Ożary	Obora	około połowy XIX wieku		41
493.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1880 roku		42
494.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		44
495.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku		46
496.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	2. połowa XIX wieku		47
497.	Ożary	Obora	2. połowa XIX wieku		47
498.	Ożary	Stodoła	2. połowa XIX wieku		47
499.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	(?)		52
500.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1870–80 roku		56
501.	Ożary	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		57
502.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		81
503.	Ożary	Stodoła z bramą wjazdową	2. połowa XIX wieku		82
504.	Ożary	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		86
505.	Ożary	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku		88
506.	Ożary	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku, około 1920 roku		97
507.	Ożary	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		100
508.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	1. ćwierć XIX wieku, 3. ćwierć XIX wieku		110
509.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku		111
510.	Ożary	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek		120
511.	Ożary	Obora, obecnie dom mieszkalny	około połowy XIX wieku, XX wiek		120
512.	Ożary	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku, (1866 rok?)		122
513.	Ożary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		125
514.	Ożary	Budynek gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		125

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
515.	Ożary	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około połowy XIX wieku, XX wiek		129
516.	Ożary	Stodoła	2. połowa XIX wieku		129
517.	Ożary	Aleja I Aleja prowadząca do folwarku Dolnego (<i>Niederhof</i>) od południowego wschodu.	początek XIX wieku		
518.	Ożary	Aleja II Aleja w północnej części miejscowości.	około połowy XIX wieku		
519.	Ożary	Aleja III Aleja w południowej części miejscowości.	około połowy XIX wieku		
520.	Pomianów Górny	Historyczny układ ruralistyczny wsi Pomianów Górny	wieś wzmiankowana w 1353 roku		
521.	Pomianów Górny	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Barbary	XVI – XX wiek		
522.	Pomianów Górny	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Barbary	1519 rok(?), 1. ćwierć XVII wieku, 1753 rok, 1910 rok		
523.	Pomianów Górny	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Barbary	XVI wiek		
524.	Pomianów Górny	Mur ogrodzeniowy cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Barbary	XVI – XVIII wiek, około 1910 roku		
525.	Pomianów Górny	Brama I (wschodnia) w murze cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Barbary	około 1753 roku		
526.	Pomianów Górny	Brama II (zachodnia) w murze cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Barbary	około 1910 roku		
527.	Pomianów Górny	Zespół dworski	XVIII – XX wiek		24
528.	Pomianów Górny	Dwór	przed 1750 rokiem, przed 1824 rokiem, lata 20. XX wieku		24
529.	Pomianów Górny	Spichlerz w zespole dworskim	około 1820–30 roku		24
530.	Pomianów Górny	Obora w zespole dworskim	przed 1858 rokiem, 2. połowa XIX wieku		24
531.	Pomianów Górny	Ogrodzenie zespołu dworskiego	około 1824–58 roku		24
532.	Pomianów Górny	Brama w ogrodzeniu zespołu dworskiego	około 1824–58 roku		24
533.	Pomianów Górny	Szkoła, obecnie dom mieszkalny	początek XX wieku		15
534.	Pomianów Górny	Zespół młyna, następnie wytwórnia materiału drzewnego	XIX – XX wiek		1, 4
535.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny w zespole młyna, następnie wytwórni materiału drzewnego	około 1850–58 roku		4
536.	Pomianów Górny	Stodoła w zespole młyna, następnie wytwórni materiału drzewnego	przed 1824 rokiem, 2. połowa XIX wieku		1
537.	Pomianów Górny	Obora w zespole młyna, następnie wytwórni materiału drzewnego	przed 1824 rokiem, 2. połowa XIX wieku		1

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
538.	Pomianów Górny	Budynek gospodarczy w zespole młyna, następnie wytwórni materiału drzewnego	około 1824–58 roku, koniec XIX wieku		obok nr 4
539.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		7–9
540.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny (sołecki)	po 1824 roku, 1926 rok		8–10
541.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny	3. ćwierć XIX wieku		13
542.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny	XVIII wiek, 2. połowa XIX wieku		14
543.	Pomianów Górny	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1880 roku		30
544.	Pomianów Górny	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		39
545.	Pomianów Górny	Dworzec kolejowy Doboszowice przy linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka), obecnie dom mieszkalny	1894 rok		43
546.	Pomianów Górny	Dom mieszkalny obsługi dworca kolejowego Doboszowice przy linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka), obecnie dom mieszkalny	około 1894 roku		45
547.	Pomianów Górny	Dom dróżnika przy linii kolejowej Katowice (Sławęcice) – Legnica (tzw. magistrała podsudecka)	około 1894 roku		2
548.	Sławęcín	Historyczny układ ruralistyczny wsi Sławęcín	wieś wzmiankowana w 1302 roku		
549.	Sławęcín	Rzymskokatolicka kaplica mszalna pw. św. Józefa	XIV wiek(?), 1749 rok, XIX wiek		17
550.	Sławęcín	Ogrózenie wokół rzymskokatolickiej kaplicy mszalne pw. św. Józefa	koniec XIX wieku		17
551.	Sławęcín	Zespół zagrody	XIX wiek		1
552.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy	1. połowa XIX wieku, koniec XIX wieku(?)		1
553.	Sławęcín	Budynek gospodarczy	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		1
554.	Sławęcín	Obora	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		1
555.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1870 roku		2
556.	Sławęcín	Stodoła	2. połowa XIX wieku		2
557.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy	1. połowa XIX wieku		3
558.	Sławęcín	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		7
559.	Sławęcín	Budynek gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		7
560.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		9
561.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		10
562.	Sławęcín	Dom mieszkalny	1863 rok		14
563.	Sławęcín	Zespół zagrody	XVIII wiek, XIX wiek		21
564.	Sławęcín	Karczma, obecnie dom mieszkalny	XVIII wiek, 1. ćwierć XIX wieku		21
565.	Sławęcín	Stodoła	2. połowa XIX wieku		21

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
566.	Sławęcín	Zespół sołectwa	XIX wiek		22, 25
567.	Sławęcín	Dom mieszkalny w zespole sołectwa	2. połowa XIX wieku		22
568.	Sławęcín	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole sołectwa	1. połowa XIX wieku, koniec XIX wieku		25
569.	Sławęcín	Obora w zespole sołectwa	około połowy XIX wieku		22, 25
570.	Sławęcín	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		34
571.	Sławęcín	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		51
572.	Sosnowa	Historyczny układ ruralistyczny wsi Sosnowa	wieś wzmiankowana w 1251 roku		
573.	Sosnowa	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Maternusa	XV wiek(?), 1799 rok, początek XX wieku		37
574.	Sosnowa	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Maternusa	1799 rok		37
575.	Sosnowa	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Maternusa	XV wiek(?) – XVIII wiek		37
576.	Sosnowa	Mur ogrodzeniowy cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Maternusa	XV wiek(?) – XVIII wiek		37
577.	Sosnowa	Brama w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Maternusa	XVI wiek(?), 1779 rok		37
578.	Sosnowa	Szkoła w zespole rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Maternusa, obecnie świetlica wiejska	około 1910 roku		40
579.	Sosnowa	Zespół zagrody	1. ćwierć XIX wieku, początek XX wieku		1
580.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	1. ćwierć XIX wieku		1
581.	Sosnowa	Budynek gospodarczy	początek XX wieku		1
582.	Sosnowa	Zespół zagrody młyńskiej	XVIII wiek(?), około 1860 roku		2
583.	Sosnowa	Dom mieszkalny w zespole zagrody młyńskiej	XVIII wiek(?), około 1860 roku		2
584.	Sosnowa	Budynek gospodarczy w zespole zagrody młyńskiej	XVIII wiek(?), około 1860 roku		2
585.	Sosnowa	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		4
586.	Sosnowa	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		5
587.	Sosnowa	Stodoła	około 1870–80 roku		5
588.	Sosnowa	Dom mieszkalny	1837 rok		10
589.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		12
590.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1830–40 roku		13
591.	Sosnowa	Zespół folwarku sołeckiego	około 1870–80 roku, 1906 rok		15
592.	Sosnowa	Dom mieszkalny w zespole folwarku sołeckiego	około 1870–80 roku, 1906 rok		15
593.	Sosnowa	Obora w zespole folwarku sołeckiego	1881 rok		15
594.	Sosnowa	Budynek gospodarczy w zespole folwarku sołeckiego	1881 rok		15
595.	Sosnowa	Dom mieszkalny	1922 rok		29

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
596.	Sosnowa	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		35
597.	Sosnowa	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku		36
598.	Sosnowa	Zespół zagrody	około 1830–40 roku, XX wiek		46
599.	Sosnowa	Dom mieszkalny	około 1830–40 roku, XX wiek		46
600.	Sosnowa	Budynek gospodarczy	około 1830–40 roku		46
601.	Sosnowa	Brama wejściowa zagrody	około 1830–40 roku, XX wiek		46
602.	Sosnowa	Dom mieszkalny	4. ćwierć XIX wieku, XX wiek		48
603.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku		50
604.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku		52
605.	Sosnowa	Stodoła	3./4. ćwierć XIX wieku		52
606.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1850 roku		57
607.	Sosnowa	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1830–40 roku, XX wiek		59
608.	Starczów	Historyczny układ ruralistyczny wsi Starczów	wieś wzmiankowana w 1291 roku		
609.	Starczów	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela	XIV wiek, 2. połowa XV wieku – 1. ćwierć XVI wieku, 2. ćwierć XVIII wieku, 1788 rok, 1883 rok		116a
610.	Starczów	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela	XIV wieku, 2. połowa XV wieku – 1. ćwierć XVI wieku, 2. ćwierć XVIII wieku, 1788 rok, 1883 rok		116a
611.	Starczów	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela	XIV – XIX wiek		116a
612.	Starczów	Ogrodzenie cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela	około 1887 roku		116a
613.	Starczów	Brama I (południowa) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela	około 1887 roku		116a
614.	Starczów	Brama II (zachodnia) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela	około 1887 roku		116a
615.	Starczów	Plebania rzymskokatolickiego kościoła pw. św. Jana Chrzciciela	koniec XVIII wieku, XX wiek		117
616.	Starczów	Kapliczka przydrożna (usytuowana przy dworcu kolejowym)	2. połowa XVIII wieku		
617.	Starczów	Szkoła, obecnie dom mieszkalny	1907 rok		116
618.	Starczów	Szkoła(?), obecnie Dom Zgromadzenia Sióstr Bożego Serca Jezusa	około połowy XIX wieku, XX wiek		112

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
619.	Starczów	Zespół folwarku (podwórze południowe), obecnie Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Obora w Starczowie	XIX/XX wiek		obok nr 17
620.	Starczów	Obora I w zespole folwarku (podwórze południowe), obecnie Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Obora w Starczowie	XIX/XX wiek		obok nr 17
621.	Starczów	Obora II w zespole folwarku (podwórze południowe), obecnie Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Obora w Starczowie	XIX/XX wiek		obok nr 17
622.	Starczów	Obora III w zespole folwarku (podwórze południowe), obecnie Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Obora w Starczowie	XIX/XX wiek		obok nr 17
623.	Starczów	Ogrodzenie z bramą w zespole folwarku (podwórze południowe), obecnie Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o. Obora w Starczowie	XIX/XX wiek		obok nr 17
624.	Starczów	Dom mieszkalny w zespole folwarku (podwórze północne)	koniec XIX wieku		obok nr 17
625.	Starczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarku (podwórze północne)	2. połowa XIX wieku		obok nr 17
626.	Starczów	Obora w zespole folwarku (podwórze północne)	2. połowa XIX wieku		obok nr 17
627.	Starczów	Stodoła I w zespole folwarku (podwórze północne)	4. ćwierć XIX wieku		obok nr 17
628.	Starczów	Stodoła II w zespole folwarku (podwórze północne)	4. ćwierć XIX wieku		obok nr 17
629.	Starczów	Dom mieszkalny	około 1880 roku		22
630.	Starczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		23
631.	Starczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1870 roku		27
632.	Starczów	Stodoła	około 1870 roku		27
633.	Starczów	Budynek gospodarczy	4. ćwierć XIX wieku		28
634.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		30
635.	Starczów	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		31
636.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		34
637.	Starczów	Dwór solecki, obecnie Biblioteka Publiczna w Kamieńcu Ząbkowickim, Filia w Starczowie	1910 rok		43

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
638.	Starczów	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		46
639.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		48
640.	Starczów	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		49
641.	Starczów	Dom mieszkalny	około 1870 roku		61
642.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		70
643.	Starczów	Dom mieszkalny	około 1910 roku		71
644.	Starczów	Dom mieszkalny	około 1880 roku		74
645.	Starczów	Dom mieszkalny	około 1870 roku		77
646.	Starczów	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		78
647.	Starczów	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		80
648.	Starczów	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około połowy XIX wieku		81
649.	Starczów	Budynek gospodarczy z bramą przejazdową	około połowy XIX wieku		81
650.	Starczów	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		86
651.	Starczów	Budynek mieszkalno–gospodarczy z bramą	2. połowa XIX wieku		89
652.	Starczów	Budynek gospodarczy	2. połowa XIX wieku		91
653.	Starczów	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		96a
654.	Starczów	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		97
655.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku		98
656.	Starczów	Ogrodzenie i brama zagrody	koniec XIX wieku		98
657.	Starczów	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		102, 104
658.	Starczów	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		109
659.	Starczów	Dom mieszkalny	3./4. ćwierć XIX wieku, XX wiek		110
660.	Starczów	Dom mieszkalny (dawny folwark?)	około połowy XIX wieku		111
661.	Starczów	Dworzec kolejowy Starczów przy linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	1881 rok		
662.	Starczów	Dom dróżnika przy linii Kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	koniec XX wieku		40
663.	Starczów	Wiadukt I linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
664.	Starczów	Wiadukt II linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
665.	Starczów	Wiadukt III linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
666.	Starczów	Wiadukt IV linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
667.	Starczów	Wiadukt V linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
668.	Starczów	Most na drodze dojazdowej do zagrody.	około 1870 roku		61
669.	Suszka	Historyczny układ ruralistyczny wsi Suszka	wieś wzmiankowana w 1316 roku		
670.	Suszka	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Boskiej Bolesnej	1887 rok		5

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
671.	Susza	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około połowy XIX wieku		3
672.	Susza	Dom mieszkalny z bramą	2. połowa XIX wieku		7
673.	Susza	Zespół zagrody	2. połowa XIX wieku		14
674.	Susza	Budynek mieszkalno–gospodarczy z bramą	3. ćwierć XIX wieku		14
675.	Susza	Obora	3. ćwierć XIX wieku		14
676.	Susza	Stodoła	4. ćwierć XIX wieku		14
677.	Susza	Chlew	1. połowa XIX wieku, 3. ćwierć XIX wieku		14
678.	Susza	Wozownia	3. ćwierć XIX wieku		14
679.	Susza	Budynek mieszkalno–gospodarczy	1. połowa XIX wieku, 3. ćwierć XIX wieku		17
680.	Susza	Wiadukt drogowy ponad linią kolejową Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
681.	Susza	Wiadukt I linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
682.	Susza	Wiadukt II linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
683.	Susza	Przepust na nasypie linii kolejowej Wrocław – Międzyzlesie nad potokiem Studew	lata 1869–73, modernizacja w latach 1905–07		
684.	Śrem	Historyczny układ ruralistyczny wsi Śrem	wieś wzmiankowana w 1283 roku		
685.	Śrem	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Ducha Świętego	koniec XIII wieku – połowa XIX wieku		
686.	Śrem	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Ducha Świętego	1852 rok		31a
687.	Śrem	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Ducha Świętego	koniec XIII wieku – połowa XIX wieku		31a
688.	Śrem	Ogrodzenie z bramą przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Ducha Świętego	XVI wiek(?) – połowa XIX wieku		31a
689.	Śrem	Zespół sołectwa	XVIII wiek(?), XIX wiek		15, 15a, 15b
690.	Śrem	Dom mieszkalny w zespole sołectwa	XVIII wiek(?), XIX wiek, około 1910–20 roku		15a
691.	Śrem	Obora I z częścią mieszkalną w zespole sołectwa	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		15
692.	Śrem	Obora II z częścią mieszkalną w zespole sołectwa	około połowy XIX wieku, koniec XIX wieku		15 b
693.	Śrem	Brama w zespole sołectwa	4. ćwierć XIX wieku		15, 15a, 15b
694.	Śrem	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		17
695.	Śrem	Budynek gospodarczy	około 1880 roku		17
696.	Śrem	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		25
697.	Śrem	Obora	2. połowa XIX wieku		25
698.	Śrem	Ściana kurtynowa z bramą	2. połowa XIX wieku		25
699.	Śrem	Dom mieszkalny	XIX/XX wiek		26
700.	Śrem	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3. ćwierć XIX wieku, początek XX wieku		28

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
701.	Śrem	Budynek mieszkalno–gospodarczy	3./4. ćwierć XIX wieku		29
702.	Śrem	Budynek gospodarczy	2. połowa XIX wieku		29
703.	Śrem	Zespół zagrody dóbr kmiecych	około 1600–25 roku, 3. ćwierć XIX wieku, początek XX wieku		32
704.	Śrem	Dwór w zespole zagrody dóbr kmiecych, obecnie dom mieszkalny	około 1600–25 roku, 3. ćwierć XIX wieku		32
705.	Śrem	Stodola w zespole zagrody dóbr kmiecych	początek XX wieku		32
706.	Śrem	Wiadukt wąskotorowej linii kolejowej Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok (tzw. <i>Kolejka Złotostocka, Reichensteiner Kleinbahn</i>)	lata 1898–1900, likwidacja linii w 1997 roku		
707.	Topola	Historyczny układ ruralistyczny wsi Topola	wieś wzmiankowana w 1293 roku		
708.	Topola	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja	XIV(?) – XX wiek		55, 56
709.	Topola	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Bartłomieja	lata 1754–57		56
710.	Topola	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja	XIV wieku(?), XVIII wiek, 2. połowa XIX wieku		56
711.	Topola	Ogrodzenie cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja	XVI – XVIII wiek, 2. połowa XIX wieku		56
712.	Topola	Brama I (południowa) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja	po 1757 roku		56
713.	Topola	Brama II (zachodnia) w ogrodzeniu cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja	po 1757 roku		56
714.	Topola	Dom przedpogrzebowy na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja	2. połowa XIX wieku		56
715.	Topola	Plebania rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja	XVI wiek(?), około połowy XIX wieku, 1925 rok		55
716.	Topola	Budynek gospodarczy przy plebani rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja	2. połowa XVIII wieku, 2. połowa XIX wieku		55
717.	Topola	Cmentarz komunalny	XIX/XX wiek		
718.	Topola	Kapliczka przydrożna	2. połowa XIX wieku		obok 34
719.	Topola	Szkoła, obecnie dom mieszkalny	1920 rok lub 1929 rok		58
720.	Topola	Budynek mieszkalno–gospodarczy	2. połowa XIX wieku		1
721.	Topola	Budynek mieszkalno–gospodarczy	około 1870 roku		2

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
722.	Topola	Stodoła	2. połowa XIX wieku		2
723.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1870 roku		4
724.	Topola	Dom mieszkalny	około 1870 roku		5
725.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		7
726.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		8
727.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		10
728.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		12
729.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		17
730.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		18
731.	Topola	Brama wejściowa zagrody (fragment)	około 1880 roku		18
732.	Topola	Dom mieszkalny	koniec XIX wieku		20
733.	Topola	Dom mieszkalny	XIX/XX wieku		22
734.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1880 roku		23
735.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	1880 rok		24
736.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		27
737.	Topola	Brama wejściowa zagrody	około 1880 roku		27
738.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około połowy XIX wieku		29
739.	Topola	Obora	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		29
740.	Topola	Stajnia	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		29
741.	Topola	Stodoła	około połowy XIX wieku		29
742.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		31
743.	Topola	Dom mieszkalny	około 1860 roku		35
744.	Topola	Dom mieszkalny	około 1860 roku		37
745.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1870 roku		39
746.	Topola	Dom mieszkalny	około 1870 roku		41
747.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy	około 1860 roku		42
748.	Topola	Dom mieszkalny	około 1860 roku		45
749.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		53
750.	Topola	Dom mieszkalny	około połowy XIX wieku		54
751.	Topola	Spichlerz	2. ćwierć XIX wieku, koniec XIX wieku		54
752.	Topola	Zespół starego folwarku soleckiego	XIX wiek		59, 60
753.	Topola	Dom mieszkalny w zespole starego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku		59
754.	Topola	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole starego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku		60
755.	Topola	Zespół nowego folwarku soleckiego	XIX–XX wiek		63, 64
756.	Topola	Willi w zespole nowego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku, 1909 rok		64

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
757.	Topola	Budynek mieszkalno–gospodarczy w zespole nowego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku		63
758.	Topola	Stodoła I w zespole nowego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku		63
759.	Topola	Stodoła II w zespole nowego folwarku soleckiego	około połowy XIX wieku		64
760.	Topola	Dom mieszkalny	1861 rok		66
761.	Topola	Dom mieszkalny	2. połowa XIX wieku		70
762.	Topola	Dom mieszkalny	około 1880 roku		71
763.	Topola	Dom mieszkalny w zespole dawnych dóbr <i>Klarenhof</i>	lata 20. XX wieku		75
764.	Topola	Aleja Aleja prowadząca od wschodu do zespołu dawnych dóbr <i>Klarenhof</i> (obecnie Topola 75).	lata 20. XX wieku		
765.	Topola	Most drogowy przez Nyse, tzw. most Księcia Friedricha Wilhelma (<i>Prinz Friedrich Wilhelm Brücke</i>)	1909 rok		

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2017; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 2: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki*.

Numer obszaru AZP	Numer stanowiska w miejscowości	Numer stanowiska na obszarze	Funkcja	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6
BYCZEŃ					
92-27	1	4	Grodzisko		Średniowiecze
92-27	2	5	Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Okres halsztacki
92-27	3	6	Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Okres halsztacki
92-27	4	7	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Średniowiecze
92-27	5	8	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	6	50	Obozowisko?		Mezolit
92-27			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
92-27			Kolonia wsi Byczeń (Mały Byczeń) powstała wokół młyna lokalizowanego przy potoku <i>Czadelbach</i>		Okres nowożytny – kolonia Średniowiecze – młyn
CHAŁUPKI					
93-28	1	1	Grodzisko Zamek		Późne średniowiecze XIII – XIV wiek Późne średniowiecze – okres nowożytny XIV – XVII wiek
93-28 BL	2	2	Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	
93-28 BL	3	3	Osada?		Średniowiecze
93-28	4	4	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-28	5	5	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
93-28	6	6	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze Średniowiecze
93-28	7	7	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze
93-28	8	8	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-28			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
DOBOSZOWICE					
92-28	1	21	Osada		Średniowiecze
92-28	2	22	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	3	23	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	4	24	Osada		Średniowiecze
92-28	5	25	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	6	26	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	7	27	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	8	28	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	9	29	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	10	30	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	11	31	Osada		Średniowiecze
92-28	12	32	Osada?		Średniowiecze
92-28	13	33	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	14	34	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	15	35	Ślad osadnictwa		Średniowiecze

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
92-28	16	36	Osada?		Średniowiecze
92-28	17	37	Osada?		Średniowiecze
92-28	18	38	Osada?		Średniowiecze
92-28	19	39	Osada		Średniowiecze
92-28	20	40	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	21	41	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	23	43	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	24	44	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-28	25	45	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	26	1	Osada	Łużycka	Okres halszacki
92-27	27	2	Osada		Późne średniowiecze XIII – XIV wiek
92-27	28	3	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27 92-28			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
KAMIENIEC ZĄBKOWICKI					
92-27	1	15	Osada		Okres wpływów rzymskich
92-27	2	16	Grodzisko		Wczesne średniowiecze XI – XII wiek
92-27	3	17	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	4	18	Osada Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Średniowiecze
92-27	5	19	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	6	20	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	7	21	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze
92-27	8	22	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	9	23	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	10	24	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	11	25	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	12	26	Osada?		Średniowiecze
92-27	13	27	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	14	28	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	15	29	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	16	30	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	17	31	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	19	32	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	20	33	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia
92-27	21	34	Osada?		Średniowiecze
92-27	22	35	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	23	36	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	24	37	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	25	38	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	26	39	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	30	43	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	31	44	Osada		Średniowiecze
92-27	32	45	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	36	51	Kościół cmentarny z cmentarzem		Średniowiecze? – okres nowożytny (XVIII wiek)
92-27			Wieś Kamieniec		Średniowiecze – okres nowożytny
92-27			Wieś Goleniów		Średniowiecze – okres nowożytny
92-27			Wieś Istebka		Średniowiecze – okres nowożytny
92-27			Wieś Łopienica		Średniowiecze – okres nowożytny

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
92-27			Infrastruktura podziemna zespołu pałacowo – parkowego		Lata 1838 – 1872 koniec XIX wieku początek XX wieku
MROKOCIN					
93-28	1	24	Osada Osada		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
93-28			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
OŻARY					
93-26	1	8	Znalezisko luźne		Epoka kamienia
93-26	2	9	Znalezisko luźne		Epoka kamienia wczesna epoka brązu
93-26	3	16	Osada		Późne średniowiecze
93-26	4	17	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-26	5	18	Osada		Późne średniowiecze
93-26	6	19	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-26	7	20	Osada		Późne średniowiecze
93-26	8	21	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia
93-26	9	22	Osada		Późne średniowiecze
93-26	10	23	Osada		Późne średniowiecze
93-26			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
PILCE					
92-26	1	65	Ślad osadnictwa? Ślad osadnictwa? Ślad osadnictwa? Nieokreślona	Kultura pucharów lejkowatych	Neolit Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Nieokreślona
92-26	2	66	Ślad osadnictwa?		Wczesne średniowiecze
92-26	3	67	Konstrukcje drewniane		Okres nowożytny
92-26			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
POMIANÓW GÓRNY					
93-28			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
SŁAWĘCIN					
93-27	1	12	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-28			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
SOSNOWA					
93-27	1	8	Cmentarzysko Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Średniowiecze Późne średniowiecze XIII – XIV wiek Późne średniowiecze
93-27	2	9	Cmentarzysko		Średniowiecze
93-27	3	10	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze XIV – XV wiek
93-27	4	11	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
93-27			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
STARCZÓW					
92-27	1	9	Grodzisko?		Średniowiecze
92-27	2	10	Ślad osadnictwa		Neolit
92-27	3	11	Ślad osadnictwa		Epoka brązu
92-27	4	12	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	5	13	Osada?		Średniowiecze
92-27	6	14	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
91-27	7	13	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia I okres epoki brązu
92-28	22	42	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	27	40	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
92-27	28	41	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
91-27 92-27			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
SUSZKA					
92-26	1	13	Osada Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny? Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	2	14	Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze XIV – XV wiek
92-26	3	33	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada		Epoka kamienia Pradzieje Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	4	34	Osada		Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	5	35	Osada		Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	6	37	Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze XIV – XV wiek
92-26	7	38	Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Późny okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	8	39	Ślad osadnictwa Osada		Epoka kamienia Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	9	40	Osada		Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	10	41	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	Łużycka?	Epoka kamienia Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	11	43	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze (faza starsza) Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	12	44	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	13	45	Osada		Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	14	46	Ślad osadnictwa	Przeworska	Późny okres wpływów rzymskich – okres wędrówek ludów
92-26	15	47	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze XIV – XV wiek

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4	5	6
92-26	16	48	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze IX – X wiek Późne średniowiecze 2 połowa XIII wieku – XIV wiek
92-26	17	49	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze XIV – XV wiek
92-26			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
ŚREM					
93-27	1	1	Cmentarzysko ciałopalne Ślad osadnictwa		Epoka brązu Pradzieje
93-27	2	2	Ślad osadnictwa Cmentarzysko ciałopalne Ślad osadnictwa		Neolit Epoka brązu Pradzieje
93-27	3	3	Cmentarzysko ciałopalne Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka brązu Nieokreślona Pradzieje
93-27	4	4	Cmentarzysko? Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Neolit Pradzieje Późne średniowiecze
93-27	5	5	Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki? Wczesne średniowiecze
93-27	6	6	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
93-27	7	7	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
92-27 93-27			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny
TOPOLA					
93-27			Wieś		Średniowiecze – okres nowożytny

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2017; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, 2020.

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAŁĄCZNIK NR 3: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – wykaz zabytków ruchomych ujętych w ewidencji zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Lokalizacja / Adres	Nr
1	2	3	4
Byczeń	Kapliczka słupowa	koło nowego cmentarza	
Byczeń	Krzyż przydrożny		23
Chałupki	Krzyż przydrożny	na granicy wsi naprzeciw domu nr 125	
Doboszwice	Kapliczka	kaplica naprzeciw	55
Doboszwice	Rzeźba św. Jan Nepomucen	przy moście w pobliżu domu	79
Doboszwice	Krzyż pokutny	przy domu	135a
Doboszwice	Krzyż przydrożny	przy domu	148
Doboszwice	Krzyż przydrożny	przy polnej drodze na N od ogrodu pałacowego	
Goleniów Śląski	Krucyfiks kamienny	przy drodze, 100 m od domu nr 1 (ul. Wiejska)	
Goleniów Śląski	Krucyfiks kamienny	w ogrodzie domu nr 1 (ul. Wiejska)	
Kamieniec Ząbkowicki	Rzeźba Bóg Ojciec	Plac Kościelny	
Kamieniec Ząbkowicki	Rzeźba fontanna	Plac Kościelny	
Kamieniec Ząbkowicki	Rzeźba św. Florian	Plac Kościelny	
Kamieniec Ząbkowicki	Rzeźba św. Jan Nepomucen	Plac Kościelny	
Kamieniec Ząbkowicki	Krzyż pokutny	ul. Skorolecka / ul. Kolejowa	
Kamieniec Ząbkowicki	Kapliczka domkowa	ul. Skorolecka / ul. Kolejowa	
Kamieniec Ząbkowicki	Rzeźba św. Józef	ul. Kręta, w ogrodzie	12
Mrokocin	Rzeźba św. Jan Nepomucen	w ogrodzie domu (młyna)	12
Mrokocin	Krzyż pokutny	przy prezbiterium kaplicy i domu	16
Mrokocin	Kapliczka przydrożna	na NE od siedliska wsi, na wzgórzu	
Mrokocin	Cokół krzyża przydrożnego	przy polnej drodze, na NE od wsi	
Ożary	Kapliczka pokutna	w NE części wsi, na rozwidleniu dróg	
Ożary	Kapliczka słupowa	za domem	6
Ożary	Krzyż przydrożny	obok domu	103
Ożary	Krzyż przydrożny	obok domu	110
Pomianów Górny	Krzyż pokutny	po SE stronie muru, na zewnątrz cmentarza	
Pomianów Górny	Krzyż przydrożny	przy domu	14
Sławęcín	Rzeźba św. Józef	w ogrodzie domu	1
Sławęcín	Kapliczka słupowa	koło domu	50
Sosnowa	Krzyż przydrożny	przed kościołem	
Sosnowa	Krzyż przydrożny	przy domu	4
Sosnowa	Krzyż przydrożny	przy domu	57
Starczów	Rzeźba Święta Trójca	w ogrodzie plebani	117
Starczów	Kapliczka domkowa	koło dworca PKP	
Starczów	Kapliczka słupowa	naprzeciw domu	71
Starczów	Krzyż przydrożny	koło domu	22
Starczów	Krzyż przydrożny	koło domu	27
Starczów	Krzyż przydrożny	koło domu	30
Starczów	Cokół krzyża przydrożnego	koło domu	86
Starczów	Krzyż przydrożny	koło domu	102
Starczów	Krzyż przydrożny	przy polnej drodze, za domem	112

GMINA KAMIENIEC ZĄBKOWICKI
STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1	2	3	4
Starczów	Krzyż przydrożny	przy drodze z Goleniowa do Starczowa	
Susza	Krucyfiks	koło domu	10
Susza	Krucyfiks	przy drodze do mostu nad Nysą Kłodzką	
Śrem	Rzeźba kolumna Maryjna	na placu przed kościołem	
Śrem	Rzeźba Święta Trójca	na zakręcie, koło gospodarstwa	15
Śrem	Kolumna rzeźby Maryjnej	po prawej stronie drogi do Kamieńca	
Topola	Rzeźba św. Jan Nepomucen	przed plebanią kościoła parafialnego	
Topola	Cokół rzeźby św. Floriana	w pobliżu gospodarstwa	59
Topola	Kapliczka domkowa	koło domu	34
Topola	Kapliczka słupowa	na południowym krańcu wsi	
Topola	Krzyż przydrożny	przy polnej drodze	
Topola	Cokół figury przydrożnej	przy polnej drodze w N części wsi	
Topola	Kapliczka słupowa	na S od siedliska wsi, przy drodze	

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, 2020.